Библиотека
Београд
УНИВ. БИБЛИОТЕКА
И. Бр. 4776

ТЕЖАК

основан 1869. године

Илустровани лист Српског пољопривредног друштва

Инв. бр

Издавач
Српско пољопривредно друштво

Власник
за Српско пољопривредно друштво
Претседник **Мирко Миљковић.**

Уредници:
Божидар Ђ. Ранковић, од 1-I до 15-VI-930. г.
Д-р Танасије Митровић, од 1-VII-930. г.
доцент београдског Универзитета.

ЗА ГОДИНУ 1930.

ГОДИНА ИЗЛАЖЕЊА LVII - 57.

БЕОГРАД
Штампарија М. ЦВЕТКОВИЋА, Војводе Г лигора 62, Тел. 47-31
1930

Њ. В. КРАЉ ЈУГОСЛАВИЈЕ

АЛЕКСАНДАР I.

НАЈВИШИ ЗАШТИТНИК СРПСКОГ ПОЉОПРИВР. ДРУШТВА.
НАЈВЕЋИ ПОБОРНИК УНАПРЕЂЕЊА ПОЉОПРИВРЕДЕ, НАПРЕДОВАЊА СЕЛА И СЕОСКОГ ЖИВОТА.

А. САРАДНИЦИ.

Објашњење: бр. значи број листа; ст. значи број стране; књ. п. значи књижевни приказ; чл. значи чланак; бел. значи белешка; доп. значи допис; некр. значи некролог; п. и о. значи питање и одговор.

Антонијевић Антоније. Смедеревски ћилибар дренак (краљев дренак, афуз-али или бејрутска урма), чл. бр. 17, ст. 625.

Аџић М. Сретен. Сејање ораха на стално место, чл. бр. 2, ст. 40. Сејање бадема и лешника, чл. бр. 4, ст. 113. Гладишевина (ononis spinosa L.) жбун-медоносна биљка, чл. бр. 21. ст. 737.

Буриан Војтех. Сађење јабука на неплодним њивама, п. и о. бр. 2, ст. 49. Подизање воћњака од полувисоких садница, чл. бр. 4, ст. 107. Најбоље сорте јабука за трговину, п. и о. бр 5, ст. 201. Сазревање шумских јагода у зиму, п. и о. бр. 6. ст. 247. Гајење бресака, чл. бр. 17, ст. 629.

Валента А. Влад. Практично искоришћавање рибњака, чл. бр. 19, ст. 683. Практично рибарство у слатким водама, чл. бр. 21, ст. 745.

Видановић П. М. Виноградарске задруге, чл. бр. 24, ст. 837.

Вукасовић Павле Др. Опасност која прети смедеревским виноградима, чл. бр. 1, ст. 10. Борба противу штитасте ваши, п. и о. бр. 3, ст. 80. Све сорте воћака могу се прскати дрворином п. и о. бр, 4, ст. 116. Кречење стабала не помаже противу штитасте ваши, п. и о. бр. 4, ст. 116. Сипци, чл. бр. 8, ст. 301. Лисне ваши на шљиви, п. и о. бр. 11, ст. 422. Црвена буба на луцерки, п. и о. бр. 11, ст. 424. Црвљање шљива, п. и о. бр. 11, ст. 428. Модре бубе на жилама кукуруза, п. и о. бр. 16, ст. 597. Црне бубе на олајној репици, п. и о. бр. 17, ст. 633. Ровац или слепо куче, њихово уништавање, п. и о. бр. 19, ст. 694.

Вучковић Ж. Милоје. Јаблан, чл. бр. 5, ст. 202. Сред ство противу слепог кучета, чл. бр. 24, ст. 841.

Гец. Фр. Милутин. Прва помоћ настрадалим животињама и други неки упути власницима домаћих животиња, чл. бр. 2, ст. 55. Очна дифтерија, п. и о. бр. 7, ст. 269. Убој од ама, п. и о. бр. 7, ст. 271. Болести које пси преносе, од Др. Антонија Вуковића, књ. п. бр. 9, ст. 339. Дивље месо, п. и о. бр. 11, ст. 427. Побацивање код крава, п. и о. бр. 12, ст. 460. Зараза код свиња, п. и о. бр. 15, ст. 561. Појава честог полног нагона код стоке, чл. бр. 22, ст. 784. Преглед бобичавих свиња, п. и о. бр. 22, ст. 795.

Градојевић Михаило Др. Лептир метлица, чл. бр. 6, ст. 241. Заштита и одбрана биљака од штеточина, чл. бр. 12,

ст. 452. Грашков жижак или „гагрица“ чл. бр. 14, ст. 522. Уништавање пацова, чл. бр. 19, ст. 683. О пољским мишевима и борби противу њих, чл. бр. 22, ст. 776.

Грујић Ј. Драгомир. Стање живинарства, чл. бр. 7, ст. 258. Штављење кожа од питомих зечева, чл. бр. 14, ст. 528.

Дуњић Милан. Уређење малог поседа, п. и о. бр. 10, ст. 370. Уређење угледне школске баште, чл. бр. 15, ст. 550. Под за лежиште стоке, п. и о. бр. 16, ст. 587. После свршене ниже пољопривредне школе, како може ђак продужити даље образовање, п. и о. бр. 20, ст. 730.

Ђорђевић Владимир ing. Утицај подривања оранице на принос кукуруза и сточне репе. чл. бр. 22, ст. 774. Пепео као ђубре за ливаде, чл. бр. 24, ст. 839.

Ђорђевић Павле, економ из Честина (Гружа). Извршени опити селекционог семена банатске пшенице на свом имању, доп. бр. 13, ст. 495.

Ераковић О. Д. учитељ. Учитељ и народна пољопривреда, чл. бр. 16, ст. 578.

Живковић, ветеринар. Лепа плодност код оваца, бел. бр. 9, ст. 355.

Живадиновић М. Јован. Жупа и винарска криза, чл. бр. 2, ст. 36.

Иванић Стеван Др. Гумени опанци, п. и о. бр. 6, ст. 246. Да ли пчеле производе отрован мед, чл. бр. 7, ст. 266. Хлеб, чл. бр. 7, ст. 266. Нервоза срца, п. и о. бр. 9, ст. 329. Како се распознају заразне болести? чл. бр. 10, ст. 367. Зашто боле ноге, чл. бр. 13, ст. 491. Артериосклероза, чл. бр. 15, ст. 559. Треба ли ићи у Врњачку бању због лечења артериосклерозе? п. и о. бр. 15, ст. 565. Дезинфекција станова после туберкулозе, п. и о. бр. 17, ст. 631. Жутица, чл. бр. 21, ст. 753. Зимска исхрана сељака, чл. бр. 22, ст. 788.

Ивковић Коста. Конкурс за пољопривредне чиновнике Моравске бановине, бел. бр. 2, ст. 54. Гајење броћа, чл. бр. 7, ст. 246. Еспарзета, чл. бр. 10, ст. 361. Гајење пиринца, чл. бр. 17, ст. 614. Гајење пићних биљака, чл. бр. 21, ст. 741, Орање, чл. бр. 21, ст. 743. Угар, чл. бр. 23, ст. 811.

Илић М. Милан, ветеринарски пуковник. Сачма као средство да се крмаче не штроје вађењем јајника, а уједно и не букаре, чл. бр. 13, ст. 491. Желудачни катетер за коње и говеда, чл. бр. 14, ст. 531. Товљење прасади, чл. бр. 15, ст. 553. Брадавице на вимену код крава, чл. бр. 15, ст. 554. Колера пернате живине, чл. бр. 16, ст. 590. Надун код говеда, п. и о. бр. 17, ст. 622. Дифтерија пернате живине, чл. бр. 18, ст. 654. Туберкулоза (сушица) пернате живине, чл. бр. 19, ст. 685. Кокошија куга, чл. бр. 20, ст. 721. Спирилоза пернате живине, чл. бр. 21, ст. 749.

Јекић М. Јован. Нови закон о шумама, чл. бр. 20, ст. 724; бр. 21, ст. 748.

Јовановић Г. Александар. Лисне ваши на бостану п. и о. бр. 15, ст. 563. Крвав крављи сир, п. и о. бр. 19, ст. 692. Остављање јаја за зиму, п. и о. бр. 20, ст. 729.

Јовановић Живан из Каменице. Како сам обновио свој шљивар? чл. бр. 18, ст. 656.

Јосифовић Младен Др. Пламењача (тоња) на бостану, чл. бр. 10, ст. 363.

Калуђеровић Иво. Розаглија, чл. бр. 2, ст. 48. Гајење соје у Улцињу, бел. бр. 9, ст. 333.

Лапчевић Драгиша. Врењци, чл. бр. 13, ст. 505. Пољопривредно осигурање, чл. бр. 24, ст. 833.

Локот Т. Др. Преоравање утрине и пуштање стоке на мак, п. и о. бр. 2 ст. 48. Ђубрење засејаног кукуруза, чл. бр. 11. ст. 418. Млечика на ливадама, чл. бр. 13, ст. 486. Папрат и гладишевина на ливадама, п. и о. бр. 13, ст. 487. Сејање трава по насипима, бел. бр. 19, ст. 675. Уништавање паламиде и купине на њивама, п. и о. бр. 19, ст. 678. Огромна гљива, п. и о. бр. 21, ст. 756.

Лолић Н. Милоје. Које ћемо сорте крушака да садимо? чл. бр. 4, ст. 108. Прскање противу шљивине штитасте ваши, чл. бр. 4. ст. 111. Најбољи кукуруз, чл. бр. 5. ст. 196. Dry farming у пољопривреди чл. бр. 7 ст. 262. Гајење ружа, књ. п. бр. 9, ст. 338. Нектар, чл. бр. 18, ст. 651. Сађење јагода, чл. бр. 20, ст. 716. Како да образујемо круну младим воћкама, чл. бр. 24, ст. 842.

Матић П. Вића. Кроз наша села. доп. бр. 9, ст. 340; доп. бр. 11, ст. 437; бр. 13, ст. 496. Пољопривреда у ваљевској покрајини, доп. бр. 18, ст. 664. Сточарско-воћарска изложба у Ваљеву, чл. бр. 23. ст. 817.

Мартиновић Владимир ing. Уништавање кукурузног мољца, чл. бр. 8, ст. 309.

Марковић Б. Љ., трговац из Чачка. За унапређење извоза нашег воћа, чл. бр. 20, ст. 722.

Мајеровић Антоније. Борба против штетних птица, п. и о. бр. 9, ст. 328.

Миљковић Мирко. Београдска трговачка комора; извештај за 1926, 1927, 1928 годину, чл. бр. 8, ст. 289. Почасни члан Српског пољопривредног друштва, бел. бр. 9, ст. 530. Наша индустрија, занати, трговина и пољопривреда, књ. п. бр. 9, ст. 337. Задруге за пољопривредни кредит, чл. бр. 10, ст. 353. Сточарство новога доба-народна читанка, књ. п. бр. 12, ст. 469. Извештај виноделско-воћарске школе у Марибору за 1928/29 год., бел. бр. 12, ст. 469 Сило и силажа, књ. п. бр. 13, ст. 500. Банат као привредна област, чл. бр. 14, ст. 513. Из-

воз цереалија, стоке воћа и дрвета за 1929 годину, чл. бр. 15, ст. 545. Извештај Београдске трговачке коморе за 1929. годину, чл. бр. 16, ст. 577. Озими грашак и грахорица за исхрану коња и говеда, п. и о. бр. 16, ст. 595. Извештај за 1929. годину Удружења извозника, чл. бр. 18, ст. 661. Окућје или заштита земљорадничког минимума, књ. п. бр. 19, ст. 696. Свети Краљ Милутин Слава Српског пољопривредног друштва, чл. бр. 23, ст. 802. Практично пчеларство, бел. бр. 23, ст. 825. Гласник стручне наставе; орган Министарства трговине и индустрије, књ. п. бр. 24, ст. 857.

Митровић Милан. Гајење стоке, чл. бр. 5, ст. 199.

Митровић Танасије Др. Контрола извоза пољопривредних производа, л. бр. 1, ст. 16; бр. 2, ст. 50. Претплатницима „Тежака", бел. бр. 1, ст. 24. Вештачко извођење живине, чл. бр. 6, ст. 230. Педесетогодишњица рада Смедеревске кредитне банке (1881-1921), чл. бр. 12, ст. 449. Читаоцима „Тежака", бр. 13, ст. 481. Наша дужност, чл. бр. 13, ст. 482. Друштво за одгајивање тешког белгијског коња, бел. бр. 13, ст. 502. Јубиларни велесајам узорака у Љубљани, бел. бр. 13, ст. 502. Изложба живине у Београду, чл. бр. 14. ст. 525. Хермафродити, чл. бр. 16, ст. 589. † Чедомир Радишић, нек. бр. 16, ст. 595. Друштво за извоз луковичастог цвећа из Харлема у Холандији, бел. бр. 16. ст. 60. Специјални сајмови на загребачком збору, бел. бр. 16, ст. 602. Велика шумарска и ловачка изложба, бр. 16, ст. 601. Значај млекарства, чл. бр. 17, ст. 609. Добри плугови, чл. бр. 17, ст. 619; бр. 20, ст. 715. Стручно пољопривредно образовање, бр. 18, ст. 641. Добра каквоћа и савесност, чл. бр. 19, ст. 673. Завод за унапређење спољне трговине, бел. бр. 19, ст. 695. Велика виногр. воћарска изложба у Прокупљу, бел. бр. 19, ст. 696. Позив на Славу Српског пољопривредног друштва, бр. 21, ст. 737. Мере за отклањање пољопривредне кризе, чл. бр. 22, ст. 769. Неписменост је велики непријатељ, чл. бр. 23, ст. 804. Уљане погаче од сунцокрета, п. и о. бр. 23, ст. 812. Изложба приплодне живине, питомих зечева, голубова, птица певачица и паса на загребачком Збору, 22-X-2-XII ове године, бел. бр. 23, ст. 822. Југословенски гласник, бр. 23, ст. 824. Сајам крзна у Љубљани, 20. јан. 1931. год., бел. бр. 24, ст. 861. Аустриско посланство извештава о „Летопису и адресару пољопривреде и шумарства Аустрије", Agrarverlag у Бечу бел. бр. 24, стр. 861. Живинарски календар, чл. бр. 24, ст. 883.

Нешић Љ. Бора. Пажња продавцима и купцима срећака класне лутрије, бел. бр. 1, ст. 24. Наше суве шљиве, чл. бр. 2, ст. 33. Пољопривредна подружина у Пећи, бел. бр. 5, ст. 205. Нове Подружине, бел. бр. 5, ст. 275. Повећање кредита Пољопривредним подружинама, бел. бр. 8, ст. 313.

56 годишњи збор Српског пољопривредног друштва, чл. бр. 9, ст. 321. Калемарски курс у Сопоту и Жуковцу, бел. бр. 9, ст. 332. Пољопривредна подружина у Честину, бел. бр. 9, ст. 334. Обилат принос маслиновог уља, бел. бр. 9, ст. 335. Нов члан Српског пољопривредног друштва, бел. бр. 10. ст. 376. Нове Подружине, бел. бр. 10, ст. 376. Дунавска бановина за просвећивање пољопривредника, бел. бр. 10, ст. 378. Народна банка за унапређење сточарства, бел. бр. 10, стр. 378. Члан добротвор Српског пољопривредног друштва, бел. бр. 11, ст. 434. Пољопривредне књижнице и читаонице, бел. бр. 12, ст. 465. Шестонедељни празнични, пољопривредни течајеви, бел. бр. 13, ст. 503. Једна угледна економија, чл. бр. 15, ст. 566. Слава Пољопривредне књижнице и читаонице у Кусићу, бел. бр. 15, ст. 567. Пољопривредна подружина у Старом Бечеју, бел. бр. 15, ст. 568. Екскурзија чланова Пољопривредне подружине у Аранђеловцу, бел. бр. 15, ст. 568. Рад Српског пољопривредног друштва и његових Подружина, бел. бр. 16, ст. 599. Згодици класне лутрије Пољопривредних стручњака, бел. бр. 16, ст. 601. Рад Савеза пољопривредних књижница и читаоница. бел. бр. 19, ст. 695. † Радомир Ћирковић, нек., бр. 21, ст. 759. Кречење воћака, чл. бр. 23, ст. 814. Помоћ и сарадња Дунавске бановине, бел. бр. 23, ст. 822. Пољопривредна подружина у Сопоту, бел. бр. 23, ст. 823.

Нешић Алекса, земљорадник. Противу кукурузног црва, бел. бр. 9, ст. 336.

Николић Драгиша, инж. агр. О данском пољопривреднику, доп. бр. 24, стр. 852.

Петровић Алекса В. Претплатницима „Тежака“, бел. бр. 3, ст. 85. Пример за углед, бел. бр. 6, ст. 249. Дрљање, ваљање и плевљење озимих, стрних усева, чл. бр. 7, ст. 276. Тријеришимо своја жита, чл. бр. 16, ст. 581.

Петровић Љубосав ing. Који су селектори најбољи, п. и о. бр. 13, ст. 499.

Петровић Ж. Никола. Воћке и воће, књ. п. бр. 8, ст. 315. Пољопривредна изложба у Чачку бр. 22, ст. 790. Сађење питоме лозе, чл. бр. 23, ст. 816.

Поповић Б. Виноградарско-воћарски, калемарски курс у воћном расаднику у Шапцу, бел. бр. 9. ст. 333.

Поповић Коста. Врстачна сетва и сетва жита на оџаке, њихова суштина и разлика, чл. бр. 2, ст. 37. Утицај предусева на жетвени принос пшенице, чл. бр. 3, ст. 71. Удружење за вршење пољопривредних огледа, бел. бр. 3. ст. 86. Овогодишња зима, чл. бр. 4, ст. 104. Гајење соје, сунцокрета, проса и др., чл. бр. 4, ст. 105. И овас треба сејати на оџаке,

чл. бр. 5, ст. 198. Важни пролетњи радови на јесењим усевима, бел. бр. 7, ст. 277. Пред сетву кукуруза, чл. бр. 8, ст. 293. Против лисних вашију, чл. бр. 10, ст. 365. Једна врло корисна алатка, бел. бр. 11, ст. 435. У Чехословачкој пропало десет милиона воћака, бел. бр. 12, ст. 468. Нова опасна болест наших жита, чл. бр. 13, ст. 488. Уништавајте „гару" чл. бр. 13, ст. 490. Резултате пољских огледа треба утврдити вагом, чл. бр. 14, ст. 520. Пред јесењом сетвом, чл. бр. 18, ст. 649. Уништавајте главницу на пшеници, чл. бр. 19, ст. 679. Шаљите децу у пољопривредне школе, чл. бр. 20, ст. 720. Дотуците штитасту ваш, чл. бр. 22, ст. 773. О пиварском јечму, чл. бр. 23, ст. 809.

Пољопривредно друштво Српско. Позив на 56. годишњи збор, бел. бр, 4, ст. 97; бр 5, ст. 130; бр. 6, ст. 226. Пољопривредним подружинама, бел. бр 4, ст. 119. Извештај о раду Српског пољопривредног друштва за 1929 год., бел. бр. 5, ст. 130. За пострадале пољопривреднике у Француској, бр. 6, ст. 225; бр. 7, ст. 258. Исправке, бр. 6, ст. 248 и 249. Пажња Пољопривредним подружинама, бел. бр. 7, ст. 275. Дунавска бановина за рад Српског пољопривредног друштва, бел. бр. 8, ст. 313. Изјава благодарности Француског посланства Српском пољопривредном друштву бр. 8, ст. 314. Преглед плугова одликованих на међународној утакмици у орању, бел. бр. 8, ст. 330. Нови члан добротвор Српског пољопривредног друштва, бел. бр. 10, ст. 376. Свима Пољопр. подружинама, бр. 10, ст. 380. Одговор на поздрав Српског пољопривр. друшта Њ. В Краљу са овогодишњег збора, бр. 11, ст. 417. Одговор на поздрав упућен Претседнику Владе са овогодишњег збора Срп. пољопривредног друштва, бр. 11, ст. 418. Пољопривредне коморе, бел бр. 24, ст. 860.

Раданчевић П., путни наставник. Бадем, чл. бр. 5, ст. 201. Које сорте јабука успевају у срезу коњичком (Херцеговина) п. и о. бр. 7, ст. 272. Гајење стоног грожђа, чл. бр. 18. ст. 657.

Ранковић Ђ. Божа. У новој години, чл. бр. 1, ст. 1. Признате оплемењене сорте, бел. бр. 1, ст. 25. Саднице шљива ранки и пожегача бел. бр. 1, ст. 25. Обавезно сузбијање штитасте ваши на шљивама, чл. бр. 3, ст 65. Штиваста ваш на ранкама и јабукама, п. и о. бр. 3, ст. 79. Сађење мушмула по виноградима и лоза за кречне земље, п. и о бр. 3, ст. 85. Практични курсеви бр. 3, ст. 85. Селекторски течај, бел. бр. 3, ст. 85. Програм рада са загребачког збора, бел. бр. 3, ст. 86. Ораси за семе, бел. бр. 3, ст. 86. Привремено ослобођење од пореза на приход од земљишта чл. бр. 4, ст. 98. Винарски конгрес у Београду, бел. бр. 4, ст. 119. Бесплатан календар, бел. бр. 4, ст. 119. Међународни сајам у Познању,

бел. бр. 6, ст. 248. Задружна свијест, књ. п. бр. 6, ст 248. Резидба винограда, бел. бр. 6, ст. 248. Прскалице за сузбијање штитасте ваши, бел. бр. 6, ст. 249. Прпориште, п. и о. бр. 7, ст. 273. Кречење или кропљење, п и о. бр. 7, ст. 275. За унапређење нашег воћарства, чл. бр. 8, ст. 297 Љубљански велесајам, бел. бр. 9, ст. 331. Пољопривредна изложба у Прагу, бел. бр. 9. ст. 331. Пољопривредна покретна изложба Немачког пољопривредног друштва, бел бр 9, ст. 331. Агрономски гласник, бел. бр. 9, ст. 338. Прскајмо винограде јаком бордовском чорбом, чл. бр. 10, ст. 357. Гњечење штитастих вашију на гранчицама шљива, бел. бр. 10, ст. 377. Зајечарска живинарска задруга, бел. бр. 10, ст. 378. Љубљански јубиларни сајам, бел. бр. 10, ст. 378. Практично земљомерство, књ. п. бр. 10, ст. 378 Подизање воћњака, п и о. бр. 11, ст. 425. Лечење кварног вина, п. и о. бр 11, ст. 426. Сточни вашари у Аустрији, бел. бр. 11, ст. 435. Курс из винске хемије и винарства, бел. бр. 11, ст. 436 Задружна свијест књ. п. бр 11, ст. 439. Велика земаљска изложба и сајам живине, голубова и зечева, бел. бр. 12, ст. 467. За олакшање извоза вина, грожђа и воћа, бел. бр 12. ст. 467. Недељни излети од Београда до Сушака, бел. бр. 12, ст. 468. Привреда, књ. п. бр 12, ст. 471. Прскање шљива раствором чемерике, бел. бр. 13, ст. 504. Нега винограда тучених градом, чл. бр 14, ст. 533. Закон о вину и правилник за његово извршење, чл бр. 15, ст 555; бр. 16 ст. 590. Да ли су добри багремови судови за вино? п. и о. бр. 19, ст 691. Пољопривредна изложба у Сопоту, чл. бр. 21, ст. 754. Пресађивање младих калемова лозе, п. и о. бр. 21, ст 757. Узроци сушења старих чокота лозе, п. и о бр. 21. ст. 758. Загртање винограда, чл. бр. 22, ст. 787. Риљање, чишћење и огртање винограда ујесен, п. и о. бр. 24, ст. 850. Зашто су цветали врхови младих ластара на младим шљивама? п. и о. бр. 24, ст. 851. Да ли се зрелим калемовима лозе на америчкој подлози преноси филексора и може ли се извршити дезинфекција калемова пре преноса у Метохију? п. и о. бр. 24, ст. 851.

Рашковић М. Сава. Изложба у Пироту, доп. бр. 19, ст. 687.

Самуровић Ј. М. Нове врсте селекционе зоби — овса, чл. бр. 1, ст. 8.

Семенић Д-р. Култура смокава, чл. бр. 9, ст. 336.

Сремић Ј. Драгутин. Опадање шљива, п. и о. бр. 1, ст. 14. Саднице шљива ранки, бел. бр. 1, ст. 25. Мере за одбрану и обнову шљивара, чл. бр. 3, ст. 72. Велики успех земаљске изложбе сувих шљива у Београду, Братислави и Прагу, чл. бр. 6, ст. 227. † Милорад Љ. Макевић, некр. бр. 8, ст. 316. Треба ли шљиву калемити, кад и на који начин?

чл. бр. 9, ст. 323. † Јован Вшетечки, члан добротвор Српског пољопривредног друштва, нек. бр. 10, ст. 379. Калемљење воћака, чл. бр. 11, ст. 429. Калем-восак, п. и о. бр. 11, ст. 431. † Спасоје Петровић, нек. бр. 13, ст. 501. О калемљењу шљива, чл. бр. 16, ст. 594. Зашто се суше пупољци на калемовима, п. и о. бр. 16, ст. 598. Може ли се овас сејати у младом шљиваку? п. и о. бр. 17, ст. 633. Треба ли узимати калем-гранчице са калемљених или некалемљених шљива? п. и о. бр. 19. ст. 693. Род од кајсија из кошчица, п. и о. бр. 19, ст. 693. Калемљење шљива на џанарици, п. и о. бр. 20, ст. 729. Узрок изостајања у порасту шљивових садница, п. и о. бр. 21, ст. 759. Уништавање пиревине по виноградима, п. и о. бр 22, ст. 793. Подмлађивање старих стабала шљива, чл. бр. 24, ст. 845. Пољопривредна изложба у Владимирцима. чл. бр. 24. ст. 847. Пољопривредна изложба у Крагујевцу, чл. бр 24, ст. 848.

Станковић Синиша Д-р Гајење риба у малим рибњацима, лист. бр. 3, ст. 83; бр. 4, ст. 116; бр. 10, ст. 373; бр. 11, ст. 433; бр. 13, ст. 493; бр. 14, ст. 535.

Стојковић Велимир Д-р. Отварање изложбе у Чачку, (предавање), чл. бр. 20, ст. 706.

Сточарско друштво Аранђеловац, бр. 7, ст. 278.

Тодоровић Марко-Маша. Гајење сирка, чл. бр. 6, ст. 229. Селектор или тријер? чл. бр. 18, ст. 646. Гојење живине, чл. бр. 20. ст. 718.

Творница за душик-Руше. Најбауерова метода анализе земље, чл. бр. 16, ст. 586.

Ћирковић Р. Ћира Борба против грожђаног мољца, чл. 11, ст. 420.

Чечен Иван. Воћарско-виноградарски курс у Лазаревцу, бел. бр. 9, ст. 333.

Б. САДРЖИНА.

Објашњење: бр. значи број листа; ст. значи страна; чл. значи чланак; бел. значи белешка; п. и о. значи питања и одговори; доп. значи допис; некр. значи некролог: л. значи листак и књ. п. значи књижевни приказ.

I Чланци општег привредног значаја.

У новој години, чл. бр. 1, ст. 1.

Привремено ослобођење на приход од земљишта, чл бр. 4. ст. 98.

Овогодишња зима, чл. бр. 4. ст. 104.
За пострадале пољопривреднике у Француској, бр. 6. ст. 225; бр. 7 ст. 257. бр. 8 ст. 314.
Велики успех земаљске изложбе сувих шљива у Београду, Братислави и Прагу, чл. бр. 6. ст. 227.
Dry farming у Пољопривреди, чл. бр. 7. ст 262.
Београдска трговачка комора, чл. бр. 8. ст. 289.
56. редовни годишњи збор Српског пољопривредног друштва чл. бр. 9. ст. 321.
Преглед плугова одликованих на међународној утакмици, бел. бр. 9 ст. 330.
Уређење малог поседа, п. и о. бр. 10, ст. 370.
Одговор на поздрав Њ. В. Краљу упућен о годишњем збору Српског пољопр. друштва, бр. 11, ст 417.
Одговор на поздрав Претседнику Министарског Савета, бр. 11. ст. 418.
Педесетогодишњица рада смедеревске кредитне банке, чл. бр. 12. ст. 450.
Наша дужност, чл. бр. 13. ст. 482.
Банат као привредна област, чл. бр. 14. ст. 514.
Резултате пољских огледа треба утврдити вагом, чл. бр. 14. ст. 520.
Извоз цереалија, стоке, воћа и дрвета, чл. бр. 15 ст. 546.
Извештај Београдске трговачке коморе за 1929 годину чл. бр. 16 ст. 577.
Учитељ и народна пољопривреда, чл. бр. 16. ст. 578.
Значај млекарства, чл. бр. 17. ст. 610.
Стручно пољопривредно образовање, чл. бр. 18. ст. 641.
Извештај за 1929 г Удружења извозника, чл. бр. 18 ст. 661.
Добра каквоћа и савесност, чл. бр. 19. ст. 673.
Завод за унапређење спољне трговине, бел. бр. 19. ст. 695.
Шаљите децу у пољопривредне школе, чл. бр. 20 ст. 712.
За унапређење извоза нашег воћа, чл. бр. 20. ст. 725.
Мере за отклањање пољоприв. кризе, чл. бр. 22 ст. 769
Свети Краљ Милутин, Слава српског пољопривредног друштва чл. бр. 23. ст. 801.
Неписменост је велики непријатељ чл. бр. 23. ст. 804.
Пољопривредно осигурање, чл. бр. 24, ст. 833.
Оснивање виноградарских задруга, чл. бр. 24, ст. 837.
О данском пољопривреднику, оп. бр. 24, ст. 852.

II. Ратарство са ливадарством.

Нове врсте селекционе зоби, чл. бр. 1. ст. 8.
Признате, оплемењене сорте овса, чл. бр. 1. ст. 24.
Врстачна сетва и сетва жита на оџаке, њихова суштина и разлика, чл. бр. 2. ст. 87.

Преоравање утрине, пуштање стоке на мак, чл. бр. 2 ст. 48.
Морска репа (топинамбур), бел бр. 2. ст. 54.
Утицај предусева на жетвени принос пшенице, чл. бр. 3. ст. 71.
Гајење соје, сунцокрета, проса и др. чл. бр. 4. ст. 105.
Најбољи кукуруз, чл. бр. 5. ст. 196.
И овас треба сејати на оџаке, чл. бр. 5, ст. 198.
Гајење сирка, чл. бр. 6, ст. 229.
Дрљање, ваљање и плевљење озимих стрних усева, чл. бр. 7, ст. 276.
Важни пролетњи радови на јесењим усевима, бел. бр. 7, ст. 277.
Пред сетву кукуруза, чл. бр. 8, ст. 293.
Гајење соје у Улцињу, бел. бр. 9, ст. 335.
Еспарзета, чл. бр. 10. ст. 361.
Ђубрење засејаног кукуруза, чл. бр. 11, ст. 418.
Млечика на ливадама чл. бр. 13, ст. 486.
Папрат и гладишевина на ливадама, чл. бр. 13, ст. 487.
Уређење угледне школске баште, чл. бр. 15, ст. 550.
Тријеришимо своја жита, чл. бр. 16, ст. 581.
Најбауерова метода анализе земље, чл. бр. 16, ст. 586.
Гајење пиринца, чл. бр. 17, ст. 614.
Добри плугови, чл. бр. 17, ст 619; бр. 20, ст. 715.
Селектор или тријер. чл. бр. 18. ст. 646.
Пред јесењом сетвом, чл. бр. 18. ст. 649.
Шомотска шишуља у Метохији, чл. бр. 18 ст. 667.
Сејање трава по насипима, чл. бр. 19, ст. 675.
Гајење пићних биљака, чл. бр. 21. ст. 741.
Орање, чл. бр. 21. ст. 743.
Утицај подривања оранице на принос кукуруза и сточне репе, чл. бр. 21. ст. 774.
О пиварском јечму, чл. бр. 23, ст. 809.
Угар, чл. бр. 23, ст. 811.
Пепео као ђубре за ливаде чл. бр. 24, ст. 839.

III. Градинарство.

Сазревање шумских јагода у зиму, п. и о. бр. 6. ст. 247.
Гајење броћа, чл. бр. 7, ст. 264.
Лисне ваши на бостану, п. и о., бр. 15, ст. 563.
Сађење јагода, чл. бр. 20, ст. 716.

IV. Цвећарство.

Друштво за извоз луковичастог цвећа у Харлему у Холандији, бел. бр. 16, ст. 601.

V. Виноградарство и винарство (с подрумарством.)

Жупа и винарска криза чл. бр. 2, ст. 36.
Розаглија, чл. бр. 2, ст. 46.

Сађење мушмула по виноградима. Лоза за кречне земље, п. и о. бр. 3, ст. 82.

Резидба винограда, бел. бр. 6, ст. 248.

Прскање винограда јаком бордовском чорбом, чл. бр. 10 ст. 357.

Лечење кварног вина, п. и о. бр. 11, ст. 426.

За олакшање извоза вина, грожђа и воћа, бел. бр. 12 ст. 467

Нега винограда тучених градом, чл. бр 14, ст. 533.

Закон о вину и правилник о извршењу закона, чл. бр. 15, ст. 555; бр. 16, ст. 592.

Смедеревски ћилибар, краљев дренак (афуз-али) чл. бр. 17, ст, 625.

Гајење стоног грожђа, чл. бр. 18, ст. 657.

Да ли су судови од багрема употребљиви за вино? чл. бр. 19, ср. 691.

Пресађивање лозе п. и о. бр. 21, ст. 757.

Узрок сушењу појединих чокота у винограду, п. и о. бр. 21, ст. 758.

Загртање винограда, чл. бр. 22. ст. 786.

Уништавање пиревине по виноградима, п. и о. бр. 22 ст. 793.

Сађење питоме лозе, чл. бр. 23, ст. 816.

Ђубрење младих винограда п. и о. бр. 24, ст. 850.

Преноси ли се филоксера зрелим калемовима лозе п. и о. бр. 24, ст. 851.

VI. Воћарство.

Опадање шљива, п. и о. бр. 1, ст. 14.

Наше суве шљиве, чл. бр. 2, ст. 33.

Сејање ораха на стално место, чл, бр. 2, ст. 40.

Обавезно сузбијање штитасте ваши на шљивама, чл. бр. 3, ст. 65.

Мере за одбрану и обнову шљивара, чл. бр, 3, ст. 78.

Штитаста ваш на ранкама и јабукама, п. и о. бр. 3, ст. 79.

Ораси за семе, бел. бр. 3, ст 86.

Подизање воћњака од полувисоких садница, чл. бр. 4, ст. 107.

Које ћемо сорте крушака да садимо? чл. бр. 4, ст. 108.

Сејање бадема и лешника, п. и о. бр. 4. ст. 113.

Суве смокве, бел. бр. 4, ст. 119.

Бадем, чл. бр. 5, ст. 201.

Најбоље сорте јабука за трговину. п. и о. бр. 5, ст. 201.

Најбоље сорте јабука које успевају у коњичком срезу (Херцеговина), п. и о. бр. 7, ст. 272.

Прпориште, п. и о. бр. 7, ст. 273.

Кречење или кропљење, п. и о. бр. 7, ст. 275.

За унапређење нашег воћарства, чл. бр. 8, ст. 297.

Треба ли шљиву калемити, кад и на који начин, чл. бр. 9, ст. 323.

Обилан принос маслиновог уља, бел. бр. 9, ст. 335.

Култура смокава, бел. бр. 9, ст. 336.

Подизање воћњака, п. и о. бр. 11, ст. 425.

У Чехословачкој пропало 10 милиона воћака, бел. бр. 12, ст. 468.

О калемљењу шљива чл. бр. 15, ст. 50.

Калемљење дивљачица у растилу, п. и о. бр. 16, ст. 598.

Гајење бресака, чл. бр. 17, ст. 629.

Да ли је шкодљиво сејати овас у младим шљивацима, п. и о. бр. 17, ст. 633.

Како сам обновио свој шљивар? чл. бр. 18, ст. 656.

Треба ли узети калемгранчице са калемљених или некалемљених шљива, п. и о. бр. 19, ст. 693.

Род из кошчица од кајсија, п. и о. бр. 19, ст. 693.

Је ли препоручљива џанарика за подлогу шљивину? п. и о. бр. 20, ст. 729.

Кречење воћака, чл. бр. 23, ст. 814.

Како да образујемо круну младим воћкамама, чл. бр. 24, ст. 842.

Појава цвета на ластарима младих шљива п. и о. бр. 24, ст. 851.

Подмлађивање старих стабала шљива, чл. бр. 24, ст 845

VII. Сточарство.

Гајење стоке, чл. бр. 5, ст. 199.

Лепа плодност код оваца, бел. бр. 9, ст. 335.

Народна банка за унапређење сточарства, бел. бр. 10, страна 378.

Товљење прасади, чл. бр. 15, ст. 553.

Патос у говеђој стаји, п. и о. бр. 15. ст. 564

Под за лежиште стоке, чл. бр. 16, ст. 587.

Хермафродити код стоке, чл. бр. 16, ст. 589.

Озими грашак за исхрану коња и говеда, п. и о. бр. 16. страна 595.

Појава честог полног нагона код стоке, чл. бр. 22, ст. 784.

Уљане погаче од сунцокрета за храну стоке, чл. бр. 23, страна 812.

VIII. Ветеринарско лекарство.

Очна дифтерија код живине, п. и о. бр. 7, ст. 269.

Убој од ама, п. и о. бр. 7, ст. 271.

Дивље месо, п. и о. бр. 11, ст. 427.

Побацивање код крава, п. и о. бр. 12, ст. 460.

Сачме као средство да се крмаче не штроје вађењем јајника и уједно не букаре, чл. бр. 13, ст. 491.

Желудачни катетер за коње и говеда, чл. бр. 14, ст. 531

Брадавице на вимену код крава, чл. бр. 15, ст. 554.
Зараза код свиња, п. и о. бр. 15, ст. 561.
Колера пернате живине, чл. бр. 16, ст. 596.
Надун код говеда, чл. бр. 17, ст. 622.
Дифтерија пернате живине, чл. бр. 18, ст. 654.
Туберкулоза (сушица) пернате живине, чл. бр. 19, ст. 685.
Кокошија куга, чл. бр. 20, ст. 721.
Спирилоза пернате живине, чл. бр. 21, ст. 747.
Како се познаје бобичаво свињче, п. и о. бр. 22, ст. 793.

IX. Млекарство.

Црвен сок од крављег сира, п. и о. бр. 19, ст. 692.

X. Живинарство.

Вештачко извођење живине, чл. бр. 6, ст. 230.
Стање живинарства, чл. бр. 7. ст. 258.
Где се могу набавити гуске тулуске и емдемске, пловке тркачице и кокошке сусек, п. и о. бр. 7, ст. 272.
Изложба живине у Београду, чл. бр. 14, ст. 525.
Гојење живине, чл. бр. 20, ст. 651.
Чување јаја за зиму, п. и о. бр. 20, ст. 729.
Живинарски календар, чл. бр. 24, ст, 883.

XI. Пчеларство.

Да ли пчеле производе отрован мед? чл. бр. 7, ст. 266.
Нектар, чл. бр. 18, ст. 651.
Гладишевина-жбун-као медоносна биљка чл. бр. 21, ст. 737.

XII. Рибарство.

Гајење риба у малим рибњацима, чл. бр. 3, ст. 83; чл. бр. 4, ст. 116; л. бр. 10. ст. 373; л. бр. 11, ст. 433; л. бр. 13, ст. 493; чл. бр. 14, ст. 535.
Практично искоришћавање рибњака, чл. бр. 19, ст. 683.
Практично рибарство у слатким водама, чл. бр. 21, ст. 745.

XIII. Шумарство.

Јаблан, чл. бр. 5, ст. 201.
Велика шумарска и ловачка изложба, бел. бр. 16, ст. 602.
Нови закон о шумама, бел. бр. 20 ст. 724; бр. 21, ст. 748.

XIV. Болести, штеточине, непријатељи културног биља и њихово сузбијање.

Опасност која прети смедеревским виноградима, чл. бр. 1, ст. 10.
Борба противу штитасте ваши, п. и о. бр. 3, ст. 80.
Прскање против шљивине штитасте ваши, чл. бр 4, ст. 111.

Може ли се дрворином прскати све воће. п. и о. бр. 4, ст. 116.

Лептир метлица, чл. бр. 6, ст. 240.

Прскање за сузбијање штитасте ваши на шљивама. Школски дан за чишћење шљива, бел. бр. 6. ст. 249.

Сипци, чл. бр. 8, ст. 301.

Уништавање кукурузног мољца, чл. бр. 8, ст. 309.

Борба противу штетних птица. п. и о. бр. 9, ст. 328.

Противу кукурузног црва, бел. бр. 9, ст. 336.

Пламенача (тоња) на бостану, чл. бр. 10, ст. 363.

Против лисних вашију, чл. бр. 10, ст. 365.

Гњечење штитасте ваши на гранчицама шљива, бел. бр. 10, ст. 377.

Борба противу грожђаних мољаца, чл. бр. 11, ст. 420.

Лисне ваши на шљиви, п. и о. бр. 11, ст. 422.

Црвена буба на луцерки, п. и о. бр. 11, ст. 424.

Црвљање шљива, п. и о, бр. 11, ст. 428.

Заштита и одбрана биљака од штеточина, чл. бр. 12, ст. 452.

Нова опасна болест наших жита, чл. бр. 13, ст. 488.

Уништавајте гару, чл. бр. 13, ст. 490.

Прскање шљива раствором чемерике, бел. бр. 13, ст. 505.

Грашков жижак или гагрица, бел. бр. 14, ст. 522.

Модре бубице на жилама кукуруза, п. и о. бр. 16, ст. 597.

Ситне, црне бубе на олајној репици, п. и о. бр, 17, ст. 633.

Уништавање паламиде и купине, чл. бр. 19, ст. 678.

Уништавање пацова, чл. бр. 19. ст. 681.

Ровац, п. и о. бр. 19, ст. 694.

Сунчана Далмација — уништавање гамади, бел. бр. 20, страна 731.

Зашто често млад шљивак застаје у порасту, п. и о. бр. 21, ст. 759.

Дотуците штитасту ваш, чл. бр. 22, ст. 775.

О пољским мишевима и борби противу њих, чл. бр. 22, страна 776.

Средство противу слепог кучета, чл бр. 24 ст. 841.

XV. Пољопривредне зграде и машине.

Једна врло корисна алатка, бел. бр, 11, ст. 435.

Који је селектор најбољи?, п. и о. бр. 13, ст. 499.

XVI. Пољопривредна индустрија.

Штављење кожа од зечева, чл. бр. 14, ст. 528.

Гумени опанци, п. и о. бр. 6. ст. 246.

XVII. Пољопривредно задругарство.

Удружење за вршење пољопривредних опита, бел. бр. 3, ст. 86.

Задруга за пољопривредни кредит, чл. бр. 10, ст. 353.

Зајечарска, живинарска селекциска задруга, бел. бр. 10, ст. 378.

Лако и стално домаће занимање, бел. бр. 23, ст. 825.

XVIII. Пољопривредна настава и народно просвећивање.

Дунавска бановина за пољопривредно просвећивање, бел. бр. 10, ст. 378.

Пољопривредне књижнице и читаонице, бел. бр. 12, ст. 465.

Рад Савеза пољопривредних књижница и читаоница, бел. бр. 19. ст. 695.

Курсеви за продужно пољопривредно образовање, п. и о. бр. 20. ст. 730.

Помоћ и сарадња Дунавске бановине, бел. бр. 23, ст. 822

XIX. Сајмови, изложбе, предавања и курсеви.

Програм рада са загребачког збора, бел. бр. 3, ст. 86

Међународни сајам у Познању, бел. бр. 6, ст. 248.

Калемарски курсеви у Сопоту и Жуковцу, бел. бр. 9, ст. 332.

Виноградарско-воћарски курс у воћном расаднику у Шапцу бел. бр. 9, ст. 333.

Воћарско-виноградарски курс у Лазаревцу, бел. бр. 9, ст. 333.

Љубљански јубиларни сајам, бел. бр. 10, ст. 378.

Курс из винске хемије и винарства, бел. бр. 11, ст. 436.

Велика земаљска изложба и сајам живине, голубова и зечева у Београду, бел. бр. 12, ст. 467.

Јубиларни велесајам узорака у Љубљани, бел. бр. 13, ст. 502.

Шестонедељни празнични пољопривредни течајеви, бел. бр. 13, ст. 503.

Специални сајмови на XIV. збору загребачком, бел. бр. 16, ст. 602.

Велика виноградарска и воћарска изложба у Прокупљу, бел. бр. 19, ст. 696.

Пољопривредна изложба у Чачку, говор Д-р Веље Стојковића, чл. бр. 20, ст. 706.

Пољопривредна изложба у Сопоту, чл. бр. 21, ст. 754.

Пољоприродна изложба у Чачку, чл. бр. 22. ст. 790.

Сточарско-воћарска изложба у Ваљеву, чл. бр. 23, ст. 817

Изложба приплодне живине, питомих зечева, голубова, птица певачица и паса, на загребачком збору, бел. бр 23, ст. 822.

Сајам крзна, бел. бр. 24, ст.

Извештај са пољопривредне изложбе у Владимирцима, чл. бр. 24, ст. 847.

Извештај са пољопр. изложбе у Крагујевцу, чл. бр. 24, ст. 848.

XX. Књижевност.

Прва помоћ настрадалим животињама, књ. п. бр. 2, ст. 55.

Бесплатан календар, бел. бр. 4, ст. 1 9.

Задружна свијест, месечни пољопривредни лист у Загребу, бел. бр. 6, ст. 248. бел. бр. 11, ст. 439.

Пример за углед, бел. бр. 6, ст. 249.

Воћке и воће, књ. п. бр. 8, ст. 315, од Благоја Д. Тодоровића.

Воћарство од Милутина Никетића, књ. п. бр. 7, ст. 286; бр. 9, ст. 350; бр. 10, ст. 416; бр. 12, ст. 474; бр. 13, ст. 509; бр. 15, ст. 574; бр. 17, ст. 639.

Летопис и адресар пољопривреде и шумарства у Аустрији бел. бр. 24, ст. 861.

Пољопривредне коморе бел. бр. 24, ст. 860.

Гласник струче наставе књ. п. бр. 24, ст. 857.

Наша индустрија, занати, трговина и пољопривреда, књ. п. бр. 9, ст. 337.

Гајење ружа од М. Зечевића, књ. п. бр. 9, ст. 338.

Агрономски гласник, бел. бр. 9, ст. 338.

Болести које пси преносе на људе и стоку, од А. Вуковића, књ. п. бр. 9, ст. 339.

Практично земљомерство од М. Дунића, књ. бр. 10, ст. 378.

Сточарство новог доба — народна читанка од М. Радосављевића, књ. п. бр. 12, ст 469.

Извештај винодељско-воћарске школе у Марибору, бел. бр. 12, ст. 469.

Привреда, књ. п. бр. 12, ст. 471.

Сило и силажа од проф. Вукичевића, књ. п. бр. 13, ст. 500.

Окућје или заштита земљорадниковог минимума, бел. бр. 19, ст. 696.

Југословенски гласник, књ. п. бр. 23, ст. 824.

Практично пчеларство од Крсте Пчеларевића-Мршуље, књ. п. бр. 23, ст. 825.

XXI. Народно здравље и исхрана (домаћинство).

Хлеб, чл. бр. 7, ст. 266.

Нервоза срца, п. и о. бр. 9, ст. 329.

Како се распознају заразне болести, чл. бр. 10, ст. 367.
Зашто боле ноге, чл. бр. 13, ст. 491.
Артериосклероза, чл. бр. 15, ст. 559.
Треба ли због артериосклерозе ићи у Врњачку бању, п. и о. 15, ст. 565.
Дезинфекција станова после туберкулозе, чл. бр. 17. ст. 631.
Жутица, чл. бр. 21, ст. 753.
Зимска исхрана сељака, чл. бр. 22, ст. 788.

XXII. Друштва и скупови.

Удружење пољопривредних стручњака, бел. бр. 6. ст. 247.
Сточарско друштво у срезу јасеничком и Аранђеловцу, бел. бр. 7, ст. 278.
Друштво за одгајивање тешког белгијског коња, бел. бр. 13. ст. 502.

XXIII. Зборови, конференције и конгреси Српског пољопривредног друштва.

56 Збор Српског пољопривредног друштва, бр. 4, ст. 97; бр. 5, ст. 129; бр. 6, ст. 226.
Виноградарски конгрес у Београду, бел. бр. 4., ст. 119.
Записник 56 збора Српског пољопривредног друштва, бр. 10, ст. 385

XXIV. Остали радови Српског пољопривредног друштва.

Позив на претплату Тежака, бел. бр. 1. ст. 24; бр. 2. ст. 60; бр. 3, ст. 85; бр. 3, ст. 92.
Земљорадници угарите! бр. 1, ст. 31; бр. 2, ст. 61; бр. 3. ст. 94.
Пољопривредним подружинама, бел. бр. 4. ст. 119; бел. бр. 7, ст. 275; бр. 10, ст. 380.
Извештај Српског пољопривредног друштва о раду за 1929 годину бр. 5, ст. 130.
Препродавцима пољопривредног календара, бел. бр. 5, ст. 205.
Пољопривредна подружина у Пећи, бел. бр. 5, ст. 205
Ценовник потреба које се добијају код Српског пољопривредног друштва, бр. 5, ст. 216; бр. 12, ст. 478; бр. 16, ст. 604.
Нове Подружине Српског пољопривредног друштва, бел. бр. 7, ст. 275; бел. бр. 10, ст. 376.
Повећање кредита Пољопривредним подружинама, бел. бр. 8, ст. 313.

Помоћ Дунавске бановине за рад Српског пољопривредног друштва, бел. бр. 8, ст. 313.

Пољопривредна подружина у Честину, бел. бр. 9, ст. 334.

Читаоцима Тежака, бр. 13, ст. 481.

Слава Пољопривредне књижнице и читаонице у Кусићу, бел. бр. 15, ст. 567.

Пољопривредна подружина у Ст. Бечеју, бел. бр. 15, ст. 568.

Екскурзија чланова Пољопривредне подружине у Аранђеловцу, бел. бр. 15, ст. 568.

Рад Српског пољопривредног друштва и његових подружина, бел. бр. 16, ст. 599.

Пољопривредна подружина грачаничка (на Косову) има семена селекционисаног на продају, бел. бр. 17, ст. 634.

Позив на славу Српског пољопривредног друштва, бел. бр. 21, ст. 737.

Пољопривредна подружина у Сопоту, бел. бр. 23, ст. 823.

XXV. Личне вести.

Конкурс за пољопривредне чиновнике, бел. бр. 2, ст. 54.

Економ — рачуновођа, бр. 5, ст. 218; Бр. 6, ст. 254.

Почасни члан Српског пољопривредног друштва, бел. бр. 9, ст. 330.

Стечај Дунавске бановине за чиновнике пољопривредне струке, бр. 9, ст. 349.

Нов члан добротвор Срп. пољопривредног друштва, бел. бр. 10, ст. 377; бел. бр. 11, ст. 434.

XXVI. Разно.

Пажња продавцима и купцима сређака Пољопривредних стручњака, бр. 1, ст. 2.

Тракторски курсеви, бел. бр. 3, ст. 85.

Селекторски течајеви, бр. 3, ст. 85.

Исправка, бр. 6, ст. 248; бр. 6, ст. 249.

Извештај о згодицима лутрије Пољопривредних стручњака, бел. бр. 11, ст. 441; бр. 16, ст. 601.

Недељни излет од Београда до Сушака, бел. бр. 12, ст. 468.

Огромна гљива, п. и о. бр. 21, ст. 756.

XXVII. Записници седница Управног Одбора Српског пољопривредног друштва у Београду.

Записник 48 седнице бр. 1, стр. 25.
„ 49 „ „ 2, „ 56.
„ 50 „ „ 2, „ 58.

Записник	51	седнице	бр.	3,	стр.	87.
„	52	„	„	3,	„	89.
„	53	„	„	3,	„	90.
„	1	„	„	4,	„	121.
„	2	„	„	5,	„	207.
„	3	„	„	5,	„	208.
„	4	„	„	5,	„	210.
„	5	„	„	5,	„	211.
„	6	„	„	5,	„	213.
„	7	„	„	5,	„	215.
„	8	„	„	6,	„	250.
„	9	„	„	7,	„	278.
„	10	„	„	7,	„	281.
„	11	„	„	9,	„	342.
„	12	„	„	9,	„	344.
„	13	„	„	9,	„	345.
„	14	„	„	10,	„	405.
„	15	„	„	10,	„	407.
„	16	„	„	10,	„	409.
„	17	„	„	10,	„	410.
„	18	„	„	10,	„	414.
„	19	„	„	11,	„	440.
„	20	„	„	12,	„	472.
„	21	„	„	13,	„	506.
„	23	„	„	15,	„	569.
„	24	„	„	15,	„	570.
„	25	„	„	15,	„	572.
„	26	„	„	17,	„	635.
„	27	„	„	17,	„	636.
„	28	„	„	18,	„	667.
„	29	„	„	18,	„	669.
„	30	„	„	19,	„	697.
„	31	„	„	19,	„	699.
„	32	„	„	19,	„	700.
„	33	„	„	21,	„	762.
„	34	„	„	21,	„	762.
„	35	„	„	23,	„	825.
„	36	„	„	23,	„	827.
„	37	„	„	24,	„	861.
„	38	„	„	24,	„	863.
„	39	„	„	24,	„	864.
„	40	„	„	24,	„	865.
„	41	„	„	24,	„	867.
„	42	„	„	24,	„	868.
„	43	„	„	24,	„	870.
„	44	„	„	24,	„	871.
„	45	„	„	24,	„	873.
„	46	„	„	24,	„	874.

„	47	„	„	24,	„ 875.
„	48	„	„	24,	„ 877.
„	49	„	„	24,	„ 878.
„	50	„	„	24,	„ 879.
„	51	„	„	24,	„ 880.
„	52	„	„	24,	„ 881.

XXVIII. Огласи.

Да ли би се могао служити трактором на своме имању и да ли би тако капитал повољно уложио, бр. 1, ст. 28, бр. 24, ст. 891.

Пољопривредном календару цена 10 дин., бр. 1, ст. 29.

Против болести леђа, бр. 1, ст. 29; бр. 24, ст. 882.

Затварајте врата бр. 1, ст. 30.

Што на једном часовнику, бр. 1, ст. 30.

Јаја за насад, бр. 1, ст. 30.

Задовољство је највећа срећа у животу, бр. 1, ст. 31.

Коначно! Коначно!, бр, 1, ст. 31.

Плућне болести су излечиве, бр. 1, ст. 32; бр. 5, ст. 223; бр. 9, ст. 350; бр. 12. ст. 476; бр. 13, ст. 510; бр. 14, ст. 542; бр. 15, ст. 575; бр. 16, ст. 606; бр. 17, ст. 639; бр. 21, ст. 766 бр. 24, ст. 893.

Виноградари! бр. 2, ст. 60; бр. 3, ст. 92.

После дужег задржавања напољу за време непогоде бр. 2, ст. 60.

Уређујте вашу пробаву и нестаће ваших болова, бр. 2, ст. 61.

Шарићеви двогодишњи калемови лозе, бр. 2, ст. 61; бр. 3, ст. 94.

Пољопривредна школа, Краљево, бр. 2. ст. 61.

Не ваља му посао, бр. 2, ст. 62.

Све што тражите, бр. 2, ст. 62.

Воћари-карбокримп, бр. 2, ст 63; бр. 3. ст. 95; бр. 4. ст. 127; бр. 5, ст. 221; бр. 6, ст. 255.

Сточари—Дистол—Биљана, бр. 2, ст. 63; бр. 3. ст. 95; бр. 4. ст. 127; бр. 5, ст. 221; бр. 6, ст. 255; бр. 22, ст. 799; бр. 23. ст. 831; бр. 24, ст. 895.

Воћари! Дрворин, Карбокримп. Биљана, бр. 2, ст. 64; бр. 3, ст, 96; бр. 4, ст. 128; бр. 5, ст. 223; бр. 6, ст. 256; бр. 22. ст. 800; бр. 23, ст. 832; бр. 24, ст. 896.

Чувајте се од плућних катара, бр. 3, ст. 92.

Уживање, бр. 3, ст. 93.

Многима није познато, бр. 3, ст. 94.

Часовник је ремек дело, бр. 3, ст. 94.

Без калија нема ђубрета, бр. 4, ст. 123; бр. 5, ст. 222; бр. 6, ст. 252.

Ви ћете сачувати ваше здравље, бр. 4, ст. 123.

То прија, бр. 4, ст. 124.

То ће и вас веселити, бр. 4, ст. 124.

Лозни и воћни расадник, бр. 4, ст. 125; бр. 5, ст. 222; бр. 6, ст. 352.
Противу кочења зглобова, бр. 4, ст. 125.
Права утеха, бр. 4, ст. 126; бр. 11, ст. 447; бр. 20, ст. 732.
Нервозним, бр. 4, ст. 126; бр. 24, ст. 882.
Практично земљомерство, бр. 4, ст. 126.
У недељу пре јаркога сунца, бр. 5, ст. 218.
Ослободите се реуматичних болова, бр. 5. ст. 219; бр. 7, ст. 287; бр. 10, ст. 383.
Бановски воћни расадник у Топчидеру: бр. 5, ст. 219; бр. 6, ст. 253.
Штампарија „Заштита“ бр. 5, ст. 219; бр. 7, ст. 285.
Имање под закуп, бр. 5, ст. 220.
Бадава златан сахат, бр. 5, ст 222; бр. 13, ст. 509.
Оглашујте у „Тежаку“, бр. 5, ст. 222; бр. 9, ст. 347; бр. 10, ст. 416; бр. 11, ст. 445; бр. 12, ст. 474; бр. 13, ст. 510; бр. 15, ст. 595; бр. 18. ст. 670; бр. 21, ст. 764; бр. 22, ст. 796; бр. 23, ст. 848; бр. 24, ст. 890.
Тежаково уље за стоку, бр. 5, ст. 223.
Нигде тако јевтино а ипак тако добро, бр. 6, ст. 252; бр. 14, ст. 543.
Ослободите се болова у крстима, бр. 6, ст. 253.
Позив на претплату „Тежака“, бр. 6. ст. 253; бр. 7, ст, 285 и 286 и бр. 9, ст. 350; бр. 24, ст. 888.
Ако ме мучи зуб, бр. 6. ст. 254.
Хиљаде људи промаше свој живот, бр. 6. ст. 254.
Први ваш поглед, бр. 7. ст. 285.
Ако ме љуте сунчане пеге, бр. 7. ст. 286.
У данашње време кад се неуморно једе и пије, бр. 7. ст. 286; бр. 8. ст. 318.
Позив Биљане пољопривредницима за уништавање штеточина: бр, 7, ст. 288; бр. 8, ст. 320; бр. 9, ст. 352; бр. 10, ст. 384; бр. 11, ст. 448; бр. 12, ст. 480; бр. 13, ст. 512.
Ако ме прими главобоља, бр. 8, ст. 318.
Сву робу јевтиније, бр. 8, ст. 318.
Прави пут, бр. 8, ст. 319.
Ратари! и Господари!: бр. 9, ст. 347; бр. 11, ст. 446; бр. 12, ст. 477.
Ако имаш испуцане руке, бр, 9, ст. 348.
Неколико савета нашим читаоцима, бр. 9, ст. 348.
Што на једном часовнику, бр. 9, ст. 348.
Мерима сапун, бр. 9, ст. 351.
Ако ухватим кијавицу, бр. 10, ст. 381.
Ново дело из воћарства: бр. 10, ст. 381; бр. 11, ст. 446; бр. 12, ст. 477; бр. 13, ст. 511.
Све што тражите, бр. 10, ст. 381.
Ако желите бити нарочито лепа, бр. 11, ст. 445.

Стари виноградари! бр. 11, ст. 445.
Овај часовник је ремек дело, бр. 11, ст. 446.
Пажња сарадницима „Тежака“, бр. 12, ст. 474; бр. 24, ст. 889
Штампарија М. Цветковић: бр. 12, ст. 478; бр. 13, ст. 509 и 511; бр. 14, ст. 543; бр. 15, ст. 574; бр. 17, ст. 638; бр. 18, ст. 670; бр. 21, ст. 764; бр. 23, ст. 830. бр. 24, ст. 892
Philips радио, бр. 12, ст 475.
Ново, потребно Сило и силажа, бр. 12. ст. 476; бр. 14. ст. 542. бр. 16, ст. 606; бр. 20, ст. 732; бр. 22, ст. 798. бр. 24. ст. 890
То ће вас веселити, бр. 12, ст. 477.
Ако осетим гребање у грлу, бр. 12, ст. 478.
Долази! Модра галица, бр. 12, ст. 478.
Ако желите од мене савет, бр. 13, ст. 511.
О добром орању и дрљању, бр. 14, ст. 541.
Ако ме притисне костобоља, бр. 14. ст. 543.
Дреш „Тројка“ бр. 14, ст. 543.
Порзол! Биљана, бр. 14, ст. 544; бр. 15, ст. 576; бр. 16 ст. 607; бр. 17, ст. 670; бр. 18, ст. 672; бр. 20, ст. 736; бр. 21, ст. 768.
Ако ми огледало кад рекне неугодну истину, бр. 15. ст. 574.
Закон о вину, бр. 16, ст. 605; бр. 17, ст. 638; бр. 18. ст. 671.
Увек расположен за рад, бр. 16, ст. 607.
Виноградари! Вртари! Агролин, Пиротрин, гроздов мољац, бр. 17. ст. 638; бр. 18, ст. 670; бр. 20, ст. 734.
Млекарске справе, бр. 17, ст. 639.
Сточари! Биљана: бр. 20, ст. 731; бр. 21, ст. 763; бр 22, ст. 794.
Ви добро почињете, бр. 20, ст. 733.
Браду код дама: бр. 20, ст. 734; бр. 21, ст. 764; бр. 12. ст. 797.
Пуне груди лепе вадле: бр. 20, ст. 734; бр. 21. ст. 764. бр. 22, ст. 797.
Ожиљени калемови лозе, бр. 20, ст. 734.
На продају: крмачице немачке пасмине, бр. 20, ст. 734
Дивни увојци, бр. 20, ст. 735; бр. 21, ст. 767; бр. 22. ст. 798.
Подмлађивање: бр. 20, ст. 735; бр. 21, ст. 764 и 767. бр. 22, ст. 798.
1000 дин. Пацови: бр. 20, ст. 735; бр. 21, ст. 767; бр 22, ст. 798.
Нема више ћелавости, бр: 21, ст. 764; бр. 32, ст. 797
Сточари! Метиљин-нови, бр. 21, ст. 765.
Од орања до жетве, бр. 21, ст. 795.
Гихт-реуматизам, бр. 22, ст. 796.
Болести. бр. 22. ст. 797.

Нервозни рано умиру, бр. 23, ст. 849.
Ослободите се реуматичних болова, бр. 23, ст. 830.
Нервоза-Калефлуид, бр, 22, ст. 830.
Књиге воћке и воће I и II део од г. Благ. Д. Тодоровића бр. 24, ст. 890.
Стечај за наставнике на нижим пољопривредним школама Дунавске бановине, бр. 24, ст. 894.

XXIX. Слике.

Сл. 1. Слика Њ. В. Краља Александра првог, бр. 1, ст. 3.
Сл. 2. Два данска војника дувају у трубе, бр. 1, ст. 18.
Сл. 3. Заштитни жиг данског масла, бр. 1, ст. 19.
Сл. 4. Овална марка за здраво месо, бр. 1, ст. 23.
Сл. 5. Црвена лур марка за свињско месо, бр. 1, ст. 23.
Сл. 6. Марка за конзерве од меса, бр. 1, ст. 24.
Сл. 7. Врстачна сетва, бр. 2, ст. 38.
Сл. 8. Сетва у широке врсте, бр. 2, ст. 38.
Сл. 9. Сетва на оџаке, бр. 2. ст. 39.
Сл. 10. Розаглија, бр. 2. ст. 46.
Сл. 11. Печат за свежа јаја, бр. 2. ст. 51.
Сл. 12 Нацрт модерног риболова, бр. 3. ст. 83.
Сл. 13. Машина за вештачко извођење живине на живинарнику Р. Петровића, бр. 6. ст. 233.
Сл 14. Лампа за преглед јаја, рб. 6, ст. 236.
Сл. 15. Вештачка квочка у виду сандука, бр. 6, ст. 238.
Сл. 16. Вештачка квочка састављена од пећи и лиманог шешира, бр. 6, ст. 239.
Сл. 17. Изглед лептира „метлице“, два пута увеличан бр. 6, ст. 241.
Сл. 18. Изглед чаура у земљи и преко зиме, бр. 6. ст. 243.
Сл. 19. Произвођење вештачког облака у воћњаку, бр. 8, ст. 300.
Сл. 20. Сипци, бр. 8, ст, 302.
Сл. 21. Ходници сипаца, бр. 8, ст. 305.
Сл. 22. Учесници воћарско-калемарског, виноградарског курса у Жуковцу, бр. 9, ст. 332.
Сл. 23. Учесници калемарског курса у Шапцу, бр. 9, ст. 333
Сл. 24. Са воћарског курса у Лазаревцу, бел. бр. 9, ст. 334.
Сл. 25. Три мала рибњака, бел. бр. 10, ст. 373.
Сл. 26. Вештачко добијање икре од пастрмке, бел. бр. 10. ст. 376.
Сл. 27. Стругач, бр. 11, ст. 435.
Сл. 28. Курс у школи у Букову са наставником Бошњаком, бел. бр. 11, ст. 436.

Сл. 29. Мали рибњак за гајење шарана, бр. 13, ст. 493
Сл. 30. Са течаја у Брусници бел. бр. 13, ст. 504,
Сл. 33. Грашков жижак, бел, бр. 14, ст. 523.
Сл. 34. Изглед малих рибњака, бр. 14, ст. 537.
Сл. 35. Младунци једногодишњаци пастрмке, бр. 14,ст. 539.
Сл. 31. Угледна школска башта, бел, бр. 15. ст. 552.
Сл. 32. Топла леја угледне школске баште, бр. 15 ст. 552.
Сл. 36. Тријер Марот, бр. 16, ст. 582.
Сл. 37. Разни положаји регулатора од тријера, бр. 16, ст. 583.
Сл. 38. Одвојена и пречишћена зрна Маротовог тријера, бр. 16, ст. 585.
Сл. 39. Под, лежиште стоке у говеђој стаји, бр. 16. ст. 587.
Сл. 40. Дрвени набијач за под у штали, бр. 16, ст. 588.
Сл. 41. Гвоздени набијач за под у штали, бр. 16, ст. 588
Сл. 42. Плуг марке „Сава“ са резервним раоником и заштитном марком, израђен од ковног челика, бр. 17, ст. 621.
Сл. 43. Смедеревски ћилибар дренак, краљев дренак, из винограда Мил. Станојловића, управника смедеревске виноградарске задруге, чл. бр. 17, ст. 627.
Сл. 44. Плуг „Сервус“, бр. 20, ст. 715.
Сл. 45. Шумски миш на клипу кукуруза. бр. 22, ст. 778
Сл, 46. „Волухарица“ миш природне величине, бр. 22, ст. 779.
Сл. 47. Штете од пацова—оглодана избушена ткива у средини; оглодани клипови кукуруза; оштећене љуте паприке (у првоме реду) бр. 22, ст. 782.

XXX. Дописи.

Кроз наша села, доп., бр. 9, ст. 340; бр. 11, ст. 437; бр. 13, ст. 495.
Једна угледна економија, доп., бр. 15, ст. 566.
Пољопривреда у ваљевској покрајини, доп., бр. 18 ст. 664.
Изложба у Пироту, доп., бр. 19, ст. 687.

XXXI. Некролози.

† Милорад Љ. Макевић, нек., бр. 8. ст. 316.
† Јован Вшетечки, нек., бр. 10, ст. 379.
† Спасоје Петровић, нек., бр. 13. ст. 502.
† Чедомир Радишић, нек., бр. 16, ст. 595.
† Радомир П. Ћирковић. нек., бр. 21. ст. 759.

ЦЕНОВНИК

Цене су необавезне и подразумевају се франко наш магацин.

Подружине које имају одобрен кредит, добијају све на отворен рачун. Остале поручбине извршују се само онда, ако се пошаље новац унапред.

Подружине и чланови добијају попуста од означених цена: на роби 5%, а на књигама 20%, ако се поручи најмање за 100.— динара.

I Ратарске справе

Плуг Монахија, бр. 5 R B „Сава“	— — —	Дин.	730.—
„ Еберхарт, бр. 4 „Комет“	— — —	„	850.—
„ „ „ 5 „Сервус“	— — —	„	750.—
„ Сак, бр. 6	— — — — — — —	„	700.—
„ „ „ 7	— — — — — — —	„	800.—
„ „ „ 8	— — — — — —	„	900.—
„ „ „ E 6 за две бразде	— — —	„	800.—
„ „ „ UW5, обртач с 1 точком	—	„	800.—
с колечкама	— — — —	„	850.—
„ Рајнланд, бр. D 6 M	— — — —	„	600.—
„ „ „ E 6, са точком	— —	„	450.—
„ Унија, N R K P 6	— — — — —	„	600.—
„ „ N R K P 8	— — — —	„	620.
„ „ T R 8	— — — — —	„	770.—
„ „ T R 10, лакши Дин. 860.—, тежи		„	980.—
„ „ N N C 2, за две бразде	— —	„	860.
„ „ N N C 3, за две бразде, лакши дин. 950.—, тежи	— — —	„	1.050.—
Дрљача, дводелна, средња дин. 400.—. тежа	—	„	480.—
„ „ преламача	— — — —	„	500.
„ са федерима	— — — — —	„	680.—
„ троделна, средња	— — — — —	„	650.—
„ ливадска	— — — — —	„	880.—
Сејалица двореда, лакша, дин. 750.—, тежа (са ваљцима)	— — — — — —	„	1.100.
Ваљак троделни	— — — — — —	„	1.200.—
Прашач и огртач „Кумулус“	— — — —	„	580.—
„ „ домаћи	— — — — —	„	500.—
Култиватор са 7 зуба	— — дин. 500.— и	„	1 250.—
Вршалица ручна	— — — — — — —	„	2.200.—
Витао — гепл.	— — — — — —	„	2.300.—
Ветрењача домаћа, са 6 сита	— — —	„	1.350.—
„ Циклон,	— — — дин 1.000.— и	„	1.500.—
Тријер Мароов, бр. 4 дин. 4.400.—, бр. 5 дин. 5.200.— и бр. 6	— — —	„	6.800.—
„ Хајдеов, бр. Ia дин. 2.200.—, бр. I дин. 2.600.—, бр. II/Ia дин. 2.600.—, бр. II I дин. 3.000.—, бр. V/Ia дин. 3.600.—, бр. V/III дин. 4.800.—, бр. XV/III дин. 5.500.— и бр. XXV/III	— — — —	„	8.300.—

Тријер Мајеров, бр. $1^1/_2$а — — — — — Дин. 2.000.—
Жетелица руковедачица — — — — — „ 6.500.
„ везачица — — — — — — „ 14 500.—
Косачица за траву и жито — — — — „ 4 600.—
„ за траву — — — — — — „ 3.000.—
„ за паркове — — — дин. 850.— и „ 1.200.—
Грабуље коњске, за ливаде и стрништа — „ 1.800.—
Крушач за кукуруз, за један клип дин. 700.—,
за два — — — — — — — — „ 1.800.—
Сечка за бундеве, репу и др. корење, лакша
дин. 650.—, тежа — — — — „ 750.—
Сечка за сламу и шашу, мања дин. 700.—,
средња дин. 1.000.—, већа — — „ 1.100.—

II Виноградарске, воћарске и винарске справе и алати.

Прскалица Нехвилова „Аустрија“, запремине
15 лит. — — — — — — — — Дин. 500.—
Прскалица Нехвилова А Н 20 аутоматска, за-
премина 20 лит., без трске — — — „ 1.200.—
Прскалаца Нехвилова „Уникум“, запремине 60
лит., са трском од 4 мет., — — — „ 2.300.—
Прскалица Нехвилова „Мало чудо“, без казана,
за брдске крајеве — — — — „ 770.—
Прскалица Верморел „Еклер“, запрем. 15 лит. „ 500.—
Прскалица Верморел „Ное“, аутоматска, за
премине 20 лит., без трске — — — „ 1.200.—
Прскалице Верморел резервни делови, цене на
захтев — — — — — — „ —
Прскалица Идеал запремине 2 лит. — — „ 200.—
Визир клостернајбуршки, за бурад — — — „ 150.—
Кречомер Бернаров, са теразијама — — „ 800.—
Ебулиоскоп (малиган) оригинални — — — „ 950.—
Филтер за вино „Зајц“ — — — — — — „ —
Запрашивач ручни, домаћи — — — — „ 70.—
„ лењи Верморел — — — — „ 400.—
Пресе за грожђе од 100, 150 и 200 лит за-
премине, — — дин. 1.500.—. 1 800. — и „ 2.600.—
Муљаче за грожђе, домаће дин. 850.—, Мај-
фартове — — — — — — „ 1.100.—
„ „ воће, масивне и јаке — — — „ 1.200.—
Бамбусова трска за прскалицу Нехвил, од 3
мет. дин. 180.—, од 4 мет. — — — „ 220.—
Бамбусова трска за прскалицу Верморел, од
3 метра — — — — — — „ 220.—
Апарат за запушивање боца, ручни, дрвени — „ 30.—
Нож калемарски Кундеов од $9^1/_2$ и 10 см 28.— и „ 30.—
Нож калемарски обичан — — — — — „ 18.—
Нож воћарски обичан и Кундеов — — 40.— и „ 50.—

Маказе воћарске, обичне Кундеове — 20.— и	Дин.	50.—
Тестерице воћарске Кундеове — — — —	„	40.—
Тестерице воћарске обичне — — — 28.— и	„	30.—
Маказе за скидање гусеничних гнезда — —	„	25.—
Маказе за живу ограду — — — — —	„	70.—
Четка челична за скидање маховине — —	„	20.
Гребло челично Кундеово, за воћке — —	„	25.—
Брило са кесицом — — — — — —	„	20.—
Белегија Кундеова за калемарске ножеве —	„	22.—
Федер за маказе воћарске — — — — —	„	3.

III Семе

Багрем бели — — — — — — — —	„	25.—
Гледич — — — — — — —	„	20,—
Грахорица пролетња дин. 4. , озима — —	„	6.
Грашак озими — — — — — — —	„	4.—
Мухар са Беља — — — — — —	„	3.50
Репа сточна, црвена и жута — — — —	„	
Детелина црвена, пломбирана — — — —	„	
Луцерка пломбирана — — — —	„	
Рајграс енглески — — — — — — —	„	20.—
Баштенско семе разно — — — — — —	„	

IV Препарати, хемикалије, вештачка ђубрива и друге потребе

Плави камен „Монтекатини“ — — — —	Дин.	
Рафија првокласна, на балу дин. 17.—, на кгр.	„	19,—
Сумпор у праху, дин. 5. , на азбету — —	„	22.—
Азбест најбољи, у пакетима по 1 кгр. — —	„	70.—
Желатин за бистрење вина — — — —	„	70.—
Рибља бешика за бистрење белог вина —	„	70.—
Сириште у течности, $^1/_2$ кгр. 13. - дин., 1 кгр.	„	30.—
Уранија зеленило — — — — — — —	„	70.—
Карбокримп холандски (продаје се само на цело буре од 100 или 200 кгр.) — —	„	10.—
Доворин — — — — — — —	„	9.—
Екстракт дувански, у бурадима по 6.— дин. у кантицама по — — — — —	„	8.—
Чилска шалитра — — — — — — —	„	3.30
Калцијум цијанамид — — — — —	„	3.—
Суперфосфат 16% — — — — —	„	1.20
Калијева со 40% — — — — — — —	„	2 30
Смеса „КАС“ (8.3.8) — — — — —	„	2.—
Гуме за калемљење — — — — — —	„	140.—
Манила за жетелице везачице, клубе око $2^1/_2$ кгр. комад --- --- --- --- --- ---	„	42.50
Маказе за шишање оваца --- --- --- --- ---	„	20.—
Цев Хауптнерова против надуна --- --- ---	„	400.—
Трокар за говеда, са резерв. канијом дин. 120.— и	„	50.—

Алка за нос, за немирне бикове --- --- ---	Дин.	15.—
Виле челичне са држаљом -- --- --- --- ---	„	20.—
Тегле за конзервисање са херметичким затварањем, $^1/_2$, 1 и 2 л. --- --- дин. 12, 14 и	„	20.—
Тегле од мајолике са металним поклопцем ---	„	15.---
„ за мед од $^1/_2$ и 1 кгр. --- --- дин. 7 и	„	10.---
Боце за воћне сокове од 1 л. са херметичким затварањем -- --- --- --- --- --- ---	„	25.---
Гуме за тегле --- --- --- --- --- --- ---	„	1.25

V Књиге

Н. Ранојевић:	О болестима и штеточинама гајених биљака --- --- --- ---	„	10.---
Д. Лапчевић:	Зимски рад тежаков --- ---	„	3.---
„	Пољска полиција у Срба ---	„	2.50
„	Мара живинарка -- --- ---	„	2.---
„	Подизање врбе за плетарство	„	3.---
Д-р Б. Марковић:	Земљорадничке коморе ---	„	5.---
Срп. Пољ. Друштво:	Споменица педесетого дишњице -- --- ---	„	5.---
„	Пољоприв. речник ---	„	20.---
„	Гласник I --- --- ---	„	15.---
„	Тежак за раније год. по 20.--- дин. за текућу год.	„	30.---
Срп. Пољ. Друштво:	Пољопр. календар за раније год. по 3.--- дин. за текућу год. --- ---	„	10.---
Д-р В. Стојковић:	Дечји пољоприв. клубови	„	2.---
„	Конзерв. воћа и поврћа стерилисањем --- --- --- ---	„	5.---
„	Конзерв. воћа и поврћа сушењем --- --- --- --- ---	„	12.---
„	Једна практична сушница	„	3.---
„	Берба и прерада шљива ---	„	15.---
„	Путна пољопривр. настава у Италија --- --- --- --- ---	„	8.---
„	Обезбеђење стоке --- ---	„	40.---
А. Г. Јовановић:	Млекарство --- --- --- ---	„	10.---
„	Упутство за конзерв. јаја ---	„	1.---
„	Подизање живинарника ---	„	2.---
„	„ дудова --- ---	„	6.---
Д-р Т. Митровић:	Расе оваца у Србији (порекло)	„	7.---
„	„ „ „ (вуна) ---	„	20.---
Б. Ђ. Рарковић:	Винарство --- --- --- ---	„	30.---
„	Резидба винограда --- ---	„	6.---
„	Закон и правилник о вину са објашњењима --- --- ---	„	15.---
Н. Петровић:	Практично виноградарство ---	„	30.---

М. Стојановић: Ново виноградарство --- ---	Дин.	50.---
„ Практично гајење винове лозе	„	30.---
Д-р Т. Локот: Ливадске траве и њихов избор	„	7.---
Ј. Вукичевић: Ливадарство --- --- --- ---	„	25.---
„ Сило и силажа --- --- --- ---	„	15.---
М. Ђурић: Поуке о пољопр. газдовању ---	„	10. --
М. Дуњић: Наука о пољопр. газдовању ---	„	25.---
„ Практично земљомерство --- ---	„	40.---
„ Рачуница --- --- --- --- --- --	„	25.---
„ Геометрија --- --- --- --- ---	„	25.---
М. Ђ. Николић: Поуке о ђубрењу стајским и вештачким ђубривом — —	„	10.—
„ Лицерка и детелина — —	„	15.—
„ Пшеница и раж — — —	„	10.—
„ Овас и јечам — — — —	„	35.—
„ Кукуруз — — — — —	„	25.—
П. С. Петковић: Јагодичасто воће — — —	„	5.—
„ Паковање свежег воћа за извоз — — — — — —	„	3.—
П. С. Петктовић: Безалкохолна прерада воћа и грожђа — — — —	„	2.—
М. Митровић: Упут о поткивању стоке — —	„	10.—
„ Сточна хигијена — — — —	„	2.—
Б. Д. Тодоровић: Воћке и воће, I — — —	„	60.—
„ „ „ II — — —	„	70.—
Т. Владисављевић: Поврће и његово гајење	„	40.—
„ Пољопривредне новине за тек. год. — — — —	„	24.—
Д-р А. Вуковић: Црни пришт — — — —	„	25.—
„ Болести које пси преносе —	„	25.—
Ј. П. Јовановић: Пчеларство — — — —	„	12.—
И. Побегајло: О болестима пчела — — —	„	12.—
Б. Мићић: О пчелама и пчеларству — —	„	25.—
„ Дадан-Блатова кошница — —	„	4.—
К. Мршуља: Пчеларство — — — — —	„	10.—
Ј. Павловић: Малешево и Малешевци — —	„	60.—
„ Качер и Качерци — — — —	„	30.—
Д-р М. Влајинац: Пољска привреда у пословицама — — — —	„	55.—
„ Историја гајења памука код нас — — — — — —	„	25.—
Р. Вулић: Земљорадникова читанка — — —	„	5.—
Д-р П. Вуксановић: Грожђани мољци — —	„	3.—
В. Т. Радовановић: Гајење конопље и лана	„	5.—
П. Т. Тодоровић: Успомене из живота — —	„	10.—
Б. Ж. Бошковића: Употреба кали метабисулфита — — — — —	„	2.—

И. Бошњак: Широмер и његова употреба — „ 10.—
Д-р Климер: Наука о храњењу домаће стоке „ 60.—
Д-р В. Бајкић: Сељачки кредит — — „ 50.—
К. Газданов: Гајење јахаћег коња — — — „ 15.—
Д. Грујић: Гајење живине — — — — — „ 40.—
Н. Ангелов: Соја, гајење и употреба — — „ 10.—
М. Зечевић: Гајење ружа — — — — „ 10.—
Д-р М. Радосављевић: Сточарство новога доба „ 20.—
Ј. Петровић: Окућје — — — — — „ 100.—
Ј Јекић: Прилози за историју шумарства — „ 60.—
Мин. Пољопривреде: Статистика обрађених површина за 1922/23. год. „ 50.—
Мин. Пољопривреде: Статистика обрађених површина за 1925/26., 26/27., 27/28 год. по — — „ 35.—
Мин. Пољопривреде: Потрошња хлебних жита у С. Х. С. — — „ 20.—
Удружење агронома: Агрономски преглед I „ 20.—
М. Цветковић: Упут о поткивању војно-државне стоке — — — „ 40.—
В. Несторовић: Привредне зграде, са 500 цртежа „ 80.—
Д. Арсић: Производња и трговина хмеља — „ 20.
М. Никегић: Подизање и нега шљива — — „ 6.—
„ Воћарство — — — — „ 20.—
М. Јаковљевић: Земљорад. житарске задруге „ 6.—
Н. Ристић: Куда ћемо нашу децу-ђаке — — „ 30.—
С. Радојичић и Н. Симић: Гајење питомих зечева — „ 15.
Хрњичек-Аредов: Парна локомобила и вршалица „ 30.—
I Ritig: Voćarstvo — — — — — — — „ 90.—
M. Urbani: Obrada mlijeka --- --- --- --- --- „ 5.---
„ Zakon o vinu --- --- --- --- --- „ 25.---
Dr. Horvat: Upotreba sirila --- --- --- --- --- „ 5.---
Hauptr: Predavanje iz konjogojstva --- --- --- „ 5.---
Sokolski: Katastralni čisti prihod --- --- --- --- „ 10.---
„ Procena agrarne zemlje -- --- --- --- „ 10.---
A. Siglić: Orudje, strojevi ratila --- --- --- --- „ 5.---
„ Sijalice --- --- --- --- --- --- --- „ 5.---
Kovačević: Biljne uši na kultnom bilju --- --- „ 8.---
Dr. Mandekić: Kukuruz --- --- --- --- --- --- „ 10.---
„ Pred jesensku setvu --- --- --- „ 5.---
„ Pšenica --- --- --- --- --- --- „ 10.---
M. Rajčević: Porođaji domaćih životinja --- --- „ 5.---
„ Uzgoj i hranjenje svinja --- --- „ 8.---
Dj. Kajtner: Berba i njega vina --- --- --- --- „ 5.---
I. Schneider: Berba, čuvanje i transportiranje voća „ 5.---
P. Pavlinć: Izgradnja savremenog svinjca --- --- „ 10.---
A. Županić: Pčelarenje --- --- --- --- --- --- „ 15.---

77764

Ослобођено Поштарине
реш. Мин. Пошта и Тел. бр. 17306/24. г.
Бр 1. Београд 1. јануар 1930. год. LVII (57) год.

57
193

За С. П. Друштво власник
председник, **Мирко Миљковић**

Одговорни уредник
Божидар Ђ. Ранковић

У новој години.

Прошла 1929. година у пољопривредном погледу била је просечно узев добра, па и врло добра.

После једне незапамћено оштре и дуге зиме, са обилном количином снега, постепено је наступало пролеће са умереном топлотом, те се снег лагано топио и вода постепено понирала у земљу. Тако су сви усеви и културе убрзо надокнадили застој у свом порасту и бујности, који је наступио због позног пролећа.

Стрни усеви, и ако нису дали онако велики принос као што је био изузетно претпрошле 1928. године,

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

дали су ипак просечно врло добар принос и били су много боље каквоће, нарочито је то случај са пшеницом.

Велика количина резервне влаге у земљи и правилно распоређени водени талог у току лета (кише су падале, увек као поручене, у најбоље време, обично пред вече и току ноћи) утицали су на бујан пораст окопавана, нарочито кукуруза.

За време оплођивања било је лепо сунчано време, тако да је кукуруз минуле године обилно надокнадио неродицу из 1927 и 1928. године. Кукуруз је тако бујао и напредовао, да је „још мало требало па да искаче из њива“ како су весело говорили пољопривредници у току лета.

Ливаде су дале обилно траве доброг квалитета, која је покошена и сређена у сено по лепом времену.

Виногради у многим крајевима услед тога што нису били огрнути или су били недовољно огрнути, настрадали су од јаких мразева. Срећом пошто је у већини случајева био велики снег покрио винограде, то цели чокоти нису промрзли већ само ластари непокривени земљом и снегом и услед тога су готово свуда виногради дали за 30 до 60% мање рода него у 1928. год. Било је промрзавања чокоћа само на подводним местима и на местима са којих су јаки ветрови однели снег и оголили виноград. Услед дуге зиме и услед тога што је земља била влажна, те се споро загревала, многи чокоти, који су у почетку пролећа изгледали суви, кренули су доцније бујно. Поједини виногради, који су почетком првих лепих дана пролећа били орезани, настрадали су услед тога тога што их је одмах по резидби ухватио један јачи мраз у повратку. Тако да су много боље учинили они виноградари, који су своје винограде орезали доцкан у пролеће, тек по кретању пупољака. Великих штета од пероноспоре и оидума није било, али су виногради у околини Смедерева претрпели где — где веће штете од грожђаног мољца. Смедерево и околина који узимају лепе новце од продаје грожђа за јело, морају озбиљно настати на сузбијању овога опасног штеточине, да не дођу

у положај у коме се сада налазе сопственици шљивика због навале штитасте ваши.

Услед све веће винске кризе, свуда се осећа јачи покрет за сађењем стоних сората грожђа, нарочито у местима дуж железничких пруга.

Дуготрајна зима оштетила је много орахе, трешње, кајсије, бресквe. Нарочито су ораси настрадали.

Њ. В. КРАЉ ЈУГОСЛАВИЈЕ

АЛЕКСАНДАР I

Највиши Заштитник Српског Пољопривредног Друштва.

Многа шљивова стабла, нарочито старија и рђаво негована изнурена за време две изванредно сушне године и навалом штитасте ваши, подлегла су утицају јаких мразева. У току лета услед учесталих киша пламењача је у многим крајевима опалила лист шљива. Услед тога почеле су шљиве где-где по лепим јесењим данима поново цветати и листати. Оно пак шљива што је било поштеђено, дало је просечно осредњи род

по количини, али изванредне каквоће. Услед тога појачао се јако извоз свежих шљива, а како је цена сувих шљива била врло добра и услед неродице у Америци, то се ове године сушила шљива и у оним крајевима где се обично од њих пекла ракија.

Јабуке су дале добар род, али који је у неким крајевима услед честих киша и никакве неге јабучара доста подложан кварењу.

Услед повећавања количине сточне хране цена стоке и сточних производа почела је опадати, чим се подмирила потражња приплодних грла и грла за гојење.

Али и ако је година 1929 просечно узев била добра, и ако је извоз у току године знатно повећан, тако да изгледа да ће бити раван увозу, што већ неколико година није био случај, ипак се то у нашем привредном животу није осетило онако јако, како би по изгледу морало бити. Разлог је у томе, што та добра година долази после две рђаве године тако да њени приноси њени нису били у стању да покрију све издатке и мањкове проистекле из 1927 и 1928. године. Уз то су и цене пољопривредних производа смањене, док је цена осталих производа, које потребује сељак, остала увек иста или се и повећала иста.

Али нисмо само ми у овоме положају. Исти је случај и у осталим пољопривредним државама. Према једној анкети, коју је прошле године предузео секретаријат Међународне Пољопривредне Комисије, која сваке друге године приређује пољопривредне међународне конгресе (прошле године у Букурешту), излази да се ни прошле године положај пољопривреде није поправио у току последње две године, т. ј. од времена када је исти секретаријат организовао прву такву анкету. У свом извештају који је доставио раније уредништву „Тежака“ секретаријат вели: „У упоређењу са предратним годинама, ситуација остаје увек неповољна. У 24 земље, које су обухваћене овом анкетом, куповна моћ пољопривредних производа данас је само 80—90% од онога што је била некада . . . Пољопривреда је запослила данас већину радника. Непо-

вољна ситуација пољопривреде смањујући куповну моћ сеоског живља, изгледа, да је један од главних, ако не главни узрок економске болести, која сада влада још у великом броју држава". Код нас пак где је пољопривреда најважнија производна грана, ова ситуација још је тежа. Да се у томе донекле помогнемо, мора се пољопривредна производња уз побољшање каквоће и јако повећати, да се на тај начин смање производни трошкови. А да се то постигне, потребно је знања и капитала, који нашем пољопривреднику највише недостају. Кад то стекне, он се може бацити на интензивну ратарску производњу, нарочито у вези са сточарском производњом и обратити већу пажњу на приносније културе: воћарство, виноградарство, градинарство, које у највећој мери изискују знање и капитал.

Али и знање и капитал нису ствари које сваки појединац може брзо и лако стећи. За то треба дуже времена напорнога рада и штедње. Па ипак постоји један пут и начин да се брзо створи и знање и капитал. Тај пут је *удруживање пољопривредника у земљорадничке потрошачке, произвођачке и кредитне задруге и у пољопривредна друштва,* као што је **Српско Пољопривредно Друштво у Београду.**

Оно што нису у стању даураде појединци, ако раде сваки за себе, могу често пута врло лако постићи кад се удруже, створе капитал и повере вођство удружења најискуснијима међу собом. Тешке економске прилике последњих година барем су имале једну добру последицу што су и најнеповерљивији увидели користи од удруживања, те су се у последње време почеле оснивати нове земљорадничке задруге, нарочито житарске и виноградарске, које ће сигурно допринети олакшавању пољопривредне кризе. Колико је непотребних посредника између сељака као произвођача и варошких потрошача и обратно, колико је непотребних посредника између великих трговачких радња и фабрика и потрошача њихових производа — сељака! Прошле године поједини пиљари куповали су кајсије по селима, где су биле родиле, по 5 динара килограм, а на београдској пијаци те исте

кајсије продаване су од разних препродаваца по 25 динара кило. Претпрошле године бресквe су се продавале по селима у бесцење, испод 0.50 дин. кгр., а на београдској пијаци цена им није никако падала испод 6 динара. А да су основане свуда воћарске и друге задруге, сељак би скупље продавао своје производе, а потрошач би их ипак добијао јефтиније и у бољем стању него од препродаваца.

Кад у сваком нашем селу буде постојала бар по једна земљорадничка задруга и по једно пољопривредно удружење као што је то случај код браће Словенаца и кад сваки сељак буде члан и у једној и другој установи, онда ће наш сељак својим ситним капиталом задужити варош, управо давати могућност да се развијају индустрија, трговина и занати и да у томе буду запослени они данашњи наши многобројни сензали, пиљари, ситничари, дућанџије, који сада не привређују ништа, него живе на рачун произвођача и потрошача.

Дужност је сваког истакнутијег писменог сељака, сваког учитеља, свештеника и других чиновника који раде у народу, да настоје свим силама на овом удруживању пољопривредника. Радећи на економском јачању села, они раде и на обезбеђењу својих интереса и на јачању наше велике и дивне Отаџбине. Код нас још влада погрешно мишљење, да ако је неко члан земљорадничке задруге, не мора и чак не сме бити члан Пољопривредног Друштва и обратно. Ту заблуду треба такође разбити. Данас је сваки брат Словенац, ако је добар домаћин, члан по неколико задруга и пољопривредних удружења и од сваког од њих он има користи. То треба, и то морају чинити и сви наши пољопривредници, ако желе да се привредно оснаже, и напредују. Док им задруге штите личне интересе, обезбеђују бољу продају њихових производа јефтиније, снабдевање потребним справама и алатима и повољно кредитирање, дотле пољопривредна удружења раде нарочито на његовом просвећивању.

Српско Пољопривредно Друштво у Београду које стоји под **највишом заштитом Његовог Вели-**

чанства Краља Александра I, као наше најстарије пољопривредно удружење већ преко 60 година ради на унапређењу целокупне пољске привреде села и сеоског живља. Оно је тај свој задатак са највећим успехом отправљало кроз тај дуги низ година приређивањем јавних практичних пољопривредних предавања, курсева, изложаба, утакмица, стечајева, скупова, конгреса и т. д. и набавком савремених справа, машина, семена, плавог камена и др. пољопривредног материјала, које продаје својим члановима са малом или никаквом зарадом и често пута на почек без интереса за више месеци. Оно подстиче земљораднике да се удружују у земљорадничке задруге. Оно је развило акцију на оснивању једног савеза свих пољопривредних удружења у земљи, у циљу заштите интереса пољопривредника, и у томе ће вероватно у току ове године успети. Оно је организовало Савез сеоских књижница и читаоница. Оно ради на просвећивању својих чланова штампањем и откупом поучних пољопривредних књига и путем својих органа: „Тежака“ и „Календара“.

„Тежак“ као службени лист Српског Пољопривредног Друштва излази већ пуних 56 година и са овом 1930. годином ступа у 57. годину излажења. Кроз тај дуги низ година „Тежак“ је многе пољопривреднике својим многобројним и разноврсним поукама упутио на рационалан рад и прави пут, те су постали први људи у својим селима.

Свима својим многобројним сталним и ревносним читаоцима Уредништво „Тежака“ са најлепшим жељама честита нову 1930. годину и моли их да од своје стране припомогну овај користан рад Српског Пољопривредног Друштва у Београду прикупљањем нових чланова Друштва и нових претплатника „Тежака“, јер је то и у њиховом сопственом интересу. У колико више чланова Друштва, у колико више претплатника „Тежака“ — у толико ће Друштво бити моћније, те ће моћи више помагати своје чланове, и „Тежак“ ће моћи повећати свој поучни део.

Бож. Ђ. Ранковић.

ИЗ РАТАРСТВА.

Нове врсте селекциниране зоби.

Од тридесет и више сората зоби, што се данас сеју у Француској, најбољи су принос давале у Прњавору (Мачва) следеће:

Бела Лигово селекционирана;

Црни хибрид Вилморенов;

Жута Фон Лохова зоб.

Ја ћу их овде описати и изнети на који се начин може постићи најрентабилнији принос од њих.

Бела Лигово селекционарана. Ова врста је резултат одабирања — селекције старе зоби зв. „Бела Лигово". Она спада у ране врсте зоби. Зрно јој је чисте беле боје и врло крупно. Садржи 72-73 пр. језгре. Влат мери око 25 см. дужине и садржи 40—50 влатића по 2—3 зрна. Слама је висока 130—140 сантиметара и врло јака. Због чега не полеже и на најплоднијим земљама. На добрим и врло плодним земљама, где је једино и треба сејати, даје врло висок принос у зрну. На имању „Грињон", (Француска) француски агроном Дехерен постигао је просечан принос за шест година 32 метр. центе по хектару. Малпо у Па-де Кале-у је добио $37^1/_2$ метр. цен. по хектару. Бела Лигово зоб може, на земљи плодној, добро обрађеној, и вештачким ђубретом пођубреној, достићи принос од 40 и више метр. ц. по хектару. Квалитет зрна је првокласан.

На своме имању у Прњавору ја сам постигао, на земљи средњег квалитета, принос од 26 метр. ц. по хектару. На парцели пођубреној са 600 кгр. вешт. ђубрета „Nitrofoscal Ruše" принос је био 37 метр. центи по хект.

Црни рани хибрид Вилморенов. Добивен путем укрштања (аустралијске зоби са сортом Жоанете) пре дванаест година на чувеном Вилмореновом имању „Вериер". Од тога доба ова је сорта била подвргнута

строгом одабирању (селекцији) и сада се сматра као потпуно одржана и засебна сорта зоби.

Висока само 1—1.25 м. она је врло отпорна према полегању, а бокари се врло добро. Влат јој је добро снабдевен зрнима и држи се одлично. Влатићи садрже два, а врло често и по три врло једра и лепа црна зрна.

Гајена са осталим сортама зоби увек сазрева за 8—10 дана раније од свих осталих.

За њу се може рећи, да даје зрно првокласног квалитета и да се одликује овим тако важним особинама: врло рано сазрева (те се може и доцније сејати) даје одличан принос, врло је отпорна како према рђи тако и према полегању.

Гајена у Прњавору на осредњој земљи дала је 2800 кгр. по хект. На земљи пођубреној са 600 кгр. „Нитрофоскал Руше“ принос се попео на 3900 кгр. по хектару.

Сазрева за 7—8 дана раније од домаће зоби.

Жута Фон Лохова зоб. Пореклом је немачка зоб. Зрно дугачко и крупно, отворене жуте боје, са врло танком кошуљицом. Сазрева доста рано и даје врло добар принос. Гајена у Прњавору давала је просечно 2400 кгр. по хектару, са вешт. ђубривом 3550 кгр. по хект.

Треба је сејати само на бољим земљама. Отпорна је и према рђи, пламењачи и полегању.

Све напред описане зоби могу се гајити само на земљама плодним и врло добро припремљеним за сетву. Дубока јесења угара је врло корисна и утиче знатно на принос.

Сејање треба што пре извршити с пролећа, што раније то боље.

Употреба вешт. ђубрета се врло добро исплаћује, јер повишује принос за 30—40$^{0}/_{100}$.

Прњавор (Мачва) **М. Ј. Самуровић**

БОЛЕСТИ И ШТЕТОЧИНЕ КУЛТ. БИЉА

Опасност која прети смедеревским виноградима.

Од увек у нас су се могле наћи мале, ружичасте гусенице или т. зв. црви у зрнима зрелих гроздова. Неких година било их је више, неких мање, али никада у толиком броју да би наносиле стварне штете.

Последњих година, у смедеревским виноградима, стање се изменило, и то, нажалост, на горе. Из године у годину црви су све чешћи, и ове јесени отприлике просечно 30% а у појединим виноградима и 70 до 80% плода је од њих уништено. И срећом те је време било довољно суво да заражене гроздове не нападне плесањ, јер је у том случају лако сва берба могла пропасти.

Одакле је дошла наједном, који су узроци све већем ширењу штеточине?

Ранији црв у грожђу била је гусеница т. зв. жутог грожђаног мољца, још код старих Римљана познате и негда заиста злогласне штеточине, али која се већ од многих година све ређе јавља, све мање штете наноси, а код нас уопште и није претстављала неку опасност за виноградарство. Сада пак у смедеревске винограде увукла се једна сасвим друга штеточина, и „црв“ који сада уништава гроздове је гусеница пепељастог грожђаног мољца.

Злогласни пепељасти мољац, страх и трепет француских виноградара, нарочито оних са југа!

Да би се имало појма о значају ове штеточине треба присуствовати берби за време једне т. зв. „црвљиве године“, у неком од виноградарских центара, на југу Француске.

У својим дрвеним судовима раденици доносе и изручују у велике чаброве место грожђа поцрнеле петељке, омотане паучинастом прећом гусеничијих гњезда и са понеким, у пола избушеним, смежураним зрном, или комаде слепљених, буђавих зрна из којих врве

хитре гусенице на све стране. И по првршѝни те масе која би требала да претставља грожђе, гамиже, комеша се, ври слој гусеница од једног до два прста дебљине.

Пепељасти мољац засада је једна од највећих штеточина винограда, и против које, на жалост, покрај свег тражења, свих напора, још није пронађен сигуран начин одбране који би се могао свуда са успехом применити.

Штетни лептир описан је први пут у Аустрији у XVIII веку, али тек почетком XIX века раширио се по околним земљама и почео наносити велике штете.

У Француској његово ширење било је много брже. Први пут јавио се на југу 1890 год., а већ 1906 проузроковао је велике губитке и у току од неколико година заразио је све виноградарске центре. Навале су у почету трајале по годину, две, са дужим прекидима, затим постајале све чешће и дуже, док се штеточина није угњездила у појединим крајевима, и сада свакогодишњи губитци не износе више милионе франака, већ десетине, па и стотине милиона за време јаких зараза.

Како ће се развијати садашња зараза у Смедереву? Ништа за сада не можемо рећи, јер то зависи од многобројних чиниоца међу којима паразити штеточине играју важну улогу, али најважнији чиниоц биће, на сваки начин, активност самих смедеревских виноградара. И надајмо се да ће они спречити да не дође до катастрофе које често сналазе поједине делове француског југа, иако се мољац све више шири и све већу штету наноси.

У осталом ми смо у много повољнијим околностима од њих. Код нас, н. пр. трећа генерација мољца завршава своје развиће баш за време бербе и закасни ли само мало, што се дешава хладнијих година, већина гусеница остаће у гроздовима и за време прераде грожђа мора пропасти. Једно хладније лето и јесен донеће нам рђаву бербу, али нас лако може и за неку годину ослободити од штеточине.

При свем том, не треба много рачунати на ове изузетно повољне године, јер се зна да већ један део гусеница друге генерације одлази на зимовање и оне ће бити довољне да се виногради убрзо наново заразе.

Друга једна важнија чињеница у борби против штеточине јесте загртање винограда за време зиме.

Одлазећи на зимовање, гусенице се завлаче поглавито под кору чокота и притака, или у пукотине притака, да ту опреду своје чауре и претворе се у лутке. Прекривајући чокот слојем земље, који ће киша или снег добро наквасити, остварујемо врло рђаве услове за живот лутака, а врло повољне за развиће нарочитих паразитних гљивица које нападају и убијају лутке мољаца. Нешто од паразитних гљивица, нешто услед рђавих услова за живот, највећи број лутака на чокоту пропашће и добро загртање винограда једно је од необично успешних сретстава против штеточине.

Али загртањем лозе убијамо само један део лутака, и да би било стварног успеха, морамо уништити и лутке на притцама. Лутке под кором притака уништићемо лако, ако кору ољуштимо, брижљиво покупимо и спалимо. Уништавање лутака у самим притцама, у пукотинама, у рупама ако су црвљиве, или под иверјем које није скинуто, много је теже изводљиво. Посао није лак, сваки мора признати, али не треба се заваравати ни одлагати га — без чишћења, дезинфекције, притака, свака борба против штеточине бесмислена је и не може дати добре резултате.

А зима је најпогодније време за сузбијање штеточине, јер не само да сигурно знамо где се налази, већ најлакше можемо до њега допрети, а што се тиче времена, имамо га и сувише. Не морамо као при летњој борби да бодро пазимо када ће доћи тренутак, једино погодан за прскања, већ по вољи можемо изабрати наше време.

Сем тога, не треба поклањати много вере летњем сузбијању штеточине. Колико сам видео, код смедеревских виноградара влада велики оптимизам у том погледу, и нарочито ме је изненадило да је ве-

лики број од њих, како ми рекоше, само са једним јединим прскањем са арсениковим солима одбранио своје винограде од штеточине. Ако је и било по где где неуспеха, објашњавају га закаснелим прскањем.

Желео бих од свег срца да је то истина, али тако добри резултати могу се једино објаснити, чини ми се, на тај начин што је зараза још слаба и, дакле, местимична. У почетку заразе мољац се врло радо сели из године у годину из винограда у виноград, или у истом винограду из краја у крај. Али када се зараза уједначи и разбесни, не једно, већ три прскања и два запрашавања арсеновим солима потребна су, према Виали, само против прве генерације да би било неког стварног успеха.

И када т. зв. летња борба против штеточине захтева толико труда, зашто не искористити зиму, када можемо рачунати да ћемо мољце истребити из винограда са много већом сигурношћу но за време лета.

Загрћући потпуно чокот, убићемо лутке мољца под његовом кором; дезинфикујући притке уништићемо штеточине које су ту потражиле заклон, а пошто су то једина места где она презимљује у току неколико година, њен број биће сведен на минимум.

Дакле даљи ток заразе зависи, засада, понајвише од активности смедеревских виноградара. И то не од активности појединих, већ свију њих скупа, пошто мољац не зна за границе ни међе, и мале ћемо користи имати од свог труда, чистећи свој виноград, ако нам мољци у току лета дођу из туђег зараженог винограда.

Да би се постигли стварни резултати против штеточине, борба против ње мора бити заједничка и општа, а то се једино може постићи ако се виногрдари удруже. У данашње време, без заједнице тешко се шта више може урадити, и, уосталом, слична удружења против биљних штеточина већ постоје и то баш против истог мољца — то су т. зв. синдикати за одбрану од грожђаног мољца у Француској.

Таква једна задруга против штеточине неопходна је у Смедереву да окупи све виноградаре да их обавеже да ће се борити против ње и да руководи целим послом, тражећи начине и сретства да се борба што успешније спроведе, те тако сачува смедеревске виноградаре од катастрофе која им прети.

Dr. П. Вукасовић

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Опадање шљива.

Питање: Имам шљивар у величини од 50 ари који је посађен 1920 године. Шљиве су зване „Горчивка", доста одрасле, сваке године цветају и род понесу, али после извесног времена овај сав опадне од неког црвљања и росе. Шта да радим, да ли ове шљиве да вадим или на неки начин да их прскам. Напомињем да су оне посађене у потоку између два брда.

Лазар Ристић, пољопривредник

Одговор: Као што се из овог вашег писма види, овде су два узрока превременог опадања плода код ваших шљива. Први узрок је никаква или слаба обрада земљишта испод шљива и рђава нега шљиве. Ово долази отуда што црвљање плода изазива тако звана шљивина зоља која рано у пролеће снесе своје јаје убодом у сам заметак плода. Из овог снесеног јајета после неколико дана излеже се црвић који нагриза унутрашњост плода и тиме се храни, услед овог плод закржља и после краћег времена опадне. Из овако опалог плода после неколико дана црв излази и завлачи се у земљу, где се учаури и ту остаје до пролећа идуће године за које се време преобрази-претвори у зољу, која рано у пролеће излази и отпочне носити јаја на исти начин и на истом месту као и њена мати. Као што видите, овој штеточини једино је склониште и најдуже боравиште земшиште испод шљива и према томе ако се то земљиште не обрађује како треба и кад

треба, онда је оно као такво за њих добро дошло, јер се ту несметано развијају и сачекају своје време за напад на шљиве у идућој години. Према томе најглавнија борба против ових штеточина састоји се у томе, да се земљиште испод шљива што чешће, а нарочито безусловно у јесен прекопава. Јер овим прекопавањем земљиште поред осталих многобројних користи чауре ових штеточина износе се на површину земље и изложе се зимској влази и великој хладноћи услед чега оне угину. Поред овога неопходно је да се дебла и јаче гране шљива у јесен и преко зиме очисте од старе коре, лишаја и маховине, јер су то најбоља склоништа разних штеточина. Затим треба дебла и дебље гране окречити смесом креча, говеђе балеге и иловаче са 10% карбокримпа. А цело стабло бар једаред преко зиме кад је лепо време попрскати са 7% раствора карбокримпа. Радећи овако посигурно је да ће се плод од црвљања сачувати, а с тим и од самог превременог опадања.

Други узрок опадања рода према опису долази од рђавог места и положаја на коме су посађене шљиве. Према томе док је борба за одклањање првог узрока могућа, дотле је пак борба за отклањање овог другог скоро немогућа. Сваки добар одгајивач треба да зна да наша шљива за своје повољно успевање и доношење доброг и обилног рода тражи нешто издигнут, благо нагнут, што више сунцу излажен и од јаких и хладних ветрова заклоњен положај. И у колико више поједини положаји испуњавају ове услове, у толико је успевање и обилно рађање шљиве боље и сигурније. Напротив у колико се више поједини положаји удаљују од овог т. ј. у колико мање имају ових услова, у толико је и само успевање шљиве лошије и у толико је њен род несигурнији.

Према овоме у напредак већ можете знати да је положај на коме се налазе ваше шљиве, а који се по вашем опису налази поред потока између два брда, далеко од доброг положаја. И онда није чудо што ваше шљиве на истом не одржавају плод. Јер на

таквом положају шљиве ће истина у млађим годинама доста добро напредовати, али ће доцније патити од маховине и лишаја, и никад није сигурно да ће род одржати, а ако га некад и одрже, он ће бити врло редак и за употребу од слабе вредности.

Ово све долази отуда што су такви положаји у склопу, на које сунце за време цветања и заметања плода за време најбујније вегетације тешко и касно у јутру са својим топлим зрацима продире, а рано у вече залази. На тим положајима су јаке и дуготрајне јутарње магле и хладне росе. А све ово штетно утиче на заметање плода код шљива, а ако се исти и заметне, он још у зачетку закржљави и опада.

Драг. Ј. Спремић

ЛИСТАК:

D-r Т. Митровић.

Контрола извоза пољопривредних производа.

Као посве пољопривредна земља ми имамо за извоз поглавито пољопривредне производе, који одлазе у скоро све европске државе. Наш се извоз кретао различито у појединим годинама, што је у главном зависило од климатских и атмосферских прилика, док се вештачким путем, колико је то човеку уопште могуће, нимало или врло мало утицало на повећање производње и на поправљање каквоће појединих производа. Наша досадања производња пољопривредних производа и квалитет појединих артикала, били су потпуно оличење наше велике заосталости пољопривреде и тешких прилика у којима се она налазила нарочито после рата. Узроци се могу лако наћи и то на сваком кораку, почевши од неписмености и одсуства стручних знања код наших земљорадника, па све до организације нашег саобраћаја, јавних комуникација, раније државне иницијативе на унапређењу пољопривреде и т. д. и т. д. Извоз пољопривредних производа вршен је како је ко хтео и како је могао. То је толико утицало на наше извозне артикле на страним пијацама, да смо постепено потискивани од других моћнијих и спремнијих конкурената, губили смо једно по једно тржиште, док нисмо били доведени у безизлазан положај да не знамо шта

ћемо радити са робом за извоз и куда ћемо је послати. То је било чак и са оним артиклима који представљају наш специалитет и који су једино својом изврсношћу прокрчили себи пут на иностраним тржиштима и постали чувени. Ми сами нисмо учинили ништа да загарантујемо тим артиклима њихову природну изврсност и да придобијемо поверење иностранства, него се извозило и оно што није било ни за домаћу потрошњу. Мало смо водили рачуна да извозимо само првикласан материал и робу, да је укусно спремимо за иностранство и да до скрупула будемо солидни у тој спољној трговини, која нам је доносила милијарде. Шта је се све извозило, то ми сви знамо, да није потребно износити конкретне случајеве. Довољно је то, да је иностранство у доста случајева оквалификовало нашу извезену робу као рђаву и последње класе. Не само да су је куповали по најнижој цени, него су се купци одбијали од куповине уопште. Испало је оно што наш народ каже: „чија штета тога и срамота". Не само да смо губили, него смо се и срамотили.

Раније је то било могуће, јер није постојала никаква контрола извоза пољопривредних производа, није се знало ни ко може ни што се сме извозити. Надамо се да тога у будуће неће бити, јер је пре кратког времена прописан и проглашен закон о контроли пољопривредних производа намењених извозу и закон о оснивању завода за унапређивање спољне трговине. Таквих закона и одговарајућих правилника има већ давно у другим напредним земљама, те је крајње време било да их и ми добијемо и можемо се радовати што смо их добили.

Ради што бољег познавања саме ствари, интересантно ће бити да сазнамо како се врши та контрола у Данској, у земљи, која има врло напредну пољопривреду и на коју су се много угледале њој суседне државе, па би понешто и ми могли користити. То се може видети из једне брошурице[1]) писане енглеским језиком, коју је издало данско Министарство Пољопривреде, а краљ. Дански конзулат у Београду доставио је Срп. Пољопривредном Друштву.

О контроли извоза данских пољопривредних производа.[1])

Као националну марку за своје пољопривредне производе Данска је увела „лурс", који су у ствари трубе нарочито извијене, прављене од бронзе још у давној прошлости, у које

[1]) Control of export of agricultural produce from Denmark. The Ministry of Agriculture. Copenhagen, June 1929.

су некада свирали дански војници — викинзи, а налазе се у мочарима у Данској и обично у паровима (сл. 2.). Ти лурсеви

Сл. 2. Два данска војника дувају у лурсеве (трубе)

или трубе тако су добро израђени и сачувани, да се и данас поједини могу употребити за свирање.

Контролна служба.

На следећим странама дат је кратак опис данских закона и правилника, који се односе на извоз главних данских пољопривредних производа као и живе стоке. По реду њиховог значаја то су: масло, месо, јаја, жива стока, сир и млечне конзерве. Разни правилници, који се односе на контролну службу, издати су од Министарства Пољопривреде и то један за јаја и млечне производе, други за месо и маст и трећи за живу стоку. Прва два правилника у вези су са полицијом и царинарницом.

На челу прве службе налази се један главни инспектор, коме су предата 4 инспектора и 13 контролора. Ови службеници имају слободног приступа у сва места где се раније поменути производи израђују или производе, пакују или обрађују, као и на железничке станице, пристаништа и овлашћени су узимати узорке, прегледати прописно вођене књиге из којих би се виделе појединости о производњи или трговини на велико.

Контролна служба која рукује месом има на челу једног ветеринара са којим су још два ветеринарска инспектора и један делегирани ветеринарски инспектор. Они надгледају рад ветеринара, постављених од стране Министарства Пољопривреде, којих има око 250 по разним кланицама, а који осигуравају једноставност рада.

На челу контролне службе, која ради са живом стоком, стоји један шеф ветеринар, два ветеринарска инспектора и два делегирана ветеринарска инспектора, чија је дужност да надгледају рад месних ветеринара и да ли се исти придржавају правила прописаних од Министарства Пољопривреде.

Масло.

Млечни производи представљају главну данску индустрију. Научно је доказано, да је кадар извежбаних млекарских стручњака допринео развоју млекарске индустрије до данашњег високог степена. Главни производ млечне индустрије је масло, а његов извоз је према вредности и најјачи предмет данског извоза.

Кооперативна млекарска друштва јесу добровољно формирана друштва од стране великих и малих поседника из разних провинција, који су створили провинциална удружења, па су ова са своје стране обравовала Централну Организацију Данских Млекарских Друштава, односно Савез. Ова установа престављена је преко свог Централног Кооперативног Одбора у Централном Пољопривредном Савету.

Између разних акција, које је повео Савез Млекарских Друштава, била је и заштита данског масла од несавесне конкуренције, проузроковане продајом масла из других земаља под именом данског масла.

Године 1900. било је образовано специално друштво са намером, да се изради национални жиг за данско масло, те је установљена тако звана „лур марка“, која се данас налази само на данском маслу (Сл. 3.)

Сл. 3. Заштитни жиг данског масла.

Кроз врло кратко време била је горња марка примљена од већине данских млекара. Иста је била регистрована у Данској, Енглеској и Немачкој. Пошто је ово било драговољно учињено, млекарска индустрија нагнала је Владу да изда 1906. год. закон, који утврђује „Лур марку“ за све данско масло, које се извози из Данске. Године 1911. издан је нов

закон, који је још и данас у снази и регулише употребу „Лур марке". Чим је држава примила „Лур марку", иста је била у име данског Министарства регистрована у Енглеској и Немачкој, па и у другим земљама, као стандард марка.

Да би стекле право упротребе "Лур марке", поједине млекаре морају се пријавити полицији.

Пошто је добивена санкција власти, дотична млекара потпада под контролу и може производити масло за извоз. Масло, које је производ млекаре која подлежи државној контроли, мора се маркирати „Лур марком". Тај жиг утискује се на разним странама сандука или буради у којима је масло спаковано. Танка хартија са „Лур марком", тако звана контролна хартија, мора се ставити на само масло и то један табак озго, други оздо.

Израда жигосаног материјала за паковање у вези је са фирмама које су у контакту са Министарством Пољопривреде, и свака репродукција жига законом је забрањена. Материал са „Лур марком" даје се млекарама по налогу контролне власти и обележен је нумерама, које се не могу променити. Тако је један број утиснут на сандуцима и бурадима, други број штампан је на хартијама, које се налазе у сандуцима и бурадима. И ако су бројеви разни, они ипак одговарају на известан начин, познат само контролним властима.

Према томе идентичност масла може бити контролисана све док не дође у руке страног потрошача.

Данско масло може се извозити из Данске само онда, ако је снабдевено „Лур марком" и ако одговара следећим условима:

1. Масло мора бити израђено од пастеризоване павлаке, те према томе не постоји опасност заражавања туберкулозом. Пастеризовање је строго контролисано и оно се врши загревањем павлаке око 80° C. (176° F.) Године 1928. било је испробано 16.500 проба павлаке и млаћенице, како би се могло уверити да је њихово пастеризовање било извршено, као и 13.000 проба оплављеног млека које такође мора бити пастеризивано. Неизвршење овога услова строго се кажњава.

2. Масло не сме да садржи преко 16 % воде и мора садржати најмање 80% млечне масти. Неиспуњење овога услова строго се кажњава затвором и роба се конфискује. У овом случају кажњавају се најстрожије и млекара и трговац који је масло продавао. Године 1928. испробано је 11.400 узорака масла.

3. Масло не сме садржавати никаквих других конзервирајућих средстава сем обичне кухињске соли. Друга средства за конзервисање масла нису никада била употребља-

вана у Данској, те нису никада ни била нађена при испитивању масла.

4. Масло не сме садржавати аналинских боја. Једина боја употребљена за бојење масла јест onatto, која се спрема помоћу биљног уља;

5. Масло не сме бити фалсификовано. Данска је прва земља, која је регулисала продају маргарина. Први закон изашао је још 1885. године, а данашњи 1. априла 1925. год. Фалсификовање масла, које се уопште слабо и покушавало, не постоји већ одавно, што се објашњава тиме, да је важност производње и извоза масла по сам опстанак државе изванредно схваћен. Фалсификовање се кажњава затвором без права замене новцем.

По неколико хиљада примерака масла и маргарина анализују се сваке године. Маргарин мора увек садржавати сезамово уље ради лакшег распознавања, што се утврђује простом реакцијом боја. Целокупна прозиводња и трговина маргарином налази се под специалном контролом, а књиге, које су за преглед увек отворене, морају се тако држати и водити, да се у свако доба тачно зна колика је производња и продаја тога артикла. Маргарин се увек специално пакује и не сме бити нађен у близини места где се производи масло.

6. Масло, које је жигосано „Лур марком" мора имати одређену каквоћу. Ако би се нашло, да каквоћа масла не одговара одређеном минимуму, Министар Пољопривреде одузеће дотичној млекари право да се служи „Лур марком", те масло ове млекаре не може бити извезено из земље. Све млекаре, које стоје под контролом, дужне су на захтев Центр. Организације Данских Млекарских Друштава послати одмах већ спаковано буре масла Државном Заводу за Испитивање у Копенхагену. Ово буре масла плаћа се по пијачној цени. Каквоћа масла процењује се обично по датуму старости, када би исто требало бити уручено страном купцу. Суд је састављен од три групе судија, а свака група од тројице судија и то два трговца и један млекарски стручњак. Сваки од 9 судија мора формулисати све мане масла које он буде пронашао, па се резултати свих мишљења достављају дотичној млекари ради њеног даљег управљања.

Испитују се не само каквоћа масла, већ и његов спољни изглед и паковање.

Ако је каквоћа масла нижа од одређеног минимума, то се одмах доставља млекари и тражи се за преглед друго буре. Ако је и у другом бурету каквоћа масла тако рђава као у првом, одмах се даје налог управнику дотичне млекаре да одмах позове државног експерта, који би у то време

био слободан од службе. Не учини ли се ово млекара губи право употребе „Лур марке“. Ако је пак експорт позван, даје се известан рок, у коме би се могло установити, зашто је роба тако рђаве каквоће, па ако се и после тога каквоћа масла не би поправила, млекара губи право употребе „Лур марке.“ То чини полиција, која одузима све артикле са „Лур марком“. Ако млекара доцније успе да поправи каквоћу својих производа, она може опет бити примљена под контролу и добити предмете са „Лур марком.“

На основу закона од 10. априла 1926. год. Министар Пољопривреде издао је правилник, који је ступио на снагу 15. новембра 1926. год., по коме се данско масло може извозити само у паковању од 112, 84, 56 или 28 фунти, а то мора бити маркирано заједно са датумом производње. Паковање од 5 кгр. (око 11 фунти) искључено је овим правилником.

Нето тежина и датум производње морају бити маркирани на жигосаним странама или даскама бурета или сандука. Датум мора бити утиснут на контролним таблицама.

Године 1928. било је 1600 млекара под државном контролом и извезено је 147741 тона масла.

Месо.

Законске одредбе, које се односе на извоз меса из Данске, почеле су издавањем закона 1894. год., који је 1903. год. допуњен, а после проширен 1908. год. Овај последњи закон, који потиче од 27. маја 1908. год., још увек је у снази. За време трајања ових закона издаване су разне наредбе и правилници. Најважнија наредба јест она од 20. децембра 1924. г.

Месо стоке намењено извозу мора бити произведено у кланицама одобреним од стране Министарства Пољопривреде и регистрованим у Министарству преко полиције. Свакој кланици дат је засебан број. У свакој кланици Министарство Пољопривреде поставља једног или више ветеринара, који са својим асистентом или асистентима надгледају све послове у кланици. Ветеринар или његов асистент морају бити присутни на кланици за време рада и надгледати да ли се врше све одредбе Министарства Пољопривреде. Они врше преглед живе и заклане стоке, као и њихових органа, класифицирају их по одредбама Министарства и жигошу месо жигом, који је установљен Краљевим декретом од 5. новембра 1908. год.

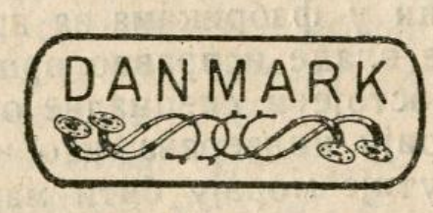
Месо здраве стоке жигоше се плавом овалном марком (сл. 4).

Овај жиг удара се на труп и то на три одређена места. Пакетима, који садрже ситне делове меса и друге делове стоке, који се могу јести, као и понекад нежигосаним свежим

труповима, прилажу се листе са марком I класе и потписом ветеринара. Жигосање и издавање листа мора вршити сам ветеринар или под његовом контролом. Листе (етикете) причвршћују се нарочитим воштаним печатима. Правило је да месо мора бити жигосано, али ако инострани купац захтева етике I класе, могу се печати заменити.

Сл. 4. Овална марка за здраво месо.

Сл. 5. Црвена „Лур марка" за свињско месо класе I А.

Према енглеским захтевима специална класа свињског меса и то класа I А. жигоше се црвеном „Лур марком" и са натписом Данска и са регистрованим бројем кланице (сл. 4.).

Свиње класе I. А. јесу оне свиње I класе, које нису оболеле од рахитиса, у чијим органима није било нађено ни трага туберкулозе и чији ниједан део плеуре ни перитонеума није био помакнут. Црвена „Лур марка" мора бити утиснута на најмање три места на свакој половини свињског трупа класе I А., а етикета са црвеном „Лур марком" мора бити причвршћена воштаним печатом на свакој половини или целом трупу, несланом, као и пакетима са ситним деловима или другим деловима који се могу јести од свиња класе I А.

Према наредби од 1. јуна 1929. год. свињска маст која се извози за Велику Британију мора имати поред „Лур марке" и натпис **Danich** и то на три места.

За земље чији закони захтевају потпуни преглед меса предвиђене су нарочите етикете, које морају бити причвршћене воштаним печатом према раније поменутим одредбама. Месо може бити извезено само из овлашћених кланица и од стране нарочитих трговина које је одобрило Министарство Пољопривреде и то под нарочитим надзором.

Само месо класе I (плава овална марка) може бити извожено за све земље. За Велику Британију и Ирску може се извозити само месо класе I А (црвена Лур марка). Маст, лој и прасад морају ипак бити извезени за Велику Британију са овалном плавом марком.

Према тражњи Савеза Данских Фабрика Масти, Министарство Пољопризреде издало је неколико закона за производњу масти. Да би се могло проверити да ли фабрике испуњавају све одредбе горњих закона, све фабрике налазе се под нарочитом контролом владе, а поред тога приређују се изненадне смотре, где се прикупљају пошиљке масти из

разних фабрика и прегледају од шест судија. Ако се нека фабрика не придржава прописа, кажњава се.

Индустрија конзерва од меса, кобасица и др. које извозе своје производе, налазе се под надзором Министарства Пољопривреде, које тамо именује своје ветеринарске инспекторе и асистенте. Инспектори и асистенти морају бити присутни у фабрикама за време рада и надгледају да ли се наредбе владе исправно врше. Свака фабрика добија свој број. Постоје и специалне одредбе за одређивање меса за индустрију конзерава, као и за маркирање производа. Лимане кутије морају бити маркиране нарочитим знаком (сл. 6) а и друге намирнице од меса морају бити слично маркиране. Роба се може извозити само преко овлашћених фирми.

Сл. 6. Марка за конзерве од меса.

За месо и конзерве не сме се употребљавати никакво друго средство за конзервирање сем соли, шалитре, шећера и производа дима.

Министарство Пољопривреде издало је 18. маја 1925. год. специалне прописе за чишћење и санитетско одржавање кланица и фарика где се праве конзерве од меса, као и за пренос меса.

Године 1928. биле су овлашћене за извоз 51 задружна, 19 приватних свињских, 48 званичних и 21 кланица за крупну стоку и тада је извезено 272.209 тона масти и свињског меса.

— Наставиће се —

БЕЛЕШКЕ:

Моле се г. г. претплатници да одмах, а најдаље до 15. јануара 1930. године обнове претплату на „Тежак“, у противном од тог времена обуставиће им се даље слање листа. Годишња претплата износи свега 30 дин., а полаже се код свију пошта на чековни рачун Срп. Пољопривредног Друштва у Београду бр. 50.350.

Пажња продавцима и купцима срећака Пољопривредне Лутрије. Решењем Господина Министра Пољопривреде од 6 децембра 1929 год. бр 33874, продужено је извлачење згодитака Пољопривредне лутрије у место 29 децембра 1929. год. за 7 април 1930 године, из разлога, што све срећке нису на време биле жигосане.

Лица и установе који су срећке већ примили, могу их задржати, а они који их нису добили а желе их продавати, да се обрате Удружењу Пољопривредних Стручњака, Немањина улица Бр 11 Београд.

Признате оплемењене сорте. Од комисије за признање семена у Загребу — Александров Трг—Уредништво је умољено да објави следеће: На темељу комисионалног прегледа усева и резултата механичке анализе и микроскопског прегледа односних просечних семенских узорака, уважујући коначно целокупну оцену ова комисија признаје следеће индивидуалном селекцијом оплемењене сорте као оригинални односно као I умножавање те су као такове регистране код поменуте комисије:

Признате оригиналне селекције: *Зоб:*

Семеногојска постаја у Белтинцима, Прекмурје.

I Б. К. бр. О. З. 5. Ориг. Белтински овас шт. 32.

Станица за селекцију и оплемењивање биља код држ. добра Беље:

1. Б. К. бр. 0 З. 1. Ориг. Бељски овас жути, род. бр. 4.
2. Б. К. бр. 0 З. 2. Ориг. Бељски овас жути, род бр. 9.
3. Б. К. бр. 0 З 3. Ориг. Бељски овас бели род бр. 15.
4. Б. К. бр. 0 З. 4. Ориг. Бељски овас жути. род бр. 37.

Призната I умнажања оригиналних селекција:

Станица за селекцију и оплемењивање биља код држ. добра Беље.: Зоб.:

1. Б. К. бр. У. З. 1 Бељски овас жути, род бр. Ч. 4.
2. Б. К. бр. У. З. 2. Бељски овас жути, род Ч. 7.
3. З. Б. К. бр. 3. Бељски овас жути, род % 7.

Признање за зоби издаје се на три године почевши од 1. августа 1928.

Садница шљива ранки и пожегаче, расада јагода, малине и рибизла има за продају *Будимир Нешовић* - село Лозница—пошта Чачак.

Записник

48. седнице, одржане 19. новембра 1929. године у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. председник М. Миљковић, Председник Др. Т. Митровић, чланови: Н. Петровић, Д. Спремић, В. Матић, А Рашковић, Б. Станисављевић, Т. Владисављевић, С. Ратковић, Б. Ранковић и М. Стојановић, и гост г-ђа Ната Мијушковићка, председница Женске подружине у Јагодини.

Председавао Председник г. М. Миљковић,

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

806) Прочитан је и примљен записник 47. седнице Управног Одбора.

II

807) Прочитан је и усвојен записник 46. седнице Књижевног Одбора.

III

Прочитан је записник 47. седнице финансијског Одбора, па је одлучено:

808) да се прими знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 динара;

809) да се пише Пореској Управи и Срескоm Економу у Велесу, да се унесе у буџет сума од 1320 дин. за исплату дуга Друштву:

810) да се понуде за измену инсталације за осветлење упуте на мишљење г. Ракићу, електроинжињеру, коме за израду услова, скице, мишљење и преглед инсталације кад буде готова издати на име хонорара 500.

IV

Прочитан је записник 47. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

811) да се одбију понуде бр. 10.303 за карбокримп, бр. 10.306 за дрворин и бр. 10.397 за апарате на бајцовање.

V

Прочитан је записник 47. седнице Програмског Одбора, па је одлучено:

812) да се по тач. 6. програма рада за ов. г. не установљава фонд за вински сајам, већ да се установи један општи фонд под именом „фонд за пољопривредну пропаганду," у који да се уносе сви приходи у колико их буде било од разних изложба, сајмова, поклона, завештања и остатака по буџету предвиђених позиција на тај циљ. Тај фонд у будуће има да служи за пољопривредну пропаганду у свима правцима. Што се тиче тач. 13. програма рада, то се ставља у дужност Књижевном Одбору да предложи набавку књига за попуњавање библиотеке, у колико има неутрошеног кредита;

813) да се од Тимочке Области тражи извештај, где се налази прибор за течајеве за сеоске домаћице, који им је летос позајмљен.

VI

Прочитан је записник 11. седнице Изложбеног Одбора, па је одлучено:

814) да се награђене суве шљиве издвоје и да се замоле г. г. Др. В. Стојковић и Б. Ранковић да их прегледају заједно са Изложбеним Одбором, па припреме за пошиљај на Велесајам у Братислави, ако награђени излагачи не би пристали да пошаљу нове примерке. Остале суве шљиве да се изложе продаји по 6 динара кгр. Прерађено и конзервисано воће и повртње да се врати излагачима;

815) да се прима знању, да је при распакивању предмета нађено полупано 3 пуне и 2 празне тегле и 1 флаша:

816) да се прима знању, да су матиране и плесњиве шљиве издвојене из исложбеног павиљона;

817) да се тражи од ср. економа који нису ништа послали на изложбу, да врате по 100 динара колико им је било послато за трошкове;

818) да сд прима знању са захвалношћу поклон г. Франца Нехвила, фабриканта прскалица из Беча, који даје три прскалице за награде најбољим излагачима на земаљској изложби сувих шљива и прерађеног и конзервисаног воћа и поврћа. Воћна прскалица од 50 лит. да се изда као премија, а друге две као прве награде;

819) да се г. А. Петровићу ср. пољопр. референту из Брчког изјави захвалност што је Друштву оставио на расположење све шљиве са овогодишње земаљске изложбе.

820) да се исплате рачуни трошкова за прикупљање изложбених предмета и то: ср. пољопривредном рефер. у Лазаревцу 300 дин. и ср. пољопр. рефер. у Брчком 68·20 дин.

VII

821) Саслушан је извештај уредника Календара за 1930. г. да је Календар оштампан на време и да одговара свима усло. вима. Затим је саслушан финансијски ефекат и предлог хонорисања радова, па је исто примљено знању и усвојено стим, да се уреднику да бесплатно 10 Календара.

VIII

Саопштења и предлози

822) Председник предлаже да Програмски Одбор састави маршруту за пут инспектора, који да се претресе на идућој седници. Одбор усваја предлог.

823) Директор изложбе предлаже да се записници награда штампају у Тежаку, Одбор усваја предлог стим, да се штампа петитом.

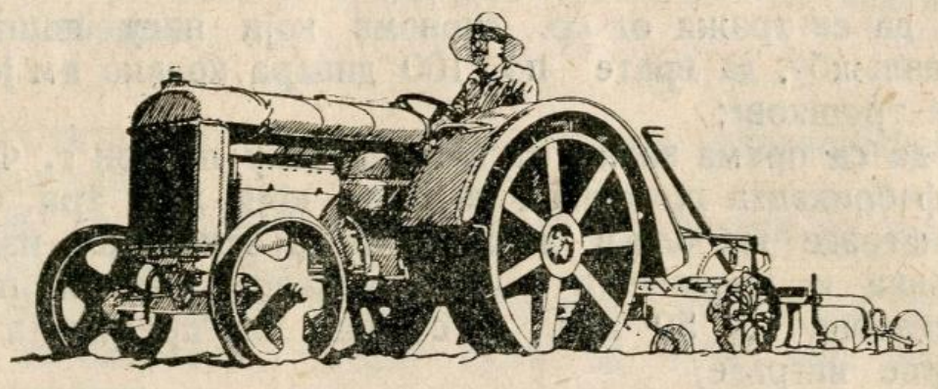
824) Директор изложбе предлаже да се г-ђи Нати Мијушковићки председници Женске Подружине у Јагодини, изјави захвалност, што је са својим чланицама вредно учествовала на изложби. Одбор усваја предлог да се гђи Мијушковићки изјави захвалност као и да се придложи за одликовање.

825) Члан Управе г. Т. Владисављевић реферише о предлозима за нову царинску тарифу. Одбор усваја реферат и захваљује се г. Владисављевићу на труду.

826) Председник предлаже да се у будуће држе седнице м 17 часова. Одбор усваја предлог.

Са овим је седница закључена.

Да ли бих се ја на свом имању могао служити трактором и да ли бих тако капитал повољно уложио?

Одговорите одмах на то питање!

Сваки пажљиви, напредни господар долази једнога дана до тог питања. А то питање треба да се озбиљно промисли, јер се ради о будућности имања и породице. Хоће ли повећани добитак оправдати тако уложену главницу? Хиљаде и хиљаде господара из целога света одговорило је на то питање једногласно „да".

Употреба Фордсона многима је од тих господара чак и спасила имање, ако се с једног или другог разлога, као повишица наднице, осиромашење тла и т. д. морало очекивати, да ће се жетва изјаловити, Фордсон помагао им је да надвладају те потешкоће, обрадио им је земљу с мање издатака и прибавио богатију и бољу жетву—то беше прави резултат. И од године до године све се је више подигло благостање поседника Фордсона.

Што је Фордсон учинио нашем суседу, то може и Вама учинити. Најближи Фордов препродавац доказаће Вам ту чињеницу тиме, што ће Вам га предвести на Вашем земљишту. Тада се сњиме о томе договорите.

Цена трактора Дин. 53.000 — оцарињено укључиво крила.

FORD MOTOR COMPANY, TRIESTE

Изашао је из штампе КАЛЕНДАР П. Друштва за 1930 годину са пробраном садржином. ЦЕНА 10 ДИН.

Овај број шаљемо свима старим г. г. претплатницима и молимо их да до 20; јануара најдаље обнове претплату на лист. Ко не жели више примати „Тежак“ моли се да примљене бројеве врати натраг Уреднику.

Лист излази 1. и 15. — Цена листу на годину за Краљевину С. Х. С. 30, а за иностранство 65 дин. — Ђаци и војници добијају лист у пола цене. — Претплата и рукописи упућују се Срп. Пољопривредном Друштву у Београду. — Рукописи се не враћају, — Цена огласима по такси. — Рачун код Поштанске Штедионице број 50350.

Против болести леђа

употребљавајте Слоан-ов Линимент (маст.)

Зашто трпите несносне болове кад их се може са мало Слоан-овог Линимента (масти) одстранити. Слоан-ову маст не треба утрљавати, она сама продире у кожу, греје и умирује оболеле делове уклањајући болове.

Имајте увек једну флашу у резерви. Једноставна употреба. Не чини мрље на кожи.

Употребљавајте Слоан-ову маст против реуматизма, ишијаса, болова у крстима болести леђа, болова дисторзије и контузије и против свих врста бол. мишића.

Добива се у свим апотекама и дрогеријама.

СЛОАН-ов ЛИНИМЕНТ
одстрањује болове
8—4

Генерално Заступништво
МИШКОВИЋ и Комп.
БЕОГРАД, Сарајевска 70.

Оглашујте у „ТЕЖАКУ“ који се штампа у 10.000 примерака и залази у најнапредније сељачке домове наше Отаџбине!

Затварајте врата!

Јадне жене! Ваздан ревне, ваздан запослене, у промаји . . .

Ако унаточ промаје и невремена желите остати отпорни против нахладе, инфлуенце, зујања у ушима, зубобоље кијавице, кашља слузи у грудима — онда употребљујте сваки дан Феллеров миомирисни Елзафлуид. »Елзафлуид« законом заштићен! Већ 33 год. служи то добро народно сретство и козметикум за трљање и облоге код реуматизма, улога, натеклина и убоја. Такође за стомак код грчева и мучнине: неколико капи Елзафлуида на шећеру!

То помаже!

У апотекама и свим одговарајућим радњама: покусне бочице 6 дин. двоструке боце 9 дин. специјалне боце 26 динара.

Поштом: најмање 1 пакет с 9 покусних или 6 двоструких или 2 специјалне боце стоји 62 дин. Четири такова пакета само 173 дин. већ с поштарином и паковањем. Наруџбине на адресу.

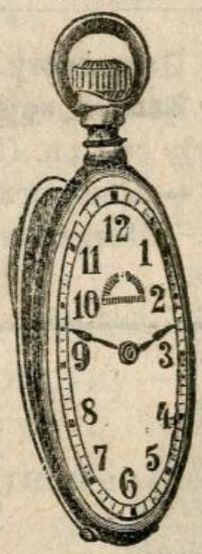
EUGEN V. FELLER, lekarnik
Stubica Donja Elsatrg 366.

Ако пак требате добро сретство за отвор, које јача стомак онда тражите Феллерове Елза-пилуле 6 кутија 12 динара.

Што на једном часовнику

просудити можете заправо је само ваљштина

али најважније ипак је строј за који код купње не можете знати, да ли је добар или лош — О Суттнер-сатовима из властите реномиране швицарске творнице сатова знаде се већ преко 32 год., да су прворазредне те да иду тачно на секунду Праве Суттнерсатове добијете у свим ценама — Већ за

44 Дин. добијете прав швицарски Анкер Ремонтцар часовник бр. 120 најтачније регулиран а само 58 Дин стоји прав швиц. Ремонтцар Роскопф часовник бр. 121 са Iа стројем светлећим радиум бројкама и каваљкама. А само

98 Дин стоји часовник на руку бр. 3720 са кожнатим кајишем, добрим стројем у доброј квалитети. — Надаље само

49 Дин. платите за праву Анкер будилницу бр. 125 са поникланом покућицом 16 см висине. Џепне и часовнике на руку украсне предмете и дарове свих врсти из злата, сребра и т.д. у најмодернијим изведбама, часовнике њихалице кухињске сатове и т. д. у огромном избору налазите у новој илустрованој великој кућној књизи коју

и Ви добијете бесплатно

ако је затражите још данас од стручне часовничарске куће:

H. SUTTNER Ljubljana br.950

Јаја за насад

Од чистокрвних брижљиво и строго селекционисаних носачица
„Легхорн“ и „Плимунт - Рокс“
могу се добити на економији „Бањица“. Цена 7 динара по комаду. Поруџбине се већ примају.
Свилајнац Економија „Бањица“

Задовољство је највећа срећа у животу

без редовите пробаве нема задовољства, а редовита се пробава добива употребом фигола.

Уверите се и Ви, да прокушани лековити специјалитет фигол еликсир уређује пробаву и повраћа Вам здравље.

Фигол производња и поштом уз поузеће разашиље с упуством о употреби Апотека Др. Семелић, Дубровник, 2/48.

Оригинални сандучић са 3 боце с паковањем и поштарином стоји дин. 105. —, од 8 флаша дин. 245. —, а 1 флаша дин. 40. —

Многобројне захвалнице стижу непрестано о успешном деловању фигола.

ЈАВНА ЗАХВАЛНИЦА

Н. н. Апотека Др. Семелић, Дубровник, 2/48.

Налазим да Вас о досадашњем дејству известим и то, да је фигол једно врло добро средство и да је моју жену спасло од огромних болова у цревима, који су још приликом употребе прве флаше престали и поред тога да се по употреби 2 флаше опоравила са 3 килограма. Зато Вас молим да ми пошаљете још 2 флаше фигола.

С поштовањем

ЖАРКО МИШКОВИЋ,

подбележник.

Владимировац, 8. Марта 1928.

12—4

Земљорадници!

УГАРИТЕ ваше стрњике одмах ПОСЛЕ ЖЕТВЕ. То се најбоље врши плугом са 2 бразде (SACK E. 6 B), чија је цена ДИН. 900·— (са 2 рев. раоника) а може се добити код СРПСКОГ П. ДРУШТВА Београд — Немањина 11. (чек. рачун Бр. 50350).

Коначно, Коначно...

дуго је тражила, тек после многих разочарења нашла је задовољство...

Ако се, — проматрајући се у огледалу, — једнога дана нађете незадовољни с изгледом Вашега лица. Вашег врата, Ваших руку — онда је време да узмете Фелерову Елза-Крем-помаду! Јутром и вечером намазати мало те драгоцене помаде -- и већ доидући дан показат ће Вам знакове промене! Кожа бива свежија, мека као кадифа, бела као љиљан; нестане сунчаних пега, лишаја, црвених распуцалих места.

А за косу јаку Фелерову Елза-помаду за нараст косе, која запречује перут, испадање и прерано седиње косе.

Поштом 2 лонца од једне или по 1 лонац од обе Елза-помада стоји 40 Дин. франко уз послат новац унапред: доплатом 50 Динара.

Елза-сапуни здравља и лепоте у 7 врста: сапун од љиљанова млека, љиљанове креме, од жуманцета, глицеринski, бораксов, катрански и бријаћи.

Поштом 5 ком. **Елза-сапуна по избору** стоји **52 Дин.** франко уз послат новац унапред; поузећем **62 Дин.**

То помаже!

Елвадонт добра паста за зубе, 1 туба Дин. 8.80.

Дан за даном негујте тело с Елза-препаратима!

Добива се свуда! Где нема, изволите наручити непосредно од наслова:

EUGEN V. FELLER, lekarnik, Stubica Donja, Elsatrg 366.

Плучне болести су излечиве!

Тубркулова плућа, сушица, кашаљ, сухи кашаљ, ноћно знојење, бронхиални катар, катар гркљана, течење слузи, пљување крви, крварење, гушење, астматично шуштање, пробадање и т. д.

излечиви су!

ХИЉАДАМА ИЗЛЕЧЕНИХ!

Затражите одмах моју књигу „Нова уметност храњења“ која је већ многе спасла. - Иста се може употребити за сваки начин живота и помаже да се болест брже савлада. Телесна тежина расте и постепено закречавање потврђују изврсност моје методе и радо одобравају употребу исте. Што пре почнете с мојим начином храњења, тим боље.

САСВИМ БЕСПЛАТНО добићете моју књигу, из које ћете поирпсти много потребних ствари. Кога болови муче, ко се жели на брзи начин из основа и без опасности ослободити болова, нека још данас пише!

Наглашујем понова, да ћете моје разјашњење добити посве бесплатно, без сваке обавезе са Ваше стране, те ће Ваш лекар сигурно пристати на овај од првих професора као изврстан пронађени

НОВИ НАЧИН ВАШЕ ИСХРАНЕ.

Стога је у Вашем интересу, да одмах пишете, па ћете од мојег тамошњег заступства у свако доба моћи бити послужени. Црпите поуку и појачану **животну вољу** из књиге искусног лекара. Она садржи окрепљење и **животну утеху** и обраћа се на оне болеснике, који се занимају за садање стање научног лечења плућа. **Моја адреса:**

GEORG FULGNER, BERLIN — NEUKÖLLN,
Ringbahnstrasse Nr. 24., ABT. 681

ПРВОКЛАСНУ КАЛЕМЉЕНУ ЛОЗУ

Можете са највећом гаранцијом и по сниженим ценама добити из

Лозног Расадника

„МИТИНАЦ“

СМЕДЕРЕВО

ТРАЖИТЕ ЦЕНОВНИК ОД Г. ЖИКЕ ПОЛОВИЋА ЕКОНОМА ИЗ СМЕДЕРЕВА

Штампа „ЗАШТИТА“ — Београд, Студеничка 62. — Телефон 2-24

Ослобођено Поштарине
реш. Мин. Пошта и Тел. бр. 17306/24. г.
Бр 2 Београд 15. јануар 1930. год. LVII (57) год.

За С. П. Друштво власник
председник, Мирко Миљковић

Одговорни уредник
Божидар Ђ. Ранковић

Наше суве шљиве

на Међународном Велесајму у Братислави.
— Изгледи на одличан успех —

Земаљску изложбу сувих шљива, прерађеног и конзервисаног воћа и поврћа, коју је Српско Пољопривредно Друштво приредило у Београду од 12—17. новембра прошле године, посетио је поред осталих и изасланик Дунавског Велесајма у Братислави, његов директор г. Др. Емил Грего. Том приликом г. Др. Грего је у име Управе Сајма предложио, да се неколико примерака наших сувих шљива са изложбе у Београду

пошаљу на Сајам и изложбу у Братиславу, што је Управа Српског Пољопривредног Друштва, ценећи трговачко — економске и пријатељске везе са Чехословачком, одмах усвојила и уз помоћ Министарства Пољопривреде и Народне Банке послала 36 пакета сувих шљива од 15 разних излагача.

Наш консулат у Братислави, са актом од 18 децембра прошле године, поднео је извештај нашем Министарству Иностраних Послова, о изгледима на успех наших сувих шљива на Сајму у Братислави, који у изводу гласи:

Наше суве шљиве, послате ради излагања овде, стигле су бродом у Братиславу у потпуно исправном стању. Отварање изложбе наших сувих шљива заказано је за 3. јануар 1930 године. Изложба ће бити у великој сали братиславске Трговачке и Индустријске Коморе, а трајаће од 3. до 10. јануара. Решено је да се изложба отвори тек по каголичком Божићу са разлога, што би о празницима интересовање било далеко мање.

Пре отварања изложбе шљиве је прегледао највећи увозник сувих шљива и колонијалног воћа г. Јозеф Румл— Штефаникова 17.— Братислава и он се најповољније изразио о њој, како о квалитету тако и о начину паковања. Нарочито му се свидело *паковање шљива Ваљевске Задруге — у омоту од целулоида.* Г. Румл је мишљења, да ће тражња наших сувих шљива лепо упакованих, ако пакети буду што мањи а омот што укуснији, бити врло велика. Нарочито у продаји на ситно, тако паковане суве шљиве би се јако тражиле.

На основу изложеног Краљевски Консулат уверава да је интересовање за ову прву нашу изложбу врло велико код онд. увозничких и трговачких кругова и сви су изгледи да ће она потпуно успети. За њу је већ заинтересована чехословачка штампа и нотице о њој пуштене су у 47 дневних и стручних листова, а Управа Дунавског Међународног Сајма засебно је о њој известила чехословачко Министарство Трговине, Цен-

тралу Трговачких Комора у Прагу, као и Трговачке Коморе у Братислави, Прагу, Пилзњу, Хебу, Либерцу, Храцу, Карловом, Брну, Оломуцу, Оглави, Банској Бистрици и Кошицама. Управи сајма већ се обратила једна увозничка кућа из Нице која се заинтересовала за нашу суву шљиву.

Поводом тога што су сви изгледи, да ће изложба успети, управа братиславског Међународног Дунавског Велесајма предузела је већ преговоре са управом Пражког Велесајма, да се шљиве по свршеној изложби у Братислави, пренесу у Праг и тамо изложе. Краљевски Консулат у начелу је пристао на овај предлог, ако шљиве остану у исправном стању, па ја молио за дејство, да и Српско Пољопривредно Друштво то одобри, пошто трошкове око излагања како у Братислави тако и у Прагу оно—Друштво сноси. Управа Српског Пољопривредног Друштва у седници својој од 25.-XII-1929. г. радо је прихватила и овај предлог и о томе известила Министарство Иностраних послова, а предузела мере да се и неки податци о шљивама прикупе и пошаљу.

Са писмом од 17. децембра пр. г. и Управа Дунавског Велесајма у Братислави известила је Друштво о приспећу и изложби наших сувих шљива изражавајући се најлепше о првим утисцима и изгледима на њихов успех.

На изложбу и Сајам у Братислави послате су суве шљиве ових излагача: Петра Спасојевића из Шапца, Прве Босанске фабрике за конзервисање шљива А. Д. Брчко—Босна, Етиваже Алиаге Кучукалића Брчко Босна, Етиваже Аграрног и Трговачког А. Д Брчко-Босна, Земаљске Банке за Босну из Брчког; Мехмедалије Мехмедагића из Брчког—Босна; Етиваже Хрватске Посавске Банке Брчко—Босна, Уједињене Босанске Етиваже А. Д. Брчко—Босна, Мехмеда Кантарџића из Брчког—Босна; Петра Т. Јаковљевића из Горачића, Ваљевске Задруге Ваљево, Саве Мићића из Обреновца, Косте Р. Живковића Београд — Обреновац, Луја Хирта—Београд—Чачак и Воје Петковића и Комп. из Београда.

Износимо ово читаоцима „Тежака“ са мишљењем, да Министарство Пољопривреде и Министарство Трговина и Индустрије, Трговачке Коморе, Извозничко Удружење и остале установе Друштва и Удружења из ове акције Срп. Пољ. Друштва треба да искористе важније напомене и активније пропагирају припремање наших производа за извоз и потрошњу онако, како то потрошачи—купци траже.

Бор. Љ. Нешић

Жупа и винарска криза.

У целој нашој Краљевини „Жупа“ је чувена са својим виноградарством, као и производњом првокласних жупских вина.

И све до 1928. год. Жупа је економски напредовала, али услед хиперпродукције вина у нашој земљи, затим због увођења трошарине на вино и опште привредне кризе она се данас налази у врло тешком економском положају.

Да би се ово стање поправило, потребно је приступити хитно извођењу ових мера:

а. Дати Жупи што пре нормалан железнички колосек од Александровца до Крушевца, која би могла временом и за Рашку да се продужи, те да буде краћа и трећи резервни колосек за трансбалканску пругу, јер Ибарска клисура не даје апсолутну сигурност за саобраћај због својих неизбежних ручева и многих тунела, а због самог Ибра који све руши па и највеће техничке творевине.

б. Жупљани без разлике да се сви организују до последњег у подрумарске задруге — „сви за једног један за све“ — јер би тако могли имати максимум добити и подносити лакше конкуренцију како у земљи тако и ван ње.

У интересу је државе, да све силе употреби да виноградаре приволи да ступају у задруге, а да најенергичније сузбија шпекуланте, који сметају економ-

ском ослобођењу виноградара т. ј. удруживање у винарске задруге.

в. Да би ублажили последице хиперпродукције вина, а ако се добије железничка веза, да постепено т. ј. у року од 5—10 год. пређу на гајење стоних сората грожђа са тврђом опном, које може издржати дужи транспорт. Ове сорте морале би бити мало раније, јер за Жупу позније сорте грожђа нису, а такође као узрод гајити одабране раније сорте бресака као Амсденке и разне талијанске сорте за наше прилике које буду добре, јер често бресквe могу све режиске трошкове винограда покрити, а не засењавају много виноград, нарочито ако су поред стаза и око винограда.

г. Да се заснује енолошка станица, која је тако рећи готова, јер има зграду од 1 милион динара и енолошки инвентар одлично снабдевен. Треба наћи по-узданог вредног специјалисту са вишом школском спремом и одличног практичара енолога који би био добро плаћен и обезбеђен да остане у Жупи најмање 10 година; он би био и директор зимске подрумарске школе — курса од 1. септембра до 1. априла који би под његовим руковођењем извршио организацију Жупе у смислу рационалног подрумарства.

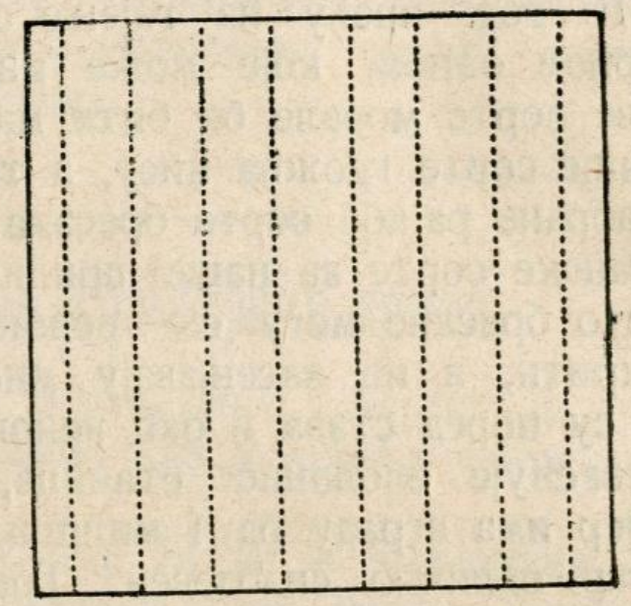
Јован М. Живадиновић.

ИЗ РАТАРСТВА:

Врстачна сетва и сетва жита на оџаке, њихова суштина и разлика

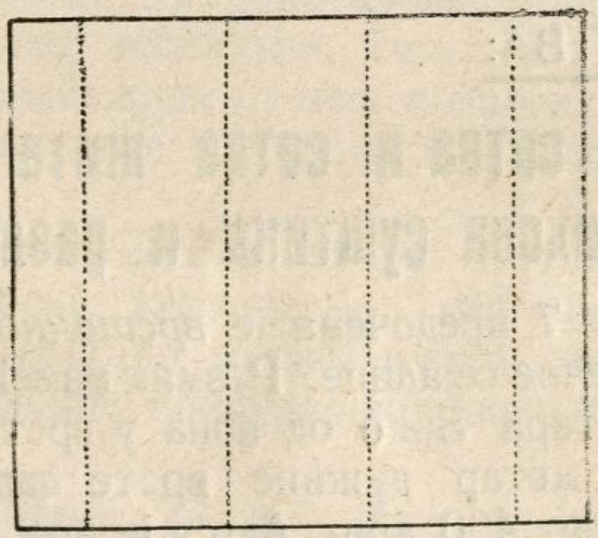
На слици 7 предочена је *врстачна сетва* како је свршавају обичне сејалице. Размак између врста износи $12^1/_2$ сантиметара. Зрно од зрна у врсти пада на 2 сантиметара. На метар дужине врсте пада 50 зрна, на квадратни метар 400 зрна. Ако у једном килограму пшенице има 25.000 зрна (то је њена нормална тежина), онда за овакву сетву треба 160 килограма семена по хектару.

Овакав се усев не може окопавати. Једино може се држати и коров плевачем исплевити. Бокорење је ос-

Сл. 7. Врстачна сетва

редње. Из једнога струка у повољним приликама избије до 6 заперака. Опасност полегања велика је. Класови се не развијају равномерно. Класови на заперцима слаби су или никакви, јер већина заперака не донесе класове. Доба дозревања пада доста рано, па ако усев није полегао, зрно бива једро и добро развијено.

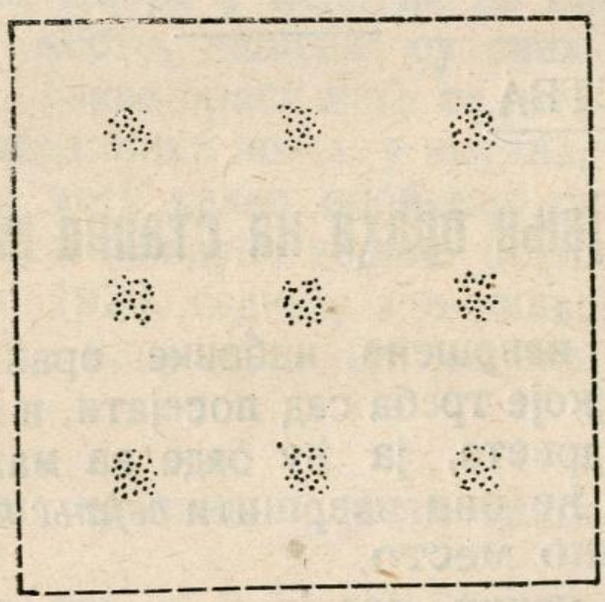

Сл. 8. Сетва у широке врсте

На слици 8 предочена је *сетва у широке врсте*, како се она може извести обичном сијалицом, ако се свака друга лула затвори. Размак између врста износи

25 сантиметара. Зрно од зрна у врсти пада на 2 сантиметара. На метар дужине врсте пада 50 зрна, на квадратни метар 200 зрна, на хектар 80 килограма.

Овакав усев може се окопавати, којом приликом се уништава и коров. Бокорење врло је јако. Из једног струка избије до 15 заперака. Опасност полегања мања је. Класови се не развијају равномерно. Усев буде врло бујан и класа касније. Класови главних струкова развију се врло велики, класови на заперцима слабији су или никакви, јер већина заперака не доноси класове. Доба дозревања пада касније него код густе врстачне сетве. Жега, пламењача и суша спрже још неизграђено зрно, усев сазрева присилно и донесе много лиснате сламе, и много мршавог, штурог, лаког зрна. Наше климатске прилике искључују овакав начин гајења жита, јер је он код нас врло рискантан.

Сл. 9. Сетва на оцаке.

На слици 9 предочена је *сетва на оцаке* каква се је опитима показала као најподеснија. Размак између оцака износи 30 сантиметара у квадрат. У сваком оцаку посејано је по 25 зрна. На квадратни метар отпада по рачуну 11 оцака или 275 зрна, на хектар 110 килограма семена.

Овакав усев може се окопавати. Бокорење врло је слабо. Од 25 зрна у оцаку развије се највише до 40

струкова или обично још мање. Опасност полегања мала је. Сви струкови развијају се равномерно, нема слабијих и јачих, већ су сви једнаки. Пошто се време не губи на јако бокорење, усев је врло напредан, рано класа, добро испуни зрно и рано дозрева, те избегава пламењачи, суши и жеги месеци јула. Сваки оцак издаје од 800 до 1000 крупних зрна, сваки квадратни метар до 10.000 зрна или 400 до 500 грама жита. Ко приљежно и тачно ради и пази да му на њиви не изостане много оцака, тај остварује принос, какав му рачун показује да се може постићи. Али ваља упамтити: сваки оцак што га код сетве промашимо, или га непажњом код копње осечемо, значи десети део приноса једнога квадратног метра, а тамо где на земљи не расте жито, расти ће коров.

Коста Поповић

ИЗ ВОЋАРСТВА.

Сејање ораха на стално место

Поводом извршене набавке ораха за семе из Француске,*) (које треба сад посејати, и из њих одгојити родна дрвета, ја ћу овде за мале сопственике описати како ће они извршити *сејање тога ораха одмах* на стално место.

На овај начин посејани ораси сгиће раније, најмање за 2—3 године, на род, од оних који су најпре произвођени и гајени у растилу, па одатле вађени и пресађивани на стално место.

Осим тога, овим се сејањем, одмах на стално место, задржава средња жила у младог ораха, која дубље продре право у дубину и по неколико метара — а коју жилу губе ораси вађени из растила па преса-

*) Београдска Трговачка Комора уз помоћ Министарства Пољопривреде набавила је из Француске добру врсту ораха за семе зв. „Франкет“ у циљу производње садница за бесплатно раздавање народу у крајевима, где орах добро успева. Примедба Уредништва.

ђивани на стално место. Ова средсредна жила врши доцније код дрвета два врло важна задатка. Први је у томе, што се овом средсредном жилом утврђује корен дрвета одлично, те његова доцнија, често огромна, круна може да пркоси и најјачој олуји. Други је важан задатак ове вретенасте средсредне жиле још и у томе, што сушних година снабдева она круну и плодове богато водом, те плодови буду крупнији и једрији, па и многобројнији. Ово боље снабдевање дрвета водом и сушних година чини да се боље развијају и леторасти и пупољци на њима, пак боље и да сазру, због чега после неће страдати зими од мразева, а идуће године ће дати врло много плодова.

Ораси сађени најпре у леје, па из њих пресађивани на стално место, лишени су ових користи од средсредне жиле. Такви ораси могу се развити, помоћу јаких само хоризонталних жила, у крупна, лепа и стасита дрвета; али могу какве необично сушне године тако настрадати, да се идуће године осуше или упола или сасвим, као 1929. године, а о каквој необичној олуји могу бити изваљени из земље са свима жилама.

*

Сејање ораха на стално место врши се на овај начин:

Пре свега се одреде места где ће бити које орахово дрво у будућности, и обележи се са кочићем. Разуме се да овде треба мало дубље размислити и промерити, па се одлучити где да се одгаји које дрво. Близу кућа не смеју се садити ораси, јер ће они доцније одузимати врло много животворну сунчану светлост и топлоту, те неће бити здраво становати у тој кући, а нарочито не одгајивати децу. Ни тамо не треба их подизати, где ће својом великом и густом сенком бити од штете другим биљкама око њега и поред њега.

Важно је на којој раздаљини ваља копати ове рупе једну од друге. Главно је правило: *што раздаље, то боље,* јер ће се тако круна орахова боље развити,

те ће давати више и бољих плодова из године у годину. У равници, на овлажном простору, не сме се садити дрво од дрвета на мањем растојању од 15—20 метара; на стрмом нешто ближе, а на сасвим стрмом и каменитом месту, још ближе, на 10—12 метара раздаљине.

Кад се изаберу и означе места за будућа орахова дрвета, онда долази копање рупа на тим местима. За ово засејавање одмах на стална места, морају рупе бити нешто шире од рупа за сађење орахових однегованих садница, а и знатно дубље—дакле: ширине 1—1,50 м. у квадрат, и дубине 0,80—1,20 м.

При копању ових рупа, треба, према општем правилу, одвајати горњу земљу на једну страну, а доњу на другу.

Овако ископане рупе ујесен треба да остану незагрнуте целе зиме, те де земља измрзне, да се оплемени и удобри, тј. да се истроши и напије азота, а ларве разних инсеката и њина јаја да угину од хладноће и мраза.—Кад се ове рупе морају копати спролећа, онда их треба ископати што раније, дакле, у овој прилици, за засађивање француских ораха, сад одмах, још у јануару, а најпозније првих дана фебруара, па оставити ископану земљу да постоји што дуже, но овај пут не нагомилану него нешто разгрнуту.

Ове године, са овим француским орасима, за време док стоје јаме празне, мора се неминовно предузети стратификовање ораха, те да се припреме за клијање.

О стратификовању изложио је г. Буријан у свом чланку (в. „Тежак“ бр. 24 од 1929 г.) оно што је најнужније, те се треба послужити његовим упуствима. Ја имам да додам још и ово, за оне који још нису своје орахе метнули у сандуке и за нове претплатнике „Тежака“ који поменути чланак нису читали, да се стратификовање мањих количина ораха може предузети и на тај начин, што се узму мањи сандучићи, и што се стратификовање не врши у песку већ у *струготинама од шестерисања дрва* за гориво (на-

рочито букових). На дно тих сандучића треба ставити један слојић, од 2—3 милиметра, поситније истуцаног угашеног дрвеног угљена, затим озго метнути за 1 прст дебљине суве струготине, изравнати је, па поређати орахе по целој површини на одстојању $^1/_2$—1 сантиметра. Орахе не треба стављати удубац, него *положене*. То је природн је, јер тако падају и све друге семке на земљу, где клијају и развијају се на природан начин (и пасуљ, и кукуруз, и житарице, и коштице од шљива и т. д. Тада истера биљка из омекшале коштице са једне стране клицу за стабло, која одмах стане расти кроз земљу увис, у правцу неба, а с друге стране истера клицу за корен, која одмах стане расти кроз земљу, наниже, ка центру земљином. Кад се пак хоће да сади удубац, онда врло лако може да наступи погрешка, па да се доле окрене онај део ораха, из којега ће потерати клица за стабло, а горе онај део из којега ће расти корен — и онда има биљка де се мучи, и савија, и увија, док не изокрене доњи део да расте горе, а горњи доле, па у том увијању и савијању може да пропадне и клица, особито ако наступе хладне, ледене кише.

Пошто смо наместили положене орахе у први слој, треба их покрити опет струготинама за један прст изнад ораха, па горе сложити и други ред ораха, затим исто тако и трећи и остале, док се не испуни сандуче. На врх се стави подебљи слој струготина, за 2 сантиметра или два прста малића. За овим се полију струготине на решетку из канте, млаком водом, навраћајући се неколико пута, док се добро не натопе струготине и не прилегну уз орахе.

Тако спремљено сандуче остави се негде на топлијем месту, и то: ако се има времена до сетве 2—3 месеца, онда у умерено топлом простору (нпр. у подруму); ако се нема времена на распоњожењу више од 1—2 месеца, онда нек се остави у простору топлијем (н. пр. у кујни на поду), ако ли се, пак. мора убрзати клијање, онда на сасвим топлом месту (на пр. у кујни, негде високо на неком орману), где

ће бити увек топлог ваздуха и дању и ноћу. Ово се сандуче мора с времена на време поливати, али не више млаком водом, већ хладном, која је преноћила у соби подаље од пећи, те да се не би „упалиле“ струготине, производећи трулежну топлоту. — У овом последњем случају, форсираног стратификовања, треба са струготинама измешати ситно ступан дрвени угаљ, који ће спречавати буђање и „запаљивање“. При овом убрзаном стратификовању треба бити обазрив, због чега је потребно свакодневно прегледати и испитивати сандуче, да се не прегреје.

Засејавање ораха на стално место треба извршити у марту, или, ако је лепо време, онда већ у другој половини фебруара; ако ли је вршено убрзано стратификовање, онда на сваки начин у марту и то ако је хладно, онда што доцније. Ако истерају биљчице над земљу пре но што мину позне слане, треба их покламати лонцима хладних ноћи. Ако се засејавају нестратификовани ораси, а који нису засејани ујесен, могу се сејати топлијих дана већ у првој половини фебруара, па и у другој половини јануара.

Сејање, пак, врши се на тај начин, што се сеју, *при средини* рупе, по 2 или 3 *ораха,* од којих треба да никне бар један. Сеју се *на размаку 20—30 см.* (пед, или пед и судланица), а *дубоко 8—10 см.* (једна добра судланица).

Сејати их треба не садиљком, већ закопавајући рупице и полажући у њих орахе положено а не усправно, и одмах затрпавајући их. По затрпавању треба начинити око засејаних ораха у земљи „чинију“, означивши, неком окраћом шипчицом, средину између посејаних зрна. (Пазити, да се при грађењу чиније не отањи слој земље између засејаних зрна и површине земљине).

После засејавања треба место залити, не баш најхладнијом водом, кантом на решетку, прекидајући заливање више пута и навраћајући се поново, тако да вода продре не само до засађених зрна, већ и нешто

дубље, одакле ће се доцније пети вода ка њима и навлажавати их.

Пошто избију из земље млади орашчићи, треба их пустити да одрасту за 10 сантиметара, или нешто мало више. Тада треба одабрати један који је најтемељнији (не увек и највиши), а друга два, или један ако су никла само два, извадити пажљиво и пресадити их одмах, или у другу готову рупу или спремљену леју (риголовану!) за даље неговање.

Ово вађење и пресађивање младих орашчића треба вршити најпажљивије, и за све време у присуству домаћина. Увече, уочи тога посла, треба добро залити младе биљке, да се сутрадан не би земља растресала.

При вађењу мора се обраћати пажња не само, да се вађени изваде са земљом и неповређеним жилама, нарочито са неоткинутом средсредном жилом, већ треба још већу пажњу обратити на онај млади орашчић, који ће остати на месту где је изникао. Земља око тога не сме се померати и трести, већ ваља споља руком поткопати земљу, лагано око оних који ће бити извађени, па их са земљом издвојити, све рукама и прстима. Рупу од извађених треба одмах затрпати, опет пажљиво, без набијања, поправити чинију, па одмах залити водом, да би се нова земља спојила са старом.

Извађене треба пресадити овако исто пажљиво, па их залити и оставити на миру.

Даље се неговање врши по правилима о нези осталих воћака.

Друге корисне ствари, које овде нису споменуте, треба узети из чланка г. Буриана (као нпр. метање ораха пре сејања у кречно млеко, и др.). Нове, из Француске добивене орахе требало би засејати на овај начин, бар већи их део. — Добро би било баш у овој прилици опробати оба начина сејања: у леје, и на стално место. Врло би било корисно продужити доцније посматрање једних и других дрвета, па о успесима, као и о неуспесима известити пољопривреднике преко нашег „Тежака“.

Сретен М. Ацић.

ИЗ ВИНОГРАДАРСТВА

Розаглија[1)]

Ово је чисто асталска сорта винове лозе, која се гаји по баштама, дуж зидова и на дрвету, а врло је подесна и за чардаклије—османлуке—те и добро рађа и служи за украс и хладњаке. У виноградима не гаји се, јер воли „слободу“ и високу културу. Грожђе се

Сл. 10. Розаглија

цени далматинском обалом и на загребачком тргу. Она је по свој прилици пренешена у наше крајеве (Црногорско Приморје) са Истока, преко Грчке, те је отуда, ваљда и добила име, уметнуто с италијанским: Rosa—ружица, а „glija“ од „гљуко“ слатка). Ма од

1) Из заједн. рада са Л. Ф. „Црногорске сорте лоза“.

куда било да је донешена, „ружица“ је изврсна позна сорта, и роди и грожђе се тражи[2].

Розаглија се лако размножава резницама, као и све врсте лоза; најбоље пак, ако се прво у растилу укорени и „корењак“ пресади на одређено место. На америчкој подлози добро сраштује и напредује. Ружица воли дубоко и влажно земљиште, а подноси добро и сушу, само грожђе остане ситно. Заклон и ниску (виноградску) културу не воли и остане кржљава. Реже се високо на 3—5 па више добро развијена окца. Увек треба при резидби остављати резерву (залиху) као обично код чардаклија—пазећи да се „глава“ не изгуби. Кад је лето сушно, страда од пепела (маће), док од пероноспоре мање.

Грожђе сазрева крајем Септембра и може дуго да се чува, лако транспортира, те је и одлична сорта за даљу одправку. Кожица је у бобице тврда и дебља, а укус је одличан — те се и тражи као позна сорта.

Чокот је бујан и на добром земљишту родан. Млади листари бујни су, а кад сазру добијају бледо—жуту боју са развијеним окцима и прилично дугим (10—15 см.) чланцима (интернодијама). Резница је дебља и мало ћошкастог облика.

Лист тродељен, прилично велик, са лица затворено—зелене боје, а са наличја блиједо—зелене са малим мањама. Обод листа (периферија) неједнако назупчан.

Грозд велик, дугуљаст, чешће збијен и затубаст са крупним јагодама,, мало дугуљастим, бледо—зелене или црвенкасте (ружичасте) боје, особито спољашњи део јагоде — њена одлика. Кожица јагоде дебела је, те отуда и добро и издржљива за дуже чување зими и пренос на даљи пут.

Ето у кратко о розаглији, која се највише гаји у околини Бара, откуда се извози далматинском обалом и до Загреба.

Улцињ. **Иво Калуђеровић.**

---

2) У Хрватској и Славонији слао сам резнице и гајитељи су успели да је одгаје.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ:

Преоравање утрине. Пуштање стоке на мак.

Питање: Да ли би било подесно да утрину коју смо сами заузели, одмах засејемо под дрљачом, или браном јечмом или ражи, како би је одмах експлоатисали. Сељаци нам ово не дозвољавају.

Имамо засејан мак (афијон) половином августа, сада је доста велики може ли да се у њему пушта стока и која највише, јер је доста влажна земља.

Куманово 11. децембра 1929. г. **Спира Величковић,** земљор.

Одговор: Претварање утрина у њиве при садашњем стању пољопривреде у сваком случају било би рентабилно, дакле и рационално. Али у исто време ово је питање често пута доста деликатне природе: кад земљорадници немају где да пасу стоку, а не могу да обезбеде стоку са пићном храном на други начин, они увек енергично бране своје старинско право на искоришћавање утрина за натуралну и најјевтинију исхрану своје стоке. Истина је да ова и таква исхрана није нимало задовољавајућа и несумњиво је један од узрока слабог стања сточарства на селу, али прелазити на други начин газдовања, увек је више-мање тешко за земљораднике, који немају довољних резерва капитала, уопште средстава за овај прелаз: кад нема довољне количине радне стоке, оруђа за обрађивање већих површина земље, довољне количине људске радне снаге и т. д., онда није ни чудо, кад „сељаци не дозвољавају“ преоравати утрину. Јасно је да док није законским путем стечено *право* појединаца за разоравање бивше општинске утрине, дотле нико од појединаца нема *права* на то. Али чим ово законско право постоји, нико не сме да не „дозвољава“ поступати према праву. И овим правом сваки, ко може, треба да се користи што пре, јер је преоравање утрине, стварање на њено место њиве са усевом жита, окопавина и трава за пићну — зелену храну — потпуно је паметно, рационално. Разуме се

да је преоравање утрине најважнији посао при претварању њеном у њиву: прво би требало извршити плиће орање, да бусен иструли што више и што боље; после — за озимо жито — требало би нешто пођубрити са стајским ђубретом; па затим заорати ово ђубре мало дубље, и само после тога — пред сетвом — подрљати, посејати и поравњати браном. Даље „експлоатисање“ преоране утрине може да пође обичним путем: после озимог жита — кукуруз, а после кукуруза — неки усеви за зелену храну, која је преко потребна за исхрану стоке и за накнаду тог губитка у овој исхрани, који је учињен претварањем утрине у њиву.

2) Мак није исто што и житарица, која — особито кад је усејана рано — лако може да без особите штете издржи пашу говеда по њој. Природа мака сасвим је друкчија, него код житарица: мак се не бокори, као житарице, и његово главно стабло развије се доста брзо; према томе томе стока би кварила мак сувише много — на несумњиву штету за његово даље развиће. Принос ће бити од тако поквареног мака много мањи. Осим тога опасно је пуштати стоку на мак и у том смислу, да не буде он штетан за саму стоку: опиум, који се садржи у маку, мора да дејствује и на стоку, ако би она много појела мака. Зато се пуштање стоке на мак никако не може одобрити.

D-r Т. Локот, проф. Универз.

Питање: Имам једну њиву доста неплодну, тешка иловача изложена северу-борова земља. Намеран сам да посадим јабуке, па молим за извештај: да ли ће моћи да успевају на таквој земљи.

Слатина-Ушће. Лазар Бошковић.

Одговор: Јабуке на назначеној парцели успевати не могу.

Услед многобројног и крупног рода, и развијености свога стабла и круне јабука и изискује за своје добро успевање земљу доста дубоку, плодну, умерено влажну са пропустном здравицом. Положај узвишени који се

постепено у равнице спушта, као и у подножју великих брда и планина а да је воћњак заштићен од јаких ветрова.

На вашој земљи могу успевати леске, вишње мареле и орах.

Воj. Буриан.

ЛИСТАК:

D-r Т. Митровић.

Контрола извоза пољопривредних производа.

— Свршетак —

Јаја.

Јаја су трећа највећа група пољопривредних производа који се извозе из Данске и долазе на треће место одмах после масла и масти.

Законом од 1925. год. Министарство Пољопривреде регулисало је увоз и извоз јаја. Закон од 31. марта 1928. год. обновио је и проширио те одредбе, а сада је у снази одредба од 30 априла 1928. год.

Данска јаја могу бити извезена из Данске само под знаком „свежа данска јаја“ или „gold-stored Danich Eggs“, „Shipped Danish Eggs“, „конзервисана данска јаја“ или „парафинирана данска јаја.“ Ознака мора бити утиснута на крају сандука у коме су јаја спакована и то на нарочити начин према пропису.

Јаја друге каквоће, прљава или прана не смеју бити извезена из Данске. Сва јаја морају бити спакована на један одређен начин, а тежина од 120 комада мора бити назначена на крају сандука и испод жига каквоће. Свежа данска јаја морају при извозу бити обележена црвеним, овалним печатом (сл. 11.), а сандуци са свежим данским јајима морају са спољне стране имати ознаку са нумером недеље извоза.

Извозници јаја морају имати овлашћење од Министарства Пољопривреде, а паковање јаја за извоз мора се вршити само у оним магацинима који су пријављени од овлашћених фирама. У овим магацинима мора бити свих потребних справа за сортирање, спремање и мерење јаја.

Сл. 11. Печат за свежа јаја.

Чиновници контролне службе врше преглед јаја узи-

мањем сандука из магацина, са железничких станица и са пристаништа. На пристаништима, преко којих се врши извоз јаја, налазе се нарочита места где се врши преглед јаја, њихове тежине и каквоће.

Ако би надзорници нашли да тежина и каквоћа јаја не одговарају стандарду и ако се извозник за то не би могао оправдати, онда се роба предаје троици надзорника званично постављених од стране Министарства Пољопривреде. Ако би се коначно утврдила слаба каквоћа јаја, узапћује се целокупна пошиљка, а извозник се строго кажњава.

Извозници јаја морају водити књиге, које су дужни показивати органима контролне службе, и из којих би се могло видети коју су количину јаја исти примили и како су са њоме располагали. Извозници морају слати недељне извештаје о стању извоза.

Године 1928. било је 58 фирама овлашћевих за извоз јаја. Највеће фирме које се баве извозом имале су по 35 одељења за паковање у свима местима земље. Укупни извоз јаја износио је 1928. год. 6.575.000 великих стотина.

Страна јаја која би се увезла у Данску морају бити на дан увоза маркирана како на сандуцима тако и свако појединo јаје са назначењем земље из које су јаја увезена. Маркирање мора се извршити нарочитим мастилом које не бледи. Иста одредба важи и за увезена јаја која би се после извозила из Данске.

Увозници и трговци са страним јајима морају водити нарочите књиге, које су дужни показаги у свако доба органима контролне службе, из којих би се видео трговачки обрт, а органи контролне службе имају увек слободног приступа у сва места и магацине у којима се таква јаја чувају.

Жива стока.

Извоз живе стоке налази се под контролом Државе у циљу да се спречи извоз оболеле стоке од заразних болести или оне стоке која долази (или се сумња да долази) из неког места у коме влада извесна зараза.

Законом од 25. фебруара 1876. год. овлашћен је Министар Пољопривреде да предузима мере које он налази за потребне у томе погледу. Министар Пољопривреде издао је према овоме законском овлашћењу читав низ правилника и наредаба, који се односе на извоз живе стоке. Наредбе које су данас у важности датирају од 12. априла 1924. год. и 31. марта 1928. год.

Жива стока не може бити извезена све дотле, док се не прегледа и не огласи да је здрава. Преглед стоке мора вршити нарочито овлашћени ветеринар, који издаје уверење,

ако су резултати прегледа задовољавајући. Грла способна за извоз носе на једном уву причвршћену металну плочицу са круном, словом и бројем.

Уверење се не сме издавати за неугојену стоку, мршаву, која има симптома болести, или која је била у додиру са стоком зараженом неком заразном болешћу.

Да се не би извозила болесна стока, наредбом од 20. октобра 1927. год. предвиђено је, да се болесна стока изолује у нарочитим фармама и то у случајевима: прострела (anthrax) или paralysis glosso-pharyngial, где остаје шест недеља од нестанка заразе; у случајевима слинавке и шапа папака, свињских болести или других опасних зараза (изузев црвеног ветра свиња). Око те фарме са болесном стоком одређује се простор од 2 км. у пречнику, кроз који не сме проћи никаква стока, која би се могла заразити поменутим заразама, за време од шест недеља по нестанку болести.

Сир.

Контрола над индустријом сира установљена је од 1921. год. Прва наредба била је издана 1921. год. па допуњена 2. јуна 1928. год. Извоз сира, који је од увек био артикал мање важности, повећао се нагло последњих година, делимично из разлога што се позећала производња неколико врста финијег сира. Године 1928. било је извезено из Данске 6.100 тона сира.

Законом од марта 1921. год., који је био израђен у сарадњи са савезом Млекарских Друштава, овлашћен је Министар Пољопривреде да одреди садржај воде, степен масноће и маркирање сирева.

Постоје шест класе тврдог и три класе меког сира. Степен масноће одређује се процентуално према укупној сувој материји и мора бити од тврдих сирева од 1—5 класе 45%, 40%, 30%, 20% и 10% као минимум. Класа 6. је посан сир, справљен од оплављеног млека. Проценат воде у сиру I кл. не сме прећи 50%, и одговарајући проценат одређен је и за остале класе сирева.

Сиреви класе ементалера (грајерца) и чедар морају бити I кл., сиреви као гуда, едамски морају бити класе I, II, III или IV и т. д.

Од меканих данских сирева рокфор мора имати најмање 50% масти од укупне суве материје и не више од 52% воде, док други сиреви VII, VIII и IX класе морају имати 45, 30 и 20% масти од суве материје и не више од 60% воде. Остале одредбе одређују тежине појединих врста сирева и датуме њихове старости на дан извоза.

Свака млекара која израђује сиреве мора се пријавити инспектору и добија свој број. Свака класа сира мора бити

маркирана на један одговарајући начин, са бројем млекаре и класе којој дотични сир припада. Надзорници посећују млекаре да би се могли уверити да ли се ове придржавају прописа и испитују поједине примерке. Године 1928, око 900 млекара било је под надзором, али данас, само око 600 производе сиреве.

Млечне конзерве

Законом од 1923. год, дански Министар Пољопривреде био је овлашћен да донесе правилник који се односи на извоз млечних конзерава, у које спадају: млечни прах суво млеко, кондезовано млеко, стерелисано млеко и остали слични производи. Новим законом од 4. маја 1927. год. са сличном садржином замењен је ранији.

Према одредбама овога закона извоз млечних конзерава, израђених у Данској, достављен је само фабрикама које су за то овлашћене од стране Министарства Пољопривреде. Овлашћење се даје само оним фабрикама, чија земљишта и услови за рад потпуно одговарају санитетским захтевима. Таква фабрика долази под контролу и од ње се тражи да одговара свима санитетским условима и чистоћи који су прописани од стране Министарства Пољопривреде.

За прелед се узимају угледи, да би се могло уверити у колико производи одговарају прописним условима и да ли степен кондезовања и количине млека одговарају наводима на етикетама. Такође се прегледа и каквоћа производа. Једном месечно узети угледи од органа контролне службе прегледају се у лабараторији за пољопривредна испитивања и то од стране троице судија, од којих су двојица стручњаци (фабриканти, директори фабрика или слично томе), а трећи је државни млекарски стручњак. Производи се испитују одмах по приспећу, а затим после тромесечног чувања у термостату при вишој топлоти. Ако хемиска анализа утврди да састав производа не одговара постојећим прописима, онда се фабрикант кажњава, а ако се пронађе каква мана производа, одузима се дотичном фабриканту овлашћење делимично или сасвим.

Органи контролне службе морају узимати пробе узорака из фабрика и из магацина, који су у вези са фабрикама. Такође и са стоваришта извозника, са железничких станица и пристаништа. Фабрике морају да воде књиге из којих би се могла видети производња и продаја, а извозници морају бити регистровани код Министарства Пољопривреде.

Само пуно, свеже и чисто млеко може бити употребљено за израду млечних конзерава у овлашћеним фабри

кама. Млеко, које има већи степен киселости од нормалног, нечисто и од болесних крава не сме бити примљено нити се од њега смеју израђивати конзерве. Законом од 31. марта 1928. год. установио је Министар Пољопривреде нарочиту контролу, којој је задатак да мотри, да се млеко које садржи клице туберкулозе не би употребило за израду млечних конзерава. Ради сваке сигурности млеко мора бити загревано до 80° Ц. (176° Ф.)

Никаква друга средстава, осим шећера, не смеју бити додавана млеку нити млечним производима овлашћених фабрика. Не сме се употребити ниједно средство за конзервисање. Израда лиманих кутија за конзерве мора бити према прописима.

Ако се млечне конзерве израђене ван Данске извозе из ње, на етикети на свакој кутији мора бити јасно назначена земља у којој је производ израђен.

БЕЛЕШКЕ

Конкурс за пољопривредне чиновнике Моравске Бановине. — Г. Бан Моравске Бановине расписао је конкурс за попуњавање великог броја упражњених места срески пољопривредних референата, управника лозних расадника, као и директора Пољопр. Школе у Ћуприји и управника Пољ. Добра „Добричево". Рок пријаве 20. јануар т. г.

Морска репа (топинамбуре). Ова биљка много личи на сунцокрет само што има кртоле, у чему се разликује од сунцокрета Морска је репа пренета у Европу из Бразилије. У Европи је она позната још од пре 350 година, дакле раније од кромпира. Она је некад била занемарена због кромпира, али пошто кромпир поче да страда од трулежи, опет је оживела. Нема ни једног другог усева, који би био задовољан са сваком климом и са сваком земљом као што је морска репа. И ако произлази из топле Бразилије, опет може да поднесе такву хладноћу, на којој сви наши кртолости усеви морају да пропадну. Она може и да презими у земљи без икакве бојазни да ће пропасти, и само ако би земља била сасвим мокра, онда може да промрзне и иструли. Она успева у свакој земљи, изузимајући баруштине. У тешкој масној глини исто тако успева као и у мршавој шљунковитој пескуши. Она захтева обрађену земљу као што захтева и кромпир. Једина је тешкоћа при гајењу морске репе у томе, што још није решено питање, које место треба она да заузме у плодореду. За њу је све једно ма шта пре ње било сејано, али није све једно, који ће усев после ње доћи. Из земље она се вади доцкан, тек под зиму или чак с пролећа, с тога овде не може бити ни говора о јесењем орању,

а тешко иде и са сејањем јарице, јер је апсолутна немогућност повадити из земље све кртоле, пошто оне испод јарице прорасту. Једино што после морске репе добро успева граорица и смеша за зелену пињу. Али најбоље је сејати морску репу на особитом комаду земље на коме она може да остане 10 и више година, јер се заосталим у земљи кртолама непрестано размножава. Стабљика морске репе није добра за исхрану стоке, али је за гориво добра, нарочито за пећи за печење хлеба. Кртоле су изванредна храна за стоку а нарочито за свиње.

К. Ив.

КЊИЖЕВНОСТ:

„Prva pomoć nastradalim životinjama i druge neke upute vlasnicima domaćih životinja" — написао проф. D-r med. vet Фердо Керн, треће издање са 104 слике. Цена 40 динара. Добија се од писца на адресу: Љубљана 5.

Изашла је из штампе ова корисна књижица нашег признатог ветеринарског стручњака. Ово је већ треће издање њено, што нам најбоље доказује, да код нас постоји потреба за књигама овакве врсте. „Сврха је овој књижици", вели писац у њеном уводу, „да упути читатеље, што ваља чинити у случају незгода, како треба помагати настрадалој животињи док не стигне ветеринар, и да спомене, што није добро у таковој згоди чинити!" И збиља такав један циљ заслужује пажње нарочито код нас, где је сточарски свет до очаја неупућен у најосновнијим стварима сточних болести, где се још увек код многих одржава веровање на пример, да пребачена сламка преко коња од „наступа" оболелог може да учини, да исти оздрави, или да је за оздрављење многих болести довољно „одбајати." Колико штете наш сточар трпи сваке године у стоци услед разних болести, које не би морао трпети, кад би се умео и знао помоћи; колико варалица, надри-ветеринара искоришћавају то његово незнање!

И баш вештина у писању једне овакве књиге јесте у томе, да она читаоцу пружи потребне савете, да га упути шта треба а шта не треба у првом моменту оболења чинити, *али да код њега не створи жељу и уверење, да може сасвим заменити ветеринара.* И заслуга је ове књиге и господина D-r Керна што је умео тачно да оцени границе до којих се може кретати прва помоћ. Читајући његову књигу сваки ће сточар добити јасну представу, у чему су сточне болести, схватиће сложеност појава оболења и увидети потребу стручњачке помоћи код оболелих животиња. А за све хитне случајеве наћи ће тачна упутства, како ће паметним поступањем моћи својој оболелој стоци помоћи, да сачека ветеринара. Да је пријатељ који ме је ту скоро водио његовој оболелој

крави, нешто прочитао књигу D-r Керна и видео у њој слику, како изгледа крава, којој је после телења испала материца, он сигурно не би својој крави после три дана од телења одсекао материцу и тек онда дошао к мени, кад је све било доцкан.

Књига је писана лаким народним језиком, да је могу нарочито уз припомоћ тих многобројних слика разумети баш они, који стоку гаје. Грађа је подешена тако, да је све што је потребно, довољно јасно изложено. Прво је описан састав, грађа животињској тела. Затим су у детаљима описани начини давања и употребе лекова и средства за умирење животиња при лечењу, и тек тада су изложена појединa оболења, у којима је хитна помоћ потребна и начин на који се она указује. Рана, пуштање крви, озледа рогова, озледа копита и укивање, чирови међу папцима, опеклина, опорина, гром, прије лом кости, ишчашење, уганућe, помоћ код порађања домаћих животиња, поступак с пупком новорођене животиње, заостајање постељице после порода, извала материце, извала гужњака, упала вимена, запек, о завијању у трбуху, колика, надун, страни предмети у једњаку, заустављање мокраће, грозничнa болест, потрес мозга, сунчаница, погибао угушења, отровање и отрови, смрзнутост, грозница, несвјестица, падавица, о заразним болестима, цјепива, дезинфекција — све су то питања расправљена и објашњена у овој корисној књижици.

Ми је топло препоручујемо свима онима, који знају читати латиницом, јер то јој је једина мана за наше крајеве, где је у народу позната само ћирилица. И желети је да ова књига види и своје издање ћирилицом после оног словеначког и ових на хрватском.

МИЛУТИН ФР. ГЕЦ, ветеринар.

ЗАПИСНИЦИ СЕДНИЦА

УПРАВНОГ ОДБОРА СРП. ПОЉОПРИВ. ДРУШТВА

49., држане 27. новембра 1929. г. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. председник М. Миљковић, п.председник Др. Т. Митровић, чланови: Д. Спремић, А. Рашковић, В. Матић, Б. Ранковић, Н. Петровић, С. Ратковић и Т. Владисављевић, и гост г. Б. Мозер поседник из Земуна.

Председавао председник г. М. Миљковић,

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

827) Прочитан је и примљен записник 48. седнице Управног Одбора.

II

828) Прочитан је и усвојен записник 47. седнице Књижевног Одбора.

III

Прочитан је записник 48. седнице Финансијског Одбора, па је одлучено:

829) да се прими знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 динара;

830) да се препрaвка осветлења уступи Александру Милановићу за 6.140 дин. као најповољнијем понуђачу;

831) да се исплати Електричној Централи 6.533 10 дин. таксе за осветљење у овој години за колико је погрешно мање обрачунала;

832) да се прима знању, да магационар у будуће неће становати у Друштвеном стану стим да се тај стан уступи служитељима.

IV

Прочитан је записник 48. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

833) да се одбију понуде бр. 10.373 за детелину и бр. 10.238 за рафију, пошто ће се расписати стечај;

834) да реферат магационара за набавку разне робе, прегледа Набављачки Одбор и поднесе мишљење.

V

Прочитан је записник 48. седнице Програмског Одбора, па је одлучено:

835) да се усваја предложени пут инспектора, у циљу прегледа рада у Подружинама и наплате дуговања стим, да на путу проведе 20 до 22 дана. Финансијски Одбор да спреми преглед дуговања свију Подружина.

836) да се по осталим тачкама прибави мишљење, па онда да се изнесу на решење.

VI

Прочитан је записник 12. седнице Изложбеног Одбора, па је одлучено:

837) да се прима знању финансијски ефекат земаљске изложбе сувих шљива и прерађеног и конзервисаног воћа и поврћа;

838) да се прима знању да је одвојено за продају 300 кгр. добрих шљива;

839) да се прима знању да је издвојено 232 тацне матираних и неупотребљивих шљива, и да се овлашћује Изложбени Одбор да их прода за печење ракије;

840) да се ове године не шаљу суве шљиве на сајмове у Берлину и Брислу, већ да се то учини идуће године;

841) да се фабрикантима који су излагали на земаљској изложби, дају у место диплома медаље;

842)да се свима излагачима на земаљској изложби пошаље бесплатно по један каталог.

VII

Саопштења и предлози:

843) Прочитано је писмо Кметијске Дружбе, којим саопштава да је одржала ванредни збор на коме се сагбразила новим законским прописима и изабрала нову Управу, и да ће као и до сада одржавати пријатељске везе са Друштвом. Одбор прима знању са Живели!

844) Председник изјављује захвалност Изложбеном Одбору на труду око приређивања земаљске изложбе и предлаже да се члановима дâ награда за прековремени и напоран рад. Одбор одлучује да се награде: г. г. Н. Петровић директор изложбе и Д. Спремић члан по 3000 дин., г С. Ратковић члан са 2000 дин. и г. Б. Нешић инспектор са 1000 динара.

845) Г. Н.Петровић директор изложбе саопштава да је примљено на поклон од фабрике конзерва Ђ. Војводића из Ђеновића 225 кутија конзерве од патлиџана и од ср. пољоприв. референта из Вучитрна, једно сандуче јабука. Одбор прима знању са захвалношћу.

846) Г. Б. Мозер поседник, излаже тешко стање виноградара услед слабог извоза и велике трошарине, па предлаже у име Савеза Хрватских Виноградара и точиоца, да Друштво сазове Земаљски Конгрес на коме би се донела резолуција о решењу овога питања. Одбор одлучује: да с обзиром на то, што му је позната криза виноградара, пристаје да сазове конференцију на којој би узели учешћа само делегинирани чланови заинтересованих организација. Конференција би се имала одржати по дневном реду који би саставио Савез Хрватских Виноградара и који би дао референте.

Са овим је седница закључена.

50., држане 4. децембра 1929. год. у Друштвеном Дому у Београду.

Били су присутни г. г. Председник М. Миљковић, п.председник Др. Т. Митровић и чланови: Д. Спремић, Б. Станисављевић, В. Матић, С. Ратковић, Т. Владисављевић и Н. Петровић.

Председавао Председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

847) Прочитан је и примљен записник 49. седнице Управног Одбора.

II

848) Прочитан је и усвојен записник 48. седнице Књижевног Одбора.

III

Прочитан је записник 49. седнице финансијског Одбора, па је одлучено:

849) да се прими знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 динара;

850) да се штампање Тежака у првој половини идуће године уступи Штампарији „Заштита“, која је на ужој лицитацији понудила цену од 4.020 дин. по броју од два табака;

851) да се тражи извештај од Лозничке поште, ко је потписао пријем две прскалице послате на адресу Лозничке Подружине.

IV

Прочитан је запис. 49. сед. Набављачког Одбора, па је одлучено:

852) да се упути прекор секретару Мојсињске Подружине за неозбиљно и неуљудно писмо Бр. 43. од 17. октобра о. г. које је упутио Друштву;

853) да се одбију понуде Бр. 10661 за сумпорну киселину и Бр. 10738 за апарате за бајцовање, пошто се не траже.

V

Прочитан је записник 49. седнице Програмског Одбора, па је одлучено:

854) да се упути представка Министарству Пољопривреде и замоли за одобрење, да пољопривредни референти могу и даље да буду чланови Подружина, пошто тај посао раде из почасти и бесплатно;

855) да се замоли ср. пољопр. референт да одржи предавање у Чоки, и оснује Подружину;

856) да се читаоници у Мачванском Глоговцу пошаљу правила за Пољопр. Књижнице и Читаонице, па када се по њима саобрази, добиће помоћ.

VI

Прочитан је запис. 13. седн. Изложбеног Одбора, па је одлучено:

857) да се прима знању, да је продато 195 кгр, рђавих сувих шљива, по три динара килограм.

VII

Саопштења и предлози:

858) Прочитана је молба индустрије маслиновог уља Браће Магдића из Бара, да се изврши анализа уља са којим су учествовали на земаљској изложби. Одбор усваја предлог стим, да плате таксу на анализу;

859) прочитан је распоред Календара за 1930. г. који се имају издати бесплатно, па је исти усвојен;

860) Прочитано је писмо г. Б. Мовра којим предлаже да Друштво сазове конференцију виноградарских и винарских Друштава. Одлучено је, да се тражи да предложи дневни ред и именује референте, па онда да се донесе одлука.

861) По питању у које празничне дане неће се радити у Друштву, одлучено је да се управља по закону о празницима.

862) Председник предлаже да Програмски Одбор изради допуну Правила за Надзорни Одбор, као и да остали чланови Управе проуче Правила и предложе измене и допуне кад се буде решавало о Надзорном Одбору.

Са овим је седница закључена.

Још овај број шаљемо свима старим г. г. претплатницима и молимо их да до 20. јануара најдаље обнове претплату на лист. Ко не жели више примати „Тежак“ моли се да примљене бројеве врати натраг Уредништву.

Лист излази 1. и 15.—Цена листу на годину за Краљевину Југославију 30, а за иностранство 65 дин. Ђаци и војници добијају лист у пола цене.—Претплата и рукописи упућују се Срп. Пољопривредном Друштву у Београду. — Рукописи се не враћају.—Цена огласима по такси.—Рачун код Поштанске Штедионице број 50350.

ВИНОГРАДАРИ! Набавите код Српског Пољопривредног Друштва књигу: „ВИНАРСТВО“. Цена 30 дин.

После дужег задржавања на пољу за време непогода.

После тешког рада или задржавања на пољу, а за време непогода Слоан-ов Линимент (маст) је врло добро умирујуће средство за болесне мишиће и укочене зглобове.

Није потребно утрљавање, она продире само у кожу, ублажавајући болове код укочених зглобова, болесних мишића и живаца, хлади код запаљења и одстрањује сваки траг кочења и бола.

Употребљавајте Слоан-ову маст против реуматизма, ишијаса, болова у крстима болести леђа, болова дисторзије и контузије и против свих врста бол. мишића.

Добива се у свим апотекама и дрогеријама.

СЛОАН-ов ЛИНИМЕНТ
одстрањује болове
8—5

Генерално Заступништво
МИШКОВИЋ и Комп.
БЕОГРАД, Сарајевска 70

Оглашујте у „ТЕЖАКУ“ који се штампа у 10.000 примерака и залази у најнапредније сељачке домове наше Отаџбине!

Уређујте вашу пробаву и нестаће ваших болести

Болести у стомаку и цревима, тврда столица, главобоља, навала крви у главу, нервоза, несаница, хемароиди, слаб апетит настају услед лоше пробаве. Уређујте вашу пробаву прокушаним еликсиром Фигол да нестане Ваших болова.

Фигол еликсир уређује пробаву и повраћа Вам здравље.

Фигол произваћа и поштом уз поузеће разашиље с упуством о употреби Апотека Др. Семелић, Дубровник, 2/48.

Оригинални сандучић са 3 боце с паковањем и поштарином стоји дин. 105. —, од 8 флаша дин. 245. —, а 1 флаша дин. 40. —

Многобројне захвалнице стижу непрестано о успешном деловању фигола.

ЈАВНА ЗАХВАЛНИЦА

П. н. Апотека Др. Семелић, Дубровник, 2/48.

Ја сам од 1918. год. преболевао више болести као и нахладе и остао сам слаб, имао сам *болове око бубрега, отеклост испод ребара, скакање на пупку, нисам имао воље ва јело и ва живот,* но од како сам почео увимати Ваш Фигол дошао сам до потпуног здравља. Наручујем стога још 10 флаша Фигола, јербо више нећу без њега остат у кући, исто тако и моји пријатељи који су већ опробали Ваш лек. Захваљујући Вам

С поштовањем
ЂУРО ЧЕПЕЛА
цицелар.
Селенча. 8.-I.-1929.

12—5

Земљорадници!

УГАРИТЕ ваше стрњике одмах ПОСЛЕ ЖЕТВЕ. То се најбоље врши плугом са 2 бразде (SACK E. 6 B), чија је цена ДИН. 900·— (са 2 рев. раоника) а може се добити код СРПСКОГ П. ДРУШТВА Београд — Немањина 11. (чек. рачун Бр. 50350).

Шарићеве двогодишње

светско признате **на зелено окалемљене** винове лозе по сниженој цени, на подлогама Рип, Порталис и Руп ди Лот (Монтикола):

сред. вин. сорте 100 ком. за дин. 185.—
фине . . 100 . . . 200.—
стоне . . 100 . . . 220.—

Код веће наруџбине попуст по договору.

Остали лозни и воћни производи по ценовнику.

Специјално страна производња, у држави највећи лагер лозних калемова, препоручује се цењ. интересентима.

ЈАНКО ПАРИЋ, дипл, стручњак за виногр. и воћарство, власник лозног и воћног расадника **Петроварадин — Срем.** *[Код Мајур станице, нова зграда.]* 2—1

О Г Л А С

Пољопривредна Школа у Краљеву, има ва продају.

1) 30—40 ком. младих петлова од 4—8 месеци старих, расе Јаребичасте Талијанке п Плимут—Рок, по цени 50·— дин. комад.

2) До 7.000 ком. јабукових првокласних младица по цени од 200·— дин. хиљаду комада.

3) Бокора питомих јагода више хиљада по цени 20·— дин. стотина, све франко Школа.

Из канцеларије Пољоприв. Школе у Краљеву бр. 24. од 5.-I-1930. г.

ВИНОГРАДАРИ!

Садите и размножавајте само сорте грожђа, које због предстојећег све већег извоза имају велику будућност а то су: **„Смедеревка, Краљев Дренак (Афус Али, Ћилибарка) и Мускат Хамбург“.** Одлично однеговане калемове свих ових сората на подлогама: Рип Порталису, Рип Х, Рупестрису 3309, Ди Лоту и Телеки 8. В. или у свом расаднику „Подунавље“, Велисав Милисављевић управ. држ. лозног расадника у пензији. Цена умерена. Ценовник се шаље бесплатно. Адреса:

Лоз. расад. „Подунавље“ у Смед.

Не ваља му посао

Јер он није знао да се у право време чува. Тако сад чува постељу...

Ако се у право време желите чувати од прехладе, грипе, вратобоље, кашља, промуклости и слузи - онда треба да редовито гргљајте Фелеровим миомирисним Елза-флуидом! „Елзафлуид“ законом заштићен! Кров 33 године служи то добро народно средство и козметикум за трљање и облоге код реуматичних и живчаних болова, за испирање очију и ушију. Изнутра код желучаних болова и надутости — одмах неколико капи на шећеру.

То помаже!

У апотекама и свим одговарајућим радњама: покусне бочице 6 дин. двоструке боце 9 дин. специјалне боце 26 динара.

Поштом: најмање 1 пакет с 9 покусних или 6 двоструких или 2 специјалне боце стоји 62 дин. Пет такова пакета само 210 дин. већ с поштарином и паковањем. Наруџбине на адресу.

EUGEN V. FELLER, lekarnik
Stubica Donja Elsatrg 366.

Ако пак требате добро сретство за отвор, које јача стомак онда тражите Фелерове Елза-пилуле 6 кутија 12 динара.

Све што тражите

нађи ћете у новој илустрованој кућној књизи.

коју већ преко 32 године реномирана светска кућа Сутнер

и Вама бесплатно и просто од поштарине

шаље, ако ју затражите. Најзгодније нове проналаске, практичне предмете за употребу кућанске и одјевне потрепштине, глазбала, справе за бријање. бритве, справе за шишање, маказе, алат, рубље, одела, ципеле и играчке и т. д. не купујете

нигде тако јефтино а ипак тако добро

као код Сутнера, а поред тога без ризика, јер се неодговарајуће замењује или се враћа новац. Огроман промет омогућује тврдци Сутнер, да

сву робу јефтиније продаје, а ипак да шаље најбољу квалитету. Затражите стога дописницом одмах сада бесплатну велику илустровану кућну књигу од фирме

H. SUTTNER Ljubljana br.950

ВОЋАРИ!

Има само једно средство којим можете сигурно излечити ваше воћке од *штитасте ваши, крваве ваши и других штеточина и болести,* а то је оригинални холандски

КАРБОКРИМП

одликован златном медаљом на Шљиварској Изложби

Сва упуства и обавештења о употреби и продаји даје **АГЕНТУРА „КАРБОКРИМП“** Београд, Краља Милана бр. 89.

КАРБОКРИМП се може добити код:

Београд: Српског Пољопривредног Друштва,
Ваљево: Ваљевска Окружна Банка,
Аранђеловац: Војислав Дамњановић, трговац,
Чачак: Чачанска Пољопривредна Задружина,
Лаваревац: Срески расадник (срески економ),
Обреновац: Миливоје Вељановић трговац,
Шабац: Подринска Продуктна Банка,
Сарајево: Дрина Д. Д. Симе Милутиновића,
Бијељина: Душан Марић трговац,
Дервента: Иван Гргић (Беглуци),
Бос. Костајница: Срески Расадник (срески економ),
5—1 **Бањалука:** Савез Српских Земљорадничких Задруга.

СТОЧАРИ!

Вама је познато прво и најсигурније средство против метиљавости код све домаће стоке

ДИСТОЛ

који је у читавом свету дао најбоље успехе употребом кроз 10 година.

Зато метиљаву стоку лечите на време само

ДИСТОЛОМ

који убија метиљ се 100% сигурности, ако се употреби по прописаном упуству

Израда Дистола под сталном је контролом проналазача г. Проф. Др. Марека, аутора ветеринe светског гласа. **Чувајте се** фалсификата скичних јевтиних препарата и лажног Дистола. **Тражите** само капсуле са жигом за овце **Дистол,** за говеда **Distol.**

Дистол продају све апотеке и дрогерије. 5—1

Упуства и сва обавештења шаље бесплатно:

фабрика **„КАШТЕЛ“ А. Д. Загреб - З.** и главни продавац: **„БИЉАНА“ А. Д. Београд** — Краљице Марије број 14.

ВОЋАРИ!

Вас се првенствено тиче, хоће ли се шљиваци одржати и спасти од НАЈВЕЋЕГ ШЉИВИНОГ НЕПРИЈАТИЉА, ШТИТАСТЕ ВАШИ

Не чекајте, свако оклевање и штедња Ваша је штета.

Зато сви у борбу против штитасте ваши!

Употребите само сигурно, опробано, од Министарства Пољопривреде препоручено средство

ДРВОРИН

одликован златном дипломом на шљив. изложби

који ће вам воћке препородити

ШТИТАСТУ ВАШ и друге штеточине и болести са успехом уништити.

За прскање воћака продајемо практичне и јевтине воћне прскалице.

Дрворин и прскалице могу се добити код наших продаваоца.

Српско Пољопривредно Друштво — Београд Немањина бр. 11. Брковић и Продановић трг. — Гор. Милановац, Исак Вајнберг трг. – Ваљево; Јеврем Томић трг. – Ваљево, Будимир Димитријевић трг. — Чачак, Сава Јанчикић трг. — Брчко, Душан Поповац трг. — Бијељина, Селим Карабеговић трг. — Модрић, Спасо Хаџи-Стевић трг. — Грачаница, Мирко Тодић трг. — Бос. Градишка, Херман Кон трг, — Слав. Пожега, Јов. Горовић трг. — Лозница, Риста Благојевић трг. — Зворник, Сава Јањић трг. — Ариље. Ср. Економ — Обреновац.

Траже се продавци за Дрворин у осталим шљив. центрима. **Упуства, цене и сва обавештења шаље бесплатно:**

„Биљана“ А. Д. — Београд

ДУШАНОВАЦ, Пошт. фах 423.

5—1

Штампа „ЗАШТИТА“ — Београд, Студеничка 62. — Телефон 2-24

Ослобођено Поштарине
реш. Мин. Пошта и Тел. бр. 17306/24. г.
Бр 3. Београд 1. фебруара 1930. год. LVII (57) год.

За С. П. Друштво власник
председник, Мирко Миљковић

Одговорни уредник
Божидар Ђ. Ранковић

Обавезно сузбијање штитасте ваши на шљивама.

Ширење штитасте ваши на шљивама последњих година узело је код нас катастрофалне размере, тако да су досада већ пропали многи, нарочито старији и за време ратова ненеговани, управо запуштени, шљивари.

Пропадање шљива наставља се и даље, али у много мањем броју, јер су остали млађи, снажнији шљивари, које штитаста ваш не може тако лако уништити, али нарочито стога што су већ многи воћари предузели сузбијање штитасте ваши бољом негом и прскањем шљива са средствима која убијају штитасту ваш.

Спречавање ширења заразе било би још много успешније, да су сви воћари могли и хтели предузети једновремено заједничку акцију. Али тога није било, зато што неки нису могли за време последњих неродних година поднети осетне издатке око овога рада, а други, чији је број много већи, што су били немарни, мислећи да ће зараза да оде као што је и дошла.

Било је, дакле, потребно да се сузбијање штитасте ваши прогласи за обавезну радњу коју су дужни вршити сви сопственици шљивара. Али за ово је недостајало законског ослонца.

Како је пак крајем прошле године донет закон о сузбијању болести и штеточина на културном биљу, то је Господин Министар Пољопривреде на основу тога закона, а на тражење великог броја напредних воћара из народа, издао 9. јануара ове године распис о обавезном уништавању штитасте ваши у Бановинама Дринској и Дунавској, као најважнијим шљиварским областима, а препоручио је осталим Банским Управама да на основу поменутог закона свака од њих поступи на сличан начин и одреди да се штитаста ваш обавезно сузбија на шљивама у свима местима где је шљиварство јаче развијено и где су шљиве заражене овим гадом.

У циљу обавештења читаоца „Тежака“, из овога расписа Господина Министра доносимо поједине одељке, који су за њих од значаја, са напоменом да је у интересу сваког сопственика шљивара да по овоме распису поступи, поред тога што ће они који не буду извршили издата упуства за сузбијање штитасте ваши бити кажњени на основу поменутог закона о сузбијању биљних болести и штеточина.

Извршење прописаних мера за уништавање штитасте ваши пада у главном на општинске власти.

Општинска власт сваког шљиварског места зараженог штитастом ваши биће дужна, да чим добије наређење од надлежног среског начелника, а најдаље до краја фебруара месеца предузме ове мере:

„Да из својих буџетских средстава набави потребну количину воћних карболинеума (карбокримп, арборин,

лохсол, дрворин и др.) и потребан број воћних прскалица, стим да средства дају бесплатно и на почек, а прскалице на послугу сиромашнијим грађанима, који то не могу сами набавити. Најбоље је узимати велике воћне прскалице на точковима и колицима подесним за вучење људском или сточном радном снагом и аутоматске леђне прскалице система: Нехвил, Плац, Верморел, Холдер или друге ако су опробане."

Воћне карболинеуме и прскалице најбоље је набављати преко Подружина Српског Пољопривреног Друштва или преко најближе земљорадничке задруге.

„Прскалице поменутих фабрика показале су се као добре, стога при набавци прскалица од ова четири система, цена одлучује. Што се тиче воћних карболинеума, најбоље је дејство показао карбокримп, али и остала средства (арборин, лохсол, дрворин) добра су, те и при њиховој набавци цена одлучује.

2. Да у своје пројекте буџета (општинске власти) уносе потребне суме за сузбијање штитасте ваши.

3 Да (општинске власти) позову *све сопственике шљивика да одмах, а* **најдаље до краја фебруара** ове године **обавезно** приступе извођењу *предходних мера,* препоручених у плакату бр. 18.— *Борба против штитасте ваши на шљиви* — у издању Министарства Пољопривреде, наиме:

а) Да искрче — посеку и што пре изгоре сва стара, изнурена шљивова стабла, која су се посушила или која су већ у таквом стању пропадања од шљивине штитасте ваши, да предузимање њихове одбране није више рентабилно".

При овоме треба бити пажљив, па не крчити — сећи шљиве које су, и ако јако заражене, још у снази. А таквим шљивацима за препоруку је вршити подмлађивање, на тај начин што се све гране у круни дрвета прекрате на један до два метра од места на стаблу одакле се оне рачвају. Ово подмлађивање врши се за све време зиме, кад нема јаких мразева. Гране треба прекраћивати тестером, па рану загладити оштрим ножем.

б) „Да све суве и сувишне гране које једна другој

сметају, одсеку, а са стабла и дебљих грана челичним четкама и стругачима, (а у недостатку са мотичицама), *састружу стару кору, лишајеве, маховину; скуну бубаве плодове и лишће и све то спале.*

в) Да кад време дозволи, земљу под шљивиком што дубље преору или ако то не могу постићи, онда око сваке воћке што више и што дубље окопају земљу.

4.) Да општинске власти позову *све сопственике шљивака* да у току месеца **марта изврше прскање својих шљива** по упуствима изнетим у поменутом плакату (Борба против штитасте ваши на шљиви) а који у изводу гласе: *Најбоље време за прскање шљива је крајем зиме,* **током марта месеца** а најбољи моменат у томе времену **кад се ваши пробуде из зимског мртвила** и почну милити ка врховима гранчица, јер су тада најмање отпорне.

Прскање шљива треба вршити у данима **тихим,** без ветра и мраза, кад нема изгледа да ће падати киша скорије.

Прскати ваља најпре вршне гранчице, па даље наниже грану за граном и то поглавито доњу страну грана, где се ваши налазе, затим прећи на стабло, па најзад одгрнувши око стабла мало земље добро испрскати и то место — врат воћке.

Раствор за прскање шљива прави се на тај начин што се у 93 литара воде насипе 7 литара карбокримпа или у 90 литара воде 10 литара дрворина, лохсола или арборина.

Карбокримп, дрворин, лохсол и арборин не смеју се више употребити, кад се пупољци почну развијати. Ако дотле нисмо извршили прскање, онда треба употребити као средство за уништавање ваши *дувански екстракт* и то од 3—7 кгр. на сто литара воде према томе да ли има мањи или већи број пупољака који су се почели развијати. Раствор дуванског екстракта, треба спремити овако: *За сто литара раствора узети 1 кило сапуна за прање рубља, па тај сапун растворити у неколико литра вруће воде. Овај*

раствор сапуна сипати затим у већи суд и долити још потребну количину воде до 100 литара и добро измешати, тако да течност запени. У ту сапуницу затим треба сипати по мало дуванског екстракта и стално мешати.

Ако немамо при руци дуванског екстракта, може се употребити и који воћни карболинеум, у врло слабом раствору од пола до једног кгр. на сто литара воде.

Наравно да ова позна прскања шљива, кад су се окца већ почела развијати, треба избегавати, јер се при томе раду могу уништити појединa окца. Али ако ма из кога разлога нисмо могли извршити на време прскање шљива, боље је вршити и ова позна прскања, јер ће штета од тога бити ипак много мања, него оставити непрскане шљиве.

Ако појединi сопственици шљивика не буду хтели на време извршити ова наређења, онда су *општинске власти дужне да* **тај рад изврше о трошку сопственика** и износ трошкова наплате од њега уз остале порезе или **принудним путем**, а затим га и **новчано казне за неизвршење наредбе.**

Најзад, општинске су власти дужне да из својих пољопривредних заклада или благајна чине предујам трошкова око сузбијања штитисте ваши у колико их неки сопственици шљивика не би могли одмах поднети. У овоме ће општинске власти помоћи банске управе и Министарство Пољопривреде из својих пољопривредних заклада.

Министарство Пољопривреде расписало је лицитацију за набавку једног већег броја воћних прскалица, које би се, ако се погодба закључи, раздавале народу по сниженој цени од 50% и то у току месеца марта. Ипак је за препоруку, да се воћари сами благовремено постарају за набавку како воћних прскалица тако и воћних карболинеума.

Држава ће од своје стране потпомоћи сопственике шљивара и на тај начин што ће **ослободити од плаћања порезе сва земљишта под шљивама**, *на*

којима сопственици на време и по изнетим упуствима буду вршили прописане мере за одбрану од штитасте ваши. Ово ослобођење од пореза важиће за сваку ону годину, кад сопственик врши прописане мере за одбрану својих шљивика.

Али поред борбе против шљивине штитасте ваши ваља мислити и на подизање нових младих шљивара. Зато је потребно да се сваки сопственик шљива осигура са шљивовим садницама било калемљеним било од изданака. Како се одгајују изданци изнето је у чланку „Мере за одбрану и обнову шљивара", штампаном у овоме броју „Тежака". Овоме можемо додати само то, што смо већ раније наглашавали у „Тежаку", да они воћари, који буду одбранили од пропасти своје шљивике, као и они који одмах настану на подизању нових шљивака, ти ће несумњиво имати лепих прихода од тога. Цене свежој и сушеној шљиви биле су добре последњих година, а има изгледа да ће се оне тако одржати за дужи низ година.

На крају напоминњемо, да при подизању нових шљивака треба бирати земљиште иа коме дотле није било засађених шљива и по могућству одвојено од старих, заражених шљивара штитастом ваши. Ако пак садимо шљиве на месту где је већ био стари шљивар, онда земљиште треба неколико година обрађивати, па тек онда садити младе шљиве, пазећи да нови редови шљива буду посред старих. Исто тако ваља пазити да се шљиве не саде близу, већ најмање на 6 метара одстојања.

И у обнови шљивара Држава ће помагати воћаре, јер ће на основу закона о непосредним порезима за **6 година ослобођавати од порезе све новоподигнуте шљиваре**, под условом да се они подигну претежно од наше српске шљиве зване обично и погрешно пожегача, мађарка, бистрица.

Бож. Ђ. Ранковић.

ИЗ РАТАРСТВА.

Утицај предусева на жетвени принос пшенице.

На имању Ратарске Школе у Шапцу врше се међу осталим и огледи, којима је задаћа да нам покажу, од какве је важности по величину жетвеног приноса предусев, иза кога се сеје пшеница. Трогодишњи резултати ових испитивања врло су поучни. Срачунато на хектар уродило је зрна пшенице у килограмима:

	иза граорице (грашка)	иза пасуља	иза детелине	иза шећер.репе	иза кукуруза	иза црног угара
1927	1836	1890	—	1501	1228	1923
1928	3001	2866	2687	2447	2962	2829
1929	3585	3482	3399	3218	3318	2946

Из ових неколико бројева видимо:

1. Да су грашак, пасуљ и детелина (т. ј. сабирачи азота) сваке године били врло добри предусеви пшеници, без обзира на то, је ли година била сушна или кишна.

2. Да је шећерна репа сваке године била на последњем или предпоследњем месту као предусев пшеници, без обзира на сушну или кишну годину.

3. Да је кукуруз иза влажне године 1926 био најгори предусев пшеници, а иза сушних година 1927. и 1928. врло добар.

4. Да је црни угар иза влажне године 1926. био најбољи предусев пшеници, а иза сушних година 1927 и 1928. слаб или најслабији.

Ако размислимо о томе, да благодарећи само избору доброг предусева можемо по хектару скидати око 600 килограма жита више но иза лошег предусева (а овде још и није узето у обзир оно најгоре, што наши пољопривредници сеју жито иза жита), онда ћемо и у томе наћи један од путева којим треба да пођемо, па да будемо напреднији него до сада.

Ја мислим, да ћемо временом и ми доћи постепено дотле, да гајимо више детелине и осталих пиљних биљака сабирача азота, које ће нам тек донети и могућност унапређења нашег сточарства. А дотле морамо се задовољити кукурузом као најважнијим нашим предусевом за пшеницу. Но да би нам он заиста био добар предусев, треба да га одлично обрађујемо, јер то све иде у прилог и пшеници што за њиме следи. И мораћемо гајити само *ране сорте кукуруза*, одличне квалитете, које се рано скидају с поља, да би још благовремено могли земљу уредити под пшеницу и исту посејати доста рано.

К. Поповић Шабац.

ИЗ ВОЋАРСТВА:

Мере за одбрану и обнову шљивара.*)

По првом питању, како да одбранимо наше шљиваре, до сада је доста и опширно говорено, расправљано, конференције и предавања су држана, писато је у Тежаку и засебним плакатама, те о томе овде нећемо говорити. (Види уводни чланак.) Али пошто су многи шљивари већ пропали, намећу нам се ова питања:

Како да произведемо изданке шљива? Како се са истим даље поступа, те да добијемо добре саднице? Ово се врши овако: У једном делу старијег шљивара треба према потреби изабрати довољан број стабала шљива од којих желимо произвести изданке. При избору ових стабала мора се водити рачуна да се узму само она која су дотле важила као најбоља, најроднија и која су давала најкрупнији плод. Наш народ каже „каква мати таква и ћерка.“ То правило важи и овде. Јер какву смо шљиву изабрали за производњу изданака, онакви ће нам бити изданци, односно будућа шљива. Овако одабрана стабла потребно је још с јесени или

*) У исто време и одговор на питање г. Драгојла Милошевића, из Гојне Горе.

најкасније до конца месеца фебруара углавчити у круни или још боље одсећи при земљи. Те да се на тај начин натера да избије изданаке из жила. Да би ово избијање изданака било обилније, нужно је око посеченог стабла земљу прекопати, не штедећи при том копању повреду његових жила, јер у колико се те жиле више повређују, у толико ће из њих више изданака избити. Разуме се да ова повреда жила несме ићи дотле да се оне сасвим униште или онеспособе за живот. Овако изабрана и припремљена стабла и земљиште испод њих неопходно је одмах што боље заградити од стоке. На пролеће када крене вегетација, почеће нагло избијање изданака, тако да ће за кратко време озеленити цела површина. Избијене изданке треба оставити да несметано даље расту преко целог лета. И сва даља нега око њих у овој првој години односно првог лета треба да се састоји око чешћег прашења земљишта, уништавању корова. Поред овог врло је нужно изданке преко лета по потреби два до три пута попрскати раствором дуванског екстракта ради одбране од штитасте ваши и других инсеката. Овако одгајени изданци до јесени достигнуће у порасту 15 до 50 см. па и више, што зависи од тога на ком месту изданак избије, да ли из јаче или слабије жиле материне. Чим лист опадне, а то је у месецу октобру, треба помоћу ашова пажљиво и по реду почевши с једног краја све ове изданке повадити. Приликом овог вађења строго водити рачуна да се они изваде са што више својих сопствених жилица и са што мањом раном која се причињава одвајањем од старе материне жиле. Овако повађене изданке треба сортирати — класирати, не само по величини но и по доброти и јачини њиховог корена. Тако да у прву класу дођу сви јачи и са бољим и снажнијим кореном, а у другу класу остали. Ово је нужно учинити стога, да би се доцније имало растило у порасту једнако. Повађене и сортиране изданке треба по могућству одмах посадити на засебно место у тако звано растило. Или како се код већине одгајивача каже, треба их урасталити. Ради овог а још пре самог вађења треба изабрати и при-

премити земљиште за ово растило. Избор места и припрема земљишта за ово није тешка. Треба тежити да је место склонито, заштићено од јаких и хладних ветрова и по могућству ближе воде због евентуалног заливања које у изузетним случајевима само потребује. Да је по могућству ближе дому и одгајивачевом оку ради чешћег прегледа и бољег чувања од стоке, а нарочито преко зиме од зечева као од највећих непријатеља. Што се тиче каквоће земљишта, оно треба да је доста а не много плодно, умерено влажно и нешто растресито. Нарочито мора бити добро урађено и од камена, пањева, жила и корова очишћено. Ради овог нужно је да се исто много раније припреми и дубље прекопа а по могућству изриголује. На овако изабраном месту и припремљеном земљишту треба посадити поваћене изданке, као што је већ речено у јесен, а ако то није могуће, онда рано у пролеће. Што раније то боље. Према томе ако сађење не можемо извршити у јесен, нужно је поваћене и сортиране изданке што боље утрапити у земљу, негде на сигурном и заштићеном месту. Приликом овог трапљења треба пазити да утрапљени изданци буду што боље и са што дебљим слојем ситне земље покривени, како би на тај начин били заштићени од јаких мразева. Најбоље је ако се ово трапљење изврши у влажном и ситном песку, јер на тај начин биће исти најсигурније заштићени од мишева који врло радо нагризају корен и жиле истих. Само сађење било у јесен или у пролеће треба извршити на следећи начин:

Пошто се одређено земљиште наново прегледа, поравни и очисти, треба узети канап и помоћу истог обележити ред где ће се изданци садити. Ради овог затегне се канап с једног краја одређеног земљишта на други крај и тако обележи први ред. Кад је овако обележен први ред, онда један радник са ашовом копа земљу поред канапа у ширини и дубини самог ашова, пазећи притом да ивица ископаног јарка поред канапа буде права и вертикална. Ископану земљу од првог ашова разбацити десно или лево, подалеко по површини

земљишта како не би доцније сметало. Други радник такође са ашовом иде позади првог и ашовом подубљује и чисти иза првог. Трећи радник узима изданке и иде позади другог и сади исте у ископан јарак на прописном остојању један од другог, пазећи при том да стабљичица истог буде усправна и поред самог канапа, како би ред био што правији као и да жиле правилно распореди. Четврти радник иде позади трећег са мотиком и на посађене изданке нагрће ситну и плодну земљу за 8—10 см. и затим око истих овлаш ногом нагази. Кад овако распоређени радник који иде напред буде готов са својим радом у првом реду, он узима други канап и затеже га упоредо са првим и обележава други ред и на истом одпочиње свој рад као и на првом и то са исте стране канапа и реда као и код првог. Стом разликом што сад ископану земљу из новог реда и од првог ашова баца у први непопуњени ред, у коме сад долази пети радник с мотиком те ову земљу разгрће, ситни и равња и довршава први ред. Сад како који радник из првог реда сврша свој рад у првом реду, он одмах прелази на други ред са истим радом, а из другог на трећи и т. д. до свршетка сађења.

Да би се посађени изданци што боље и што сигурније примили и по сађењу мање боловали, а стим што снажније и бујније напредовали, нужно је исте пре сађења још једаред прегледати и све сумњиве из сађења издвојити. Затим на истим жилице које су иначе мале по нешто скратити. Рану на истим добивену одвајањем од жиле поново углачати да лакше зарасте. Стабљичицу нешто скратити бар за $^1/_3$. И најзад потребно је да се корен и жилице овако припремљеног изданка а пре сађења замоче у житку смесу говеђе балеге и иловаче која се пре сађења на лицу места припреми. А још је боље ако се исти у ову смесу замоче на 24 часа раније и у овој до сађења држе. Јер све ово утиче на боље примање. Нарочиту пажњу треба поклонити још и томе да се исти не посаде сувише густо или сувише ретко. Јер у првом случају биће отежана обрада земљишта испод и око истих као и само гајење, а што је

још горе што би они сами себи у порасту сметали. А у другом случају трошила би се безцињно већа радна снага око обраде земљишта које иначе бесплодно лежи. Према томе да би се ово избегло, најбоље је исте садити на остојању и то ред од реда 0.80 м., а изданак од изданка у реду 0.40 м.

Посађени изданци на овај начин већ више не носе назив изданака но већ добивају име саднице, које се сад остављају да несметано даље расту. Нега ових у овој првој години у растилу састоји се: у чешћем прашењу земљишта, прскању по потреби раствором дуванског екстракта, и евентуалном заливању ако после сађења наступи велика суша, иначе није потребно. Неки препоручују и предузимају кресење садница у овој год. које се састоји у скраћивању побочних младара који избијају на стаблу. Али се показало да ово није потребно.

У пролеће идуће године по сађењу у растило многи пуштају да садница расте онаква каква је, разуме се са потребним кресањем. Али се у пракси показало да је на тај начин одгајена садница ипак са слабијим танким рапавим стаблом, да је са слабијим кореном и са мањим бројем жила. С тога, да би се добила садница са што јачим правијим стаблом, снажнијим и са више жила кореном, треба рано у пролеће пре но што крену сокови све посађене саднице прекратити на 5—10 см. над земљом, т. ј. одсећи им и уклонити цело дотадање стабло. На овај начин из задржаног приземног дела дебла избиће нов младар кога ове године треба пустити да расте и образује ново дебло саднице. Јер ће се тако, постићи с једне стране да се корен исте у земљи што више развије и пусти што више жила, а с друге стране овај нови младар биће правији и бујнији и као такав дати боље, лепше и снажније дебло саднице. Многи овај поступак односно рад избегавају, мислећи да се уклањањем овог већ нешто одраслог двогодишњег дебла губи у времену док друго ново нарасте. Али то је неоправдано, јер нови младар који добијемо из овако прекраћене саднице много бујније расте и пре достиже потребну висину и јачину од оних које нису прекраћиване.

Кад су овако све саднице скраћене, треба осечене делове пажљиво покупити и избацити; земљу што боље прекопати. Како код избијања новог младара скоро никад не избија само један, но једновремено избија више њих, један поред другог или један испод другог, то се о овом мора водити рачуна, што ће се међу њима најбољи, најснажнији и најправији задржати, а сви остали имају се оштрим ножем у основи уништити. Овако задржан младар преко лета уз добру негу израшће 1—1.20 м. у висину, што зависи од јачине саднице из које избија. За време пораста ових младара једновремено на њима ће са стране избијати већи број побочних младара, који често пута освајају овај главни и не дају му да се правилно развија. Да се ово не би десило, нужно је све ове побочне младаре скраћивати на 1—2 окца, а никако сасвим, како то обично раде невешти одгајивачи. Ово стога што овако окресан главни младар задржава на себи са свих страна остатке одсечених споредних младара, а ови на себи пак задржавају доста листа. И уколико он има на себи више листа, у толико он више црпи хране, те је отуд и пораст његов бујнији и снажнији. И још нешто што је врло важно. Што и задржани остаци — патрљци одсечених побочних младара за своје издржавање вуку потребну количину хране, али како су прекраћени те немогу да расту у дужину они с тога у основи дебљају а са тим се пак постиже да главни младар не расте само у висину но једновремено и у дебљину, услед чега добије своје дебло конично у виду корбача што је права одлика доброг дебла. На против ако би се ови побочни младари при подкресавању потпуно у основи уништили, онда би главни ластар остао гô и без листа са стране. Као такав растао би брзо у вис и на тај начин не би никад дао добро снажно дебло но витко и слабо. Даља нега у овој години састоји се као и у првој око прашења земљишта, прскања раствором дуванског екстракта, а нарочито преко зиме у чувању од зечева, који само за једну ноћу могу да униште цело растило. Да би се штета од зечева одклонила донекле, треба пре наступања мразева све саднице у

растилу окречити нешто гушћом чорбом креча у који додати мало говеђе крви и нешто ситног препраног речног песка.

У идућој односно трећој години по сађењу у растило нега истих садница састоји се као и у другој години. Али како у овој години већи број садница достиже доста довољну јачину и висину, то се већ код истих може и треба приступити постепеном потпуном чишћењу — кресању дебла одоздо на више и образовању круне. Ради овог треба оштрим ножем кресаћим, или оштрим маказама, сад уклонити са дебла све заостале прошлогодишње патрљке, пазећи при том да се исти одсеку близу дебла али са што мањом раном. Да би се образовала пак круна, треба такве саднице које су већ достигле довољну висину прекратити. Ово прекраћивање треба извршити тако да сек ножа или маказа буде с противне стране последњег окца, али зато што ближе овог. Овако прекраћена младица почеће одмах да тера из вршних пупољака побочне ластаре, Те ластаре треба задржати у довољном броју и од њих образовати круну.

У јесен ове године већ се ове јаче саднице могу вадити из растила и садити на стално место. Истина да оне неће бити потпуно развијене, али ништа зато јер, у колико су млађе у толико се лакше и боље примају. Разуме се ово се може предузети само тако ако им се може на сталном месту указати потпуна заштита и довољна нега. У противном и оне и све остале задржавају се још једну годину у растилу, чија се нега и даље састоји као и у овој години.

Овако и на овај начин произведене и однеговане саднице биће врло добре и способне за обнову шљивара.

Драг. Ј. Спремић.

Оглаштјте у „ТЕЖАКУ“ који се штампа у 10.000 примерака и залази у најнапредније сељачке домове наше Отаџбине!

ПИТАЊА и ОДГОВОРИ:

Штитаста ваш на ранкама и јабукама.

Питање: Као што Вам је познато, штитаста ваш је већим делом напала све наше воћарске крајеве. Па пошто се осећа све већа акција за сузбијање исте, то Вас молим да у једном од наредних бројева „Тежака“ дате обавештења:

1) Напада ли штитаста ваш шљиве „Ранке“ зв. шумадинке (код нас) и јабуке?

2) Је ли штетно по шљиве прскати их препаратом, „карбокримпом“ и др., ако су младе (4—5 год.) и неприметно заражене.

10. Јануара 1930 г.
Драгошевац,

Животије Марковић,
члан ок. Пољ. Подр. у Јагодини

Одговор: 1) Штитаста ваш, напада и шљиве ранке, али у много мањој мери него шљиве пожегаче. Тако да ранке више одолевају зарази, али на крају и оне подлегну. Међутим јабуке су поштеђене од штитасте ваши. Само понека од њих може да се нађе на оним јабукама, које расту у сред заражених шљивара, али без осетне штете по њихов пораст и родност.

2) Једно или два прскања преко године младих дрвета раствором карбокримпа, као и осталим воћним карболинеумима, дрворином, лохсолом, арборином и др., ако је раствор уобичајене јачине од 7 до 10% и ако се врши за време зимског мировања воћа, т. ј. у јесен по паду лишћа и пре кретања сокова, не шкоди дрвећу. Али ако смо принуђени због јаке заразе штитастом ваши прскати своје шљиве неколико година узастопце т. ј. не можемо по једну годину оставити шљиве непрскане, онда је за препоруку после једног прскања раствором неког од поменутих карболинеума, употребити раствор дуванског екстракта. Јер неколико узастопних прскања са воћним карболинеумом могу на крају крајева да озледе вршне ластаре и младу кору.

Бож. Ђ. Ранковић

Борба против штитасте ваши.

Питање: У току прошлог лета, први пут сам запазио штитасту ваш у мом шљивару и у шљивару суседа, удаљеном око 3 км. Положаји шљивара су потпуно различити. Мој воћњак је доста добро негован и прскао сам га у току августа раствором екстракта дувана 4% али без успеха. У јаче зараженом крају шљивака плод се није могао развити ни узрети.

У току новембра прскао сам половину шљивака раствором лохсола 10% јачине, а половину 7% јаким раствором дуванског екстракта у сапуници. При додавању млаке сапунице хладном раствору, готово се сав сапун згрушао, те раствор није пенио. Молим за обавештење:

1) На који начин треба додати истопљен сапун хладном раствору екстракта, па да се избегне згрушавање;

2) да ли је утврђено које је средство, лохсол или дувански екстракт, препоручивљивије за уништавање штитасте ваши;

3) колико коштају ова средства и у којим се количинама могу се добити код Друштва.

Кијево (Баточина) **Д. Р. Јанковић**

Одговор: Велике неједнакости, може се рећи чак ћудљивости, у јачини зараже, врло су честа појава у крајевима где зараза тек почиње. Оне су проузроковане т. зв. посредним ширењем ваши путем ветра, који може тек излегле ваши, пљоснатог и врло лаког тела, пренети на врло велику даљину и њима тако рећи засејати огромне просторе. Детаљније о ширењу ваши наћићете у чланцима објављеним у Гласнику Центр. Хиг. Завода, књ. VI., стр. 2, 1929. год., и у Календару Срп. Пољ. Друштва за 1929. год. стр. 174.

Прскања воћњака у току лета, за време научних огледа извршених против штитасте ваши, било екстрактом дувана било другим сретствима (солбаром, бордовском чорбом са екстрактом дувана, агритоксом и т. д.) нису дала никакве резултате с практичног гледишта.

За сада ова се прскања морају избацити из употребе, док се боље не проуче, и не нађу сретства или справе којим ће се моћи добро овлажити наличје листа у шљиве, где се ваши поглавито и налазе.

На остала три питања може вам се одговорити:

При справљању раствора екстракта дувана у сапуници, треба најпре приправити сапуницу, уверити се да ли добро пени (ако то није, додати још сапуна), па у сапуницу сипати лагано, *и стално мешајући*, екстракт дувана. Ако је екстракт дувана сувише густ — јер и то се често дешава — мора се најпре разблажити са мало воде, па затим додати сапуници. Добру сапуницу увек ћете лако и брзо справити, ако узмете кишницу и ако сапун није сасвим лош.

Дешава се да и при оваквом справљању раствора он добија изглед прогрушаног млека, али громуљице су врло мале и разбијају се саме од себе при прскању. Вредност раствора тим није умањена. Најзад дешава се да и екстракт дувана није као што треба и у том случају нема лека. У опште не купујте сувише густ, рецимо као пекмез, екстракт, и при употреби увек добро измешајте садржину суда, јер екстракт јако таложи.

2) После дужег лутања, оклевања и т. д, утврђено је да су за сада карболинеуми најбоље средство за зимска прскања против вашију. И лохсол долази у карболинеуме, а покрај њега могу се у трговини добити још и карбокримп, арборин, и дрворин. Сви дају, ако су добро справљени, врло добре резултате против штеточине при разумној употреби. Рецимо још да је за сада карбокримп наишао на најбољи пријем.

Што се тиче екстракта дувана, он не задовољава увек. Пре свега његова јачина одређује се по густини, а не по количини нарочитог отрова никотина, који и даје сву вредност екстракту и једини у њему убија ваш — дакле од прилике као када би се ракији одређивала цена по боји а не по томе колико има гради алкохола. Затим, екстракт који имамо још је и сувише у сировом стању и садржи многе непотребне, ако не и штетне састојке. При свем том, пошто је екстраг дувана наш тако рећи национални производ и пошто у јаким растворима даје, заиста, добре резултате, препоручиван је, а предузети су кораци да

се његова извада побољша. На жалост, то је за сада немогуће учинити, јер би требало мењати све инсталације, створити нову фабрику, а за то треба великих капитала. Али, ако се јавно мишљење заинтересује, ако дође потребан потстрек, ствар би се могла лако решити, пошто су се неке стране куће већ заинтересовале и тражиле дозволу да код нас отворе творницу дуванског екстракта.

Засада, такав какав је, екстракт је врло добро средство против *лисних вашију*, у јачини од 4 до 6%. Против штитасте ваши треба употребити јаче растворе у сапуници, чија је цена нешто мало нижа од цене карболинеума, а несигурност већа када је у питању успех. Сем тога и справљење раствора је дуже, теже, и стога се мора дати карболинеумима првенство.

3) Екстракт дувана може се добити у Срп. Пољ. Друштву од 6 до 7 дин. 1 кгр. (Кантица од 5 кгр. кошта 35 дин.; на веће количине, у бурету од 100 кгр. један килограм кошта око 6 дин.) Обавештења о лохсолу можете добити код Хрватске Индустрије Катрана Београдска ул. 17а у Загребу, или код њиховог представника у Београду г. З. Ј. Аљанчића, Краљевића Марка ул. 6. Уосталом, као што видим из новина, изашао је распис о обавезном уништавању ваши, те ће економи сигурно бити дужни да Вас о свему обавесте, ако је то тачно.

Д-р П. ВУКАСОВИЋ.

Питање: 1) Да ли ће мушмула шкодити винограду, ако се посади по ивици винограда?

2) Где могу наћи лозу за подлогу за земљиште кречно око 60%?

Аранђеловац. **Милан Николић**

Одговор: 1) Сађење дрвећа у винограду није за препоруку, јер ово засењује лозу и својим сплетом жила омета пораст оближњих чокота. Једино још на правим виноградским земљиштима и положајима може у винограду где-где да дође по која бресква. Покрај винограда пак може да се сади дрвеће, па дакле и муш-

мула, али само са северне и северо-западне стране, тако да не засењује виноград.

2) Најбоља подлога за сува и јако кречна земљишта је Шасла×Берландијери 41 Б. Ову подлогу као и другу лозу можете набавити из Банског Лозног Расадника у Смедереву по цени од 120 динара хиљаду првокласних резница.

Бож Ђ. Ранковић.

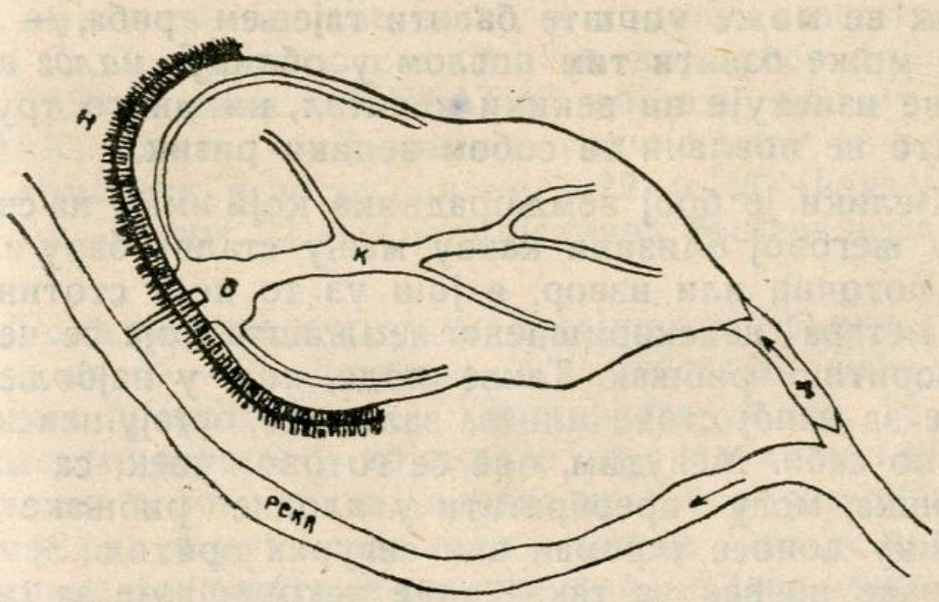
ЛИСТАК

Синиша Станковић, проф. Универзитета

Гајење риба у малим рибњацима

Многи читаоци „Тежака" упућују Српском Пољопривредном Друштву питања о томе како треба подићи један рибњак, коју врсту риба и на који начин треба гајити у већ изграђеном рибњаку и какав је рентабилитет вештачког гајења риба у рибњацима.

Није могуће детаљно одговарати на свако од ових питања, особито кад је реч о локалним приликама под којима један земљорадник жели подићи рибњак и у њему гајати

Слика 12.

Нацрт модерног рибњака. Д. довод воде, Н. насип, Б. брлог К. канал у рибњаку

рибе. У таквим случајевима, детаљан се одговор може дати тек по извршеном стручном прегледу. Међутим, трезвен земљорадник може и без нарочите помоћи гајити с успехом рибе у свом рибњаку, ако се само претходно добро упозна

са свима главним упуствима која се тичу вештачког гајења риба, и ако се потруди да стекне и разумно искористи лично искуство.

Овај чланак има за циљ да заинтересовану упозна са основним практичним начелима гајења риба, у првом реду гајења у малим рибњацима.

Већ одмах у почетку потребно је пречистити следеће питање: је ли наш земљорадник у стању да изводи вештачко гајење риба *на велико*, у облику *великог газдинства*, или не? У свима напредним земљама, па и код нас, постоји већи број рибарских предузећа која рибу гаје на велико, готово рећи индустријски. Таква предузећа располажу рибњацима који покривају простор од више стотина, а катkада и више хиљада хектара. У њима се риба гаји од оплођене икре до одрасле рибе; гајење изводе стручњаци који се само тим послом баве. Најзад, таква предузећа да би се одржала и да би напредовала, изискују приличан уложен капитал, слично сваком другом већем пољопривредном или индустријском предузећу.

Излишно је нарочито и наглашавати да се наш земљорадник само у ретко изузетном случају може бавити гајењем риба на велико. Њему за то недостају потребна средства и стручно знање. Али то не значи да се наш земљорадник не може уопште бавити гајењем риба, — напротив. Он се може бавити тим послом у облику *малог газдинства* које не изискује ни векики капитал, ни много труда и које особито не повлачи за собом велики ризик.

Велики је број земљорадника који имају на свом имању или у његовој близини какву мању сталну бару или млаку, мали поточић или извор, и још уз то коју стотину квадратних метара неискоришћеног земљишта које се често може претворити у рибњак. Такве воде, које у најбољем случају служе за напој стоке или за заливање, остају неискоришћене само по себи. Међутим, оне се готово увек, са мало труда и трошка, могу преобратити у плодне рибњаке који сопственику доносе скроман али сигуран приход. Земљорадник је управо позван да такве воде искоришћује за гајење риба у облику малог газдинства, јер му тај посао неће одузимати ни много времена ни много напора.

Али да би такве воде искористио, земљорадник их мора претворити у *рибњак или полурибњак*, или помоћу њих установити на згодном земљишту рибњаке.

Шта је то један рибњак? Како се он изграђује? Земљорадник мора имати појма о томе, ако се је већ одлучио да своју воду употреби за гајење риба. Од тога какав је рибњак и како је изграђен, зависиће и успех гајења.

Под рибњаком се подразумева улегнуће земљишта испуњено стајаћом или текућом водом, али које се *по вољи може лако испразнити и поново напунити*, и у коме је врста рибе што се гаји, затворена и заштићена. Једна бара, млака или рит; један поток или речица, нису рибњаци, јер се не могу по вољи пунити и празнити. Али се такве воде могу претворити у рибњак, као што ћемо то одмах видети.

— Наставиће се —

БЕЛЕШКЕ.

Претплатницима „Тежака“. Врло често се поједини бројеви „Тежака“ изгубе на пошти или у путу, па их претплатници не добију, те им комплети листа остају непотпуни, али се ретко ко одмах обраћа за нове бројеве.

Многи претплатници нам се сада обраћају и за бројеве од пре 4—5 и више година, ма да су поједини бројеви исцрпљени, те се само од неких година могу добити цели комплети, чија је цена 20 динара, у противном претплатник остаје без погубљених бројева, а то је штета, или мора двапута да плати једну исту годину.

Да се ово бар у будуће не дешава и да би претплатници имали све бројеве на крају године, извештавамо их да ће им С. П. Друштво све бројеве, које нису добили у прошлој 1929. години БЕСПЛАТНО послати, ако му се за исте ОДМАХ обрате. — За раније године могу се добити само цели комплети и то за године 1922 до 29 (изузев 1923.), по цени од Динара 20.— док појединих бројева нема. А П.

Тракторски курсеви. Заступници фирме Хофхер и Шранц *од 10.—15. фебруара 1930. године* одржаће у Београду у својим просторијама — Карађорђева ул. бр. 79, бесплатне *тракторске курсеве* у којима ће стручни инжињери фабрике бесплатно и без икаквих других трошкова упућивати интересенте у рад и руковање ових машина. Ови ће курсеви би[ти] од велике вредности за сваког пољопривредника, а не [ће] везују никога на куповину трактора. Предавања ће [се] жати како за тракторе на нафту тако исто и на [бен]зин.

Пријаве слати Михаилу Миљковићу, Карађ[орђева] 79. Београд.

[Хофхер-Шранц] [учавања у ру-]

Селектор течај. — *У месецу фебр[уару]* *у Новом Саду* фирма Ауш и другови [ће] одржаће бесплатно **Селектор тече[ај]** *ковођењу са Селектором.*

Чланови Подружина, који желе учествовати у овом течају треба да се обрате С. П. Друштву у Београду и јаве своју тачну адресу и на коме језику желе да слушају течај (српском, немачком или мађарском).

Програм рада са Загребачког Збора за г. 1930. 5.—14. IV 1930. приређује се VII *изложба аутомобила* (моторна и спортска возила свих врсти за копно, воду и ваздух, прибор и потребе);

VIII *Специјални сајам пољопривреде* (пољопривредне машине и справе свих врста, нарочито за летњу и јесењу сезону, прибор и потребе, вештачка гнојива, средства за убијање штеточина и т. д.);

Изложба живине. Летње и спортске потребе (плетени намештаји и остали кошарачки производи, кошаре за плажу, вртни сунцобрани, шатори, мреже, стројеви и ормари за лед, справе за сладолед, летња пића, прибор за негомет, тенис, туристику, риболов, пливачи и веслачки спорт и т д.); путнички прибор;

13. — 22. IX. 1930. Јесења приредба; XIV Међународни општи сајам узорака са специјалним сајмовима: Текстил — Крзно — Кожа, — Грађевинарство — Хотел — Кућа — Кухиња (уређаји, намештај, потребе за кухињу, животне намирнице и конзерве); Пољопривреда (као гореза зимску и пролетну сезону); Изложба домаће приплодне стоке.

Ради информације обраћати се одбору „Загребачки Збор" Загреб.

Ораси за семе. Поводом извршене набавке ораја за семе зв. „Франкет„ из Француске, а од стране Београдске Трговачке Коморе Уредништво Тежака примило је од Г. Боривоја С. Поповића, п.пуковника у пензији (Приштинска ул. бр. 52) писмо у коме извештава да он на Крунском венцу у Приштинској улици има тих ораха до 100 кила. Ораси су велики звани Морунци, велике и пуне језгре, лако се љуште, при паду прсну. Има у дворишту два дрвета, и досада је без рекламе давао сам род сељацима бесплатно, а С. П. Друштву нуди за калемљење сад или у пролеће бесплатно гранчице. У Приштинској и Златиборској улици има још неколико ових дрвета.

Удружења за вршење пољопривредних опита. Оваква удружења постоје, наравно у Немачкој. Зову их именом „рингови", т. ј. карике, свезе и сл. — Гдегод у неком месту има неколико напредних пољопривредника, оснива се ринг. Више локалних рингова уједињују се у среске и обласне рингове. Циљ њиховог рада јесте: да се опитима и истраживањима дође до сазнања онога, што је најбоље, најпрактичније и најкорисније у пољопривредној техници и еконо-

мији. По тачно смишљеном плану и програму рада врше се опити и истраживања у свима питањима, која интересују баш дотични крај, а нарочито: истражује се земља сваког члана ринга, испитује се дејство разних гнојива, испитују се разне сорте жита и осталих усева, разни начини рада; проучавају се најважнија питања из сточарске производње. Па напослетку тачно са рачуном утврђује и оно што је корисно, и што није. Оно што се опитима покаже као сигурно и добро, то се онда предаје и препоручује читавоме крају.

Рингови имају увек своје *руководоце*. То су чиновници високе стручне наобразбе, под чијим се руководством сви послови свршавају по јединственом плану, савесно и тачно. Те руководоце плаћају, наравно, сами чланови рингова.

Ако помислимо, да у Немачкој има велики број пољопривредних школа сваке врсте, од факултета па до зимских курсева, да има и велики број станица и угледних имања државних и приватних, па да ипак све то још није довољно, да се напредак брзо рашири међу пољопривреднике, онда тек можемо да појмимо како бедно у погледу тога стојимо ми, који очекујемо да нам све учини држава.

Било би врло корисно, ако би се и код нас у јавни рад око унапређења наше пољопривреде унело мало више приватне иницијативе и добре воље. Најпростији и најделотворнији начин за то би био *оснивање удружења за вршење пољопривредних опита*.

Где је то место, где има десет напредних пољопривредника, нека се јави!

К. Поповић-Шабац

ЗАПИСНИЦИ СЕДНИЦА

УПРАВНОГ ОДБОРА СРП. ПОЉОПРИВ. ДРУШТВА

51., држане 11. децембра 1929. г. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. председник М. Миљковић, п.председник Т. Митровић, чланови: Д. Спремић, С. Ратковић, Т. Владисављевић, А. Рашковић, и Н. Петровић, и гости: П. Мијовић редован члан из Марибора и М. Новаковић редован члан из Београда,

Председавао председник г. М. Миљковић.
Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

863) Прочитан је и примљен записник 50 седнице Управног Одбора.

II

864) Прочитан је и усвојен записник 49. седнице Књижевног Одбора.

III

Прочитан је записник 50. седнице Финансијског Одбора, па је одлучено:

865) да се прими знању да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 динара;

866) да се прими знању да је извршен преглед касе и нађено стање исправно;

867) да се прима знању преглед друштвених потраживања стим, да се Подружине позову да дуг исплате пошто је 1. децембар прошао, да не би плаћале интерес. Што се тиче осталих дужника, предати их адвокату да их позове да дуг исплате мирним путем у противном да их тужи. Поред тога, замолити и Министарство Пољопривреде да нареди подручним установама и службеницима, да дуг одмах измире да не би били тужени.

IV

Прочитан је записник 50. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

868) да се траже понуде за предложене набавке осим плугова стим, да понуде отвори Набављачки Одбор и предложи од којих понуђача да се изврши поруџбина;

869) да се у будуће у магацине не уноси никаква роба, док је не прегледа Набављачки Одбор и не увери се да ли одговара поруџбини зашта ће сносити и моралну одговорност;

870) да при крају године изврше преглед и попис имовине Набављачки Одбор и г. г. Др. Т. Митровић и Т. Владисављевић, и поднесу извештај о нађеном стању са мишљењем и предлозима;

871) да се у будуће на експедицију и паковање обраћа нарочита пажња, т. ј. да се ситно семе и роба која се лако растура пакује у чистим џаковима и да се мери нето стављајући у сваком џаку белешку о мери са потписом лица које је мерило. Поручиоце замолити да одмах чине примедбе ако их роба не задовољава. Узимања робе у комисион у будуће ограничити на најмању меру.

V

Прочитан је записник 50. седнице Програмског одбора, па је одлучено:

872) да се замоли г. М. Дуњић, да одржи предавање код Рибарске Подружине;

873) да се читаоници у Јеленцу пошаљу правила за Пољопривредне Књижнице и читаонице, да по њима поступи.

VI

Прочитан је записник 14. седнице Изложбеног Одбора, па је одлучено:

874) да се исплате рачуни ср. пољопр. референата из Приједпоља и Високог за пошиљку предмета на земаљску изложбу;

875) да се пошаљу фотографије са изложбе, нашем гене-

ралном Конзулу у Диселдорфу и г. Ст. Року, професору из Сплита;

876) да се у вези раније одлуке, плате полупане тегле на изложби, ако сопственици буду захтевали;

877) да магационер одмах почне са експедицијом награда. по списку који му преда Изложбени Одбор. Уз сваку награду да се изда уверење.

VII

Саопштења и предлози:

878) Прочитан је позив Млекарске Задруге из Душановца код Скопља на свечано отварање млекаре. Одлучено. да се поздраве телеграмом.

Са свим је седница закључена.

52., држане 18. децембра 1929. год. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. председник М. Миљковић и чланови Д. Спремић, В. Матић, А. Рашковић, Т. Владисављевић, С. Ратковић, Б. Ранковић и Н. Петровић.

Председавао Председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

879) Прочитан је и примљен записник 51. седнице Управног Одбора.

II

880) Прочитан је и усвојен записник 50. седнице Књижевног Одбора.

III

Прочитан је записник 51. седнице финансијског Одбора, па је одлучено:

881) да се прими знању да су прегледани и озерени рачуни преко 1000 динара;

882) да се сталној Међународној Комисији Пољопривредних удружења у Риму пошаље на име чланарине и прилога 200 италијанских лира;

883) да се читаоници у Отоку не може дати помоћ у новцу, али да јој се пошаље један комплет Календара из ранијих година и препоручи да се саобрази по Правилама за Пољопр. Књижнице и Читаонице.

IV

Прочитан је записник 51. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

884) да се одбије понуда бр. 11.149. за млекарске справе;

885) да се представнику компаније за продају чилске шалитре уступи 4.000 кгр. шалитре уз готов новац;

886) да се повуда Монтекатини за плави камен не узима у поступак, док се не прибаве понуде и других фабрика;

887) да се Средњој Пољоприв. Школи у Букову, понуди лиферација комплетне радионице за прераду воћа, по цени од 115.000 динара но стим, да се са овом набавком и испоруком сагласи и Главна Контрола.

V

Прочитан је записник 51. седнице Програмског Одбора, па је одлучено:

888) да по молби Чачанске Подружине одржи г. Б. Ранковић члан Управе предавање на дан њене Годишње Скупштине.

VI

Саопштења и предлози:

889) Прочитано је писмо г. Б. Мозера на Конференцију виноградара, на дан 17. о. м. Одбор прима позив знању, али жали што није могао да узме учешћа, пошто је позив примљен тек 18 о. м.

890) По питању сазива Средишног Одбора Савеза Пољопр. Књижница и Читаоница, одлучено је: да г. г. Др. Т. Митровић потпредседник и Т. Владисављевић члан, спреме реферате за дневни ред и предложе дан за сазив Одбора. У исто време одлучено је, да у Средишни и Извршни Одбор уђе од стране Друштва г. Н Петровић члан Управе.

891) По питању наплате Друштвених потраживања, Одбор прима знању споразум са адвокатом у циљу ових наплата.

892) Члан г. Б. Ранковић саопштава, да је учествовао на Конференцији виноградара и да им је препоручио да ступе у Савез Пољопр. Друштва и Удружења, кад се организију. Одбор прима знању.

893) По питању ширења Друштвеног листа Тежака, одлучено је: да се замоли Министарство Унутрашњих Послова за препоруку ср. начелницима, да утичу на Општине, Школе, Цркве и Манастире да се на лист претплате. Такође замолити и Бановине да и оне у своме подручју утичу на ширење Тежака. Што се тиче приватних претплатника, слати им у идућој години прва два броја и тражити да претплату обнове, па ко претплату не обнови, обуставити даље слање.

Са овим је седница закључена.

53., држане 25. децембра 1929. год. у Друштвеном Дому у Београду.

Били су присутни г. г. председник М. Миљковић, ппредседник Др. Т. Митровић и чланови: Д. Спремић, Н. Петровић, А. Рашковић, В. Матић, Б. Ранковић, С. Ратковић и Т. Владисављевић.

Председовао Председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

894) Прочитан је и примљен записник 52. седнице Управног Одбора.

II

895) Прочитан је и усвојен записник 51. седнице Књижевног Одбора.

III

Прочитан је записник 52. седнице финансијског Одбора, па је одлучено:

896) да се прими знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1.000 динара.

IV

Прочитан је записник 52. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

897) да се по молби бр. 11.242 одобри привремени смештај једног вагона карбскримпа, у дворишту;

898) да се по распису бр. 11. 341 понуди цена за један вагон мухара по 2.50 дин. од килограма.

V

Прочитан је записник 52. седнице Програмског Одбора, па је одлучено:

899) да се уступе Пиротском Лозном Расаднику 1600 вијока од лозе Афус Али стим, да идуће јесени дâ Друштву бесплатно 1000 калемова од ове сорте;

900) да се одржи воћарски Конгрес идуће године у првој половини септембра, у Београду, и да се замоли г. Др. В. Стојковић, да одреди програм и ред Конгреса, као и да дâ мишљење о приближним трошковима за овај Конгрес;

901) да се усваја предлог нашег Конзулата из Братиславе, да се изложба сувих шљива пренесе у Праг о Друштвеном трошку, и да се прибаве податци о цени шљива и величини паковања, па пошаљу Конзулату. Препис његовог писма да се пошаље Мин. Пољопривреде, Мин. Трговине, Народној Банци, Трговачкој Комори, Удружењу Извозника и у изводу дневним и стручним листовима;

902) да се каталог награђених излагача штампа одвојено у 1500 примерака.

VI

Саопштења и предлози.

903) Прочитана је молба Друштвеног благајника за 20 дана одсуства. Одбор одобрава тражено одсуство.

904) Прочитано је писмо Савеза Хрватских виноградара

и воћара којим моле за извештај да ли ће и Друштво да сарађује на приређивању виноградарског Конгреса. Одлучено да се одговори, да ће Друштво узети учешћа на Конгресу преко свог делегата.

Са овим је седница закључена.

Лист излази 1. и 15.—Цена листу на годину за Краљевину Југославију 30, а за иностранство 65 дин. Ђаци и војници добијају лист у пола цене.—Претплата и рукописи упућују се Срп. Пољопривредном Друштву у Београду. — Рукописи се не враћају.—Цена огласима по такси.—Рачун код Поштанске Штедионице број 50350.

ВИНОГРАДАРИ! Набавите код Српског Пољопривредног Друштва књигу: „ВИНАРСТВО“. Цена 30 дин.

Чувајте се од плућних катара

Ако опазите, да Вам плућа нису у реду намажите прса машћу Слоан-ов Линимент. Непотребно је утрљавање продире сама у кожу до оболелог места и доводи му свежу крв, одстрањујући болове и непријатности. После тешког дневног рада или задржавања на пољу за време непогоде Слоан-ова маст је одлично умирујуће средство за болесне мишиће и укочене зглобове.

Употребљавајте Слоан-ову маст против реуматизма, ишијаса, болова у крстима, болести леђа, болова дистензије и контузије и против свих врста болести мишића.

Добија се у свима апотекама и дрогеријама.

Слоан-ов Линимент
одстрањује болове

Генерално Заступништво
Мишковић и Комп.
БЕОГРАД, Сарајевска 70.

УЖИВАЊЕ

али не без разума!

Ако хоћете да вам телесна снага буде уживање, а ако одабирате с разумом. онда ћете увети Фелерове Елза сапуне здравља и лепоте, којих дејствовање извире из њихових медицинских састојака:

„**Елза-сапун** од љиљановог млека нарочито фин за најнежнију кожу.
„**Елза-сапун** од љиљанове креме благе свилене пене, дивна мириса.
„**Елза-сапун** од жуманцета најбољи за децу. потпуно неутралан.
„**Елза-сапун** глицерински ненадокнадив за испуцане руке
„**Елза-сапун** бораксов изврсно дејствовање против сунчаних пега. итд.
„**Елза-сапун** катрански, за пораст косе, за нешкодљиву дезинфекцију.
Елза-сапун бријачи, чини бријање забавом.

Поштом 5 ком. Елза-сапуна по избору стоји 52 Дин. франко уз послат новац унапред: поузећем 62 Дин.

„**Елза-креме-помада** против сунчаних пега, и нечистоћа коже даје љупкост и младост.
„**Елза-помада** за пораст косе најбоља заштита против перути и испадања косе.

Поштом 2 лонца од једне, или по 1 лонац од обе Елза-помада стоји 40 Дин. франко уз послат новац унапред поузећем 50 Дин.

Elsadont паста која ствара бисер зубе, 1 туба 8 Дин. 80.

Дан за даном негујте тело с Елза препаратима!

То помаже!

Добива се свуда! Где нема, изволите наручити изравно од наслова:

EUGEN V. FELLER, lekarnik
Stubica Donja, Elsatrg 366

Тражите писмом да вам се пошаље један број бесплатно на углед.

Тима Владисављевић — Београд, Карађорђева 85.

Болним

Бесплатно шаљемо нов начин

„Подмлађивања и лечења организма"

повратак снаге, здравља радне способности и продужење активног живота.

Тражите:

Београд, Краља Милана, 58.

Милош Марковић.

МНОГИМА НИЈЕ ПОЗНАТО

да болови у стомаку и цревима, главобоља, нервоза, несаница, слаб апетит и хемороиди, настају услед слабе пробаве, коју увек уређује и лечи познати елексир Фигол. Уверите се и Ви, да прокушани лековити специјалитет Фигол-еликсир уређује пробаву и повраћа Вам здравље.

Фигол произваћа и поштом уз поузеће разашиље с упуством о употреби **Апотека Др. Семелић, Дубровник, 2/48.**

Оригинални сандучић са 3 флаше с паковањем и поштарином стоји дин. 105. —, од 8 флаша дин. 245. —, а 1 флаша дин. 40. —

Многобројне захвалнице стижу дневно о успешном деловању Фигола.

ЈАВНА ЗАХВАЛНИЦА

П. н. Апотека Др. Семелић, Дубровник, 2/48.

Ја сам много година патио на стомаку али како сам почео трошити „Фигол" врло се добро осећам и услед тога наручујем сада поново нешто за себе а нешто за пријатеље. Услед тога изволите ми послати уз поштанско поузеће још девет флаша „Фигола" а ја ћу наруџбу „Фигола" и на даље сваком врло радо и у будуће препоручити, јер збиља препоруку заслужује.

11-3-1927.

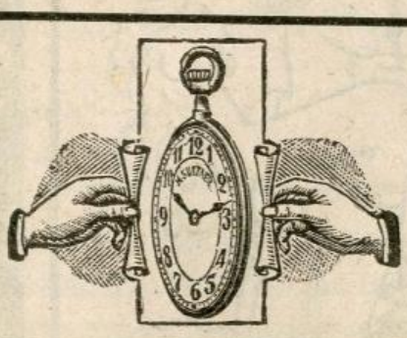
Са особитим поштовањем

12—6 СТЕВАН СТОЈИЋ

опћ. билежник Маја (ср. Глина)

Земљорадници!

УГАРИТЕ ваше стрњике одмах ПОСЛЕ ЖЕТВЕ. То се најбоље врши плугом са 2 бразде (SACK E. 6 B), чија је цена ДИН. 900·— (са 2 рев. раоника) а може се добити код СРПСКОГ П. ДРУШТВА Београд — Немањина 11. (чек. рачун Бр. 50350).

ОВАЈ **часовник је ремек-дело**

рекао је до сада сваки ко је купио прави „ІКО" или „ОМІКО" часовник из властите творнице часовника у Швицарској од већ преко 32 године светске познате солидне стручне сајџијске фирме **H. Suttner.**

Такав **часовник за** сат јест **читав живот!**

Прве швицарске џепне часовнике већ почевши од **44 дин.** сатове за даме и господу, сатове наруквице, ланце, прстење, минђуше,, украсне предмете и дарове из злата, сребра итд. налазите у огомном избору у новој великој илустрованој кућној књизи, коју и Ви **бесплатно добијете,** ако је дописницом затражите од светске отпремне куће сатова.

H. Suttner u Ljubljani br. 950

Шарићеве двогодишње

светско признате **на зелено окалемљене** винове лозе по **сниженој цени,** на подлогама Рип. Порталис и Руп ди Лот (Монтикола):

сред. вин. сорте 100 ком. за дин. 185.—
фине . . 100 . . . 200.—
стоне . . 100 . . . 220.—

Код веће наруџбине попуст по договору.

Остали лозни и воћни производи по ценовнику.

Специјално стручна производња, у држави највећи лагер лозних калемова, препоручује се цењ. интересентима.

ЈАНКО ШАРИЋ, дипл, стручњак за виногр. и воћарство, власник лозног и воћног расадника **Петроварадин — Срем.** *[Код Мајур станице, нова зграда.]* 2—2

ВОЋАРИ!

Има само једно средство којим можете сигурно излечити ваше воћке од *штипаште ваши, крваве ваши и других штеточина и болести,* а то је оригинални холандски

КАРБОКРИМП

одликован златном медаљом на Шљиварској Изложби

Сва упуства и обавештења о употреби и продаји даје **АГЕНТУРА „КАРБОКРИМП“** Београд, Краља Милана бр. 89.

КАРБОКРИМП се може добити код:

Београд: Српског Пољопривредног Друштва,
Ваљево: Ваљевска Окружна Банка,
Аранђеловац: Војислав Дамњановић, трговац,
Чачак: Чачанска Пољопривредна Подружина,
Лазаревац: Срески расадник (срески економ),
Обреновац: Миливоје Вељановић трговац,
Шабац: Подринска Продуктна Банка,
Сарајево: Дрина Д. Д. Симе Милутиновића,
Бијељина: Душан Марић трговац,
Дервента: Иван Гргић (Беглуци),
Бос. Костајница: Срески Расадник (срески економ),
Бањалука: Савез Српских Земљорадничких Задруга.

5—2

СТОЧАРИ!

Вама је познато прво и најсигурније средство против метиљавости код све домаће стоке

ДИСТОЛ

који је у читавом свету дао најбоље успехе употребом кроз 10 година.

Зато метиљаву стоку лечите на време само

ДИСТОЛОМ

који убија метиљ се 100% сигурности, ако се употреби по прописаном упуству

Израда Дистола под сталном је контролом проналазача г. Проф. Др. Марека, аутора ветерине светског гласа. Чувајте се фалсификата скичних јевтиних препарата и лажног Дистола. Тражите само капсуле са жигом за овце Дистол, за говеда Distol.

Дистол продају све апотеке и дрогерије. 5—2

Упуства и сва обавештења шаље бесплатно:

фабрика „КАШТЕЛ“ А. Д. Загреб – З. и главни продавац: „БИЉАНА“ А. Д. Београд — Краљице Марије број 14.

ВОЋАРИ!

Вас се првенствено тиче, хоће ли се шљиваци одржати и спасти од НАЈВЕЋЕГ ШЉИВИНОГ НЕПРИЈАТИЉА, ШТИТАСТЕ ВАШИ

Не чекајте, свако оклевање и штедња Ваша је штета.

Зато сви у борбу против штитасте ваши!

Употребите само сигурно, опробано, од Министарства Пољопривреде препоручено средство

ДРВОРИН

одликован златном дипломом на шљив. изложби

који ће вам воћке препородити

ШТИТАСТУ ВАШ и друге штеточине и болести са успехом уништити.

За прскање воћака продајемо практичне и јевтине воћне прскалице.

Дрворин и прскалице могу се добити код наших продаваоца

Српско Пољопривредно Друштво — Београд. Немањина бр. 11. Брковић и Продановић трг. — Гор, Милановац, Исак Вајнберг трг. – Ваљево; Јеврем Томић трг. – Ваљево, Будимир Димитријевић трг. — Чачак, Сава Јанчикић трг. — Брчко, Душан Поповац трг. — Бијељина, Селим Карабеговић трг. — Модрић, Спасо Хаџи-Стевић трг. — Грачаница, Мирко Тодић трг. — Бос. Градишка, Херман Кон трг, — Слав. Пожега, Јов. Гороић трг. — Лозница, Риста Благојевић трг. — Зворник, Сава Јањић трг. — Ариље. Ср. Економ — Обреновац.

Траже се продавци за Дрворин у осталим шљив. центрима. **Упуства, цене и сва обавештења шаље бесплатно:**

„Биљана“ А. Д. — Београд

ДУШАНОВАЦ, Пошт. фах 423.

5—2

Штампа „ЗАШТИТА“ — Београд, Студеничка 62. — Телефон 2-24

Ослобођено Поштарине
еш. Мин. Пошта и Тел. бр. 17306/24. г.
Бр 4. Београд 15. фебруара 1930. год. LVII (57) год.

За С. П. Друштво власник
редседник, **Мирко Миљковић**

Одговорни уредник
Божидар Ђ. Ранковић

ПОЗИВ

На 56. Редовни Годишњи Збор Српског Пољо-вредног Друштва, који ће се одржати на основи 36.—39 Друштвених правила 23. марта 1930. ине у Друштвеном Дому у Београду, са овим днев-редом:

1. Председник или његов заменик отвара Збор часова.

2. Подноси се извештај о раду Друштвене Управе,

годишњи рачун о приходу и расходу и извештај о стању целокупне имовине.

3. Подноси се на одобрење буџет прихода и расхода за текућу годину, која почиње 1. јануара.

4. Решава се о изменама и допунама Друштвених правила.

5. Решава се о писменим предлозима Друштвене Управе, Подружина и појединих чланова, који су поднети Управи најмање петнаест данапре Збора.

6. Бирају се чланови Управног Одбора.

7. Бирају се почасни и редовни чланови.

Што се од овог дневног реда не сврши на дан Збора, продужиће се идућег дана и даље сведок се не исцрпи дневни ред.

Право гласа на зборv имају само редовни чланови и изасланици Подружина (чл. 11. и 52. Правила).

Позивају се редовни чланови да на овај збор дођу, а Подружине да упуте своје изасланике са потребним пуномоћјем.

Бр. 1295.— Од Српског Пољопривредног Друштва, 6. фебруара 1930. године, у Београду.

Привремена ослобођења од пореза

на приход од земљишта. *)

О овоме питању било је и раније, у више махова, речи у „Тежаку“, али оно није истицано као главно, већ је догицано узгред уз расправу кога другог питања. Али како је оно само по себи веома важно и како нам о томе заинтересовани читаоци често траже објашњења, то ћемо о њему овде, засебно, проговорити коју реч.

Законом о непосредним порезима од 8. фебруара 1928. године чл. 11 *ослобођавају се привремено од пореза* на приход од земљишта:

1) земљишта, која су на дан ступања свога закона у живот била пољопривредно неупотребљива, па

*) У исто време одговор на питања г. г. Али Бећировића из Скопља и Спасоја Стевановића из Голоб ска

су изванредним трошком учињена употребљивим: за време од 15 година;

2) **виногради,** *ако се подигну: а) на виноградском тлу са домаћом виновом лозом а на одобреној подлози за 4 године; б) на каменитом или песковитом тлу са домаћом виновом лозом а на одобреној подлози, за 10 година; в) на живом песку са домаћом некалемљеном или окалемљеном виновом лозом на одобреној подлози,* **за 20 година.**

3) *земљишта на којима се засаде* **нови шљиваци** *претежно шљивом пожегачом* (бистрица, плава, цепача, мађарка) **за 6 година,** *а земљишта на којима се подигну* **нови маслињаци за 15 година;**

4) земљишта колониста, насељених по прописима закона о аграрној реформи, за 5 година, рачунајући од почетка наредне године, када је земљиште колонисти уручено, а у колико га досад нису уживала, на 5 година од дана ступања на снагу овог закона.

Време ослобођења признатог колонистима по досадашњим прописима, у колико до ступања на снагу овога закона није истекло, или је истекло, а није износило 5 година, продужује се до навршетка 5 година, рачунајући од почетка наредне године, кад је колонисти земљиште уручено, односно од дана кад овај закон стане на снагу.

Порез на земљиште колониста за остатак године, у којој им је земљиште уступљено, отписаће се по молби дотичног колонисте, ако молбу преда до краја те године.

5) **земљишта, која се пошуме** по упуту и надзору државних шумара, за време од двадесет година. Но ако су шуме засађене на таквом тлу, које није подесно ни за какву другу културу, може се ослобођење од пореза продужити до 40 година, према тешкоћи и трошку пошумљавања. Ово се ослобођење не односи на случајеве, кад је шума засађена на земљишту, на ком се шума посече или искрчи;

6) земљишта која изванредном елементарном непогодом (засипање каменом, песком, наносом и т. д.) буду

на време дуже од године дана учињена неспособним за пољопривреду: за време, које Министар Финансија одреди својим решењем.

*

Према напред изложеном имају права тражити привремено ослобођење од порезе (за 15година) сопственици посве *неплодних земљишта* (на пр. камењари) или таквих земљишта, која се не могу пољопривредно искоришћавати, на пр. због тога што су неприступачна (на пр. мочвари), ако су таква земљишта изванредним трошковима и трудом учинили пољопривредно употребљивим после 8. фебруара 1928. године, када је ступио на снагу закон о непосредним порезима.

*

По Правилнику за извршење Закона о непосредним порезима имају права тражити ослобођење од порезе на приход од земљишта *сопственици винограда* у овим случајевима:

1) Ако су подигли виноград са калемовима домаће лозе на америчкој подлози на правом виноградском земљишту на коме је већ раније био стари виноград. Према томе неће се ослобођавати од пореза новоподигнути виноград, макар то било и на правом виноградском земљишту, ако пре њега није на том земљишту постојао виноград. Ослобођење од пореза важи за 4 године.

2) Ако је виноград подигнут са калемовима домаће лозе на америчкој подлози на каменитом и на песковитом тлу, биће ослобођен од порезе за 10 година, макар да на том земљишту раније и није био виноград и

3) Ако је виноград подигнут са домаћом некалемљеном лозом или калемовима на америчкој подлози домаће лозе на живом песку, т. ј. на земљишту од ситног покретног песка, кога ветрови могу развејати или га завејати са наносом новог песка, биће ослобођен од пореза за 20 година.

Како ће се за ослобођење од порезе новоподигнутих винограда тражити мишљење државних пољопривредних органа, да ли је земљиште право виноградско

да ли је виноград заиста подигнут од домаће винове лозе на америчкој подлози отпорној филоксери, то је најбоље да сопственици новоподигнутих винограда у једном месту истовремено поднесу молбе пореским властима за ослобођење од порезе, да би пољопривредни чиновник могао све винограде у месту прегледати од једном, а не да долази за сваки случај посебице.

Неће се давати ослобођење од порезе, ако се у постојећем винограду само засађују нове лозе између остављених старих, т. ј. ако се врши само попуњавање винограда.

Ако се од пореза ослобођени виноград напусти и обрне у другу културу, престаје и привремено ослобођење од пореза.

О томе где ће Држава нарочито помагати развој виноградарства и чинити ове олакшице од пореза, Законом о унапређивању Пољопривреде у чл. 26. јасно је прописано. Тај чл. у изводу гласи: „Унапређивање виноградарства врши се првенствено у крајевима који су прикладни *само* за културу винове лозе.... У овом напријед наведеним крајевима, (т. ј. који су прикладни само за културу винове лозе, управо где је виноградарство главна грана пољопривреде) *а на правим виноградским положајима* може се дозволити олакшица од пореза на приход од земљишта, како је предвиђен законом о непосредним порезима од 8. фебруара 1928. год. чл. 11 тачка 2. на десет односно двадесет година. — У крајевима, у којима је виноградарство до сада обичајно, али су прикладни и за другу врсту културе, те им виноградарство *није најважнија* грана пољопривреде, дозвољава се олакшица од пореза на приход од земљишта како је предвиђен законом о непосредним порезима од 8. фебруара 1928. год. чл. 11 тач. 2 а) т. ј. на четири године.“

*

С обзиром на то што су се многи шљиваци почели сушити због рђаве неге и навале штитасте ваши, да би се потстакла обнова њихова, сви нови шљиваци,

ако се подигну претежно од српске шљиве (зване пожегача, бистрица, плава, цепача, мађарка) биће ослобођени од порезе за 6 година. При овоме ослобођењу порезе узимаће се у обзир и то да су нови шљиваци правилно подигнути — на 6 метара дрво од дрвета — и да се добро негују.

Ако се на неком земљишту поред шљива засади и која друга воћка, али где — где, т. ј. да се ново подигнут воћњак може сматрати и назвати шљиваком, онда ће и такво земљиште бити ослобођено од пореза, наравно ако су засађене шљиве пожегаче.

С обзиром пак на то што се маслињаци подижу на неплодном, кршевитом земљишту и што дуго треба чекати да почну доносити род, нови маслињаци ослобођени су порезе за 15 година.

*

Чланом 12. закона о непосредним порезима и § 18. закона о сузбијању болести и штеточина на културном биљу даје се још једна олакшица оштећеним сопственицима шљивика зараженом штитастом ваши.

Чл. 12. Закона о непосредним порезама гласи: Задужени основни порез отписује се у целини или делимично, према томе, ако и у колико годишњи принос у плоду буде оштећен за више од једне четвртине и то:

а) ватром, водом, градом, пољским мишевима, *биљним вашима* и скакавцима, без обзира иа површину.

б) другим ванредним, а неотклоњивим догађајима, без кривице сопственика, ако су догађаји захватили не само појединачне парцеле, но читаве крајеве.

§ 18 закона о сузбијању болести и штеточина на културном биљу гласи, пак: У случају појаве биљних болести и штеточина угрожавајућег карактера, за чије је сузбијање потребно уложити већу суму новаца, но што износи пореза на дотично земљиште (*штитаста ваш на шљиви*, маслинова мушица и др.) таква ће се земљишта ослободити порезе за ону годину у којој је држалац са успехом извршио сузбијање, а ако је држалац за ту годину платио порез онда за наредну.

Уз пријаву за ослобођење од порезе дотичног земљишта држалац је дужан поднети уверење од општинске власти оверено од среског начелника, да је заиста с успехом извршио сузбијање болести или штеточине уз назначење колико просечно износе трошкови око тога. Ове пријаве и уверење ослобођавају се од свих државних и самоуправних такса.

Према овоме сваки сопственик шљивака, ако су му шљиве заражене штитастом ваши и ако он у току године изврши све прописане мере за сузбијање штитасте ваши (В чл: „Обавезно сузбијање штитасте ваши“ у прошлом броју „Тежака“) има права на ослобођење од порезе својих шљивара у току те године.

И у овом случају најбоље је да сви сопственици заражених шљивара у једном месту, по извршењу прописаних мера против штитасте ваши, поднесу истовремено пријаве за ослобођење својих шљивара од пореза, како би државни пољопривредни чиновник од једном у томе месту прегледао све шљивике и дао мишљење за ослобођење од порезе.

*

Најзад у циљу обавештења оних, који нам пишу да су њихови виногради по новом порезу јаче опорезовани, него што треба, напомињемо да сваки сопственик има права жалбе на разрезану порезу у року од месец дана од дања саопштења.

*

Као што се види, далеко смо од тога, да ће Држава ударити нарочиту порезу од сваког стабла шљиве, како су се прошле године у појединим местима почели проносити лажни и злонамерни гласови, приликом пребројавања стабала шљива због прикупљања статистичких података. Напротив, Држава побројаним олакшицама иде на то да потстакне развој шљиварства па и виноградарства у крајевима, где за то има услова.

Бож. Ђ. Ранковић.

ИЗ РАТАРСТВА

Овогодишња зима.

Овогодишња зима противност је од прошлогодишње. Данас је већ почетак фебруара, а сем три-четири дана с танким покровом снега и исто толико дана с мразом, имали смо увек благо време.

Зимско време од велике је важности за пољопривреду, важно је оно за саме усеве као такве, а још више за земљу и њену плодност.

Усеви често пута страдају преко зиме. Није томе главни узрок зимска студен као таква, већ преовлађују разни други узроци, н. пр. превелика влага, и нарочито пролетња голомразица, кад су дани топли, а ноћу се земља смрзава и издиже, па се то много пута наизменце понови. То је највећи непријатељ зимских усева. Ако су зиме врло благе, увеви страдају још и од црва, који до касно у јесен не престаје да подгриза корење, па да после кратке паузе рано с пролећа опет настави посао. Ове године има много штете од црва. Зато искусни пољопривредници ни мало не воле овакве зиме, већ више воле праву зиму, студену, са снежним покровом. Овогодишња зима не задовољава нас у том погледу.

Од још већег значаја, него што је утицај земље на усеве, јесте утицај зиме на процесе, који се збивају у земљи, а чији је крајњи резултат *плодност земље.*

У нашој се земљи непрестано збивају важне биолошко-хемијске и физичке промене. Њих у главном проузрокује вода, топлота и земљине бактерије. У влажној и топлој земљи растварају се у води камени делићи земље и постају способни за биљску храну. Исто тако уз сарадњу бактерија раствара се у земљи и хумус, па и он из себе одаје материје за биљску храну, нарочито азотну. Хумус је најважнији ликерант азотне биљне хране. Дејство воде и бактерија у земљи траје непрестано, *њега прекида само*

студен. Кад се вода смрзне, престаје то дејство, како то бива у јаким зимама. У благим зимама, каква је овогодишња, није било у земљи прекидања напред описаних важних процеса. То је велико зло, а ево зашто:

У ово доба године много је у земљи влаге, јер је и испаривање влаге у земљи сад врло слабо. Влага се креће сад у земљи из горњих слојева у доње. Она носи собом у дубину и сву приуготовљену биљску храну, а осим тога још и друге важне земљине честице. На тај се начин у јакој мери исцрпљује и осиромашује горњи слој земље, што је врло штетно. На тај се начин ствара још и једно друго зло. Водом понети састојци земље задржавају се негде у дубини, зачепљују тамо један слој земље, који услед тога постаје непропустљив. Тај процес зове се *оподзољивање земље.* Оподзољени слој касније је запрека за правилно кретање влаге у земљи. Он не пропушта сувишну горњу влагу у дубину, а у време суше не да, да се из дубине влага пење у горње слојеве. Оподзољена земља дакле не само што је исплакана и осиромашена у биљској храни, већ је она зими и иза сваке већ и мање кише одвише влажна, а у лето већ и после краткотрајне суше одвише исушена.

Време какво је било ове зиме, одлично је за оподзољивање земље. Подзоластих земаља има код нас врло много. И зато се практични пољопривредници по добром инстикту с правом не радују, ако зима није била јака и са снежним покривачем. Остане ли овако до пролећа, ваљаће повести рачуна о томе, да се вештачким гнојивима усевима накнади оно, што је преко зиме из земље испрато.

К. Поповић—Шабац.

Гајење соје, сунцокрета, проса и др.*)

Соја. Ова биљка пореклом је из источне Азије, где је главном храном многобројном тамошњем народу, који се не

* Одговор на питање г. М. Бацића, инвалида из Ђаковице.

храни месом. Соја је једна врста пасуља и успева у топлим крајевима. На северу наше државе могу да сазру само најраније сорте, док би на Југу могле сазревати ваљда све сорте. Осим за људску храну соја је и одлична сточна храна (прекупљено семе), исто тако у зелена пића добра је за све врсте стоке. Ратарска Школа у Шапцу послала вам је стотину зрна. Ово посејте у исто време, кад се код нас сеје кукуруз. Сејте исто онако као и обичан пасуљ по 5 семенака у једну кућицу. Ако се на овој проби од 20 кућица покаже да соја успева у Вашем крају, онда ће се за то заинтересовати и фабрике зејтина, које из соје цеде фини зејтин.

Сунцокрет. Ова се биљка гаји врло много у Русији ради семена из кога се цеди фини зејтин за људску храну. Остатци (погаче) одлична су сточна храна. У Америци гаји се ова биљка ради добивања зелене пиће. Зелене биљке сасецкају се и слажу у торњеве (силосе), да се таква пића укисели. Да ли ће та биљка успевати код вас, то се може видети има ли је тамо. Посао око ње исти је као и око кукуруза, само врсте треба да буду још шире. Семе сунцокрета одлична је храна за живину (кокоши носиље). И опет опитом ваља да се поучите за ваше прилике.

Кикирики. Ово је биљка топлих крајева, чије мауне са две семенке расту под земљом. Покушајте још једном посејати га, па ако се уверите, тражите рачун о трошку за рад и о приходу. На оваква питања тешко је тачно одговорити, пошто су то ствари за нас нове. Треба тражењем искуства заједно да учимо. Даје и фини зејтин за парфимерије.

Рицинус. Пре свега важно је да знате, да се много рицинусовог зејтина увози у нашу државу. Требамо га за лек (рафинирани зејтин) и за мазиво (технички зејтин.) Зато би култура рицинуса била врло корисна. И овде важи исто што је напред речено, да треба да вршимо опите, јер немамо искуства.

Препоручујемо Вам да у заједници с тамошњим среским економом извршите опите гајење напред назначених биљака и верујемо, да ће ови опити бити од велике користи.

К. Поповић—Шабац

ИЗ ВОЋАРСТВА:

Подизање воћњака од полувисоких садница

Данас ћемо наћи код појединих произвођача воћних садница веома различите висине, код неких садница у опште стабла нема, а стабла из земље тако рећи избијају. Неке су калемљене на подлоге у висини од 10 см. па чак до 2 мет. Да добијемо воћку лепог и правог стабла, ваља калемљење извршити што ближе до земље а највише 20 см. од земље. У воћарству у главноме гаје се воћке полувисоке; код ових је стабло од круне високо 1·50—1·60 см. Затим високо стабло је 1.70—1.80 см. чак 2 мет. високо, а напослетку воћке чучаве код којих је стабло само 0.40—0.50 високо.

Воћке $^1/_2$ мет. високе најбоље и најподесније су за подизање воћњака. Оне ће најмање за 5 година раније обилатог рода донети од воћака високог стабла од 1.70—2 мет. висине, јер је овима много времена потребно као и хране, док се дугачко стабло и круна не развију.

Брање воћа може се руком вршити, што се и тражи да се плод не повреди, берба брже свршава без мердевина јер се њеном употребом не може избећи повреда родних гранчица у круни.

А плодови појединi који се руком дохватити не могу, оберу се нарочито израђном справом која се берилом зове.

Код полувисоке воћке плод је крупнији и сочнији, није изложен тако ветру као код високих воћака, а притке при подизању воћњака знатно су краће.

Штеточине, поглавито гусенице и њихова јаја, дају се лакше таманити, брже и лакше ће се извршити кречење воћака, лакше и боље ће се применити прскање воћака против штитасте ваши и мањим справама као и против разних болести на листу.

Кад воћке полувисоке и обилато роде, што бива код јабучастог воћа сваке друге године, код коштичавог и јез-

грастог сваке године, лакше је наћи мотке за подупирање грана да се не би од тежине плода поломиле.

Воj. Бурић.

Које ћемо сорте крушака да садимо?

Љубитељи и одгајивачи крушака не морају бити и познаваоци многобројних сората које се данас у земљи и на страни гаје. Због тога им дајемо савет са описом најбољих сората крушака, који ће им бити при руци при поруџби ове племените воћке, која бар по моме мишљењу, стоји међу првима у воћарству.

Французи, први воћари, сматрају крушку најбољом воћком; и због тога је врло много гаје, те отуда све најбоље сорте крушака и воде своје помолошко порекло из Француске, што се из доле означене листе види.

Гајење крушака није код нас јако развијено, јер је крушка велики пробирач у погледу земљишта, те јој већина нашег иловачастог, тешког земљишта не прија. Та се тешкоћа врло лако избегава калемљењем крушке на дуњу, која на против одлично успева на нашем тлу. Због тога, одмах препоручујем да се при куповини узимају крушке калемљене на дуњи. Заиста, две до три сорте крушака не успевају на дуњи (остану кржљаве), али све остале одлично напредују на овој подлози. Још један узрок има због чега се крушке на велико не гаје, што плод, врло лако, при најмањем ветру отпада, јер му је петељка слабо причвршћена за дрво. И ово се избегава, ако се крушка гаји у полувисоком облику (80—120), (в. горњи чланак) те на тај начин много се заклони од ветра.

Важно је поменути да крушку морамо брати бар 15—20 дана, па и раније, пре потпуног зрења, нарочито код зимских сората, тако да дозру убране, јер су тада много укусније а и подесније за транспорт, ако се продају ван места производње. Крушке обране потпуно зреле, одмах почињу да гниле и губе своју вредност.

Љубитељима воћарства је дозвољено да могу

гајити и више сората крушака, док се воћарима, који треба крушку да износе на пијацу, препоручује гајење 2—3 сорте и то поглавито зимске, јер се и крушка слабо плаћа онда, када обилујемо свима врстама воћа и грожђа.

Пошто би помолошка листа крушака била и сувише велика, то ћу се ограничити само на најбоље између свих 600 сората, а то су следеће:

Зимске сорте: *1. Красанка* (Passe Crassane) Француска сорта. Зри у децембру и може да се чува до априла. Необично родна. Плод средње крупноће, скоро округао. Месо сочно, слатко, бело жућкасте боје. Кожа боје бледо сиве у потпуном зрењу. Красанка је једна од најбољих крушака.

2. *Харденпонова масловка* (Beurré d' Hardenpont). Зри у новембру. Убрана може да се одржи до конца јануара. Плод врло крупан, облика дугуљастог. Месо врло сочно, слатко и миришљаво. Кожа зеленкаста, у потпуном зрењу прелази у црвенкасту боју. Дрво врло бујно, те због тога почиње доносити касније род од осталих сората, нарочито на јаким земљама. Скраћивањем летораста добија се, да ова сорта на време понесе плод.

3. *Париска Графица* (Comptesse de Paris) Зри у децембру и може се чувати до фебруара. Плод доста крупан, дугуљаст. Месо бело, слатко, врло сочно и миришљаво. Кожа врло танка, боје жуте са црвенкастим пегама. Дрво бујно и родно.

4. *Зимњача* (Doyenné d' hiver) Зри у децембру. Може се чувати до априла. Необично родна. Плод врло крупан, дугуљастог облика. Месо врло сочно, слатко. Кожа зелена са правилним црвенкастим тачкицама. Пореклом из Белгије, где је сматрају најбољом крушком. Калеми се искључиво на дуњи.

Јесење сорте: *Војводкиња од Ангулема* (Duchesse d' Angoulême) најбоља је јесења крушка. Зри у октобру. Врло родна сорта. Плод врло крупан — дугуљаст. Месо слатко и сочно. Кожа чврста, дебела, црвенкасто-жута.

2. *Клержоа масловка* (Beurré Clairgeau) зри у новембру; необично родна сорта. Раста врло спорог, те не подноси као подлогу дуњу већ крушку из семена. Плод необично крупан, дугуљаст, купаст. Кожа црвенкасто-жута, месо сочно и слатко, чврсто, скоро без мириса.

3. *Дилова Масловка* (Beurré Diel) зри у новембру. Родна и бујна сорта. Плод врло крупан. Појединн примерак може да мери до 900 грама. Кожа зелена са црвенкастим пегицама. У потпуном зрењу пожути. Месо сочно, миришљаво, слатко. Треба је брати као и све друге сорте пре зрења јер врло лако угнили.

4. *Добра Луjза од Авранша* (Louise bonne d' Avranches) зри у октобру. Дрво доста бујно, врло родно. Плод средње крупноће, дугуљаст. Кожа зелена, пожути при потпуном зрењу. Месо сочно, слатко, миришљаво и благо накисело.

Летње сорте: 1) *Бон Крешиен Вилиамс* (Bon Chrétien Wiliams) Најбоља летња сорта, зри у августу. Врло родна. Плод крупан, коничан. Кожа танка, златно жута у потпуном зрењу. Месо врло сочно, слатко, мирише на тамњан. Врло брзо гнили, те је треба брати пре потпуног зрења. Ово је једна од најраспрострањенијих крушака (Енглеска сорта).

2. *Жифарова масловка.* (Beurré Giffard) зри у јулу. Плод средње крупноће, коничан (купаст). Кожа танка, жута са црвенкастим преливима при потпуном зрењу. Месо бело и сочно.

3. *Клапс Фаворит* (Claps Faforite) зри у августу. Дрво бујно. Плод крупан. Кожа жута. Месо сочно, миришљаво. Лако гнили, те је треба брати пре потпуног зрења. (Енглеска сорта).

4. *Аманлисова Масловка* (Beurré d' Amanlis) зри у септембру. Дрво бујно и врло родно. Плод крупан. Кожа жута. Месо сочно, слатко.

Сађење крушака треба извршити што пре, још у току овога месеца.

Све ове сорте крушака могу се наручити у среским воћним расадницима као и у пољопривредним школама.

Данас, када цене пољопривредним производима, а

нарочито ратарским, нагло падају услед хиперпродукције и стране конкуренције, док су напротив цене воћу релативно велике, ми ћемо бити принуђени да наше њиве претварамо у воћњаке, нарочито оне слабије, које су и подесније за гајење воћа, него за ма коју другу грану пољопривреде.

Американци у Калифорнији су почупали своје плантаже јужног воћа (смокве, поморанце и лимуни) да на њихово место засаде шљиве и јабуке, пошто је њихово јужно воће било потиснуто на пијацама од јужног воћа средоземних земаља и то: Италије, Грчке, Шпаније, и Северне Африке. Из овога се види, колика је вредност воћарства, да ћемо и ми бити приморани, да наше неке њиве, на којима на силу вегетирају ратарски усеви, чија је цена из дана у дан све мања, претворити у родне и рентабилне воћњаке, који ће бити сигуран извор великих доходака и држави и појединцима.

Милоје Н. Лолић.

Прскања против шљивине штитасте ваши

И сувише много је било речи у нашој стручној и дневној штампи о штитастој ваши, тако, да сам убеђен да сваки земљорадник има већ потпуно јасан појам о овој штеточини, која упропашћује наше шљиваке, који својим родом дају милионе и држави и народу.

Међутим и поред штампе, и поред необичне живе акције коју је предузело Министарство Пољопривреде, као и поред сасвим очигледних примера да се штитаста ваш може уништити, ипак у народу није постигнут готово никакав успех. Земљорадник се је оглушио, није ништа предузео да своје шљиваке брани од штитасте ваши, који већ стоје пред неминовном пропашћу.

Претпрошле године, када је цена сувој и сировој шљиви била и сувише слаба, а напротив инсектициди веома скупи, могло се је је и оправдати незаинтересованост за спасавање шљивака. Али данас, данас се то не оправдава, јер се шљива прошле године плаћала 8 динара килограм, а средства за борбу

противу штитасте ваши знато су појефтинила. Док је наш сељак убеђен да је по среди Божија воља, и да овог шљивиног непријатеља не може нико уништити, дотле овај инсекат несметано уништава најбоље наше шљиваке. Докле се овако филозофира и док се изађе на прави пут, биће и сувише касно да се спасу милиони новца, који леже у овом најглавнијем пољопривредном продукту, извозном артиклу првога реда.

Као пољопривредни референт, имајући непосредан додир са земљорадницнма и сувише сам добро увидео да ће наш сељак, несаломљиво убеђен у своје „стручно“ знање, учинити само оно што мора, иначе лепа и поучна реч тешко код њега побуди интересовање, нарочито у пољопривреди, где сваки појединац сачињава једну пољопривредну величину.

Позната је ствар да су пољопривредни стручњаци са тешком муком уносили незнатне новитете и савременије начине рада у пољопривреди, али ту се је могло имати и стрпљења, што овде није случај, јер штитаста ваш и сувише брзо уништава шљиваке (за 2—3 год.), тако, док наши воћари увиде да шљиву треба бранити, она ће бити већ на рубу пропасти, те јој тада никакав лек не може помоћи.

Штитаста ваш се је склонила са листа на гране и стабло и ту мирује. Сада не чини никакву штету, јер не сише сокове из шљиве. По јаким мразевима и хладноћи она се боље заклања, са доње стране грања, јер се ту угодније осећа. Пошто се прскањем разним инсетицидима штитаста ваш моментано убија, то би било боље извршити прскање што пре, што раније то боље. Али, ако се прскање не изврши одмах, онда није касно ни у пролеће, само пре појаве цвета и листа.

Прскање је корисно и онда ако се шљивак налази у непосредној близини других заражених шљивака или заражене шуме, јер инсектициди не само што потпуно униште штитасту ваш, већ се још и тако упију у дрво да овај инсекат на такав шљивак теже наилази, те према томе воћњак је заштићен не само за једну већ за 2—3 године после прскања, када, наравно, штитаста ваш поново наиђе у ком случају треба поновити прскање.

Свесни земљорадници нека добро прочитају ових неколико редака, и нека не оклевају да уложе и новац и труд да

своје шљиве, из којих су до данас црпели велике приходе помогну и спасу од сигурне пропасти, јер ће спасавањем шљивака учинити велику корист и себи и држави. Прскање је једини спас за сваки заражени шљивак, друге му помоћ и нема и не може бити!

М. Н. Лолић.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ:

Сејање бадема и лешника.

Питање: 1) Да ли се може применити препоручен од г. Аџића начин сејања ораха на стално место, *и на бадеме и лешњике* племенитих сората?; — 2) да ли се могу и код нас гајити лешњици, као што су они *из Анатолије и Трапезунта*, чији су покушаји гајења успели у Касандри у Грчкој?

Скопље **АЛИ БЕЋИРОВИЋ.**

Одговор: 1) Свакојако, да ће се моћи применити сејање на стално место, *и на бадеме и лешњике*, како је препоручено у мом чланку у „Тежаку“ од 15. јануара ов. год. бр. 2.

Али, тај начин није онолико потребан за бадем и леску, колико је он потребан за орах и воћке (и уопште дрвеће) са врло разгранатом круном, за које је биљке врло потребна средсредна, или „сржна“, жила. И ја бих баш нарочито препоручио г. Бећировићу покушаје сејања бадема и лешњика на овај начин, но за овај случај са овим напоменама:

Пошто и ораси и лешњици обично губе моћ клијања после шест (6) месеци од зрења, дакле прошлогодишњи већ до половине марта ове године, ако пре тога не би били стратификовани, — то препоручујем, да се неизоставно сад одмах предузме стратификовање одређених за семе бадема и лешњика. На тај би се начин сејање овог семена већ стратификованог могло извршити крајем марта, или у првој половини априла ове год. Но, како је ово време за стратификовање остало кратко, а бадеми и лешњици су се зацело осу-

шили досад више него што је потребно за сејање — то препоручујем, да се стратификовање изврши на од мене предложени убрзани начин, и то: 1) у мањем сандучету *са струготинама од тестерисаних дрва, а не у песку;* 2) сандуче да се држи или у кујни или у дневној соби која се редовно ложи, гдегод на повишем месту, на неком орману или полици, *где би било у што већој топлоти;* 3) ове струготине да се *поливају* на решетку сваког другог дана, не баш хладном водом, те да би се стално одржавале влажне, али не мокре; 4) да се још ове струготине измешају са $^1/_3$ ситно стученог *дрвеног угља*, и да сандуче буде озго поклопљено прозорским стаклом, као и да се чешће контролише унутрашња влажност и топлота струготина; 5) да се неколико зрна и *нашуцају*, тако, да им тврда љуска само мало напукне, а да се не повреди језгра, како би боље продирала влага унутра, те да се види, да ли та зрна неће клијати пре осталих; 6) стратификовани бадеми и лешњици никако да се не сеју у земљу *садиљком*, где би испод ње остајала шупља рупа, над којом би део зрна над њом остао с доње стране необавијен земљом, те би то ометало клијање и рашћење; 7) засејана места да се обезбеде трњем од *врана и чавака*.

Овако стратификовано семе од бадема и лешњика може се посејати по један део на стално место, а други у леје у будућем растилу, па пратити њино клијање и њин даљи развитак, као доцније и доба доношења плодова, а и даљу плодовитост, а исто тако посматрати о сушним годинама већ израсле биљке, које више пате од суше, које мање.

Ако ли би се морали посејати ове године *нестратификовани* бадеми и лешњици, или недовољно стратификовани, не треба се изненадити, ако не би ове године никако никли, нити треба прекопавати место њине сетве, а не запуштати преко лета та места да зарасту у коров. Семе ће зацело нићи идуће године рано спролећа — разуме се, ако је било семе при сејању још једро и непросушено.

Бадеми се, уосталом обичније размножавају *навр-*

тањем (калемљењем) на шљиве, или на дивљачици горког бадема, и леске *изданцима и положаницама.* Уместо правих положаница, практичније је производити саднице племенитих леска на тај начин, што се бокори са више младих летараста рано спролећа, или још сјесени, загрну земљом за пола метра увис, и начини около широк оџак, као при огртању кукуруза, а кад се к томе тај оџак у сушно доба још и залива, онда ће се ожилити сви загрнути летораст, које треба и дуће године спролећа пажљиво одгрнути, па их одрезати са матице, и пресадити на стално место. Овакав жбун, са много младих летораста, добија се, кад се нека остарела леска сасече до земље, па се пусти да из пања избије много летораста.

2) Тешко је рећи унапред, да ли ће лешњици из Трапезунта и Анатолије дати резултате *и у Скопљу*, какве су дали покушаји у Касандри у Грчкој. Поднебље скопско знатно је хладније од поднебља грчког, те се је бојати да ти покушаји не подбаце. Али опет с друге стране, кад се зна да леске не долазе у врло осетљиве биљке, већ напротив баш у чврсте на хладноћи, онда није неоправдана нада, да ће дотичне леске дати и у Скопљу такве резултате, да ће се лепо рентирати њино гајење. Свакојако би било добро, кад би г. Бећировић предузео лично да ову пробу изведе — разуме се, не са великом количином биљака, већ са једно 10—20 их „Много више вреди пробати, него ли философирати."

Али г. Бећировић би могао да изврши и једну другу пробу. Ми имамо неколико врста ванредно лепих леска са необично крупним лешњицима, а које су прилагођене на много опорије поднебље него што је око Скопља; па, кад би г. Бећиревић поручио по неколико садница од свих (6) сората оваквих леска из расадника Милована Милорадовића, у Јагодини, — ко зна, можда би доживео да се изненади нечим необичнијим и бољим од леска и лешњика из Анатолије и Трапезунта!

Сретен М. Аџић

Београд, 10. II. — 1930
(Ивина улица 12)

Питање: Молим за одговор: 1.) Да ли треба поред шљива прскати дрворином по истом упутству и остале воћке, као крушке, јабуке, дуње и т. д.

2.) Да ли раствор дрворина може корисно да дејствује на стабла воћака, окречена јесенас доста дебелим слојем, и ако не може, шта да се ради?

Врњци.

Мијушко Петровић.

Одговор: *1.) Остале воћке можете прскати дрворином по упутству (сигурно мислите на летак Минист. Пољопривреде „Борба против штитасте ваши"), али треба ли их прскате само ако су заражене, и то најпре штитастом вашју а затим сипцима, или ако су биле јако нападнуте од лисних вашију. За успех прскања против сипаца не гарантујем вам.*

2.) Паметније би било да нисте узалуд трошили време и креч, нарочито, ако су у питању воћке заражене од штитасте ваши, јер кречењем се ваш не сузбија. Не остаје вам сада ништа друго него да ова стабла наквасите добро раствором, да течност продре испод кречних кора и убије ваши.

Д. П. Вукасовић.

ЛИСТАК

Синиша Станковић, проф. Универзитета

Гајење риба у малим рибњацима

(Наставак).

За израђивање једног рибњака, нужно је осигурати потребно земљиште и воду. Земљиште мора имати неколико особина, да би се рибњак на њему могао подићи. Оно пре свега мора бити непропустљиво за воду. Кречан или песковит терен није погодан, јер се вода на њему не може задржати. И иначе, такав је терен неплодан. А плодност земљишта је услов и за плодност самог рибњака. Најбоља су глиновита земљишта, јер одлично задржавају воду. Она су

сем тога по правилу добре плодности. Врло је добро за плодност рибњака кад је он опкољен обрађеним земљиштем, тако да се за време киша може у њ сливати вода са околног терена.

Земљиште, даље, мора бити потпуно оцедно, тако да се вода из рибњака може по потреби потпуно оцедити. Рибњак се ређе гради на потпуно равном и тешко оцедном земљишту, јер су тада трошкови око изградње прилично велики.

Обично се за изградњу рибњака узима земљиште са већ постојећим благим улегнућем, и нагнуто, тако да се вода може лако и потпуно оцедити. Нагиб мора бити благ, тако да и већи рибњак не буде дубљи од 2—3 м. У извесним случајима, (особито кад је реч о рибњацима за пастрмку, може се искористити и каква благо нагнута долиница или јаруга која није изложена бујицама.

Вода се у рибњаку задржи на тај начин, што се на најнижем месту изабраног земљишта изгради *насип*. Подизање насипа је главни посао у изградњи рибњака. Насип се гради од непробојног материјала, од добре глиновите земље која се добија са самог земљишта, приликом копања канала рибњака и евентуалног поравњивања узвишица које на земљишту постоје. Насип мора бити чврст и солидно изграђен, да без опасности задржи целу водену масу рибњака и ударе таласа. Отуда насип мора почивати на здравици; његова основа мора бити бар 3-4 пута шира од врха, а висина бар 30—50 см. изнад највишег водостања рибњака.

Средином целог рибњака, особито рибњака за шаране, све до места испуста воде у насипу, треба ископати широки канал, који ће послужити да се вода, приликом пражњења рибњака, може лако и потпуно оцедити. Добро је ископати још неколико бочних мањих канала у појединим деловима рибњака, који ће се уливати у главни канал. Пред самим испустом воде, испред насипа, треба ископати пространу јаму или *брлог*, у који ће се уливати главни канал, и у коме ће се скупити сва риба приликом лова. Брлог треба да има већу површину од неколико десетина кв. метара на хектар површине рибњака.

Овако изграђен терен рибњака, ваља сада потопити водом. Питање квалитета воде је од великог значаја за извесне врсте рибе која се жели гајити. У многим предузећима рибњаке пуне кишном водом која је сама по себи врло доброг квалитета, особито још кад се цеди са околног обрађеног и плодног земљишта. Али је велики недостатак кишнице у томе што је неравномерно распоређена у току године и што је има најмање баш онда кад је највише потребна

т. ј. преко лега. С друге стране, рибњаци који се пуне кишницом имају воду стајаћу, која се преко лета јако загрева тако да је у њима могуће гајити само рибе топлих вода шаране у првом реду.

Изворска вода, услед своје сталне а ниске температуре може се употребити само за рибњаке у којима се гаји пастрмка, риба која тражи хладну воду.

Речна вода је врло добра, већ и због тога што је човек може увек имати у довољној количини. Али како се и она преко лета загрева доста јако, она је погодна само за рибњаке са шараном. Воду из реке треба до рибњака довести засебним каналом. Никада река не треба да протиче кроз рибњак, покрај осталог и због тога што се тада количина воде у рибњаку не може по вољи регулисати.

Дубина воде у рибњаку не треба да је велика, највише 2—3 метра код насипа. Не треба губити из вида да плодност рибњака не зависи од количине воде него од потопљене површине, т. ј. од дна.

Што се величине рибњака тиче, она не треба да буде претерана. Неколико хектара за рибњаке са шараном, и неколико стотина квадратних метара за рибњак са пастрмком сасвим је довољна величина за успешно гајење. Међутим, успешно се гајење може изводити и са рибњацима сасвим малих сразмера, 100—200 кв. м. површине свега. У сваком случају, боље је имати неколико мањих рибњака но један велики.

Од великог значаја за рибњак је направа за испуст воде. Јер она мора бити таква да се рибњак може у свако доба по вољи испразнити. Једна од најбољих направа за ту сврху немачког је порекла, и састоји се у главном из једне коморе од дасака или бетона која је намештена у рибњаку при насипу, а у близини брлога. Унутарња страна коморе је од решетке, тако да вода може пролазити унутра. Унутрашњост коморе је подељена једном непотпуном и помичном преградом у два одељења. У предње одељење пролази вода кроз решетку и одатле се прелива преко средње преграде у задње одељење. Из овог последњег вода одлази у одводни канал ископан испод насипа. Добра страна ове направе лежи у томе што она регулише ниво воде у рибњаку аутоматски; рибњак се празни кад се унутарња преграда сасвим уклони. Трошкови око изградње овакве направе мали су.

— Наставиће се —

БЕЛЕШКЕ.

Винарски конгрес у Београду. *За 9. марта 1930 у 10 сати пре подне заказан је у Београду Земаљски виноградарско-винарски конгрес,* који ће се одржати у великој сали новог Универзитета са следећим дневним редом:

1.) Извештај о општем стању виноградарства земље,
2.) Олакшице за набавак средства за сузбијање штеточине винске лозе.
3.) Извоз вина и грожђа.
4.) Безалкохолно прерађивање грожђа.
5.) Дизање потрошње вина, у земљи.
6.) Вински закон.
7.) Организација Главног Савеза виноградара Краљевине Југославије.
8.) Резолуција.

Бесплатан календар. Делигација Произвођача Чилске Шалитре у Београду, Вука Караџића ул. 6. издала је календар-упијач за 1930. годину врло практичан.

Календар је штампан ћирилицом и латиницом, на српском, хрватском и словеначком као и на немачком и мађарском, и раздаје се *бесплатно* свакоме пољопривреднику и пријатељу пољске привреде, ко се писмено обрати Делегацији у Београду или њеним поделегацијама у: Загребу, Сомбору, Љубљани и Скопљу.

Суве смокве садржавају у себи 50-60% пургативног шећера који је лековит и храњив, а из таквог шећера најбоље наше далматинске смокве прави се већ много година наш познати лековити специјалитет фигол-еликсир одлично и угодно средство за чишћење стомака и црева. Фигол се добива у свим апотекама.

Пољопривредним Подружинама.

Многе Подружине нису поступиле по чл. 13. Подружинских Правила и нису послале извештаје о своме раду и делању у прошлој години и о своме материјалном и имовном стању на крају исте и почетку ове године, да би ови податци у изводу могли бити штампани у годишњем извештају Друштва и тиме изнети пред његов годишњи Збор. Подружине су ово требале да ураде до 15. фебруара, а оне то нису учиниле и ако је рок прошао.

Има Подружина које још нису ни своје редовне годиш-

ње скупштиие одржале, а то је штета за саму установу и за њене чланове, јер се после скупштине приступа активном раду у разним набавкама и снабдевању својих чланова разним справама, семеном и другим материјалом било на кредит било за готов новац, а те послове треба посвршавати увек пре почетка великих пролетњих радова.

Неке Подружине и данас шаљу за своје чланове само 25 динара чланског улога Друштву, ма да је чл. 6. подружинских правила ***прописано да треба да шаљу по 30 динара за сваког члана.***

Многе Подружине траже нов кредит, а нису своје дуговање из прошле и ранијих година измириле. Друштву је новац за нове набавке врло потребан, те му је немогуће да нове кредите одобрава пре но што се ранији дуг измири, јер нема средстава за набавку новог материјала.

Има Подружина које траже кредит и пре но што поднесу потврђене и таксом снабдевене обвезнице на износ кредита, или шаљу обвезнице непотврђене и нетаксиране и смарају за неповерење ако им се кредит по таквим обвезницама не одобри, или траже већи кредит но што је чл. 3. правила подружинских предвиђено. Како Друштво има преко 100.000 динара ненаплаћених дуговања из ранијих година, када су справе и материјал даване без пуноважних обавеза, то је оно принуђено, да у будуће справе, семе и материјал даје на кредит само својим подружинама на уредне обвезнице, а свима осталим установама и појединцима само за готов новац, на повуку, доплату или уз сигурну законску обавезу и то за кратко време.

Таксу коју Подружине буду плаћале за потврду обвезница по Т.Бр. 18. Закона о таксама (10 динара за сваку потврду и за сваку стотину износа по 0·50 динара) Друштво ће им накнадити отписивањем износа плаћене таксе при исплати рачуна.

Ради обезбеђења робе коју Друштво буде давало својим Подружинама и др. на кредит, примаоци исте морају потврђивати пријем исте потписом на дупликату рачуна, па овај Друштву вратити.

Скреће се пажња Подружинама, да по члану 32. друштвених правила одреде делегате за годишњи збор Друштва, (на сваких 50 чланова по један делегат, а Подружине које имају испод 50 чланова имају права само на 1-ог представника).

Извештавајући своје Подружине о изложеним, Друштво им препоручује да по истом у свему поступе т. ј. да што пре годишње скупштине одрже, извештај о раду и стању у прошлој години што пре пошаљу, да би се са друштвеним извештајем за исту год. могао штампати; да своја дуговања

из прошле и ранијих година што пре измире и траже нове кредите за текућу годину за потврђеним и таксираним обвезницама по обрасцу који од Друштва треба тражити, да за чланове шаљу по 30 динара улога и да одреде делегате за годишњи збор Друштва.

Бр. 1.317 од Српског Пољопривредног Друштва, 7. фебруара 1930. год., у Београду.

ЗАПИСНИЦИ СЕДНИЦА

УПРАВНОГ ОДБОРА СРП. ПОЉОПРИВ. ДРУШТВА

1. држане 1. јануара 1930. год. у Друштвеном Дому у Београду.

Били су присутни г. г. Председник М. Миљковић и чланови: Д. Спремић, В. Матић, Б Ранковић, С. Ратковић, Н. Петровић, А. Рашковић и Т. Владисављевић.

Председавао Председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

1) Прочитан је и примљен записник 53. седнице Управног Одбора.

II

2) Прочитан је и усвојен записник 52. седнице Књижевног Одбора.

III

Прочитан је записник 53. седнице финансијског Одбора, па је одлучено:

3) да се прими знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 динара;

4) да се не може признати дуг за осветљење за раније године у износу од 83. 587.40 дин.; пошто су рачуни плаћани редовно сваког месеца по срачунавању и тражењу Управе осветљења;

5) да се затхев Привилегов. Аграрне Банке, о враћању и обнови дуга, упути на мишљење Набављачком Одбору;

6) да се прима знању позив на пољоприв. изложбу у Паризу.

IV

Прочитан је записник 53. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

7) да се по жалби бр. 6.891 на детелинско семе, тражи накнада од продавца;

8) да се одбију понуде бр. 11.217 за вршалице и бр: 10.701 за мотике.

V

Прочитан је записник 53. седнице Програмског Одбора, па је одлучено:

9) да се прима предлог директора пољоприв. школе у Крагујевцу о одашиљању младића на праксу у Швајцарску, ако Министарство Пољопривреде прими на себе финансирање;

10) да се одбије молба Т. Савића за награду за напредан рад, упути Мин. Пољопривреде на надлежност;

11) да се одбије молба Р. Тодоровића, којом предлаже да се пропагира гајење мака за опијум у Банату, пошто је опитима утврђено да крајеви северније од Куманова нису дала задовољавајуће резултате.

VI

Саслушана су мишљења Инспектора за Подружине, па је одлучено:

12) да се прими знању извештај о извршеном прегледу код подружина стим, да се предузму мере за обезбеду потраживања од оних Подружина, код којих је утврђен неправилан рад;

13) да се прими у састав нова Подружина у Стојачку пошто је испунила све услове.

VII

Саопштења у предлози;

14) Прочитан је позив Позл. Трг. Агенције из Будим-Пеште на пролегњи велесајам. Одбор прима знању с тим, да се не може узети учешће, пошто је рок за пријаву сувише кратак.

15) Члан г. Б. Ранковић предлаже да се личностима заслужним за рад на Друштвеним пословима издају писмене похвалнице. Такође предлаже да се замоле лица из Бановинских Пољопривредних Одељења да настану, да у својим местима оснују Подружине. Одбор усваја оба предлога.

Са овим је седница закључена.

НЕМА ЂУБРЕЊА

ПОЉОПРИВРЕДНИЦИ!

ПОЖУРИТЕ СА

наруџбином 40% КАЛИЈЕВЕ СОЛИ!!

СВА ОБАВЕШТЕЊА О ПРОДАЈИ КАЛИЈЕВЕ СОЛИ И УПОТРЕБИ СВИЈУ ВЕШТАЧКИХ ЂУБРИВА ДАЈЕ БЕСПЛАТНО

Агрикултурно-Кемички Уред за Калијево гнојење.

Београд Поенкареова 37 — Загреб Трг Бурзе 3/II

3—1

Ви ћете сачувати Ваше здравље

и за најјаче зимске студени, ако будете свагда настојали да Вам Ваши пробавни органи правилно и редовито функционишу.

Фигол еликсир уређује пробаву и повраћа Вам здравље.

Фигол еликсир наручује се поузећем у Апотеци Др. Семелић, Дубровник, 2/48.

Оригинални сандучић са 3 флаше са паковањем и поштарином стоји Дин. 105. од 8 флаша Дин. 245.—, а 1 флаша Дин. 40.—

Многобројне захвалнице стижу дневно о успешном деловању Фигола.

Јавна захвалница.

П. н. Апотека Др. Семелић, Дубровник, 2/48.

Наручене 3 флашице Фигола је моја цела фамилија прописно употребила и свима је одмах била изванредна помоћ за вртоглаву главобољу и апетит, а увиђамо да има у Фиголу од многих болести велика помоћ. Нарочито сам ја имао стомачну болест. знао сам боловати ПО 6 МЕСЕЦИ НЕПРЕСТАНО, но кад сам одредио за се једну бочицу нисам је целе ни употребио и ВЕЋ САМ ДОБИО ЗА 8 ДАНА ПОТПУНО ЗДРАВЉЕ и сада се осећам потпуно здравим. С велештовањем.

Начелник
МУХАМЕД-АГА Х. МЕХМЕДОВИЋ.

Гор. Тузла, 24/12-1928.

12—7

То прија!

Одмах нестаје болова, срце радосно куца, лице се весело шири...

Ако Вас прими реуматизам или ишијас нахлада или живчана премореност, ако Вас ухвате главобоља, вратобоља — онда приуштите себи крепку масажу фелеровим правим миомирисним Елза-флуидом! Вазда поуздано дејствовање тога доброга народног средства чини га већ кров 33 године тако о миљеним. „Елзафлуид" законом заштићен. Такође код унутрашњег поремећања, грчева, санција, мучности — доста је неколико капи на шећеру.

То помаже!

У апотекама и свим одговарајућим радњама: покусне бочице 6 Дин. дноструке боце 9 Дин., специјалне 26 Дин.

Поштом: најмање 1 пакет са 9 покусних или 6 двоструких или 2 специјалне боце стоји 62 Дин. Шест таквих пакета сам с 250 Дин. већ с паковањем и поштарипом. Наруџбе на адресу:

EUGEN V. FELLER, lekarnik,
Stubica Donja, Elsatrg 366.

Ако пак требате добро средство за отвор, које јача желудац онда тражите Фелерове Елза-пилуле 6 кутија 12 Дин.

То ће и Вас ВЕСЕЛИТИ!

За само **28** динара и **50** пара добијете револвер привесак са 24 патрона, врло лаког пуцња, не може никад озледити. На хиљаде разних предмета на све сврхе, практичних предмета за употребу, глазбала, бријаћих апарата бритва, маказа, справа за шишање, алата, кућанских и одевних потребштина, рубља, одела, ципела, играчака и т.д. налазите у новој великој илустрованој кућној књизи, коју и Ви

Бесплатно

добијете

ако је дописницом затражите од светске —отпремне куће—

H. SUTTNER
u Ljubljani broj 950.

Лозни и Воћни Расадник

— Моравске Бановине у Јагодини, —

има на продају овог пролећа веће количине: 1) **Лозних калемова** разних сорта на подлогама Рипарији, Рупестрису и „Телеки“ 8. В. 2) **Резница и прпорака** (корењака) амер. лозе Рипарије, Рупестриса и Мурведера 1202.; 3) **воћних садница** разних сората од јабука и крушака.

Превоз лозног материјала врши се брзовозно и бесплатно. Наруџбе се извршују одмах. Квалитет првокласан.

3—1 **Управа Расадника.**

Лист излази 1. и 15.—Цена листу на годину за Краљевину Југославију 30, а за иностранство 65 дин. Ђаци и војници добијају лист у пола цене.—Претплата и рукописи упућују се Срп. Пољопривредном Друштву у Београду. — Рукописи се не враћају.—Цена огласима по такси.—Рачун код Поштанске Штедионице број 50350.

Против кочења зглобова

Мала количина Слоан-овог Линимент-а (масти) намазана на оболело место ублажава бол и помаже.

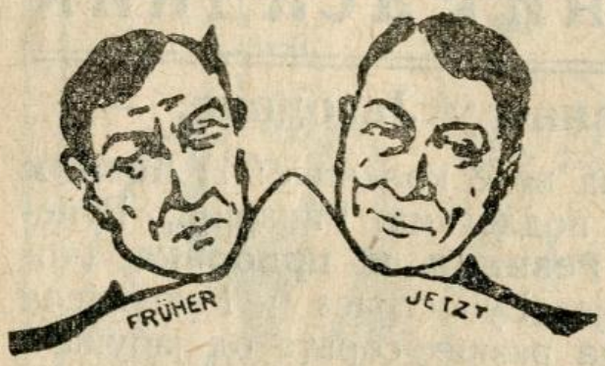
Непотребно је утрљавање; ова маст упија се сама у кожу, ублажавајући болове код укочених зглобова, болесних мишића и живаца, хлади код запаљења и одстрањује сваки траг кочења и болова.

Употребљавајте Слоан-ову маст против реуматизма, болова у крстима, ишијаса, болести леђа, болова дисторзије и контузије.

Добија се у свима апотекама и дрогеријама.

Слоан-ов Линимент
одстрањује болове

Генерално Заступништво
Мишковић и Комп.
БЕОГРАД, Сарајевска 70.

пре сада

ПРАВА УТЕХА ЗА ЖИВЧАНО БОЛЕСНЕ

Јест моје управо изашло разјашњење. У истом се објашњавају многогодишња искуства о разлозима, постанку и лечењу живчаних болести. — Ово еванђеље здравља шаљемо свакоме, ко га писмено затражи од доње адресе.

Хиљаде захвалница доказују ненадмашено једини успех неуморног савесног истраживања за добробит патничког човечанства. Ко припада

великој чети живчано болесних,

ко трпи од растресености, тескобе, ослабљења памћења, нервозне главобоље, бесанице, стомачних сметња, превелике осетљивости, болова у зглобовима, опћените или деломичне телесне слабоће или од других безбројних појава,

мора да затражи моју књижицу утехе.

Ко ју пажљиво прочита, доћи ће до утешљивог уверења, да постоји једноставан пут до здравља и животне радости. Не чекајте, и пишите још данас.

Ernst Pasternack, Berlin S0. Michaelkirchplatz Nr. 13, Abt. 352

Нервозним

Бесплатно шаљемо — нов начин —

„Подмлађивања и лечење организма“

повратак снаге, здравља, радне способности и продужење активног живота.

Тражити: Београд, Краља Милана, 58. Милош Марковић.

Изашло је из штампе

Практично Земљомерство

за ученике Пољопривредних Школа.

— од професора —

Милана Дуњића

начелника Министарства Пољоприв. и Вода у пензији.

Цена 40. Динара.

1—1

ВОЋАРИ!

Има само једно средство којим можете сигурно излечити ваше воћке од *штитасте ваши, крваве ваши и других штеточина и болести,* а то је оригинални холандски

КАРБОКРИМП

одликован златном медаљом на Шљиварској Изложби

Сва упуства и обавештења о употреби и продаји даје АГЕНТУРА „КАРБОКРИМП“ Београд, Краља Милана бр. 89.

КАРБОКРИМП се може добити код:

Београд: Српског Пољопривредног Друштва,
Ваљево: Ваљевска Окружна Банка,
Аранђеловац: Војислав Дамњановић, трговац,
Чачак: Чачанска Пољопривредна задружина,
Лаваревац: Срески расадник (срески економ),
Обреновац: Миливоје Вељановић трговац,
Шабац: Подринска Продуктна Банка,
Сарајево: Дрина Д. Д. Симе Милутиновића,
Бијељина: Душан Марић трговац,
Дервента: Иван Гргић (Беглуци),
Бос. Костајница: Срески Расадник (срески економ),
Бањалука: Савез Српских Земљорадничких Задруга.

5—2

СТОЧАРИ!

Вама је познато прво и најсигурније средство против метиљавости код све домаће стоке

ДИСТОЛ

који је у читавом свету дао најбоље успехе употребом кроз 10 година.

Зато метиљаву стоку лечите на време само

ДИСТОЛОМ

који убија метиљ са 100% сигурности, ако се употреби по прописаном упуству

Израда Дистола под сталном је контролом проналазача г. Проф. Др Марека, аутора ветерине светског гласа. **Чувајте се фалсификата сличних јевтиних препарата и влажног Дистола. Тражите само капсуле са жигом за овце Дистол, за говеда Distol.**

Дистол продају све апотеке и дрогерије. 5—2

Упуства и сва обавештења шаље бесплатно:

фабрика „КАШТЕЛ“ А. Д. Загреб 3. и главни продавац: „БИЉАНА“ А. Д. Београд — Краљице Марије број 14.

ВОЋАРИ!

Вас се првенствено тиче, хоће ли се шљиваци одржати и спасти од НАЈВЕЋЕГ ШЉИВИНОГ НЕПРИЈАТЕЉА, ШТИТАСТЕ ВАШИ

Не чекајте, свако оклевање и штедња Ваша је штета.

Зато сви у борбу против штитасте ваши!

Употребите само сигурно, опробано, од Министарства Пољопривреде препоручено средство

ДРВОРИН

одликован златном дипломом на шљив. изложби

који ће вам воћке препородити

ШТИТАСТУ ВАШ и друге штеточине и болести са успехом уништити.

За прскање воћака продајемо практичне и јевтине воћне прскалице.

Дрворин и прскалице могу се добити код наших продаваоца:

Српско Пољопривредно Друштво — Београд, Немањина бр. 11. Брковић и Продановић трг. — Гор. Милановац, Исак Вајнберг трг. – Ваљево; Јеврем Томић трг. – Ваљево, Будимир Димитријевић трг. — Чачак, Сава Јанчикић трг. — Брчко, Душан Поповац трг. — Бијељина, Селим Карабеговић трг. — Модрић, Спасо Хаџи-Стевић трг. — Грачаница, Миркс Тодић трг. — Бос. Градишка, Херман Кон трг, — Слав. Пожега, Јов. Гороић трг. — Лозница Риста Благојевић трг. — Зворник, Сава Јањић трг. — Ариље. Ср. Економ — Обреновац.

Траже се продавци за Дрворин у осталим шљив. центрима **Упуства, цене и сва обавештења шаље бесплатно:**

„Биљана“ А. Д. — Београд

ДУШАНОВАЦ, Пошт. фах 423.

5—2

Штампа „ЗАШТИТА“ — Београд, Студеничка 62. — Телефон 2-24

Ослобођено Поштарине
реш. Мин Пошта и Тел. бр. 17306/24. г.
Бр. 5. Београд 1. марта 1930. год. LVII (57 год.)

За С. П. Друштво власник
председник, **Мирко Миљковић**

Одговорни уредник
Божидар Ђ. Ранковић

ПОЗИВ

На 56. Редовни Годишњи Збор Српског Пољопривредног Друштва, који ће се одржати на основи чл. 36.—39 Друштвених правила 23. марта 1930. године у Друштвеном Дому у Београду, са овим дневним редом:

1. Председник или његов заменик отвара Збор у 9 часова.

2. Подноси се извештај о раду Друштвене Управе,

годишњи рачун о приходу и расходу и извештај о стању целокупне имовине.

3. Подноси се на одобрење буџет прихода и расхода за текућу годину, која почиње 1. јануара.

4. Решава се о изменама и допунама Друштвених правила.

5. Решава се о писменим предлозима Друштвене Управе, Подружина и појединих чланова, који су поднети Управи најмање петнаест дана пре Збора.

6. Бирају се чланови Управног Одбора.

7. Бирају се почасни и редовни чланови.

Што се од овог дневног реда не сврши на дан Збора, продужиће се идућег дана и даље све док се не исцрпи дневни ред.

Право гласа на збору имају само редовни чланови и изасланици Подружина (чл. 11. и 52. Правила).

Позивају се редовни чланови да на овај збор дођу, а Подружине да упуте своје изасланике са потребним пуномоћјем.

Бр. 1295.— Од Српског Пољопривредног Друштва, 6. фебруара 1930. године, у Београду.

ИЗВЕШТАЈ

СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

О РАДУ У 1929. ГОДИНИ

поднесен 56. редовном годишњем Збору.

А. Општи део.

Управи је част поднети Збору овај извештај о своме раду у 1929. г. са рачуном прихода и расхода и стањем целокупне имовине, а у смислу чл. 38. тач. 2. Друштвених Правила.

Морамо одмах да нагласимо, да је резултат рада доста повољан, кад се доведе у везу са неповољним условима за

пољопривреду у 1928. г. који су се у овој години још јаче испољили.

Имајући пред очима те неповољне прилике и руковођена циљем и задатком Друштва, Управа је уложила сав свој труд и добру вољу да пољопривредницима свесрдно помогне и корисно им послужи. Разуме се, да није пренебрегнута ни заштита друштвених интереса, што се све види из даљег излагања.

По уобичајеној пракси, примљени предмети су претходно претресани на седницама ужих одбора, секција или конференција, па потом на седницама управног одбора. Мањи број предмета, који нису изискивали претходно проучавање, изношени су одмах на решавање пред управни одбор.

У току године управни одбор одржао је 53 седнице на којима је расправљао и решавао о 904 предмета.

I Подела на одборе.

Ради бољег и темељнијег проучавања појединих предмета о којима има да решава управни одбор, чланови управе деле се на специјалне одборе, како то прописују чланови 9. и 10. друштвеног пословника. У овим се одборима претходно предмети проучавају, па затим износе управном одбору са мишљењем.

Столни специјални одбори у смислу чл. 10. друштвеног пословника били су ови:

а) ***Књижевни одбор***, у коме су били чланови г. г. Мирко Миљковић, Др Танасије Митровић и Божидар Ђ. Ранковић, старао се о прибирању и оцени рукописа за Тежак, Календар и друга издања, као и о откупу књига од пољопривредних писаца;

б) ***Финансијски одбор*** са члановима г. г. Бориславом Станисављевићем, Савом Ратковићем и Тимом Владисављевићем, старао се о правилном обављању финансијских послова;

в) ***Набављачки одбор,*** у коме су радили чланови г. г. Никола Петровић, Лазар Сладе́ковић и Драгутин Спремић, водио је бригу о свима набавкама и о уредном и благовременом снабдевању пољопривредника, и

г) ***Програмски одбор*** у коме су радили чланови г. г. Милутин Стојановић, Вића Матић и Александар Рашковић, израдио је програм рада, чинио предлоге за његово извршење и старао се, да се усвојени предлози приведу у дело.

Поред ових сталних специјалних одбора били су установљени и следећи ***привремени специјални одбори***, а на основи чл. 9. друштвеног пословника:

а) ***Одбор за штедњу,*** у коме су радили г. г. Мирко Миљ-

ковић, Милутин Стојановић, Тима Владисављевић и Лазар Сладековић. Овај одбор имао је задатак, да с обзиром на општу кризу сведе расходе на најмању меру и да се постара за повећање обрта;

б) ***Изложбени одбор*** са задатком да учини припреме за приређивање земаљске изложбе сувих шљива и прерађеног и конзервисаног воћа и поврћа, као и да ову изложбу уреди. У овај су одбор ушли г. г. Никола Петровић као директор и Драгутин Спремић, Лазар Сладековић и Сава Ратковић, као чланови, и

в) ***Одбор за утакмицу плугова у орању,*** у који су ушли г. г. Мирко Миљковић, Д-р Танасије Митровић, Тима Владисављевић и Борислав Станисављевић, а изван управног одбора г. г. Д-р Тимофеј Локот и Д-р Драгомир Ћосић, редовни чланови. Овај одбор имао је дужност да учини све припреме ради извођења међународне утакмице плугова за сточну запрегу, у орању.

Но поред ових сталних и привремених одбора, Управа је позивала на окуп чланове појединих секција, сазивала конференције и приређивала анкете и конгресе, ради прибављања мишљења о предметима, о којима је требало чути и друге чланове Друштва, како би се у извођењу свога задатка користила драгоценим стручним погледима и саветима.

II Програм рада.

Као основица целокупног рада управе служио је програм рада утврђен одмах после годишњег збора и онако како прописује чл. 2. друштвених правила.

За ову годину био је овако утврђен програм рада:

I. У ***васпитно пропагандистичком правцу.***

1. Непосредно преко чланова Управе и чиновника Друштвених, а посредно преко својих Подружина, редовних чланова, свога органа „Тежака“ и других издања, и раздавањем откупљених или на распродају примљених поучних књига и брошура, Друштво ће у народ ширити савремена знања за напредак свих грана пољске привреде.

2. Приређивањем конференција и конгреса и расправљањем важних пољопривредних питања на њима, Друштво ће настојати да у народ унесе што више корисних и практичних метода за рад на унапређењу пољопривреде.

3. У циљу потстицања пољопривредника за напредније начине рада у свима пољопривредним гранама, Друштво ће приређивати изложбе и утакмице и расписивати стечаје. У овоме раду Друштво ће користити сваку прилику да у народ

унесе што више савременијих справа и алата, селекционисаног семена, ратарских усева и пићних биљака, бољих раса стоке и живине.

Ради проучавања појединих грана, одређивања њихове рентабилности и одређивања правца за њихово систематско унапређење, Друштво ће прикупљати мареријал са изложаба.

4. Друштво ће из својих средстава и помоћи Министарства Пољопривреде и других установа, а у споразуму са Подружинама и обласним и сресним самоуправама приредити више посебних и општих пољопривредних изложаба у разним крајевима наше државе.

Друштво ће и своје Подружине помагати и морално и материјално у приређивању изложаба.

Где год је могуће и потреба се укаже при изложбама осниваће се продајна оделења за све изложене предмете.

5. Друштво ће настати да ове године, ако иоле буде повољна година, приреди и обави изложбу сувих шљива и прерађеног — конзервираног воћа и поврћа.

6. У циљу унапређења живинарства, које из године у годину постаје све важнија пољопривредна грана и чинилац у трговини, Друштво ће ове године приредити земаљску живинарску изложбу.

7. У циљу ширења пољопривредног и општег знања и код женског земљорадничког света, Друштво ће уз сарадњу својих Подружина и обласних самоуправа наставити рад на обављању тромесечних течајева за сеоске домаћице и помагати организовање истих од других установа.

8. Друштво ће се постарати да према својим средствима установи фонд за пољопривредну пропаганду, који ће се састојати у приређивању курсева, популарних предавања, штампања плаката, брошура и других поука, фонд ће се створити уношењем 10% чистог прихода, помоћи Министарстава, Народне Банке и других установа.

9. Према указаним потребама и захтевима својих Подружина или тражењима обласних самоуправа а уз њихову сарадњу, Друштво ће на више места приређивати краће течајеве — курсеве из свих пољопривредних грана.

Да би курсеви били разноврснији и кориснији, Друштво ће ступити у везу са Савезом Земљорадничких Задруга и Савезом Здравствених Задруга, да и ове установе обаве своје курсеве о своме трошку.

10. У споразуму са својим Подружинама и обласним самоуправама, Друштво ће приредити више јавних практичних пољопривредних предавања популарних за народ.

11. Друштво ће преко својих чиновника, државних и самоуправних пољопривредних органа, народних учитеља, све-

штеника, школованих пољопривредника и осталих пријатеља напретка пољске привреде и народа, радити на оснивању својих Подружина, савеза Подружина и Омладинских Пољопривредних Дружина.

12. Ради чвршће везе у раду између Друштва, његових Подружина и Омладинских Дружина Пољопривредних, Друштво ће ове преко својих изасланика и чиновника чешће обилазити, контролисати, давати инструкције, уносити агилности за рад и појачавати у љубави и преданости овим установама и њиховом задатку.

13. Поред издавања Друштвеног листа „Тежака“, практичних пољопривредних поука са Календаром и Тежакове библиотеке, Друштво ће издавати кратке и сезонске поуке из разних пољопривредних грана у виду зидних плаката и брошура.

Друштво ће у свом дому одржавати Пољопривредну Књижницу и Читаоницу и старати се да ову снабде најбољим домаћим и страним делима.

14. У циљу што јаче и што ефикасније пропаганде за уношење и ширење пољопривредног знања и просвећивање народа у опште, Друштво ће продужити започети рад, на оснивању пољопривредних књижница и читаоница у народу, и њиховог Савеза, и ове помагати морално и материјално давањем књига својих издања са већим попустом од уобичајеног.

15. Друштво ће наставити рад на изради Пољопривредног Речника и стварању специјалног фонда за његову израду и даље издавање.

16. У циљу што јаче пропаганде за сузбијање биљних штеточина и болести Друштво ће наставити рад на приређивању практичних предавања и набавци справа и средстава потребних за ову сврху.

17. Друштво ће наставити рад на оснивању Савеза свих Пољопривредних Друштава и Удружења у нашој држави.

18. Друштво ће радити на прикупљању средстава и организовању једне екскурзије подружинских и својих чланова било у напреднији крајеве наше државе било у коју страну државу.

II. *У пословно посредничком правцу.*

19. Друштво ће набављати пољопривредне справе, разно семе, материјал и помоћна средства за повећање и побољшање пољопривредне производње, и ове преко својих Подружина у народ раздавати.

20. Друштво ће настојати, да врши набавке најбољих и савремених справа и алата, испита њихову практичну примену, па их потом у народ раздаје.

21. Друштво ће и даље радити и настојавати на томе, да се најбоље пољопривредне справе и материјал, набављени у иностранству ради унапређења пољске привреде, ослободе царине или царињење ових врши по најнижем ставу, а транспорт целокупног материјала, који Друштво врши жељезницом и паробродима да се обавља на време и по сниженој тарифи.

22. Друштво ће радити и помагати, да се производња и селекција разнога семена ратарских усева и пићних биљака врши у нашој земљи и настојати да се врши откуп овога за крајеве у којима се осећа оскудица у њему ако одговара условима за откуп.

III. *Остали радови Друштва.*

23. Друштво ће одржавати везе са досадањим пољопривредним организацијама у земљи и на страни, а ступиће у везу и са новим организацијама пољопривредног карактера.

24. О својој Слави Друштво ће приредити какву изложбу, Конгрес или какво популарно предавање.

25. Друштво ће радити на прибављању свега што је потребно, да се што пре приступи подизању Друштвеног дома.

26. Друштво ће наставити рад на припремању потребног материјала за израду одличја за заслуге стечене на унапређењу пољске привреде.

27. Поред изложеног Друштво ће предузимати и радити и све друге, у овом програму непредвиђене послове, који се не противе Правилима Друштвеним, а који ће донети користи за постигнуће циља и задатка Друштва.

Б. Извршење програма рада

И ако су прилике за рад биле сразмерно врло тешке, Управа је успела да изврши цео предвиђени програм рада изузев неколико тачака, које су биле скопчане са великим материалним издацима. Опште стање наше пољопривреде и наших пољопривредника налагали су Управи да посредује у хитним конкретним случајевима, и тиме олакша и поправи садање стање у колико је могла и у колико се дало поправити.

Неизвршене су остале следеће тачке програма рада:

6. Приређивање земаљске изложбе живине;

7. Приређивање течајева за сеоске домаћице;

13. Штампање сезонских поука у виду зидних плаката и брошура;

15. Штампање Пољопривредног Речника;

18. Приређивање екскурзије у напредније крајеве наше Државе;

25. Израда планова и друге припреме за подизање друштвеног дома, и

26. Припремање материјала и израда одличја за заслуге стечене на унапређењу пољске привреде.

Управа је свесна чињенице да би њен рад био много потпунији и од велике користи и по нашу пољопривреду и по Друштво да су све тачке програма рада могле бити извршене, али је стицај прилика био јачи од њене воље и материјалних средстава. Изложба живине није могла бити приређена с јесени, јер је приређено доста изложаба живине, а међународна изложба живине приређена је у исто време када је и Друштво требало да приреди своју. Јесења утакмица плугова и спремање изложбе сувих шљива и конзервисаног воћа и поврћа апсорбовали су материјалне жртве и радну снагу, те је Управа одустала од приређивања изложбе живине. Управа је помогла приређивање течаја за сеоске домаћице у селу Ваљевцу код Књажевца. Министарство Пољопривреде издало је у току године више штампаних поука. Штампање Пољопривредног Речника, приређивање екскурзије и израда планова за подизање друштвеног дома изостали су због оскудице у материјалиим средствима. Израда одличја за заслуге стечене у пољопривреди изостала је због тога, што је Управа израдила медаље за утакмицу плугова и за награде за изложбу шљива и за будуће изложбе и што је Управа сазнала да Господин Министар Пољопривреде намерава да уведе оваква одличја.

I Рад у васпитно-пропагандистичком правцу.

Овом делу програма рада посвећена је особита пажња, у циљу долажења у што ближи додир са пољопривредницима.

Циљ овоме правцу рада јесте тај, да се пољопривредници заинтересују за поправку свога стања путем савремене пољопривреде.

Овај рад извођен је било посредно, т. ј. путем књижевних издања, расписа, стечајева, објашњења усмених и писмених, било непосредно, т. ј. путем практичних предавања, курсева, изложаба и приликом посете Друштва.

Мада је у овоме правцу доста урађено, ипак није урађено онолико колико се мислило и желело. Узрок лежи у пољопривредној, односно привредној кризи, због чега су извесне

изложбе отказане, мање се растурао Тежак, али је зато више тражено писмених савета но ранијих година.

1. КЊИЖЕВНИ РАД.

Књижевном радњом пружане су пољопривредницима савремене поуке преко Тежака, Календара и других друштвених издања и откупљених књига. Нарочита је пажња обраћана да материјал буде савремен, сезонски, лако разумљив и да задовољи читаоце у сваком погледу.

Овим радом руководио је Књижевни одбор, који је у току године одржао 52 седнице и дао мишљење Управном одбору о 641 предмету.

а) *Тежак* је под уредништвом г. Божидара Ђ. Ранковића, члана Управе, у главном доносио чланке сезонске и практичне. Поред тога доносио је многе одговоре на разна питања, што показује све веће интересовање његових читаоца за савременим пољопривредним знањем. Ово се, донекле, потврђује чињеницом, да је број читаоца „Тежака“ и ове године, остао безмало исти као и претпрошле, и поред тешких економских прилика и поред тога што је претплата на „Тежак“ била повећана. Али то показује исто тако донекле да редовни читаоци „Тежака“ нису довољно агилни и не труде се да свој лист растуре међу своје познанике, јер се само тако може осетно повећати број читаоца „Тежака“, ако сваки његов стални читалац, који је са његовим правцем писања задовољан, међу својим познаницима прикупи нове претплатнике. Тако би се „Тежак“ штампао у већем броју примерака и на тај начин трошкови око штампања знатно смањили, што би омогућило да се поучни део „Тежака“ знатно прошири. Зато и овом приликом молимо редовне чланове Друштва и Подружина и сталне претплатнике „Тежака“ да се заузму око његовог растурања у народу.

Године:	Број претплатника		
	чланова подружина	осталих	свега
1920	3466	702	4168
1921	6483	302	6785
1922	8067	1433	9500
1923	6350	1139	7489
1924	6392	1222	7614
1925	5936	1448	7384
1926	6238	1664	7902
1927	6242	1380	7622
1928	7157	1243	8400
1929	6990	953	7943

И у овој се години „Тежак“ штампао у 10000 примерака. Вишак штампаних примерака растуран је у циљу пропаганде.

Како се пак „Тежак“ ширио последњих година, види се из овог прегледа:

б) ***Календар са практичним пољопривредним поукама,*** под уредништвом г. Милутина Стојановића, члана управе, штампан је и ове године у 15.000 примерака. Какве је вредности његова садр-

жина, довољно је ако кажемо, да су сви примерци распродати.

в) ***Откупљено је*** разних пољопривредних књига 4670 комада, у вредности 109.450 динара. Откуп ових књига вршен је у циљу помагања пољопривредних писаца, као и у циљу снабдевања пољопривредника са добром књигом.

г) ***Набављено је и примљено на поклон за друштвену библиотеку*** 118 разних стручних књига, те је библиотека на концу године бројала 1594 дела.

д) ***Поклоњено је*** Подружинама, пољопривредним и другим читаоницама, као и курзистима 4269 ком. разних књига.

ђ) ***По претплати*** примани су следећи листови и часописи: Службене Новине, Hos odár Ceskoslovensky, La Vie à la Campagne, Revue de Viticulture, La Vie Agricole et Rurale и Deutsche Landw. Presse.

е) ***У замену*** за Тежак примано је 104 разних листова и часописа.

2. ВЕЗА СА ПОЉОПРИВРЕДНИМ ПОДРУЖИНАМА И ОМЛАДИНСКИМ ДРУЖИНАМА.

Веза Друштва са Подружинама његовим одржавана је непрекидно путем коресподенције, посредовањем у набавкама пољопривредних справа, семена и материјала и снабдевањем са истима подружинских чланова, доласком подружинских делегата и представника у Друштвени дом и одласком Друштвених делегата и чиновника код подружина.

Друштво је од увек чврсту и непрекидну везу са својим подружинама сматрало за врло важну, због чега је сваку своју акцију за рад и пропаганду у народу уз сарадњу подружина спроводило.

Две економски слабе и неповољне године, какве су биле 1927. и 1928., имале су дејства и утицаја, те је број подружинских чланова, и поред свег старања да буде већи, остао у 1929 год. мањи за 167, ма да је број подружина за 17 већи.

Рад Друштва на оснивању и одржавању Омладинских Пољопривредних Дружина (дечијих пољопривредних клубова) по угледу на сличне установе у Америци, није дао жељене резултате. Због недовољних материјалних средстава и слабе организације и немања школованих пољопривредника у народу, који би ове установе водили и у њима радили, увидело се да је идеја тешко остварљива, те је Друштво принуђено да рад у овом правцу у будуће не врши.

Да би на другој страни надокнадило и појачало рад на пропаганди у народу, Друштво је покренуло акцију за оснивање пољопривредних књижница и читаоница, које ће у раду и одржавању помагати, а поред тога појачаће рад на оснивању и јачем делању његових подружина.

Колико је Друштвених подружина и у којим местима у 1929 години било, са колико чланова и колико је којој кредита одобрено, види се из следећег прегледа:

Преглед

Подружина Срп. Пољопривредног Друштва у 1929. год.

Редни број	МЕСТО ПОДРУЖИНЕ	Број чланова	Одобрен кредит динара	Редни број	МЕСТО ПОДРУЖИНЕ	Број чланова	Одобрен кредит динара
1	Алексинац	40		37	Гуча-Прагачево	33	
2	Ариље	31		38	Голобок	85	25 000
3	Алексан.-Жупа	28		39	Грабовац-Трстен	38	10.000
4	Аранђеловац	100	35.000	40	Ђурђево Бачка	63	
5	Алексан.-Пож.	15		41	Ђураковац-Исток	52	15.000
6	Босан. Дубица	62		42	Жучковац-С.Бањ	16	
7	Богатић-Мачва	77	10.000	43	Житковац	37	
8	Београд	107	30.000	44	Жабаљ-Бачка	55	
9	Брезовица-Грст.	16		45	Жабари Пожар.	48	
10	Барајево-Умка	15		46	Жилча-Тетово	16	
11	Брестово.-В. П.	16		47	Жучковац-Књаж.	24	
12	Бања Лука	34		48	Зајечар	32	
13	Бабушница	35		49	Зворник-Босна	16	
14	Брус-Копаонич.	17		50	Зеница-Босна	39	
15	Борач-Књић	36	9000	51	Затоња-В. Град.	18	
16	Бегаљица Гроцка	27	8600	52	Звездан-Зајечар	26	
17	Бањевац-Умка	37	10.000	53	Јужни Брод	15	
18	Боровац Кр.Село	15	4500	54	Јагодина мушка	130	
19	Брестовац-Леск.	18	7500	55	Јасиковица-Трст.	24	
20	Брестовац-Књић	36	9300	56	Јагњило-Младен.	35	10.500
21	Бечевица-Књић	32		57	Јагодина-женска	50	
22	Белановица	32	12.000	58	Крупањ	26	
23	Ваљево	156		59	Краљево Село	28	15.000
24	Велики Поповић	20		60	Куршумлија	55	25.000
25	Варварин	35		61	Крушевац	132	
26	ВлашкиДо-Азањ.	49	14.700	62	Кладово	21	
27	Владимирци	84	25.000	63	Ковин Банат	46	13.800
28	Вел. Градиште	26		64	Краљево	77	
29	Власотинци	39		65	Кратово	24	
30	Вел. Дрен.-Трст.	57	20.000	66	Ковачица-Банат	95	30.000
31	Високо-Босна	130		67	Каменица-Ваљев.	72	10.000
32	Врање	92	20.000	68	Крнево-В Орашје	30	9000
33	Велико Орашје	30	19.000	69	Камендол-Гроцка	40	12 000
34	Вишеград-Босна	35		70	Кумани-Банат	21	
35	Вранште-Приз.	81	15.000	71	Куманово	28	
36	Гор. Милановац	250		72	Конак-Банат	23	

Редни број	МЕСТО ПОДРУЖИНЕ	Број чланова	Одобрени кредит динара	Редни број	МЕСТО ПОДРУЖИНЕ	Број чланова	Одобрен кредит динара
73	Кнић-ср. груж.	25		113	Рача-Краг.	23	
74	Крагујевац	19		114	Рудник Качер.	55	
75	Калиновик-Босна	29		115	Ражањ	25	
76	Лазаревац	58	10000	116	Рибник-Трстен.	196	60 000
77	Лозница-Јадар	48		117	Ракинац Марков	48	12.000
78	Липолист-Мачва	21		118	Рашка	63	7000
79	Лаћевци-Краљ.	20		119	Рожанци-Сопот.	26	7000
80	Љешница Кучево	17	5100	120	Рековац	28	4000
81	Медвеђа-Трстен.	42	12600	121	Сараорци	27	8100
82	Макци-В. Град.	24		122	Стари Бечеј Б.	56	
33	Мрчајевци-Прељ	34	30000	123	Свилајнац	42	
84	Митровица-Срем	27		124	Сента Бачка	49	
85	Митровица-Кос.	23		125	Сурдулица	44	
86	Мол - Бачка	87		126	Салаш Крајина	15	
87	Милошев.-В. Ора.	15		127	Србобран-Бачка	82	
88	Мојсиње-Прељ.	31	9000	128	Сопот	283	30 000
89	Маргита-Банат	18		129	Сански Мост Б.	31	
90	Мала-Плана	23	6900	130	Скопље	52	
91	Неготин-Крајина	46		131	Сребрница-Бос.	44	10000
92	Ниш	95		132	Стрегари-Јасен.	27	8400
93	Нова Кањижа	18		133	Славковица Љиг	23	5000
94	Нови Пазар	70	21000	134	Соко Бања	33	
95	Негославци-Вук.	19		135	Трстеник	18	
96	Обреновац	53		136	Гопола-Краг.	22	
97	Омашница-Трст.	33		137	Гурија-Кучево	15	4500
98	Опланић-Кнић	15		138	Трновча-В.Ора.	15	4500
99	Петровац-Млава	145	40000	139	Течиње-Рековац	27	8100
100	Пећ	65		140	Топон.-Кус.Кнић	19	-
101	Пирот	28		141	Тетово	35	
102	Приједор-Босна	20		142	Ужице	24	
103	Плевље	73	10000	143	Удовице Смед.	33	9000
104	Постење-Н. Пазар	25		144	Фојница-Босна	31	
105	Приштина	22		145	Цариброд	39	
106	Пољна-Трстеник	40		146	Црни Врх-Леб.	21	
107	Предејане	22		147	Чачак	251	50000
108	Прокупље	26		148	Чифлук	46	15000
109	Петровац на мору	22		149	Чуруг-Бачка	20	
110	Прњавор-Босна	59		150	Честин-Гр	25	10000
111	Прача-Босна	35		151	Чајетина	38	
112	Параћин	30		152	Шабац	36	
					Свега	6990	813100

У току ове године основана је и подружина у Стапару — Бачка и примљена у састав Друштва с тим, да се региструје за 1930 годину.

И ако број подружина на први поглед изгледа доста велики, он ипак није ни приближно онолики колики би требао да буде. И број подружина и број њихових чланова би могао да буде далеко већи, кад би школовани пољопривредници и интелектуални раденици у народу, а нарочито сви пољопривредни органи државни и бановински, у подружинама овога Друштва гледали установе са којима је најлакше и најбрже могуће вршити пропаганду у народу, јер су сви чланови ових у исто време и читаоци пољопривредних књига и листова, па је са њима, дакле, и најлакше спроводити пољопривредну политику.

Зато и изазива чуђење: што се наши пољопривредници мало интересују за пољопривредне подружине кад су то данас ***једине установе*** преко којих пољопривредник може добити најјевтинији — бескаматни кредит у пољопривредним оруђима, справама, машинама, семену, плавом камену, рафији и свима другим потребама за поправку свога газдинства. Данас, пољопривредник може добити најјевтинији повлашћен краткорочни кредит преко задруга на залогу имања са 12%. Међутим Срп. Пољ. Друштво даје члановима пољоприв. подружина, за исто време и до износа истих сума као код Задруга, — без икакве камате. Срп. Пољ. Друштво је данас једина установа у Југославији која под овако повољним условима даје кредит члановима пољоприв. подружина.

И да има довољно разумевања наших пољопривредника да овај повољни кредит искористе, ниједна општина не би требала да буде без пољопривредне подружине и ниједан пољопривредник да не остане неудружен.

3 СТЕЧАЈИ ЗА НАПРЕДНИЈЕ НАЧИНЕ РАДА

Ради што јаче пропаганде и потстицања пољопривредника за напредније начине рада у пољској привреди у циљу чисто стручном, економском и васпитном, Друштво је расписало стечаје из разних пољопривредних грана, са одређеним објектима за утакмицу и величином награда за исте са прописаним упуствима за рад и пријаву и са одређеним окрузима на право утакмице. — Види пољопривредни Календар за 1927 год. стр. 240 — 243.

И поред тога што су рокови пријаве за расписане стечаје у два маха продужавани, ипак се пријавило свега 6 утакмичара са 10 објеката.

Да би рад око оцене пријављених објеката за утакмицу био изведен са што мање материјалних жртава, Друшто је

преглед и оцену поверило сресним пољопривредним референтима срезова из којих су утакмичари с тим, да Управа Друштва на основу поднетих извештаја донесе дефинитивну одлуку који се утакмичар, за који објекат и са коликом наградом има да награди.

По детаљном проучавању поднетих извештаја од сресних пољ. референата, а на основу свог сазнања и важности гране из које је пријављени објекат за дотични крај, Управни Одбор у седници својој од 19-IX-1929. г. одлучио је да се награде објекти ових утакмичара:

ПРВОМ НАГРАДОМ ОД ПО 2000 ДИНАРА.

1. **Андрија Прелић** из Јежевице среза трнавског области рашке за рационално гајење биљака за храну стоке за три године узастопно за детелину и грахорицу на простору од најмање једног хектара и за сточну репу од најмање пола хектара. — Одељак II. тач. 1.

2. **Тихомир Бугарчић** из Кулиноваца среза трнавског области рашке за подигнути јабучар на простору од једног хектара са одабраним трговачким сортама. — Одељак II. тач. 1. под а.

3. **Живојин Поповић** из Тмаве среза прокупачког области косовске за примену савршенијих справа и машина — употребу сејалица и жетелица при гајењу стрнина на простору од најмање пет хектара за најмање три године. Одељак I.

4. **Душан П. Михаиловић** из Власотинаца среза власотиначког области нишке за рационално и правилно пошумљен простор од једног хектара планинског и брдског земљишта са багремовим садницама.

ТРЕЋОМ НАГРАДОМ ОД ПО 1000 ДИНАРА.

1. **Павле Радуловић из Рибашевине** среза и области ужичке за подигнути јабучар и шљивар на простору од једног хектара засађен одабраним трговачким сортама. — Одељак III. тач. 1. под а.

2 **Велимир С. Поповић** из Карана среза и области ужичке за подигнути шљивар и јабучар на простору од једног хектара засађен одабраним трговачким сортама. — Одељак III. тач. 1. под а.

Награђеним утакмичарима награде су издате у пољопривредним справама, семену и материјалу — по избору самих утакмичара.

У току извршавања овога посла увидело се, да са истим није постигнут онај ефекат који је очекиван, те је потребно да се у будуће, кад ови или слични стечаји буду расписи-

вани, организирање и начин објаве изведу са упознавањем што већега броја интересената и са више средстава.

4. ПРЕДАВАЊА И КУРСЕВИ

Рад на пропаганди у народу, путем практичних пољопривредних предавања и приређивања курсева и течајева из разних пољопривредних грана, Друштво је од увек сматрало као врло важан. Поред тога што. је искоришћавало сваку згодну прилику за држање предавања и приређивање курсева и течајева, оно је и своје подружине у овом раду помагало како у моралном тако и у материјалном погледу.

У току године Друштво је помоћу својих редовних чланова, чланова управе, чиновника и државних и самоуправних пољопривредних органа одржало ова предавања:

1. На годишњој скупштини чланова пољопривредне подружине у Рибнику 3. јануара одржано је предавање о штитастој ваши и њеном сузбијању са практичним извођењем прскања шљива и др. воћака са 10% раствора карбокримпа. Предавање је одржао г. Борисав Нешић инспектор за подружине. Слушалаца је било преко 100.

2. У фебруару месецу члан Управе Друштва г. Александар Рашковић управник дворске економије одржао је предавање у Тополи о штитастој ваши на шљивама и њеном сузбијању са демонстративним извођењем прскања шљива са раствором дрворина.

3. У дане 14., 15. и 21. априла г. Михаило П. Видановић управник обласног лозног расадника у Пироту одржао је три предавања у шљиварским општинама околине Пирота о штитастој ваши са прскањем шљива раствором дрворина. Предавања су одржана у селима Великом и Малом Јовановцу и Крупцу среза нишавског.

4. На учитељском течају у Трстенику одржао је 1. септембра предавање о гајењу живине г. Милан М. Дуњић начелник Мин. Пољопривреде у пензији и редован члан Друштва.

5. У селу Милошеву среза беличког 8. септембра, одржала је предавање г-ђа Ната Мијушковић председница женске подружине у Јагодини, о конзервисању воћа и поврћа за зимску исхрану. Предавање је пропраћено са практичним радовима, које је потпуно успело, јер је било присутно око 50 слушалаца — жена и девојака из истог села.

Ценећи важност повртарства као приходну грану, наро чито у околини Врњачке Бање, Друштво је организовало седмодневни курс са обуку пољопривредника у гајењу раног поврћа, који је по одобрењу управе двора Њ. В. Краља одржан на дворском имању на Дедињу и Раковици.

На курсу је било 15 одабраних пољопривредника —

чланова пољопривредне подружине у Рибнику из села Горњег и Доњег Рибника, Оцака и Почековине, у којима се и раније производило доста добро поврће са којим је Врњачка Бања снабдевана.

Како је Дворско имање обиловало објектима са најсавршенијом техником и стручним знањем у производњи ранога поврћа, као и са обичним — пољским, топлим и млаким лејама, које може да има сваки пољопривредник, и како су наставу са практичним радовима са курзистима изводили одлични стручњаци, то су курзисти стекли солидно знање у гајењу поврћа и отишли врло задовољни.

Друштво је курзистима накнадило подвоз жељезницом и давало им по 20 динара дневно за исхрану.

Предусретљивошћу и пажњом управника дворске економије, курзисти су на дворском имању добили удобне одаје за преноћиште.

Поред овога непосредног рада Друштво је посредно — преко својих подружина помогло ове течајеве и курсеве:

1. Тромесечни зимски течај у Бијељини, који је приредила тамошња друштвена подружина од 1-XI-1929 до 1-II-1930 г. са 500 динара.

2. Шестодневни виноградарско-калемарски курс у Босанском Кабашу, који је организирала и обавила друштвена подружина у Прњавору, Босна, са калемарским ножевима и књигама у вредности 400 динара.

3. Плетарски курс у Краљеву који је организовала ондашња пољопривредна подружина у калемарским ножевима у вредности 952 динара.

У своме раду на пропаганди у народу путем предавања и курсева Друштво је преко својих чланова управе и чиновника у споразуму са Радио предузећем А. Д. организовало и приредило низ предавања преко београдске радио станице. Тако су у току ове године одржана ова практична пољопривредна предавања за народ:

1. 22. септембра о Значају пољопривредних књижница и читаоница за народ (Акција и рад Срп. Пољ. Друштва). Предавање је одржао г. Тима Владисављевић агроном и семенар из Београда — члан Управе Друштва.

2. 29. септембра „Јесења Обрада Земље“ предавање је одржао г. Бора Станисављевић обласни пољопр. референт — члан Управе.

3. 6. октобра Значај шљиварства за нашу пољопривреду и извозну трговину. Предавање је одржао г. Никола Петровић члан Управе — инспектор Минист. Пољопривреде.

4. Г. Д-р Таса Митровић ппредседник Друштва одржао је предавање 20. октобра о живинарству.

5. Г. Драгутин Спремић члан Управе одржао је предавање 10. новембра и 1. децембра са темом: „Да ли треба шљиве производити калемљењем или из изданака.

6. 24. новембра одржао је предавање г. Борисав Нешић инспектор друштвени о гајењу воћака.

7. 8. децембра одржао је предавање г. Вића Матић члан Управе о узроцима пољопривредне кризе и како да се исти отклоне.

Осим ових предавања преко радиа чланови управе Друштва држали су пољопривредна предавања на хигијенско задружном течају, који је у централном хигијенском заводу организовао и обавио Савез Здравствених Задруга.

Ради пропагирања што интензивније борбе противу штитасте ваши на шљивама, Друштво је из помоћи Народне Банке добијене за овај циљ набавило инсектициде — препарате за прскање шљива и бесплатно раздало и то:

а) Корбокримпа:

1. Пољопривредној Подружини у Ваљеву . . . . 200 кгр.
2. „ „ „ Лазаревцу . . . 200 „
3. „ „ „ Прњавору-Босна . 200 „
4. Среском Економу у Мионици . . . . . 200 „
5. Пољопривредној Подружини у Славковици . . 100 „

б) Дрворина

1. Пољопривредној Подружини у Борчу . . . . 100 кгр.
2. „ „ „ Лозници . . . 100 „
3. „ „ „ Пироту . . . . 50 „
4. „ „ „ Бабушници . . 50 „
5. Среском економу у Рековцу . . . . . 50 „
6. Пољопривредној школи у Ћуприји . . . . . 50 „
7. Управи Манастира Јошанице . . . . . 50 „
8. Пољопривредној Подружини у Тополи . . . . 50 „

и четири продужне цеви за Верморелову прскалицу и

9. Пољопривредној Подружини у Мојсињу . . . . 50 кгр.

У истом циљу Друштво је такође бесплатно раздало 420 килограма дуванског екстракта добијених од Управе Државних Монопола, по 30 килограма подружинама у Лозници, Шапцу, Ваљеву, Ваљевској Каменици, Мојсињу, Брусу, Пироту, Чачку, Гор. Милановцу, Лазаревцу, Аранђеловцу и Рибнику, Среском економу Крагујевац и Обласном Одбору у Љубљани.

Дгуштво је и ове године радило на организирању и обављању домаћичких течајева, које због слабих материјалних средстава само у својој режији није могло да приређује.

Кухињски прибор и намештај за домаћичке течајеве

Друштво је у овој години дало на послугу *обласној самоуправи у Зајечару* за обављање течаја у селу Валевцу код Књажевца. Прибор се сада налази на чувању код управника расадника среза заглавског у Књажевцу.

5. *ИЗЛОЖБЕ*

Приређивањем пољопривредних изложаба изазива се код произвођача такмичење у раду око повећања и побољшања целокупне пољопривредне производње, врши се међусобно упознавање пољопривредника и познавање квалитативне и квантитативне производње у околини места где се изложба приређује, а често пута, што је врло важно, изложбама се доведу у везу трговачки и потрошачки кругови и заинтересују за куповину и потрошњу изложених производа.

На приређивању пољопривредних изложаба Друштво ради од свога оснивања непрекидно и оно је са тим радом имало великог успеха у пропаганди за напредније начине рада у пољској привреди уопште.

Имајући у виду до сада постигнуте резултате и важност рада на приређивању изложаба, а с обзиром на материјална средства, са којима је располагало, Друштво је у споразуму са Министарством Пољопривреде и са својим подружинама у овој години радило и помагало рад на приређивању пољопривредних изложаба у овим местима:

1. У Сремској Митровици приређена је среска ратарска изложба у времену од 27—29 септембра. Изложбу је приредила обласна самоуправа уз сарадњу наше Подружине у Митровици. Друштво је ову изложбу помогло са 4.000 динара.

2. У Ваљеву је пољ. подружина од 29—30. септембра приредила општу пољопривредну изложбу, коју је Друштво помогло такође са 4.000 динара.

3. Пољопривредна Подружина у Владимирцима приредила је 29. септембра општу пољопривредну изложбу, коју је Друштво помогло са 3.500 динара.

4. Пољопривредна Подружина у Обреновцу приредила је сточарско-живинарску и ратарско-градинарску изложбу, коју је Друштво помогло са 3.000 динара.

5. Пољопривредна Подружина у Каменици — Ваљевској приредила је 6. октобра изложбу из ратарства, сточарства, воћарства и виноградарства и прерађевина из ових грана, коју је Друштво помогло са 2.500 динара.

6. Пољопривредна Подружина у Високом — Босна приредила је 6., 7. и 9. октобра општу пољопривредну изложбу, коју је Друштво помогло са 2.500 динара.

7. Пољопривредна Подружина у Власотинцима прире-

дила је 13 и 14. октобра општу пољопривредну изложбу' коју је Друштво помогло са 4.000 динара.

8. Пољопривредна Подружина у Великом Градишту приредила је 11. и 12. септембра општу пољопривредну изложбу, коју је Друштво помогло са сумом од 3.000 динара.

Помоћ Подружинама издавана је у пољопривредним справама, алатима, семену, књигама и др. материјалу и то само за награде излагачима.

Поред помагања означених изложаба у унутрашњости земље, Друштво је од 12.— 17. новембра у своме дому у Београду приредило земаљску изложбу сувих шљива и прерађеног и конзервисаног воћа и поврћа.

Уз ову изложбу формирано је и оделење за справе и препарате за сузбијање биљних болести и штеточина.

На изложби су узели видног учешћа произвођачи и трговци и фабрике из целе наше државе, те је изложба одговорила своме циљу и задатку т. ј. потпуно је успела.

У оделењу за суве шљиве било је 598 излагача са 637 изложбених предмета; у оделењу за прерађено и конзервисано воће 157 излагача са 344 предмета; у оделењу за конзервисано поврће 76 излагача са 175 предмета и у оделењу за справе и препарате за сузбијање биљних штеточина и болести 11 излагача са 53 предмета.

Изложбеним предметима били су у главном заступљени сви воћарски крајеви наше државе.

Каквоћа изложбених примерака била је просечно врло добра.

Изложбу је отворио Г. Министар Пољопривреде, и њених посетилаца било је довољно, нарочито земљорадника.

Државни централни хигијенски завод у Београду изложио је лепо уређену и видно истакнуту збирку биљних штеточина у разним стадиумима њиховог развића.

Државни фитопатолошки завод у Сарајеву изложио је колекцију развића штитасте ваши и њеног штетног дејства на шљивова дрвета.

Загребачка област изложила је дијаграме и карте биологије и развитка штитасте ваши.

На згодним местима у изложбеном павиљону постављене су карте и диаграми производње прераде и извоза сувих шљива у нашој држави.

Значај ове изложбе огледа се поглавито у успеху постигнутом са њеним пропагирањем у иностранству. Јер, са ове изложбе извесни примерци сувих шљива послати су на међународни дунавски велесајам и изложбу у Братиславу, где су сви одликовани и за ту малу нашу изложбу сувих шљива на велесајму у Братислави толико се било заинтере-

совало Чехословачко јавно мњење, да смо увидели оправдану потребу, да исти примерци наших сувих шљива са међународног велесајма из Братиславе буду испослати на изложбу у Праг.

У Прагу, као што су дневни листови забележили, ова изложбица наших сувих шљива наишла је на најживље интересовање. Њу је отворио, на свечан начин, наш Посланик у Прагу, док је тамошњи наш генерални конзул том приликом одржао једно предавање о економским приликама наше земље.

Иначе, о земаљској изложби сувих шљива у Београду, као и о изложбама наших сувих шљива у Братислави и Прагу, иностранa, а нарочито чехословачка и немачка, јавна гласила писала су тако много, да се може рећи да је у погледу те пропаганде постигнут повољан успех.

Приређивањем изложаба и сајмова са поглавитим задатком: изналажење пијаца за наше артикле у иностранству Друштво сматра за један од својих врло важних послова. И оно према својим средствима на томе ради енергично последњих година. Ради тога је прво приређен земаљски вински сајам, па затим земаљска изложба сувих шљива, конзервисаног воћа и поврћа и справа и средстава за сузбијање биљних болести и штеточина.

За приређивање изложаба у овој години Друштво је потпомогнуто од Министарства Пољопривреде и од Народне Банке, а нарочито за изложбу шљива у Београду, за коју је и Извозна Банка дала своју помоћ.

6 РАД КОНГРЕСА, КОНФЕРЕНЦИЈА И СЕКЦИЈА.

За питања од општег значаја Управа је сазивала на саветовање своје чланове и стручне пољопривреднике, чијим се саветима користила у своме раду.

У току године на таквим састанцима претресана су следећа питања:

1. Мере за активнији рад на сузбијању шљивине штитасте ваши.

2 О пољопривредним коморама.

3. Закључење трговинских уговора са Пољском, Турском и Бугарском, с обзиром на питања: а) који артикли у извозу осећају тешкоће и које су врсте те тешкоће; б) који би артикли наше пољопривредне производње могли да се пласирају у дотичној земљи и које би погодбе требало остварити, да се олакша тај извоз?

4. Оснивање пољопривредних књижница и читаоница и стварање савеза свих

5. О сетви пшенице на кућице

6 Стварање Југословенског савеза пољопривредних друштава и удружења.

7. О могућностима наше воћарске производње,
8. Предлози за избор почасних и редовних чланова.

II Рад у пословно-посредничком правцу.

Овом раду поклоњена је особита пажња, разуме се у границама финансијске могућности.

Набавке су вршене као и увек за готов новац, а снабдевање пољопривредника на кредит, преко њихових подружина.

Једна од великих препрека за савршен рад у снабдевању пољопривредника, лежи у неуредним отплатама дугова од стране подружина, те Управа долази често пута у немогућност да врши набавке у довољним количинама.

Исто тако правилно снабдевање коче неблаговремене поручбине, због чега се не може одредити приближна количина потреба за дотичну робу. Ма да се Управа за набавке ослања на потрошњу у ранијим годинама, ипак је то несигуран ослонац, услед чега се извесна роба у магацинима нагомила, а извесна брзо распрода и нема је довољно, па мора накнадно да се набавља, што за собом повлачи већу цену, па често и слабији квалитет.

Да је скоро немогуће одредити потрошњу извесне робе, према потрошњи у ранијим годинама, јасно се види из овог извода о стварној потрошњи главније робе.

НАИМЕНОВАЊЕ	ГОДИНЕ				
	1925	1926	1927	1928	1929
плави камен	27.887	58.433	77.598.5	98.387.5	77.006
рафија	2.071	4.316	10.511	9.494	5.803
сумпор	10.164.5	3.375	3.033.5	2.636.5	1.568
прскалице	861	1.111	665	702	993
запрашивачи	265	245	173	96	102
муљаче	30	25	43	27	11
пресе	38	23	64	24	12
маказе разне	1.567	979	1.753	1.983	1.483
ножеви разни	2.377	2.241	2.251	2.754	2.948
плугови	473	169	297	303	338
дрљаче	151	63	173	175	145
тријери	54	48	239	71	177
семе луцерке	14.537.5	19.899	19.882	16.657	7.610
„ црв. детелине	754	2.229.5	4.364	4.365	1.364
„ грахорице	5.138	6.657	17.845.5	20.617	12.546
„ мухара	1.832	5.314	15.526	634	9.734
„ сточне репе	2.021	2.769	2.710	4.482	4.572

У вези са тим и вредност робе у магацину, на крају појединих година износила је:

1925	године	2.038.946.07	дин.
1926	„	1.933.780.10	„
1927	„	1.943.317.95	„
1928	„	2.665.847.25	„
1929	„	2.658.507.20	„

Јасно је, да би вредност робе у магацину, на крају године била мања, а Управа располагала са већом готовином за идуће набавке, кад би се знала приближна потреба пољопривредника, као што је напред речено.

1 ПОСРЕДОВАЊЕ У НАБАВКАМА

Рад у посредовању и набавкама био је и ове године задовољавајући. И поред две узастопне неродне године, огромне финансијске кризе, и великог пада цене пољопривредних производа, а тиме и слабљења куповне моћи нашег земљораднака, Управа је ипак потпуно одговорила своме задатку у овом правцу рада и са успехом вршила снабдевање својих Подружина и чланова са свима пољопривредним потребама, и служило као регулатор цена на овдашњој пијаци.

Кад се има у виду да Друштво све своје потребе набавља за готов новац и да их скоро увек плаћа унапред, нарочито за робу која долази из иностранства, и да већи део ове даје Подружинама на бескаматни кредит, као и то, да неке од њих не одговарају својим обавезама, те често Управу доводе у неприлику, онда ће се лако схватити све тешкоће са којима Управа има да се бори у своме раду.

Поред све пажње која се набавкама поклања, ипак није могуће тачно предвидети потрошњу и потребе, јер се тај посао не може ослањати на раду и потрошњи у претходним годинама.

Често су и саме Подружине и њихови чланови неуредни, јер своје поруџбине врше у последњем моменту, т.ј. онда, када треба дотични предмет употребити, а никад се за исте не обраћају раније нити своје набавке предвиђају на време.

Неке Подружине, кад им се отвори кредит у справама и др. потребама, поручују све што стигну, само да искористе одобрену суму, па често узимају и робу коју не могу лако продати. Због тога се дешава да Друштво једнима не може да изврши поруџбине, јер нема довољно робе, док други ту исту робу држе непродану, па је после враћају. У међувремену се цена промени, најчешће на штету Друштва, а често дотична роба и због дугог стајања, враћања и повреда при транспорту губи од своје вредности. — Желети је да се бар у будуће овакви случајеви не догађају и да Подружине, по

отвореном кредиту, требују и узимају само ону робу коју ће сигурно продати у току сезоне и за коју унапред знају да је неће враћати и тиме штетити Друштво и себе.

Друштво, у својим ценовницима, огласима и преписци увек скреће пажњу поручиоцима да се роба не може слати уз доплату (поштом), јер није ослобођено доплатних такса које су иначе велике, те зато тражи новац унапред; па ипак, многи чланови и Подружине, још и данас поручују поштом, уз доплату, сматрајући тражење новца унапред као знак неповерења од стране Друштва. Тиме само стварају излишну преписку и објашњавање, а и роба не стигне на време.

Поред овога, многи чланови врше поруџбине појединачно, на мање количине: неколико килограма семена, боцу сиришта, калемарски нож и др., док би све то требали да чине заједнички, преко својих Подружина, јер на тај начин добију робу и брже и јефтиније. Ваља знати још и то, да се пакети могу слати само на званичне адресе, а никако појединцима, те и овај поступак многи тумаче опет као знак неповерења, што у ствари не стоји. Надамо се да бар у будуће оваквих и сличних случајева неће бити.

Шта је све и у којој вредности издато у овој години, показује следећи извод:

ИЗВОД

издатих справа, семена, алата и др. потреба из магацина С. П. Д. у 1929. години:

сумпорног праха	1.568 кгр.
рафије	5.803 „
пл. камена	77.006 „
карбокримпа	9.860 „
дрворина	3.409 „
никотина	2.745 „
вештачких гнојива	15.808 „
маниле за везачице	1.517½ „
разних хемијских препарата	713½ „
жице за ограду	625 „
сиришта у течности	268 боца
дистола за овце	2.115 гр.
гуме за тегле и за калемљење	24 кгр.
семена грашка и грахорице	12.546 „
„ мухара	9.734 „
„ сточне репе	4.572 „
„ црвене детелине	1.364 „
„ луцерке	7.610 „
„ разног другог: баштенског, шумског, траве итд.	2.681 „

прскалица „Аустрија“	149	ком.
„ „Верморел“	493	„
„ разних — за воћке	351	„
бамбусових трски	357	„
разних запрашивача	102	„
„ преса за грожђе	12	„
„ муљача за грожђе	11	„
„ градуса и сличних предмета	105	„
малигана и калциметара	22	„
воћар. и калемар. ножева	2.948	„
„ тестерица	638	„
„ челичних четки	384	„
„ и других маказа	1.483	„
„ берила и др. воћарски алат	389	„
разних плугова	338	„
„ дрљача	145	„
„ прашача	86	„
„ крупача	19	„
„ сејалица за кукуруз	33	„
врстачних „ „ жито	13	„
сечки за сточну храну — разних	32	„
ветрењача за жито	23	„
вршалица „ „	7	„
гепле за вршалице	3	„
тријера — разних	155	„
„ франц. „Marot“	22	„
косачица за траву	4	„
жетелица за жито	3	„
грабуље коњске — за сено	3	„
прекрупача за зрно	7	„
апарата за мочење жита	4	„
култиватора	20	„
трокара, алки за бикове и сл.	308	„
разних млекарских потреба	23	„
„ патент тегла за воће	3.853	„
„ ратарских алата	568	„
„ делова за плугове	402	„
„ „ „ прскалице	1.973	„

Све у вредности од Дин.: 4,050.748,80

Поред овога, Друштво је продало разних пољопр. календара, књига и брошура 31.941 к. у вредности . . . . . Дин. 275.759·50

Што укупно чини Динара: 4,326.508·30

2. ИНСПЕКЦИЈА ПОДРУЖИНА

Инспекцију подружина Друштво сматра као неопходну потребу, јер се њоме дају инструкције за рад њима, одржава

се веза са људима који отправљају послове у њима и који их одржавају, освежава се и потстиче воља за рад и појачава љубав према овим установама, а поред свега овога више су заштићени интереси, како подружински и друштвени тако и чланова њихових.

И поред свега старања, да се све подружине сваке године бар једаред прегледају, ово се није могло остварити једно услед физичке немогућности, а друго и због слабих новчаних средстава.

У току ове године извршена је инспекција подружина у Житковцу, Алексинцу, Жучковцу, В. Поповићу, Брестову, Деспотовцу, Свилајнцу, Јагодини, Грабовици, Жупањевцу, Варварину, Аранђеловцу, Тополи, Рачи Крагујевачкој, Крагујевцу, Честину, Краљеву, Чачку, Гучи, Ариљу, Ужицу, Мојсињу, Мрчајевцима, Гор. Милановцу, Нишу, Куршумлији, Приштини, Митровици-Косово, Ђураковцу, Пећи, Ђаковици, Врањишту, Гиљану, Врању, Предејану, Власотинцима, Лесковцу, Чифлуку, Брестовцу и Сурдулици.

Од подружина које су прегледане у току ове године нису обновиле рад у Грабовици, Деспотовцу, Жупањевцу, Ђаковици, Гиљану и Лесковцу.

Приликом инспекције Подружина утврђено је, да се рачунске подружинске књиге и остали послови, ма да је књиговодство код Подружина просто и лако разумљиво, не врше и не воде правилно код знатног броја Подружина. Али је поред овога утврђена и једна друга важна чињеница, да у Друштвеним Подружинама, и ако има чешћих неправилности и аљкавости у раду, злоупотребе су врло ретке, јер се Подружине као хумане установе налазе махом у рукама честитих и у сваком погледу исправних људи.

Било је случајева да је долазило до неспоразума између чланова Управног Одбора, којим је приликама у саме установе уношено много личнога ината или каквих посебних и страначких интереса, али су ови случајеви били врло ретки, (на 152 Подружине 3 случаја). Неспоразум и неслога дошли су на једном месту само стога, што Управни одбор није за две године Скупштини поднео извештај и биланс, те су скупштина и остали чланови посумњали у исправан рад. Нехат и аљкавост у раду доносе само непријатности и изазивају сумње и свађе, те све послове треба на време и марљиво отправљати, а како рад у Подружини треба отправљати види се из упуства које је са правилима подружинским оштампано.

Згодно је да се овде напомене, да је број друштвених подружина, с обзиром на њихов циљ и задатак у народу, веома мали. У место да у сваком селу наше државе, или бар у Српском делу нашега народа, постоји Подружина Друштва,

ми их на жалост ни данас, ни у многим сресним местима и већим варошима немамо. Ово долази отуда што наши пољопривредни органи и школовани економи у народу неће да увиде важност и потребу ових установа за пропаганду и просвећивање, те слабо, а неки и никако не раде на њиховом оснивању, што је на штету опште ствари и за жаљење кад и данас таквих случајева има.

3. ДРУШТВЕНЕ ФИНАНСИЈЕ У 1929. ГОД

Буџетом за 1929. годину предвиђено је примање односно издавање . . . . . Дин. 984.400·—

А остварено је овако:

Примање	Дин.	948.503·68
Издавање	Дин.	888.194·54
Укупан обрт био је	Дин.	1,836.698·22

Према томе мањи је обрт био него што је буџетом предвиђено:

Код примања	Дин.	35.896·32
Код издавања	Дин.	96.205·46
Укупно мање остварено	Дин.	132.101·78

Укупан обрт за продате справе, алат семе и др. материјал био је . . . . . 3,656.059·56

Укупан обрт за набављене справе, алат, семе, књиге и др. материјал био је . . . . . Дин. 3,209.243·25

Мање издато за набављене справе, и др. материјала, него што је примљено . . Дин. 446.826·31

Поједине буџетске партије остварене су по приложеном прегледу. (На стр. 156).

Стање Друштвених финансија у 1929. години, с погледом на општу привредну кризу, може се рећи да је ипак било доста добро.

Друштво има свој текући рачун код Поштанске Штедионице у Београду Бр. 50350, што у многоме олакшава финансиску радњу са пољопривредним Подружинама.

Од фондовске готовине припада фонду добротвора: пок. ***Фроне Вшшач ог*** индустријалца из Београда Дин. 29.976·— у злату, чији се приход има трошити на помагање пољопривредне струке, првенствено на давање потпора питомцима за изучавање пољопривредних грана; ***Димитрије Грујића проте*** из Уровице среза Брзо-Паланачког Динара 11.376·— у сребру, чији се приход има трошити само на књижевне пољопривредне радове и ***пок Поје Тодоровића-Ђаковчића*** бив. председника Српског Пољопривредног Друштва Динара 5.000·— у сребру, чији се приход има трошити: на награде напреднијим земљорадницима, које ће се издавати у пољопривредним потребама, на штампање пољопривредних поука, и на слање

младића на праксу, курсеве и усавршавање у појединим пољопривредним гранама. У овај фонд, уноси̇ће се за десет година по 5.000·— Динара годишње по Друштвеном Буџету, док не достигне суму од Динара 50.000·—.

Поред буџетских примања, добивено је у току године на име помоћи за разне циљеве:

1.) *Од Министарства Пољопривреде:*

а) За курсеве и течајеве	Дин.	20.000·—
б) За изложбу сувих шљива	Дин.	15.000·—
Свега	Дин.	35.000·—

2.) *Од Народне Банке:*

а) За унапређење сточарства у Јужној Србији	Дин.	4.000·—
б) За унапређење пољопривреде	Дин.	24.000·—
в) За приређивање изложбе сувих шљива .	„	25.000·—
г) За слање награђених сувих шљива на изложбу у Братислави	„	10.000·—
Свега	Дин.	59.000·—

3) *Од Комесара Обласне Самоуправе у Бањи Луци:*

Помоћ за унапређење пољопривреде . . . . Дин. 5000—

4) *Од Извозне Банке:*

За изложбу сувих шљива . . . . . Дин. 1000—

Друштвени капитал у 1929. години повећан је за Динара 42.178,66, која се сума уноси у фонд за пољопривредну пропаганду.

На 55. Редовном Годишњем Збору, одржаном 31. Марта 1929. године, овлашћен је Управни Одбор Српског Пољопривредног Друштва, да се може на основи чл. 23. Друштвених Правила, задужити до један милион динара код Обласне Задруге за пољопривредни кредит, или ако би се Задруга укинула, онда код Установе, која је буде заменила. На основу овог овлашћења Управни Одбор Српског Пољопривредног Друштва, задужио се код Дирекције за Пољопривредни Кредит у Београду са Динара 500.000.—

Пошто ова сума није утрошена, дата је на приплод Државној Хипотекарској Банци, с тим да се у идућој години за ову суму изврши набавка: справа, алата, семена, књига и др. материјала.

Прилажу се рачуни Изравнања и Прихода и Расхода из којих се види:

а) Кретање сума прихода и расхода; и

б) Стање имовине на крају године (в. стр. 158 и 159).

Преглед оствареног бу

Р. број	ПРИХОД:	Буџетом предвиђ.		Стварно примљ.		Више примљ.		Мање примљ.	
		ДИНАРА							
1	Помоћ Њ. В. Краља	10000	—	—	—	—	—	10000	—
2	Државна помоћ	160000	—	120000	—	—	—	40000	—
3	Улози чланова добротвора и утемељача	5000	—	3700	—	—	—	1300	—
4	Улози чланова Пољ. Подружина	200000	—	209097	—	9097	—	—	—
5	Од претплате на „Тежак“ . . .	30000	—	22669	75	—	—	7330	25
6	Од продаје Пољопр. Календара .	55000	—	46767	90	—	—	8232	10
7	Од огласа у „Тежаку“ и „Пољопривредном Календару“ . .	30000	—	30130	—	130	—	—	—
8	Приход од продаје справа, семена, књига и др.	430000	—	285028	41	—	—	144971	59
9	Кирија од Друштвених зграда .	7200	—	7100	—	—	—	100	—
10	Камата од улога . . . . . ,	10000	—	7224	76	—	—	2775	24
11	Приход од хартија од вредности .	15000	—	15305	—	305	—	—	—
12	„ „ фонда † Фр. Вшетечког	1600	—	1480	—	—	—	120	—
13	„ „ „ Димитрија Грујића	600	—	632	—	32	—	—	—
14	Разни приходи	30000	—	199368	86	169368	86	—	—
		984400	—	948503	68	178932	86	214829	18

Више утрошене суме подмириване су из осталих партија вирманисањем, на основу

цета за 1929. годину.

Р. број	РАСХОД:	Буџетом предвиђ.	Стварно издато	Више издато	Мање издато
		ДИНАРА			
1	Принадлежности и осиг. особља	278200 —	266483 40	— —	11716 60
2	Канцелариски материјал . . .	14000 —	17234 50	3234 50	— —
3	Набавка књ. и лист. за библиотеку	10000 —	4560 —	— —	5440 —
4	За воду, чишћење канала и ђубре	15000 —	15926 —	926 —	— —
5	Осигурање робе	8100 —	7956 —	— —	144 —
6	„ зграда	890 —	— —	— —	890 —
7	Оправка зграда	20000 —	8952 —	— —	11048 —
8	Осветлење и оправка електричне инсталације	5000 —	24416 20	19416 20	— —
9	Огрев	10000 —	11290 —	1209 —	— —
10	Трошкови за пошту, телеграф и телефон	3000 —	2288 55	— —	711 45
11	Трошкови за Славу	3000 —	2920 —	— —	80 —
12	Путни трошкови чланова управе	12000 —	5583 —	— —	6417 —
13	Штампање „Тежака", хонорар уреднику и писцима . . .	160000 —	173929 55	13829 55	— —
14	Штампање „Календара", хонорар уреднику и писцима . . .	100000 —	97858 95	— —	2141 05
15	Штампање Поука и др., хонорар уреднику и писцима . . .	40000 —	— —	— —	40000 —
16	Оснивање и инспекција Подружина и Дружина	45000 —	17304 —	— —	27696 —
17	Предавања, курсеви и течајеви .	30000 —	2281 50	— —	27718 50
18	Приређивање изложаба	70000 —	78155 90	8155 90	— —
19	Награде за напредније нач. рада .	10000 —	11078 —	1078 —	— —
20	„ студентима Пољопр. Факул.	2000 —	— —	— —	2000 —
21	„ ученицима Средњих Пољопривредних Школа . . .	1500 —	— —	— —	1500 —
22	Пољопривредном Фонду, улог добротвора и утемељача . .	5000 —	3700 —	— —	1300 —
23	Пољопривредном Фонду, 10% од Друштвене привреде . . .	1751 —	4686 51	2935 51	— —
24	Фонду † Фрање Вшетечког . .	1600 —	1480 —	— —	120 —
25	„ Димитрија Грујића . . .	600 —	632 —	32 —	— —
26	Награде заслуженим лицима за рад у Подружинама , . .	10000 —	8100 —	— —	1900 —
27	На бесплатно раздавање књига .	10000 —	17995 50	7995 50	— —
28	Непредвиђени расходи	80000 —	39294 28	— —	40705 72
29	На повећање главнице	15759 —	42178 66	26419 66	— —
30	Фонду † П. Тодоровића-Ђаковчића	5000 —	5000 —	— —	— —
31	Помоћ воћарима за сузбијање штитасте ваши из помоћи Н. Банке	17000 —	17000 —	— —	— —
		984400 —	888284 50	85412 81	181528 32

тачке 2 овлашћења датог Управном Одбору на 55. Редовном Годишњем Збору.

ИМОВИНА **Рачун изравнања на дан**

1	Готовина: у благајни			192.486	75			
	улози			537.843	05	730.329	80
2	Непокретност					8,652.000	—
3	Хартије од вредности					217.520	—
4	Намештај и прибор					94.879	54
5	Роба: у справама, алату, семену и др.	2,215.497	50				
	у књигама	443.009	70			2,658.507	20
6	Потраживања разна:						
	а) код Пољоприв. Подружина по отвореним рачунима	539 225	61				
	б) код разних Пољопривредних установа по привремм. рачунима	357.751	95			896.977	46
						13,245 470	0

ПРИХОД **Рачун прихода и расхода**

1	Приход од кирије					7.100	—
2	Државна помоћ					120 000	—
3	Камата на улоге					7.224	76
4	Приход на хартаје од вредности . .					43 685	—
5	Приход од Тежака и Пољ. Календара:						
	а) чланскн улози	209.097	—				
	б) претплата на Тежак	22.669	75				
	в) продаја календара	46.767	90				
	г) штампање огласа	30.130	40			308 665	05
6	Улози чланова доброт. и утемељача					3.700	—
7	Разни приходи:						
	а) помоћ Н. Банке — добр. прилог	20 000	—				
	б) салдо из помоћни Министар. Пољопр. за омлад. пољопр. друж. из 1928. г. прим. у суми Дин. 20000	18 600	—				
	в) помоћ комесара Облас. Самоупр. Области Врбаске, Бања Лука .	5 000	—				
	г) салдо партије Винског Сајма .	32.380	62				
	д) салдо партије за утакм. плугова у Раковици приређене у 1929. г	37 962	50				
	ђ) салдо партије прихода од приређивања Пољопр. изложбе сувих шљива у 1929. год. . . .	53.015	—	166.956	12		
	е) разни ситни приходи			6.142	34	173.100	46
8	Привреда од обрта					285 028	41
						948.503	68

На основи чл. 10. тач. а. Пословника Српског Пољопр. Друштва и решења Упр. Одбора Бр. 11.002 од 10.-XII-1929. год., потписани испитали смо овај рачун „Рачун Изравнања", и „Рачун Прихода и Расхода", упоредили их са главним и спорединм књигама и нашли, да су у свему тачни и исправни.

31. децембра 1929. год. ДУГ

1	Главница: на крају 1928. год. . . .					9,147.919	27
2	Фондови:						
	а) Пољопривредни фонд:						
	на крају 1928. год.	3,020.890	46				
	улози добротвора и утемељача	3.700	—				
	10% од привреде	4.686	51	3,029.276	97		
	б) фонд † Фрање Вшетечког . .			29.976	—		
	в) фонд Димитрија Грујића . . .			11,376	—		
	г) фонд П. Тодоровића-Ђаковчића			5.000	—		
	д) фонд за пољопр. пропаганду .			42.178	66	3,117 807	63
3	Роба у комисиону					323.563	30
4	Обавезе:						
	а) Привилегованој Аграрној Банци			500 333	—		
	б) Разним установама			155.846	33	656.179	33
						13,245 470	03

на дан 31. децембра 1929. г. РАСХОД

1	Плата особља и осигурање					266.483	40
2	Канцеларијски материјал					17.234	50
3	Оснив. и инспекција Подруж., предавања и курсеви по Друшт. буџету					17.304	—
4	Приређивање пољопривр. изложаба. по Друштвеном буџету					77.155	90
5	Штампање Тежака и хонорари . .	173.929	54				
6	Штампање Календара и хонорари .	97.758	95			271.788	50
7	Разни трошкови:						
	а) осветљење и оправке елек. инст. . .	24 416	20				
	б) Раз. ситне таксе за пошту телег. и тел.	2.288	55				
	в) Дневнице за седнице разних одбора	49.700	—				
	г) путни трошкови чланова управе и особља који су путовали службено	5.583	—				
	д) оправка друштвених зграда	8 952	—				
	ђ) ђубре, вода и оправка водовода . . .	15.926	—				
	е) огрев	11.290	—				
	ж) Разне таксе на рачунима, провизије код Пошт. Штед. за наређење исплате преко ње, разне плаћене камате и др. . .	14.837	39				
	з) Штампање разних налога, формулара годиш. извештаја, буџета, стањека е и др.	2.573	—				
	и) осигурање робе	7 956	—				
	ј) Друштена Слава	2 920	—				
	к) Поклон у књигама	17 995	50				
	л) Израда медаља и слика председ, друшт.	15.520	—				
	љ) Поклон у справама уз помоћ Народне Банке за сузбијање штитасте ваши . .	17.000	—				
	м) За рачун савезне пољопривредне књиж. и читаонице за штампање правила и др.	11.530	—				
	н) Награде за напредније начине рада . .	11.078	—				
	њ) Остатак из Друштв. буџета на курсеве и течајеве за сеоске домаћице	2.281	50				
8	о) разни ситни трошкови	15.381	10			237.228	24
	Амортизације:						
	а) Од намештаја и прибора на Дин. 94.879. отписује се 5%	4.743	97				
	б) Улози чланова добротвора и утемељача Пољопривредном фонду	3.700	—				
	в) 10% процената од привреде дописано Пољопривредном фонду	4.686	51				
	г) из чистог прихода издваја се за фонд. поч. Паје Тодоровића	5 000	—				
9	Привреда по подмирењу свих издатака .	42.178	66			60.309	14
						948 503	68

Хонорарни књиговођа, *Михаило Ђорић*, с. р.

Чланови Финансијског Одбора прегледали су овај „Рачун Изравнања" и „Рачун Прихода и Расхода", и нашавши да су усправни, одобравају их.

Председник, *Мир. Миљковић*, с. р.

Потпредседник, Д-р *Т. Митровић*, с. р.

III Остали рад.

Као и увек, Управа је и у овој години била у сталној вези са сличним друштвима, користећи се међусобним услугама у посредовању и набавкама, а у циљу да се добије првокласна роба и на самом извору, у колико је то било могуће.

О Друштвеној Слави одржао је предавање г. Д-р Велимир Стојковић *„О могућностима наше воћарске производње"*, после кога се развила жива дискусија и у донетој резолуцији изјављена жеља, да се у 1930. години сазове Земаљски Воћарски Конгрес.

Поред тога Управа је давала мишљења о разним предлозима закона и правила: о закону о сузбијању непоштене конкуренције; о закону о сузбијању болести и штеточина културних биљака; о закону о трговини на зелено; о правилнику за извршење закона о вину.

Исто тако Управа је подносила Министарству и своје предлоге: за нов закон о таксама, и за ревизију царинске тарифе. Такође је поднела и предлог за израду закона о производњи, промету и контроли семена и културних биљака, за који је основне принципе израдио г. Т. Владисављевић члан управе. Ти принципи у главном предвиђају: а) да сваки купац семена мора за свој новац да добије насигурно оно семе које тражи; б) да се за развитак производње доброг семена створе најповољнији услови, и в) да се осигура просперитет семенарске професије, која је један важан фактор у подизању народне производње.

Управа је узела учешћа у раду Централне књижнице општине Београдске. Даље набавила је у Бугарској резнице од лозе Афуз-Али, које ће да окалеми Бански лозни расадник у Пироту стим, да Управи дâ бесплатно 1000 зрелих калемова, који ће се поклонити члановима Подружина у виноградарским крајевима. Учествовала је на изложби коју је приредила Београдска Област у Београду, као и на разним конгресима у Београду и другим местима.

За награде излагача на изложбама Управа је израдила медаље.

Поред тога штампана су правила за пољопривредне књижнице и читаонице, као и за њихов Савез.

Напослетку израђен је и предлог за допуну правила са надзорним одбором.

B. Лични односи.

I. Чланови Друштва.

Бројно стање чланова на крају године било је следеће:

оснивача	11
добротвора	74
утемељача	522
почасних	131
редовних	998
подружинских	6990
Свега	8.726

Према томе број чланова повећао се у току године са: 3 добротвора, 4 утемељача, 4 почасна и 40 редовних, а смањио се за 167 подружинских чланова.

У току године умрли су ови чланови Друштва: Д-р Божидар Хајдук-Вељковић, директор обласне задруге за пољопр. кредит у Ћуприји, Вића Т. Радовановић управник државног добра „Добричево“ у пензији, Ђорђе П. Радојловић трговац из Београда, Д-р Ђорђе Митровић начелник Министарства Пољопривреде, Ђорђе Муачевић директор Дирекције за пољопривредни кредит, Живојин Ђорђевић државни економ из Ваљева, Милутин М. Јовановић помоћник окр. благајника у пензији из Београда, Милета Митић учитељ из Сумраковца, Милутин Ј. Марковић председник Државног Савета из Београда, Миленко Малешевић држав. економ из Подујева, Милоје Гојаковић пензионер из Скопља и Стеван М. Вукадиновић пољопривредник из Бреснице.

II. Чланови Управе

По чл. 14. правила Управу састављају дванаест чланова. А по чл. 15. правила сваке године иступа половина чланова којој је истекао двогодишњи мандат, на чије се место бирају нови чланови. Према томе ове године иступају из Управе:

1. ппредседник г. Д-р Танасије Митровић;
2. члан г. Александар Рашковић;
3. „ г. Божидар Ђ. Ранковић;
4. „ г. Сава Ратковић;
5. „ г. Вића Матић;
6. „ г. Тима Владисављевић.

Но пошто су у смислу чл. 19. правила иступили из управе и чланови г.г. Борислав Станисављевић и Милутин

Стојановић, то су на њихова места позвати у управу г. г. Софроније Партонић и Д-р Михаило Градојевић на чија се места такође имају изабрати нови чланови, а у смислу последњег става чл. 15. правила.

Према томе овај збор има у Управу да бира осам чланова.

Чланови Управе бирају се само међу редовним члановима, а сам избор врши се тајним гласањем.

Чланови, који иступају из Управе, могу бити поново бирани.

III. Особље

У току године није било промена код особља. На крају године бројно стање било је ово: сталних чиновника 8, хонорарних чиновника 1 и служитеља 3, свега 12 службеника.

Председник,
Мирко Миљковић, с. р.

Ппредседник,
Д-р Танасије Митровић, с. р.

Чланови Управе:
Александар Рашковић, с. р. *Божидар Ђ. Ранковић*, с. р. *Сава Рашковић*, с. р. *Вића Матић*, с. р. *Тима Владисављевић*, с. р. *Никола Петровић*, с. р. *Лазар Сладековић*, с. р., *Борислав Станисављевић*. с. р., *Драгутин Саремић*, с. р., *Милутин Стојановић*, с. р.

Г. Извештаји Подружина о раду и стању.

Добар део свога рада, како на пропаганди у народу, тако и у погледу снабдевања својих и подружинских чланова пољопр. справама, алатом и др. материјалом Друштво врши преко својих Подружина, које из дана у дан постају све јачи чинилац у целокупном Друштвеном делању. Због овога је потребно да се и њихов рад изложи, те се у овом делу извештаја износе у изводу извештаји о раду оних подружина, које су их у одређеном року послале.

1. Пољопривредна подружина у Сопоту.

По броју чланова, 283, Подружина у Сопоту долази на прво место у овој години. Њен рад и у пропаганди у народу и у снабдевању, а тако исто и у погледу уредности у

одговарању својим обавезама према Друштву и члановима њеним, за сваку је похвалу.

Подружина је од Друштва набавила пољопривредних справа, семена и другог материјала у вредности за 64.967·89 динара и својим члановима раздала. Имала је кредит код Друштва у 30.000 динара који је до краја новембра потпуно измирен.

Имовина подружинска поред вредности инвентара и књижнице износи на крају године у готову 7.461·90, а у материјалу — роби у магацину 6.273·10 динара.

Подружина је приредила шестодневни калемарски курс у среском расаднику на коме је било 70 младића из 18 општина среза космајског. Курсом је руководио секретар подружине г. Тошић који је младиће обучио калемљењу, сађењу и гајењу и неговању воћака и лозе пружајући им свакодневно теоријски и практично поуке из воћарства и виноградарства.

Подружина је основала нову Подружину у селу Рожанцу истог среза са 26 чланова.

За овако успешан рад ове Подружине, признање припада првом њеном секретару и благајнику г. Душану Тошићу среском пољопривредном референту, а по том председницима и члановима управног и надзорног Одбора, који су г. Тошића у раду свесрдно помагали.

Председник Управног Одбора подружине је г. Стева Ј. Милошевић, ппредседник г. Драгутин Вулићевић, а председник Надзорног Одбора г. Младен Мајсторовић.

2. Пољопривредна подружина у Омашници — Трстеник.

Број чланова у 1929. год. износио је 33.

Подружина је вршила од Друштва набавке појединих справа, алата, семена и материјала за своје чланове и ове им раздавала.

Укупна примања по дневнику касе за ову годину износила су 6.073·20 динара а издавања 2.699·50 дин. Готовина за пренос у 1930. год. износи 3.373·70 динара.

Председник Подружине је г. Живадин Антић председник општине, потпредседник г. Светозар Мутавџић, секретар г, Стева Т. Тодоровић учитељ — један од оснивача Подружине, а благајник и магационар г. Милан Р. Алујевић.

Ова, и ако мања сеоска Подружина, ради на задовољство и Друштва и њених чланова и уредно одговара својим обавезама.

3. Пољопривредна подружина у Сараорцима.

Подружина је основана 31. маја 1925. год. У овој години је имала 27 чланова. Рад Подружине кретао се искљу-

чиво у набавкама пољ. справа и материјала за њене чланове, којих је набављено у вредности од око 8.000 дин.

Имовина Подружине на крају 1929. год. износила је у готову 1.565·85, а у материјалу, књижници, прибору и другој покретности инвентарској 5.109·53 = 6.675·38 динара, од које Друштву дугује 2.724·— дин.

Председник Подружине је г. Живојин Љ. Матић а секретар-благајник г. Живота Р. Милосављевић.

4. Пољопривредна подружина у Власотинцима.

Рад ове Подружине састојао се у набавкама пољопривредних справа и материјала за своје чланове.

Подружина је у октобру месецу приредила општу пољопривредну изложбу која је потпуно успела. На изложби је узело учешћа око 550 излагача са 1060 изложбених предмета. Међу изложбеним предметима било је и 60 разних женских ручних радова.

Најбољи предмети награђени су са разним пољопривредним справама, алатима и похвалницама. Вредност награда пољопривредних предмета износи 13.000·— а за женске ручне радове 1.000·— динара.

Приређивање изложбе обилно је помогнуто поред Друштва и од обласне самоуправе са 10.000·— а среске са 2.000 динара.

За изложбу је било велико интересовање пољопривредника како из среза власотиначког, тако и из осталих срезова.

Подружина је на крају године имала готовину од 651·30 динара а поред тога и на дугу код чланова суму од 1.505·25 динара, Редовних чланова Подружина је имала 39.

П.редседник Подружине је г. Душан П. Михаиловић, ппредседник г. Димитрије Марјановић, благајник г. Миливоје Жујовић, секретар г. Чеда Поповић.

5. Пољопривредна Подружина у Брестовцу — Лесковац.

Подружина у Брестовцу основана је 1929. год. Чланова има 18. Рад њен састојао се у набавкама пољ. справа и материјала за своје чланове, којих је набављено у вредности од 11.383·— динара.

Имовина Подружине у готовом новцу и материјалу износи 2.142·— динара, на дугу код чланова има 3.871·— дин., што чини свега 6.013·— динара, од које суме Друштву дугује 5.503·— динара.

Председник Подружине је г. Атанас Петровић, потпредседник г. Живко С. Цветановић, секретар г. Милорад Цекић а нови секретар је г. Светозар Филиповић, благајник је г. Никола С. Цекић.

6. Пољопривредна подружина у Житковцу.

Рад Подружине у току године састојао се у посредовању у набавкама пољ. справа, семена и материјала за њене чланове чија вредност износи суму од 17.862·50 дин.

Поред овога, Подружина је помоћу свога секретара, г. Ракића, као стручњака, пошто је извршила набавку прскалице са прибором и препарата карбокримпа за прскање воћа у шест села а у четири разне општине, одржала предавања о штитастој ваши на шљивама и њеном сузбијању са практичним извођењем прскања заражених и нападнутих шљива својине махом чланова подружинских.

Укупна примања по днев. касе за ову годину износе 27.235·20 а издавања 19.599·60 динара. Готовина за пренос у 1930. год. износи 7.635·60 динара. Поред овога Подружина има робе у магацину у вредности 3.355·65 динара, а вредност инвентара износи 1.600·— дин., што чини имовину од укупне вредности 12.591·25 динара. Подружина ништа не дугује.

Подружина је имала 37 чланова.

Председник подружине је г. Димитрије Л. Мартиновић, секретар г. Живојин С. Ракић, благајник г. Милорад Јовановић, председник Надзорног Одбора је г. Влада Петковић.

7. Пољопривредна подружина Лаћевци — Прељина.

Рад ове Подружине састојао се само у посредовању у набавкама справа, семена и др. материјала за њене чланове. Подружина је доста слабо радила. Нова управа обећава да ће далеко активније радити.

Подружина има 20 чланова.

Председник је г. Христивоје А. Јовандерић, ппредседник г. Радосав Лазовић, секретар г. Ст. Р. Лазовић учитељ, благајник г. Петар Јовић.

По годишњем билансу Подружина није показала да има ма какву готовину.

8. Пољопривредна подружина у Рибнику.

У току целе године Подружина је радила искључиво на посредовању у набавкама и снабдевању својих чланова пољопривредним справама, семеном и материјалом. Све потребе подружина је набављала од своје централе — Српског Пољ. Друштва у Београду, чија вредност износи 113.408·— динара.

Од 152 Подружине, колико их је у саставу Срп. Пољ. Друштва било у 1929. год., Подружина у Рибнику је највећи обрт направила и највише справа, семена и материјала за своје чланове набавила, све раздала, све од чланова наплатила и свима обавезама према централи — Друштву и својим члановима одговорила, те никоме ништа не дугује.

Врло ревносним и савесним радом Управе ове Подру-

жине, поред уредног снабдевања својих чланова створена је и завидна подружинска имовина која се састоји у готовини од 1.150 динара, у роби у магацину у вредности 5.173·50 дин., у подружинском тријеру марке „Маро“, шупи за тријер, ваги са теговима и др. инвентарским стварима, прибору и намештају у вредности 7.080·— динара, што све чини имовину од 13.403·50 динара.

Кад се узму у обзир прилике и околности, у којима је Подружина за три године свога живота и рада створила горњу завидну имовину, а поред тога чланове своје снабдевала потребама по релативно ниским ценама, да се налази у срезу у коме има још 7 других подружина и да је у једном селу могла да сакупи у своје коло 196 чланова, онда се без претеривања може рећи, да она стоји међу првима и да је њен општи успех у раду сјајан и најјачи.

Председник Подружине је г. Влада Лапчевић учитељ, ппредседник г. Велисав Алексић, секретар г. Стеван А. Степановић, благајник г. Богомир Пуношевац.

9. Пољопривредна подружина у Мрчајевцима.

Подружина је у току године радила само на снабдевању својих чланова пољ. справама, семеном и др. материјалом набављајући ове од Друштва по обвезници на кредит.

Подружина је уредно одговарала својим обавезама и према Друштву и према својим члановима. Друштву је дуг измирила по обвезници. Укупна примања за 1929. годину износе 26.481·83 динара а издавања 17.372·90 дин. Остаје готовина за пренос у 1930. год. 9.108·93 динара. Поред ове готовине и инвентарске вредности подружина има робе у магацину у вредности око 2.500·— динара.

Председник Подружине је г. Новак Кузмановић, секретар г. Свет. В. Лепосавић учитељ.

10. Пољопривредна подружина у Краљевом Селу.

Због честих промена среских економа — пољ. референата, Подружина је у овој години слабо радила и имала свега 28 чланова. Рађено је само на снабдевању чланова разним потребама.

Свега примања по дневнику касе било је 8.942·38 дин. а издавања 7.767·50 дин. За пренос у 1930. год. остаје готовина у 1.174·88 дин. Поред овога Подружина има у справама, семењу и материјалу 1.242·20 и код чланова на дугу 970·— дин. што чини свега 3.387·— дин., од које суме дугује Друштву суму од 1.119·— дин.

Председник Подружине је г. Милоје Лукић, ппредседник г. Видоје Ђ. Пешић, секретар г. Богољуб Јовић.

11. Пољопривредна подружина у Милошевцу — В. Орашје

Подружина је мало радила на снабдевању својих чланова. Заједнички је набавила једну велику вршаћу гарнитуру и цела је управа била заузета око њеног рада, наплате ујма и исплате њених отплата.

Чланова је имала свега 15.

Примања по дневнику касе износила су 153.097·50 а издавања 149.211·— динара. Остатак у 3.886·50 динара Подружина дугује Друштву, те никакве своје готовине нема.

Председник Подружине је г. Рад. П. Јовановић, а секретар-благајник г. Драг. П. Јовановић.

12. Женска пољопривредна подружина у Јагодини

Рад ове Подружине састојао се у снабдевању својих чланова прибором за конзервирање воћа и поврћа за зимску потрошњу.

Подружина је радила на пропаганди и ширењу знања о преради и чувању за зимску употребу воћа и поврћа, приређујући предавања о овом послу са практичним извођењем.

Поред овога Подружина је врло активно и обилно радила на прикупљању предмета за изложбу сувих шљива, прерађеног и конзервисаног воћа и поврћа, коју је Друштво у новембру приредило у Београду.

Подружина је имала 50 чланова.

Због рада у народу на пропаганди Подружина нема своје готовине нити какве имовине нити шта дугује Друштву.

Председница Подружине је г-ђа Ната Мијушковић, а секретар-благајник г-ђица Каја Косовљанин.

13. Пољопривредна подружина у Краљеву.

Подружина је радила искључиво на снабдевању својих чланова пољопривредним справама, семеном и материјалом које је од Друштва на кредит и за готово набављала, а чија вредност износи 11.538·50 динара. Примања по дневнику касе износе 13.722·53 а издавања 13.238·— динара. Готовина за пренос у 1939. год. износи 484·53 динара.

Подружина је у овој год. имала 30 чланова.

Председник је г. Радосав М. Шулејић, потпредседник г. Душан Арсић, секретар-благајник г. Богдан С. Шулејић.

14. Пољопривредна подружина у Звездану.

Рад Подружине састојао се само у набавкама за своје чланове у семену сточне репе и грахорице и чилске шалитре све у вредности од 899·50 динара. Подружина је слабо радила с тога, што чланови мало користи имају од Подружине и што су цене справама и другом материјалу биле повољније код трговаца од цена код Друштва.

Чланова је имала 26.

Укупна примања по дневнику касе износе 2.581·65 а издавања 1.210·— динара. Готовина за пренос у 1930. год. износи 1.372·65 динара.

Председник Подружине је г. Стојан А. Николић, секретар-благајник г. Илија Ст. Лекић учитељ.

15. Пољопривредна подружина у Трновчи — Вел. Орашје.

Подружина је радила само на снабдевању својих чланова справама и материјалом које је набављала од Друштва на кредит.

Подружина нема никакву готовину нити шта коме дугује. Чланова је имала 15.

Председник је г. Лазар М. Танасијевић а потпредседник г. Милија П. Танасијевић а секретар-благајник г. Света С. Танасијевић.

16. Пољопривредна подружина у Голобоку.

У току године подружина је активно радила на снабдевању својих чланова пољопривредним справама, семеном, плавим каменом и другим материјалом и ових је раздала својим члановима у вредности од 30.324·05 динара. Подружина је код Друштва имала кредит од 25.000·— динара. Нова управа је наследила 7.000·— дин. дуга — потраживања од разних лица из 1928. год. од које је суме наплатила 5.000·— а остало ће се морати наплаћивати судским путем.

Исправним радом подружинске управе одужен је сав дуг Српском Пољопривредном Друштву и сви су чланови задовољени траженим материјалом, а подружинска благајница повећана са 1.980·— динара, те тако готовина за пренос у 1930. годину износи 6.583·65 динара.

Подружина је у 1929. години имало 85 чланова.

Председник подружине је г. Миливоје Стевановић, потпредседник г. Милојко Станковић, секретар г. Светислав Митровић шк. економ, благајник г. Чеда Рашковић.

17. Пољопривредна подружина у Вел. Долу — Азањи.

Рад ове подружине у 1929. год. састојао се искључиво у набавкама и снабдевању својих чланова пољ. справама, семеном, плавим каменом и другим материјалом, које је подружина на кредит набављала од Друштва, а чија вредност износи 14.980·— динара. Подружина је сав дуг одужила Друштву и има готовину за пренос у 1930. годину 1.321·— дин.

Подружина је имала 49 чланова.

Председник подружине је г. Живојин Милосављевић, потпредседник г. Велимир Стевановић, секретар Будимир Т. Алексић, благајник Војислав Пантић.

И ако је ова подружина удружење људи само из једног краја великог села Азање, она ипак има више чланова од многих подружина и потпуно одговара своме циљу и задатку.

18. Пољопривредна подружина у Макцима.

Подружина је свој рад у овој години ограничила на снабдевање својих чланова пољ. справама, семеном и материјалом, које је од Друштва набављала за готов новац.

Подружина ништа не дугује, а има своју готовину за пренос у 1930. год. у 1.765·— динара од које у готову 973·— а код чланова на дугу 792·— динара. Чланова је имала 24.

Председник подружине је г. Душан Цветковић учитељ, секретар г. Милисав Тадић учитељ, благајник г. Живојин Ђорђевић пољопривредник.

19. Пољопривредна подружина у Медвеђи — Трстеник.

Подружина је свој рад у овој години обављала само у набавкама пољ. справа, семена, плавог камена и другог материјала и ове својим члановима раздавала. Имала је кредит — отворен рачун код Друштва у 12.600·— динара, а набавила је разних потреба у вредности 15.000 динара.

Подружина је о својој Слави — Св. Трифуну — 2/15. фебруара приредила забаву у корист своје касе. На овој забави члан Управног Одбора г. Марко Богојевић учитељ одржао је успело предавање о моди и њеном штетном дејству и утицају на живот и рад пољопривредника.

Подружина је све своје дуговање Друштву измирила и има своју готовину за пренос у 1930. години 648·75 дин. Није објашњено, зашто је подружина после годину дана рада у место увећања, свој капитал умањила за 775·60 дин.

Чланова у 1930. години имала је 42.

Председник подружине је г. Радосав Градиштанац, потпредседник г. Стеван Ј. Ћирић, секретар г. Миодраг Брадић, благајник г. Живојин П. Ћирић.

Подружина у Медвеђи је једна од најстаријих друштвених подружина која непрекидно ради. Основана је фебруара месеца 1896. године и од тога доба до данас она у раду има веома плодне резултате.

20. Пољопривредна подружина у Топоници — Кусовцу.

Подружина је основана у 1929. години. Имала је 19 чланова. Мало је радила на снабдевању својих чланова. Из послатог извештаја не види се целокупно пословање подружине, нити њено материјално стање на крају године.

Председник подружине је г. Михаило Весовић, потпредседник г. Милорад Гајовић, секретар г. Стеван Станковић, благајник г. Јелесије Банковић.

21. Пољопривредна подружина у Петровцу на мору.

Рад Подружине састојао се у старању око извођења пропаганде за борбу противу маслинове мушице, која тамошњем живљу много штете наноси. Радом подружине, а помоћу обласног пољопривредног референта г. Томића подружина је добила бесплатно препарат „Оливасан“ чијим је раствором вршено прскање маслина и ова успешно брањена од маслинове мушице. Опити су вршени под надзором пољ. референта како на маслинама својине чланова подружине тако и код осталих сопственика.

Како чланови подружине, тако и други пољопривредници у околини имали су врло повољан принос у маслиновом уљу — зејтину како у квалитативном тако и квалитативном погледу, али је приход од тога приноса слаб, јер се уље тамо тешко и врло јевтино продаје око 12·— динара литар, што тешко покрива трошкове око гајења, бербе и прераде маслина.

Председник Подружине је г. Нико М. Греговић, ппредседник г. Иво Ђ. Вуковић, секретар — благајник г. Иво Ђ. Радановић.

Подружина је имала 22 члана.

Готовина за пренос у 1930 год. износи 607·— динара.

22. Пољопривредна подружина у Пироту.

Подружина је у овој години радила на снабдевању својих чланова пољопривредним справама, семеном, плавим каменом, рафијом и препаратима за сузбијање штитасте ваши на шљивама.

Плави камен и рафија нису распродати с тога, што су цене код Друштва биле веће но што су биле цене у дућанима у Пироту.

Подружина је имала 28 чланова.

Председник Подружине је г. Јован К. Даскаловић, потпредседник г. Михајло Видановић, секретар — благајник г. Драгољуб С. Миленовић.

Примања у току године износе 10.943·15 а издавања 7.355·50 динара, готовина за пренос у 1930 год. износи 3587·65 динара.

23. Пољопривредна подружина у Чифлуку.

Рад Подружине састојао се у старању око снабдевања њених чланова пољопривредним справама, семеном, плавим каменом и другим материјалом. Подружина је имала кредит код Друштва на подлози њене обвезнице. Набавила је и својим члановима раздала справа и материјала у вредности

28.872·— динара, од које је суме исплатила Друштву 19.470·— а остала дужна 9·402·— динара. Укупно примања по дневнику касе било је 23.772·50 а издавања 22.724·50 динара готовине за пренос у 1930 год. износи 1048·— динара.

Подружина је имала 46 чланова.

Председник Подружине је г. Миладин Величковић, потпредседник г. Јован Јовановић, благајник г. Милан Петровић а секретар г. Никодије Цветковић.

24. Пољопривредна подружина у Бабушници.

У 1929. год. Подружина је имала 35 чланова.

Рад Подружине у овој години састојао се на пропаганди у народу за рационалну обраду земље и савремено газдовање у циљу повећања и побољшања пољопривредне производње.

Поред овога Подружина је радила на снабдевању својих чланова и осталих пољопривредника пољопривредним справама, семеном и другим материјалом, вршећи све набавке од Друштва за готов новац. Набавке у већем обиму омета велика удаљеност од железнице, што много повећава преносне трошкове те су справе и материјал по истој цени као и код трговаца.

Укупна примања по Дневнику касе износе 10.422·56, а издавања 5.717·60 динара. Готовина за пренос у 1930 годину износи 4.704·96 динара а поред овога и у материјалу Подружина има 649·— динара. Свега 5353·— дин.

Председник Подружнне је г. Миливоје Р. Филиповић ср. економ, потпредседник г. Владимир Петровић, секретар г. Живадин Милојковић пом. ср. економа а благајник г. Ђорђе Стаменковић трг. из Бабушнице.

25. Пољопривредна подружина у Приједору — Босна

Подружина је у овој години — 1929. имала 20 чланова. Рад подружине састајао се само у придобијању чланова. Подружина је по оснивању три године врло добро радила, затим је њен рад слабио а сада се понова почиње да развија и расте.

Имовина подружине 31. децембра 1929. год. износила је:

у готову у каси	2.172·20	динара
по уложној књижици Бр. 396	5.246·95	„
у акцијама Привил. Аграрне Банке 20 ком.	7.500·—	„
код дужника	2.653·—	„
у роби	431·15	„

Пренос салда за 1930 год. 18003·— динара

Председник подружине је г. Драгослав Стајић, ппотпред-

седник г. Петар Средић, секретар г. Весо Зеленика, благајник г. инж. Томо Радетић.

26. Пољопривредна подружина у Рожанцу — Сопот.

Подружина је и ако ново-основана доста активно радила на снабдевању својих чланова справама семеном и другим материјалом које је од Друштва на кредит набављала.

Подружина је све своје дуговање код Друштва измирила и набавила књиге прибор и потребе за рад.

Готовина за пренос у 1930 год. износи 330·50 динара.

Подружина је имала 26 чланова.

Председник подружине је г. Милош М. Веселиновић, ппредседник Радомир Н. Радојичић, секретар—благајник г. Драгољуб Ђ. Ђуричић школовани економ.

27. Пољопривредна подружина у Жабљу — Бачка

Подружина је имала 52 члана.

Подружина је у току године радила на снабдевању својих чланова са пољопривредним справама, семеном и др. материјалом. Набавке је вршила за готов новац. Чланови су редовно добијали лист Тежак.

Подружина ништа не дугује.

Примања у току године износе 2.285·30 а издавања 1892 динара. Готовина за пренос у 1930 год. износи 393·30 динара.

Председник подружине је г. Светозар Илић, секретар г. Павле Чигринцев срески пољ. реф., благајник г. Милан Латинкић.

28. Пољопривредна подружина у Београду.

Рад подружине у 1929. год. састајао се у снабдевању својих чланова пољ. справама, разним семеном и др. потребама, које су набављене од Друштва као и у заједничком набављању хране за исхрану стоке.

Подружина напомиње да су на њеној скупштини пале ове примедбе:

1. Да поједини чланови нису добили уобичајени попуст при разним куповинама — набавкама од Друштва, као и то да Друштво многе артикле даје скупље но у вароши; и

2. Да се нађе солуција, да члан који се једне године упише у подружину да буде обавезан да и даље у њој као члан остане.

Подружина је у 1929. год. имала 107 чланова.

Укупна примања износе 34.896·75 дин. а издавања 29.673 дин. Готовина за пренос у 1903. год. износи 5.223·75 дин.

Председник подружине је г. Јован Ђ. Динић а секретар-благајник г. Драгутин Спремић.

29. Пољопривредна подружина у Турији — Кучево

Чланова у 1929 год. имала је 15.

Рад подружине у овој години био је само у обнављању њеног рада и одужењу дуга Друштву за справе семе и материјал у 1465 динара за коју је суму исте набавала и својим члановима у овој години раздала.

Из извештаја се не види стање подружинске касе на крају прошле и почетку ове године.

Председник подружине је г. Михаило Стојадиновић, потпредседник г. Рајко Мишић, секретар-благајник г. Пантелејмон Кокојев свештеник.

30. Пољопривредна подружина у Страгарима.

Рад подружине у 1929. години састојао се у снабдевању својих чланова пољопривредним справама и материјалом, које је од Друштва набавила и члановима раздала за суму од 8780 динара. Подружина је имала 27 чланова.

Примања по дневнику касе износе 9.797·04 динара а издавања 9542 динара. Готовина за пренос у 1930 год. износи 255·04 динара. У справама и материјалу подружина има 104 динара.

Подружина дугује Друштву 3765 динара.

Председник подружине је г. Миливоје Јовичић председник општине, ппредседник г. Чедомир Косовчевић, благајник г. Чедомир Петковић, секретар г. Тихомир И. Калановић оснивач подружине.

31. Пољопривредна подружина у Нишу.

Подружина је у 1929. год. имала 2 почасна и 95 редовних чланова. Редовних чланова имало је за 3 више од броја у 1928 год.

Рад подружине кретао се у два главна правца — пропагандистичком и посредничко-набављачком.

У пропагандистичком раду подружина је постигла лепе успехе и резултате, јер је у току године по општинама у срезу нишком одржано 9 практичних пољопривредних предавања из разних пољопривредних грана и то:

1. У општини малчанској 31. марта из виноградарства „о пролетњем калемљењу лозе и орезивању винограда“, и из ратарства о ваљању и дрљању стрнина. Прво предавање одржао је управник нишког лозног расадника г. Радисав Петковић, а друго г. Ранко Милићевић пољопривредни референт среза нишког.

2. У селима Јелашници и Малчи 3. априла „о значају вештачких ђубрива и њиховој примени у пољопривреди“ и „о задругарству“. Прво предавање одржао је изасланик делегације чилске шалитре г. Бора Милутиновић а друго за-

једнички г. г. Милан Анастасијевић обласни пољ. референт и Цветан Гроздановић пензионисани обл. пољ. референт.

Предавање у Јелашници саслушало је око 200, а у Малчи 60 пољопривредника.

3. У селу Медошевцу 25. јуна „о заоравању стрњике" и „о сузбијању криптогамских болести и штеточина". Предавања су одржали г. г. Цветан Гроздановић и Милан Анастасијевић.

4. У селу Д. Матејевцу 28. јула „о сузбијању штеточина на воћу и лози" и „о задругарству — специјално о виноградарским задругама" Прво предавање одржао је г. Д-р Михаило Градојевић доцент пољ. факултета из Београда, а друго г. Ранко Милићевић срески пољ. референт.

5. У Гор. Матејевцу 7. и у Каменици 21. септембра „о задругарству у опште и виноградарским задругама посебно". Предавања су држали г. г. Цветан Гроздановић, Милан Анастасијевић и Ранко Милићевић.

На свима овим предавањима, поред истакнутих тема, додиривана су питања и из осталих пољопривредних грана а нарочито о сезонским радовима.

На дан 19. маја Подружина је организовала и одржала конференцију виноградара и пољопривредника на којој је претресан правилник за извршење закона о вину. На овој конференцији одржао је г. Момчило Ристић инж. агроном из Ниша врло успело предавање „о стању випоградарства у нишкој области". Конференција је обилно посећена.

На дан 28. соптембра иницијативом подружине сазван је у Г. Матејевцу збор виноградара на коме је основана „Чегарска виноградарска задруга" за села Гор. и Д. Матејевац Каменицу и Д. Врежину. Овоме збору су присуствовали г. г. Дим. Цветановић председ. подружине и чланови управе г. г. Гроздановић, Анастасијевић и Милићевић.

У пословно — посредничком правцу подружина је набавила справе семе и материјал, које су чланови тражили и које је Друштво у својим магацинима имало. Вредност пољопривредних справа семена и материјала, које је подружина у току године набавила и члановима раздала износи 21042 динара.

Примања по дневнику касе у току године износе 36.332·60 а издавања 30.389·90 динара. Готовина по дневнику касе за пренос у 1930. год. износи 5.942·70 динара. Поред овога подружина има у роби у магацину 6.765·50 а у инвентарском прибору и намештају 800 динара, те њена укупна имовина износи 13.508·20 динара.

Председник подружине је од њеног обнављања после рата непрекидно г. Димитрије Цветановић учитељ у пензији,

ппредседник је ове године био г. Милан Анастасијевић обл. пољ. геферент, а благајник г. Цветан Гроздановић обл. пољ. референт у пензији, који у подружини отправља већи део послова целокупног њеног делања.

32. Пољопривредна подружина у Крупњу.

Рад подружине у току године састојао се у снабдевању чланова са пољ. справама семеном и материјалом.

Подружина је имала 26 чланова.

Примања по дневнику касе износе свега 8.124.— а издавања 5.818·50 динара. Готовина за пренос у 1930 год. износи 2.305·50 динара.

Председник подружине је г. Димитрије Ђ. Петровић срески пољ. референт, потпредседник г. Урош Недељковић, секретар — благајник г. Миливоје Ђ. Станимировић.

33. Пољопривредна подружина у Ваљеву.

У 1929. год. Подружина је имала 157 чланова.

Рад Подружине кретао се у духу подружинских правила у два главна правца — у пропагандистичком и посредничко-набављачком.

У погледу пропагандистичког рада, Подружина је сву своју пажњу и највећи део своје делатности уложила на спасавању шљивара — воћњака од пропасти од штитасте ваши. Да би што боље упознала пољопривредника са опасношћу која прети да упропасти најприходнију грану пољопривредну у старом ваљевском округу, и са средствима за борбу противу исте, Подружина је са члановима управе г. г. Недељком Савићем, Милутином Никетићем, Владом Миљковићем и Пером Тодоровићем и са пољопривредним референтима г. г. Пантелићем и Шајиновићем одржала низ предавања са демонстрацијама у Осечини, Причевићу, Бранковини, Суводању, Лелићу и Поћути.

Подружина је својим члановима дала на кредит препарата и справа за борбу противу штитасте ваши у суми од 76.000·— динара поред набавке истих и за готов новац.

Подружина је постигла врло добре резултате овим радом, јер је народ упознат са радом очигледним примерима, пошто су прскани воћњаци очувани и врло добар род донели.

У посредничко-набављачком раду Подружина је од Друштва набавила и својим члановима раздала разних пољопривредних справа, семена, пољопривредних књига и другог материјала у вредности за 15.443·90 динара.

За успех у раду у овој години Подружина изјављује захвалност г. г. Директору и наставницима Средње пољ. школе у Ваљеву и среским и обласним пољопривредним референтима.

Поред ових радова Подружина је 29. септембра приредила успелу изложбу бикова и пернате живине уз помоћ обласне самоуправе и Друштва.

Успех подружине у раду у овој години био би осетно већи да је нису задесила два тешка губитка. Њен дугогодишњи благајник и главни посленик у њој Жика Ђорђевић обласни пољ. секретар-референт у пензији умро је 6 јула, када је највише радио, а 28. марта умро је њен дугогодишњи секретар Миленко Малешевић срески пољопривредни референт. — Слава им.

Имовно стање подружине је на крају године било овако:

Готовина у каси на крају 1929 г.	2810·—	дин.
У једној обвезници ратне штете	1.000·—	„
У потврди о неиздатом новцу	400·—	„
По књизи дужника код чланова	43.111·60	„
У справама семену и материјалу	19.240·40	„
У канцеларијском прибору и нам.	5.000·—	„
Свега	71.572·—	дин.

Кад се ове суме одбије дуг Срп. Пољ. Друштву у 13.260·— динара, онда Подружинске имовине остаје 58.311·— динара.

34. Пољопривредна подружина у Аранђеловцу.

Рад Подружине састојао се у придобијању што већега броја чланова, којих је било 100. Поред овога Подружина је за своје чланове вршила набавке пољопр. справа, семена и материјала на подлози своје обвезнице од 30.000·— динара и ових набавила и раздала за суму од 25.676·— динара. Справе семе и материјал Подружина је и на почек својим члановима давала, међу којима има и таквих који своја дуговања нису измирили.

Стање подружинске касе на крају године било је овако:

Готовина по дневнику касе	9.101·—	дин.
На дугу код чланова подружинских	1.763·—	„
У непродатој роби у магацину	1.873·70	„
По инвентару ствари	687·—	„
Свега	13.424·70	дин.

Подружина је сву своју готовину послала Друштву као депозит за прву набавку справа, семена и др. потреба за чланове.

35. Пољопривредна подружина у Лознници.

Рад ове Подружине кретао се у оба главна правца т. ј. и путем пропаганде и путем посредовања у набавкама справа семена и материјала за своје чланове.

Благајник подружине г. Маринко Ј. Којић ср. пољ. ре-

ферент у пензији, који је у току године вршио и дужност секретара, одржао је у општини горњо-добрићској два предавања — о подизању и неговању воћњака и о избору и припремању семена за сетву, која су саслушали 40 слушалаца.

Подружинска Управа активно је радила на рашчишћавању дуговања подружинског, пошто је од раније управе примила неодређено материјално стање и нерегулисано дуговање Друштву.

Подружина је од Друштва примила и својим члановима бесплатно раздала 100 кгр. дрворина и 30 кгр. дуванског екпракта за борбу противу штитасте ваши.

По дневнику касе примања у току године износе 9.426·— а издавања 7.826·— динара. Готовина за пренос у 1930 год. износи 1.600·— динара.

Председник Подружине је г. Милисав Станојевић, потпредседник г. Светислав Филиповић, а секретар-благајник г. Маринко Ј. Којић.

36. Пољопривредна подружина у Гор. Милановцу.

Рад подружине кретао се у два главна правца — у пропагандистичком и посредничко-набављачком.

Рад на пропаганди састајао се у труду и старању, да се помоћу чланова управног одбора упозна што већи број пољопривредника са користима од подружине и чланства у њој, те у том погледу постигнут потпуно задовољавајући успех, јер се број чланова попео на 250 и организирање установе и њено јачање срећно изведени из оног зачмалог стања у коме се до 1927. године налазила.

За овако успешан рад и напредовање ове подружине највише заслуга има г. Срећко Милинковић срески пољопривредни референт — секретар подружине — који је се вредноћом, исправношћу и марљивим радом како у среском расаднику тако и у подружини и народу толико истакао, да је за непуне три године, нарочито међу пољопривредницима стекао толико симпатија, колико ни један економ у том срезу није имао ни пре ни после ратова.

Народ у срезу таковском је (и варошки и сељачки) бистар, отресит, природно интелигентан, правилно расуђује и слабо се на њега може да утиче, те нам је мило, што се у једном релативно сиромашном крају, овако лепо цени и поштује рад вредних и ваљаних људи и рад Друштва и његових подружина, те у њему има 250 читалаца „Тежака“ и пољопривредног календара.

Колико је рад подружине био успешан на пропаганди у народу види се по томе, што је подружина организовала 38 практичних пољопривредних предавања у целом таковском срезу, на којима је говорено и давани савети и поуке из свих

пољопривредних грана, а највише и најчешће о штитастој ваши на шљивама и њеном сузбијању. Поред ових предавања која је секретар подружине одржао, подружина је организирала и помогла држање предавања г.г. Д-р Михаила Градојевића доцента пољ. факултета београдског и Д-р Павла Вукасовића биолога Централног Хигијенског Завода у Београду, која су они о биљним болестима и штеточинама и посебно о штитастој ваши на шљивама у срезу таковском држали, као и предавање г. Боре Милутиновића инсп мин. пољопривреде у пензији о важности, употреби и дејству вештачких ђубрива.

Поред ових предавања са демонстрацијама подружина је у априлу месецу у среском расаднику приредила први шестодневни калемарски курс за обуку младића у произвођењу, калемљењу и гајењу воћака, на коме је било 26 сеоских младића.

Подружина је у септембру и октобру радила и помагала на обављању курса за обуку сеоских мајстора у подизању сушница за шљиве систем Д-р Стојковића, којом је приликом у среском расаднику подигнута угледна сушница поменутог система, која ће служити као модел.

У посредничко-набављачком правцу рада подружина је такође активно радила и за своје чланове набављала пољопривредне справе и семе и материјал за прскање шљива противу штитасте ваши.

Примања по дневнику касе у току године било је свега 61.434.15, а издавања 55.121·15 дин. Готовина за пренос у 1930. годину износи 6.313·— дин. Поред овога подружина има по магацинској књизи у роби у магацину 15.852·60, а вредност њене инвентарне имовине (покретност и непокретност) износи 16.989·— динара, што чини укупну имовину 39.154·60 динара.

Вредно је напоменути, да је подружина све набавке за снабдевање својих чланова вршила за свој готов новац, одговорила свима својим обавезама према Друштву и члановима и по књигама увек имала исправно и ликвидно стање, што је и од стране друштвеног инспектора констатовано.

Председник подружине је г. Светолик Белић апотекар, ппредседник г. Војислав Нешовић, а секретар-благајник г. Срећко Милинковић.

37. Пољопривредна подружина у Топоници — Кусовцу — Књић

Подружина је у току године мало радила на снабдевању својих чланова разним пољопривредним потребама с тога што је доцније с пролећа основана. Рад подружине у идућој 1930. години биће активнији.

Подружина је имала 19 чланова.

Примања по дневнику касе износе 760·— а издавања 670 — динара.

Председник подружине је г. Јелесије Банковић, ппредседник г. Милија Д. Гајовић, секретар г. Добривоје Јестровић, благајник г. Антоније Јовановић.

38. Пољопривредна подружина на Руднику.

Подружина је имала 55 редовних чланова.

Рад подружине састојао се у набавкама пољопривредних справа, семена и материјала за своје чланове, а нарочито прскалица и препарата за сузбијање штитасте ваши на шљивама. Све набавке вршила је подружина од Друштва за готов новац.

Подружина је на обвезницу набавила од Друштва из кредита од 1,000.000 16 воћарских прскалица и 1.500 килограма карбобримпа за борбу противу штитасте ваши и члановима раздала.

Имовина подружине на крају 1929 год. и за пренос у 1930 год. износила је:

у готову	12.522·72 динара
у справама, семену и материјалу . . .	3.818·32 „
Свега	16.342·14 динара

Председник подружине је г. Чедомир Н. Милић, секретар г. Мијаило Радивојевић пом. ср. економа, а магационар-благајник г. Вељко Марковић.

39. Пољопривредна подружина у Јагњилу.

Рад ове подружине у 1929 години састојао се у придобијању чланова и посредовању у набавкама пољопривредних справа и материјала за њене чланове. Подружина је од Друштва набавила кредит и својим члановима раздала пољопривредних справа, семена и материјала у вредности од преко 10.000·— динара.

Подружина је имала 35 чланова.

Имовина подружине за пренос у 1930 год. са справама и материјалом на дугу код њених чланова износи 8928·— динара, од које суме Друштву дугује 8.517·50 динара.

Председник подружине је г. Радоје Кнежевић, потпредседник г. Љубомир Милановић и секретар благајник г. Петар Мићић.

40. Пољопривредна подружина у Чачку.

Рад поднижине се кретао према подружинским и друштвеним правилима и према истакнутом циљу и задатку ових установа, т. ј. у пропагандистичком и посредничко-набављачком правцу.

Извршујући свој опсежан програм рада у пропагандистичком правцу, подружина је помоћу среског пољопривредног референта г. Жике Тодоровића, управника лозног расадника г. Љубомира Ћосића и осталих чланова својих, одржала 15 предавања у свима општинама среза љубићског. Предавања су држана из свих пољопривредних грана а најчешће и највише се на њима говорило о штитастој ваши на шљивама и њеном сузбијању, са практичним извођењем прскања шљивових дрвета са разним препаратима. Сва су предавања била врло добро посећена а нарочито у општинама заблаћској и слатинској среза трнавског и милићевачкој среза љубићског.

Поред ових својих предавања, подружина је помогла у прикупљању слушаоца и организирању предавања које је у Чачку одржао г. Д-р Младен Јосиповић доцент пољ. факултета универзитета у Београду, о биљним штеточинама и болестима и њиховом сузбијању.

Да би своје чланове и остале пољопривреднике што боље обавештавала и скретала им пажњу на сезонске радове и њихово правилно извођење, Подружина је путем штампаних упустава и летака то изводила истичући у исто време писање „Тежака“ о важнијим питањима из пољопривреде.

Да би пак својим члановима и др. пољопривредницима помогла у одабирању и чишћењу семена стрних усева, подружина је од Друштва набавила један тријер марке „Марот“ — француски, на коме је у току јесени 1929. год. пречишћено преко 30.000 кгр. семена стрних усева — нарочито пшенице.

У посредничко набављачком правцу подружина се је, као у ранијим годинама, старала да своје чланове снабде најбољим пољопривредним справама, семеном и материјалом, вршећи набавке како од централе — Друштва тако и од других трговачких предузећа и фабрика. Вредност набављених справа, семена и материјала износи 44.166·65 динара, а поред овога набавила је за своје чланове справа и препарата за борбу противу штитасте ваши из кредита од 1.000.000 динара у вредности за 20.750 динара.

Подружина је у 1929 години имала чланова редовних 251, добротвора 1 и утемељача 4, свега 256.

Примања по дневнику касе износе 120.598·87 а издавања 108.459·40 динара. Готовина за пренос у 1930 год. износи 12. 139·47 динара. Поред ове готовине подружина има и робе у магацину у вредности 31.038·53 динара, у вредећим папирима 7.200 динара; вредност зграда и земљишта 300.000, вредност покретности 8.000 и на дугу код чланова 7.535·50 динара. Укупна вредност подружинске имовине износи

365.913·50 динара, од које само Друштву дугује 13.475· динара.

Председник подружине је већ пуних 8 година г. Милош В. Поповић учитељ у пензији, сада је ппредседник г. Љубомир Ћосић, благајник г. Брана Обрадовић, секретар г. Драгољуб С. Оцокољић а магационар Миливоје Б. Ћосић.

41. Пољопривредна Подружина у Параћину.

Подружина је радом и заузимањем среског пољопривредног референта г. Милоша Поповића и његовог помоћника, основана 28. априла 1929. год. Подружина је имала 31 члана.

Рад подружине у току године састојао се у набавкама плавог камена и рафије за чланове и на организацији установе, која ће агилнији рад тек у овој години показати.

Председник подружине је г. Бошко Ж. Бошковић инспектор Мин. Пољопривреде у пензији, потпредседник г. Добросав Јовановић школовани економ, а секретар — благајник г. Милош Поповић срески пољопривредни референт.

42. Пољопривредна Подружина у Јагодини.

Подружина је имала 146 чланова од којих су редовни 130 а помажући 16.

Рад подружине састојао се у набавкама пољопривредних справа, семена и материјала за своје чланове, којих је подружина набавила за суму од 25.356·63 динара. Справе, семе и материјал подружина је набавила за готов новац.

Подружина је пропагандом, помоћу свога секретара г. Бозољца и благајника г. Антића давала члановима и другим пољопривредницима поуке и савете за напредније начине рада у пољској привреди.

Поред овога подружина је активно радила на прикупљању изложбених предмета од којих је велики број послала Друштву за земаљску изложбу сувих шљива, прерађеног и конзервисаног воћа и поврћа.

Имовно стање подружине на крају ове године било је овако:

Готовина за пренос у 1930 год.	732·02	динара
Вредност робе у магацину из ранијих година	4548·50	„
Вредност робе у магацину из 1929 г. . . .	4009·93	„
Свега динара	9290·45	динара

Председник подружине је г. Милан А. Тодоровић, секретар г. Милан Бозољац, а благајник г. Ђорђе Л. Антић.

43. Пољопривредна Подружина у Рачи.

Подружина је имала 23 члана. Мало је радила на снабдевању својих чланова. Чак ни раније набављено семе и материјал није распродала.

Примања у току године износе 4736·49 дин. а издавања 594 динара. Имовина за пренос у 1930. год. износи 4.142·49 динара од које суме је роба у магацину у вредности 2940·30 а у готову 1.202·19 динара.

Председник подружине је г. Милан Живановић, ппредседник г. Живан Николић, а секретар, магационер и благајник г. Добросав Д. Ранковић.

44. Пољопривредна Подружина у Јужном Броду.

Подружина у овој години није активно радила. Имала је свега 14 чланова. Из извештаја недостају податци о материјалном стању њеном.

Председник подружине је г. Филип Блажевић, секретар-благајник г. Стојан Томовић.

45. Пољопривредна Подружина у В. Градишту.

По одласку садањег пољопривредног референта г. Владе Стојићевића подружина је слабо радила, а по његовом доласку на дужност ср. пољ. референта подружина је нагло кренула напред у раду и одмах у току јесени приредила пољопривредну изложбу 11 и 12. септембра, коју је и Друштво помогло са 3.000 динара.

Приходи по дневнику касе износе 1.215 а издавања 840 динара. Готовина за пренос у 1930. год. износи 375 динара.

Председник подружине је г. Жика В. Димић, а секретар — благајник није именован пошто конституисање није извршено.

46. Пољопривредна Подружина у Сенти — Бачка.

Рад ове подружине кретао се у оба главна правца, т. ј. и у пропагандистичком и посредничко набављачком.

Подружина је путем пропаганде својим члановима препоручивала одабирање — селекцију семена за сетву како стрних усева тако и кукуруза. У томе циљу подружина је набавила велики тријер — селектор за чишћење и одабирање семена стрних усева, а за сејање кукуруза развила је акцију у доба сејања, да се семе кукуруза сеје само одабрано и у погледу клијавости, због велике зиме, испитано.

Подружина је активно помагала и сарађивала на обављању Суботичког конгреса пољопривредника.

Подружина је за своје чланове набавила велику коли-

чину вештачких ђубрива и давала поуке и савете о употреби истог. Подружина је пропагирала гајење пићних биљака у циљу бољег и корисније гајења стоке. Радила је на посредовању у набавкама бољих раса стоке и живине за своје чланове, као и селекционисаног — оплемењеног семена пољских усева.

Подружина је предузела кораке и мере за зидање подружинског дома зашта је од градске општине добила потребно земљиште — плац.

Подружина је активно учествовала у раду око уписа акција Привилеговане Аграрне Банке и сама из својих средстава уписала 20 комада.

Имовно стање подружине је овако:

У готовом новцу	17.261·45	дин.
Вредност инвентара	65.266·50	„
Уплаћене Акције Аграрне Банке	5.000·—	„
Вредност робе у магацину	4.550.50	„
Свега динара	92.077·45	

Поред ове суме бивша Бачка обласна Самоуправа дугује Подружини 12.500 динара, за коју је донето решење да се исплати, па су области пре исплате укинуте.

Подружина је у 1929. год. имала 49 чланова.

Председник подружине је г. Сава Вујић, ппредседник г. Миладин Лалић.

47. Пољопривредна Подружина у Постењу — Н. Пазар.

Подружина је радила на посредовању у разним набавкама за своје чланове. Набавила је један тријер марке „Мајер“ за чишћење жита за семе за заједничку употребу, а набавила је и 50 килог. карбокримпа за сузбијање штитасте ваши на шљивама.

И ако у селу, Подружина лепо ради и свој рад развија на корист својих чланова и околине.

Подружина је имала 25 чланова у 1929. год.

Председник подружине је г. Момир Рашковић, председник г. Јован Симовић, секретар г. Светислав Нићифоровић, а благајник г. Чедомир Петровић.

Стање подружине на крају године било је:

Готовина у новцу	233	дин.
Вредност робе у магацину	820	„
Вредност инвентара — тријер	2200	„
Свега	3253	дин.

48. Пољопривредна подружина у Конаку — Банат.

Подружина је основана у 1929. год. иницијативом срп. пољ. референта г. Душана Ћирића.

Подружина је у току године активно и успешно радила на снабдевању својих чланова пољопривредним потребама, а нарочито вештачким ђубривима и воћним садницама. Поред овога подружина је активно сарађивала са својим члановима на реализирању и обављању шестонедељног пољопривредног течаја у Конаку.

Примања по дневнику касе износе у току године 1929, а издавања 876·50 динара. Готовина за пренос у 1930 год. износи 152·50 дин.

Подружина је имала 23 члана.

Председник подружине је г. Монов Павле, ппредседник г. Светозар Брадаш, секретар г. Гавра, Софран, а благајник г. Иван Дамјанов.

49. Пољопривредна Подружина у Жуковцу — Књажевац

Подружина је имала у 1929. год. 21 редовног члана и 6 утемељача.

Рад подружине састојао се у вршењу набавки за своје чланове у справама семену и материјалу у циљу унапређења пољопривреде. Подружина се је старала и преко обласне самоуправе, од Српског пољ. Друштва и Мин. Пољопривреде тражила већи кредит у справама, али га није по повољним условима добила.

Примања по дневнику касе било је свега 3.650·50, а издавања 3.332·50 динара. Готовина за пренос у 1930 год. износи 318 динара.

Председник подружине је г. Јанко Станковић учитељ, ппредседник г. Јеврем М. Тричковић, секретар г. Рад. Рашић, а благајник г. Никола Марјановић,

50. Пољопривредна Подружина у Обреновцу

Подружина је у 1929. год. имала 53 члана.

Од важнијих радова подружина је приредила изложбу стоке, коју су помогли Обласна самоуправа са 5.000 дин., срески одбор са 3.000 и Срп. Пољ. Друштво са 2.000 дин. Обласна и среска самоуправа дале су помоћ у готову, а Срп. Пољ. Друштво у пољ. справама књигама и другом материјалу.

Председник подружине био је г. Милутин Ф. Гец ветеринар, а секретар — благајник г. Живојин Тијанић ср. пољ. референт.

Примања у току године по дневнику касе износе 14.339 а издавања 10.982·20 динара. Готовина за пренос у 1930. год. износи 3.356·80 динара.

51. Пољопривредна Подружина у Краљеву

Подружина је имала у 1929 год. 78 чланова. Рад подружине био је више пропагандистички. На снабдевању чла-

нова пољ. справама семеном и др. материјалом мало је рађено због разних узрока.

Подружина је у току године уз помоћ обласне самоуправе и Срп. Пољ. Друштва приредила и обавила са успехом плетарски курс за израду корпи за пољопривредне потребе. Курс је обављен при пољопривредној школи, чији је директор одобрио да се тамо држи и ставио на расположење све потребе и прибор за исти.

Материјално стање подружине је задовољавајуће, али се из извештаја — записника не виде детаљи истога.

Председник подружине је г. Милорад У. Палеташевић директор пољопр. школе, секретар г. Захарије Ратковић ср. пољ. референт.

52. Пољопривредна Подружина у Честину — Гружа

Рад подружине састајао се у набавкама пољопривредних потреба за чланове, што ће и у идућој години продужити. Г. г. Павле Ђоровић секретар подружине одржао је на дан годишње скупштине предавање о сузбијању штитасте ваши на шљивама, а г. Влада Петронијевић учит. о модерном газдовању са рачуноводством.

Подружина је сав дуг измирила Друштву за узете справе и материјал у 1929. год. и има своју готовину у каси за пренос у 1930 год. у 1845 динара. Председник подружине је г. Милорад М. Јанићијевић учитељ. Чланова у 1929 год. било је 25.

53. Пољопривредна Подружина у Варварину

Подружина је радила само на снабдевању својих чланова пољопривредним справама, семеном и др. материјалом. које је од друштва набављала.

Примања по дневнику касе износе 5.916 а издавања 1.367 динара. Готовина за пренос у 1930 год. износи 4549 динара.

Подружина дугује Друштву за справе, семе и материјал узете у 1928. год. 15.162·30 динара.

Председник подружине је г. Александар Васић, секретар г. Богољуб Лазаревић, а благајник Чедомир Матејић.

Подружина је у 1929. год. имала 35 чланова.

54. Пољапривредна Подружина у Брестовцу — Кнић

Подружина је основана у 1929. години имала је 36 чланова. Радила је на снабдевању својих чланова разним потребама, који ће рад тек у идућој години јаче развити.

Материјално срање подружине се не види из послатог извештаја.

Председник подружине је г. Светозар Нешић учитељ,

ппредседник г. Петар М. Илић ек., секретар г. Светислав Урошевић шк. економ, а благајник, г. Милош Симовић економ.

55. Пољопривредна Подружина у Ковину — Банат

Подружина је у 1929. год. имала 46 чланова.

Рад подружине састојао се у снабдевању својих чланова пољ. справама, алатима, семеном и др. материјалом, који је на подлози њене обвезнице, набављен од Срп. Пољ. Друштва.

Поред овога посла подружина је руковала својим расадником и у њему произведене воћне саднице и лозу раздавала својим члановима.

Подружина је сав дуг измирила Друштву и на крају године има готовину од 16.883·05 динара.

Председник подружине је г. Ђура Јеремиков, ппотпредседник г. Аврам Ларнеша, благајник г. Јосиф Кафол, а секретар г. Богољуб Грујић инж. агроном — ср. пољ. референт.

На дан годишње скупштине чланова подружинских г. г. Грујић и Кафол одржали су по једно предавање и то први о задругарству, а други о статистици пољопр. производње у срезу ковинском.

56. Пољопривредна Подружина у Жабарима

Подружина је у 1929 год. имала 50 чланова,

Рад подружине састојао се у придобијању нових чланова и у снабневању ових пољопривредним справама, семеном и материјалом. Набавка ових потреба вршена је од Срп. Пољ. Друштва.

Пољопривредну изложбу коју је намеравала да одржи ове године није приредила због слабих материјалних средстава. Готовина подружинска на крају 1929 — за пренос у 1930 год. износи 4.352·70 динара од које суме дугује Друштву 2478, што значи њена готовина износи 1.874·70 динара.

Председник подружине је г. Сима Милојковић, ппредседник г. Василије Данкевић, секретар г. Владимир Стојиловић, а благајник г. Чедомир Д. Милетић.

57. Пољапривредна Подружина у Ковачици — Банат

Подружина је у 1929. имала 95 чланова.

Рад подружине кретао се у главном у снабдевању својих чланова пољопривредним справама, алатима, семеном пољских усева и пићнихбиљака, а нарочито и највише вештачким ђубривима. Вредност набављених справа и материјала подељених члановима износи 264.982·70 динара. Члановима подружинским раздељен је скоро цео вагон семена оплемењеног семена пшенице, које је ср. пољ. референт добио од државе.

Подружина је имала готовину за пренос у 1930 год. од 2.815·40 динара.

Председник подружине је г. Ђура Микуш, ппредседник г. Адам Бартош, секретар г. Андрија Михаљ, а благајник г. Мартин Бенка.

58. Пољопривредна Подружина у Куршумлији

У 1929. год. подружина је имала 55 чланова редовних.

Подружина је свој рад изводила највише у снабдевању својих чланова пољ. справама, семеном и материјалом. Све набавке вршила је од Срп. Пољ. Друштва на подлози своје обвезнице. Вредност ових износи 22.830 динара, од које суме одужено 15.500, а остаје на дугу код Друштва још 7.330 динара.

Примања по дневнику касе у току године износе 42.787·53 а издавања 34.731·50 динара. Готовина за пренос у 1930. год. износи 8056.03 динара.

Председник подружине је г. Миодраг Михаиловић, ппредседник г. Јован Утвић, секретар — благајник г. Јанко Несторовић пом. ср. пољ. референта.

59. Пољопривредна Подружина у Санском Мосту—Босна

Подружина је имала 31 члана у 1929. год. Због слабих средстава није могла развити рад у оној мери у којој је желела, али је ипак постигла да у овој години покрије мањак из ранијих година у 1.539·40 динара. Подружина је на крају 1929. год. имала у роби у магацину, у готовом и на дугу 4.872·73 динара, од које суме дугује Друштву 4.865·— динара, те примање премаша издавање за 7·73 динара.

Председник Подружине је г. Нико Зоубек, потпредседник г. Божо Добрић, секретар г. Јово Илић, а благајник г. Џафербег Бишчевић.

60. Пољопривредна Подружина у Кратову

Рад Подружине састојао се у давању поука и савета својим члановима за напредније начине рада у пољопривреди и у снабдевању својих чланова разним справама, семеном и материјалом од Срп. Пољ. Друштва.

Примања у току године по дневнику касе износе 8.888·76 а издавања 3.434 динара. Готовина за пренос у 1930. год. износи 5. 454·76 дин.

Председник Подружине је г. Димче Маневић, потпредседник г. Борис Мирчевић, секретар г. Саватије Ранић, а благајник и магационар г. Димитрије Џашић.

61. Пољопривредна Подружина у Зајечару

У 1929. год. Подружина је имала 32 члана.

Подружина је ове године радила на снабдевању својих

чланова пољопривредним справама, семеном и материјалом. Све набавке вршене су од Српског Пољ. Друштва.

Подружина ће у наредној години развити рад и настаће да приреди општу пољопривредну изложбу.

Имовина Подружинска на крају 1929. год. била је и то:

у готову у каси	3.743·45 дин.
у роби у магацину	4.916·93 „
на дугу код чланова	1.313·— „
Свега:	9.973·38 дин.

Председник Подружине је г. Божа Милановић, а секретар благајник г. Влада Петровић, ср. пољ. реф. у пензији.

62. Пољопривредна Подружина у Владимирцима

У 1929. год. Подружина је имала 84 члана.

Рад подружине кретао се и у пропагандистичком и у посредничко набављачком правцу. Подружина је за своје чланове на кредит од Срп. Пољ. Друштва набавила пољопривредних справа, семена и митеријала разног. Подружина је за заједничку употребу чланова и др. пољопривредника набавила један тријер марке „Марот“ који врло добро чисти све врсте стрних жита.

Подружина је у дане 29 и 30. септембра приредила успелу опитну пољопривредну изложбу на којој је узео учешћа велики број чланова и других пољопривредника из целог среза о чему је раније извештај поднет и у Тежаку оштампан.

Примања по дневнику касе у току године износе 50.401·55 а издавања 21.937·50 динара. Имовина у готовом новцу, у роби у магацину и на дугу код чланова за пренос у 1930. годину износи 28.464·05 динара, од које суме Подружина дугује Друштву 17.002 динара, а њена имовина остаје у дин. 11.462·05.

Председник Подружине је г. Милан Јов. Илић, свештеник—срески протојереј, потпредседник г. Милоје Анић, секретар благајник г. Миливоје Н. Лолић, ср. пољ. референт

63. Пољопривредна подружина у Бечевици—Кнић

Подружина је у прошлој години радила на снабдевању својих чланова пољопривредним справама, семеном и материјалом, који је набављала од Срп. Пољ. Друштва.

Примања у току године износе 1829. дин. а издавања 1.478·50 нин. Готовина за пренос у 1930. год. износи 350·50 динара.

Управа Подружине је за наредну годину израдила програм рада по коме ће се њен рад увећати и развити.

Подружина је у 1929. год. имала 33 члана.

Председник Подружине је г. Миладин Сталетић, потпредседник г. Душко Димитријевић, секретар г. Сретен Пауновић, а благајник г. Радомир Пантовић.

64. Пољопривредна Подружина у Борчу—Кнић

У 1929. год. Подружина је имала 36 чланова. Рад подружине састојао се у набавкама пољ. справа, семена и материјала од Друштва на подлози њене обвезнице. Подружина је била предвидела и приређивање једне опште пољопривредне изложбе, али је она изостала због немања довољно средстава.

Добивени дрворин и дувански екстракт од Дрштва подружина је бесплатно раздала својим члановима.

Имовина подружине на крају године била је оваква:

у готовом новцу	1484·50	динара
у роби у магацину	342·90	„
у покретности — инвентар	849·—	„
код чланова на дугу	1205·50	„
Свега:	3881·90	динара

Од ове суме подружина дугује Друштву 2.124, а њена је имовина 1.757·90 динара.

Председник Подружине је г. Тодор Ненадић учит., потпредседник г. Љубомир Мијаиловић, секретар г. Љуба Стевовић, а благајник г. Светозар Б. Лукић.

65. Пољопривредна Подружина у Сребрници—Босна

Рад подружине у 1929. год. састојао се у снабдевању чланова пољопривредним справама, алатима и семеном. Набавке за чланове вршене су од Срп. Пољ. Друштва на подлози подружинске обвезнице. Сви су чланови са набављеним алатима били задовољни.

Секретар Подружине г. Иван Дидовић давао је поуке и савете члановима и др. пољопривредницима за напредније начине рада.

Имовно стање подружине на крају 1929. год. било је овако:

Готовина по днев. касе за пренос у 1930. год.	1171·70	дин.
Вредност робе у магацину	1121·50	„
Вредност покретности — тријер	2080·—	„
Свега:	4373·20	дин.

Од ове суме подружина дугује Дгуштву 1702·— њена имовина остаје 2671·— динара.

Подружина је у 1929. год. имала 44 члана.

Председник подружине је г. Мујага Пашалић, потпредседник Момчило Зекић, секретар г. Иван Дидовић, благајник г. Радоје Филиповић.

66. Пољопривредна подружина у Босанској Дубици.

Подружина је у 1929. год. имала 62 члана.

Подружина је радила на снабдевању својих чланова разним потребама и давала им разне поуке и савете преко свога секретара г. Јовановића.

На крају године подружина је за пренос у 1930. год. имала готовину у 1.058·50 динара.

Председник Подружине г. Светозар Радмановић, потпредседник г. Салих Севлић, секретар г. Коста Јовановић, а благајник г. Исидор Олић.

67. Пољопривредна Подружина у Салашу—Крајина

У 1929. год. Подружина је имала 15 чланова.

Подружина је мало радила на снабдевању својих чланова попривредним потребама.

На крају године за пренос у 1930. год. Подружина је имала ову имовину:

У готовом новцу	1276·65 дин.
У роби—плавом камену и рафији	909·75 „
Свега:	2186·40 дин.

Председник Подружине је г. Живојин М. Ружић, а секретар г. Милош А. Рајичић.

68. Пољопривредна Подружина у Старом Бечеју

У 1930. год. Подружина ј имала 56 чланова.

Због неспоразума међу члановима Управног Одбора никакве набавке нису вршене за чланове.

Материјално стање подружине такво је да подружина има у пољ. справама и алату 7.430·— и у тотову 1.472·41 што износи свега 8.902·41 динара.

Председник Подружине био је г. Александар Цигурски, а секретар г. Сергије Виноградов.

69. Пољопривредна Подружина у Каменици—Ваљево

Подружина је у 1929. год. имала 72 члана.

Поред успешног снабдевања својих чланова пољ. справама и осталим пољопривредним потребама, подружина је и ове године приредила успелу општу пољопривредну изложбу. Набавке за чланове вршене су од Друштва на подлози Подружинске обвезнице. Благодарећи добром одзиву својих чланова Подружина је све своје дуговање измирила Друштву.

Примања по дневнаку касе износе 46.308·25 а издавање 43.764·60 динара. Готовина за пренос у 1930. год. износи 2.543·65 динара.

Председник подружине је г. Крсман Вучићевић, ппред-

седник г. Панта Јанковић, секретар г. Витомир Давидовић, а благајник г. Никола Теодосић.

70. Пољопривредна Подружина у Приштини.

Подружина је у 1929. год. имала 22 члана.

Није вршила никакве набавке за чланове. У наредној години предвиђен је јачи рад подружине, ако јој исплати дуговање њен бивши секретар-благајник г. Рад. Милосављевић.

Подружина нема друге готовине сем прихода од чланских улога.

Председник подружине је г. Новица Табаковић, а секретар-благајник г. Стојко Ђорђевић.

71. Пољопривредна Подружина у Мојсињу — Прељина.

Подружина је у 1929 год. имала 31 члана.

Рад подружине састојао се у набавци пољопривредних справа, семена и материјала, а нарочито материјала за борбу противу штитасте ваши на шљивама. Набавке је подружина вршила од Друштва на подлози своје обвезнице.

Примања у току године износе 15.510·93, издавања 14820·85 динара. Готовина за пренос у 1930 г. износи 690·08 динара. Вредност робе у магацину износи 4806·06, а вредност покретности 4.100 динара. Укупна имовина подружинска износи 9.596·14 динара, од које Друштву дугује 6.000, а њена имовина остаје 3596·14 динара.

Председник подружине је г. Војимир Јевтовић, секретар г. Јова Станојевић, а благајник г. Петар Лојаница учит.

72. Пољопривредна Подружина у Тополи — Крагујевац.

У 1929 год. подружина је имала 22 члана.

Подружина је мало радила на снабдевању својих чланова разним пољопривредним потребама. По програму рада, рад подружине у наредној години ће бити осетно јачи.

Примања у току године износе 3489·80 а издавања 1401·50 динара. Готовина за пренос у 1930 год. износи 2088·30 динара.

Председник подружине је г. Драгутин Гилић, а секретар-благајник г. Љуба Тадић.

73. Пољопривредна Подружина у Соко Бањи.

Подружина је основана 1929 год. и у њој имала 33 члана. У овој првој години свога рада подружина је радила на снабдевању својих чланова пољопривредним потребама, те се увидело да је њено оснивање за место и околину била једна насушна потреба.

Секретар подружине г. Грбић одржао је три предавања пољопривредна у име подружине из сточарства, воћарства и прераде пољ. производа — индустријализације пољопривреде.

Примања по дневнику касе у току године износе 11181 а издавања 1091 динар. Готовина за пренос у 1930 год. износи 90 динара.

Председник подружине је г. Жарко Завишић, потпредседник г. Милутин Станојевић, секретар г. Бора Грбић инж. агр., а благајник Д-р Вукашин Дидић лекар.

74. Пољопривредна Подружина у Ариљу.

Подружина је у 1929 год. имала само 31 члана. Мало је радила на снабдевању својих чланова и ако је њено материјално стање повољно. Изгледи су да ће се њен рад у наредној години појачати.

Подружина има готовину за пренос у 1930 годину 11.153·50 динара, а поред овога у роби у магацину има 1034·50, те целокупна њена имовина износи 12188 динара.

Председник подружине је г. Саво Атанасијевић, секретар г. Радомир Шеловић, а благајник г. Обрад Васиљевић.

75. Пољопривредна Подружина у Пећи.

У 1929 години подружина је имала чланова: два велика добротвора, једног почасног, четири добротвора и 65 редовних.

Рад подружине, према њеном програму рада кретао се у два главна правца — у пропагандистичком и посредничко набављачком. У посредничко-набављачком правцу подружина је ове године мало радила због високих цена пољ. справа и материјала, које долазе због скупог подвоза. Рад подружине у пропагандистичком правцу био је много јачи и плоднији којим су постигнути ови резултати:

Својим члановима и осталим пољопривредницима у околини Подружина је преко стручњака давала потребне поуке и савете за напредније начине рада у пољској привреди, ради повећања и побољшања пољопривредне производње. Тако исто Подружина је преко чланова управе -- стручњака давала поуке — путем предавања за поправку живота и побољшање општих социјалних прилика на селу и активно пропагирала оснивање разних земљорадничких задруга, а нарочрто задруга за пољопривредни кредит. На територији делања ове Подружине постоје данас задруге за пољопр. кредит у овим местима: Белом Пољу, Гораждовцу, Сиги, Главичици, Злокућанима, Ђураковцу, Истоку, Ракошу, Лоћанима, Рзнићу, Троканићу и Витомирици. Све су ове задруге основане радом и сарадњом ове подружине, а задругу у Витомирици Подружина је основала.

Иницијативом обласне задруге за пољопривредни кредит у Сплиту, у Пећи је приређен петнаестодневни курс за обуку

секретара — благајника месних задруга за пољ. кредит. Подружина је у многоме помогла организовање и обављање овога курса, на коме је обучено 20 младића из Метохије, да сами могу задругама руковати.

Подружина је покренула идеју оснивања практичне пољопривредне школе у Пећи и учинила све што треба да се приступи раду око оснивања.

Подружина је радила и писмено и усмено и настојавала да се народу олакша искоришћавање попаше у околним планинама смањивањем таксе за попашу.

Поред ових радова Подружина је наставила рад на прикупљању средстава за подизање свога дома и, благодарећи добрим људима од угледа и положаја, Подружина је осетну суму прикупила и данас располаже са готовином од преко 100.000 динара. За подизање дома подружину су обилније помогли Бачка Самоуправа заузимањем г. Мите Клициног њеног комесара, начелник среза дреничког г. Јаков Самарџић, срез пећски, Обласна Задруга са пољопривредни кредит у Сплиту, г. Др. Едо Марковић, из Загреба — директор Југослов. Банке и др. Подружину је у овом прикупљању помоћи нарочито помогао г. Добрица Матковић, помоћник Г. Министра унутрашњих послова, који је многе даваоце помоћи подстакао.

На крају године стање подружинске имовине било је овако:

Готовина у каси	1295·—	дин.
Код Пећске Привредне Банке на приплоду	95.629·—	„
У хартијама од вредности	2500·—	„
У роби у магацину	1090·—	„
На дугу код чланова и других лица . .	15000·—	„
Неплаћена чланарина из ранијих година .	6000.—	„
У намештају и прибору	1000.—	„
Свега	122.514·—	

Председник подружине је г. Др. Гедеон Алковић, упр. Дома Народног Здравља, подпредседник г. Јово Јакшић, секретар г. Марко Шошкић проф., а благајник г. Величко Јовановић школски надзорник.

76. Пољопривредна Подружина у Крушевцу.

У 1929. год. подружина је имала 135 чланова од којих су почасни 2, утемељача 1 и редовних 132.

Рад Подружине кретао се у пропагандистичком и у посредничко набављачком правцу. Подружина је набавила и својим члановима раздала пољопривредних справа семена и материјала за суму од 17. 253·50 динара, а поред овога распродато је и нешто ових пренетих из 1928. год.

У погледу пропагандистичког рада Подружина је преко свога председника инж. агронома г. Петровића, који је био у својству среског пољопр. референта одржала низ пољопривредних популарних предавања у целом срезу. Г. Петровић је поред пропаганде путем предавања, члановима и другим пољопривредницима раздао повеће количине дворина, лохсола и дуванског екстракта за сузбијање штитасте ваши на шљивама.

Примања у току године по дневнику касе износе 40.993·25, а издавања 21.928·11 динара. Готовина за пренос у 1930. год. износи 19.065·15 динара, која се налази: код окружне банке на приплоду 10.805 динара, у уписаним акцијама Привилегов. агр. банке 2.500 дин., у роби у магацину 2.485·50 и у готову код благајника 3.274·65 динара. Према овоме и стању на крају 1928. год. Подружина је свој капитал у 1929. год. повећала за 5.094·56 динара.

Председник подружине је г. Димитрије Петровић инж. агроном, потпредседник Павле Којчић, секретар-благајник г. Света Ђ. Пешић.

77. Пољопривредна Подружина у Жучковцу—Соко Бања

Подружина је у 1929. год. имала 16 чланова. Због скромних средстава и неискоришћавања кредита мало је радила на снабдевању својих чланова.

Материјално стање подружине не види се из поднетих записника и извештаја, али се према стању из 1928. год. и вршеном прегледу у прошлој години, зна да је подружина активна.

Председник Подружине је г. Стаменко Н. Радичевић, а секретар-благајник г. Предраг Денић учитељ.

78. Пољопривредна Подружина у Ђураковцу—Исток

Подружина је у 1929. год. имала 52 члана, али је чланski улог положило само 20 чланова.

Подружина је набављала и својим члановима раздавала пољопривредне справе семе и материјал. Набавке су вршене од Друштва на подлози обвезнице. Вредност набављених справа семена и материјала износи 10.908 динара.

Имовина Подружинска за пренос у 1930. год. износи: Роба у магацину 2.222 дин., на дугу код чланова 2.945 дин., У признаници за акције привил. агр. банке 250 дин. вредност инвентара 530 дин. Свега 5.947·50 динара, од које суме дугује 501, те њена имовина остаје 5.446·50 динара.

Председник Подружине је г. Василије Поповић свешт. а секретар-благајник г. Миливоје Стојићевић, потпредседник је г. Војин Миковић.

79. Пољопривредна Подружина у Прилепу

Подружина је у прошлој години слабо радила. По обећању људи који сада Подружину воде изгледа да ће се њен рад у наредној години развити и појачати.

Председник Подружине је г. Гаврило Јовановић. Стање подружинске имовине не види се из послатог записника и извештаја.

80. Пољопривредна Подружина у Рашкој

Подружина је основана 1928. године. У 1929. год. имала је 63 члана. Рад подружине састојао се у посредовању у набавкама пољопривредних справа семена и материјала за своје чланове.

Све набавке Подружина је вршила од Друштва на подлози своје обвезнице по којој је све дуговање Друштву измирено.

С обзиром на теренске и економске прилике среза Подружина је и по броју чланова и по раду у набавкама за ове две године постигла повољне резултате.

Примања по дневнику касе за ову годину износе 14.312·55 а издавања 12.064 динара. Готовина за пренос у 1930. год. износи 2.248·55 динара.

Председник је Подружине г. Љубомир Новковић, а секретар-благајник г. Вучета Орловић.

81. Пољопривредна Подружина у Фојници—Босна.

У 1929. год. Подружина је имала 31 члана. Мало је радила на снабдевању својих чланова, а више на пропаганди за придобијање нових чланова и давању поука и савета за напредније начине рада у пољској привреди.

Примања по дневнику касе за 1929. год. износе 7.517·25 а издавања 7.770 динара. Разлика у 252·75 је губитак због одужења дуга срескоj заклади у Високом. Подружина дугује и Друштву 764 динара а за толико има справа семена и материјала у магацину, који ће дуг радом ускоро одужити.

Председник Подружине је г. Ферад Хузбашић, потпредседник г. Мунио Буљина, секретар г. Мухамед Салихагић, благајник г. Мехмед Салихагић.

*

Остале Подружине нису до 3. марта 1930. год. поднеле своје извештаје о раду у 1929. год. и билансе о стању на крају исте године, те исти нису могли бити одштампани.

ИЗ РАТАРСТВА

Најбољи кукуруз*).

Кад један земљорадник пита који је кукуруз најбољи и који најроднији, значи да је он већ дошао до сазнања, да за једно место најбољи и најплоднији може бити један кукуруз а за друго место — други.

Најбољи кукуруз може и да не буде у исто време најплоднији, и обрнуто. Најплоднији може да не буде и најбољи. Позната је напр. ствар да је зубанац обично плоднији, него тврдунац, или кокавац, или шећерац. Али кад газда хоће да гаји — ма из којих разлога не зубанац, већ тврдунац, шећерац, кокавац и т. д. он неће гледати на принос, већ на друкчији квалитет кукуруза, за који он сматра да је бољи, или због веће рентабилности ових врста кукуруза у свом месту.

У главноме код нас се гаје две врсте кукуруза: зубанац, или амерички кукуруз, и тврдунац — домаћи кукуруз са округлим глатким зрном, док је код зубанца зрно четвртастог облика и на својој горњој површини има удубљење, као код коњског зуба, зашто се и зове зубанац. Код врсте зубанаца постоји велики број сората, изведених путем селекције — највише у Америци, а и у нашој земљи. Напр. добро позната селекционисана сорта — „Румски златан зубан“, који има лепу готово потпуно цилиндричну форму клипа, са већим бројем редова и зрна у сваком реду, тако да кад клип има напр. 20 редова, а у реду има 25 зрна, то целокупни број зрна са једног клипа достиже 500. Зрна имају правилну призматичну форму, зато су приљубљена једно уз друго, љуспе њихове су тање, нежније, — због тога и принос у зрну постаје већи и квалитет зрна — бољи. Према томе ову сорту зубана, уколико се његова селекција још продужава, можемо да сматрамо као једну од најбо-

*) Одговор на питање који је кукуруз најбољи и најроднији.

љих и најплоднијих. Ову сорту радо гаје и други одгајивачи у различним местима — било под истим именом „Румског зубана“, било под неким другим и опет доста успешно. Леп и плодан је и зубан д-ра Грчића (Вуковарска област). Има и код обичних одгајивача кукуруза без нарочите селекције доста добрих кукуруза, који при доброј обради земљишта, при ђубрењу и при добром гајењу могу да донесу лепе приносе. Али лепе и плодне селекционе сорте, ако их има, сигурније су, и зато оне заслужују веће пажње. Према томе „Румски златан зубан“ могао би да буде један од најбољих, а и најплоднијих селекционих сората жутих, или жутоцрвенкастих зубанаца. Ко тражи другу боју зубана, напр. белу, опет са доста добрим квалитетом и приносом може и то да нађе, напр. у Бачкој (имање Петра Ферибахова, поседника из Темерина).

Али треба знати, да и боље сорте лако могу да опадају у својем квалитету и у својој плодности, кад се не гаје како треба: кад се за усев не одабира само најбоље зрно на семе; кад се земља не обрађује довољно дубоко и фино; кад се недовољно ђубри, кад су струкови на њиви сувише густи, и т. д.

Ко хоће да гаји домаћи кукуруз — тврдунац — који је можда бољи за људску храну, него зубанац, и ако је у приносима више мање — слабији него зубанац, тај има лепу домаћу сорту тврдунца — осмак, т. ј. са осам редова зрна на клипу, крупних, округлих, лепо развијених, и са сразмерно малом тежином кочанке према тежини зрна. Тако примерак осмака, који нам је послала пољопривредна школа у Шапцу претпрошле године, имао је само нешто око 12% кочанке према 88% зрна у клипу. То је већ одлична сразмера зрна према кочанки, јер обично је овај однос око 20% кочанке према зрну. И дужина клипова овог осмака била је преко 25 сант. што је при лепо развијеном зрну давало овом осмаку одличан изглед.

Дакле, има доста најбољих и најплоднијих сората кукуруза и у нашој земљи, који се могу бирати пре-

ма потреби, а за подржавање њихове плодности на стално довољној висини треба само пазити на добру обраду земље, на ђубрење, на правилан усев кукуруза, пре свега — на добро семе за усев, на довољну негу кукуруза на њиви, и т. д., а ко хоће да одржава још и сорту у „чистом стању“, тај мора да врши још и бар најпростију селекцију — најбољих клипова при берби кукуруза.

Д-р **Тим. Локот.**

И овас треба сејати на оџаке.

На имању Ниже Пољопривредне Школе у Шапцу сеје се већ две године и овас на оџаке, на већој површини (4 хектара), и то с одличним успехом. Принос је у обе године био врло добар — 1928. год. 3000 кг. по хектару, а године 1929. 2930 кг по хектару.

Да би се утврдило, колико овако лепом приносу помаже сејање на оџаке, извршени су на једном од опитних поља упоредни опити сејањем на оџаке и по обичном начину врстачном сејалицом. Посејано је било једно поред другог десет парцела на оџаке, и десет парцела у врсте. Свака парцела била је велика 142½ квадратна метра. Резултат био је овакав:

НА ОЏАКЕ		НА ВРСТЕ		
зрна	сламе	зрна	сламе	
40	77	38	72	
42	109	32½	77½	
43½	99½	34	76	
38	87	32½	79½	
34	76	30	65	
39	73	34	68	
38	92	32	81	
37½	82½	32	68	
36	81	31	59	
36	64	26	51	
384	814	322	697	принос на 1425 квдр. мет.
2695	5902	2259	4891	принос по хектару.

Сетвом на оџаке добивено је више 436 кг. зрна и 1011 кг. сламе по хектару. Осим тога сетвом на оџаке уштеђено је и 60 кг. семена по хектару.

Ако се узме, да је у свих десет понављања сетва на оџаке дала већи принос, то је овакав резултат највећа гаранција за то да је ствар добра.

Сетва на оџаке може се извести, или руком помоћу браздача, или пак помоћу специјалне сејалице за сејање на оџаке. Врста од врсте треба да је удаљена 30 см., а исто тако и оџак од оџака у свакој врсти. У сваки оџак треба посејати по 20 до 25 зрна. Сејати што раније, а окопавати чим усев изникне, да њиме не овлада слачица. Окопавањем овса помаже се не само том усеву, већ је то и једини сигуран пут, да се нека њива временом излечи од слачице, тога штетног корова наших најбољих њива.

Шабац, **К. Поповић.**

ИЗ СТОЧАРСТВА

Гајење стоке.

Гајење — одгајивање стоке у вези са економијом и што већом коришћу је велика вештина која лежи у знању и рачуници.

Ко жели да гаји стоку треба добро да познаје своју материјалну снагу и местне прилике, па према њима да набавља и потребну стоку за приплод. На пр. треба да знамо да никад не можемо фину расу стоке да одржимо у пределима где је земља сиротна са растињем — травама и другим разноврсним производима. Јер стока у тим крајевима не може да одржи свој облик тела и особине већ закржљави. А у овоме је и разнолика клима од великог утицаја.

Мали поседници одгајивачи стоке не треба никад да праве огледе у гајењу стоке, већ само треба да се угледају на друге паметне одгајиваче и да искоришћавају њихово искуство.

За гајење стоке потребни су пашњаци, или бар

погодна места за кретање стоке, иначе наступа код стоке гојење што није добро за приплод.* И уопште сточари треба да предузимају што већу производњу сточне хране. Треба знати како и кад приплодну стоку и њихове младунце: телад, јагањце, прасце и т. д. треба хранити и неговати, па да она најбоље успева. Ваља што боље умети искоришћавати за храну стоке разна жита, мекиње, попаше, детелине, фабричке и кухињске отпадтке и т. д.

Сточарство и ратарство треба да се допуњује и узајамно помажу, у чему је и њихова обострана корист. А још где је у ком крају развијена у близини и разноврсна пољопривредна индустрија, онда је то за сточарство и ратарство, у опште пољопривреду права благодет.

Људи који не производе сточну храну, већ ову купују и немају пашњака, или погодних места за кретање приплодне стоке, не треба да се баве сточарством. Сем ако то није специјална трговина — исхрана стоке за продају, извоз или лични посек.

За сточарство треба имати израђен програм рада. А каква и где у ком крају треба да буде раса стоке на то треба да указује Држава и Општина. За сточарство је најважније одабирање стоке (без мана) — селекција и удруживање у „сточарске задруге".

Сваки сточар треба да води књигу крава, бикова, телади и све остале стоке, а тако исто треба да води и књигу све млечне и остале стоке и квалитет њихових производа: млеко, вуна, јарина, месо, коже и т. д. Одгајивати треба само ону стоку која се тражи. И све што стока производи и даје треба да буде најбољег квалитета.

М. Митровић.
ветер. п. пуковн. у пензији

---

*) Приплодна стока треба да је више у слободи и да има довољно кретања.

ИЗ ВОЋАРСТВА.

Бадем*).

1.) Бадем је по својој природи воћка високог узраста. У најранијој младости бујно расте и тек што развије дебло у висини 1.50-2 м. и круну у обиму бар 2 м., почиње редовито рађати. Према томе не може се препоручити формирање круне код бадема у висини од 30 см.

Бадема има много одлика. У самој Далмацији има преко 50 одлика, међу којима има ситних као обично зрно пасуља и крупних као обични орах. Међу овим најситнијим сортама има и таковних, које показују слабији пораст. Мишљења сам, да би требало претходно изабрати те одлике са слабим порастом наравски само међу горким одликама бадема и подврћи ове испитивању кроз неколико година, дасе сигурно установи да ли ће ове сорте задржати свој слаби пораст. Тек након тога могло би се приступити одгоју бадема као чучавог дрвета.

2.) Дрвећа бадема добивено из мекољуштаних бадема, било то далматинских, шпањолских, грчких или талијанских, сађених управо на стално место, не даје увек и сигурно мекољуштане бадеме, чак мекољуштаних не буде никако већ сами коштунци! Дакле калемљење је код бадема неопходно потребно, јер се само калемљењем може сигурно добити она сорта која се жели.

3.) Код сејања мекољуштаних бадема не смета њина честа близност (у сразмери 60%-80%), колико то, што су мекољуштани бадеми племените одлике, које се не ужиљавају тако снажно као дивљи горки бадем као и то, што нам не обећавају са сигурношћу да ће и њихови плодови бити мекољуштани! Поред тога доказано је, да је код мекољуштаних бадема као и код коштунаца са слатком језгром неопходно потребно ове калемити на горки бадем, чији је корен јачи и развијенији и што је најглавније, отпоран је против

---

*) Одговор на питање г. Алексића, из Брадине.

жилогриза. (Капнодис тенебрионис) који нарочито у Далмацији и јужној Херцеговини уништава све коштичаво воће па и бадем.

4.) Биљка на коју се нижу ипродају смокве зове се нашки жука или брнистра; њемачки Гинстер; латински Спартиум скопориум. Наову се биљку нижу смокве у Италији и нешто у Далмацији. Она расте као грм у врло лошим приморским теренима. Ако се сваке године орезује ниско код земље даје лепо шибље у дужини 1-1.50 м., које се употребљава и за везање винограда. Жука обогаћује земљу, на којој расте, са азотом.

Познато ми је, да грчке смокве на пример долазе у трговину низане на цепану и усукану сиркову сламу.

За време прошлог рата аустријска је војска дуж целе јадранске обале секла пруће од жуке за израду прећје за војничку одећу. За овај начин добијања прећје знали су далматински сењаци давно пре рата, али су га били сасвим напустили, пошто је било јефтиније фабричко платно.

Б. Раданчевић
Путни наставник виноградарства

Мостар 3. II. 1930.

ИЗ ШУМАРСТВА

Јаблан.

Сваком земљораднику позната је сорта тополе под именом *јаблан*. Али још је мали број оних, којима је познато од колике користи може да буде ово дрво земљораднику као грађевински дрвени материјал за подизање домова и стаја за стоку. Међутим ретки су земљорадници који немају погодног земљишта за размножавање овога дрвета, без велике штете по друге културне биљке.

По брзини пораста ни једна врста дрвета није равна јаблану. Најлакше се размножава (као врба). Свака сирова грана и гранчица отсечена са јаблана употребљава је за садницу на сталном месту. Тако

посађен јаблан од обичне гране може да порасте за 10 година у високо стабло употребљиво за мертеке и дирекe за прављење кућа и других зграда. За 20 година јаблан порасте да се од његовога стабла могу добити греде од преко 10 метара дужине и преко 30 с. м. дебљине у пречнику. За нешто дужи низ година може да достигне дебљину преко 60 с. м. у пречнику.

Поред мертека, дирека и греда, од јаблановог стабла могу се добити и даске за разне домаће потребе: столове, ормане, кревете, столице, за патосање соба, даске тавањаче, за амбаре и т. д. Од јаблана се праве: корита, карлице, буклије, вретена, као и на колима канате, калкане и душеме.

За добро успевање, јаблан потребује доста влаге у земљи. Он најбрже расте поред речних обала, потока, јазова (вада), око бара, језера, кладенаца, чесама, бунара, по јаругама, урвинама, водоплавним местима, неупотребљивим речним спрудовима, у низинама по шанчевима око њива, ливада, пашњака, воћњака и у опште по низинама где се вода слива.

За сађење јабланова (од грања) није потребно копање јамића. Направи се колац у виду садиљке, са овим се разврте рупе у дубини 30—40 с. м. и у исте спуштају саднице у истој дубини, па се око саднице добро нагази земља да се попуни шупљина рупе. Пре спуштања садница у земљу треба свакој поновити пресек на дебљем крају. Кад саднице у пролеће крену, оставити им најгорњи летораст и привезати га за патрљ да право расте. Остале летораste у круни уклонити од главног стабла. Патрље идуће године отсећи до основе вршног летораста.

Јабланови се могу садити у каквом се хоће одстојању. Ако се посаде у одстојању 2 метра, после око 10 година треба проредити сечом свако друго стабло, па отсечена употребити за разне потребе према дебљини. Доцније према порасту, вршити проредну сечу по потреби.

*

Јаблан је доста размножен и непрестано се раз-

множава у околини Ниша и даље ван нишке околине. Већ деценијама земљорадници у околини Ниша употребљавају јабланову грађу за подизање својих домова и других зграда потребних земљораднику. Од истог дрвета подмимрују разне домаће потребе напред побројане.

Од колике користи јабланово дрво може да буде земљораднику, наводим овај пример:

Један мој комшија — земљорадник — отсекао је један свој јаблан пр. год., од кога је направио: корита, карлице и др. Кад је израђене предмете распродао, добио је од једнога стабла суму од преко 2500 динара, не рачунајући што су му огранци и иверје (треске) остале за огрев! Јаблан је био од око 40 год. старости. Био је дебео 80 с. м. у пречнику. Нека корита продавао је по 300 динара комад (за муљање грожђа).

Овај и ранији примери подстакли су земљораднике у околини Прокупља на јаче сађење и размножавање јабланових дрвета. Један их је посадио 400 дрвета дуж потока кроз своје имање на једном брежуљку (испод винограда). За 6 година узраста достигли су преко 12 с. м. дебљине у пречнику. Пораст је одличан, не чинећи својом сенком никакве штете ни усевима нити родним дрветима.

*

Јаблан се сади од почетка новембра па преко целе зиме (кад није земља смрзла) до половине марта. Што се у овоме времену пре посади у толико је боље.

М. Ж. Вучковић

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Питање: која је сорта јабука најбоља за трговину и где би их могао добити?

Мохово **Спасоје Станимировић**

Одговор: За трговину су најбоље оне сорте јабука, које код нас доцкан сазревају. Ране сорте се-

не траже услед другог воћа, кога у току лета имамо ми а и стране пијаце. Јабуке, које сазревају од месеца септембра до јануара а и доцније, имају највећу цену, како код нас тако и на страним пијацама а то су:

1) Од наших домаћих сората: Будимка, тетовка, колачарка, шуматовка дугуљаста.

2) Од најфинијих страних сората: Енглеска златна парменка, тиролска бела рузмаринка, канадска ренета, лепоцветка.

Но, при подизању пак самог воћњака, треба обратити и нарочиту пажњу на положај, поднебље и особину земље.

Саднице, од горе поменутих јакука, могу се добити у сресним расадницима.

Београд
18. II 1930.

Воj. Буриан

Препродавцима Пољопривредног Календара.— Моле се сва лица и установе, којима су послати календари за 1930. годину, ради распродаје, да похитају са обрачуном: да доставе новац за продате, а остатак непродатих да врате, најдаље до 1. АПРИЛА ОВЕ ГОД. После тога рока, сматраћемо да су их задржали и накнадно их не можемо примити. Ово је потребно учинити због тога, што је друштво цело издање календара раздало, а дешава се да многи препродавци тек на крају године календаре и обрачун враћају, т. ј. онда кад се више продати не могу. Тим поступком Друштву и нехотице наносе штету. а сами никакве користи од тога немају.

Рад С. П. Друштва и његових Подружина

Пољопривредна Подружина у Пећи

Ретке су код нас установе приватне иницијативе, које су тако дуго и тако успешно радиле на просвећивању и економском јачању нашег земљорадничког народа, као што је Српско Пољопривредно Друштво. Већ је прошло шесет година од његовог оснивања (1869 г.) а педесет и пет његовог активног рада. Само пола деценије ратних година (1913—1918) паузе његовог корисног делања приметно су осетили српски земљорадници.

Простор листа нам не дозвољава, да ни најкраћим статистичким податцима документујемо велике успехе рада Дру-

штва у два главна али опсежна правца—посредничко—на бављачком и пропагандистичком.

Многи крајеви Северне и Јужне Србије знају да је Српско Пољопривредно Друштво у њихов крај унело први гвоздени плуг и дрљачу, прву сејалицу и копачицу за кукуруз, прву сејалицу за стрна жита, прскалицу за виноград и воћњак, први и најбољи воћарски калемарски алат и прибор, прво и најбоље семе пићних биљака — детелине и др., прву и најбољу поучну пољопривредну књигу, живу реч и т. д. и т. д. Овим, оваквим и овако дугим радом Друштво је стекло велику љубав и поштовање од народа.

Скромно и готово без икакве рекламе Друштво је после ослобођења и уједињења развило свој рад и деловање у свима крајевима наше државе, највише у Северној и Јужној Србији а затим у Босни, Херцеговини, Војводини и Црној Гори.

У 1929. години Друштво је имало својих 152 подружине од којих у Србији 121, у Босни, Херцеговини и Црној Гори 15 и у Војводини 16. Друштвене Подружине су његове филијале у народу преко којих оно највише спроводи идеје за извршење свога задатка.

Поред врло јаких и агилних Подружина у Северној Србији, Друштво има у Пећи Подружину, која је и по своме делању и по општем стању једна од најачих. Да су Подружине Друштва најпогодније установе за пољопривредну пропаганду за просвећивање народа и савремено газдовање у пољској привреди, и шта одани, искрени и вредни народни пријатељи и просветитељи могу да учине, то најлепше тврди рад и делање Пољопривредне Подружине у Пећи.

Споредно је то, што Подружина у Пећи, благодарећи њеним вођама и главним радницима, данас располаже са својим капиталом од преко 100.000 динара у готовом новцу, али је главно то, што је она прва међу хуманим установама у плодној Метохији почела агилно да ради на просвећивању јако заосталог народа и што је она данас главна жижа у целој Метохији око чије светлости се окупљају сви напредни елементи и прави пријатељи народа из свих ондашњих хуманих друштава и удружења, тражећи у њој моралну и материјалну помоћ за заједнички рад.

За поткрепљење ових навода довољно је навести само то, да је Подружина најактивније радила на оснивању земљорадничких задруга, а оснивање задруга за пољопривредни кредит у срезу пећском њена је највећа заслуга. Подружина је покренула питање подизања једног свеопштег народног просветног дома у Пећи, а покренула је и акцију за оснивање једне практичне пољопривредне школе, где би се млади синови Метохије учили модерном пољопривредном газдовању и искоришћавању повољних прилика свога плодног краја.

За овако плодан рад и за овако сјајно, морално и материјално стање пољопривредне подружине у Пећи, има се захвалити њеној Управи и на првом месту њеном главном чувару и благајнику од оснивања до данас г. Величку Јовановићу школском надзорнику, њеном председнику г. Др. Гедеону Алковићу управнику дома народног здравља и садањем секретару г. Марку Шошкићу, професору.

Огрешили би се, ако овом приликом не би поменули рад у овој Подружини њеног бив. секретара пок. Александра Шошкића који је својим радом допринео, да њен успех буде овако видан и плодан.

Износимо овај редак пример, да се људи других струка и професија овако агилно заузимају радећи у једној чисто пољопривредној установи, са жељом, да се на њих угледају и други народни пријатељи, учитељи и просветитељи, а нарочито пољопривредни стручњици који у народу и са народом раде.

Бор. Љ. Нешић.

ЗАПИСНИЦИ СЕДНИЦА

2. СЕДНИЦА ДРЖАНА 10. ЈАНУАРА 1930. г. У ДРУШТВЕНОМ ДОМУ У БЕОГРАДУ.

Били су присутни г. г. Председник М. Миљковић, Ппредседник Др. Т. Митровић и чланови: Д. Спремић, Т. Владисављевић, А. Рашковић, С. Ратковић, Б. Ранковић и Н. Петровић.

Председавао Председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

16. Прочитан је и примљен записник 1. седнице Управног Одбора.

II

17) Прочитан је и усвојен записник 1. седнице Књижевног Одбора.

III

Прочитан је записник 1. седнице Финансијског Одбора, па је одлучено:

18) да се прими знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 динара;

19) да се о православној Новој години изда у име напојнице писмоношама и др. разносачима, 300— динара и 10 календара;

20) да се прима знању, да је извршен преглед касе,

као и да се усваја рачун изравнања и рачун прихода и расхода стим, да се остатак суме за набавку сортирача за јабуке, унесе у фонд за пољопривредну пропаганду. С обзиром на то, што је година повољно завршена, да се изда Друштвеним службеницима у име награде 50% од месечних принадлежности;

21) да се захтев ср. пољопр. референта из Јагодине за накнаду трошкова учињених око пошиљаја предмета на земаљску изложбу, упути на мишљење Изложбеном Одбору;

22) да се не може изаћи на сусрет молби бр. 75, пошто се нема буџетске могућности.

IV

Прочитан је записник 1. седнице Програмског Одбора, па је одлучено:

23) да се усвајају предложене мере против Подружинских часника, за неправилан рад;

24) да г. Н. Петровић члан Управе, присуствује годишњем Збору Удовичке Подружине, и одржи предавање из виноградарства;

25) да се одобрава Ђураковачкој Подружини да на своме земљишту подигне заједнички дом са Аграрном Заједницом и Задругом за Пољоприв. Кредит с тим, да се из писменог споразума види, да је земљиште Подружине.

V

Саслушана су мишљења Инспектора за Подружине, па је одлучено:

26) да се прими у састав нова Подружина у Церовцу, пошто је испунила све услове.

VI

Саопштења и предлози.

27) Прочитане су честитке за Нову годину. Одбор прима знању са Живели!

28) Г. А. Рашковић члан Управе, предлаже да на Годишњи Збор Чачанске Подружине иде и Инспектор г. Б. Нешић. Одбор усваја предлог.

29) Г. Др. Т. Митровић ппредседник предлаже, да и Друштво понуди Мин. Пољопривреде прскалице, према расписаном стечају. Одбор усваја предлог.

30. Уредник Тежака предлаже, да се штампарији упути прва опомена, пошто јој слог не ваља и прави нове грешке у исправљеној коректури. Одбор усваја предлог.

Са овим је седница закључена.

3. седница држана 15. јануара 1930 г. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. председник М. Миљковић, потпредседник Др. Т. Митровић и чланови: Т. Владисављевић,

Д. Спремић, С. Ратковић, Б. Ранковић, В. Матић и Н. Петровић.

Председавао Председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

31) Прочитан је и примљен записник 2. седнице Управног Одбора.

II

32) Прочитан је и усвојен записник 2. седнице Књижевног Одбора.

III

Прочитан је записник 2. седнице Финансијског Одбора, па је одлучено:

33) да се прими знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 динара;

34) да се изда пуномоћје г. Ј. Здравковићу адвокату, према предложеном концепту;

35) да се Општини Ступничкој продужи рок за исплату прскалице, до 30. септембра о. г. под условима означеним у њеном писму;

36) да се не може дати прилог по молби бр. 326, пошто се нема буџетске могућности;

37) да се коричење Тежака, записника и деловодника, уступи А. Пацановском за 1000 динара.

IV

Прочитан је записник 2. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

38) да се по предлогу бр. 797 понуди Средњој Пољ. школи у Букову, испорука воћарске радионице за 100.000— динара.

V

Прочитан је записник 2. седнице Програмског Одбора, па је одлучено:

39) да се изјави захвалност г. М. Дуњићу, начел. Мин. Пољоприв. и Вода у пензији, за одржано предавање код Рибничке Подружине, о годишњем Збору;

40) да се ср. пољопр. референту у Куршумлији изда по 50 књига од оних којих има у сувишку, ради бесплатног раздавања слушаоцима на пољопривредном течају;

41) да се изјави захвалност пољопр. референту ср. азбуковачког на уложеном труду око оснивања Подружине у Љубовији.

VI

Саслушана су мишљења Инспектора за Подружине па је одлучено:

42) да се прими у састав нова Подружина у Љубовији, пошто је испунила све услове.

VII

Саопштења и предлози.

43) Г. Б. Ранковић члан Управе, саопштава да је са Друштвеним инспектором присуствовао годишњој скупштини Чачанске Подружине и да је одржао предавање. Одбор прима знању.

44) Г. Н. Петровић члан Управе такође саопштава да је присуствовао на годишњој скупштини Удовичке Подружине, и да је одржао нредавање. Одбор прима знању.

Са овим је седница закључена.

4. седница држана 22. јануара 1930. год. у Друштвеном Дому у Београду.

Били су присутни г г. Председник М. Миљковић и чланови: В. Матић, Д. Спремић, Т. Владисављевић, Б. Ранковић, А. Рашковић. Н. Петровић и С. Ратковић.

Председавао Председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

45) Прочитан је и примљен записник 3. седнице Управног Одбора.

II

46) Прочитан је и усвојен записник 3. седнице књижевног Одбора.

III

Прочитан је записник 3 седнице финансијског Одбора, па је одлучено:

47) да се прими знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 динара;

48) да се не може дати у комисион роба коју тражи ср. пољопр. референт из Подујева, већ да се замоли да оснује подружину, па преко ње да снабдева пољопривреднике;

49) да се прима знању са захвалношћу писмо фабрике плугова К. Вацек, којим поклања друштву плугове који су учествовали на утакмици с тим, ди му се накнади плаћена царина;

50) да се позове адвокат ради разгледања предмета о дужницима и ради утврђивања висине награде;

51) да се прими знању, да је тражено од Мин. Финансија да извети, да се у одсеку за ратну штету налази Друштвени бон за репарацију, ради отписа вредности изузете робе;

52) да се од М. Матијевића тражи, да сејалицу плати готовим невцем;

53) да друштво одговори Општини Београдској, да не може да плати тражени дуг за осветљење, пошто је све рачуне уредно плаћало.

IV

Прочитан је записник 3. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

54) да се предложена набавка робе изврши с обзиром на доба потрошње и финансијско стање, ради чега да се изради хронолошки преглед: кад има шта да се поручи, у којој количини и вредности и колико има и кад да се плати поручена роба. Мустре да се чувају до пријема робе.

Са овим је седница закључена.

5 седница држана 29. јануара 1930. г. у Друштвеном Дому у Београду.

Били су присутни г. г. председник М. Миљковић, ппредседник Др. Т. Митровић и чланови: Б. Станисављевић, А. Рашковић, Д. Спремић, С. Ратковић, Б. Ранковић, Н. Петровић и Т. Владисављевић.

Председавао Председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

55) Прочитан је и примљен записник 4. седнице Управног Одбора.

II

56) Прочитан је и усвојен записник 4. седнице Књижевног Одбора.

III

Прочитан је записник 4. седнице Финансијског Одбора, па је одлучено:

57) да се прими знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1000— динара;

58) да се у будуће за све пошиљке на кредит, шаљу рачуни у дупликату, од којих да на једном примерку прималац робе потврди пријем и врати Друштву;

59) да се извести начелник ср. рачанског, да прскалице може добити на кредит, али на подлози обвезница ратне штете, или да оснује Подружину која по правилима добија кредит без залоге.

IV

Прочитан је записник 4. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

60) да се одговори творници Унија, да су нам магацини пуни и да би им привремено могли дати места у двориштy;

61) да се набави 500 воћарских тестерица, од Браће Теше;

62) да се г. М. Бозољцу исплати 296— днн. на име трошкова око пошиљаја и прикупљања предмета, за земаљску изложбу.

V

Прочитани су записници 3. и 4. седнице Програмског Одбора, па је одлучено:

63) да се у вези одлуке бр. 40. тражи претходно извештај колико има слушалаца на курсу, па онда поклонити на сваког књиге у вредности по 7—10 динара;

64) да се учини предлог Савезу Пољоприв. Књижница и Читаоница, да измени своја правила, како би у Савез могао примати и народне Књижнице и Читаонице;

65) да се Клубу студената крајинаца пошаљу правила пољоприв. Књижница и Читаонпца, па кад оснује читаонице онда да траже помоћ у књигама;

66) да се саопшти Крајинској Подружини, да се Друштво не слаже са њеном одлуком да свој капитал да на позајмицу тамошњој виноградарској задрузи, јер ће она остати без капитала;

67) да се начелно усваја предлог г. Др. В. Стојковића, о програму воћарског Конгреса стим, да се узме у претрес на идућој седници на коју позвати и г. Др. Стојковића.

VI

Саслушана су мишљења Инспектора за Подружине, па је одлучено;

68) да се приме у састав нове Подружине у Бељини и Кратову, пошто су испуниле све услове за пријем.

VII

По осталим предметима одлучено је:

69. да се прима знању извештај Одбора за инвентарисање, и да се одобрава расход мањака који су настали услед растура и по одбитку амбалаже;

70) да се прима знању да је готов годишњи извештај о раду Друштва стим, да га прегледају г. г. председник, ппредседник, уредник Тежака и по један члан из Ужих Одбора;

71) да се жири за међународну утакмицу плугова, сазове 17. фебруара о. г. ради израде извештаја;

72) да Друштво узме учешћа на виноградарско-винарски Конгрес преко делегата, у смислу одлуке бр. 904 од пр. г. а да на Конференцију узму учешћа г. г. Б. Ранковић и Н. Петровић.

73) да се прима знању представка г. М. Симића о ве-

зачици снопова стим, да Набављачки Одбор учини предлог кад се добије формална понуда.

VIII

Саопштења и предлози:

74) Прочитано је писмо Маршалата Двора којим саопштава да се Њ. В. Краљ захваљује на послатим Календарима. Одбор прима знању са: Живео Њ. В. Краљ.

75) Прочитан је позив Удружења Југословенских Агронома, на предавање. Одлучено је да на предавање иде г. Д. Спремић

76) Председник саопштава, да Друштво није узело учешћа на лицитацији Мин. Пољопривреде за прскалице, пошто услови предвиђају да могу лицитирати само фабриканти и њихови заступници. Одбор прима знању.

Са овим је седница закључена.

6. седница држана 5. фебруара 1930. г. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. председник М. Миљковић, потпредседник Др. Т. Митровић, чланови: С. Ратковић, Д. Спремић, В. Матић, Л. Сладековић, Н. Петровић, и Т. Владисављевић и гост Милош Николић редован члан.

Председавао председник г. М. Миљковић.

Бележио Секретар г. М. В. Дамњановић.

I

77) Прочитан је и примљен записник 5. седнице Управног Одаора.

II

78) Прочитан је и усвојен записник 5. седнице Књижевног Одборт.

III

Прочитан је записник 5. седнице Финансијског Одбора, па је одлучено:

79) да се прими знању да су прегледани и оверени рачуни преко 1000— динара;

80) да се начелнику ср. пожешког да на обавезу тражени број прскалица стим, да обавезу напише Друштвени адвокат;

81) да се усваја концепт писма Друштвеног адвоката, по коме ће се тражити од дужника да измире Друштвена потраживања;

82) да се одобрава Подружини из Славковице да остатак дуга у 1000— дин. унесе у нову обвезницу.

IV

Прочитан је записник 5. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

83) да се за азбест траже више понуда, па онда учини предлог за набавку;

94) да се по понуди бр. 1041 за гледичијево семе, тражи мустра па ако одговара условима онда да се откупи.

V

Прочитан је записник 5. седнице Програмског Одбора, па је одлучено:

85) да се по тражењу Подружина поново замоли Мин. Пољопривреде за измену чл. 19. Закона о унапређењу пољопривреде, како би пољопривредни чиновници могли и у будуће бити часници Подружина;

96) да инспектор за Подружине одржи предавање на годишњој скупштини Камендолске Подружине, и наплати остатак дуговања; такође да се Подружини поклони 10 календара из пр. г. ради раздавања ђацима;

88) да инспектор за Подружиине иде у Влашки До и одржи скупштину под својим председништвом, пошто су се чланови поделили на две групе и не могу да се споразуму.

VI

По осталим предметима одлучено је:

89) да се Друштвени редовни годишњи збор одржи 23. марта о. г. са дневним редом по чл. 38., изузев тачака 4., 5. и 6.

90) да се седница Средишног Одбора Савеза Пољоприв. Књижица и Читаоница одржи 16. фебруара о. г. са предложеним дневним редом.

VII

Саопштења и предлози.

91) г. Н. Петровић члан Управе саопштава, да није могао да иде на Конференцију Одбора за приређивање виноградарско-воћарског Конгреса, пошто је био спречен службеним послом. Одбор прима знању.

92) г. Д. Спремић, члан Управе реферише да је био на предавање које је приредио Гл. Савез Српских Земљорадничких Задруга у Београду. Одбор прима знању.

Са овим је седница закључена.

7. седница држана 12. фебруара 1930 г. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. Председник М. Миљковић, потпредседник Др. Т. Митровић и чланови: Т. Владисављевић, Д. Спремић, С. Ратковић, Л. Сладековић и Н. Петровић.

Председавао Председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

93) Прочитан је и примљен записник 6. седнице Управног Одбора.

II

94) Прочитан је и примљен записник 6. седнице Књижевног Одбора.

III

Прочитан је записник 6. седнице Финансијског Одбора, па је одлучено:

95) да се прими знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 динара;

96) да се прими знању, да је извршен преглед касе и нађено стање исправно;

97) да се усваја предлог буџета за 1930 г. са учињеним изменама;

98) да благајник прода реверс од жигосаних круна у вредности 2339·50 дин. пошто исти губи вредност од половине марта;

99) да финансијски Одбор спреми Правилник о принадлежностима, осигурању и службовању друштвених службеника.

IV

Прочитан је записник 6. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

100) да се у будуће продаје семе: црвене детелине по 18 дин., луцерке по 19 дин. и сточне репе по 22 дин. од килограма;

101) да се траже понуде за 200 ком. Еберхарт. плугова;

102) да се одбију понуде бр. 1308 за преправљене вршаће пумпе у прскалице и бр. 481 за разне алатке;

103) да се тражи од Нехвила у комисион по 50 воћарских прскалица: уникум, аутомат и мало чудо.

V

Прочитан је записник 6. седнице Програмског Одбора, па је одлучено:

104) да се затражи мишљење Друштвеног адвоката о меничној способности земљорадника, пошто извесне Подружине нуде меницу уместо обвезнице.

VI

Саслушана су мишљења Инспектора за Подружине, па је одлучено:

105) да се одобри кредит подружинама: у Омашници 20.000 и у Бечевнци 7.000 дин. стим, да га могу користити према броју чланова.

VII

Саопштења и предлози.

106) По тражењу Манастира Раковице, да му се да 25 кгр. луцерке, да посеје на ливади која је разорана приликом међународне утакмице плугова, одлучено је, да се тражено семе изда на терет прихода од ове утакмице.

107) По тражењу Народне Банке да јој се да мишљење о ручној везачици, одлучено је, да Набављачки Одбор спреми извештај за идућу седницу.

108) Прочитан је позив на виноградарско-винарски Конгрес. Одлучено је: да на Конгрес иду као изасланици г. г. Б. Ранковић и Н. Петровић чланови Управе, као и да се позив на Конгрес нотира у Тежаку.

109) Прочитани су позиви: Јадранске Страже на забаву и Мађарског Пољопр. Друштва на изложбу. Одбор прима знању.

110) Ппредседник предлаже, да се одмах приступи изради програма рада, како би се за његово извођење имало више времена. Одбор усваја предлог и ставља у дужност Програмском Одбору, да изнесе нацрт што пре.

Са овим је седница закључена.

Ценовник

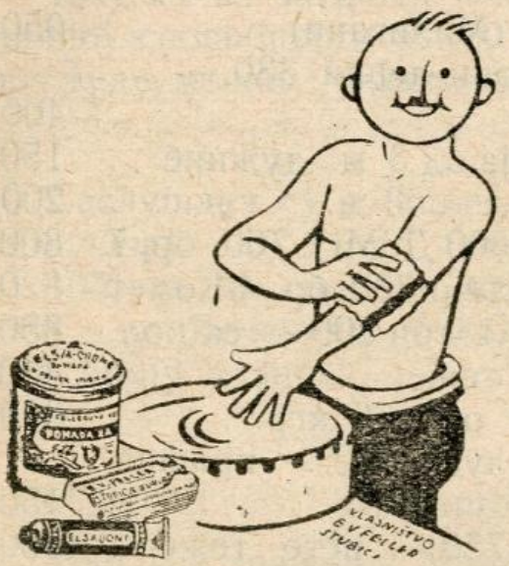
Сезонских потреба које се могу добити код Срп. Пољопривредног Друштва.

Ориг. прскалице за лозу и воћке „Астрија мод. 1928“	500·—
„ „ Франц. „Верморел“	500·—
Велике прскал. на кол. Нехвилове од 60 л. с прибором	2.300·—

Мале воћарске прскалице у виду пумпе, за брдске крајеве нарочито подесне, са 3 продужне цеви зване „Мало чудо“ . . . . . 770·—
Оригинални франц. Ебулиоскопи (Малигани) . . 950·—
Запрашивачи ручни 70.— Нехвилови лећни 330.— Верморелови . . . . . 400·—
Бамбасове трске за прскал. Аустрија од 3 м. дужине . 150·—
„ „ „ „ 3 м. „ . 200·—
Ориг. Сакови плугови: Бр. Е 6 дин. 600 Д6МН. 700. бр. 7 800·—
„ Еберхарт. „ „ 5-Сервус дин. 750. бр.-4-Комет 820·—
„ Сакови обртачи U. W. 5. са 1 точ 800.— са кол. 850·—
Дрљаче дводелне средње 400.— теже . . . 480·—
„ ливадске средње тежине око 60 кгр. . . 900·—
Прашач и огртач систем „Кумулус“ 500.— прашач ручни („Планет“) . . . . . 150·—
Сејал. за кукуруз дворедне лак. 750.— исте теже . 900·—
Култиватори са 7 зуб. (са једним или 2 точ. напред) 500·—
Кундеов алат кал. ножеви 28 и 32.— воћ. 50.— маказе 50·—
Воћар. маказе 24.— воћ. тестере 28 и 30.— ножеви 40·—
Белегије Кунде 22.— челичне четке за маховину . 20·—
Маказе за шишање оваца 20.— челич. виле са држ. 22·—
СЕМЕ белог багрема 25.— гледича за живу ограду 20.—
Пролетње грахорице, грашка и мухара са Беља све по 5.—
Семе сточне репе (Мамут-црвене и жуте) . . 22.—
„ црвене детел. пломб. 18.— најбоље луцерке плом. 19·—
„ Енгл. рајграса 20.— семе јапан. пасуља — соје 10·—
Сумпорни прах за запрашивање винограда . . 5.—
Рафија најбоља на целу балу дин. 17.— на килограм 19.—
Плави камен „Монтекатини“ гарант. 99% сулфата бакра (у џаку од 100 кгр.) . . . . 9·—
Сириште у боцама од ½ кгр. 18.— а у боцама од 1 кгр. 30.—
Дуван. екстркат у бур. од 200 кгр. 6.-- у кантицама од 5 килограма . . . . . 7.—
Гума за везив. калема (у 1 кгр. има око 3300 веза) 140·—

Цене су необавезне, а подразумевају се франко друштвени магацин. За робу која иде поштом НОВАЦ СЛАТИ УНАПРЕД (јер се на доплату нешаље), а за ону коју треба слати жељезницом и лађом ½ вредеости унапред, а остатак се узима повуком. Ово не важи за подружине које имају кредит.

На захтев и бесплатно, Друштo шаље сваком свој потпуни ценовник справа, семена, алата, материјала и ПОЉОПРИВРЕДНИХ КЊИГА.

У недељу пре јарка сунца,

а тако у понедељак и све остале дане најпрва нам је брига око разумне неге тела.

Ако то питање желите решити паметно т. ј узимати само оно што уистину дејствује, а да при том није шкодљиво — онда се морате одлучити за прокушане Елза-препарате.

Елза-сапуни здравља и лепоте у 7 прекрасних врсти: сапун од љиљанова млека, од љиљанове креме, од жуманцета, глицерински, бораксов, катрански, брijаћи.

Поштом 5 ком. Елза-сапуна по избору 52 Дин. франко уз послат новац унапред; поузећем 62 Дин.

„Елза-креме-помада уништује знакове старости, уклања непријатне грешке (сунчане пеге, пришшће и т. д.)

„Елза-помада за пораст косе још увек најбоља за косу.

Поштом 2 лонца од једне, или по 1 лонац од обих Елза-помада стоји 40 Дин. франко уз послат новац унапред; поузећем 50 Дин.

Елза-Shampoo красна пена и мирис 3 Д30.
Elsadont, најздравија паста за зубе, 1 туба 8 Дин. 80.
Елза-Sachet, мирисави јастучић за рубље 6 Дин.

Дан за даном негујте тело с Елза препаратима!

То помаже!

Добива се свуда! Где нема, изволите наручити исправно од наслова:

EUGEN V. FELLER, lekarnik
Stubica Donja, Elsatrg 366.

ДЕВЕДЕСЕТ ПОСТОТАКА СВИХ БОЛЕСТИ

наступа услед неправилног рада црева.

Прокушани лековити специјалитет *ФИГОЛ* доприноша и проузрокује правилан ток и рад у цревима и стомаку, те на тај начин врло брзо оправља и даје свежину телу.

Фигол производња и поштом ув поузеће разашиље Апотека Др. Семелић, Дубровник, 2/48.

Оригинални сандучић са 3 флаше с паковањем и поштарином стоји дин. 105.—, од 8 флаша дин 245.—, а од 1 флаше дин. 40.—

Многобројне захвалнице стижу дневно о одличном деловању Фигола.

ЈАВНА ЗАХВАЛНИЦА

П. н. Апотека Доктора Семелића,
Дубровник, 2/48.

Ваш послати ми специјалитет ФИГОЛ употребио сам при мојој жени према вашим упутствима на СВРХУ БОЛЕСТИ БУБРЕЖНЕ И ГРЧЕВА, који јој је страшно користио ти Вам за такав лек за навек остајем благодаран. С особитим поштовањем биљежим се

19. Марта 1927. г.

Цетиње СТАНКО П. КАДИЈА.
(Бајева, 37).

ЕКОНОМ-РАЧУНОВОЂА, потребан за Државну установу у Београду. Чиновничко место II категорије, а може и III категорије. Мора имати бар нижу пољопр. школу, одслужен војни рок, нешто праксе, као и остале услове по закону о чиновоицима грађанског реда. — Јавити се Директору Огледне и Контролне Станице — Београд — Топчидер, Ђенерала Ковачевића ул. бр. 21.

ОСЛОБОДИТЕ СЕ

реуматичних болова

Употребите одмах Слоан-ов Линимент (маст) ако желите да се ослободите болова мишића и зглобова. Довољно је мало намазати. Предире одмах у кожу, хлади код запаљења, одстрањује кожни сврaб, кочење и болове.

Хиљаде су овим начином излечили своју реуматичну болест.

Употребљавајте Слоан-ову маст против реуматизма, ишијаса, болова у крстима, болести леђа, болова дисторзије и контузије и против свих врста болести мишића.

Добива се у свима апотекама и дрогеријама.

СЛОАН-ов ЛИНИМЕНТ
одстрањује болове

Генеразно заступништво
МИШКОВИЋ и КОМП
БЕОГРАД, САРАЈЕВСКА 70.

Бановски воћни расадник у Топчидеру

има на продају преко 10000 ком. одличних 4 год. старих садница јабука. Сорте су јабука следеће: колачарка, тетовка, будимка, маљенка, франц. кожарка, кадуманка и многе друге. Саднице се шаљу уз поузеће, а по цени 3 динара по комаду на месту у расаднику. Осим гореозначених воћних садница, расадник има на продају и друге добре воћне саднице. Поруџбине треба слати на адресу: Београд, среском пољопривредном референту (Војводе Миленка. ул. бр. 33).

УПРАВА РАСАДНИКА.

ШТАМПАРИЈА „ЗАШТИТА“
Марјана М. Цветковића

Студеничка 62. —: БЕОГРАД :— Телефон 2-24

Потпуно је изнова РЕНОВИРАНА. са најновијим, модерним машинама, словима и шарама.

Прима на израду све штампарске послове.

— Израђује тачно и на заказано време. —

— Израда савршено техничка —

Цене без конкуренције.

Имање под закуп!

Према решењу Суда Општине Града Београда Бр. 809. ол 27-II-1930. год. Одсек Општинских Добара одржаће 11. марта 1930. год. усмену — јавну — лицитацију за издавање у трогодишњи закуп општинско имање у Шуматовачкој улици бр. 122а у површини од 25.000 м. земљишта на коме се налази:

а) зграда за становање са 10 оделења и подрумом на два дела;

б) штала, свињац, живинарник и бунар у дворишту;

в) разноврсно благородно воће (200 ком.) и остало дрвеће (40 комада) са малим виноградом.

Кроз имање протиче т. зв. Чубурски Поток.

Имање је способно за баштованске или пољске усеве, гајење стоке и живине.

Лицитација ће се одржати одређеног дана у 10 сати пре подне у згради самог имања — Шуматовачка ул. бр. 122а.

Кауција се полаже пре или на сам дан лицитације до 9 сати пре подне у суми од 12.000— динара у готовом или у папирима Државом гарантованим на Благајни Одсека Општинских Добара, где се могу видети и услови лицитације, Југовићева ул. бр 1.

Бр. 809. Из Канцеларије Одсека Општинских Добара 27. феб. 1930. год. у Београду.

1—1

ВОЋАРИ!

Има само једно средство којим можете сигурно излечити ваше воћке од *штитасте ваши, крваве ваши и других штеточина и болести,* а то је оригинални холандски

КАРБОКРИМП

одликован златном медаљом на Шљиварској Изложби

Сва упуства и обавештења о употреби и продаји даје **АГЕНТУРА „КАРБОКРИМП“** Београд, Краља Милана бр. 89.

КАРБОКРИМП се може добити код:

Београд: Српског Пољопривредног Друштва,
Ваљево: Ваљевска Окружна Банка,
Аранђеловац: Војислав Дамњановић, трговац,
Чачак: Чачанска Пољопривредна Подружина,
Лаваревац: Срески расадник (срески економ),
Обреновац: Миливоје Вељановић трговац,
Шабац: Подринска Продуктна Банка,
Сарајево: Дрина Д. Д. Симе Милутиновића,
Бијељина: Душан Марић трговац,
Дервента: Иван Гргић (Беглуци),
Бос. Костајница: Срески Расадник (срески економ),
Бањалука: Савез Српских Земљорадничких Задруга.

5—4

СТОЧАРИ!

Вама је познато прво и најсигурније средство против метиљавости код све домаће стоке

ДИСТОЛ

који је у читавом свету дао најбоље успехе употребом кроз 10 година.

Зато метиљаву стоку лечите на време само

ДИСТОЛОМ

који убија метиљ са 100% сигурности, ако се употреби по прописаном упуству

Израда Дистола под сталном је контролом проналазача г. Проф. Др. Марека, аутора ветерине светског гласа. **Чувајте се фалсификата,** сличних јевтиних препарата и лажног Дистола. **Тражите** само капсуле са жигом за озце **Дистол,** за говеда **Distol.**

Дистол продају све апотеке и дрогерије. 5—4

Упуства и сва обавештења шаље бесплатно:

фабрика **„КАШТЕЛ“ А. Д. Загреб—З.** и главни продавац **„БИЉАНА“ А. Д. Београд** — Краљице Марије број 14

Лозни и Воћни Расадник

— Моравске Бановине у Јагодини, —

има на продају овог пролећа веће количине: 1) **Лозних калемова** разних сорта на подлогама Рипарији, Рупестрису и „Телеки“ 8. В. 2) **Резница и прпорака** (корењака) амер. лозе Рипарије, Рупестриса и Мурведера 1202.; 3) **воћних садница** раз. сората од јабука и крушака.

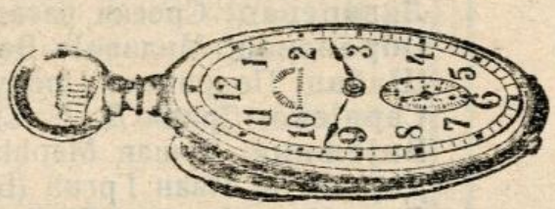
Превоз лозног материјала врши се брзовозно и бесплатно. Наруџбе се извршују одмах. Квалитет првокласан.

3—1 **Управа Расадника.**

ПОЉОПРИВРЕДНИЦИ!
пожурите са
наруџбином 40% — Калијеве соли!
Сва обавештења о продаји Калијеве соли и употреби свију вештачких ђубрива као и летке о томе, даје бесплатно
Агрикултурно-Кемички Уред за Калијево гнојење
Београд — Загреб
Поенкареова 27 Трг Бурзе 3/II
2—1

Бадава златан сат

и многе друге драгоцене дарове добију муштерије стручне сајџијске фриме **Х. Суттнер.**— Поближе о томе налазите у новој великој илустрованој кућној књизи, коју и Ви

бесплатно добијете

ако је затражите од фирме Суттнер. — У истој књи ћете праве швајцарске џепне часов. почевши већ од **44 Дин.** часов на руку од **98** Дин., и праве Анкер будилнике већ од **49** Дин. надаље часовнике њихалице, зидне и кухињске часовнике, ланце прстење украсне предмете и дарове из злата сребра и т. д. у огромном избору уз скоро

оригиналне фабричне цене!

Затражите одма сада ту бесплатну велику кућну књигу од фирме
H. SUTTNER, LJUBLJANA BR. 950

Оглашујте у „Тежаку“ који се штампа у 10.000 примерака и залази у најнапредније сељачке домове по свима крајевима наше Отаџбине.

Плућне болести су излечиве

Туберкулоза плућа, сушица, кашаљ, сухи кашаљ, слузави кашаљ, ноћно знојење, бронхиални катар, катар гркљана, течење слузи, пљување крви, крварење, гушење, АСТМАТИЧНО шуштање, пробадање и т. д. излечиви су ХИЉАДАМА ИЗЛЕЧЕНИХ! Затражите одмах моју књигу „Нова уметност храњења“ која је већ многе спасла. Иста се може употребити за сваки начин живота и помаже да се болест брже савлада. Телесна тежина расте и постепено закречавање зауставља болест. Озбиљни лекари специјалисте потврђују изврсност моје методе и радо одобравају употребу исте. Што пре почнете с мојим начином храњења, тим боље

САСВИМ БЕСПЛАТНО добићете моју књигу, из које ћете поцрпсти много потребних ствари. Кога болови муче, ко се жели на брзи начин из основа и без опасности ослободити болова, нека још данас пише!

Наглашујем понова, да ћете моје разјашњење добити посве бесплатно, без сваке обавезе са Ваше стране, те ће Ваш лекар сигурно пристати на овај од првих професора као изврстан пронађени

НОВИ НАЧИН ВАШЕ ИСХРАНЕ.

Стога је у Вашем интересу, да одмах пишете, па ћете од мојег тамошњег заступника у свако доба моћи бити послужени. Црпите поуку и појачану **животну вољу** из књиге искусног лекара. Она садржи окрепљење и **животну утеху** и обраћа се на оне болеснике, који се занимају за садање стање научног лечења плућа. **Моја адреса:**

GEORG FULGNER, BERLIN — NEUKÖLLN,
RINGBAHNSTRASSE Nr. 24., ABS. 681.

Некоје извјешће о „ТЕЖАКОВОМ УЉУ ЗА СТОКУ“, од ове године, из којих јасно произлази, од какве замашне важности и користи је ово уље за узгој стоке Ово уље добија се само код фирме: М ТЕЖАК, ЗАГРЕБ, Гундулићева улица 13.

1) Дне 28. јануара пише економ Ранко Витомировнћ, Владимирци, Србија: „Молим, да ми пошаљете три канте „ТЕЖАКОВА УЉА“ поузећем, на чему Вам остајем захвалан, јер сам дошао до уверења, да је ово један изванредан лек, који успешно делује.

2) Дне 3. фебруара, пише Иван Кленовшек, Забуковље: „Потписати моли Вас да ми одмах пошаљете још једну канту Вашег уља за стоку. Једну канту сам већ потрошио са добрим успехом“.

3) Дне 3. фебруара пише Фран Бартол, Сајевец: „Пошто сам имао са уљем, које сам наручио дне 5. јануара ове године врло добре успехе, поручујем овим другу канту „ТЕЖАКОВОГ УЉА“.

4) Дне 31. јануара пише Јосип Порн, Пуштањ: „Молим Вас, да ми пошаљете једну канту „ТЕЖАКОВОГ УЉА“. Захваљујем Вам се на овим унапред. Ваше уље је врло успешно за дебљање као и за здравље код стоке“.

1—1

ВОЋАРИ!

Вас се првенствено тиче, хоће ли се шљиваци одржати и спасти од НАЈВЕЋЕГ ШЉИВИНОГ НЕПРИЈАТЕЉА, ШТИТАСТЕ ВАШИ

Не чекајте, свако оклевање и штедња Ваша је штета.

Зато сви у борбу против штитасте ваши!

Употребите само сигурно, опробано, од Министарства Пољопривреде препоручено средство

ДРВОРИН

одликован златном дипломом на шљив. изложби

који ће вам воћке препородити

ШТИТАСТУ ВАШ и друге штеточине и болести са успехом уништити.

За прскање воћака продајемо практичне и јевтине воћне прскалице.

Дрворин и прскалице могу се добити код наших продаваоца:

Српско Пољопривредно Друштво — Београд, Немањина бр. 11. Бранковић и Продановић трг. — Гор. Милановац, Исак Вајнберг трг. — Ваљево; Јеврем Томић трг. — Ваљево, Будимир Димитријевић трг. — Чачак, Сава Јанчикић трг. — Брчко, Душан Поповац трг. — Бијељина, Селим Карабегцвић трг. — Модрић, Спасо Хаџи-Стевић трг. — Грачаница, Мирко Тодић трг. — Бос. Градишка, Херман Кон трг. — Славон. Пожега, Јов. Гороић трг. — Лозница, Риста Благојевић трг. — Зворник, Сава Јањић трг. — Ариље, Ср. Економ — Обреновац.

Траже се продавци за ДРВОРИН у осталим шљив. центрима. **Упуства, цене и сва обавештења шаље бесплатно:**

„Биљана" А. Д. — Београд

ДУШАНОВАЦ, Пошт. фах 423.

5—4

Штампа „ЗАШТИТА" М. Цветковића — Београд, Студеничка 62. — Тел. 2-24.

Ослобођено поштарине
реш. Мин. Пошта и Тел. бр. 17306/24. г.
Бр. 6. Београд 15. марта 1930. год. LVII (57 год.)

За С. П. Друштво власник
председник, **Мирко Миљковић**

Одговорни уредник
Божидар Ђ. Ранковић

За пострадале пољопривреднике у Француској.

Српско Пољопривредно Друштво, под председништвом свога председника г. Мирка Миљковића, сазвало је 14. о. м. ванредну седницу, на којој је решавано о помоћи пострадалим од поплаве француским пољопривредницима.

На седници је живо изражено саучешће француском народу за несрећу која га је снашла, и која је у скоро дванаест округа уништила једним потезом све што су жуљевите и вредне пољопривредникове руке годинама стварале.

Управа Друштва осећајући бол и губитак Француске, решила је да као прву помоћ пострадалим пољопривредницима у Француској пошаље 5000 динара, као и да организује прикупљање помоћи из народа у пшеници, грађевинском материјалу и новцу.

Моле се чланови Друштва и Подружина, као и сви пољопривредници да своје прилоге пријаве и шаљу Српском Пољопривредном Друштву у Београду, Немањина 11.

П О З И В

На 56. Редовни Годишњи Збор Српског Пољопривредног Друштва, који ће се одржати на основи чл. 36.—39 Друштвених правила 23. марта 1930. године у Друштвеном Дому у Београду, са овим дневним редом:

1. Председник или његов заменик отвара Збор у 9 часова.

2. Подноси се извештај о раду Друштвене Управе, годишњи рачун о приходу и расходу и извештај о стању целокупне имовине.

3. Подноси се на одобрење буџет прихода и расхода за текућу годину, која почиње 1. јануара.

4. Решава се о изменама и допунама Друштвених правила.

5. Решава се о писменим предлозима Друштвене Управе, Подружина и појединих чланова, који су поднети Управи најмање петнаест дана пре Збора,

6. Бирају се чланови Управног Одбора.

7. Бирају се почасни и редовни чланови.

Што се од овог дневног реда не сврши на дан Збора, продужиће се идућег дана и даље све док се не. исцрпи дневни ред.

Право гласа на збору имају само редовни чланови и изасланици Подружина (чл. 11. и 52. Правила).

Позивају се редовни чланови да на овај збор дођу, а Подружине да упуте своје изасланике са потребним пуномоћјем.

Бр. 1295.— Од Српског Пољопривредног Друштва, 6. фебруара 1930. године, у Београду.

Велики успех Земаљске Изложбе сувих шљива у Београду, Братислави и Прагу.

Од предузетих мера од Српског Пољопривредног Друштва на унапређењу пољопривреде у току прошле године, нарочито вреди истаћи његов успешан рад на поправци квалитета наше суве шљиве и поновном подизању њеног лепог гласа на страним пијацама, који је она последњих година готово потпуно изгубила. Како пак од сувих шљива наша земља има знатних користи, Српско Пољопривредно Друштво је међу првима потражило пута и начина да се то зло отклони. Ради овог Друштво је путем писане речи преко „Тежака“ и живом речи приликом држања конференција и предавања по шљиварским крајевима непрестано упућивало, саветовало и поучавало произвођаче да боље шљиву суше. Поред овог да би пропаганда у овом правцу била још јача и успешнија, Друштво је у прошлој години приредило Земаљску Изложбу сувих шљива у Београду. За ту изложбу оно је из својих скромних средстава одредило већи број великих награда за изложену добру и добро осушену шљиву, да би се на тај начин створила с једне стране утакмица између самих произвођача, а с друге стране дала могућност купцима у земљи, а нарочито са стране, да се лично или преко својих заступника, пољопривредних аташеја, конзулата и т. д. на лицу места увере о доброти наше суве шљиве.

Ова изложба приређена је од 12-17. новембра прошле год. Она је и поред тешких последица проишашлих од навале штитасте ваши и саме неродне године, врло добро успела. Из свију крајева наше државе у којима се шљива суши било је изложених примерака одличног квалитета. На њој су узели учешће поред наших произвођача и све јаче извозничке куће са својим етивираним шљивама.

Ова је изложба привукла пажњу трговаца са стране који су се сви скупа најпохвалније изразили о нашој шљиви и за коју је и сам Господин Министар Пољопривреде приликом разгледања узвикнуо „Ово је наша урма!“

Друштво је са овом изложбом постигло врло велики успех, нарочито што је изабрало подесан тренутак за изложбу. Друштво је са овом изложбом постигло још много већи успех на страни, ван граница наше државе, и то управо онамо где је добар глас наше шљиве био уздрман.

На име, Друштво је у споразуму са директором Међународног сајма у Братислави који је ову Београдску изложбу посетио и о истој најласкавији суд дао, послало на изложбу тог међународног сајма 35 сандучића шљива. И на тај начин Друштво је дало могућност многобројним посетиоцима тог сајма да се лично увере о каквоћи наше суве шљиве. Изложена наша шљива била је предмет велике пажње и сви посетиоци а нарочито трговачке фирме дали су најлепши суд о њој, а сви новинарски извештачи такође преко својих листова похвално су о њој писали. Оценивачки суд тога сајма за добар квалитет изложених наших шљива изволео је наградити нарочитим дипломама сопственике истих и то: Земаљску Банку за Босну из Брчког, Мехмедалију Мехмедагића из Брчког, Уједињену Босанску Етиважу А. Д. у Брчком, Мехмеда Кантарџића из Брчког, Етиважу Хрватско Посавске Банке из Брчког, Петра Јаковљевића из Горачића, Воју Петковића и компанију из Београда, Петра Спасојевића трг. из Шапца, Саву Мицића трг. из Обреновца, Прву Босанску фабрику за конзервисање шљива А. Д. из Брчког, Етиважу Аграрног Трговачког А. Д. из Брчког, Етиважу Ј. Алиаге Кучукалића из Брчког, Ваљевску Задругу из Ваљева и Луја Хирта тргов. из Чачка.

Да би успех ове изложбе био већи, то су изложене шљиве из Братиславе послате на изложбу Међународног сајма у Праг. И по званичном извеш-

тају Прашког сајма и ова изложба наших сувих шљива пожњела је врло лепе успехе. И она је на свечан начин отворена у присуству нашег опуномоћеног Министра, свих званичних корпорација и великог броја посетиоца. И овде су наше шљиве својим изврсним квалитетом привукле пуну пажњу трговаца и о њој су се сви посетиоци похвално изразили и извештачи свих великих чешких и страних листова похвалне извештаје писали.

Драг. Спремић.

ИЗ РАТАРСТВА

Гајење сирка.

Мало је код нас распрострањено гајење ове тако корисне биљке, и ако је сав рад око сејања, гајења и сређивања јефтин и прост.

У округу пожаревачком, а нарочито у Стигу, сирак се одавна гаји, где се неколико стотина вагона преко године произведе и преради у метле које се добро продају.

Гајење и прераду обављају сами сељаци поред осталих других послова. Сама прерада у метле тако је проста да сваки може да ради па и одрасла деца.

За гајење сирка не треба велики и засебан простор земље, он се гаји као узгредна биљка покрај синора и у средини разора орања, поред окопавина, а најбоље је гајити га поред кукуруза, он је сличан њему, сеје се када и он, праши копа када и кукуруз, а стасава мало раније, те један другом не сметају ни у порасту као ни за време рада.

Може да се гаји и на њивама где је засејан пасуљ, бостан, кромпир, лук, купус и други баштенски усеви, без икакве штете по њих.

Са производњом коју ми сада имамо не можемо ни 10% потребе да подмиримо, те се увози са стране било као сировина, било као прерађевина, те дајемо другоме неколико милиона динара, и ако смо ми земља земљорадника.

Сирак је једна корисна биљка, од ње имамо троjаке користи, прво што горњи део биљке употребљавамо за израду метала, друго што се семе може употребити за храну живине па и стоке као јарма помешана са трицама (мекињама) било од пшенице или од кукуруза, и треће што доњи део стабла употребимо за гориво, а нарочито када је засејан на јачој земљи.

Све што можемо са земље искористити то нам ваља и урадити, да ни једно парче земље не остане незасејано, а нарочито са оваким биљкама као што је сирак, јер он не запрема нарочити простор где би могао доћи други усев, већ онај где се ништа не сеје а то су крајеви и средина-разори, те се гаји као споредан усев.

Ми овим хоћемо да скренемо пажњу земљорадницима као и осталим привредницима, да овог пролећа засеју по један до два килограма семена и на пракс и пробају и увере се које ће им користи дати сирак.

Семе се може добити на пијаци у Пожаревцу, В. Градишту, Петровцу преко трговаца и пољопривредних референата, а и Српско пољопривредно друштво може свакоме набавити по врло умереној цени.

Воља и труд све стварају, па зато укажимо мало воље и труда и за ову тако корисну биљку.

Марко-Маша Тодоровић,
економ

ИЗ ЖИВИНАРСТВА

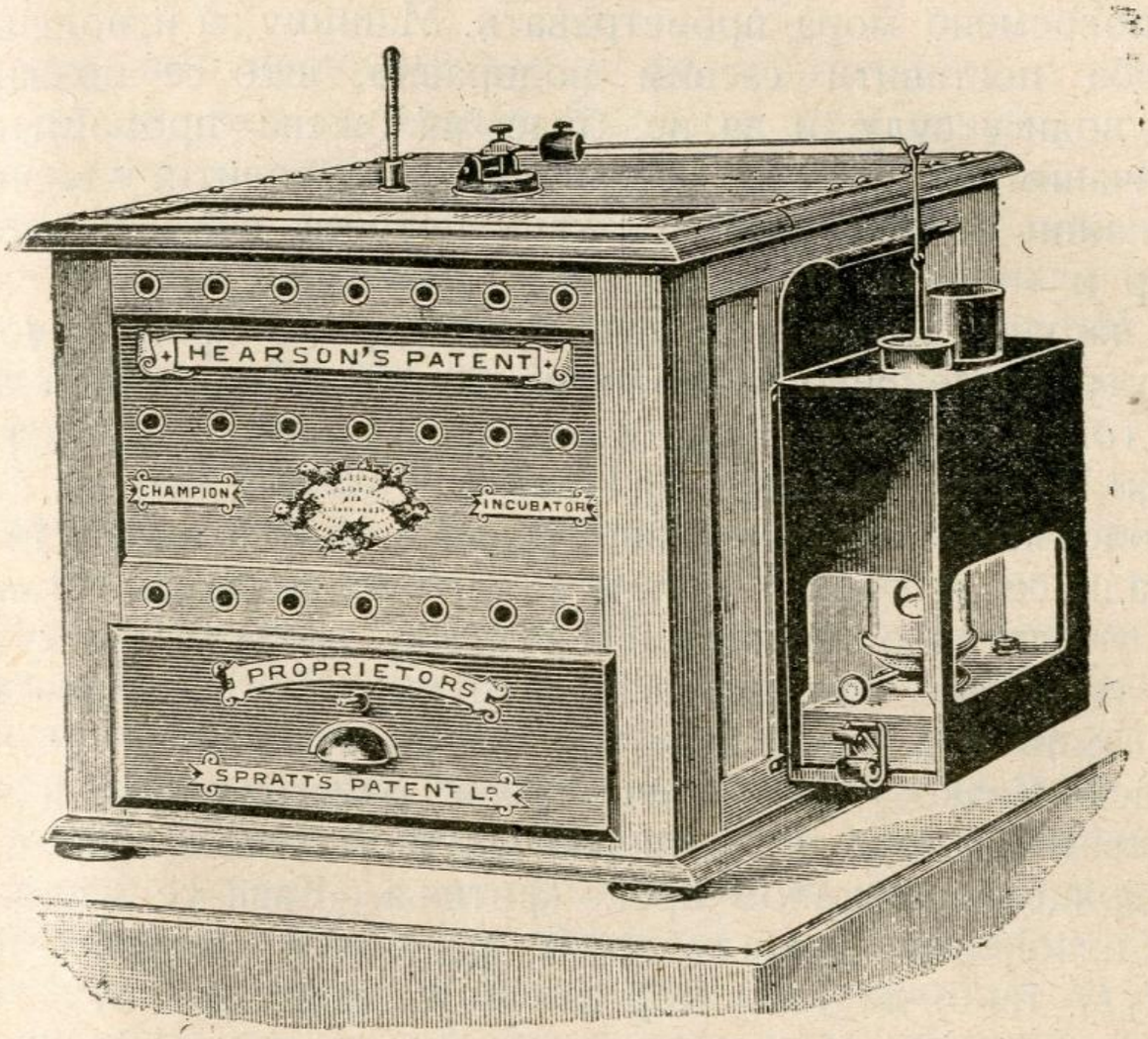
Вештачко извођење живине.

Пошто имамо довољно свежих и оплођених јаја због топле зиме у овој години, то се са вештачким извођењем могло почети још у фебруару. Ако је зима нешто хладнија од ове, са вештачким извођењем почиње се у марту. Када је зима сувише хладна, као

што је био случај прошле године, тада вештачко извођење може почети тек концем марта и почетком априла. Као правило треба да важи, да се са вештачким извођењем почне кад време отопли, јер за време јаких хладноћа већина јаја није оплођена, те је због тога и успех извођења често врло неповољан. У сваком случају почетак вештачког извођења зависи и од тога, да ли можемо прикупити потребан број јаја. Вештачким путем изводи се живина тада, када се жели рана производња веће количине пилади и осталих врста живине, а немамо квочака или их немамо у довољном броју. Ако желимо производити живину за клање, рано произведена рано и стиже, те на пијаци добијамо већу цену. Рано произведена живина, особито кокоши, почну носити у јесен и зиму када су јаја најскупља, што зависи доста и од расе, али под условом да имају топао кокошињац. Ако желимо излагати своју чистокрвну живину на јесењим изложбама, рано изведена живина одрасте до тога времена и потпуно развије све њој својствене разне одлике. У већим живинарским предузећима где се много полаже на свако јаје, не исплаћује се природно извођење, јер квочка прво лежи на јајима 21 дан, после води пилад 5-6 недеља и за све то време од 63 дана не носи. Ако рачунамо да би кокош снела за то време само 40 јаја и да свако јаје вреди 1 динар, тада је по свакој квочки губитак од 40 динара. Из свих ових разлога корисно је вештачко извођење, али оно је скопчано и са извесним трошковима. Оно се може извести само тада, ако имамо справу или машину за извођење (инкубатор), засебну одају у којој ће машина стајати, и вештачку квочку под којом ће се пилад грејати за исто оно време колико их квочка најмање води. Ако се има на расположењу свега једна одаја у којој стоји машина за извођење, може се у њој држати и вештачка квочка са пиладима за све време док је напољу хладно. Најбоље је ако се за вештачку квочку и малу пилад има засебно одељење, особито ако се извођење машином жели поновити

неколико пута. Ко није у стању да испуни ове услове, тај се не може бавити ни користити вештачким извођењем. За њега је најбоље и најјевтиније природно извођење помоћу квочака.

Машине за вештачко извођење (инкубатори) разнолико су сграђени, али у главноме изгледају као какво дрвено сандуче, постављено на дрвеним ногама или су без ногу. Имају по две полице, једну за смештање јаја, другу за пилад чим се изведу. Најобичније загревање врши се помоћу лампе у којој гори петролеум. Топлота за лежење јаја долази непосредно од извора топлоте загревањем ваздуха или посредно од воде коју загрева лампа. Снабдевени су регулатором за одржавање равномерне топлоте и топломером за проверавање и читање топлоте у оделењу за јаја. Испод полице за јаја налази се код многих машина за извођење полица за изведену пилад. Испод ове последње налази се код многих машина низак лимани суд за воду, величине дна машине, који служи за производњу потребне влаге. Неке машине имају отвор с доње и с горње стране за пролаз чистог и свежег ваздуха, код других је опет дно од разређених дасака, док код трећих има с доње стране један отвор, са бочних страна рупице, те се помоћу њих врши стално проветравање. За наше прилиле и за наше одгајиваче могу се препоручити машине за извођење које се загревају топлом водом, а ова петролеумском лумпом (Сл, 13.), јер су оне најбоље према моме личном искуству. Добра машина за извођење треба да испуни ове услове и то: *да је једноставна и да се њоме лако рукује; да има осетљив регулатор и да одржава подједнаку топлоту за све време лежења; да има добро проветравање; да има довољно влаге за време лежења, ради чега треба да има лимани суд за воду. Битни услови за вештачко извођење јесу: равномерна топлота; довољно чистог ваздуха и довољно влаге.*

Сл 13. Машина за вештачко извођење. У употреби на живинарнику „Анђелка' г. Р. Петровића, трг.

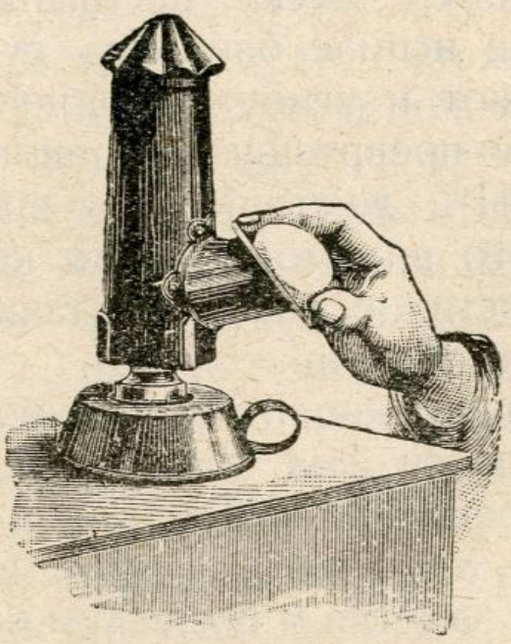
Због ограниченог простора у листу не можемо се упустити у описивање и руковање разним машинама за извођење, пошто за сваку дају упутства саме фабрике, већ ћемо напоменути само оно што је свима њима заједничко. Ма каква била машина за извођење, треба је сместити у нарочиту собу или одају, где се може одржавати стална топлота независно од спољне, и пред којом треба да има и мало предсобље, које би је чувало од улажења хладноће при отварању врата. Најбоље је ако је у тој одаји пôд од земље, јер је тада и ваздух просторије влажнији, него ли ако је под од дасака. У овоме другом случају одаја је сувља, а то рђаво утиче на извођење. Тада се мора постарати за влагу у машини за извођење уношењем каквог суда с водом, ако га машина нема, а пôд повремено поливати водом. У одаји мора бити увек свежег и чистог ваздуха, те се по потреби

и повремено мора проветравати. Машину за извођење треба поставити сасвим водоравно, што се познаје по води у суду, и да не буде изложена промаји ни сунчаним зрацима. Када машина почне радити, у њеној близини не сме бити никаквих потреса, већ што већи мир и тишина. По извршеном намештању машине, она се напуни водом толико колико је по приложеном упуту предвиђено за дотичну машину. Вода треба да је топла око 49°с., што се одмерава помоћу топломера који се даје уз машину. Пошто се лампа напуни петролеумом и сасвим равно одреже фитиљ маказама, упали се да гори у почетку слабим пламеном, стави се у одређено лежиште, и отвори после 10 минута да гори јаче, али нипошто да пуши. Треба пазити да у лампи има увек довољно петролеума и да се не угаси. Свако јутро и вече треба очистити фитиљ од нахватаног гара и то превлачењем неколико пута палидрвцем или крпом преко фитиља. Када се машина за извођење загрејала, треба регулатор дотерати по упуту тако, да топломер показује сталну топлоту. Да би се проверила сигурност одржавања сталне топлоте, машину треба загревати 24 часа, најмање 12 часова пре стављања јаја. После 12, односно 6 часова загревања, треба усути млаку воду у лимани суд машине, да се и вода благовремено загреје до оне топлоте, која влада у унутрашњости машине. Ако се покаже да је топлота стална за све време загревања, јаја се могу ставити у машину. Када је топлота одаје у којој стоји машина за извођење 10°ц., онда у машини за извођење треба да је топлота 40°ц. за првих 10 дана, а даље 40·5°ц. Када је одаја топла 15°ц., онда у машини треба да је топлота 39·5°ц. за првих 10 дана, а даље 40°ц. Када је одаја топла 20°ц., онда у машини треба да је топлота 39°ц. за првих 10 дана а даље 39·5°ц. Ако се ради са овом топлотом, која се искуством показала најбољом, пилад почну излазити из јаја још 20. дана и 21. су се испилила. Она су весела, живахна и снажна. Када се ради са нижом топлотом, пилад се испиљују дан два касније него обично, слабо кљују љуску и споро излазе из јаја, а

често само прокљују љуску, не испиљују се и угину у јајету. Ако се испиле багљаива су и наказна, нису способна за живот и угину после неколико дана. Ако јаја захладне при превртању и проветравању или топлота већа од 41°ц. дејствује дуже време, пилад угину у јајету. Као што видимо, топлота којом се лежи од велике је важности по успех вештачког извођења те треба бити врло обазрив.

И за вештачко као и за природно насађивање врло је важно да су јаја сасвим свежа и оплођена. За насад треба узимати јаја од 7—8 дана, па и пре 10 дана снесена. Уколико јаја дуже стоје, утолико се више гаси снага заметка и после три недеље она скоро сасвим ишчезава. Због тога није препоручљиво куповати са пијаце јаја за насад, већ ако се не могу сакупити од својих кокошака, онда их треба купити од познатог живинара са гаранцијом да су јаја свежа. Поред тога што су јаја неплодна за време јаких мразева, она су таква и онда, када на једног петла долази више од 15 кокошака или када кокошке носе без петла. Ради тога потребно је да на једног петла дође највише 10 кокошака лаких раса (легхорн, талијанке, домаће кокоши и т. д.), 5—6 крупних кокошака (плимутке, вијандоте, орпигтони, ред-ајланда и т. д.). Јаја, која се мисле остављати за насад, треба узимати из гнезда чим их кокоши снесу. Она се чувају на каквој полици или леси и то на промајном месту и у оделењу у коме је чист ваздух и где не мрзне. Она се окрећу сваког дана тако да горња страна дође доле, а доња горе. Ако јаја стоје увек на једној страни, догоди се да се жуманце откине од своје везе која га држи у средини беланца, падне доле и прилепи се за љуску, исто тако и зачетак, те је заметање врло тешко и изостане.

Пре него се јаја ставе у машину за извођење треба их прегледати. То се ради помоћу нарочите лампе за преглед јаја (сл. 14.), а ако се она не може набавити, онда се то чини у песници и помоћу сунчане светлости. Или се направи труба од црне хартије

Сл. 14. Лампа за преглед јаја. У употреби на живинарнику „Анђелка" г. Р. Петровића.

и на један крај окренут оку стави јаје, а други крај окрене се светлости обичне лампе и тако јаје прегледа. Када се јаја прегледају помоћу лампе, најбоље је вршити преглед ноћу, односно у мраку. При прегледу јаје треба да је сасвим бистро, без икаквих тамних пега, пруга и мрља, са малим ваздушним простором на шоти; жуманце треба да се налази у средини беланца и да по њему плива. Ако је жуманце пало, јаје мутно, не узима се за вештачки насад.

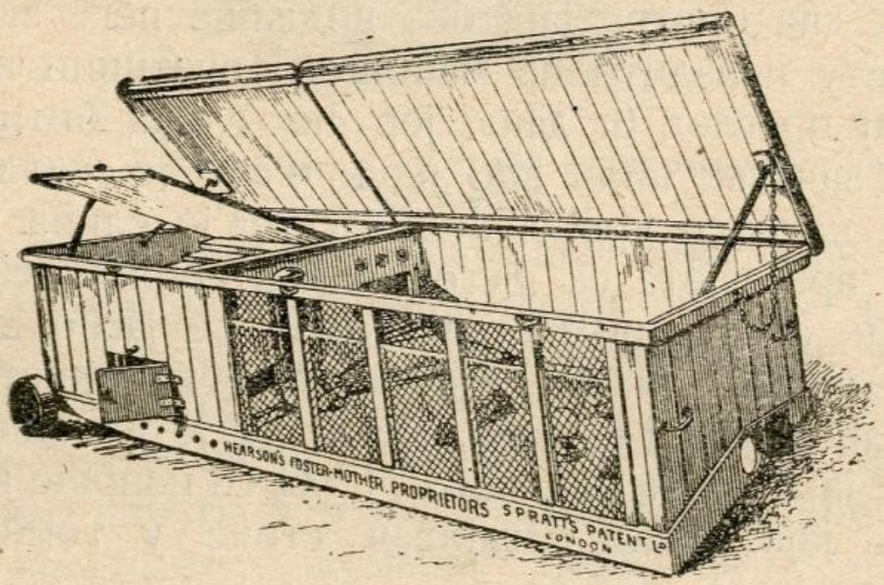
Пошто се машина за извођење загрејала до потребне топлоте и проверило да одржава равномерну топлоту, ставите јаја у њу, обележена на једној страни знаком †, на другој знаком 0. За 24 часа не отварајте машину. Тек после тога времена отворите машину и преврните јаја тако, да ако је дотле био знак† горе, а 0 доле, да горе дође 0, а доле †, и увек тако. Превртање јаја извршите без потреса и многог окретања и то у 7 или 8 часова јутро и 7 или 8 часова у вече, два пута дневно и у року од 10 минути зими. При превртању врши се и проветравање јаја, које треба да траје зими највише 10 минута, лети 20 минута. Поред превртања јаја преместите јаја с крајева у средину и из средине на крајеве, окрените једном задњу страну полице за јаја да дође спреда, други

пут обрнуто, и вршите то при сваком превртању јаја. Пазите да јаја при превртању не захладне, јер ће од тога угинути пилад у њима. После 18 дана лежења не превртите више јаја. За извесне машине препоручује се да се са превртањем јаја престаје чим прво пиле накљује јаје и док оно не изађе из јаја врши се о року само проветравање. После се машина не отвара. Али ово се налази у упуту за сваку машину, те треба урадити како се за њу препоручује.

Другог или трећег дана треба при превртању извршити преглед јаја на лампи, како је раније речено, па сва бистра јаја без видљиве пеге зачетка на жуманцету извадити из машине. Почетници нека изврше тај преглед 6. дана, јер ће слика бити јаснија. Тада се зачетак види као паук и ако је светлост јака, види се како се креће. Још јаснија је слика 14. дана. Тада је врх јајета са његовом половином скоро непровидан, а са горње стране виде се јасно крвни судови и дисање пилета. Ако се опазе непокретне тамне мрље или пруге 14. дана, значи да је зачетак угинуо и таква јаја треба избацити. Када се изврше неколико прегледа јаја, сваки одгајивач стиче у томе извесно искуство.

Ако је све уређено како треба, пилад почињу кљувати јаја и излазити још 20. дана. Тада треба да је проветравање машине што боље и ако има нарочитих отвора, они морају бити сасвим отворени још од 18. дана лежења. Ако је машина тако удешена, да се пилад из оделења за јаја морају руком преносити у оделење за пилад, то се ради тек пошто се изведена пилад добро осуше, а том приликом поваде се поломљене љуске од јаја да не би сметале испиљивању осталих пилади. Машина се поново затвори, док се и остатак пилади не испили. Ако машина испод полице за јаја има полицу за пилад, када су ова потпуно сува, пусте се да падну на доњу полицу. Пиладима није потребна никаква помоћ при испиљивању. Ако се примети да је пиле прокљувило јаје с доње стране, окрене се да кљун пилета дође горе. Ако се

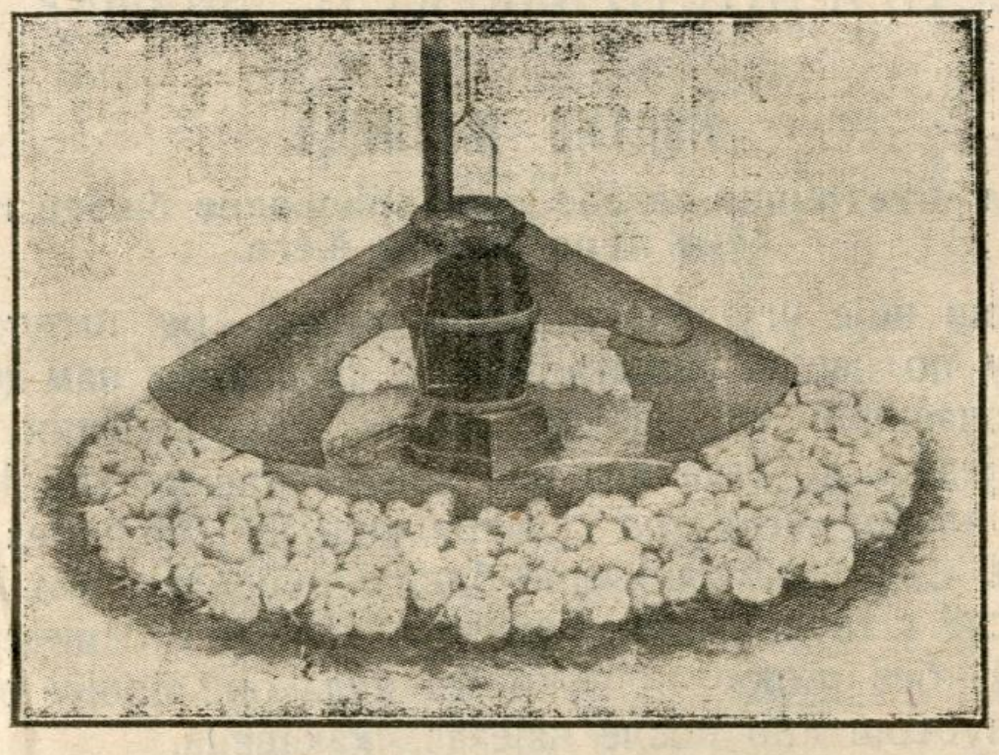
око неког пилета спекла покожица јајета и за њега слепила тако, да му онемогућује сваки покрет, покваси се покожица млаком водом и то прстом, те омекша и одлепи се од пилета. Када неко пиле споро излази из јајета или у опште не може да се испили, треба га оставити судбини, је и ако му се помогне да се испили, оно неће дуго живети. Када се сва пилад излегу, преносе се у вештачку квочку тек 22. дана по подне. Раније смо већ рекли да вештачке квочке служе за грејање пилади, јер им је у првим

Сл. 15 Вештачка квочка у виду сандука.

данима потребнија топлота од хране. Оне различито саграђене, саме регулишу потребну топлоту када се регулатор дотера, и имају одељење за грејање у вези са испустом ако је време топло (Сл. 15.). Има их и као мале пећи, покривене левкасто повијеним шеширом, који баца топлоту на пилад. (Сл. 16.). Она се ложи угљем и када се дотера, одржава равномерну топлоту. У вештачкој квочки треба да је топло 35—37°ц. у првој недељи, у другој и трећој 28—30°ц., у четвртој до 25°ц. Ако је време хладно, пилад остају под вештачком квочком и дуже од 3—4 недеље. Када се обуку перјем и снажна су, преносе се од 6 недеља у одељење за малу пилад или у њихов кокошињац.

Пилад се не хране одмах, већ после 36—48 часова по извођењу. Првих 7 дана хране се и то: прекрупом од пшенице, јечма, овса, кукуруза, ољуштене

Сл. 16. Вештачка квочка састављена од пећи и лиманог шешира. У употреби на живинарнику „Анђелка", г. Р. Петровића.

хељде; семеном проса; ситно исецканим лишћем детелине, луцерке, салате, спанаћа, маслачка и то све смешано уједно. Хране се свака 2—3 часа. Напајају се свежом водом, а где се може целим или обраним млеком и сурутком.

Као што се изводе пилад вештачким путем, изводе се пловчићи, гушчићи, ћурићи и бисерке. Пловчићи се изводе за 26—29 дана, гушчићи за 28—30 дана, ћурићи, за 28—30 дана и бисерке за 26—27 дана. Јаја пловака и гусака потребују већу влагу него јаја кокошака и о томе треба водити рачуна. Превртање и проветравање јаја треба почети 4. дана а завршити 25. дана. Јаја ћурака треба проветравати од 4. дана па до 25. дана. Топлота у машини за извођење треба да буде за прве 2 недеље 39.5°ц., треће недеље 40°ц., четврте недеље 40·5°ц. за јаја пловака и гусака, а за јаја ћурака као за извођење пилади.

Др. Т. Митровић

Лептир метлица

опасна штеточина за све пољопривредне биљке и борбене мере против њега.

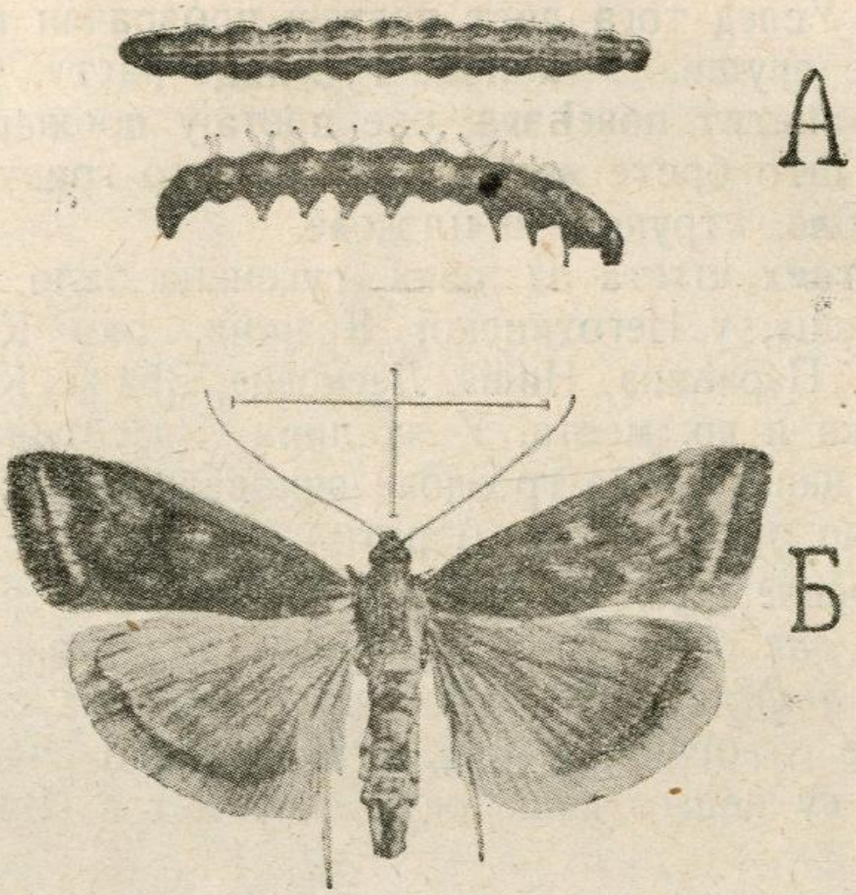
Још није угушена страшна зараза од штитастих вашију по нашим шљивацима, а са истока нам долази нова опасност од навале ситних, мрко зелених гусеница, једног до сада код нас непознатог лептирића — руски званог *метлица* (латински: Phlyctaenodes sticticalis). Све пољопривредне биљке и корове, или боље рећи све што се зелени, ове прождрљиве гусенице уништавају без милости, тако да куда оне прођу остаје само пустош као после најезде скакавица.

Да бисмо се знали и могли борити против овог новог непријатеља, први је услов, да добро и свестрано познајемо његов начин живота и размножавања.

Одакле је лептир дошао? Са истока, из Русије надире овај лептир у нашу земљу преко Бугарске. За сада је нападнута цела источна страна Дунавске, Моравске и Вардарске бановине, нарочито места ближа бугарској граници. Најдаља линија на западу, до које је лептир достигао јесте Вршац, Трстеник, Врања, одакле ће лептир ове године захватити нове крајеве на запад, ако се енергичним мерама не буде спречио у своме напредовању.

Како изгледају лептирићи метлице? Лептирићи метлице су кестењаво-сиве боје, са седефастим преливом. Дуж бочних ивица крила иде једна жућкаста линија, а на средини горњих крила налази се тачка исте такве боје. Тело лептирића дугачко је $1^1/_2$ сантиметар, а кад су крила раширена, износе у распону $2^1/_2$-3 сантиметра. (В. сл. 17. под Б).

У нашим сада зараженим крајевима, у августу и почетком септембра прошле године, по ливадама, стрњикама, рудинама, по баштама, воћњацима и шумарцима, летели су на све стране ројеви ових малих лептирића. Навика је њихова да се скупљају по више ко-

Сл. 17. Изглед лептира метлице (двапут увеличана).

мада заједно на коровским биљкама, по цбуновима и стрњикама, где скривени мирују преко дан. Ако им се човек приближи, прну и лете на кратка одстојања, па се опет скривају на наличје лишћа. Лептирићи јако воле светлост и ноћу, нарочито кад су ноћи тихе и без месечине као заслепљени налећу на њу.

Како се размножава лептирић метлица? Почетком септембра прошле године лептирићи су се спарили и женке полагале многобројна јаја по коровским биљкама, које су се онда по њивама налазиле, а тако исто и по пољопривредним биљкама, које су у то време још биле зелене. Свака женка снела је 100-200 комада јаја, 2-5 комада заједно или појединачно, по наличју лишћа најчешће коровских биљака.

Кад су се код нас појавиле гусенице и како изгледају? Већ у првој половини септембра пр. године тек излегле гусенице почеле су нападати најпре коровске, па онда пољопривредне биљке. Младе гусенице у први мах изједају меко зелено ткиво на наличју

лишћа, а покожицу на лицу лишћа не дирају, као ни жилице. Услед тога лист постаје прозрачан и сјајан и најзад се осуши. У колико гусенице расту, у толико им се и апетит повећава, оне постају прождрљивије и не само што брсте лист по ободу него гризу и нежнија стабла, струкове и плодове.

Знатних штета од ових гусеница било је у околини Вршца, у Неготинској Крајини, око Књажевца, Ћуприје, Параћина, Ниша, Лесковца, Врање, Крушевца, Трстеника и др. места. У околини Власотинаца гусенице су нападале на гроздове винове лозе, те се грожђе морало пре времена обрати.

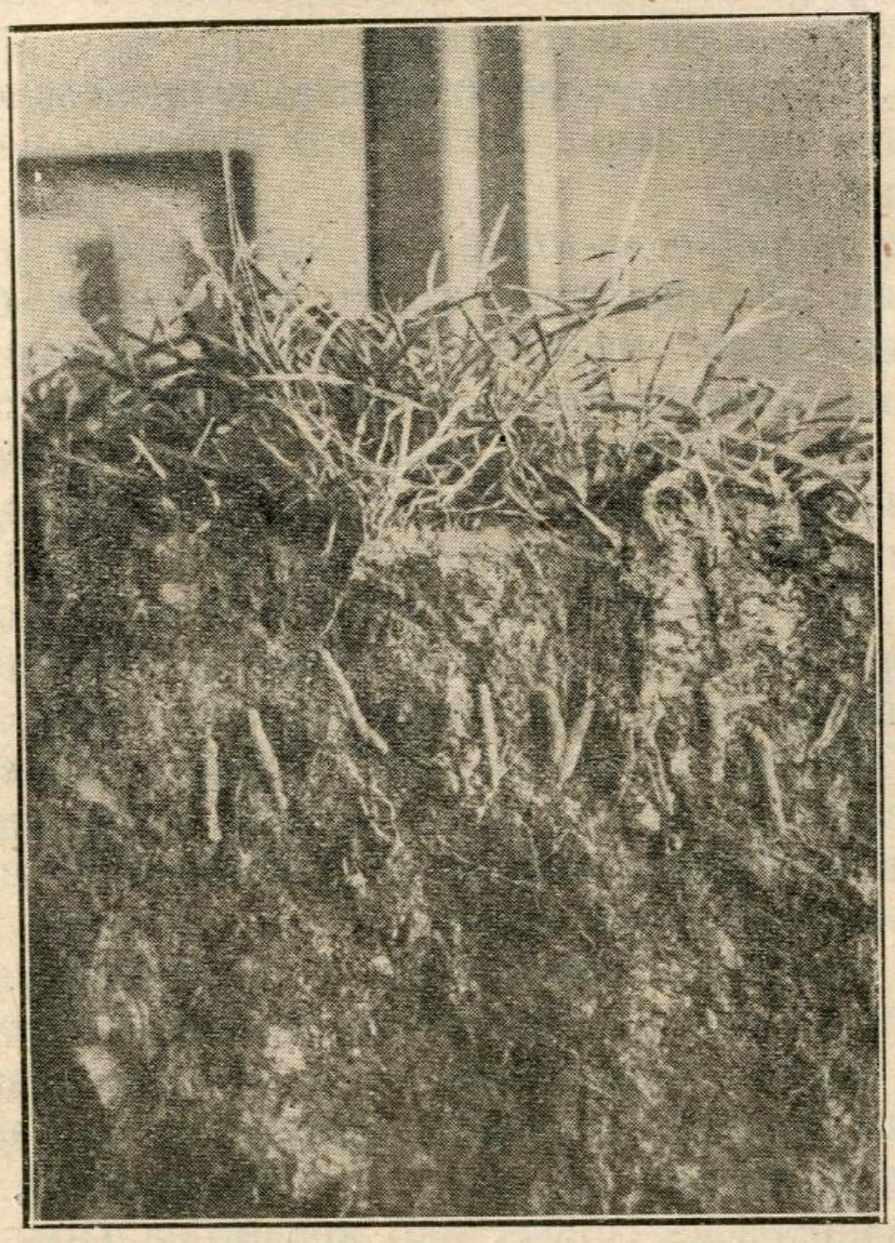
Одрасле гусенице су са леђне стране тамно зелене, са две беличасте пруге дуж леђа између којих је црна линија, која их раздваја. Трбушна страна гусенице је отвореније боје, жућкаста или сиво зелена. Дугачке су нешто више од 2 сантиметра (Види слику 17. *А*).

Гусенице су се учауриле у земљи, где сада зимују. У октобру прошле године гусенице су већ биле сдрасле. У то време престале су да једу, сишле са биљака на земљу и ту се стале увртати у земљу. Свака је гусеница себи издубила 4-8 сантиметра дубоку а узану рупу, коју је обложила паучинастом свилом и направила себи дугуљасту чауру (сл. 18). Чаура је на доњем крају затворена а на горњем отворена.

Гусенице се сада налазе у тим чаурама у земљи, и остаће у њима непромењене све до пролећа.

Шта ће бити у пролеће 1930. г.? Кад у априлу ове године буде отоплило, гусенице ће се у чаурама преобразити у лептирске лутке, на којима се већ споља могу распознати: глава и пипци будућих лептирова, патрљци крила и ноге. Крајем априла и током маја ове г. појавиће се опет ројеви истих онаквих лептирића, какви су летели у августу и септембру месецу прошле године.

Свуда гдегод се буду лептирићи појавили у масама, ту ће бити штете од гусеница. На тим местима мора се водити борба са њима.

Сл. 18. Изглед чаура у земљи и преко зиме.

Борбене мере против ове штеточине.

Да бисмо избегли штете, које нам предстоје од гусеница метлице, *морамо почети борбу још пре но што се штете појаве,* што се најбоље чини преоравањем оних земљишта, где су се скриле гусенице и учауриле, а затим предузети борбу против лептирова и гусеница.

За уништавање лептирова препоручују се следеће мере:

1. Кад се лептирови роје (крај априла, мај), треба по ивицама њива, по пољима и свуда где лептирови лете, палити ватре од сламе и прућа и то од 10 ча-

сова ноћу до 1 сата по поноћи. Лептирови налећу на ватру, и у масама сагоревају.

2. У карлице, тепсије и широке плехове и др. треба налити разблажене меласе или шећером или медом заслађену воду.

Уништавање лептирских јаја. 1. Кад је ројење лептирова већ престало, треба по њивама, баштама, воћњацима и др. местима извршити хитно плевљење коровских биљака. Коров треба чупати из корена, бацати га у гомиле или одмах у ватру. На тај начин *уништићемо велики број јаја снесених на коровским биљкама.* Ако су се гусенице већ излегле из јаја и поодрасле (до 1 см.), онда чупање корова не помаже.

Борбене мере против гусеница метлице. За уништавање гусеница препоручују се следеће мере:

1. *Тровање гусеница* и то помоћу отровног средства званог *Уранија — зеленило.* То је врло фини брашнав прах, зелене боје, састављен од љутих отрова *арсеника* и *бакра.*

Од овог отровног праха, који се измеша са гашеним кречом и разреди водом, прави се *Уранијско — кречна чорба,* којом се помоћу обичних виноградарских или великих воћарских прскалица прскају гајене биљке које хоћемо да спасемо од гусеница, или прскамо и коровске биљке, ако хоћемо на њима да отрујемо гусенице, како нам са корова не би прешле на оближње културе.

Уранијско — кречна чорба прави се овако:

Одмери се тачно 200 грама отровног прашка *Уранија.* Одмери се тачно 1 килограм масног, *гашеног креча.* Саспе се Уранија — прашак у креч, дода мало воде и помоћу једне дрвене лопатице ове две материје се добро мешају све дотле, докле год се *Уранија* и *креч* не измешају тако, да постане једноставна каша без икаквих громуљица. Ова се каша разреди са 100 литара воде и *Уранијско = кречна чорба* је готова.

Овом се чорбом пуне прскалице (пре сипања чорбе у прскалицу чорбу промешати) и прскају нападнуте биљке. Ако су гусенице још младе и глоћу лист на наличју, онда треба прскати нарочито доњу страну

лишћа. Ако ли поодрасле гусенице већ брсте лист, онда је довољно прскати лишће само са горње стране.

Циљ овога прскања јесте, да се површина листа препокрије сићушним делићима Уранијског отрова. Гусенице брстећи отровано лишће, трују се и цркавају после 8-10 часова, кад су мале, а за веће је потребно више времена.

Ако са овом чорбом попрскамо саме гусенице, њима неће бити ништа. Само кад отров преко хране уђе у њих, он их убија.

Уранија — зеленило је јак отров како за гусенице, тако и за остала жива бића (човека, домаће животиње), зато са њом треба бити обазрив. При справљању чорбе треба избегавати удисање отровног праха; при прскању не треба пушити, јести, нити прсте устима приносити. После рада треба руке добро сапуном и топлом водом опрати, а одело очеткати. Кад са Уранијом раде људи свесни и озбиљни држећи се ових напомена, онда опасности нема. *Неупотребљену Уранију држати под кључем затворену, далеко од животних намирница. Биљке прскане Уранијом смеју се употребити за јело (ако се једу) тек два месеца после прскања и то пошто се добро у води оперу.*

2. **Заштитни шанчеви.** Ако су културе од веће вредности (виногради, воћњаци, повртњаци, бостан, шећерна репа, дуван, конопља, мак, луцерка и др.) у близини заражених а необрађених земљишта, па им прети опасност, да буду нападнуте и преплављене од гусеница, онда је добра мера: *ископати заштитне шанчеве свуд око њих.* Шанчеви се копају или око већ заражених простора или око још ненападнутих култура. Копају се ашовом. Зидови шанчева морају бити, у колико је могуће, глатки. Дубина им је око 30 сантиметра, на дну су шанчеви шири, а горе ужи. Зидови су им према томе коси, да се уз њих гусенице не би могле пењати. Земља из шанчева избацује се увек на ону страну, где су културе, а не на ону, од куда ће гусенице наићи. На дну шанчева у размаку од 5 до

10 метара ископају се *дубље рупе*. Гусенице кад поједу све што се појести може на једном месту, селе се у масама и нападају на још незаражене културе. У таквим приликама кад гусенице наиђу на заштитне шанчеве падају у њих, миле по дну и упадају у дубље рупе, које пошто се напуне затрпавамо и сарањујемо у њима многобројне гусенице. После овога треба копати на дну шанчева нове дубље рупе. При јаким навалама дешава се да гусенице овакве заштитне шанчеве до врха напуне и препуне.

Добро је да се отровном *Уранијском — кречном чорбом* попрскају све биљке дуж оваквих шанчева, тако да цела култура буде опасана са једним 2-3 метра широким отровним биљним појасом с једне и друге стране шанца. Гусенице које наилазе, задржане шанчевима, брсте отровано лишће, а оне које успеју да се преко заштитних шанчева пребаце, исто се тако на другој страни шанца отрују.

3. Крмне биљке јако нападнуте, треба што пре покосити и упластити или са њиве однети.

4. Ако се талас гусеница приближује, шећерна репа се може спасти затрпавањем оцака трошном земљом. Чим најезда гусецица прође, треба са оцака земљу одгрнути и лишће ослободити.

5. *Воћке се заштићују од гусеница* стављањем *лепљивих појасева* око стабла, а у недостатку лепка могу се стабла у подножју обавити крпама замоченим у *гас (петролеум), терпентин, карбол* и др., а могу се дрвета заштићавати и *прскањем Уранијско — кречном чорбом*.

Д-р Михаило Градојевић,
доцент Пољопривредног факултета.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Гумени опанци

ПИТАЊЕ: У моме селу, па и у целој околини, у последње време много се носе опанци од гуме, у интересу штедње. Молим за обавештење да ли је то добро за ноге.

Тамнич. *Живојин Тодоровић,* економ.

ОДГОВОР: Гумена обућа има заиста велико преимућство, да је економска, јер је јако издржљива. Али има и великих мана. Гумена обућа онемогућује правилно испаравање и проветравање ногу. Шта више задржава се испаравање. Услед тога кожа се успари, потклобучи, сврби, разједе, нарочито између прстију. Тако долази до несносног свраба, чешањем се позледе разједена места, па долази и до заражења и подгнојавања. Још је несноснија оваква обућа за људе, којима се зноје ноге.

Друкчије ствар стоји, ако су само ђонови гумени. Истина и тад се могу потпарити ноге, али ипак има испаравања с горње стране. Иначе гумени ђонови имају и добрих страна, јер се много лакше гази, не пропуштају влагу, одржавају топлоту.

Др. Ст. З. Иванић.

Сазревање шумских јагода у зиму.

ПИТАЊЕ: На дан 16. јануара ове године у овдашњој шуми наишао сам на један бокор јагода и у лишћу нашао једну зрелу јагоду.

Лашва. *Недељко Златковић.*

ОДГОВОР: Да је шумска јагода у половини месеца јануара сазрела, заиста је реткост, али није немогуће, кад се узме у обзир овогодишња топла зима и минула топла јесен.

Цветање јагоде морало је већ бити у месецу октобру или почетком новембра по лепом и сувом времену. Бокорчић се налази сигурно на таквом месту да је изложен сунцу и заштићен од хладних ветрова, сем тога опкољен сувом непоквашеном травом, или сувим лишћем а на узвишеном положају.

Вој. Буриан.

БЕЛЕШКЕ

Удружење пољопривредних стручњака моли Подружине и приватна лица, која су добила срећке пољопривредне лутрије на продају, да исте распродаду и новац Удружењу пошаљу најдаље до 20. марта т. г. јер ће извлачење срећака бити 7. априла тек. год.

Тако исто удружење моли своје чланове, да дођу на годишњи збор, који ће се држати 23. марта тек. год. после збора Српског Пољопривредног Друштва. Час држања објавиће се истога дана споразумно са присутнима.

Међународни Сајам у Познању. — Од 27 априла до 4 маја 1930 године одржаће се у Познању IX Међународни Велесајам. Овај Велесајам има да служи индустрији, пољопривреди и трговачким репрезентацијама домаћим и страним. Пошто се од дужег времена повољно развијају трговачки односи између двеју братских земаља — између Краљевине Југославије и Пољске — југословенски привредници били би са великим задовољством виђени на Велесајму, као излагачи својих продуката и као посетиоци. Приликом Велесајма југословенски привредници и трговци могли би да нађу нове пијаце за своје продукте, а исто тако пољски индустријалци и трговци могли би наћи нове заступнике и набављаче на југословенској пијаци — што би било од велике обостране користи. За ближа обавештења обраћати се Пољском Посланству у Београду.

„Zadružna Svijest". — Задружна Свеза, задруга у Загребу, почела је са издавањем једног месечног пољопривредног листа, коме је сврха унапређење пољопривреде и задругарства. Лист излази сваког месеца на 16 страница и са врло укусним омотом. Број 1 доноси ове чланке: Кад почимамо. Рохдалски пионири. Подлистак: Што је некад писао Рељковић о Славонији. Државна пољопривредна заклада. Биљна производња. Наша биљна производња и закон о унапређивању пољопривреде. Далмација треба још само воде. Искуство трогодишњег перадарења. Задругарство у Француској. Л. Н. Толстој и задругарство. Заслужни задружни радници. Нове царине на страну робу у Немачкој. Словенско задругарство. Преглед. Књижевност. Разговори. Уредништво и управа листа налази се у Загребу, Трг Краља Томислава бр. 21. Годишња претплата Дин. 36·—

Исправка. — На страни 107 „Тежака" бр. 4. треба избацити скраћеницу *мет.*

Резидба винограда је без сумње најважнији посао у винограду од кога зависи на првом месту родност а и трајашност винограда. Време резидбе већ је настало за младе винограде испод 4 године старости, као и за изнурене старе винограде ако они нису још с јесени орезани. Рана резидба јача гицу, а позна је слаби и тера на род. Раније с пролећа орезане младе винограде, док има опасности од мразева, потребно је после резидбе загрнути. Опширније о резидби види у књизи: *Резидба винограда*, која се добија код С. П. Друштва уз пошиљку 6 динара.

Пример за углед. — Суд општ. Бобовишке (Алексинац) поручио је код С. П. Д. и из својих средстава исплатио 150 комада разних пољопривредних књига. Вредност књига прелази 1600 динара.

Ово је прва општина која у свој буџет уноси позицију за набавку пољопривредних књига. Желети је да се и остали угледају на њу и да пођу њеним путем, било директном набавком књига пољопривредне садржине, било оснивањем пољоприв. књижница и читаоница.*) *А. П.*

Прскалице за сузбијање штитасте ваши на шљивама. Школски дан за чишћење шљива. Из кредита од 800.000 дннара који је решењем Министра пољопривреде г. Др. Франгеша одређен за набавку воћних прскалица за сузбијање штитасте ваши извршена је набавка и већ преко 500 комада прскалица првих дана месеца марта биле су у срески местима Дунавске и Дринске Бановине, где су их срески пољопривредни референти почели раздавати потребитим воћарима са попустом од 50% од њихове куповне вредности.

Поред тога знатна количина инсектицида — средстава за сузбијање штитасте ваши, набављена је из ванредног кредита од 500.000 динара, који је стављен на расположење Господину Министру, као и из средстава које су имале на расположењу Банске Управе у Сарајеву и Новом Саду и та су средства такође била раздељена среским начелницима у тим бановинама делом још у фебруару месецу, а делом почетком марта. Ова средства срески пољопривредни референти почели су раздавати сиромашним воћарима бесплатно, а имућнијима по куповној вредности.

У низу пропагандистичких мера за сузбијање штитасте ваши које је предузео Господин Министар пољопривреде умољен је Господин Министар просвете да дозволи банским пољопривредним стручњацима да са ђацима продужних школа и IV разреда основих школа у шљиварским местима приреде *школски дан за чишћење шљива и сузбијање штитасте ваши,* тумачећи им штампана упутства за сузбијање штитасте ваши, које је Министарство пољопривреде разделило по свима шљиварским местима и истичући им важност шљиварства у нашој народној привреди.

ИСПРАВКА. У Тежаку од 1-III-1930. год. у коме је отштампан извештај о раду Срп. Пољопр. Друштва за 1929. год. поткрале су се следеће штампарске грешке:

1) На стр. 158. тач. 4. рач. Намештаја и Прибора показана је цифра **Дин.94.879,54** а треба да стоји **Дин. 90.135,57.**

2) На стр. 158. тач. 6. под б) код разних пољопр. установа по привременим рачунима показана је цифра **Дин. 357.751,95** а треба да стоји **Дин. 357.751,85.**

---

*) Правила пољ. књижница и читаоница шаље *бесплатно* С. П. Д. као и упутства о оснивању истих. Уредништво.

3) На стр. 158. где је изложен рачун „Прихода и Расхода" при дну у II колони показан је збир цифара од **Дин. 166.956,12** а треба да стоји **Дин. 166.958,12**

4) На стр 159 тач. 3, код Рачуна Робе у Комисиону показана је цифра **Дин. 323.563,30** а треба да стоји **Дин. 323 563,80.**

5) На стр. 159. тач. 4. код приређивања пољопр. изложаба по друштв. буџету показана је цифра **Дин. 77.155,90** а треба да стоји **Дин. 78.155.90**

6) На стр. 159. тач. 5. код штампања Тежака и хонорари показана је цифра **Дин. 173.929,54** а треба да стоји **Дин. 173.929,55.**

7) На стр. 159. тач. 6. код Штампања Календара и хонорара показана је цифра **Дин. 97.758,95** а треба да стоји **Дин. 97.858,95.**

ЗАПИСНИК

8. Седнице Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва држане 19. фебруара 1930 г. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. Ппредседник Др. Т. Митровић, чланови А. Рашковић, Д. Спремић, Т. Владисављевић, С. Ратковић, Б. Ранковић, Н. Петровић и Л. Сладековић и гости: Д. Грујић и П. Петковић, редовни чланови.

Председавао Ппредседник г. Др. Т. Митровић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

111) Прочитан је и примљен записник 7 седнице Управног Одбора.

II

112) Прочитан је и усвојен записник 7 седнице Књижевног Одбора.

III

113) Прочитан је и примљен записник 1. седнице Средишњег Одбора Савеза Пољоприв. Књижница и Читаоница.

IV

114) Прочитан је и примљен знању записник седнице пленума жири-а за међународну утакмицу плугова.

V.

Прочитан је записник 7. седнице финансијског Одбора, па је одлучено:

115) да се прими знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1.000 динара;

116) да се Подружини из Б. Баште дâ на кредит 200 четака за скидање маховине;

117) да се Подружини у Петровцу Пож. продужи рок за исплату дуга за два месеца, или да се урачуна у нову обвезницу;

118) да се по понуди г. Ј. Бешлића, за наплату његових потраживања, затражи мишлење од Друштвеног адвоката с тим, да се он о овоме обавести код Немачког Посланства.

VI

Прочитан је записник 7 седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

119) да се набави 500 кгр. семена црвене детелине од Севера и Ком. по понуђеној цени, пошто је фирма Тепли одустала од испруке, због чега у будуће да се са том фирмом не ради;

120) да се набави 12.000 кгр. семена грахорице са грашком, од Држав. добра „Бељe“ по предложепој цени, пошто је фирма Подменик и друг одустала од испоруке, због чега такође да се у будуће не ради са том фирмом;

121) да се прими у комисион од фабрике Доле, 5 везачица и 5 косачица с тим, да плаћање буде после продаје и да за квалитет одговара;

122) да се по тражењу Народне Банке за мишљење о „поповој везачици“ одговори, да је иста за препоруку јер идеја није рђава, али да је треба усавршити, т. ј. треба постоље израдити од јачег дрвета; даље, крстови на постољу (ножице) треба да су такође јачи и већи, да справа не би претурала, и напослетку ручица којом се сноп затеже, треба да буде дужа да би се њоме лакше руковало, и да радник не би повредио руку о стуб.

VII

Прочитан је записник 7 седнице Програмског Одбора, па је одлучено:

123) да се Рудничкој Подружини одобри кредит од 30.000 дин. с тим, га га можемо користити према броју чланова;

124) да се Врањској Подружини одобри држање годишњег збора 2. марта о. г. са наведених разлога;

125) да се слушаоцима II пољопривредног течаја у Куршумлији поклони поред предложених књига, још и по један Календар из ранијих година.

VIII

Саслушана су мишљења Инспектора за Подружине, па је одлучено:

126) да се приме у састав нове Подружине у Б. Башти и Лесковцу, пошто су испуниле услове за пријем;

127) да се одобрава кредит Подружинама: у Аранђеловцу 30.000, Б. Башти 20.000, Мрчајевцима 20.000 и Турији 4.500 динара с тим, да га могу користити према броју чланова.

IX

Саопштења и предлози:

128) Прочитан је позив на Сајам у Братиславу. Одбор прима знању.

Са овим је седница закључена.

Лозни и Воћни Расадник

— Моравске Бановине у Јагодини, —

има на продају овог пролећа веће количине: 1) **Лозних калемова** разних сорта на подлогама Рипарији, Рупестрису и „Телеки“ 8. В. 2) **Резница и прпорака** (корењака) амер. лозе Рипарије, Рупестриса и Мурведера 1202.; 3) **воћних садница** раз. сората од јабука и крушака.

Превоз лозног материјала врши се брзовозно и бесплатно. Наруџбе се извршују одмах. Квалитет првокласан.

3—3 **Управа Расадника.**

НЕМА ЂУБРЕЊА

ПОЉОПРИВРЕДНИЦИ!

пожурите са

наруџбином 40% — Калијеве соли!

Сва обавештења о продаји Калијеве соли и употреби свију вештачких ђубрива као и лекке о томе, даје бесплат.

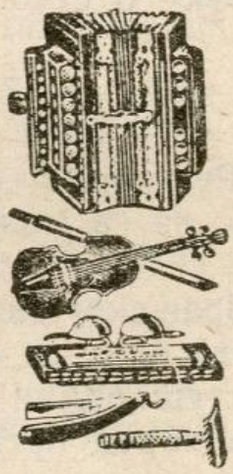
Агрикултурно-Кемички Уред за Калијево гнојење

Београд — Загреб

Поенкареова 27 Трг Бурзе 3/I

3—3

Нигде тако јефтино а ипак тако добро!

не купујете, као у светској отпремној кући Суттнер све могуће практичне предмете за употребу, глазбала, челичну робу, алат, кућанске и одевне потребштине за даме, господу и децу, играчке и т. д. — Фино пониклана справа за бријање са 2 оштрице, врло лепо израђена стоји вас само 22 Дин. надаље бечка ручна хармоника у лепој изведби са 10 типака, 2 баса и т. д. добијете за само 168 Дин., — На хиљаде најлепших ствари наћи ћете у новој великој илустрованој кућној књизи коју и Ви потпуно

Бесплатно добијете

ако је затражите од светске — отпремне куће —

H. Suttner u Ljubljani br. 950

ОСЛОБОДИЋЕТЕ СЕ

болова у крстима

ако употребљавате Слоан-ов Линимент (маст) која уклања болове брзо. Мала количина намазана на оболеле зглобове и мишиће продире одмах у кожу, крвни притисак исчезава, живци се умире и жељено олакшање наступа врло брзо.

Употребљавајте Слоан-ову маст против реуматизма, ишијаса, болова у крстима, болести леђа, болова дисторвије и контузије и против свих врста болести мишића.

Добива се у свима апотекама и дрогеријама.

СЛОАН-ов ЛИНИМЕНТ
одстрањује болове

Генеразно заступништво
МИШКОВИЋ и КОМП
БЕОГРАД, САРАЈЕВСКА 70.

Лист излази 1. и 15.—Цена листу на годину за Краљевину Југославију 30, а за иностранство 65 дин. Ђаци и војници добијају лист у пола цене.—Претплата и рукописи упућују се Срп. Пољопривредном Друштву у Београду. — Рукописи се не враћају.—Цена огласима по такси.—Рачун код Поштанске Штедионице број 50350.

Бановински воћни расадник у Топчидеру

има на продају преко 10000 ком. одличних 4 год. старих садница јабука. Сорте су јабука следеће: колачарка, тетовка, будимка, маљенка, франц. кожарка, кадуманка и многе друге. Саднице се шаљу уз поузеће, а по цени 3 динара по комаду на месту у расаднику. Осим гореозначених воћних садница, расадник има на продају и друге добре воћне саднице. Поруџбине треба слати на адресу: Београд, среском пољопривредном референту (Војводе Миленка. ул. бр. 33).

УПРАВА РАСАДНИКА.

Оглаштјте у „ТЕЖАКУ“ који се штампа у 10.000 примерака и залази у најнапредније сељачке домове наше Отаџбине!

Ако ме мучи зуб

онда с неколико капи Феллеровог миомирисног Елзафлуида намочим комадић памука и ставим у шупљи зуб а преко образа метнем облог од Елзафлуида.

Употребљавам га извана за трљање и прање код реуматизма, улога прехладе, нервозе за заштиту од грипа, а код кашља, мучнине, грчева и т. д. узимам неколико капи на шећеру.

Чините и Ви тако — помоћи ће и Вама!

Феллеров Елзафлуид, то већ 33 године познато народно средство и козметикум стоји у апотекама и свим одговарајућим радњама: покусна бочица 6 дин., двострука боца 9 дин., специјална боца 26 дин., Поштом најмање 62 дин., код:

EUGEN V. FELLER, lekarnik — Stubica Donja, Elsatrg 366.

ХИЉАДЕ ЉУДИ ПРОМАШЕ СВОЈ ЖИВОТ

само ради једног јединог зла, јер болују на стомаку и цревима. *ФИГОЛ* поспешује успорено мицање и успорени рад црева, па се стога радо узима код разних неуредности пробаве и лоше столице.

Фигол производња и поштом ув поувеће разашиље Апотека Др. Семелић, Дубровник, 2/48.

Оригинални сандучић са 3 флаше с паковањем и поштарином стоји дин. 105.—, од 8 флаша дин 245.—, а од 1 флаше див. 40.—

Многобројне захвалнице стижу нам непрестано о успешном деловању Фигола.

ЈАВНА ЗАХВАЛНИЦА

П. в. Апотека Доктора Семелића, Дубровник, 2/48.

Ваш лек Фигол јако је угодан и **изврстан лек и много је добро** мојој девојчици **деловао за чишћење црева.** То хоћу да Вам јавим о Вашем фиголу и остајем с поштовањем

Дрниш, 7/10-1929. МАРИЈА БУВА.

ЕКОНОМ-РАЧУНОВОЂА, потребан за Државну установу у Београду. Чиновничко место II категорије, а може и III категорије. Мора имати бар нижу пољопр. школу, одслужен војни рок, нешто праксе, као и остале услове по закону о чиновоицима грађанског реда. — Јавити се Директору Огледне и Контролне Станице — Београд — Топчидер, Ђенерала Ковачевића ул. бр. 21.

Оглашујте у „Тежаку" који се штампа у 10.000 примерака и залази у најнапредније сељачке домове по свима крајевима наше Отаџбине.

ВОЋАРИ!

Има само једно средство којим можете сигурно излечити ваше воћке од *штитасте ваши, крваве ваши и других штеточина и болести,* а то је оригинални холандски

КАРБОКРИМП

одликован златном медаљом на Шљиварској Изложби

Сва упуства и обавештења о употреби и продаји даје **АГЕНТУРА „КАРБОКРИМП“** Београд, Краља Милана бр. 89.

КАРБОКРИМП се може добити код:

Београд: Српског Пољопривредног Друштва,
Ваљево: Ваљевска Окружна Банка,
Аранђеловац: Војислав Дамњановић, трговац,
Чачак: Чачанска Пољопривредна Подружина,
Лаваревац: Срески расадник (срески економ),
Обреновац: Миливоје Вељановић трговац,
Шабац: Подринска Продуктна Банка,
Сарајево: Дрина Д. Д. Симе Милутиновића,
Бијељина: Душан Марић трговац,
Дервента: Иван Гргић (Беглуци),
Бос. Костајница: Срески Расадник (срески економ),
5—5 **Бањалука:** Савез Српских Земљорадничких Задруга.

СТОЧАРИ!

Вама је познато прво и најсигурније средство против метиљавости код све домаће стоке

ДИСТОЛ

који је у читавом свету дао најбоље успехе употребом кроз 10 година.

Зато метиљаву стоку лечите на време само

ДИСТОЛОМ

који убија метиљ са 100% сигурности, ако се употреби по прописаном упуству

Израда Дистола под сталном је контролом проналазача г. Проф. Др. Марека, аутора ветерине светског гласа. **Чувајте се фалсификата** сличних јевтиних препарата и лажног Дистола. **Тражите само капсуле са жигом за овце Дистол, за говеда Distol.**

Дистол продају све апотеке и дрогерије. 5—5

Упуства и сва обавештења шаље бесплатно:

фабрика **„КАШТЕЛ“ А. Д. Загреб—З.** и главни продавац **„БИЉАНА“ А. Д. Београд** — Краљице Марије број 14

ВОЋАРИ!

Вас се првенствено тиче, хоће ли се шљиваци одржати и спасти од НАЈВЕЋЕГ ШЉИВИНОГ НЕПРИЈАТЕЉА, ШТИТАСТЕ ВАШИ

Не чекајте, свако оклевање и штедња Ваша је штета'

Зато сви у борбу против штитасте ваши!

Употребите само сигурно, опробано, од Министарства Пољопривреде препоручено средство

ДРВОРИН

одликован златном дипломом на шљив. изложби

који ће вам воћке препородити

ШТИТАСТУ ВАШ и друге штеточине и болести са успехом уништити.

За прскање воћака продајемо практичне и јевтине воћне прскалице.

Дрворин и прскалице могу се добити код наших продаваоца:

Српско Пољопривредно Друштво — Београд, Немањина бр. 11. Бранковић и Продановић трг. — Гор. Милановац, Исак Вајнберг трг. — Ваљево; Јеврем Томић трг. — Ваљево, Будимир Димитријевић трг. — Чачак, Сава Јанчикић трг. — Брчко, Душан Поповац трг. — Бијељина, Селим Карабегцвић трг. — Модрић, Спасо Хаџи-Стевић трг. — Грачаница, Мирко Тодић трг. — Бос. Градишка, Херман Кон трг. — Славон. Пожега, Јов. Гороић трг. — Лозница, Риста Благојевић трг. — Зворник, Сава Јањић трг. — Ариље, Ср. Економ — Обреновац.

Траже се продавци за ДРВОРИН у осталим шљив. центрима. **Упуства, цене и сва обавештења шаље бесплатно:**

„Биљана" А. Д. — Београд

ДУШАНОВАЦ, Пошт. фах 423.

5—5

Штампа „ЗАШТИТА" М. Цветковића — Београд, Студеничка 62. — Тел. 2-24.

Ослобођено поштарине
реш. Мин. Пошта и Тел. бр. 17306/24. г.
Бр. 7. Београд 1. априла 1930. год. LVII (57 год.)

За С. П. Друштво власник
председник, **Мирко Миљковић**

Одговорни уредник
Божидар Ђ. Ранковић

За пострадале пољопривреднике у Француској.

Српско Пољопривредно Друштво, под председништвом свога председника г. Мирка Миљковића, сазвало је 14. о. м. ванредну седницу, на којој је решавано о помоћи пострадалим од поплаве француским пољопривредницима.

На седници је живо изражено саучешће француском народу за несрећу која га је снашла, и која је у скоро дванаест округа уништила једним потезом све што су жуљевите и вредне пољопривредникове руке годинама стварале.

Управа Друштва осећајући бол и губитак Француске, решила је да као прву помоћ пострадалим пољопривредницима у Француској пошаље 5000 динара, као и да организује прикупљање помоћи из народа у пшеници, грађевинском материјалу и новцу.

Моле се чланови Друштва и Подружина, као и сви пољопривредници да своје прилоге пријаве и шаљу Српском Пољопривредном Друштву у Београду, Немањина 11.

Стање живинарства.

Живинарство се у већем делу наше простране Домовине сматрало и сматра као посао недостојан мушке снаге и радиности. То је женски посао и обављао се као неизбежна потреба, а тек ретко где као прави привреднички посао од кога се има очекивати и нека осетна добит. Код оваквог стања ствари, где се живинарство потцењивало и занемаривало и где му се никаква пажња није поклањала, природно је да није могло много напредовати.

Међутим, са развитком трговине и општим економско-културним напретком живинарству почиње да се поклања све већа пажња. Ово нарочито у близини већих тржишних центара (око Београда, Загреба, Љубљане и т. д.). Али, и тамо је живинарство још увек далеко од интензивирања и рационализирања самога посла, јер се оно у већини случајева налази у рукама домаћица, којима још у већој мери, него ли мушкарцима, недостаје потребно знање за користоносно обављање овога посла.

Још увек су ретке куће, које су за своју живину, а специално за кокоши, подигле потребне живинарнике. Кокоши су препуштене саме себи (ово нарочито по селима) тако, да и по највећој зими и цичи ноћивају под ведрим небом. Ако се у коме дворишту и нађе који живинарник, обично је то каква уџерица, као од беде сграђена, без икаквих хигијенских услова, загађена и пуна живинских паразита. Код оваквих склоништа живина радије бежи напоље, да трпи хладноћу, кишу, снег и лед, него ли да проводи ноћи у смрдљивом, загушљивом и загађеном живинарнику, где јој разни кожни паразити не дају ока да склопи.

Па ипак, не треба пропустити а да се не напомене, да је сваком годином све већи број љубитеља живине и да постепено ничу модерни живинарници један за другим. Ово се примећује првенствено по варошима, док по селима видимо само где-где да се појави по који пољопривредник, који се бацио на живинарство као на привреднички посао достојан пажње.

И ако се сваким даном пољопривредно знање све више шири, ипак можемо устврдити, да још увек не може бити речи о каквом знанственом и рационалном гајењу и храњењу живине. Преко зиме једина и искључива храна живине јесте скупо хлебно зрневље, а поглавито кукуруз, који преставља главну храну нашег сеоског живља. Овакво искључиво храњење има смисла код гојења живине и код храњења ради самоодржања слабо збринуте живине за време зимских и хладних дана, а никако и за какву економску сврху (за производњу јаја, меса и др.). Отуда као редовно правило да за време зиме производња јаја спадне са 90—95% од пролетње и летње.

Извођење, одгајивање и храњење пилића посве је примитивно и погрешно. Услед неразумног одгајивања и храњења губитци код пилића досежу често и преко 50%.

Не узимајући у обзир изузетне случајеве, о каквој селекцији и смишљеном одабирању грла за приплод такође не може бити речи. Ту природа сама врши одабирање на свој начин а понајчешће на штету самога живинара.

Поред предњег, услед непознавања ствари и неупућености, домаћица, (јер је то њен посао) држи у своме дворишту носиље дуже но што треба. Она у много случајева држи и чува старе и слабо продуктивне носиље, баш она грла која једу добит младих (до три године старости), једино продуктивних носиља.

По врстама живине у нашој се држави у највећем броју гаји кокош и гуска, док се пловка и ћурка гаје у врло малој мери.

Ако извршимо упоређење између броја хектара

земљине површине и броја живине, долазимо до жалосне констатације : да на један хектар продуктивне земље дође једно грло живине одн. да на један хектар простора немамо употпунце ни једну целу кокош ; да на четири хектара имамо једну гуску, на четрнаест хектара једну пловку а на сто тридесет три хектара једну ћурку.

Из предњег поређења долазимо до запрепашћујућег сазнања, *да је број живине према расположивом простору врло мали, да је шта више и сувише далеко од броја, који би могао и требао бити.*

Напослетку, ако поред овог поређења учинимо поређење и према броју становника, видећемо да на једног становника једва ако дође једна цела кокош, а тек на три становника једна гуска, на десет једна пловка и на сто становника једна ћурка.

Из оба горња поређења извлачимо закључак : *да је живинарство у нашој држави и сувише много заостало и занемарено и да је посве екстензивног карактера, како са гледишта квантитативног тако и са гледишта квалитативног.*

Код све врсте живине, а на по се кокоши, не узмајући у обзир ређе примере, не постоји гајење чистих раса живине у већем обиму. Кокоши представљају једно огромно шаренило и код већег броја види се утицај крви многобројних раса као : плимусрока, јаребичасте, беле и црне талијанке, орпинктонке, минорке и т. д.

Наша домаћа кокош је ситна, мршава, (просечна тежина неугојене кокоши износи 1—1 и по килограм), са сувим и слабо сочним месом ; њена просечна годишња производња јаја, износи 50 комада и то ситних, толико ситних јаја, да за извоз представљају робу треће класе ; просечна тежина јаја износи око 50 грама.

Па ипак, и поред тога што је живинарство тако слабо развијено и што је лошег квалитета, наша држава само од извоза јаја добија годишње преко пола милијарде динара. Међутим, ако би остали при истом броју живине, а дођемо само до продуктивнијих и бо-

љих раса, ми бисмо са интензивнијим и разумнијим живинарењем постигли удвостручену годишњу производњу јаја, како за домаћу потрошњу тако и за извоз.

Увођењем бољих и продуктивнијих раса живине дошли би не само до већег броја јаја, већ и до бољих и крупнијих, која би за извоз престављала првокласну и скупоцену робу. Сем тога, са прелазом на гајење чистих раса дошли би и до веће производње јаја за време зиме, која постижу често двоструко и троструко веће цене од пролетњих и летњих.

Напослетку са повећањем броја живине у размери према расположивом простору, можемо временом очекивати и удесетостручену годишњу производњу јаја.

ЗАКЉУЧАК. Кад поред напред наведеног узмемо у обзир изванредно повољне климатске, земљишње и економске прилике, као и географски положај наше лепе и простране домовине, ми долазимо до убеђења, да ће живинарство временом престављати један богат и златан извор наше народне привреде.

Према томе, на пољу подизања живинарства престоји огромно поље рада, како за појединца тако и за државу. У том погледу можемо константовати да се са једне и са друге стране живо настало на посао. Приватна иницијатива сваком годином показује се живља и бројнија, а држава преко Министарства Пољопривреде почиње озбиљно и стручно да дела на унапређењу ове тако важне пољопривредне гране.

Министарство Пољопривреде израдило је закон о сточарству, затим правилник о оснивању живинарских задруга. Оно је за кратко време показало видне и лепе резултате, како у погледу ширења знања из живинарства тако и у погледу увођења чистокрвних раса живине. У овом правцу Министарство је за кратко време успело да у већем броју места образује живинарске задруге, за које је ових дана извршила набавку чистокрвних раса живине за суму од преко пола милиона динара.

Инж. агр. Драг. Ј. Грујић

ИЗ РАТАРСТВА

Dry farming у пољопривреди

Код нас су последњих година учестале дуготрајне летње суше тако, да нам свака таква година у велико подбаци у иначе слабим приносима у пшеници или кукурузу, да о другим културним биљкама и не говоримо. Како су ове две житарице главни производи нашег пољопривредника, то се тада јавља као последица: глад, оскудица и свеопшта криза, која пољуља цео наш привредни поредак. Нарочито се то осети у нашим сиромашним крајевима Херцеговине и Црне Горе. Оскудица у храни осети се и у Подрињу, као једном од најбогатијих наших крајева. Тај случај био је 1927. године.

Када би се ова суша периодично јављала, као што је то хтео доказати један наш земљорадник, о чему су пре извесног времена и новине писале, суша би била једна обична елементарна непогода, па би и ми могли рећи: божја је воља, и чекали би боље године. Али изгледа да није баш тако. Ова суша је обична природна климатска појава, која се скоро редовно код нас јавља. Према томе наш пољопривредник мора да се управља, т. ј. да подеси свој начин рада који одговара оваквим климатским појавама.

Дакле, просто узевши, нашим културним биљкама недостаје влаге баш онда, када им је најпотребнија, у доба највеће вегетације. Услед тога или потпуно пропадну, или дају врло мале приносе.

Идеално би било, како је то изнео један наш пољопривредни стручњак, да се вода добије из наших река, којих хвала Богу имамо доста и, да се просто заливају наше сушне њиве. Али је то немогуће извести, јер би то наводњавање коштало милијоне, а те милијоне нема сељак, а нема ни држава.

У место да културним биљкама дајемо воду наводњавањем на начин, који је скопчан непребродивим тешкоћама, од којих је на првом месту капитал, кога немамо, много је, ако не боље, бар из-

водљивије и јефтиније, очувати ону влагу, коју преко зиме добијемо. Ову влагу сачуваћемо само, ако земљу обрађујемо тако, да из ње спречимо испаравање воде. Западна Америка па и Француска у својој колонији у Северној Африци, дакле тамо, где је клима сува и где не пада годишње ни 300 мм. воденог талога, учинили су од неплодних предела плодне њиве, само на тај начин, што су влагу коју су преко зиме добили, очували помоћу обраде и ставили је биљкама на расположење онда, када им је најпотребније било. Овај начин културе зове се Dry farming, т. ј. сува култура. Проналазач овога начина рада је један Американац. Французи су овај амерички начин применили у својим колонијама у Северној Африци још пре 15 година.

Када су Американци и Французи могли њихове суве пустаре претворити у плодне њиве, зашто и ми не би могли нашу добру земљу, са много већим воденим талозима, натерати да роди и онда, када се лети суша појави? Да не морамо врачати, које ће године бити добре за кукуруз, а које за пшеницу. Или да дајемо милијоне за велике хидроличке пумпе, које би из река воду црпиле са којом би се њиве заливале.

Ми код нас не морамо употребити суви амерички начин, већ ћемо много простије влагу сачувати. Сачуваћемо је орањем, окопавањем и прашењем. Треба да се држимо једне старе Француске пословице, која каже: Једно окопавање вреди два заливања, два окопавања четири заливања. Ако се ова окопавања изводе још у право време, онда ће се влага у земљи потпуно сачувати, која ће бити потпуно довољна за потпун и правилан развитак усева, који ће дати добар принос у сушној години.

Још ове зиме земљиште одређено за кукуруз требало је дубоко преорати.

У пролеће, сада, ова се угар несме ни у ком случају преоравати.

Кукуруз да се посеје што раније или на сејач или плитко под бразду на што већем растојању: нај-

мање 0·70 ред од реда и 0·50—70 м. струк од струка. Кукуруз чим изникне, прашити не један пут или два пута већ три-четири пута, како би се влага што више задржавала у земљи. Кукуруз се несме огртати, јер му огртање само шкоди.

Миливоје А. Лолић,
срески пољопр. референт.

Владимирци

Гајење броћа.

Броћ је индустријско трговинска биљка и она се у велико гаји у Холандији и Немачкој, а доста се гаји и јужној Француској. Код нас пак у малој количини за кућевну употребу у јужној Србији, где још није код сељака допрла варошка мода у ношњи одела, и то само по градинама.

Броћ је биљка из племена броћева и гаји се због корена у коме се налази црвена боја, којом се пређа и тканина боји црвено. У новије време та црвена боја (ализарин) добија се хемијским путем, те се због тога гајење броћа све више и напушта, а ранијих година свака је кућа у Србији имала по једну леју у башти броћа.

Гајењем броћа може се доћи до врло добрих доходака, јер наше поднебље броћу сасвим прија.

За броћ земља треба да је јака масна и са доста црнице, уопште, таква која у себе упија доста влаге. Сува глина није добра за гајење броћа. Што је земља више нађубрена, то и броћ боље успева и за њега је најбоље оно ђубре у коме има највише креча.

У местима, у којима мањи земљорадници гаје броћ, преривају земљу ашовом до 35 см. дубљине и то обично преко зиме. Особито овако чине у јужној Француској. Но ако се броћ гаји у велико, онда се њива преоре плугом и то дубоко, и овако се преко зиме остави да мраз земљу издроби и да се ова напије влаге. С пролећа се земља подрља дрљачом. Семе, које је велико као и зрно бибера, у топлијим

пределима сеје се одмах на њиву, а у хладнијим пределима прво усеје, па се отуд пресађује.

За сејање раздели се цела њива на лејице 2-2½ метра широке, а између њих остаће стазице широке 50-75 са. На овим лејицама ископају се мотиком јамице удаљене једна од друге 45-50 см. и у те јамице (дубоке од прилике 3-4 см.) баци се семе. Кад се семе сеје на леје, одакле ће се доцније пресађивати, онда се праве онакве исте леје као и по баштама, па се семе затрпа 2-4 см. у дубљину. Ако настане суша, онда леје ваља заливати.

Време кад броћ треба посејати управља се према поднебљу. У јужној Француској сеје се у почетку марта, а код нас је најбоље сејати га почетком априла. Пресађивање са леја на њиву бива идуће године у мају месецу. И то је добро код броћа што се могу узети изданци са старе биљке за ново пресађивање, само их треба дубоко извадити.

Изданке ове ваља пресађивати у мају месецу кад биљка већ почне расти. Ови се пресаде у дубље ископане јамице, па се онда покрију земљом толико, да им из земље вире само врхови. Добра је страна још и то, што се они празни простори, који стоје између једне и друге биљке могу попунити са каквим другим биљкама н. пр. купусом, репом, целером и т. д. Кад наступи јесен, онда се пруће посече, а корење се покрије земљом најмање 6 см. Корење ваља покривати стога, да му мраз не би шкодио, јер иначе корење не би давало боје.

Друге године с пролећа земља се издроби. Ако се хоће да произведе семе, онда се поред семењака пободу кочићи, уз које се пруће прима. Семе се збира, кад добије затворено љубичасту боју, које пошто испадне, очисти се од лишћа па се чува. Ако се броћ сеје одмах, онда се корење вади треће године, а ако се пресађује, онда се вади већ друге године. Корен, у коме је боја, ваља ископати пре мразева. Земља се откопа тако дубоко докле год корен продире, често пута на пола метра дубљине. Ископано корење

покупи се, очисти се од земље, осуши на ваздуху, или у сушници, одсече му се бичаља (стабљике), па се онда у воденицама меље, кроз сито просеје и лепо се спакује у сандуке. У овим сандуцима отпочне број да ври и тада добије тамнију боју и најупотребљивији је треће године после копања, а доцније почне губити боју.

К. Ивковић.

ИЗ ПЧЕЛАРСТВА

Да ли пчеле производе отрован мед?*)

Ово је одавна позната ствар. Тамо где расту биљке са отровним нектаром као што су из врсте Aconitum, Rododendron, Oleander и још неке уносе се у мед и материје, отровне за човека. За пчеле овај мед није отрован. Треба увек имати на уму да пчеле справљају мед за себе и за своје младе, те да може бити мед и неукусан и непријатан па чак и отрован за човека. Зато се баш и спремају нарочити пашњаци за пчеле, са којих се добија укусан и мирисан мед.

У нас нема много овог отровног биља, те наравно нема никакве опасности, да ће пчеле бити приморане да справљају свој мед из овог биља. Aconitum расте и код нас. Остале биљке не расту као дивље по нашим крајевима.

Поред свега овога мед је ипак толико корисна храна, да је треба свакодневно употребљивати.

Др. Ст. З. Иванић

НАРОДНО ЗДРАВЉЕ

Хлеб.

У исхрани народној хлеб заузима врло важно место. Он је најглавнији извор снаге, јер садржи скробове, који сагоревају у нашем телу, те се ослобађа

---

* Одговор на питање г. Илије Илића из Граба, ср. драгачевског. В. бр. 24. Тежака од прошле год.

топлота. Та топлота нам служи за одржавање сталне телесне топлоте и за стварање енергије—снаге. Цео рад, који вршимо, развија се из те топлоте.

Хлеб је главно мерило за неке економисте при процени, да ли се народ добро исхрањује или гладује. Израчунава се колико пшенице долази на главу да се процени благостање једног народа. Хигијеничари захтевају одређене количине главнијих намирница с главе на главу. Тако Немац Гротјан захтева: жита 275 кгр., масти 30 кгр., меса 60 кгр., кромпира 270 кгр., млека 350 лит. с главе на главу годишње.

Нас овде интересује хлеб, те да погледамо колико пшенице у нашој земљи долази пресечно на једног становника. По прорачунавањима Туцовићевим у Србији је долазило пшенице просечно:

1897	год.	139 кгр.	1902	год.	101 кгр.
1898	„	83 „	1903	„	90 „
1899	„	98 „	1904	„	88 „
1900	„	49 „	1905	„	79 „
1901	„	63 „	1906	„	98 „

После рата није ништа боље у Југославији. По моме рачуну долази просечно пшенице на једног становника:

1920	год.	97,4 кгр.	1923	год.	97,4 кгр.
1921	„	89,5 „	1924	„	83,2 „
1922	„	68,8 „	1925	„	129,0 „

Обично се вели да наш свет живи само о хлебу. Међутим из горњих података видимо, да он има далеко мање количине пшенице, из које се добија најбољи хлеб, него што то хигијена тражи. И због тога у нас се употребљују и друга жита за справљање хлеба. У првом реду кукуруз, који се троши у истој количини, као и пшеница, а има крајева, где се искључиво исхрањују кукурузним хлебом. Мање се троши раж, а још мање јечам и овас, хељда и просо.

Од других жита још је најбољи ражени хлеб. Ма колико да и неки учени људи хвале кукурузни хлеб, ипак он заостаје врло много иза пшеничног. Кукурузни хлеб се тешко вари, јер немамо могућно-

сти да га правимо из киселог теста. Велике количине тога хлеба остају несварене, те остају неискоришћени храњиви састојци. Беланчевине, којих има у том брашну више него у пшеничном нису велике вредности.

И поред све похвале кукурузу, наша привреда мора тежити, да се попне производња пшенице, а наша тежња у исхрани мора бити, да се народ исхрањује поглавито пшеничним хлебом.

Ми се не можемо сложити, да наш народ једе много хлеба, него да често пута у многим местима једе искључиво хлеб. И сасвим је природно, кад не једе поред хлеба никаква друга јела, мора јести више хлеба.

Али није ни сва ни најглавнија количина хлеба. Много су важнија за исхрану: врста и чистоћа жита, начин и степен мељаве брашпа, начин мешања и печења и хлеба. И овде има тек да се замери нашем сељаку. Хлеб је на селу у 90 процената рђав, јер је рђава пшеница, пуно уродице, земље и других примеса. У највише случајева рђава је мељава. Код нас има још жрвњева за млевење брашна. А већином по селима мељу на примитивним воденицама поточарама. Тако се не добија добро брашно, храњиви скробови се довољно не одвоје од љуске, нити се довољно уситне, да би могли при мешњи теста боље ускиснути. Такво брашно има и примеса од уродице, земље, плеве, чак неки пута и опасне и отровне уродице (врат). Такво брашно не може ни једно сито одвојити од мекиња, земље и остале самлевене нечистоће.

Од таквог рђавог брашна нема доброг хлеба. Овде не достаје добар квасац за хлеб. Тек у неким крајевима употребљују хмељни квасац (комлов). Обично се служе киселом мајом, тестом остављеним на топлом месту од прошле мешње. Ни начин како се меси хлеб није добар. И тако имамо црни хлеб, јако кисео, неукусан, рђаво нарастао, недопечен или препечен. И такав хлеб се не вари добро и не храни добро.

Свакако, да не мислим, да препоручујем употребу бела хлеба нашем еељаку, али је несумњиво потребан и њему хлеб, чист од уродице и примеса, справљен од добро млевена брашна, помоћу доброг квасца, јер је само такав хлеб добро сварљив и хранљив.

Да се дође и код нас на селу до доброг хлеба треба још доста рада. На том пољу још много имају да раде и домаћин и домаћица. Домаћин мора да произведе чисто жито без уродице и примеса. Његов је посао на даље, да добро самеље жито. Домаћица пак мора научити како се меси укусан хлеб.

Ништа се не добија хлебом са много уродице и друге нечистоће. То се не може сварити, а може, што се врло често дешава, спречити да се сваре и сварљиве материје. Мекиње у умереној количини корисне су, и ако нису хранљиве, јер оне изазивају црева на бржи рад. Црни хлеб од добро и ситно самлевена брашна, умешен с добрим квасцем и добро печен, добра је храна и даје доста топлоте.

Др. Стев. З. Иванић

Примедба: Био бих веома захвалан свима читаоцима Тежака са села, ако би ми послали опис како се код њих справља хлеб. Добро би било да ми опишу и како се чисти жито, како се меље какав се квасац употребљује, како се подмесује, како се пече, једном речи све што се тиче справљања хлеба.

ПИТАЊА и ОДГОВОРИ:

Очна дифтерија.

ПИТАЊЕ: Имам два оболела грла живине од очију. У почетку им се очи пениле, а доцније слузокожа очна се залепила и напунила прљаве течности и одмах затим око исцурило. Сада исто примећујем и код остале живине. Оболела грла лечим лимуновим соком у шећеру, али са слабим успехом.

Самац (Банат). Радивој И. Иконић.

ОДГОВОР: Ваша живина болује од *очне дифтерије*. Дифтерија код живине јесте заразна болест, која се јавља код многих и одраслих и чији је главни знак појава скрамица на слузокожи гуше, носа и очију. Болест може бити локализована само на једном од ових места и онда имамо: дифтерију гуше, носну диф-

терију и очну дифтерију, а често пута се срећу и обично сва три органа на истом болеснику или по два од њих.

Према јачини саме заразе болест може узети разне облике и опаснији или блажији ток. Има случајева брзих оболења, која се свршавају угинућем за 2—3 дана, док у другим случајевима болест узима карактер кроничног оболења, много блажији ток и оболења грла лако оздрављају.

Болест није само у тим скрамицама на слузокожама, већ је она болест целог организма, што се показује оним заједничким знацима за све инфекциозне болести код живине. Оболела грла су тужна, утучена, немају апетита, накострешеног перја, отпуштених крила и т. д. А затим се појављују локални знаци које смо поменули. У вашем случају појављују се скрамице на очној слузокожи („очи пене“ како ви пишете), затим се очни капци улепе и око се надује — испуни се простор између очне јабуке и очних капака скрамицама и течношћу бело-жућкасте боје. Болесник не види више на оболело око, не може да нађе храну за себе. У почетку сама очна јабука није оболела. Доцније оболи и она, наступи запаљење са раницама и гнојењем на очној јабуци и само око исцури. Смрт наступа најчешће од глади, пошто болесник не види да се храни.

Лечење: Пошто је болест заразна, треба предузети све потребне мере, да се њено ширење спречи и здрава живина сачува. Зато свако оболело и сумњиво грло одмах издвојити у засебни кавез, далеко од здраве живине. Живинарник и простор на коме се живина бави добро дезинфиковати: кречењем, кађењем, разним растворима лекова (крезола, карбола и др.). Ђубре, простирку и остало очистити, а под посути кречним млеком или раствором крезола 30 гр. на литар воде. Вршити и унутарњу дезинфекцију органа за варење здраве живине давањем раствора плавог камена (3%) живини да пије, или белог карбола

збрканог у мекињама (једна кашичица на 20 комада живине убркана са мало воде и мекињама-свако јутро пре храњења).

Само лечење се састоји у отклањању скрамица и лечењу оболелих места. Чистим рубљем се смакне скрамица и онда се оболело место премаже раствором лаписа $^1/_{250}$—$^1/_{400}$ (Nitrate d' argent 1 gr.
Eau ditillée 250 gr.) или јод-глицерином ($^1/_3$), које лекове купити у апотеци.

Код оболења очију прво исцедити ону течност што се накупи у очима. Ако су очни капци слепљени онда се у том циљу просече доњи очни капак и кроз тај отвор истисне она течност из ока. Затим се кроз исти отвор увуче мало парче фате натопљено горњим раствором лаписа. Ово лечење се понавља сваког дана или сваки други дан до оздрављења.

Милутин Фр. Гец,
ср. ветеринар.

Смедерево.

Убој од ама.

ПИТАЊЕ: Имам једну кобилу стару 7 година, која се убија у прса кадгод вуче. Мењао сам амове, па се опет убија. Чиме да увијем, како да искористим, да се не убија.

Драг. Манојловић.

ОДГОВОР: Убој на прсима долази отуда, што је ам неподесан. Ту може бити да је сам ам израђен од тврдог материјала, да пршњак није добро обложен „фатиран“ — како се то каже — или ако је од доброг материјала, да није подмазиван па се „окорео“. Најзад добар ам може да изазове убој, ако не одговара животињи на коју се мће, било да је велики или да је мали. То је ствар мајстора седлара, да вам за кобилу изради добар ам, а до вас је, да тај ам одржавате у реду чишћењем и подмазивањем.

Али кад се већ једном кобила убила од неподесног ама, онда није довољно само променити исти и узети подесан ам, па да буде добро. Јер сад и сасвим подесан ам на истом месту може проузроковати убој.

Зато је потребно прво сасвим излечити коња од убоја, па тек онда метнути понова ам на исто место. На првом месту треба ошишати место убоја тако, да се длаке не улепљују у рану. Даље лечење зависи од величине самог убоја. Ако је рана већа, са парчетом умртвљене коже, што је често случај, онда се треба прво постарати, да се умртвљена кожа уклони. За ово се обратити ветеринару. И рана се лечи обичним средствима: одржавати је чисто — док је још влажна премазивати јод-тинктуром, а другчије кад је сува-мастима: цинковом машћу, јодном машћу и т. д. *Главно је да убој треба да буде потпуно излечен,* нова кожа на рани и длаке по њој потпуно израсле, *па тек онда, да се на то место понова метне ам,* разуме се ам који је од доброг материјала и одговара коњу. И тада поновљених убоја неће бити.

Овде долази у обзир и један економски разлог. Пошто то лечење до коначног оздрављења може трајати дуже времена, а да не би за то време коњ стајао неискоришћен и „џабе јео“ — то је могуће удесити теглећи прибор тако, да он не додирује убијено место и тада се коњ може искористити. Ово се постиже употребом место амова са пршњаком — амова са камутом или ако је величина убоја мања онда на месту, где ам додирује убој, исече се рупа тако да ам не додирује рану.

Дакле: 1⁰. Ам од доброг материјала и који одговара вашој кобили. За то се обратити мајстору седлару.

2⁰. Потпуно излечити убој, да на томе месту и длака израсте — за ово се обратити ветеринару.

И тек се тада убој неће понављати. У том времену да кобила не би „џабе јела“ — удесити теглећи прибор тако да не додирује болесно место.

Смедерево.

Милутин Фр. Гец,
ср. ветеринар.

ОДГОВОР на питање г. Алексића из Брадине: 1) У срезу Коњичком у горњој Херцеговини куда

спада и село Брадина, одлично успевају ове сорте јабука: Будимка, Канада ренета, Ананас ренета, Бауманова ренета, Лепоцветка и Ружица. Све је ово непобитно доказано на прошлогодишњој изложби у Коњицу, где је сваки познавалац воћа морао да скине капу пред особито лепим воћем од наведених сората јабука. Као најбољу трговачку јабуку, која се много тражи на пијаци препоручујем г. Алексићу да узме Будимку, чије саднице може набавити код Банског расадника у Модричу или код Банског расадника у Јагодини. У осталом Иван планина је пуна дивљих јабука, па би госп. Алексић до потребе могао посадити дивљаке из свога краја и на ове калемити Будимку узимајући племке са опробаних дрвета у своме крају.

2) За Тулуске и Емденске гуске нека сег. Алексић обрати Банском Добру у Божјаковини, или Душану Матићу у Новом Саду.

3) За патке тркачице господину Ћирилу Жагару у Суњи и Васи Срдићу у Темерину.

4) За кокоши Сусекс: 1. Васа Срдић — Темерин, 2. Шандор Пасзти — Нови Сад, Кр. Петра 30, 3. Наим Кадлец — Темерин.

Мостар 1. Марта 1930 год.

Б. Раданчевић,
путни наставник виноградарства

Прпориште.

ПИТАЊЕ: Имам једну њиву поред реке Вел. Мораве, песковито—муљевиту и на њој сам досад прпорио статификован калем да се преко лета ужили. Али досад ми нису никако могли да узрасу ластари као што треба да буду, већином остану мали. Мислим да је слаба земља, па бих хтео да је пођубрим са вештачкмм ђубретом. Незнам за такве земље и као за лозу које би ђубриво могли да поднесу. Ђубрио сам га и стајским ђубретом, али услед велике суше подгоре ластари.

И како би се извршило ђубрење са вештачким ђубретом да ли да се ђубри нап.: кад се шанац ископа и калем поређа и са земљом покрију жиле по мало, пао дмах веш-

тачко ђубре и са земљом покрије или површини земљишта па тек онда копање шанца и ређање калемова и колико кгр. вештачког ђубрива на једном ару треба.

Црквенац. *Мата Николић*, пољопривредник.

ОДГОВОР: Док не бих видео вашу њиву, не бих могао дати тачан и само један одговор, због чега на њој прпорење стратификованих калемова винове лозе не успева. Према податцима, које у питању дајете, мени изгледа, да је ваша њива рђава за прпориште пре због тога што она с пролећа и у јесен има више влаге него што јој треба, и да није изложена довољној промаји, па је стога с пролећа, кад треба да калемови пуштају жиле и терају ластаре хладна, у лето се запече те калемови не напредују, а уз то их пламењача, због недовољног приступа ваздуха опали, — док у јесен, кад ластари треба да сазревају, због новог прилива влаге, они почну поново терати, па их у томе захвате јесењи мразеви, те промрзну. Поред овога, још има један јак разлог, због чега ваша њива не даје добре калемове, јер, изгледа, да ви на њој прпорите лозу стално, из године у годину, а земљиште за прпориште, ако не сваке оно барем сваке друге-треће, а најдаље четврте године, треба замењивати новим, где дотле није прпорена лоза. Ако се не може тако често мењати земљиште за прпориште, онда га треба врло брижљиво спремити за прпориште, много брижљивије него кад је земљиште ново. Та припрема састоји се у томе да се одмах по вађењу калемова с јесени земљиште дубоко прериља, добро очисти од жила и жилица и свих преостатака калемова и при риљању пођубри потпуно сагорелим стајским ђубретом и то једна пуна кола ђубрета на ар. Ако је земљиште бескречно, онда при риљању треба земљиште посути са кречом у праху. Ако нисте имали стајског ђубрета, с пролећа треба употребити 2 кила чилске шалотре и 5 кила суперфосфата на 1 ар прпоришта и то при прпорењу, у шанац, само не непосредно на жиле. Ако, дакле, нисте ђубрили прпориште стајским

ђубретом, онда учините то сада, при прпорењу, са вештачким ђубривом.

Бож. Ђ. Ранковић.

Кречење или кропљење?

ПИТАЊЕ: Неки нам препоручују, да није добро кречити стабла шљива, јер се тиме ништа штитаста ваш не уништава, већ је много боље кропити; хоћемо ли кречити или ћемо кропити?

Рајац 7. III 1930. год. *Арсеније М. Тутуновић.*

ОДГОВОР: Како се уништава штитаста ваш, писано је у „Тежаку“ бр. 3. од ове године у чланцима: „Обавезно сузбијање штитасте ваши на шљивама“ и „Борба против штитасте ваши“, као и у бр. 4, у чланку: „Прскање против шљивине штитасте ваши“. У одговору пак на стр. 116 „Тежака“ бр. 4 од 15. фебруара имате и одговор на ово ваше питање т. ј. ***да се кречењем штитаста ваш не сузбија***. После свега овога, изгледа, да ви или не читате „Тежак“ или ако га читате, да вам је било жао пара да купите *карбокрими* и да њиме прскате заражене шљиве, како се то у „Тежаку“ препоручивало. И у једном и у другом случају грешите, јер у првом случају бацате узалуд ваш новац на претплату, а у другом штедите ваш новац онде, где не треба штедити.

Бож. Ђ. Ранковић.

БЕЛЕШКЕ

Пажња Пољопривредним Подружинама. *Друштво је дало у штампу обвезнице које ће чланови подружински давати подружинама, кад од њих узимају на кредит справе, семе и материјал. Обвезнице ће ових дана бити готове и Друштво ће их почети да шаље својим Подружинама, које их буду тражиле и то по цени од 30 динара 100 комада или 50 комада 15 дин.*

На овим обвезницама је отштампана и овера општинског суда, те ће рад око потврде ићи лакше.

Нове Подружине С. П. Друштва. Све више се увиђа, да су Пољопривредне подружине врло плодне установе за

пропаганду у народу, за напредније начине рада у свима гранама пољске привреде, јер су сви чланови подружински читаоци „Тежака“, пољопривредног календара и других пољопривредних књига и познаваоци новина у пољопривредној науци и техници.

Чланови подружина су махом најнапреднији и најтрезвенији пољопривредници, који предњаче у сваком погледу, чији примери доносе велике користи околини.

Пољопривредне подружине од своје централе-Друштва, добијају кредит за своје чланове у пољопривредним справама, семену и др. пољопривредном материјалу за 6—12 месеци без икаквог интереса и са 5% попуста од означених цена.

Због изложеног, број друштвених подружина и његових чланова непрекидно расте, што је свакојако лепа појава и желети је, да свако село има своју пољопривредну подружину и да најчешћа читанка сваког сељака — пољопривредника буду „Тежак“, пољопривредни календар и друге пољопривредне књиге.

У овој години до данас Друштво има ново-основане подружине у Бијељини—Босна, Кратову—селу, код Нове Вароши, Љубовији, Стојачку—Баничини и Церовцу код смед. Паланке, у Бајиној Башти, Стапару—Бачка, Бољевцу, Умки, Великој Плани, Прилепу, Гостивару, Ивањици и Приликама.

На основању подружина највише раде срески пољопривредни референти, затим учитељи и свештеници и напредни пољопривредници, а подружина у Бијељини—Босна обновљена је иницијативом адвоката г Д-ра Мате Павловића.

Ново-основане подружине у Љубовији и Приликама, и ако се налазе у брдовитим и сиромашним крајевима, ипак имају велики број чланова и посао јаче развијају, зашто највише заслуга имају њихови оснивачи и главни раденици у њима и то у Љубовији г. Богољуб Косанић срески пољопривредни референт, а у Приликама г. Секула Пандуровић млади и агилни учитељ тамошњи.

Б.

Дрљање, ваљање и плевљење и озимих стрних усева Нарочито с пролећа, сваки тежак је много запослен. Но и поред тог великог посла не би требало да пропусти а да своје озиме усеве не подрља — јер дрљањем, озими усеви, нарочито ако је пролеће сушно и лето без кише постају отпорни према суши, а што је најглавније, жетвени принос од подрљаних озимих усева биће већи и зрно чистије од неподрљаних.

Све окопавине (кукуруз, кромпир, репа и др.) што се више пута окопавају и од корова чисте, бољи су, напреднији и дају већи принос. Тако исто, дрљањем озимих усева врши

се једно мало прашење, које је по усев од велике користи а по коров и др. штетне траве врло штетно.

С пролећа ове године требало би безусловно подрљати свако парче земље засејано озимим усевом.

За дрљање озимих усева употребљава се лака гвоздена дводелна или троделна дрљача (цик-цак сакова дводелна за лаке земље) која земљу уситни и усев у неколико прореди, — којом приликом се и коров уништава. Дрљање врло добро делује на крепост и пораст усева, а обавља се по сувом времену, без ветра и када је изглед на скору кишу.

Пролетње дрљање препоручује се и за детелишта. Препоручљиво је такође и дрљање кромпира кад изникне, и репе када се земља након сетве услед пљуска или јаке кише закори.

Ваљањем озимих усева постизава се следеће: издигнуте жилице озимих усева са танким слојем земље поново се припоје тврдом слоју оранице, те нема бојазни да ће пролетњи ветрови осушити жилице и усев делимично уништити. Ваљање се такођер обавља, пошто се земља просуши и по сувом времену, а изводи се обичним једноделним или дводелним дрвеним ваљком. Ваљак треба да је од тврдог — тешког дрвета, дужине 1·50—1·75 м. а у пречнику 30 — 80 см. Најбољи су ваљци од брестовог дрвета.

Плевљење усева изводи се руком помоћу ручног плевача (оритка). И плевљење треба вршити по лепом и сунчаном дану, са малим ветром, како би под утицајем сунца и ветра што пре исчупани коров увенуо. Чупање корова изводи се онда када је земља влажна. Исчупани коров износи се са њиве и спаљује, или баца на компост.

А. М. П.

Важни пролетњи радови на јесењим усевима. Крајем месеца фебруара јесењи усеви показују овакву слику:

Оно, што је било раније посејано, и што је у зиму ушло с добрим жилама и добро разбокорено, изашло је из зиме добро, само што је доње лишће спржено од мраза, који нас је после абнормално топле прве недеље месеца фебруара изненадио и подржао до 24. фебруара.

Оно, што је јесенас било касно посејано, и што се пре зиме није могло добро да ужили и разбокори, изашло је из зиме доста ретко и танко, и од сувих ветрова у другој половини фебруара *поцрнило је*, и може се оценити као врло слабо. Оваквих је усева више, него оних првих. Њима треба помоћи, ако се жели, да не пропадну. У ту сврху треба одмах учинити следеће:

По сувом времену *треба усев поваљати*, да се жиле, које је мраз извукао, притисну уза земљу, јер иначе, ако остане суво и ветровито време, усев ће још јаче поцрнити и потпупо страдати.

Недељу дана иза тога, кад се већ примети да су се жиле ухватиле земље, *растурити по усеву чилску шалитру*. Обична количина јесте 150 кг. по хектару (85 кг. по јутру). Шалитру треба пре растурања добро уситнити, а растурати треба је по сувом времену, најбоље је после подне, кад усев није више росан.

Пошто је растурена шалитра, *усев треба подрљати*, и ако је у изгледу влажно време, оставити га тако подрљаног, да буја. Ако је у изгледу суво време, мора се после дрљања *још једном ваљати*, да се створи мало збијенија земља у горњем слоју, но која је ипак и добро растресита. Дакле да поновимо : прво треба ваљати ; затим треба растурити чилску шалитру ; после тога треба дрљати, и по потреби још једанпут ваљати.

Чилска шалитра се за пшеницу може да употреби што раније у пролеће, по могућности течајем месеца марта, или најкасније до средине априла. Искуством је утврђено, да се са 100 кг. чилске шалитре производи 400 кг. зрна пшенице, а ко хоће, лако ће израчунати рентабилитет, особито сада, кад је чалска шалитра знатно јефтинија, него ранијих година.

К. Поповић — Шабац.

Сточарско друштво у срезу јасеничком у Аранђеловцу набавило је 4 нераста (два расе Јоркшир, два Мангулице) које ће држати ради оплођења чланских крмача.

ЗАПИСНИЦИ СЕДНИЦА

УПРАВНОГ ОДБОРА СРП. ПОЉОПРИВ. ДРУШТВА

9. држане 26. фебруара 1930. г. у Друштвеном дому у Београду.

Билу су присутни г. г. председник М. Миљковић, ппредседник Др. Т. Митровић, чланови: А. Рашковић, Д. Спремић, Т. Владисављевић, С. Ратковић, Б. Ранковић, Н. Петровић, Л. Сладековић и В. Матић, и гост Л. Марковић редован члан.

Председавао Председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

129) Прочитан је и примљен записник 8. седнице Управног Одбора.

II

130) Прочитан је и усвојен записник 8. седнице Књижевног Одбора.

III

Прочитан је записник 8. седнице Финансијског Одбора, па је одлучено:

131) да се прими знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 динара;

132) да се усваја концепт писма Друштвеног адвоката по коме се имају дати на кредит прскалице општинама у ср. пожешком, на подлози обавезе које да овери срески начелник;

133) да се такође даду прскалице на кредит општинама Причевићској, Оглађеновачкој и Гологлавској у ср. подгорском, под условима изнетим у тач. 132;

134) да се г. П. Радосављевићу пензионеру и редовном члану, могу дати у комисион књиге са 30% провизије за друштвена издања и 20% провизије за приватна издања која друштво има на продају;

135) да се прима знању писмо Привилегов Аграрне Банке, којим извештава да се не мора мењати обвезница на дуг с тим, да се интерес рачуна по 8% од 1. фебруара о. г.

136) да се Дирекцији трамваја и осветлења пошаље у препису акт којим је већ једаннут одговорено, да Друштво не признаје дуг за осветлење, јер је сваког месеца уредно плаћало поднете рачуне;

137) да се Удружењу резерв. официра пошаље 500 дин. прилога за подизање споменика почив. Др. А. Рајсу, с обзиром на велике заслуге покојникове за цео наш народ;

138) да се Савезу Пољоприв. Књижница и Читаоница, да на име прве помоћи у овој године 5.000— динара, поред датих 11.530— динара у прошлој години. Што се тиче књига, стављају се Савезу на расположење, рачунајући 30% попуста за Друштвена издања.

IV

Прочитан је записник 8. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

139) да се од М. Васића набави 100 лакших и 10 тежих њивских дрљача;

140) да се од Бехера и Мелихара набави 10 ливадских дрљача, али тражити да им цену смање и да их испоруче франко Београд;

141) да се за рафију прикупе понуде од главних увозника у Француској.

V

Прочитан је записник 8. седнице Програмског Одбора, па је одлучено:

142) да се одговори Подружини у В. Каменици, да се ове године неће давати награде секретарима Подружина;

143) да се накнади пољопр. рефер. ср. студеничког 65 динара, на име трошкова око пошиљаја предмета на шљиварску изложбу;

144) да се Народној Књижници и Читаоници у Банцареву, поклоне књиге у вредности 19— динара;

145) да се Голобочкој Подружини препоручи, да тужи бившег благајника за мањак у каси;

146) да се по тражењу Жуковачке Подружине замоли Банска Управа у Нишу, да упути пољопр. рефер. ср. заглавског, да руководи Подружинским курсом за калемљење лозе и пушумљавање голети. Исто тако да се замоли Мин. Шума и Рудника, да изда бесплатно потребне саднице, као и стручно упутсво. Да Друштво за овај курс поклони 10 калемарских ножева и 5 воћарских маказа, у вредности 420— динара.

147) да се од Подружине у Петровцу на Мору, тражи цена зејтина, па онда пусти нотица у Тежаку.

VI

Саслушана су мишљења Инспектора за Подружине, па је одлучено:

148) да се приме у састав нове Подружине на Умци и у Бољевцу, пошто су испуниле све услове;

149) да се одобрава кредит Подружинама: у Рибнику 70.000— дин, у Сопоту 60.000 - дин. у Крупњу 6.000— дин. и у Врањишту 7.660— дин. стим, да га могу користити према броју чланова.

VII

По осталим предметима одлучено је:

150) да се усвајају поднете оставке на чланство у Управном Одбору г. г. Б. Станисављевића и М. Стојановића, који су премештени из Београда, и да се на њихова места позову г. г. С. Партонић и Др. М. Градојевић, који су на прошлогодишњем редовном збору добили највећи број гласова;

151) да се прима на знање извештај жириа за међународну утакмицу плугова о досуђеним наградама с тим:

а) да се од плугова који су Друштву поклоњени или се накнадно добију на поклон, уступе на даље испитивање стим да пошаљу извештај како су се показали на дужем раду:

Пољопр. факултету: TR 12 Унија, PTP 10 Вацек, ESB 5, RБ Монахија и E 9 E Сак;

Управи Дворске Економије: TR 6 Унија, NRKP6 Унија, NRKP5 Унија, и ESB4 Монахија;

Огледној и Контролној Станици у Топчидеру: PTP8 Вацек, и D10E Сак;

Т. Владисављевићу: OSB4N Бехер;

б) да се остали плугови под надзором Набављачког Одбора пломбирају и заведу у магацинску књигу;

в) да се фотографишу плугови којих нема у каталозима, ради потребе при изради извештаја;

г) да се поднесе Мин. Пољопривреде извештај о целокупном раду, и предложи оснивање Контролне станице за испитивање справа;

д) да се изјави захвалност г. Т. Владисављевићу члану Управе, који је предложио ову утакмицу, као и свима сарадницима на овоме раду;

ђ) да се Друштвеном секретару изда 500 дин. у име награде за рад на овоме послу.

VIII

Саопштења и предлози:

152) Прочитан је извештај г. г. Д. Спремића и П. Петковића, да треба наградити С. Арнаутовића из М. Причиновића, за рад на унапређењу воћарства, са воћарскмм прибором. Одбор усваја предлог стим, да му се да и један Тежак за пр. г. у меком повезу.

153) г. Б. Ранковић члан Управе, саопштава писмо ср. пољопр. референта из Дарде, којим моли да се шаље Тежак општинским пољопр. одборима и да ће он да прикупи претплату и пошаље Друштву. Одбор одлучује, да се Тежак шаље.

154) г. Др. Т. Митровић ппредседник, предлаже да се поклони по један укоричен Тежак за пр. г. свима пољопривредним банским начелницима. Одбор усваја предлог стим, да се за ову и друге потребе, укоричи 20 примерака.

Са овим је седница закључена.

10. држане 5. марта 1930 г. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. председник М. Миљковић, ппредседник Др. Т. Митровић, и чланови: Д. Спремић, Др. М. Градојевић, С. Ратковић, А. Рашковић, Б. Ранковић, Т. Владисављевић и Н. Петровић.

Председавали у почетку председник г. М. Миљковић, па затим ппредседник г. Др. Т. Митровић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

155) Председник отвара седницу и саопштава да су по одлуци Управног Одбора на прошлој седници, позвани у Управу чланови г. г. С. Партонић и Др М. Градојевић, на место чланова г. г. Б. Станисављевића и М. Стојановића, који су поднели оставке због премештаја из Београда. Поздравља нове чланове и моли их да својом свесрдном сарадњом по-

могну, да Друштвени послови иду у напред на општу корист пољопривреде. У исто време моли, да се нови чланови Управе распореде у сталне специјалне Одборе. — Г. Др. М. Градојевић захваљује се на искреном поздраву и изјављује да му је мило што се налази у једном таквом Друштву које ужива врло леп и велики углед. Што се тиче сарадње на Друштвеним пословима, трудиће се свима силама да користи општем послу и извођењу Друштвеног задатка. Управни Одбор примајући са задовољством дате изјаве одлучује: да г. С. Партонић уђе у Програмски Одбор, а г. Др. М. Градојевић у финансијски Одбор.

II

156) Прочитан је и примљен записник 9. седнице Управног Одбора.

III

157) Прочитан је и усвојен записник 9. седнице Књижевног Одбора.

IV

Прочитан је записник 9. седнице финансијског Одбора, па је одлучено:

158) да се прими знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 динара;

159) да се Подружини у Грабовцу код Трстеника продужи рок за исплату дуга, до 11. марта о. г.;

160) да се Ариљској Подружини пошаље тражена роба на подлози обвезнице, коју ће накнадно издати;

161) да се Подружини у Медвеђи код Трстеника, одобри кредит по молби бр. 2496;

162) да се по молби бр. 2534 не може одобрити кредит, пошто се кредитирање појединаца не врши.

V

Прочитан је записник 9. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

163) да се по понуди бр. 1741 набави 50 кгр. филтр азбеста;

164) да се по понуди бр. 1784 набави 100 плугова Сервус Е С Б 5 стим, да буду истог квалитета и израде као они који су учествовали на међународној утакмици плугова;

165) да се по понуди бр. 733 набави 10.000 кгр. чилске шалитре;

166) да се по понуди бр. 9087 тражи мустра прскалаце са таксом за испитивање, па онда донесе одлука;

167) да се овлашћује Набављачки Одбор, да по понудама бр. 460 и 756 прегледа дворедне сејалице за кукуруз и поручи које су боље.

VI

Прочитан је записник 9. седнице Програмског Одбора, па је одлучено:

168) да се тражи од М. Ерчића, да врати или доплати аутоматску прскалицу, коју је погрешно примио у име награде за учешће на шљиварској изложби, пошто му као награда припада прскалица „мало чудо";

169) да се приликом измене и допуне правила за Подружине, унесе и одредба о избору заменика чланова Управног Одбора, а у смислу предлога Чачанске Подружине.

VII

Саслушана су мишљења Инспектора за Подружине, па је одлучено:

170) да се приме у састав нове Подружине у Иваньици и Гостивару, пошто су испуниле све улове;

171) да се одобрава кредит Подружинама: у Ваљ. Каменици 20.000, у Стојачку 6.000, у Мојсињу 40.000, у Рожанцу 9.000, у Чачку 40.000 и у Влашком Долу 23.000 динара стим, да кредит могу користити према броју чланова.

VIII

По осталим предметима одлучено је:

172) По питању допуне Друштвених правила са одредбама о Надзорном Одбору, а у смислу одлуке прошлогодишњег редовног збора, одлучено је да се збору поднесе овакав предлог:

а) После чл. 23. додати ново поглавље које да гласи:

V Надзорни Одбор

Чл. 24.

Надзорни Одбор састављају председник и четири члана, које бира редован годишњи збор на две године.

Прве године по избору иступају из Одбора коцком два члана, чија се места попуњавају избором нових или истих чланова. Идућих година иступају из одбора стари чланови, чија се места попуњавају такође избором нових или истих чланова.

Чл. 25.

За чланове Надзорног Одбора могу бити бирани само редовни чланови Друштва. Избор се врши тајним гласањем са листама на којима су уписана имена потребног броја чланова.

Ако се у току године упразни место у Надзорном Одбору, онда се оно попуњава чланом, који је на годишњем збору добио највећи број гласова, али не испод 10. Овај члан остаје само до идућег збора, када се на његово место има изабрати редовним путем нов члан.

Чл. 26.

Надзорни Одбор састаје се у седници једанпут тромесечно, а по потреби и више пута.

Надзорни Одбор прегледа рад Управе у опште, и води бригу да се исти креће у смислу одлука годишњег збора и Правила и Пословника Друштвеног.

Седницама Надзорног Одбора председава његов председник, или, ако је он одсутан, онда његов најстарији члан. Одлуке су пуноважне, ако је на седницама присутно најмање два члана и председавајући. Ако су при гласању подједнако подељени гласови, одлучује она страна на којој је глас председавајућег.

Чл. 27.

У случају показане потребе, чланови Управног и Надзорног Одбора могу држати заједничке седнице.

На заједничким седницама председава председник Управног Одбора, или ако је он одсутан онда његов подпредседник.

б) Остала поглавља и чланови померају своје бројеве по реду како треба да иде стим, да тач. 9. члана 38., који постаје члан 42. гласи: Бирају се чланови Управног и Надзорног Одбора;

в) Члан 40. који постаје члан 44. мења се и гласи:

Чл. 44.

Ванредни Збор сазива се по решењу Управног Одбора, као и на захтев Надзорног Одбора.

Надзорни Одбор дужан је поднети Управном Одбору писмен и мотивисан захтев за сазив ванредног збора, у коме мора бити означен дневни ред. Ако на против-разлоге Управног Одбора, Надзорни Одбор остане при своме захтеву, Управни Одбор дужан је сазвати ванредан збор.

Сазив ванредног збора има се извршити у року од петнаест дана од дана решења Управног Одбора, односно од дана кад је примљен захтев Надзорног Одбора.

Позив на ванредни збор мора бити објављен на петнаест дана пре састанка са напоменом, да ће се решавати само о питањима означеним у дневном реду.

И за одлуке на овоме збору вреди чл. 39., који постаје чл. 43. ових правила.

173) Узет је у претрес правилник о Друштвеним службеницима, па је са мањим изменама усвојен.

174) Прочитана је оставка на службу г. Б. Нешића, инспектора за Подружине, па је одлучено да му се иста не уважи.

IX

Саопштења и предлози.

175) г. Б. Ранковић члан управе предлаже, да се замоли Министарство Пољопривреде за препоруку Управи Класне Лутрије, да одобри Друштвеним службеницима да могу становати у њеној згради у Теодосијевој ул. бр. 10., под истим условима као и државни службеници, пошто Друштво својим радом помаже Министарство Пољопривреде у извођењу његовог задатка. Одбор усваја предлог.

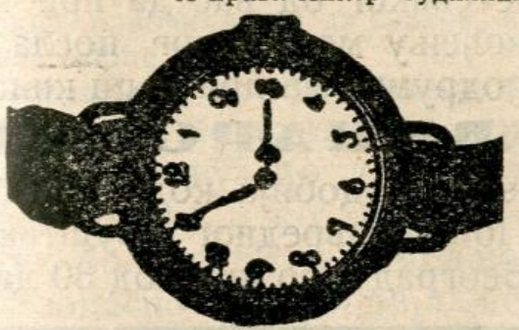
Са овим је седница закључена.

ПРВИ ВАШ ПОГЛЕД

код куповања часовнака треба да буде посвећен заштитној марки. Старооознате марке „IKO“ „OMIKO“ и „AXO“ из швицарске творнице часовника фирме Х. Сутнер, пружају Вам сигурност да купујете солидни отпоран часовник. — Часовник за живот! Јер се употреби само бирани материјал велике финоће и ваљаности. —

Већ за **44** Дин. добијете прави швицарски Анкер-Ремон уар џепни часовник бр. 120 и само 58 Дин. стоји прави швицарски Ремонтуар-Раскопф часовник бр. 121 са I-а строј‹м, светлећим радиум бројкама и казаљ. Добијете часовник **98** на руку већ за Дин. бр 3720 кожнатим кајишем добрим стројем и добре квали‹ете. А права Анкер будилница

бр. 125 у пониклованој покућици стоји само динара **49·-** Сваки Суттнер-часовник тачно је репасиран, затвара се сигурно против прашине и ша‹е се поузећем уз вишегодишње јамство. Ризика нема, јер што се не свиђа, замењује се или се враћа новац.

И Ви добијете бесплатно

нову велику илустровану кућну књигу женских и мушких часовника, ланаца, прстења, минђуша, предмета за украс и дарове из злата, сребра и т.д. ако је затражите. — Пишите још данас на светску отпремну тврдку:

H. SUTTNER, Ljubljana br. 950.

П А Ж Њ А
Г. Г. САРАДНИЦИМА:

Моле се г. г. сарадници „Тежака“, да рукописе достављају откуцане на машини или бар читљиво руком писане.

Лист излази 1. и 15. — Цена листу на годину за Краљевину Југославију 30, а за иностранство 65. дин. Ђаци и војници добијају лист у пола цене. — Претплата и рукописи упућују се Срп. Пољопривредном Друштву у Београду. — Рукописи се не враћају. — Цене огласима по такси. — Рачун код Пошт. Штедионице број 50350.

ШТАМПАРИЈА
»З А Ш Т И Т А«
МАРЈАНА М. ЦВЕТКОВИЋА
— БЕОГРАД —
Студеничка 62. — Телефон 2-24.

Прима на израду све штампарске послове, као: формуларе, циркуларе, протоколе, књиге, листове, часописе, јеловнике, купонске књижице, плакате, писма, коверте и т. д.

Израда савршено техничка.
Цене без конкуренције.

Ако ме љуте сунчане пеге

онда напросто узмем **Фелерову Елза-Crême-помаду** те њом јутром и вечером чврсто намажем лице у танком слоју. — Нестају пеге а с пегама и све остале погрешке, и преостане лице чисто и баршунасто.

За косу пак узимам само јаку Елза-помаду за пораст косе.

Чините и Ви тако — помоћи ће и Вама!

Поштом 2 лонца од једне или по 1 лонац од обих Елза-помада стоји 40 Дин. франко уз послат новац унапред; поузећем 50 Дин. — Добива се свуда! Где нема изволите наручити изравно од наслова:

EUGEN V. FELLER, lekarnik — Stubica Donja, Elsatrg 366.

У данашње време кад се неуморно једе и пије

не пази се ни нато да пробавни органи буду вазда у реду, а то постизавамо прокушаним специјалитетом *Фигол* еликсиром.

Фигол лечи све болести стомака и црева, те болести цигерица, бубрега, хемороида кад су у вези са пробавом.

Фигол производња и поштом уз поузеће разашиље Апотека Др. Семелић, Дубровник, 2/48.

Оригинални сандучић са 3 флаше с паковањем и поштарином стоји дин. 105.—, од 8 флаша дин 245.—, а од 1 флаше дин. 40.—

Многобројне захвалнице стижу нам дневно о успешном деловању Фигола.

ЈАВНА ЗАХВАЛНИЦА

П. н. Апотека Доктора Семелића, Дубровник, 2/48.

Ја сам од Вас наручио 3 флаше Вашег изврсног лека Фигола на који Вам захваљујем. Фигол је једно спашење у овом народу, јер сам се о том добро осведочио код моје сестре која је већ била дошла да умре од болести у стомаку, на којем је боловала 5 година, а сада, кад је попила 3 флаше Фигола каже да се потпуно осећа добро и здраво. У име тога шаљемо Вам нас обадвоје највећу и најлепшу захвалу.

Бр. Поље, 6-9-29. Н. Грива, поседник.

ВОЋАРСТВО

од

Милутина Ј. Никетића

проф. Сред. Пољопр. Школе у Ваљеву.

Књига има 247. страна — Цена 20·— Дин.

ВИНОГРАДАРИ! У интересу је сваког од вас да при извођењу ма каквог посла у подруму има при руци књигу

»ВИНАРСТВО«

која се добија код Српског Пољопривредног Друштва у Београду, по цени од 30 дин.

Оглашујте у „Тежаку“ који се штампа у 10.000 примерака и залази у најнапредније сељачке домове по свима крајевима наше Отаџбине.

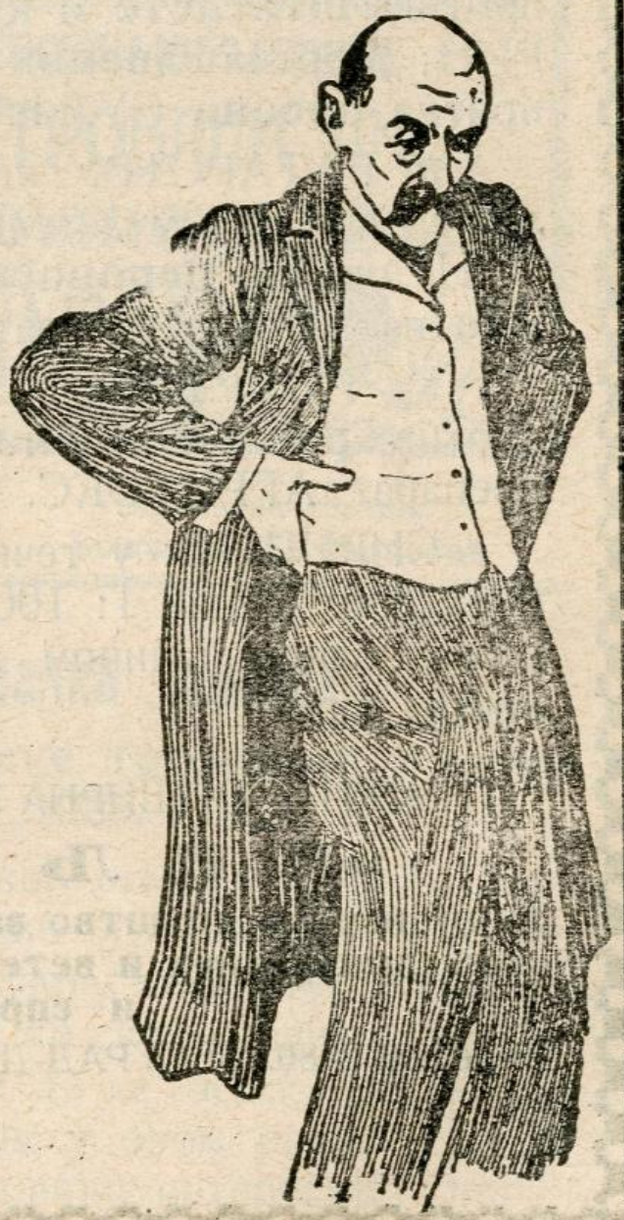

Желите ли, да се
ГИХТА РЕУМАТИЗМА
костобоље и ишиаса без опасности ослободите?

Реума је страшна и надалеко раширена болест, која не штеди ни богаташа ни сиромаха; она тражи жртве у палати, исто као и у колиби. Најразноликији су облици, у којима се болест показује, а највише има болести, које се свакојаким именима називају, међутим то није ништа друго до

РЕУМАТИЗАМ.

Час боле кости и зглобови, час отекну чланци, изобличене руке и ноге, трзање, пробадање у разним деловима тела, па чак и слабост очију; све су то последице реуме и костобоље.

Као што су различне појаве, у којима се болест показује, тако исти су многобројни сви могући и немогући лекови, медицине, микстура, маст и т. д. које се нуде измученом човечанству. Већина тих средстава не може потпуно излечити; може у најбољем случају ублажити болове. То, што Вам ми препоручујемо, посве је нешкодљив лековит напитак, који је већ

многим болесницима помогао!

Наше лечење је изврсно и брзо делује код **застарелих хроничних случајева!**

Да придобијемо што више присталица, одлочили смо да сваком, који нам пише,

пошаљемо потпуно бесплатно

нашу интересантну и поучну расправу. Ко дакле пати од болова и ко жели да се тих болова брзо, темељно и безопасно ослободи, нека још данас пише на:

AUGUST MÄRZKE, BERLIN — WILMERSDORF,
Bruchsalerstrasse Nr. 5., Abt 78.

1—1

ПОЉОПРИВРЕДНИЦИ!

Ако желите да имате здраву и богату бербу, уништавајте болести и штеточине на свом културном биљу са опробаним и сигурним домаћим препаратима.

У ВИНОГРАДАРСТВУ употребите препарате: против **грожђаних мољаца и савијача** АГРИТОКС, АРЗОЛУ и МОЛЕКС; против **оидидијума-пепелнице** СУЛФАРОЛ Препарати могу се помешати са раствором плавог камена за једновремено прскање.

У ВОЋАРСТВУ употребите препарате: против **штитасте и крваве ваши** ДРВОРИН; против **лисних ваши** АГРИТОКС; против **плесни** СУЛФАРОЛ и ТУТОКИЛ.

У РАТАРСТВУ употребите; против **вилине косице** у детелини препарат КУСКУТАН; против **пероноспоре и првеног паука** на хмељу препарат ТУТОКИЛ.

У ПОВРТАРСТВУ и ЦВЕЋАРСТВУ против **разних лисних ваши** употребите препарат АГРИТОКС.

СИРИШТЕ: у течности јачине 1: 10.000 и прашку јачине 1: 100.000 потпуно чисто са гарантованом јачином за справљање разних врста сирева.

ТРАЖИТЕ ОПШИРНА УПУТСТВА И ЦЕНЕ.

»БИЉАНА«

акционарско друштво за индустрију и промет пољопривредних и ветеринарских производа и справа.

Телефон 3-80. БЕОГРАД-Душановац Кр. Марије 14.

16—1

Штампа „ЗАШТИТА" М. Цветковића — Београд, Студеничка 62. — Тел. 2-24.

Ослобођено поштарине
реш. Мин. Пошта и Тел. бр. 17306/24. г.
Бр. 8. Београд 15. априла 1930. год. LVII (57. год.)

За С. П. Друштво власник
председник, **Мирко Миљковић**

Одговорни уредник
Божидар Ђ. Ранковић

Београдска трговачка комора

Извештај о раду Београдске трговачке коморе за 1926, 1927 и 1928. год.

Овај коморин извештај, као што се у предговору каже, намењен је првенствено трговачким удружењима, односно трговачком свету коморног подручја. Циљ му је да се наш трговачки свет упозна са огромним пољем комориног рада и да се оспособи за што потпунију сарадњу са комором у овом раду.

Из овога извештаја нас највише интересује: Општи преглед привредног стања нарочито одељак о про-

изводњи: земљорада и сточарства. У извештају се износе подаци о култури *само* главних усева намењених извозу, остале културе које мање интересују трговачке кругове и не помињу се. Тако се у извештају између осталога каже: Нарочито леп напредак се примећује код зиратње земље тако, да се од 5,917.000 ха у 1924 год. попела на 6,455.000 ха у 1928 год.; код ливада од 1,596.000 ха на 1,674.000 ха; код винограда од 165.000 ха 1924 год. на 204.000 ха у 1928 години.

Зиратно земљиште било је овако подељено:

	1927 год.	1928. год.
Зрнасто биље (цереалије)	5,264.153 ха;	5,308.756 ха
Маунасто „	83.426 ха;	80.296 ха
Кртоласто и коренасто биље	262.000 ха;	262.000 ха
Индустријско	128.000 ха;	145.000 ха
Баштенско	80.000 ха;	82.000 ха
Сточно	208.500 ха;	215.700 ха

Почев од 1922 године, запажа се код свих усева пораст у засејаним површинама, нарочито код цереалија чија је површина између 1922—1926 износила 4,834.000 ха; док у 1928 год. 5,308.756 ха. Ту долазе: пшеница (1,921.000 ха); јечам (394.000 ха); овас (281.500) и најпосле раж (203.700 ха).

У погледу приноса, међу покрајинама Србија долази на прво место за јечам, раж и дуван; за шећерну репу и пшеницу на друго место; за кукуруз на треће, а за овас и хмељ на четврто место.

По статистичким подацима Међународног Института у Риму наша Краљевина долази на последње место у приносу ражи, јечма и овса, а на пето место у приносу кукуруза. То задаје озбиљне бриге меродавним факторима, те је за то одржата важна конференција о биљној производњи у Јулу 1928 год. и донети важни закључци.

Сточарство је квалитативно и квантитативно у опадању. Томе су узрок сушне године и тржишне прилике. С обзиром на све ове неповољне појаве у

у сточарству, одржана је у јуну 1928 год. Земаљска конференција и донети важни закључци.

Коња смо имали:

1925	године	1,106.142
1926	„	1,116.858
1927	„	1,120.310

Овај слаб пораст коња у вези је са неповољном чињеницом: што наши одгајивачи коња извозе у великом броју омад испод три године. Наш годишњи извоз коња износи 40—50% целокупног годишњег прираштаја.

По броју коња Србија долази међу нашим покрајинама на треће место са 196.700 комада.

Говеда. У 1921 год. бројно стање говеди било је близу пет милиона грла. Ова је година била пресудна за наше говедарство. Због велике суше у тој години број грла пао је за 25% и има око 3,750 000 грла, и никако да се поп[ра]тног броја 6,250.000 грла. По броју говед[а] долази на прво место међу нашим покрај[и]500 грла. Број свиња и ситне стоке — [и]а у опадању је. У 1921 години било је [0]00 грла, а у 1927. год. овај је број па[о] ком.

Број *оваца* креће се око 7,736.00[0] за око 1,740.000.

У погледу броја свиња и сит[не] ја међу нашим покрајинама стоји на пр[ву] : свиња има 803.400 ком.; оваца 4,[7]за 880.000 комада.

С обзиром на предње неповољне [ст]ве у нашем сточарству и на велике тешкоће на које [се] наилази на тржиштима, наши меродавни су овоі в[а]ло важној грани наше народне привреде почели [да] поклањају озбиљну пажњу.

Живинарство. Ова тако примитивна, слабо развијена и сасвим занемарена привредна грана; доноси нашем народу релативно велике користи. Од целокупног извоза сточарских производа читаву трећину

заузима живинарство (јаја, заклана живина и перје). Од интереса је: да је за три године (1926—1928) извоз јаја донео више, него извоз пшенице, а није много изостао ни за извозом кукуруза. Док смо кукуруза извезли за дин. 1.686,358.000, пшенице за динара 1.451,718.000, дотле смо извезли јаја за 1.587,071.000 дин. Укупан број живине износио је према подацима Министарства Пољопривреде око 16.000,000. На прво место долази Србија (са 5,316.000), затим Војводина (са 3,924.000), Хрватска и Славонија (са 2,864.0000), Босна, Словенија и т. д.

Воћарство претставља најважнију грану пољопривреде у предратној Србији после земљорадње и сточарства. По подацима из 1923 год. од целокупне обрађене површине, било је под воћњацима 2·25%. Овај се проценат пење у предратној Србији на 6.40%, и по томе у погледу воћарства Србија долази на прво место. По стат. подацима из 1927 г. у нашој Краљевини било је 72,162.000 стабала воћака и то: шљива 48,806.000; јабука 7,163.000; крушака 3,700.000; ораха 2,026.000; смокава 736.000; маслина 4,238.000; кестена 497.000; осталих воћака 5,105.000.

Како по броју стабала тако и по својој привредној важности, шљиварство је најважнија грана воћарства у нашој земљи у опште а у Србији понаособ, јер ми заузимамо у погледу шљиварства прво место у свету са близу 49,000.000 стабала и са просечним годишњим приносом преко 7,000.000 метар. цената. Нажалост овај број стабала због штитасте ваши нагло опада.

Јабуке. И по броју стабала и по својој трговачкој вредности долазе на друго место у нашем воћарству.

Јабукових стабала било је 1927 године, 7,163.000 ком. и по покрајинама овако распоређен:

Словеначка	2,519.307	ком.
Северна Србија . . .	1,770.355	„
Хрватска	1,457.689	„
Босна и Херцеговина .	751.785	и т. д.

Крушке заузимају мање важно место од јабука. По броју стабала 3,700.000 дају незнатан принос од 65.000 тона. Овај принос из године у годину расте. За народну привреду крушке немају толику вредност колику имају ораси.

Ораси. У 1927 години било је орахових стабала преко два милијона са 48.400 тона приноса, али изгледа да је оштра зима 1928/29 године преполовила овај број орахових стабала.

Из овог извештаја резултира овај закључак: Да највише увозимо новца продајом ратарских и сточарских производа (преко пет милијарди).

Да је површина обрађеног земљишта под ратарским усевима стално у порасту, нити се јавља тежња да се ови замене другим усевима; и

Да ће рад како Београдске трговачке коморе тако и свих привредних кругова бити негативан, ако се у пољској привреди не постигне већа квалитативна и квантитативна производња.

Мирко Миљковић.

ИЗ РАТАРСТВА

Пред сетву кукуруза

Кукуруз је до сада био наша најважнија биљка. Он ће то бити и у будућности, а са ових разлога:

Његова употреба је многострука. Он је одлична храна за човека и за све домаће животиње. Он је одлична сировина за разне индустрије, нарочито за индустрију спирита. Његова зелена биљка одлична је сточна храна у свежем и у конзервисаном стању (силажа), која се врста пиће данас у свету све више уводи, услед чега ће потреба семена кукуруза у свету бити велика. Тиме се отварају за наш кукуруз добре пијаце, јер северне земље не могу саме да произведу семе, пошто тамо кукуруз не може да сазри.

У поређењу са пшеницом, кукуруз може да успева на много ужем појасу наше Земље. Његова је производња дакле ограничена само на тај појас, и зато конкуренција у кукурузу никада неће бити онако безобзирна, као што је то код пшенице. Појас Земље, у коме лежи наша Отаџбина, спада међу најпогодније крајеве света за културу кукуруза.

А како је напослетку кукуруз она биљка, за чију и најинтензивнију културу не треба Бог зна каквих нарочитих справа и великих инвестиција, већ само пажљивог и прилежног ручног рада, па да се добију огромни жетвени приноси, то је гајење кукуруза за нас једна важна национално-економска ствар, која нам омогућује, да и у с капиталом сиромашним газдинствима корисно и рационално запослимо преобилну и незапослену нашу људску радну снагу. Ова је околност у толико важнија, што жетвени приноси кукуруза нису код нас достигли још ни трећину онога што би се са сигурношћу дало постићи.

Да добијемо велике жетвене приносе кукуруза потребно је да припазимо на оне ствари, од којих то највише зависи, а у главноме на ове:

Борба против суше. Суша је највећи непријатељ кукурузов, од кога се доста успешно можемо бранити ако земљу одмах после жетве стрних жита угаримо, и ако је пре зиме дубоко оремо. С пролећа треба што више избегавати орање, у толико више и чешће треба земљу дрљати и обрађивати култиваторима, т.ј. справама, које земљу рију, а не преврћу. Особито ове године врло је штетно зимско орање сада преоравати, јер се тиме губи много зимске влаге. Ко нема култиватор, тај нека земљу преради обичним прашачем, којим се кукуруз окопава, и то је боље, него да је оре.

Врло моћно средство у борби против суше јесте и често окопавање кукуруза. Није довољно, као што се код нас обично чини, да се кукуруз једнпут опраши и онда огрне. Огртање је шта више и штетно, јер се тиме исеку жиле биљака, и земља се отвори, као и

пролетњим орањем, па се влага губи. Кукурузу је довољно само прашење, али не једно, већ најмање три, па и пет пута. Три прашења лакше је извести, него једно огртање.

Сетва. Да би се прашење дало лакше и јефтино извести помоћу запрежне снаге, потребно је, да се склоп усева тако подеси, да нам биљке не сметају при раду. То значи: кукуруз треба сејати у довољно широке врсте, и где њива није узана, треба га сејати тако, да буду врсте уздуж и попреко, како би се могло прашити наизменце једанпут уздуж, и једанпут попреко.

Суши ће најбоље одоловати онај усев, где су биљке у таквом склопу, да су врста од врсте, и струк од струка у врсти, у једном размаку, а то се зове: *квадратни склоп*.

Размак врста и струкова не треба да је одвише мали, јер прегуст усев даје много јалових биљака. Но он не треба ни да буде одвише велики, јер онда се неће добити највећи принос. Колики треба да буде размак, то зависи од *величине сорте кукуруза* која се гаји.

За мале сорте кукуруза довољан је размак од 50 см у квадрату. За средње сорте довољан је размак од 60 см у квадрату. За велике сорте довољан је размак од 70 см у квадрату.

Ако код оваквих размака стоји у сваком оџаку (кућици) по један струк кукуруза, то ће онда бити по хектару:

код мале сорте . . . . 40000 струкова,
код средње сорте . . . 27777 струкова (округло 30000 струкова), а
код велике сорте . . . . 20408 струкова (округло 20000 струкова).

Из овога рачуна произилази, да на један квадратни метар земље долазе:

код мале сорте по . . . 4 струка
код средње сорте по . . 3 струка
код велике сорте по . . 2 струка,

па ако сад узмемо један просечни клип кукуруза, какав је код нас нарастао, окрунимо га и измеримо зрно, то ћемо лако моћи израчуњати, колико кукуруза може да уроди на једноме хектару земље, ако би се потрудили, да усев одгајимо у потпуноме склопу, т. ј. да нам ништа не фали, што се увек догађа само због непажљивога и хаљкавог рада. Већ према сорти (малој, средњој, или великој) треба тежину једнога клипа помножити бројем 40000, или 30000 или 20000.

За извођење правилне сетве постоје врло добре сејалице. Само оне ће дати врло добру радњу тек онда, ако је земља врло добро урађена, и ако њима пажљиво и полагано радимо. Ко се сејалицом прекоњиве утркује, тај ће слабо посејати, и осетити штету, јер, само се једанпут у години сеје!

Ко не може да набави сејалицу, може и без ње кукуруз добро посејати. Тај нека сеје помоћу браздача, који може и сам да начини. У томе је случају најбоље сејати по *америчанском начину* у врло широке врсте од једнога метра размака, а и оцаци у врстама да буду на један метар. То значи, да на сваки квадратни метар долази само по један оцак. Али зато Американац оставља у сваком оцаку по два, три, или четири струка, већ према томе, какву сорту гаји. Овај начин опробао сам, па сам нашао, да је и за наше прилике врло добар. Сетва се свршава брзо, окопавање је врло олакшано, и може се окопавати кад је већ кукуруз и висок, а да се стабла не ломе.

Сорта. Избор сорте је од велике важности. Њему треба поклонити пажњу нарочито у два смера: *да се сеју само ранозреле сорте*, и *да се сеју само квалитетне сорте*.

Ранозреле сорте потребне су нам зато, да би у јесен могли још доста рано иза кукуруза посејати пшеницу.

Квалитетне сорте морамо бирати с тога, што ће у будуће у потрошачком свету све више долазити до изражаја пробирљивост потрошача. Само оно, што је најбоље, налазиће сигурног и доброг купца. У погледу

квалитета постоје код кукуруза између многих сората велике разлике. Сорте с више округлим и једрим семеном у многоме су боље од сората са спљоштеним семеном, какве су већином каснозреле сорте зубана. Но како потоње више роде, мораће се за љубав квалитета жртвовати један део великог рода.

Доба сетве. Сејати треба што раније. Боље подносе рану сетву сорте округлог и маснијег зрна, него зубани. Разлика у приносу, проузрокована самом дообом сетве може да износи до 1000 кг. по хектару у прилог ране сетве.

Гнојење. Кукуруз воли богату земљу. Никад није му одвише сточног гноја, али само ако је година влажна. У сушној години пре подгори кукуруз на ђубреној земљи, него на мршавијој. О томе ваља нарочито водити рачуна ове, до данас врло сушне године. По правилу гној треба да буде заоран већ пре зиме, или најкасније рано у пролеће. Ко то није још до данас урадио, можда ће боље учинити да гној сачува за идућу јесен, а ове године да се испомогне *вештачким гнојивима.* Преоравањем земље само у ту сврху, да се сад заоре гној, можда би ове године више шкодило, него користило. Мале количине смеше вештачких гнојива, посуте приликом сетве кукуруза на један педаљ около оцака, па задрљане, помоћи ће младом усеву да брже порасте и ојача, и да тако боље одолева суши. У смеши вештачких гнојива треба да буде 3 дела суперфосфата, 3 дела пепела од дрва, 2 дела чилске шалитре. За сваки оцак употребити по једну обичну кашику те смеше.

К. Поповић — Шабац.

ИЗ ВОЋАРСТВА

За унапређење нашег воћарства

Читаоци „Тежака“ из прошле године сећају се сигурно неколико чланака, који су под овим насловом

објављени у „Тежаку“ (бр. 14, 15 и 22). Циљ је тим чланцима био да наше воћаре постакне да уложе више труда око подизања, а нарочито око неге воћака и искоришћавања њихових плодова, или још боље речено искоришћања природних, необично повољних, услова за развиће воћарства у нашој земљи. Мало је таквих земаља, које као наша, имају тако идеалне земљишне и климатске услове за напредак воћарства, а још је мање оних, које као наша леже географски тако повољно, на домаку свију већих европских па и неких азијских и афричких потрошачких пијаца, где се може по доброј цени уновчити наше воће, свеже и прерађено, а нарочито свеже, с обзиром на сразмерно малу удаљеност од тих пијаца.

Ово је нарочито важно истицати сада, када се већина наших ратарских усева једва могу продати по таквој цени да се исплате производни трошкови, док се производи воћарства траже све више и више и имају добру цену, захваљујући нарочито новим научним открићима, да је свеже воће не само пријатан додатак храни, него и један потребан саставни њен део, јер поред хранљивих састојака садржи у себи и тако званих витамина, састојака неопходних за рашћење и развијање човечјег организма (в. чланак „Витамини“ у бр. 15 „Тежака за 1927. год.). Отуда се данас воће све више троши у свима друштвеним слојевима, те и ако се производња воћа повећава, цена му не опада, него на против расте, само кад се добро организује продаја, нарочито задружним путем.

Ми смо у поменутим бројевима „Тежака“ скренули пажњу воћарима на неколико важних радова у воћњаку, које страни воћари, а нарочито они у Калифорнији, редовно врше на својим воћкама, и то за оне, за које смо нашли подесне слике, као: наводњавање воћњака, пажљива берба воћа, орезивање воћака и сузбијање болести и штеточина на воћкама. Овде пак на сл. 18. видимо како воћари бране своје воћњаке од штета које им причињавају пролетњи мразеви.

Пролетњи мразеви чешће и више штете наносе него зимски мразеви, нарочито воћкама и виновој лози, пошто су тада у развићу лисни а и цветни пупољци, или су често пута воћке у цвету, те сав род њихов за ту годину страда.

Пролетњи мразеви су двојаки: *обични мразеви и слане.*

Обични мразеви проистичу због општег спуштања топлоте испод нуле наиласком хладних ваздушних струја, а слана пада за време ведрих, без облака, тихих, без ветра ноћи. По таквом времену услед зрачења топлоте коју је земља примила за време дана, земља и најдоњи слој ваздуха до ње брзо се расхладе, (за 5 до 6° С више него слојеви ваздуха изнад њих),те се водена пара у томе доњем слоју ваздуха згусне у капљице и у виду *росе* пада на земљу, траву и др. Кад пак преко дана, у априлу или мају месецу, падне хладна киша, па се пред вече, изведри и ветар престане, у изгледу је да ће те ноћи пасти слана, ако општа топлота ваздуха пред вече није већа од 5 до 6° С. Ово стога што ће се земља и доњи слој ваздуха, зрачењем топлоте, расхладити за 5 до 6° С., т.ј. испод 0° С, те ће се росне капљице заледити и то је слана. Пошто су у ово доба године воћке, винова лоза и др. биљке у развићу, а често и у цвету, то сви њихови зелени, нежни делови који се налазе непосредно изнад земље, а изложени су хладноћи од 2.5° С испод нуле, за дуже време од једног сата, могу да промрзну и настрадају.

Од пролећних мразева и слана нарочито страдају воћке ниског облика и у заклоњеним долинама и пролокама, јер се на таквим местима спушта са свију околних коса и планина онај најхладнији и најтежи ваздух.

Услед тога што се у нежним, зеленим деловима биљке замрзне вода која изађе из ћелица биљке и претвара у ситне иглице леда, а нарочито услед наглог топљења ових иглица изјутра кад гране сунце, па

се лед раскрави и појави вода споља између ћелица, промрзли зелени делови спаруше се и увену.

Најбољи начин да се виногради и воћњаци сачувају од штете, коју на њима проузрокују мразеви и слана, је да се спречи промрзавање њихових зелених делова или ако то не успемо, да се барем спречи брзо топљење леда у промрзлим деловима њиховим, а то се постиже *вештачким облацима* који се над њима створе.

Први услов да од вештачких облака има успеха, јесте да је време тихо, без ветра, т.ј. да се створени облаци задрже што дуже над предметима који се хоће одбранити од слане.

Дим се може произвести паљењем гомилица шаше, сламе, поквараног сена, корова и травуљине, лозе, грана и т.д., кад се прелију са катраном, тешким уљима, или пак употребом нарочите готове смесе за произвођење јаког дима. Ове гомиле треба из раније

Сл. 18. Произвођење вештачких облака у воћњаку.

припремити на 10 до 15. м. једну од друге свуд око воћњака (или винограда), нарочито чешће са оне стране одакле дувају ветрови, а у самом воћњаку односно винограду у редовима на сваких 50 м.

Главно је да се ово средство употреби благовремено. С тога кад има у вече изгледа да ће у току ноћи пасти слана, сопственик мора бити на опрези, и чим се за време ноћи топлота спусти на близу 0°, одмах мора палити спремљене гомиле, пошто их претходно прелије катраном или ако је слана већ пала, онда ове гомиле запалити на пола сата пре изгревања сунца и одржавати облак за време око 2 сата од прилике.

Сл. 19. показује како вредни воћар у Калифорнији брани свој воћњак од штетних последица мразева. Код њега ретко кад да „Бог не дадне добру годину", пошто се и сам воћар побрине о томе.

Бож. Ђ. Ранковић

БОЛЕСТИ И ШТЕТОЧИНЕ КУЛТ. БИЉАКА

Сипци[1]

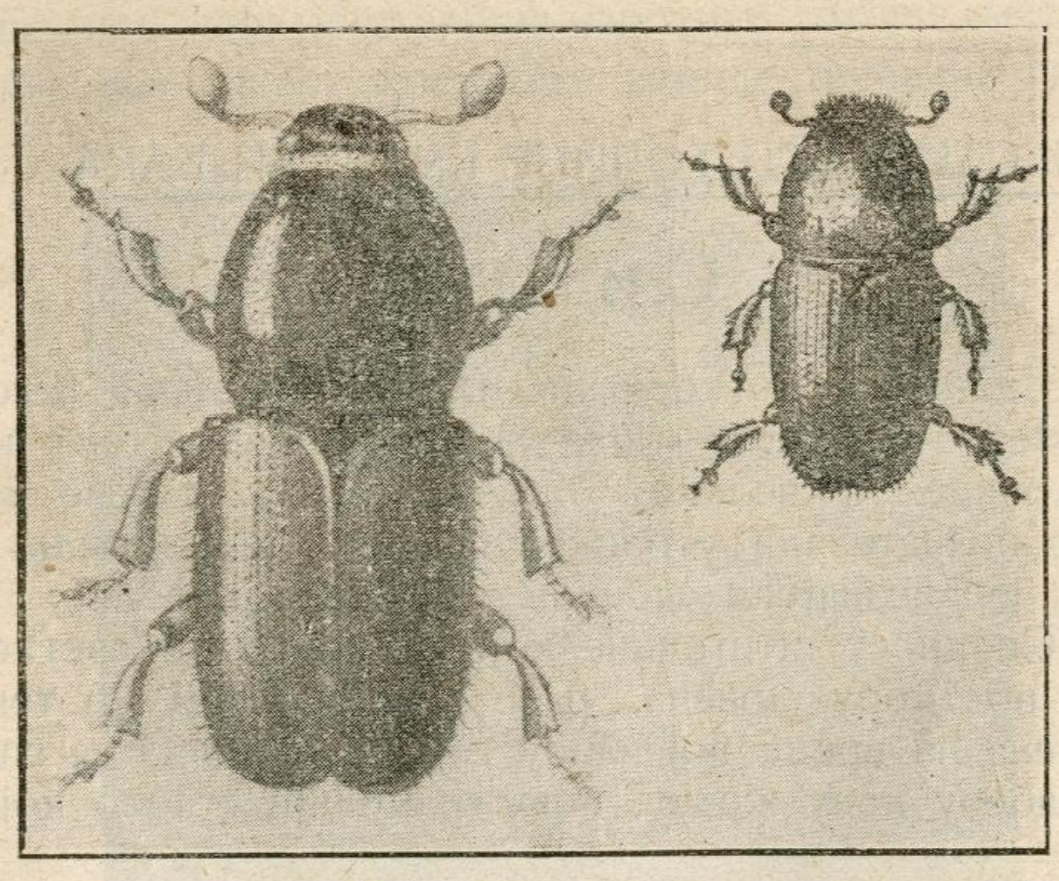
Сипци или поткорњаци, писари, лубоједи, (Eccoptogaster — Scolatus — mali или pruni) као што се види штеточине са великим бројем имена, долазе међу мање познате али утолико опасније непријатеље воћака, јер незнајући за њих и не сузбијамо их.

Сипци су штеточине које се крију од светлости дана под кору дрвећа, раде само у мраку, и тек са времена на време појављују се и то само да се спаре, и изаберу нову жртву, нову грану или стабло које ће

(1) Овај чланак је истовремено и одговор на питања упућена са више страна (г. Петар Томић, из Крањ. Села и др.) и тражење савета како да сузбијају мале, беле црвиће под кором, од којих страдају нарочито јабуке

напасти. Па и тада њихово присуство у воћњаку, и парку или у шуми, јер они нападају скоро све дрвеће, остаје незапажено пошто су то већином мале бубице тамних, мрких или сасвим црних боја, и ничим не привлаче на се пажњу. Али уколико је њихов рад скривенији, утолико је опаснији и где се једном залегу, најбољи је лек уништити дрво заједно са њима. Нападнуте гране или и целе воћке убрзо започну да се суше и угину, а њихово пропадање обично се приписује разним другим узроцима, као нпр. мразу, сунчаници и т.д.

Како изгледају штеточине. Велики број разних врста сипаца — дванајест од њих нарочито су опасни — нападају било воћке, било разно друго дрвеће. Међу овима два су нарочито значајна као најчешћи и најопаснији непријатељи воћака;први је *велики* а други *мали* сипац (в. сл. 20)

Сл. 20. — Сипци: велики (лево) и мали (десно), јако увеличани (према J. Поповићу).

Велики сипац, и покрај свога имена, није дужи од 3,5 до 4,5 мм.; а мали сипац мери свега 2 до 2,5

мм. дужине. Као што се види, што се тиче раста, могу заиста проћи неопажени, и треба да се јаве у великом броју па да скрену на себе пажњу.

Како живе сипци. Сви сипци живе на један више мање исти начин. Описујући га мислићемо поглавито на две већ поменуте штеточине, као најважније за нас.

Одрасле бубе почињу да се срећу у воћњацима већ крајем пролећа, обично месеца маја, неке године раније, неке касније, према томе да ли је пролеће ладније или топлије, и дакле могу се изузетно појавити већ и у априлу. Понекад читави ројеви од њих наједном излете, али то се већ ређе дешава, и обично њихова појава пролази неопажена.

Убрзо пошто су изашли на светлост дана, женке и мужјаци се спарују, и женке чим су оплођене, траже нове воћке које ће заразити. Оне понајвише нападају болесна дрвета, и утолико раће, у колико су слабија и сокови у њима слабије струје, а и на њима понајчешће траже страну изложену сунцу, где је кора понајсувља. Свеже одсечене гране или воћке нарочито су омиљене, и њих ће понајпре населити, те се стога и употребљавају, као што ћемо касније видети, за тако зване замке.

Болесни делови здравих воћака, као нпр. осушене или, нарочито, измрзле гране, или најзад места на кори изгорела од сунчанице, убијена од рака и т.д., дакле свуда где сокови слабо раде, могу бити нападнути од женака, и служити као место одакле ће штеточина поћи на освајање целе воћке.

Потпуно суво дрво сипци не дирају, а што се тиче сасвим здравих воћака, мишљења су била, и још су увек, подељена. Обично се претпоставља да су сипци, а нарочито мали сипац, штеточине другог реда или тако зване секундарне, тј. да само нападају и убијају већ болесне или изнурене воћке, дакле нека врста гробара или лешинара, па се затим видело да н.пр. велики сипци понекад иду и на сасвим здраве јабуке, нарочито када су многобројни, па најзад и за самог малог сипца утврдио је г. Баранов, на супрот тврђењу

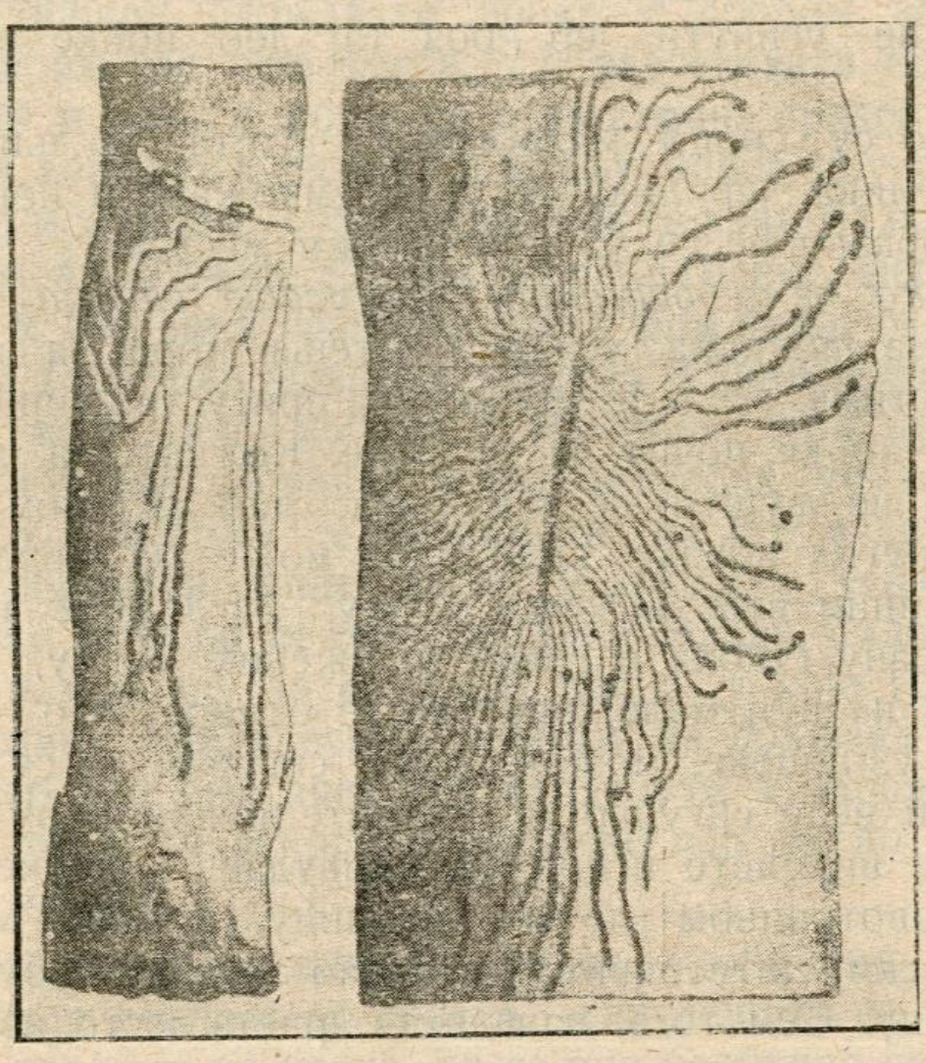
познатих ентомолога, да може и најздравије воћке напасти и временом их убити, о чему ћемо већ детаљно говорити.

Уосталом, сигурно да сипци нападају здраве воћке много чешће но што се то и мисли, али оне се бране. Ако је воћка здрава, пуна сока, продирање женака под кору биће јако отежано, јер ће им обиље сока сметати, пунити ходнике, стално их натапати, а сипци не маре ни за велику влагу, а камо ли за та стална купања. Сем тога, надражена ткива здравих воћака, нарочито код шљиве, луче смолу која испуњава ходнике и гуши, убија, било одрасле женке, било ларве штеточине. Код шљиве исто тако налазе се у кори, у лици, па и у сржници, редови ћелица испуњених смолом или смолни канали, и код здравих воћака они су непрелазне препреке за одрасле и за ларве. Дакле, здраве воћке сузбијају саме нападе штеточине, и не налазећи их у њима, претпостављали смо да их штеточина и не напада.

Пошто је погодно место нађено, било на некој од грана често пута танких, или на самом стаблу, женка прогризе кору, продре у лику, и хранећи се њоме, буши у њој ходник више мање дуг и прав. Са обе стране ходника, наизменично лево и десно, женка изгризе малена удубљења у која носи своја јаја. Продирући све даље, она избацује за собом свој измет, пуни њиме ходник, и то је такозвана црвоточина. После две до три недеље, из јаја излазе мале, беле ларвице, сличне црвићима, са главом и предњим делом тела ширим но задњим. И оне су наоружане јаким вилицама, и хране се исто тако ликом, бушећи ходнике. Ходници су у почетку врло уски, управни на ходник мајке и дакле, паралелни међу собом, а затим се разилазе, постају све кривудавији, а често се и пресецају и укрштавају, и уколико лавра расте све су шири. (сл. 21). И они су испуњени црвоточином, т.ј. изметом ларве.

Када је ларва скоро достигла своје потпуно развиће, на крају ходника изгризе себи малу, дугуљасту

коморицу или колевку, одвоји је црвоточином од ходника, и у њој се претвори у лутку, а ова затим у одраслог инсекта. Кроз мали, округласти отвор који прогризе у кори, одрасла бубица излази на светлост, али само на кратко време, таман да се спари, а затим одмах оплођене женке продиру наново под кору.

Сл. 21. — Ходници сипаца под кором: (десно) у средини се лепо види главни ходник који је избушила женка и од кога полазе бочно ходници ларава; (лево) у ходнику се виде одрасли мали сипци природне величине (према Ј. Поповићу)

Дужина, ширина и правац ходника, као и њихов број и размештај, нису исти код свих врста сипаца и, испитујући их, може се лако одредити која их је штеточина избушила.

Оба поменута сипца нападају разне биљке, разно дрвеће, као трн, лозу, јасен и нарочито брест, а од воћака све коштуничаво и јабучасто воће, али понај-

више јабуку и шљиву. Уосталом већ смо и рекли да се велики сипац зове и јабуков или шљивов сипац. И као што се види, сипци су непријатељи који нам могу доћи са свих страна и током целог лета, и утолико су и опаснији и борба са њима тежа.

Штета од сипаца. У чему се углавном састоји штета од сипаца, можемо се запитати. У томе што уништавају лику. Скините са стабла воћке један прстен коре и лике до дрвета или тако зване сржнице, и воћка ће угинути јер кроз тај део воћке пролази храна.

Ако су сипци малобројни, штета од њих неће бити велика, јер лика се брзо умножава и нови слојеви образоваће се на повређеним местима.

Како ћемо открити присуство сипаца у воћњаку. На јабукама, услед љуштења коре на зараженим местима, лако је приметити присуство сипаца пре но што воћке почну да се суше. Код шљива, кора је тврђа и не љушти се али ипак, као усталом и код свију других воћака, врло лако може се утврдити да ли су сипци већ заразили воћку. Загледајте пажљивије страну стабла и грана изложених сунцу, и опазите ли на њој мале, округласте отворе, као ситном сачмом узбушене, можете бити сигурни да су сипци ту. Ради веће сигурности, скините ножем кору на том месту, и видићете испод ње кривудане ходнике испуњене црвоточином где се преплићу, а лако можете наћи и саму штеточину, било као одраслу бубу, било као ларву. Сем тога, нападнута дрвета често избацују велике количине смоле, а по некад виде се над њима и гомилице црвоточине крај малих отвора.

За успешно сузбијање сипаца необично је важно да се њихово присуство у воћњаку што пре открије, и тако долазимо на последњи и најважнији део овога чланка, на сузбијање сипаца.

Сузбијање сипаца. Сузбијање сипаца тешка је ствар. Заиста, мучно је бранити се од тако малених непријатеља, скоро стално скривених од наших очију, а који и добро лете и могу нам доћи у свако време

и са свих страна. И стога треба предузети све мере да се спречи заражавање воћака, а то се обичних година може лако постићи.

Као што смо рекли, сипци нападају поглавито већ оболеле или уопште изнурене воћке, а на здравим воћкама оболеле или ослабеле делове. Стога је потребно, најпре, одржавати воћке у добром здрављу, негујући их као што треба, т.ј. разређивати круну да светлост и ваздух може са свих страна продрети, преоравати воћњаке с јесени, а земљу испод круне воћке и добро ископнити, ђубрити воћњак са врем на на време, а крајем зиме сваке друге или треће године, испрскати стабло и све веће гране са раствором неког од карболинеума (арборин, дрворин, лохсол и карбокримп, који се сада могу лако добити у трговини. При куповини ових средстава добићете и сва потребна упутства за употребу. Најбоље је набављати их код задруга). А затим, спречити сипце да се у воћњаку угнезде на тај начин што ће се било појединн делови, било и целе воћке, чим почну да се суше, дакле у које год било доба године, одмах исећи, изнети из воћњака и спалити. Јер ако они нису већ нападнути и заражени од сипаца, биће то ускоро и служиће као легло заразе за сав воћњак.

Наведене мере довољне су да у обичним приликама спасу воћњак од сипаца. Али дешава се да дођу године повољне за сипце, да се они необично намноже, нападну и заразе и најздравије воћке. Сузбијање сипаца у воћњаку већ зараженом, лечење оболелих воћака, као што је речено, тешко је изводљиво и даје слабе резултате, нарочито ако се зараза јаче развила.

У мањим воћњацима, са добрим сортама воћака, као и у баштама, чим се примете заражена места на воћкама, огулити са њих кору и лику, открити тако ходнике штеточина, исчистити првоточину са ларвама или са одраслим сипцима, све брижљиво покупити и спалити. Рањава места треба затим замазати калемарским воском или обичним катраном. На тај начин

могу се уништити прва легла сипаца и спречити њихово даље ширење.

Извесни руски стручњаци постигли су добар успех, чак и код јако заражених воћака, љуштећи са нападнутих стабала и грана кору и лику, и остављајући само са места на место танке кајишеве коре са ликом, а затим олепивши воћку слојем глине. И ако изгледа чудно, овако лечене воћке не умиру и под глином створи се идуће године нова лика и кора

Исто тако препоручују се и прскања заражених воћака растворима већ поменутих карболинеума. Прскања треба извршити што касније, пре самог развића пупољака, да би јак мирис карболинеума остао на воћкама до појаве одраслих сипаца и одбијао их од њих.

Изгледа да су ова прскања нарочито успешна код јабука где сипци, као што је речено, живе под самом кором, која се љушти и открива њихове ходнике, те раствор може лако у њих продрети и деловати на штеточине. Код шљива успех је слабији, али ипак треба покушати. Уосталом ова прскања улазе већ у мере неге, поменуте раније.

Уместо раствора караболинеума, препоручује се и слаб раствор камене соде (200 гр. на 100 лит. воде) исто тако за зимска прскања.

Препоручују се и такозване замке, т ј. са већ болесних воћака скине се у току зиме са стабла прстен коре и лике да би се сасвим осушиле. Сипци ће ове воћке најрадије напасти чим се појаве, сакупити се на њима и чим је први лет сипаца довршен, воћке треба исећи и спалити са штеточинама.

И најзад, као најсигурније средство, остаје нам сечење, уклањање из воћњака и уништавање свих заражених делова воћака или и целих воћака. И то је за сада још најпрактичнији и најбољи начин сузбијања сипаца, када нисмо могли од њих сачувати воћњак.

Dr. *П. Вукасовић.*

Уништавање кукурузног мољца.

Поред штитасте ваши која је уништила неколико милиона шљивових стабала, и метлице која причињава огромну штету на свим пољским усевима, ***кукурузни мољац*** може се сматрати једним од најопаснијих штеточина. То је црвић смеђе или црвенкасте боје дужине $2^1/_2$ см. а ширине 3—4 мм. У одраслом стању излеће из кукурузовине (тулузовине) у месецу априлу или почетком маја, пошто је презимио целу зиму у стању гусенице (као мољац, црв). Највише се може наћи у кочанки (окласка, класина), на зрну у клиповима или стабљици. Нема сумње, да се сваки пољопривредник који је гајио кукуруз сусретао са овом опасном штеточином. Ради интересантности и да би пољопривредници разумели откуда се једна иста штеточина појављује један пут као црв (мољац) други пут као лептир, навешћу укратко ово: Кукурузни мољац као и пуно других инсеката има потпуни преображај, т. ј. од када женка мољца снесе јаја, док постане лептир, који сам носи јаја, прође кроз четири фазе (мене) свога живота и то: прво *јаје* из кога постају после неких десетак дана *црви* (гусенице, мољци), затим из њих након дужег времена постаје непокретни облик *ларва* (чаура, лутка), из које се после 2—3 недеље на крају изчауре *лептирићи* величине 2—$2^1/_2$ см. бледо жуте или отворено смеђе боје.

Нас највише интересује његово доба живота у облику црва (гусенице), јер као такав мољац најдуже живи и највише штете наноси. И ако кукурузни мољац може да нападне и знатно оштети и друге културне биљке као пасуљ, репу, овас, јечам, детелину, хмељ и друге, ипак је жртва у највише случајева кукуруз. Некако се најбоље сналази на њему. Кукурузни мољац напада све делове кукуруза сем корена. Он се још у доба цветања или још раније увуче у цветне органе (метлицу и свилу) кукуруза, а преко њих допре до клипа, којег често целога уништи. Осим тога, стабло може толико да избуши, оштети и изнури да се на

мањем ветру преломи и угине. Само овако преломљених стабљика може да се нађе до 10% биљака. У свим деловима биљке спречава правилну исхрану и нормално развиће, због чега се клипови слабо развију, а зрна која се и развију, црвљива су и могу се употребити само за исхрану домаћих животиња. Рачуна се, да кукурузни мољац може да оштети и смањи принос 20—30%, а то много значи за нашег пољопривредника који се и онако тешко данас сналази.

Од колике штете може бити кукурузни мољац, најбоље се види по томе, што су Американци предузели у циљу што успешнијег сузбијања научна истраживања, не само у Америци, већ и по целој Европи. Код нас већ неколико година испитује и прикупља једна таква америчка научна мисија све податке кукурузног мољца као: услове живота, начин размножавања, начин сузбијања, биолошке методе (проналажење инсеката непријатељски расположених, који ће нападати кукурузног мољца) и т. д. Ако би ико требао да се заузме за сузбијање овога мољца, то би требали наши пољопривредници. Кукуруз је права наша балканска биљка. Више од једне трећине (40% или просечно око 2 милиона хектара годишње) зиратног земљишта код нас засејава се сваке године кукурузом. Он је још увек и поред тешке пољопривредне кризе најважнија и најомиљенија наша њивска биљка. Поред тога што нам кукуруз служи за народну исхрану, (у многим местима је још и данас главна храна сељака) и домаћу потрошњу у опште, наша држава га сваке године извози у иностранство — Аустрију, Мађарску, Албанију, Румунију, Чехословачху и друге државе и добија лепу пару за њега. Само прошле 1929. године извезено је из наше државе 166.936 тона кукуруза у вредности 273,392.230 динара.

Средства и начине које би требало употребити за сузбијање кукурузног мољца нису ни тешка ни скупа. Без разлике сваки пољопривредник могао би их корисно применити и сачувати се од ове опасне штеточине. О мерама на сузбијању кукурузног мољца

било је преко пољопривредних новина више пута речи у појединим чланцима наших стручњака, а Министарство Пољопривреде са своје стране издавало је и поучнике. Мере које мислим препоручити пољопривредницима и пре су излагане, те сам овим чланком хтео само потсетити све оне који нису неким случајем обезбедили се противу кукурузног мољца за ову годину да се побрину док још није касно. Добар савет треба више пута поновити.

1. У јесен одмах после бербе кукуруза требало је заорати на дубину 15 см. и остатке кукурузовине и корова, јер су то права легла кукурузног мољца, за презимовање. После заоравања прећи тањирачом (котурастом дрљачом) да се кукурузни остатци издробе и изломе, а затим оно што изађе на површину скупити браном и сагорети. Препоручује се што ниже сећи кукурузне стабљике, јер у најдоњем коленцу често се налази велики број мољаца. Можда би још боље било и ако стаје више труда, пре орања повадити сву кукурузовину, добро истрести са њих земљу, прикупити их на гомилу и запалити. Да би што боље сагорели остатци кукурузовине, потребно је неколико сати да буду изложени сунцу па тек их онда спалити.

2. Сламу кукурузну (шашу) при давању стоци треба ситно исецкати и уредно давати, да би што је могућно мање било отпадака у којима могу да се нађу мољци који могу доспети на њиву и поново заразити кукуруз. Често се могу наћи кукурузне стабљике дуге по пола метра које вире из ђубришта. Од оваког поступка са кукурузном шашом има се двоструке штете. С једне стране дуге стабљике кукурузовине служе као цеви којима одилазе хранљиви састојци ђубрива, које се не могу довољно слећи и угазити, а с друге стране такве стабљике су легло кукурузног мољца, који несметано може да остане у сржи стабљике, док се на њиви не избаци заједно са ђубривом. Зато остааке, који се сакупе после употребе сточне хране треба спалити, а пепео бацити на њиву (у пепелу се налази храна за биљке). Неки препору-

чују овакве ситне остатке сточне хране затрпати 15—20 см. коњским топлим ђубривом. У таквом слоју ђубрива потпуно се уништи кукурузни мољац.

3. *Најдаље до конца априла треба окрунити сав кукуруз с клипова, а кочанке (окласине, окласке) употребити као горивни материјал, јер се у њима често крије велик број кукурузног црва.*

4. У случају да пољопривредник није у јесен преорао њиву, на којој је био кукуруз (што не би смело да буде) или да није утрошио сву кукурузовину за исхрану стоке или као горивни материјал, онда не остаје ништа друго него да се тај остатак спали. Штета која произлази од оваквог палења не може се узети у обзир, када се има у виду колико ће се добити тиме што ћемо се ослободити овог опасног штеточине, а уз то имаће се у обзир корист пепела који се као храна биљака враћа земљишту.

5 Ради успешније одбране кукурузног мољца треба још с јесени, а поготово с пролећа уништити сагоревањем све корове близу јаркова, око међа и путева, у близини кукурузишта. На оближњим коровима женка кукурузног мољца најрадије носи јаја, одакле се касније преноси зараза на кукуруз. За уништавање оваквих корова служе и разни хемијски раствори од којих се 2—5% раствор арсеника показао добар. Једина мана овог препарата јесте, што је досга опасно с њим руковати, јер и мала количина изазива пликове и ране на кожи.

Једна ствар се мора овде нагласити, да ма како се спровеле целокупне мере у борби на сузбијању кукурузног мољца, код појединца-пољопривредника неће много помоћи, ако се оне колективно (заједнички) не изврше. Довољно је зато навети само толико, да кукурузни мољац у облику лептира може да прелети 10—15 километара и да на целом том простору може да зарази кукуруз и друге биљке где стигне. Због тога пољопривредници морају удруженим, заједничким, силама сви настојати, да овог немилог и опасног „госта“ потпуно униште и обезбеде кукурузу бар са те стране пуну жетву.

До 30. априла последње је време да све поменуте мере што потпуније буду изведене, јер је то у интересу свију пољопривредника и свију нас уопште. Примена начела „Сви за једног а један за све" потпуно је на своме месту.

Ing. *Владимир Мартиновић.*

БЕЛЕШКЕ

Повећање кредита Пољопривредним Подружинама. — *Желећи да својим Подружинама и њиховим члановима олакша тежак положај и стање у доба ове кризе која највише погађа и притиска произвођаче-пољопривреднике, Управни Одбор Српског Пољопривредног Друштва на седници својој од 8. априла ове год. одлучио је, да се Подружинама, које уредно одговарају својим обавезама, може дати кредит у пољопривредним справама, семену и материјалу и до 500 динара на сваког њиховог члана.*

Овом важном одлуком Управе, Подружинама је створена могућност да многе нужне потребе својих чланова могу да подмире давањем на кредит у доба, када пољопривредник има највише издатака а најмање прихода.

Ова одлука Управе Друштва, треба да прикупи што више пољопривредника у чланство Подружина које постоје, а где ових нема да се нове оснују, како би се помогли и у погледу просвећивања и у погледу материјалне помоћи, јер се кредит даје без интереса и без великих формалности. Б.

Помоћ Дунавске Бановине за рад Срп. Пољ. Друштва у 1930. год. — *Решењем Господина Бана Дунавске Бановине од 12. марта ове год., а на предлог пољопривредног одељења, одређена је помоћ Друштву за рад у овој години у 15.000 динара. При одређивању ове помоћи Краљевска Банска Управа изјавила је жељу да се она утроши у организационе сврхе на њеној територији. Управни Одбор Друштва, у седници својој од 26. марта ове године, са задовољством*

је примио на знање горње решење и изјавио захвалност Краљевској Банској Управи у Новом Саду на указаној помоћи.

Износимо овај први пример пажње и помоћи Дунавске бановине са жељом, да се на исти и остале угледају, а прошлост и рад Друштва кроз пуних 60 година, треба да послуже као довољна гаранција да ће се примљена помоћ најкорисније по опште интересе употребити. Б.

На писмо упућено Посланству Француске у Београду са извештајем о свом прилогу од 5.000 дин. за пострадале од поплаве у Француској, Претседништво Друштва добило је овај одговор:

ПОСЛАНСТВО ФРАНЦУСКЕ
БЕОГРАД.

Београд, 26. марта 1930.

Господине Претседниче,

Част ми је потврдити Вам пријем вашег писма од 20. овог м-ца, којим сте изволели јавити ми о пошиљци коју Пољопривредно Друштво шаље у новцу и намирницама, намењену пострадалима из Јужне Француске.

Јако дирнут вашом племенитом иницијативом, изјављујем вама и члановима вашег Друштва моју топлу захвалност на том лепом гесту, који тако дирљиво показује ваша братска осећања и симпатије за моје земљаке.

Што се тиче пошиљака у натури, јављам вам да је најбоље да оне буду упућене Господину Префекту Горње Гаронне у Тулузи. Желети је да ове пошиљке носе нарочиту ознаку и да ми јавите шта се шаље, како би вам дао потребна уверења, која ће се придружити товарним листовима, да би се роба пустила слободно од царине.

Изволите примити, Господине Претседниче, уверење мог одличног поштовања

За отправника послова Француског Посланства,
(потпис нечитак)

Књижевност

Воћке и воће. — За школе и народ — Други део. — *Подизање и нега воћњака.* — Цена 70 дин. — Испоручује *Биљања А. Д. Београд Душановац, Краљице Марије ул. 14.*

Наш уважени пољопривредни ветеран, г. Благ Д. Тодоровић, начелник Министарства пољопривреде у пензији, дугогодишњи наставник и директор пољопривредних школа, затим инспектор и начелник Министарства Народне Привреде и Пољопривреде, пионир из оног реда маленог броја наших само својим радом истакнутих стручњака, који су поставили темеље, организовали и са својим малобројним сарадницима успешно унапређивали заосталу пољопривредну службу и струку у предратној Србији, — издао је ових дана, на пуних двадесет осам и по штампаних табака, са 310 слика у тексту своје дело *Воћке* и *Воће* и тиме попунио велику празнину у нашој иначе оскудној пољопривредној литератури.

Ово дело, [illegible] потребно сваком пољопривредном стручњаку, свакој [illegible] пољопривредних школа и сваком земљорадничку во[illegible] детаљно, прегледно и убедљиво обрађена [illegible] угуства и све поуке из *подизања и нега* [illegible] то из ових главних тачака:

А. *Подизање* [illegible] *високих и средњих воћака* са описима воћњ[illegible] ливи састојци за воћке, поправљање зем[illegible] ње земље, растојање, узрод, до[illegible] ежавање ре ова и места за сађ[illegible] бор и спрем[illegible] садница, поб[illegible] хмиће, с ђење воћака поред [illegible] к сама, беле[illegible] ник посађе[illegible] старих воћ ка.

Б. *Нега* [illegible] објашњењем: избор мес[illegible] дова и како да се обоје, р[illegible] видове и за слободне шпалир[illegible] пр бор за то, планирање прериљаног з[illegible] бежавање става, да ли воћке треба узети са р[illegible] и са неразгиљеним обликом, положај у коме је најб[illegible] садити разне врсте воћака, облици ниских воћака, раст[illegible] које треба дати ниским воћкама у воћњаку, избор сорат[illegible] сађење воћака, ограђивање воћњака ниским воћкама.

В. *Нега воћњака с високих и средњих воћака* са описом: нега посађених воћака, накнадно дотеривање круне, поступање с младим воћкама преко лета, прорећивање круне, чишћење воћака, кречење воћака, парање воћака, подмлађивање воћака, пресађивање воћака, проширивање јама, обра-

ђивање земље у воћњаку и уклањање изданака, ђубрење воћака, уклањање сувишних плодова, неродност воћака, попуњавање наредичавих места у воћњаку.

Г. *Нега воћњака од ниских воћака* са излагањем: нега посађених воћака и поступање с њима преко лета, планирање (уравнавање), опасивач (рабата), оивичавање опасивача (рабата), да ли је штетно заодевати ниским воћкама зграде за становање, улепшавање стаза, привезивање воћака, кад посађене воћке треба да прородe, оправљање шпалирских зидова, обрађивање земље и ђубрење, даља орезивања ниских воћака, циљ орезивања, доба орезивања ниских воћака, зимско орезивање родних грана.

Д. *Болести* и *штеточине воћака* са овим тачкама: болести и повреде воћа и воћака, хватање инсеката, хемијска средства — хемикалије, болести воћака и воћа штеточине воћака и воћа.

Писац овог великог дела о *Воћарству* врло је познат свима нашим пољопривредним стручњацима, а добро је познат и свештеницима и учитељима, као и широким слојевима пољопривредника. Он је нашој пољопривредној литератури пружио многа своја популарна дела, међу којима је још пре ратова његово дело *Воћке и Воће* у издању Српске Књижевне Задруге, свима ондашњим стручним економним органима а и народу много користило. И та корисна и потребна књига (која је много тражена, а одавно је нема, пошто је издање исцрпљено) у много већем опширнијем, допуњеном, поправљеном и прерађеном облику, подешеном за садање прилике и потребе, ево пружа нам се сада. У њу је писац унео своје велико знање и силно искуство, стечено дуготрајним радом у народу, на терену. А, као и увек што чини, написао је лепим и лаким стилом, разумљивим и одмах схватљивим за сваког сељака.

Топло препоручујемо ову књигу свима воћарима.

Н. Ж. Петровић

НЕРКРОЛОГ

† Милорад Љ. Макевић

школовани економ — редован члан Друштва

Село Скупљен у срезу посаво-тамнавском по своме културном-привредном напредку долази у ред напредних села према осталим. Оно данас има своју набављачку и потрошачку задругу, има задругу за пољопривредни кредит. Оно

у заједници са другим селима предњачи у срескоj пољопривредноj подружини. Оно је и поред тога што је имало у оближњем селу своју модерну основну школу, ипак подигло засебну модерну школу за васпитање своје деце и т. д. За све ово оно има да заблагодари поред развијене свести својих грађана нарочито својим истакнутим људима-коловођама у овом погледу. Један међу највише истакнутим коловођама тога села, беше Милорад Макевић школовани пољопривредник, који беше најомиљенији, најагилнији и најчеститији међу њима и за кога се с правом може рећи да је био душа сваког напредка, а нарочито душа побројаних установа у којима је он био или члан управе или секретар-благајник. Он је својим неуморним агилним и непрекидним смишљеним радом све ове установе тако рећи одржавао и живота им давао. Он је често на штету свог иначе нежног здравља и својих личних послова проводио дане и дане на послу око ових установа, излажући се честим личним материјалним жртвама па и непријатностима које обично прате све јавне ваљане раднике на оваквим пословима. Али све то њега није поколебало и обезкуражило, но он је ишао напред имајући само пред собом циљ који треба да постигне. За све пак то није тражио да га неко хвали и рекламира, нити је сам хтео ни умео да то чини, но је у томе до крајности скроман био и остао. Кад сам га прошле јесени упитао шта радиш Милораде, он ми по обичају скромно рече, вала да ми је још да чујем песму веселе дечице у новој школи коју сад довршавамо, па вала незнам шта би више могао желети. Ето то му је можда једина реклама око подизања школе а и последња жеља. Али на жалост судбина је друго мислила и наш је Милорад 21. новембра 1929. год напрасно од мане срца умро у својој 41. години.

Овај велики губитак највише ће осетити поред његовог доброг старог оца чика Љубинка и остале фамилије, нарочито његова околина, његово село, јер ће тек сада видети ко је био шта је вредео њихов Милорад. Исто тако овај велики губитак за нашу пољопривреду осећа и наше Пољопривредно Друштво у коме је Милорад био редован члан и вредан сарадник на ширењу његових идеја у народу. Јер су били ретки овако ваљани агилни и савесни радници а његовом смрћу још су рећи. Зато, драги Милораде, у име Српског Пољопривредног Друштва, његових подружина и свих друштвених подружинских чланова велим ти: Бог да ти душу прости и лака ти земља за коју си се најдостојније одужио. Слава ти!

Драг. Ј. Спремић.

Ако ме прими главобоља,

ако ме почне мучити нервоза и бесаница онда наквасим чело и слепе очи **Фелеровим миомирисним Елза флуидом** Ако ме заболи у желудцу или у цревима, онда узимљем неколико капи Елзафлуида на шећеру и одмах ми је лакше! Против болова од реуматизма улога, грудобоље и слузи, и као заштита против грипе служи ми крепко трљање и прање Елзафлуидом!

Чините и Ви тако — помоћи ће и Вама!

Фелеров Елзафлуид то већ 33 године познато народно сретство и козметикум ст ји у апотекама и свим одговарајућим радњама: покусна боцица Дин. 6, двострука боца 9 Дин. специјална боца 26 Дин — Поштом најмање за 62 Дин. код:

EUGEN V. FELLER lekarnik — Stubica. Donja, Elsatrg 366.

Здрава пробава темељ је свакоме здрављу

стога сваки ко трпи на лошој пробави, болима у стомаку, грчевима у цревима, надутости, нека употреби прокушани лековити специјалитет ФИГОЛ еликсир, који уређује пробаву и повраћа Вам здравље.

Фигол производња и поштом уз поузеће разашиље Ап тека Др. Семелић, Дубро ник 2/48

Оригинални сандучић са 3 флаше с паковањем и поштарином стоји дин. 105.—, од 8 флаша дин. 245.—, а 1 флаша дин. 40.—

Многобројне захвалнице стижу дневно о успешном деловању Фигола.

ЈАВНА ЗАХВАЛА

Н. н. Многопошт г. Др. Семелић,

Дубровник, 2/48.

Имао сам страшну нејелицу то јест слаб апетит иза болести далака (отеченост слезине), те неко тргање односно велику неугодност и слабост на лијевој страни, онда Неуредну ст лицу, а с тиме велику слабост у цревима. а поврх тога много несвјести ице, но Ваш ми је лек ФИГОЛ толико дјеловао да ми је то данас све нестало. Биљежим се велоштовањем.

г. Мехмед Фатушић,

Пурачић, 27/9-1926. општински бележник.

Сву робу јефтиније

продати а ипак у најбољој квалитети добављати може светска отпр ма кућа Х. СУТТНЕР из разлога, што јој то могућује њен огромни промет. За само

22 Дин. добијете фино пониклану бријаћу справу бр 12 207 са 2 оштрице, врло лепо израђено А бечка ручна хармоника бр. 13.116 са 10 типака 2 баса, 2-вборно 24x11½ см. велика, са 10 бора на мјеху, у лепој изведби стоји само

168 Дин. поузећем или уз унапред послани новац без сваког ризика, јер се неодговарајуће замењује или се новац враћа.

главбања, џепне ножице, бријаће потребе, челичну робу, кухињске предмете,	**кабанице за даме, господу и децу, рубље, ципеле, одела, чарапе, играчке**

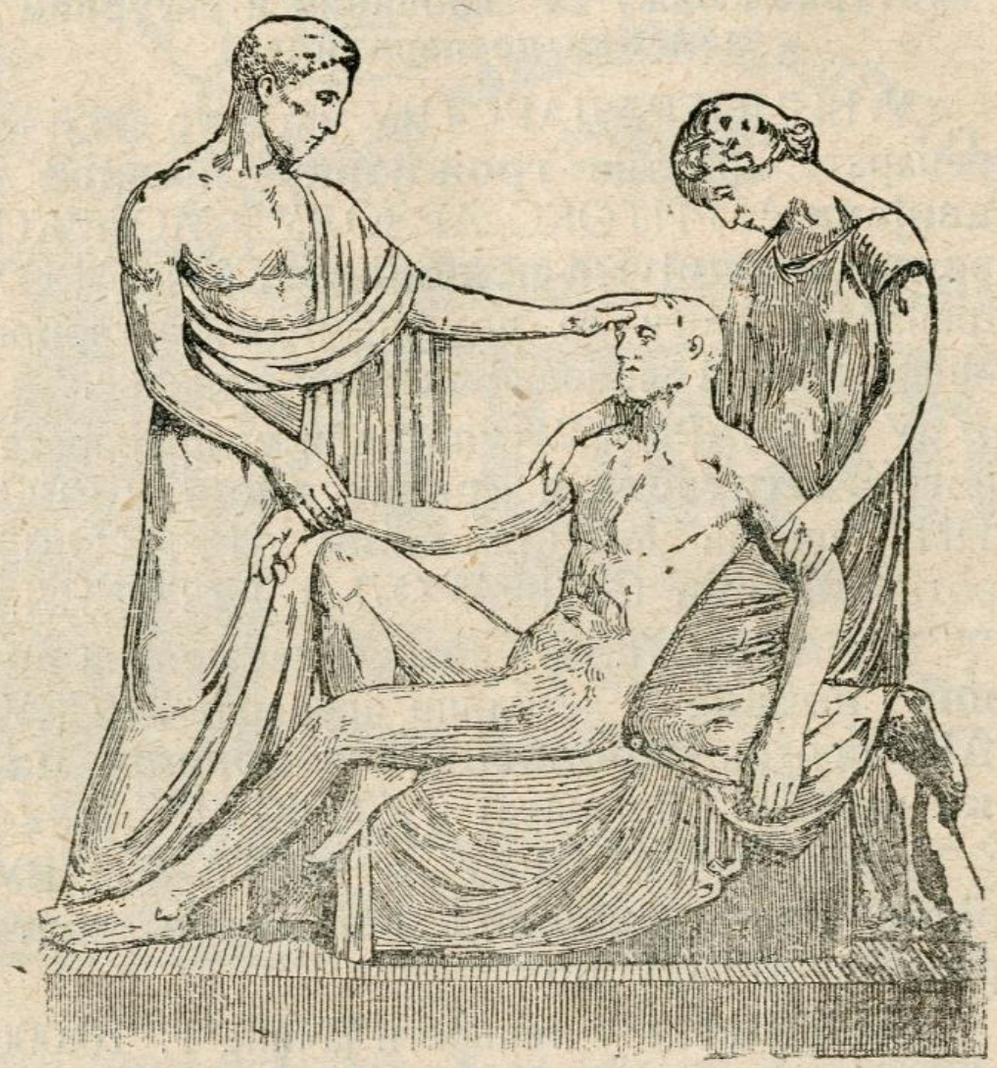
и хиљаде разних предмета за све сврхе налазите у великој новој илустрованој кућној књиви.

И Ви ћете [illegible] **ту књигу, ако ју допискницом затражите ор светске отпремне куће.**

H. SUTTNER ULJUBLJANI br. 950

ПРАВИ ПУТ

КОЈИ ВОДИ ОЗДРАВЉЕЊУ ЖИВАЦА!

Болесни, исцрпљени живци загорчавају живот проузрокују много патње, као пробадање, тешке болове, маглу пред очима, осећање страха, зујање у ушима, поремећење варења, несаницу, губитак воље за рад и друге рђаве појаве.

Моја управо сад изашла поучна расправа показује Вам прави пут, како ћете се

ОСЛОБОДИТИ СВИХ ОВИХ БОЛОВА.

У истој описани су узроци, постанак и лечење живчаних болова по дугогодишњим искуствима. —

Ово јеванђеље здравља шаљем свакоме САСВИМ БЕСПЛАТНО ако га затражи од доње адресе.

Хиљаде захвалница потврђују једини постојећи успех неуморног савесног истраживачког рада за добро болесног човечанства. Ко припада великоме броју живчано болесних и ко од ових многобројних појава болује, мора да набави моју књижицу утеха!

УВЕРИТЕ СЕ САМИ да Вам ништа неистинито не обећавам, јер ових дана шаљем свакоме ко ми пише, потпуно БЕСПЛАТНО и франко ову поучну расправу. Доста је једна дописница на:

ERNST PASTERNACK, BERLIN, S. O.
Michaelkirchplatz Nr. 13., Abl. 352

ПОЉОПРИВРЕДНИЦИ!

Ако желите да имате здраву и богату бербу, уништавајте болести и штеточине на свом културном биљу са опробаним и сигурним домаћим препаратима.

У ВИНОГРАДАРСТВУ употребите препарате: против **грожђаних мољаца и савијача** АГРИТОКС, АРЗОЛУ и МОЛЕКС; против **оидидијума-пепелнице** СУЛФАРОЛ Препарати могу се помешати са раствором плавог камена за једновремено прскање.

У ВОЋАРСТВУ употребите препарате: против **штитасте и крваве ваши** ДРВОРИН; против **лисних ваши** АГРИТОКС; против **плесни** СУЛФАРОЛ и ТУТОКИЛ.

У РАТАРСТВУ употребите; против **вилине косице** у детелини препарат КУСКУТАН; против **пероноспоре и првеног паука** на хмељу препарат ТУТОКИЛ.

У ПОВРТАРСТВУ и ЦВЕЋАРСТВУ против **разних лисних ваши** употребите препарат АГРИТОКС.

СИРИШТЕ: у течности јачине 1: 10.000 и прашку јачине 1: 100.000 потпуно чисто са гарантованом јачином за справљање разних врста сирева.

ТРАЖИТЕ ОПШИРНА УПУТСТВА И ЦЕНЕ.

»БИЉАНА«

акционарско друштво за индустрију и промет пољопривредних и ветеринарских производа и справа.

Телефон 3-80. БЕОГРАД-Душановац Кр. Марије 14.

18—2

Штампа „ЗАШТИТА" М. Цветковића — Београд, Студеничка 62. — Тел. 2-24

Ослобођено поштарине
реш. Мин. Пошта и Тел. бр. 17306/24. г.
Бр. 9. Београд 1. маја 1930. год. LVII (57. год.)

За С. П. Друштво власник
претседник, **Мирко Миљковић**

Одговорни уредник
Божидар Ђ. Ранковић

56. редовни годишњи збор Српског пољопривредног Друштва

Навршило се 60 година од оснивања Српског Пољопривредног Друштва (1869. год.), а 23. марта тек. год. одржан је 56. годишњи збор његових редовних чланова и изасланика Подружинских, како је то правилима предвиђено.

Код нас има мало хумано-културних установа које су тако дуго, тако плодно радиле и толико видних резултата дале, као што је Српско Пољопривредно

Друштво. Оно је било прва пољопривредна установа у којој је покренута идеја о оснивању Министарства Пољопривреде, а доцније и идеја о оснивању Пољопривредног факултета на београдском универзитету. У њему су се пре пуних 60 година скупили највећи и најшколованији пријатељи народа и државе и уложили сав труд и старање око унапређења онда јако примитивне пољопривреде, по свима њеним гранама.

Прва савремена пољопривредна справа и алатка, прва поука живом и писаном речи, прво добро одабрано и корисно семе, преко Друштва су у народ распрострањени.

У низу успеха у активном раду Друштва од пуних 56. година протеже се, као златан кончић кроз свилену тканину, непрекидно његово држање ван страначке политике и у доба највећих и најжучнијих политичких борби крајем 19. века, као и по ослобођењу и уједињењу.

Друштвени годишњи зборови пре, па и после ратова, имали су изглед идеалних конгреса, на којима су расправљана важна пољопривредна начелна питања и по њиховим одлукама се кретао рад Друштва и његових подружина.

И на овогодишњем збору друштвеном, у дискусији при претресу извештаја о његовом раду у 1929. год., изнето је неколико предлога и мишљења о будућем раду Друштва, нарочито организацији пољопривредних друштава и удружења по Банским управама, а потом и централног савеза ових у Београду, да би на тај начин приватна иницијатива за рад на унапређењу свеколике пољопривреде и просвећивању народа што боље и што видније успехе постигла.

За овим предлог, да Друштво треба да предузме потребне мере, да број својих сарадника у народу што више повећа и тиме своју акцију у раду развије до крајних могућности, нарочито на васпитавању омладине на селу.

Збор је ове предлоге примио са задовољством и

ставио Управи Друштва у дужност да на њима ради и у дело их спроводи.

Овогодишњи збор примио је и једну новину у Друштвеној унутрашњој организацији. — примљен је предлог Управе (по одлуци прошлогодишњег збора) о измени правила у циљу установљења надзорног одбора, који ће се изабрати и своју функцију почети по одобрењу измена од стране Господина Министра Пољопривреде.

Бор. Љ. Нешић

ИЗ ВОЋАРСТВА

Треба ли шљиву калемити, кад и на који начин?

Да ли ћемо од посађеног шљивара имати веће и трајније користи, то поред повољних климатских, положајних и земљишних добрих погодаба, поглавито зависи и од тога да ли смо за подизање шљивара употребили потпуно добру, правилно одгајену, са добрим и снажним кореном садницу, а нарочито да ли смо је узели, од добрих, снажних, здравих, добро и обилно родних матичњака (шљива). Јер треба имати на уму да уколико се за подизање шљивара узме боља, правилније однегована и са снажнијим кореном садница, у толико ће се она као таква, боље примити, по сађењу мање боловати, снажније расти и бити отпорнија према болестима и штеточинама. А у колико се учини бољи избор њеног порекла, т.ј. да она потиче само од добрих и родних матичњака, у толико је већа гаранција будућег доброг и обилног рађања, а стим и успеха.

Кад је то тако, онда је јасно да при производњи или набавци садница, морамо обратити пажњу на овај избор. Да би се пак то што боље и сигурније учинило, најбоље би било, кад би сваки одгајивач био у

могућности, да сам за себе а према начину производње одабере потребан материјал (изданке, коштице и калем гранчице) и да од тога такође сам произведе потребан број садница. Иначе у данашње оскудно доба у садницама тешко је без ризика добити добре саднице, из друге руке.

Али и ако је ово најсигурнији пут и начин, да се дође до добре саднице, ипак код производње из изданака и из коштице као начина који су највише за препоруку постоји и то: да је код изданачке производње, ако не немогуће, оно врло тешко изабрати и добавити добре изданаке за будућу садницу. Ово долази отуд, што је тешко за производњу изданака у већем броју наћи подједнако добра стабла шљива једно поред другог и на тај начин произвести првокласан-добар материјал, но се за то у већини случајева и поред најбоље воље и пажње, морају узети и нешто лошија стабла, па чак није редак случај, да се узму избијени изданци и од најлошијих. Услед овог, као што видимо, ни произведене саднице из оваквих изданака неће бити по доброти и квалитету једнаке.

А код производње садница из коштица, и ако се могу сигурно изабрати добре коштице, постоји друга препрека што на тај начин произведене саднице кад проради не доносе онако добар род као што је био онај из кога је узета коштица, него обично гори.

Да би пак увек и сигурно могли добити само добре саднице најсигурнији је пут да произведене како изданаке тако и младице из коштица калемимо калем гранчицама одабраним са најбољих шљива што је много лакше изводљиво. То је најсигурнији начин за избор доброг порекла, и пренос добрих особина на будућу садницу.

Само ова корист која се постиже калемљењем шљива, била би довољна да нам каже да шљиву треба калемити. Али кад овом додамо и друге по све важне користи које се калемљењем постижу, баш код ова два начина производње, онда тек видимо прави значај и користи калемљења. На име: позната је мана

саднице произведене из изданака, да има доста слаб корен са мало жила и жилица; да се као таква тешко прима и по сађењу много болује, а доцније доста кржљаво расте. Тако исто познато је да садница произведена из коштице, поред наведене мане има још и туману што споро расте, што увек даје криво и рапаво дебло. Као што видимо, ово су врло велике мане, и оне нам не дају гаранцију доброг будућег успеха, и с тога смо дужни да при производњи те мане отклонимо, а то ћемо такође учинити, ако такве изданке и младице окалемимо. Јер кад се изданак кад треба окалеми при земљи, онда се при овом раду са истог одсеца и одбацује старо дебло. Уклањањем старог дебла и прављењем засека при калемљењу, смањује се за извесно време утрошак хране у надземни део, али се зато сувишак хране утроши на снажење подземног дела, корена. Услед овог настаје оно што је најглавније, да се корен на рачун старог дебла довољно развије и образује више жила и жилица и на тај начин постаје способнији. Дакле на тај начин добивена садница нема ону· ману коју би као некалемљена имала.

Тако исто код калемљења младице произведене из коштица уклања се старо дебло које је иначе слабо, рапаво и криво, а на месту овог из калемљеног дела образује се ново које је у порасту право, снажно, бујно и глатко, дакле нема оне мане коју некалемљена младица има. Према овом, као што видимо, ово је такође врло велика корист од калемљења шљива.

Кад се каже да треба калемити шљиву, то да не би било забуне, нужно је напоменути да је овде реч о калемљењу шљиве само произведене из изданака и коштица т.ј. о калемљењу шљиве на шљиви а никако о калемљењу на џанарици или некој другој подлози. Јер то је већ трећи начин производње о коме сада не мислимо говорити.

И ако се шљива као и остале воћке може са добрим успехом калемити од јануара па у извесним раз-

мацима до конца септембра месеца и на све начине калемљења који су за препоруку, у пракси је запажено и доказано да сви употребљени начини калемљења не дају подједнаке резултате како у погледу процента примања тако и у погледу бољег и снажнијег пораста. На име доказано је да калемљење у пролеће са прошлогодишњом гранчицом, на спајање, исечак и процеп даје мањи процент примања. Да на ове начине због прављења већег засека-ране приликом калемљења калем више болује по калемљењу, те отуда и у порасту изостаје. Да овакви калемови ради заштите избијеног новог младара и његовог правог узраста у већини потребују ударање притке и везивање младара. Да је за ове начине већа потреба у калем гранчици, везиву и калем воску и да је по калемљењу потребно попуштање везе а доцније и потпуно скидање везе, што изискује доста времена и радне снаге.

На против доказано је да *калемљење шљива на пупољке-окце-очење* даје највећи проценат примања; да се најбрже, најлакше а с тим најјефтиније изводи; да по избијању новог младара из каламљеног дела не потребује притка но се исти привезује за заостављени део старог дебла (патрљак), да за исто потребује мање калем гранчице-мање везива а калем воска ни мало, да се при извођењу истог прави најмањи засек (рана), те отуд најмање по калемљењу калем болује.

Како се пак горњи начини калемљења који дају слабије резултате, изводе у пролеће са прошлогодишњом калем-гранчицом а овај други на пупољак и преко лета са зеленим-младим пупољком-окцем, то отуда опет видимо, да и годишње доба калемљења шљива не дају подједнако добре резултате, но да је летње од пролетњег боље.

Према до сад изложеном с правом може се рећи, да је за калемљење шљива најбоље лето, а начин калемљења очење-на пупољак. Кад се ово каже, нужно је напоменуги да се калемљење очењем-на окце врши на тако звано будно и спавајуће окце т.ј. два пута

преко лета и то *прво концем јуна* и *друго концем августа месеца*. Према томе треба знати које је од ова два доба и начина ипак боље за калемљење шљива.

Што се тиче начина самог извођења, утрошка материјала, труда времена, и самог процента примања, они су готово потпуно исти. Али по сигурности примљених калема, и по оним другим користима, које се од калемљења желе постићи, много је боље ово друго доба, а то је сконца августа и на спавајуће окце. Јер код калемљене шљиве концем јула на будно окце, одмах по примању креће ластар, који често до јесени може да израсте по неколико десиметара. Али у већини ти младари до јесени не могу довољно да сазру и да се здрвене и као такви неминовно преко зиме промрзну — пропадну и тиме умањују успех калемљења. Поред овог у ово доба и са овим будним окцем, обично се калемљење врши само на овогодишњем ластару, а не на старијем прошлогодишњем делу, те се и са те стране онемогућава у ово доба калемљење на оном делу на коме желимо ради поправке садница калемити, а то је при земљи. Међутим код калемљења концем августа и у септембру месецу и на спавајуће окце, исто се само прими, али не тера ластар, но преспава-мирује и тек на пролеће потера ластар, који до јесени има и сувише довољно времена, да се добро развије и потпуно сазри, те је као такав потпуно осигуран од штете и пропасти. А поред овог у ово доба већ се са сигурношћу може калемити при дну изданака и младица, — до земље, те је на тај начин већ могуће од избијеног младара образовати ново дебло и цео будући надземни део саднице, што је од велике користи.

Према свему досад изложеном јасно се види да је калемљење шљива врло велика потреба код изданака који се узимају из друге руке и сумњивог порекла, а код младица произведених из коштица неопходно нужно, и да без тога нема сигурног успеха од будућег гајења шљива.

Драг. Ј. Сиремић

ПИТАЊА и ОДГОВОРИ

Борба против штетних птица

Питање: У нашем селу усеве много сатиру штетне птице нарочито галови. Шта је најбоље предузети против њих?

Света С. Танасијевић
секретар благајник

Лазар Танасијевић
председник трновачке подружине

Одговор: Усеве сатиру: гаврани, црне и сиве вране, чавке, а и свраке и креје.

Они су сваштодерци, збирају расута житна зрна, а тек клијало семе ваде из земље, после сејања; пустоше тиме све врсте жита, а највише кукуруз и грашак. Они за време зрења кукуруза, воћа, грожђа и других усева, учине велике штете.

Али они тамане и многобројне инсекте, ситне штеточине ларве од буба, гусеница, црва, пужева, голаћа и мишева. Не манишу никаквој мрцини, од ситних и крупних животиња.

Дакле галови су штетни и корисни.

У случају изнетом у питању галови су штетни, те их треба уколико је могуће уништити:

1) Убијати из пушке преко целе године.

2) Преко зиме, кад су они у јатима гладни а нарочито кад је велики снег треба их тровати стрихнином, отрованом мрцином, коју они онда воле, само у тим приликама морају се њихови лешеви покупити и спалити, да их свиње или пси не поједу.

Овим начином ми их најлакше и најјефтиније утамањујемо.

3) Уништити њихова гнезда у оближним шумама, по забранима, парковима, а и у воћњацима; нарочито онда, кад женка на јајима лежи; моткама им треба гнездо срушити, или ако су гнезда сувише висока треба сачмама-слабим метком из пушке женку на јајима убити.

Чавке, које у рупама, по крововима, на кулама у

грушевинама живе, треба мердевинама тражити и за време лежања на јајима, доцније младунце уништити.

4) На већ посејаним њивама, за време клијања разног семена, најбоље је пушком разгонити их или растеривати их страшилима од старих људских хаљина, или кад обесимо убијене галове на мотке, да их ветар може љуљати. То исто бива и са перима убоденим у кромпир, комадима огледала или стакла, обешеним на приткама тако да су покретна и да бљеште на сунцу.

5) Трешње и остало воће сачуваћемо од њих, када на дрвима начинимо чегрталке, које ветар покреће или на место чегрталка да наместимо неколико малих звонцета, од чијег се звоњења галови плаше.

6) Кукуруз очувамо у јесен од њих, кад га на видном месту у крају њиве обелимо кречом у виду широке траке, у висини самога клипа. По потреби и у самој њиви.

7) Најбоље је дати чувару, пољаку, пушку и муницију, барут и сачме, и да он на галове пуца, где их види, по пољима, да му се плати једна мала награда за сваки пар ногу од поједине врсте убијених штетних птица које он општини или пољопривредној подружини преда. Чувар ће онда чешће пуцати и тиме галове разгонити или убити.

Крушевац 22. V-30 год. *Мајеровић*

Нервоза срца.

Одговор: на питање г. Боре Миленковића, Кукљин—Крушевац. Из писма није могуће закључити о каквој се болести ради. Ту је ипак најмеродавнији лекарски преглед. Можда је потребно чешће се обраћати лекару за савет. Највероватније да је то нервоза срца. За то је потребан одмор, добра храна, не треба се замарати и узрујавати.

D-r Ст. З. Иванић

БЕЛЕШКЕ

Почасни Члан Српског Пољопривредног Друштва. Председник Српског Пољопривредног Друштва г. Мирко Миљковић посетио је 16. о. м. Министра Пољопривреде Господина Др. О. Франгеша и том приликом предао му повељу почасног члана Српског Пољопривредног Друштва за каквог је изабрат на овогодишњем Друштвеном Збору, за његов успешан и агилан рад на унапређењу пољопривреде.

Господин Министар пријатно дирнут пажњом Збора, похвалио је шесдесето-годишњи рад Друштва на културном просвећивању и материјалном подизању нарочито ситног пољопривредника. Ценећи овај корисни рад г. Министар је обећао да ће пружити Друштву већа материјална средства, те да оно преко својих подружина развије још јачу акцију у народу: да наш пољопривредник више производи и боље своје производе негује како би лакше пребродио економску кризу у коју је доспео после минулих ратова и неродних година.

Преглед плугова, одликованих на међународној утакмици у орању приређеној од 21.—31. октобра 1929. г. у Београду, од стране С. П. Друштва:

а) **Обични равнички једнобраздни плугови са покретним колечкама за орање до 16 см. дубине.**

I. *Златном медаљом и дипломом:* 1. Монахија ESB5RB, тип Сава и 2. Еберхарт ESB5, тип Сервус.

II. *Сребрном медаљом и дипломом:* 1. Монахија ESB4 Тип Драва, 2. Еберхарт ESB4R тип Комет, 3. Еберхарт ESB5, тип Јота, 4. Вацек PTP7 5. Бехер ESB4R, 6. Еберхарт ESB3, тип Доминус 7. Бехер D5ME, 8. Вацек PTP8, 9. Сак E6RU, 10. Бехер ESB5RB, 11. Вацек PTP5, 12. Унија RKP8, тип Венцки, 13. Сак E6X.

III. Бронзаном медаљом и дипломом: 1. Вацек P5CD, 2. Сак E7E, 3. Сак B6X, 4. Сак E6E.

б) **Обични равнички једнобраздни плугови са покретним колечкама, за орање преко 20 см. дубине:**

Златном медаљом и дипломом: 1. Вацек PTP10, 2. Сак E9E и 3. Сак D10E.

в) **Обични равнички једнобраздни плугови са непокретним колечкама:**

I. Златном медаљом и дипломом: 1. Унија TR6 тип Венцки.

*II. Сребрном медаљом и дипломом:*1. Унија TR12 тип Венцки.

г) **Обични двобраздни плугови:**

I. Златном медаљом и дипломом: 1. Еберхарт ZESB2/4R тип Реформ Пони, 2. Еберхарт ʁZE6R тип Беро и 3. Монахија Z16MK.

II. Сребрном медаљом и дипломом: 1. Вацек D3O, 2. Сак Z6NX и 3. Сак ZH6PN.

д) **Једнобраздни брабанти:**

I. Златном медаљом и дипломом: 1. Бехер OSB5N и 2. Бехер OSB4N.

ђ) **Двобраздни брабанти:**

I. Златном медаљом и дипломом: 1. Бехер ZPA5JR.

II. Сребрном медаљом и дипломом: 1. Бехер DOSB5N.

е) **Брдски обртачи с колечкама:**

I. Сребрном медаљом и дипломом: 1. Монахија W18M тип Авала.

ж) **Брдски обртачи с једним точком:**

I. Бронзаном медаљом и дипломом: 1. Бехер OPKSOST и 2. Дочић „Рало 2“.

Љубљански велесајам. Под највишим покровитељством Њ. В. Краља Александра одржаће се од 29. маја од 9. јуна у Љубљани X. јубиларни велесајам, на коме ће учествовати велики број фабрика и трговаца са најразличитијом робом.

Пољопривредна изложба у Прагу (Чехословачка). — Од 25. маја до 1. јуна одржаће се у Прагу велика пољопривредна изложба, како пољопривредних производа тако и разних пољопривредних справа и алата. Посетници имају право на попуст у вожњи од 33% на чехословачким железницама.

За сва ближа обавештења обратити се: Zemédélska Jednota Csl. Republiky, Prague, Florenc 27.

35 Пољопривредна покретна изложба немачког пољопривредног друштва која се одржава од 27. маја до 1. јуна у Келну убраја се у највеће изложбе 1930. године. Она се одржава на простору од 40 хектара (400.000 кв. м) и на њој ће бити изложено око 3.000 најбољих оплемењених животиња као и 8-9000 разноврсних пољопривредних машина и алата; сем тоја излагаће се на простору од 15.000 кв. најсавршенији производи пољопривреде. Ова покретна изложба немачког пољопривредног друштва све више привлачи на

себе пажњу иностраних интересената. Она је нарочито корисна за купце пољопривредних машина, машине за пољопривредне споредне гране, за селекциону стоку и т. д.

Ближа обавештења заинтересовани могу добити од нашег Министарства иностраних дела.

Калемарски курсеви у Сопоту и Жуковцу. — *Пољопривредна Подружина у Сопоту* среза космајског, која је по броју чланова у 1929. години била најјача и као таква ће по свему изгледа и у овој години остати, поред посредничко-набављачког рада, који је увек био обилан, приредила је у другој половини марта ове године у бановинском воћном расаднику у Сопоту шестодневни калемарски курс за обуку младића у размножавању — калемљењу, подизању и гајењу воћака и лозе.

Сл 22. Учесници воћарско-виноградарског калемарског курса у Сопоту са среским начелником и ср. пољопр. референтом.

На курсу је како се из горње слике види, било 105 младића из среза космајског, од којих су 95 синови чланова Пољопривредне Подружине, а остали других пољопривредника. Курс је организовао и њиме руководио срески пољопривредни референт и управник расадника г. Душан Тошић, чијим трудом и заузимањем Пољопривредна Подружина у Сопоту у свом раду даје тако плодне резултате.

Пољопривредна Подружина у селу Жуковцу код Књажевца уз помоћ Друштва одржала је ових дана четвородневни

курс за обуку младића из места и околине о калемљењу лозе и сађењу ове и гајењу винограда, на коме је учествовало преко 40 курсиста.

Подружина у Жуковцу спада међу мање и сиромашније, али по раду и агилности у врло вредне и напредне друштвене подружине. Она је у пролеће 1928. године из својих скромних средстава опет уз помоћ Друштва приредила први а ове године други калемарски курс.

За успешан рад ове Подружине највише заслуга има њен оснивалац и садањи секретар г. Јанко Станковић учитељ кога као правог народног учитеља помажу ваљани и вредни пољопривредници из Жуковца.

Руковођа курса био је г. Тихомир Ђорђевић ср. пољопр. референт у Књажевцу — редован члан друштва.*)

Виноградарски-воћарски калемарски курс у расаднику воћном у Шапцу. У Бановинском воћном расаднику у Шапцу, приређен је пролетњи десетодневни калемарски курс из виноградарства и воћарства а из реда сеоских младића среза поцерског, којих је на курсу било 20.

Сл. 23. — учесници калемарског курса са начелником среза г. Мил Миловановићем.

Курсом је руководио в. д. ср. пољ. референта и управник расадника г. Б. Поповић са помоћником г. М. Матићем.

Воћарско-виноградарски курс у Лазаревцу. У бановинском воћном расаднику среза колубарског одржан је пето-

*) Слика — фотографија учесника курса није могла ући у лист због нејасноће.

Уредништво.

дневни практични течај калемљења воћа и лозе у времену од 1 до 6-IV- ове године.

Курс је организовао о њиме руководио управник расадника срески пољопривредни референт инжењер — агроном г. Чечен Иван, а вежбама у калемљењу руководио је његов помоћник г. Милановић Милорад. На курсу је учествовало 35 младића са села.

Сл. — 24 Са воћарског курса у Лазаревцу.

Уједно у циљу што јаче пропаганде у народу на сузбијању штитасте ваши трећег априла одржан је *школски дан за чишћење шљива* и сузбијање штитасте ваши са децом из старијих разреда из оближњих села под водством учитеља г. Љубивоја Аћимовића, управитеља основне школе Лукавичке.

Пољопривредна Подружина у Честину, среза гружанског Бановине дринске, извештава да је на крагујевачком тржишту у суботу 8. марта ове године био изведен велики број дебеле стоке — говеди, како волова, крава и телади, тако и бикова, док је број трговаца живом стоком и у опште број купаца дебеле стоке био врло мали.

Родна 1929. година донела је обилан принос у зрнастој и другој сточној храни и дала повода многим пољопривредницима, да храњењем и гајењем стоке, кукуруз, јечам, овас и сено боље — по повољнијој цени уновче, пошто им је цена на тржиштима врло ниска. Ово је учинило, да сада у околини Крагујевца, а нарочито у Горњој Гружи, има велики број урањених грла говеди разне старости и величине, која се по повољној цени могу узети. *Б.*

Обилат принос маслиновог уља-зејтина у 1929. години. Подружина Српског Пољопривредног Друштва у Петровцу на Мору Бока Которска, известила је своју централу у Београду, да је принос маслиновог зејтина у прошлој години и по количини и по квалитету био изврстан. Ово је учинило, да су цене зејтина тамо врло ниске тако, да се на веће количине може добити по 10,50 динара килограм франко пароброд Петровац с тим да купац има своје судове за пријем уља.

Б.

Лепа плодност код овце. Једна овца, својина Гвоздена Мацаревића, из села Бобове, општ. Суводање, среза подгорског, ојагњила је, 1. марта троје живих и здравих јагњади, од којих је двоје мушко а једно женско. Интересантно је да је ова овца *близнак* и да је до сада три пута јагњила по двоје јагњади.

Живковић, ветеринар.

Гајење соје у Улцињу. — Соја — кинески пасуљ — у потоње доба веома је заинтересовала привреднике, као будућа храна човечанства. То је врста пасуља — лептирњача која се гаји нарочито у Кини и Јапану.

Соја успијева гдје и пасуљ — јужна биљка — док сјеверније не може да сазре. Наравно, воли добру земљу, а може и на слабијој, па и у сушним крајевима — опет прилично роди. Код нас у околини Улциња сије се као и кукуруз у браздама, а неки и на кућице — оџаке. Не пење се високо.

У околини Улциња соја, или како је обично зову „мала фаџола“ — „црно-пупка“ (по арнаутски „грош-ћори“) гаји се од давнина; по причању, муслимани су је нашли кад су ове крајеве поплавили, док, други доказују, да су је из Азије пренијели на својим „ћемијама“, као морепловци. Гаји се у велико између кукуруза, али је слабо искоришћавају, јер је не знаду кувати. Стока је слабо једе, а пернад — живина никако, те је сељак — муслиманин — продаје јевтино, највише дин. 3.50 по 1 кгр.

Улцињска соја, обично је бијела, прилично крупна и роди добро. Ради утврђивања њене хранљивости, у новембру пр. год. послао сам исту на анализу Држ. Пољопр. Оглед. Контр. Станици у Сплиту, која се установа најљубазније одазвала и поставила овај резултат:

Влаге	9.83%
Сирове масти	17.68%
Азотних твари	33.41%
Угљико хидрата	29.31%
Рудних твари	5.10%
Сирових влаканаца	4.67%

Установа напомиње: „састав се мијења према садржини влаге и климатских прилика. Станица не посједује техничких средстава за установљење витамина — орган. материја.“

Овом приликом, напоменуо сам само, да се соја код нас гаји, не износећи хранљиве састојке, употребу и др. с тога, што је о томе већ било говора у јавности, а изцрпно у књижици „Соја“ од Н. Ангелова. Пратићу даљу културу соје код нас, скренути пажњу и у своје пријеме саопштити резултат преко „Тежака“.

Улцињ — Ц. Гора Агр. *Иво Калуђеровић.*

Противу кукурузног црва. Имамо наређење, да сву кукурузовину спалимо најкасније до 15. маја да би на тај начин уништавали кукурузни црв.

У околини Пожаревца у стара времена мора да је црв правио велике штете, те му народ, да би га умилостивио, празнује дан (први петак иза Духова).

Како је црв и даље чинио своје, ја сам пре 40-50 година питао Српско Пољопривредно Друштво у Београду за лек или средство противу кукурузног црва. Друштво је преко Тежака одговорило, да се кукурузовина жање што ниже до земље, или остатак стабљике с јесени заорава или преко зиме употреби за гориво или ђубре. Наши иначе вредни стижани су ишли у масама по њивама, те су се уверили да црв доиста зими станује у кукурузној стабљики на 10-20 см. над земљом, кукурузовину су жњели с почетка до земље, а како се то показало непрактично, јер се таква кукурузовина теже суши и буђа у већим стоговима, свуда је уобичајено да кукурузовину жању што више изнад земље, у колико је она крупнија, па тај остатак секу мотикама до у земљу, те употребљавају за гориво, простирку и ђубре или спаљују.

Од тога доба дакле од пре 30-40 година у нашем Стигу нема велике штете од тога црва.

Према овом педесетогодишњем искуству у предратној Србији надлежни би корисно учинили, када би своју наредбу о спаљивању кукурузовине, изменили у толико, да у место да заражену кукурузовину жањемо што ниже и да исту до 15. маја спаљујемо, да је жањемо 20-40 см. над земљом па тај остатак стабљике да се сматра заразним и да се исти до марта на некоји начин уништи.

У питању је да ли ће црв чекати 15. мај у сувој стабљици, јер из искуства знамо да се исти и у априлу јавља по њивама. На надлежнама је да ове наводе провере.

Ал. Нешић,
земљорадник.

Култура смокава у многим нашим крајевима није пажена како то заслужује. Позната је велика корист смокава,

које се троше не само у свежем и сувом стању као изврсно воће, већ и као сурогат каве а пургативни шећер наше далматинске смокве у вези с другим лековитим јужним биљем употребљава се како је познато и у сврхе лечења (познати Фигол!) Све то упућује да нарочиту пажњу треба посветити нези смокава.

КЊИЖЕВНОСТ

Наша Индустрија, занати, трговина и пољопривреда. — Издање Министарства Трговине и Индустрије од Миливоја М. Савића начелника истог Министарства, Сарајево — Државна Штампарија. Цена 25 дин.

Ово је VII књига г. Савића у којој је темељно разрађен Одељак о Пољопривреди, а нарочито о појачању — интензивирању пољопривредне производње.

У данашњој пољопривредној кризи врло је тешко решити проблем: повећања рентабилности у газдинствима наших пољопривредника. Пољопривреда се данас баш зато и налази у кризи, јер се у врло великој мери смањила њена рентабилност, те повећати чист приход земље, значи ублажити кризу.

Писац у књизи наводи све моменте који утичу на појачање пољопривредне производње као: појачање пољопривредне производње и капитал. Бегање капитала са села и избегавање варошког капитала да не иде на село. Настањивање варошана у села. Сигурност на селу. Утицај општина на појачање пољопривредне производње. — Осигурање Здравља стоке. — Важност комуникација. Општинске утрине и општинске шуме. О планинским испашама и суватима. — Прегруписавање имања, одводњавање, наводњавањ . Пошумљивање голети. Идење мушкараца у печалбу? — Уништавање гусеница и др. штеточина на биљу. Ђубрење. — Гајење све врсте стоке и живине. — Унапређење воћарства и виноградарства. Унапређење баштованства на селу и т. д. Укратко: писац је у овој књизи унео драгоцени материјал: шта треба у будућности радити на интензивирању пољопривредне производње.

Ову врло корисну књигу треба да има сваки пољопривредник.

Од истог писца изашле су из штампе још и ове две књиге:

Државни живот и индустрија земаљске одбране Београд 1929. и

Индустрија и царинска тарифа студија Миливоја М. Савића Београд 1929. Цена 20 дин.

У овој студији нарочиту пажњу заслужују одељци:

Пољопривредици и наша царинска тарифа.

Колики је број оних који у нашој земљи живе од пољопривреде, и

Шта би требало чинити да запослимо све наше исељенике и печалбаре?

Ж. М.

Гајење ружа. — Милорад П. Зечевић управник државног парка „Топчидер" у пенз. — Београд 1930. год.

Наша млада пољопривредна литература увећана је овом врло практичном књигом М. Зечевића, управника државног парка у пенз.. Књига је написана врло течним стилом, те је приступачна свакоме.

Гајење ружа код нас је тек у зачетку, те је ово упуство добро дошло свима пољопривредницима, а специјално љубитељима руже и цвећа. Ова практична књига препоручује се и варошком свету. Ружа није луксуз, већ потреба савременог човека; њено место треба да буде и у сваком сеоском врту.

Ружа, као индустријска биљка, храни многобројне породице, које се културом ове биљке баве као нпр. у Бугарској и Француској. Нарочито Бугарска много гаји ружу ради дистилације ружиног уља, које достиже баснословне цене, раније на цариградској пијаци, а данас и на западним европским тржиштима. Према овоме не би ништа стајало на путу да и ми на нашем југу гајимо индустријску ружу.

У овој књизи врло стручно и до ситница је описан начин производње и нега ружа. Једина јој је замерка, што је изостављено код појединих врста (ботаничка подела) ружа побројати бар по неколико најбољих сората, како би се читаоци могли служити катalозима вртарских предузећа.

Цена књизи је 10 динара. *М. Н. Лолић.*

Агрономски Гласник. — Ових је дана изишао први број Агрономског Гласника као гласила Савеза Југословенских Агронома. Лист излази, као наставак досадашње Господарске Смотре која је излазила као гласило Удружења Агронома у Загребу и Агрономског Прегледа као гласила Удружења Агронома у Београду.

Садржај листа: *Др. Стјепан Пошшић*: Предговор. *Др.*

Људевит Прохаска: Агрономи. *Инж. Стјепан Јурић:* О узроцима садање пољопривредне кризе. *Др. Алберт Огризек:* У обрану наших домаћих примитивних пасмина. *Инж. Божидар Јовановић:* Употреба вештачких ђубрива код окопавина. *Инж. Радо Лах:* Уплив кмемијске дружбе на културне установе у Словенији. *Др. Људевит Прохаска:* Царинска тарифа и пољопривреда. Вијести Савеза Удружења Југ. Агронома. Пољопривредне вијести. Литература. Из редакције.

Број опсиже 44 странице великог октав формата. Штампан је на фином папиру и украшен са бројним илустрацијама. По жељи писаца чланци ће се штампати латиницом или ћирилицом. Годишње излази 12 бројева. Претплата за државне и самоуправне установе 160 Динара, а за приватнике и Удружења и сл. 120 Дин. годишње. *Администрација се налази у Загребу на Александровом тргу 3.*

Препоручујемо читаоцима „Тежака“ овај наш нов одлично уређен стручни лист, у коме ће наћи корисних поука.

БОЛЕСТИ, *које пси преносе на људе и стоку,* од Dr vet. H. C. Антонија Вуковића, са 23 слике у тексту, 95 страна 8^0. Цена 25 динара. 1930 год.

Под горњим насловом изашла је из штампе књига уваженог г. Вуковића, познатог ветеринарског стручњака код нас. То је попуњено издање ћирилицом једног ранијег издања исте књиге латиницом.

Ниједна домаћа животиња није тако многоструки преносилац разних заразних и паразитарних болести на човека и друге домаће животиње, као што је то случај са псима. То је једна велика мана псећег рода. И стручњачки израђена књига г. Вуковића, у којој су систематски изложене све те болести људи и животиња, које пас може пренети, од велике је користи за сваког у нашој земљи, нарочито кад се узме у обзир да код нас има много паса и да се о њима мало води рачуна. Нарочито ветеринар вршећи одредбе ветеринарске полиције у спречавању сточних заразних болести, могао је да запази колику штету наносе нашем привредном животу — не пси у опште — већ господари, који о својим псима не воде довољно или никако рачуна и непознавање нашег света најосновнијих ствари из ове области. И вероватно је то сазнање и утицало на г. Вуковића да у предговору и уводу својих стручних излагања изнесе онако строг суд о псима у опште. Ми не би могли тако мишљење одобрити, нити сматрамо да су пси постали непотребни човеку — али разумемо г. Вуковића, кад помислимо, како се пси код нас држе.

Све болести, које пси преносе на људе и на стоку

стручњачки и лаким, широким масама приступачним стилом, изнешене су у овој књизи. Још су у текст унете и лепе слике које га и чине још разумљивијим. Свака је болест објашњена, у чему је она, на који је начин преносе пси, као и начин на који се она може избећи. Зато је ова књига од велике користи за сваког оног, који држи псе а то ће рећи за све нас, јер је пас још увек и у Енглеској као и код нас умешан у живот свију људи. Још увек човек у многоме искоришћује пса или га држи из задовољства и једини недостатак паса јесте у овим болестима. Али паметним руковањем са њима те се болести могу лако избећи. Доказ нам је Енглеска, у којој има много паса, где није било ни једног случаја беснила за последњих 50 година.

И ако се г. Вуковић у овој књизи изјашњава противу држања паса — сви они који воле и држе псе треба да прочитају ову његову књигу и послушају његове савете, јер ће на тај начин отклонити и последњи приговор њиховим помоћницима — псима — и избећи ће многе опасне болести, које се са паса преносе на људе и стоку. А наши сточари нарочито треба, да се преко ове књиге упознају са многим болестима домаће стоке које ова добија од паса или преко њих, јер ће на тај начин избећи многу штету. Ово је у толико важније, што код нас још увек сточар не може бити без пса.

Смедерево.

Милутин Фр. Гец,
ср. ветеринар

ДОПИС

Кроз наша села.

У очи Благовести путујем возом. Пролетњи дан, па сва природа оживела. Воћке цветале и маме погледе путника. Пшеница озеленила, негде бујнија, а местимице слабија и редичава на лошијим земљама и она која је касније посејана.

На понекој њиви, виде се ратари са плуговима, преоравају угари и са сејалицама сеју кукурузе. Благовести су и време је сејању раних кукуруза. А пртјатно је осматрати да су скоро све њиве јесенас и зимус, а нешто мало пролетос угарене. Значи да наши пољопривредници поимају вредност угарења својих њива. Очигледно је да су куд и камо беритатније јесење и зимње угари од пролетњих. Јесење и зимње угари задржале су влагу и земља је трошна, па се из ње влага не испарава нагло, као из пролетњих угара. Пролетње

угари ветар издува и осуши и често пољопривредници много изгубе, ако ускоро не добију кишу, да те пролетње угари дрљачом подрљају и влагу задрже, па их одмах и засеју.

У возу се поведе разговор и о дрљању пшенице у пролеће. Неко вели то је врло добро. Други каже, не бих ја газио моју пшеницу, нека ње нека расте и без дрљања. Доказана је ствар, додају трећи да је то добро и ми смо се на делу уверили. Кад пшеницу у пролеће подрљамо, нарочито кад је пролеће суво као ово сада, после 3—4 дана, гурне расти, добије зеленију и здравију боју, чисто се опраши и мора дати више и бољег рода. Многа коровљика пропадне, те је доцније лакше пшеницу и оплевити. Може се дрљати и до Васкрса и ако је поодрасла, неће јој то наудити, биће јој поможено.

Поче се у возу разговор и о киши, како је у неким местима нема већ скоро два месеца, те су на неким љућим земљама и плугови стали. Не може да се оре. Траве застале па и жита. Док ће један сељак у возу рећи: Вала не треба нам ни киша. Ономлане и преклане није нам родило, па нам је било тешко, нисмо имали. Лане је добро родило, па нам опет није вајда. Јефтино, џабе, па је нама сељацима свеједно, било кише или не било, родило не родило.

„Немој тако говорити по Богу брате," прихватише други. „Дај Боже кише, нека роди. Кад народ има макар доста хране, моћи ће да живи и биће свима лакше. Ти може бити ниси куповао кукуруз оних двеју неродних година, па не знаш како је, зато тако и говориш."

Сиђем са воза и продужим пешке полако путем. Наслађујем се оне дражесне природе и размишљам о разговору, који се водио у возу. У том сретнем једног сељака, средњих година, гони једно назиме, свезано вренгијом до предњих ногу. Запитам га: је ли купио назиме или га гони да прода. „Купио сам га", вели, „у Лазаревцу за 30 банки, а као што видиш нема у њему једва 20 кила живом. Кад сам имао свиња, нисам имао жита, па сам свиње морао продати пошто зашто. Сад, кад имам жита немам свиња, те сам ово морао платити скупо. Скупо, господине, али морам да га имам. Хранићу га, имам доста кукуруза, па нека имам бар деци омршаја. Тешко је, мој господине. Видиш како се мучим гонећи ово назиме, а док смо били у *задрузи*, нисам ништа бринуо, живео сам безбрижно, уранимо по 4—5 свиња за посек, закољемо по једно јуне или краву, дамо кожу говеђу на израд опанчару и имамо сви у кући обуће, скоро за годину дана, ретко кад докупимо. Свега доста. Али шта ћеш, задруга се растури јер се нађе један лењивац, кога нисмо могли на леђима вући. А

задруге су нам тако потребне, нарочито сада, стога би то питање требало законом уредити. Јер ево овако, имања се исцепкаше и онај ко би хтео да ради, не може да постигне никакву економију, на оним узаним а растуреним њивицама.“

Вића П. Матић,
члан Управе Срп. Пољопр. Друштва.

Записници седница

Управног Одбора Срп. Пољ. Друштва.

11. држане 11. марта 1930. г. у Друштвеном Дому у Београду.

Били су присутни г. г. претседник М. Миљковић, ппретседник Др. Т. Митровић и чланови: Д. Спремић, Т. Владисављевић, В. Матић, А. Рашковић, С. Ратковић, С. Партонић, Др. М. Градојевић, Н. Петровић и Л. Сладековић.

Претседавао претседник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић

I

176) Прочитан је и примљен записник 10. седнице Управног Одбора.

II

177) Прочитан је и усвојен записник 10. седнице Књижевног Одбора.

III

178) Прочитан је записпик 1. конференције свих секција, па је такође усвојен.

IV

Прочитан је записник 10. седнице Финансијског Одбора, па је одлучено:

179) да се прими знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1.000 динара;

180) да се прими знању, да је извршен преглед касе и нађено стање исправно;

181) да се г. Ж. Вујичићу не може дати тријер на кредит, већ да се упути да се упише за члана Подружине и од ње тражи тријер;

182) да се по мишљењу Друштвеног адвоката одбије понуда Ј. Бешлића као беспредметна;

183) да се не може дати семе на кредит управнику ср.

радника у Влад. Хану, већ да му се препоручи да оснује Подружину, преко које ће моћи пољопривредници да се кредитирају;

184) да се одговори управнику ср. расаднику из Гиљана, да се кредитирање Подружине не може вршити све дотле, док се не пријави Друштву ради пријема у састав.

V

Прочитан је записник 10. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

185) да се набави од Осечке Љеваонице 39 сејалица дворедних за кукуруз, као и да се исплате послате мустре: једна дворедна сејалица и две дрљаче;

186) да се набави од Саксонске фабрике стакла 5000 тегала за конзервисање;

187) да се понуди Вардарској Бановини луцерка по 18 дин. франко овде.

VI

Прочитан је записник 10. седнице Програмског Одбора, па је одлучено:

189) да се прима знању да је израђен предлог програма рада за о. г. стим, да се исти умножи и разда члановима Управе, па узме у претрес идуће седнице;

189) да се по молби бр. 2452 поклони један плуг обртач од оних који су учествовали на међународној утакмици и да се спреми предлог за идућу седницу, за раздавање и осталих плугова, које је Друштво добило на слободно располагање;

190) да се по предлогу Страгарске Подружине, штампају обвезнице, које ће давати чланови својим Подружинама, за узету робу;

191) да нема места да се пред годишњи збор изнесе предлог бр. 2722, али да се учини предлог Мин. Пољопривреде да даје награде за правилно подигнуте и гајене шљиваре;

192) да се усваја мишљење Краљевоселске Подружине, да се домаћички течај држи у Краљевом Селу а не у Врбици;

193) да се препоручи Управи Држав. Монопола молба Подружине из Ваљ. Каменице, којом тражи да се одобри гајење дувана у ср. подгорском;

194) да се по молби Бањевачке Подружине, упути г. Н. Ђорђевић са Умке, да одржи тражена предавања, коме да се у име дневнице и трошкова паушално плати 200 дин.

VII

Саслушана су мишљења инспектора за Подружине, па је одлучено:

195) да се прими у састав нова Подружина у Приликама, пошто је испунила све услове;

196) да се одобрава кредит Подружинама: у Бањевцу 15.000, у Љубовији 35.000, на Руднику 12.600, у Врању 18.000, у Кратову 7.5 0, у Борачу 6.000 и у Ариљу 20.000 динара стим, да се у кредит урачуна и стари дуг и да одобрене суме могу користити према броју чланова.

I

V

Саопштења и предлози;

197) Председник саопштава, да је примљен извештај од Дирекције Држав. Железница, да Друштво не може добити повластицу за годишњи збор, али да су одмах предузети кораци у Мин. Саобраћаја преко г. В. Матића члана Управе и да је обећано, да ће се повластица дати. Одбор прима знању и умољава А. Рашковића члана управе, да поводом тога посети г. Министра Саобраћаја и ствар му се разложи.

198) Ппредседник предлаже, да Финансијски Одбор поднесе предлог за разврставање службеника, пошто је правилник усвојен. Одбор прима предлог.

Са овим је седница закључена.

12. држане 14. марта 1930. г. у Друштвеном Дому у Београду.

Били су присутни г. г. претседник М. Миљковић, ппретседник Др. Т. Митровић и чланови: Д. Спремић, Т. Владисављевић, Б. Ранковаћ, А. Рашковић, С. Ратковић, В. Матић и Н. Петровић.

Претседавао претседник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

199) Претседник саопштава, да је седница сазвана по писменом прегледу г. Т. Владисављевића члана Управе, ради решавања о помоћи француским пољопривредницима пострадалим од поплаве. Позива секретара да предлог прочита. Пошто је предлог прочитан, претседник изјављује, да верује, да су сви чланови свесни велике несреће која је снашла Француску, и не сумња да су сви сложни у томе да пострадале пољопривреднике треба одмах помоћи.

После живе дискусије о несрећи која је погодила наше

пријатеље Французе, и после једногласне сагласности да треба помоћ одмах дати, одлучено је:

1. да Српско Пољопривредно Друштво дâ из својих средстава 5000 динара као прву помоћ;

2. да се препоручи свима Подружинама, да одмах образују одборе за прикупљање прилога у новцу, пшеници и грађевинском дрвету, у целој својој околини;

3. да се прилози у натури, ако су дотична места удаљена од железнице и лађе, уновче због избегавања трошкова око транспорта, па новац сваких десет дана шаље Друштву;

4. да се сви прилози које прикупи Друштво, пошаљу непосредно једном пољопривредном Друштву у пострадалим крајевима, и

5. да се замоли Краљевска Влада, да одобри транспорт прилога у натури, бесплатно на железницама и бродовима у државној експоатацији, као и да се због новчане кризе која код нас влада не шаље готов новац, него да се у земљи набави храна и материјал, па то шаље.

Са овим је седница закључена.

13. држане 19. марта 1930. г. у Друштвеном Дому у Београду.

Били су присутни г. г. Претседник М. Миљковић ппретседник Др. Т. Митровић и чланови: Д. Спремић, В. Матић, Б. Ранковић, Т. Владисављевић, А. Рашковић, С. Партонић, Н. Петровић, С. Ратковић, Др. М. Градојевић и Л. Сладековић.

Претседавао је претседник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

200) Прочитани су и примљени записнипи 11. и 12. седнице Управног Одбора.

II

201) Прочитан је и примљен записник 11. седнице Књижевног Одбора.

III

Прочитан је записник 11. седнице Финансијског Одбора, па је одлучено:

202) да се прими знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 динара;

203) да се усваја текст обвезнице које ће Подружине узимати од чланова, али да обвезницу предходно прегледа адвокат, па онда да се штампа у 20000 примерака;

204) да се прима снању да је наплаћен згодитак од

90000 динара који је добивен на обвезници ратне штете, и да из те суме Финансијски Одбор купи на берзи 200 ком. обвезница ратне штете;

205) да се Општинама Осладићској и Буковичкој дају прскалице на кредит, на подлози обвезнице коју да овери срески начелник;

206) да се Владимирачкој Подружини продужи до јесени рок за исплату дуга, али на подлози нове обвезнице:

207) да се Варваринској Подружини врати молба за продужење рока за исплату дуга, да је потпише и претседник Подружине ако је са њом сагласан, па онда да се донесе одлука.

IV

Прочитан је записник 11. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

208) да се по понуди бр. 2552 узимају Сакови плугови по потреби;

209) да се ручне прскалице „Идеал“ продају по 200 динара комад;

210) да се набави од С. Кундеа: 200 маказа за сечење гусеничних гнезда, 200 воћарских тестерица, 200 гребла за воће, 200 берила и 400 калемарских ножева од 10 см;

211) да се по понуди бр. 3222 набави 8000 кгр. рафије по изложеним условима.

V

Прочитан је записник 11. седнице Програмског Одбора, па је одлучено:

212) да се понова замоли Банска Управа у Нишу, да одобри ср. пољопр. референту из Књажевца, да одржи курс код Жуковачке Подружине, зашта ће му Друштво дати на име трошкова и дневнице 400 динара;

213) да се среском начелнику у Брчком не могу поклонити књиге за општинске пољоприв. одборе, већ да му се пошаљу правила за оснивање Пољопривредних књижица и читаоница;

214) да се претрес програма рада, одложи за идућу седницу.

VI

Саслушана су мишљења инспектора за подружине, па је одлучено:

215) да се прими у састав Подружина из В. Плане, пошто је испунила све услове;

216) да се одобрава кредит Подружинама у Крњеву

26.100, у Параћину 6000, у Ковину 15.000, у Приликама 19. 200 и у Белановици 40.000 динара, с тим да се урачуна и дуг, као и да кредит могу користити према броју чланова.

VII

217) По предлогу Осечког Пољопр. Удружења, да се предузму мере против осигурања у несрећним случајевима, пољопривредних намештеника и радника, одлучено је: да се тражи од окр. уреда препис предлога.

VIII

Саопштења и предлози.

218) Прочитано је писмо шефа Кабинета Г. Министра Пољопривреде, којим извештава да ће Г. Министар доћи на годишњи збор ако не буде спречен. Одбор приму знању.

219) Прочитано је писмо Тргов. Оделења Пољског Посланства, којим позива на Сајам у Познању. Одбор прима знању.

220) Председник саопштава да је ово последња седница старе Управе и захваљује се свима члановима на преданој сарадњи. Моли чланове да сви дођу на годишњи збор и узму учешћа у дебати.

Са овим је седница закључена.

Ратари и Господари

ако желите да весело и ваљано косите Ваше ливаде наручујте само гласовите и на дал. чувене ковane косе ВАРШАРКЕ Павла Гргића из најстарије и најгласовитије радње. Радња постоји и навршује ове године стогодишњицу свог опстанка **те ћемо ове године своје муштерије најбоље задовољити.** Наше су косе изванредно оштре и дуготрајне и за сваку траву удешене као и за жито.

За сваку косу дајемо потпуну гаранцију што се год не свиђа замењујемо у истој години. Цена косама по комаду 80 дин. код наруџбе од десет комада добија се једанаеста коса на дар. Косе израђујемо у свакој форми и величини од најбољег енглеског челика. Имадемо праве Талијанске цепане брусове уз цену од 15—50 дин. по комаду према квалитету и величини. По вољи израђујемо и имена на косе. Молимо тачну адресу код наруџбе. Отпрема тачна и брза.

Павле Ћосић - Гргић

Најстарија радионица кованих коса

Утемељена 1830. године.

Мркоњић Град - Босна 6—1

Оглашујте у „Тежаку“ који се штампа у 10.000 примерака и залази у најнапредније сељачке домове по свима крајевима наше Отаџбине.

ВИНОГРАДАРИ! У интересу је сваког од вас да при извођењу ма каквог посла у подруму има при руци књигу:

»ВИНАРСТВО«

која се добија код Српског Пољоривредног Друштва у Београду, по цени од 30 дин.

Ако имам испуцане руке

онда изаберем што ми најбоље чини између седам специјалних врста **Фелерових Елзасапуна здравља и лепоте** (Сапун од љиљанова млека, љиљанове креме, од жуманцета, глицерински, бораксов, катрански, бријачи). — Чистоћа тих сапуна и њихови лековити састојци уветују најповољније дејствовање. А уз то дивни мирис! За негу лица, те против сунчаних пега узимам ЕЛЗА-CREME-ПОМАДУ.

Чините и Ви тако — помоћи ће и Вама!

5 комада Елза сапуна по избору стоји 52 дин. франко уз послат новац унапред, поузећем 62 дин. 2 лонца Елза-Креме-помаде 40 дин. франко уз послат новац унапред; поузећем 50 дин. Добива се свуда! Где нема изволите наручити изравно од наслова;

EUGEN V. FELLER, lekarnik — Stubica Donja, Elsatrg 366.

Неколико савета нашим читатељима:

1. ПАЗИ, да дневно барем једном темељито испразниш стомак и црева.

2. ПАМТИ. да многе болести настају услед неуредне пробаве.

3. НЕ ЗАБОРАВИ, да здравље и снагу добиваш храном само онда, ако је пробавља здрав стомак.

4. БУДИ ОПРЕЗАН код избора лекова за чишћење црева и јачање стомака.

5. УЗМИ као сигуран и испробан лек код неуредне пробаве, тврде столице и болести стомака познати ФИГОЛ-еликсир Др. Семелић, који се добива у свим апотекама.

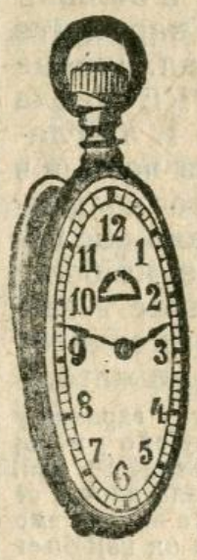
ФИГОЛ производња и поштом уз доплату равашиље Апотека Др. Семелић, Дубровник, 2/48.

Цена: 3 флаше Дин. 105·—, 8 флаша Дин. 245·—, а 1 флаша Дин. 40·— Тражите на углед проспекте, многобројне захвалнице и признања о ФИГОЛУ.

Што на једном часовнику

просудити можете заправо је само ваљштина

али најважније ипак је строј за који код купње не можете знати, да ли је добар или је лош — О Сутнер-сатовима из властите реномиране швицарске творнице сатова знаде се већ преко 32 год., да су прворазредне те да иду тачно на секунду. Прве Суттнер-сатове добијете у свим ценама — Већ за

44 Дин. добијете прави швицарски Анкер Ремонтуар часовник бр. 120 најтачније регулиран а само 58 дин. стоји прави швиц. Ремонтуар Роскопф часовник бр. 121 са 1а стројем светлећим радиум бројкама и казаљкама. А само **98** Дин. стоји часовник на руку бр. 3720 са кожнатим кајишем, добрим стројем у доброј квалитети. — Надаље само **49** Дин. платите за праву Анкер будилницу бр. 125 са поникланом покућицом 16 см. висине. Џепне и часовнике на руку украсне предмете и дарове свих врсти из злата, сребра и т. д. у најмодернијим изведбама. часовнике њихалице кухињске сатови ит.д. у огромном избору налазите у новој илустрованој воликој кућној књизи коју

и Ви добијете бесплатно

ако је затражите још данас од стручне часовничарске куће:

H. SUTTNER, Ljubljana br. 950.

СТЕЧАЈ

у Дунавској Бановини попуниће се ова места бановинских чиновника и службеника *пољопривредне струке:*

I. категорије (факултетска спрема): 6 среских пољопривредних референата; 1 директор ниже пољопривредне школе; 2 суплента ниже пољопривредне школе; по 1 (један) специјалиста за болести биља, селекцију биља, педологију, млекарство, ратарство, сточарство.

II. категорије (средњошколска спрема): 1 управник бановинског расадника; 1 учитељ ниже пољопривредне школе; 3 путна наставника.

II. или III. категорије (средња или нижа школа): 14 помоћника среских пољопривредних референата; 2 помоћника управника бановинских расадника; 1 статистичар и 1 стручњак за виноградарство.

III. категорије (пуна нижа школа): два пољопривредна чиновника.

Званичника (једногодишња специјална или пуна нижа пољопривр. школа): 10 званичника (за ратарство, сточарство, виноградарство-винарство, воћарство-градинарство, и 1 званичник-ца за живинарство) за службу на пољопривредним школама.

Молиоци треба у молби да назначе на који од горњих положаја компетују. Ако молиоц не добије тражени положај може му се дати и други, ако у молби нагласи да прима и који други положај.

За место специјалисте за млекарство може компетовати и лице, које има услове за II. категорију.

За поменуте положаје примаће се и молбе за контрактуалну службу.

У бановинску службу примају се чиновници и службеници по прописима и условима Закона о чиновницима и осталим државним службеницима грађанског реда, а звање и плата одредиће се молиоцима по прописима истог закона као и закона о бан. управи и зак. о унапређењу пољопривреде.

У погледу на праксу важе одредбе §. 7. Закона о унапређењу пољопривреде.

На ова места могу компетовати и лица, која су већ у државној или бановинској служби.

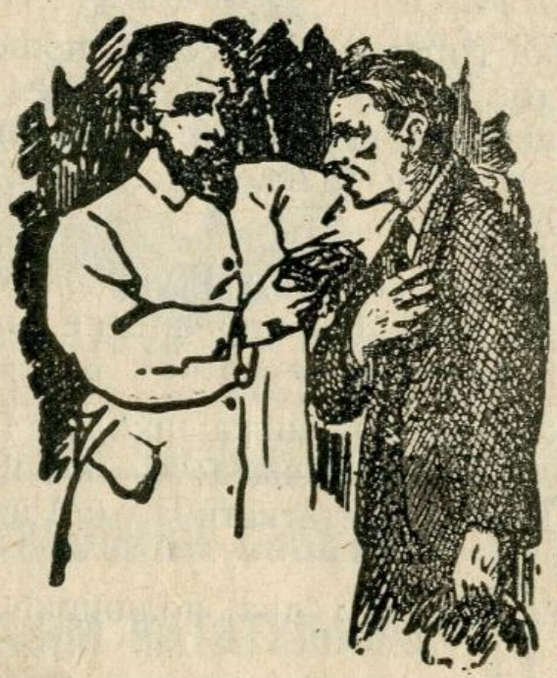
Молиоцима не припадају селидбени трошкови.

Молбе таксиране марком од 5 динара, а снабдевене документима из чл. 12. Закона о чиновницима и осталим државним службеницима грађанског реда, треба поднети најкасније **до 15. маја т. г.** Пољопривредном Одељењу Кр. банске управе у Новом Саду.

III. бр. 18466/1930. од 15. априла 1930. г.

Нови Сад. КР. БАНСКА УПРАВА.

Плућне болести су излечиве

Туберкулоза плућа, сушица кашаљ, сухи кашаљ, слузави кашаљ, ноћно знојење, бронхиални катар, катар гркљана, течење слузи, пљување крви, крварење, г у ш е њ е, АСТМАТИЧНО шуштање, пробадање и т. д.

излечиви су

ХИЉАДАМА ИЗЛЕЧЕНИХ!

Затражите одмах моју књигу „Нова уметност храњења“ која је већ многе спасла. Иста се може употребити за сваки начин живота и помаже да се болест брже савлада. Телесна тежина расте и постепено закречавање зауставља болест. Озбиљни лекари специјалисте потврђују изврсност моје методе и радо одобравају употребу исте. Што пре почнете с мојим начином храњења, тим боље

САСВИМ БЕСПЛАТНО добићете моју књигу, из које ћете поцрпсти много потребних ствари. Кога болови муче, ко се жели на брзи начин из основа и без опасности ослободити болова, нека још данас пише!

Наглашујем понова, да ћете моје разјашњење добити посве б е с п л а т н о, без сваке обавезе са Ваше стране, те ће Ваш лекар сигурно пристати на овај од првих професора као изврстан пронађени

НОВИ НАЧИН ВАШЕ ИСХРАНЕ.

Стога је у Вашем интересу, да одмах пишете, па ћете од мојег тамошњег заступника у свако доба моћи бити послужени. Црпите поуку и појачану **животну вољу** из књиге искусног лекара. Она садржи окрепљење и **животну утеху** и обраћа се на оне болеснике, који се занимају за садање стање научног лечења плућа. **Моја адреса:**

GEORG FULGNER, BERLIN — NEUKÖLLN,

RINGBAHNSTRASSE Nr. 24., ABT. 681.

ВОЋАРСТВО

од

Милутина Ј. Никетића

проф. Сред. Пољопр. Школе у Ваљеву.

Књига има 247. страна — Цена 20·— Дин.

Лист излази 1. и 15. — Цена листу на годину за Краљевину Југославију 30, а за иностранство 65. дин. Ђаци и војници добијају лист у пола цене. — Претплата и рукописи упућују се Срп. Пољопривредном Друштву у Београду. — Рукописи се не враћају. — Цене огласима по такси. — Рачун код Пошт. Штедионице број 50350.

ЗАШТО САМО
и
ЗАШТО БАШ

МЕРИМА САПУН?

ЗАТО ШТО

1. МЕРИМА има за собом фабрикационо искуство од пуних 90 — и словом деведесет — година!
2. МЕРИМА употребљава само најплеменитије сировине!
3. МЕРИМА држи најумереније цене!
4. МЕРИМА даје име једној у истини домаћој фабрици!
5. МЕРИМОМ новац остављате у земљи!
6. МЕРИМА има сав свој персонал — од главног директора до најмањег радника — чисто домаћи!
7. МЕРИМА сав свој акционарски капитал има искључиво у домаћим рукама!
8. МЕРИМА води непрекидну борбу за напредовање Отаџбине како у миру, тако и у рату!

1—1

ПОЉОПРИВРЕДНИЦИ!

Ако желите да имате здраву и богату бербу, уништавајте болести и штеточине на свом културном биљу са опробаним и сигурним домаћим препаратима.

У ВИНОГРАДАРСТВУ употребите препарате: против **грожђаних мољаца и савијача** АГРИТОКС, АРЗОЛУ и МОЛЕКС; против **оидидијума-пепелнице** СУЛФАРОЛ Препарати могу се помешати са раствором плавог камена за једновремено прскање.

У ВОЋАРСТВУ употребите препарате: против **штитасте и крваве ваши** ДРВОРИН; против **лисних ваши** АГРИТОКС; против **плесни** СУЛФАРОЛ и ТУТОКИЛ.

У РАТАРСТВУ употребите; против **вилине косице** у детелини препарат КУСКУТАН; против **пероноспоре и црвеног паука** на хмељу препарат ТУТОКИЛ.

У ПОВРТАРСТВУ и ЦВЕЋАРСТВУ против **разних лисних ваши** употребите препарат АГРИТОКС.

СИРИШТЕ: у течности јачине 1: 10.000 и прашку јачине 1: 100.000 потпуно чисто са гарантованом јачином за справљање разних врста сирева.

ТРАЖИТЕ ОПШИРНА УПУТСТВА И ЦЕНЕ.

»БИЉАНА«

акционарско друштво за индустрију и промет пољопривредних и ветеринарских производа и справа.

Телефон 3-80. БЕОГРАД-Душановац Кр. Марије 14.

18—3

Штампа „ЗАШТИТА“ М. Цветковића — Београд, Студеничка 62. — Тел. 2-24.

Ослобођено поштарине
реш. Мин. Пошта и Тел. бр. 17306/24. г.
Бр. 10. Београд 15. маја 1930. год. LVII (57. год.)

За С. П. Друштво власник
претседник, Мирко Миљковић

Одговорни уредник
Божидар Ђ. Ранковић

Задруге за пољопривредни кредит

Задруга за Пољопривредни Кредит има *Обласних* и *Месних*. Обласних Задруга има шест: у Београду, Загребу, Сарајеву, Сплиту, Скопљу и Ћуприји. Обласне Задруге имају своју централу у Београду под именом: *Главна Задруга за пољопривредни кредит*, коју сачињавају по два делегата из сваке Обласне Задруге. Али главно тежиште рада пада на *Месне* Задруге по областима.

Београдска обласна Задруга одржала је 30-ог марта о. г. своју годишњу Скупштину. Ово је друга

година у животу обласних и месних задруга за пољопривредни кредит и дошла је са много наде и вере: да ће се рад проширити, извори повећати и да ће се моћи задругарима — сељацима пружити кредит и даље. Па и поред свих ових лепих нада наступио је застој у кредитирању укидањем Дирекције за Пољопривредни Кредит и оснивањем Привилеговане Аграрне Банке која ће са већим новчаним срествима наставити рад око давања јевтиних кредита сељацима.

Привилегована Аграрна Банка одпочела је свој рад 15. августа пр. године: тих дана престала је са својим радом Дирекција за пољопривредни кредит и претопила се у Привилеговану Аграрну Банку. Сви зајмови који су учињени код Дирекције за Пољопривредни Кредит пренети су на Прив. Аграрну Банку, која је одмах известила дужнике који су уживали зајам код Дирекције за Пољопривредни Кредит да је продужен рок враћања зајма до 1. јануара 1931. год. до којег рока се има потпуно вратити. Али зато сваки задругар може према својим потребама нов зајам тражити.

Што Привилегована Аграрна Банка потражује да јој се врате сви зајмови до 31. децембра тек. године, има законског основа, јер је Дирекција за Пољопривредни Кредит давала Обласним Задругама по 4%: Пољопривредним Удружењима и Земљорадничким Задругама по 6%. Обласне Задруге давале су месним Задругама по 6 и 7%. — Међутим Привилегована Аграрна Банка сада даје зајмове Обласним Задругама, Пољопривредним удружењима и Савезу Земљорадничких Задруга по 8%; Месне Задруге добивају по 9%, а Задругари по 10% — дакле са 2% више. — Привилегована Аграрна Банка подигла је интересну стопу од 4 и 6% на 8% зато, што она својим акционарима плаћа по 6% интереса.

Па и поред ове повећане интересне стопе, тражња зајмова удвостручена је. Месне Задруге бујају, нагло се стварају. Тако је у пр. години само преко Београдске Обласне Задруге издато 39,256.523.14 дин. на

13.621 задругара односно на 252 месне задруге, а то значи просечно по члану 2882 динара.

Број задругара почетком године био је 13.135 а концем године 18.027 задругара са 252 задруге — приновљено је у току године 6561 задругар.

Из биланса Обласне Задруге види се: да је издала месним задругама зајма дин. 34,568.749.24 краткорочног зајма и дин. 238.400 дужег рока, а *Месне Задруге*, као што смо горе поменули, издале су 39,256.523.14 дин., а то значи да су издале више но што су примиле кредита 4,449.373.90 дин. Овај вишак потиче из удела, улога, *сталне* и *дечије* штедње; а то ће рећи: из уштеђевина задругара.

Код Месних Задруга постоји законски услов: уплата улога, да би ове установе доцније одољевале изненадним финансиско-економским недаћама, а дечија штедња код месних задруга више је васпитног карактера. Уплате удела износе веома лепу своту, јер је за 33.782 удела уплаћено код месних задруга 3,051.452 дин., а то је основа економској независности ових задруга.

И ако је прошла економска година по приносу била добра, поводом ниских цена земаљских производа, била је једнака са врло лошом економском годином; па и поред тога, сваки је задругар правилно схватио значај штедње за коју се међу задругарима стално пропагира. Тако је у 1928. години било укупно на троименој штедњи (улози, стална штедња и дечија) свега 1,105.222.23 дин. а у 1929-ој год. ова штедња износи 3,145.482.27 дин. што значи за годину дана 2,040.260·54 дин. више. У овим уштедама крије се и дечија штедња која по суми није велика, али је по значају огромна. Она износи свега 64,875.29 дин. Та свота казује да ће она кроз неколико година бити велика, огромна, јер ће њу стварати они малишани који показују силну вољу да слушају оне пропагаторе штедње који су без икаква устручавања, баш у овим тешким економским приликама, прегли да задругаре уче разумној штедњи. — Навићи подмладак да се уздржава од неразумног тро-

шења новца, сачувати га од луксуза, ојачати детињу вољу за штедњу, — то је огромни капитал за економску будућност.

На скупштини су донета ова важнија решења:

До сада су Месне Задруге кредитиране према имовном стању задругара, а од сада ће се величина кредита одмеравати према броју задругара.

Тако ће се дугорочни зајмови давати месним задругама које имају 100 чланова до два милијона динара. Задругама пак више од сто чланова сразмерно броју чланова.

Краткорочни зајам без залоге давао се до сада 10.000 дин., а од сада даваће се 20.000 дин. без обзира на број чланова.

Констатовано је на скупштини и то: да се давањем појединачних зајмова на меницу и хипотеку слаби задругарство, те је општа жеља истакнута да се у будуће дају само колективни зајмови.

Привилегована Аграрна Банка од пре два месеца почела је нагло да даје *колективне зајмове* (на обвезнице) и *појединачне* (меничне и на хипотеку). Највише је зајмова одобрено месним и земљорадничким задругама а мање меничних на хипотеку. Она је до сада издала колективних и појединачних зајмова преко 200 милијона и стално стижу требовања за зајам старих и ново-основаних месних задруга. Ово пласирање новца у народу пада у доба кад је пољопривредник најпотребитији за новац због пољских радова и када је у ово доба долазио до новца једино продајом кукуруза. Али због слабе тражње и малих пијачних цена кукурузу и ова је нада пољопривредника осујећена.

Зато је ово кредитирање пољопривредника од огромног значаја, само ако задругари паметно употребе овај зајам.

Ови су зајмови за наше пољопривреднике пробни камен. Они, који употребе овај новац за шпекулативну трговину и друге некорисне циљеве и потребе, брзо ће им се угасити кредит. Ако пак добивени новац употребе да се ослободе зеленашког дуговања, а још више,

ако га утроше у пољопривредну производњу, онда ће они стећи још већи кредит код Привилеговане Аграрне Банке, јер се не може замерити Банци што је доста опрезна у давању зајмова и тражењу супер-гаранција док се не увери: на шта ће задругари новац употребити и да ли ће бити уредне платише.

На члановима месних задруга лежи велика морална одговорност да оправдају поверење Привил. Агр. Банке. Зато свака месна задруга или њени поједини чланови треба да имају објеката те да се види: да су добивени новац употребили на побољшање свога газдинства. Месна Задруга треба да има: заједнички тријер за пречишћање хране, заједничку вршалицу, жетелицу, сејалицу и др. пољопривредне справе. До ових и других справа најлакше им је доћи: *ако се упишу за чланове пољопривредних Подружина, јер Српско Пољопривредно Друштво свима члановима Пољопривредних Подружина даје све справе, сва оруђа, семе и др. средства за производњу одличног квалитета јевтино и на почек без камате.*

Све месне задруге које буду тако радиле свратиће на себе пажњу и стећи поверење Привилег. Аграрне Банке за нове зајмове.

Мир. Миљковић.

ИЗ ВИНОГРАДАРСТВА

Прскајмо винограде јаком бордовском чорбом

Има већ неколико година, како преко „Тежака“ препоручујем виноградарима, да за сва прскања винограда, па и прво, справљају јаку бордовску чорбу. Ова пропаганда, изгледа ми, да је уродила добрим плодом, јер сам од многих угледних виноградара, добио потврде, да су и они, пробама, дошли до истих закључака, до којих сам и ја већ одмах после рата био дошао. Они ми се хвале, да одкада су по-

чели употребљавати јачу бордовску чорбу, спасавају од пламењаче и оне парцеле винограда, са којих су ретко кад имали рода, нарочито у годинама кишним, повољним за развој пламењаче.

Пламењачу или пероноспору, како се она научно зове, изазива једна жива биљчица, гљивица, на тај начин што њена клица, звана спора, голим оком невидљива, кад по топлом времену падне у кап воде, росе на листу, почне клијати и своју дугачку клицу пуштати унутра у лист винове лозе. Отуда кад у пролеће и лети дању падне киша, па се одмах разведри и гране сунце, вели се: ето пламењаче! Лист је заражен и клица пламењаче која је у њега ушла сише сокове из лишћа. Ако тада погледамо кроз лист, према сунцу, видимо на листу јасно, где су заражена места, јер је на тим местима лист светлије боје, као кад се на листу хартије разлије капља масти. Ова промена боје настаје због тога што су заражене ћелице листа почеле да усахњују.

Кад се клица довољно развије, излази напоље на наличје листа, где се могу видети пепељасте прашњаве мрље, које у ствари сачињавају нове споре пламењаче, и које ветар разноси милионима по винограду, да и оне клијају, као и прве. Ово размножавање пламењаче иде врло брзо, тако да ако ништа не би предузимали за одбрану лозе, она би у току године уништила сав лист на виновој лози, па и плод, а ако и идућих година ништа не би радили, онда би се и чокот осушио за две три године.

Кад је пламењача већ пустила клицу у лист, ту је не можемо ничим уништити, а да не уништимо и лист. Пламењачу можемо уништити само док је споља, т.ј. док клија у капи воде на листу.

Стога је потребно већ у почетку сузбити пламењачу, да се не размножава, јер ако то не учинимо, онда ће после прве мале заразе, доћи друга много већа.

Отуда је потребно *прво прскање* винограда извршити што раније, ако су дани топли и влажни, од прилике кад су ластари дуги 10 см. и са што јачим

раствором бордовске чорбе, да спречимо прву заразу; *друго прскање* извршити чим се гроздићи појаве и још се не развију, т. ј. пре цветања, пазећи при том да се гроздићи добро испрскају; *треће прскање* извршити одмах по цветању; а *четврто прскање* пре појаве шарка, пазећи и при овим прскањима да и гроздови буду добро поквашени.

Ако је пак година нарочито повољна за развој пламењаче, т. ј. ако учестају тихе кише по топлом времену и без ветра, онда се број прскања мора повећати на 5, 6 па и 8, јер на лишћу винове лозе и грожђа мора увек бити капљица бордовске чорбе, те чим их киша спере, одмах треба поново прскати. Ако топле чише учестају, морамо прскати виноград чим киша престане, па чак и по самој киши, само ако киша није тако јака, да би одмах спрала чорбу са лишћа. Не треба се устручавати, да се по потреби прска чак и за време цветања лозе.

Да од прскања бордовском чорбом буде успеха, треба употребљавати само јачи раствор плавог камена, *узимајући за сва прскања, па и за прво, два килограма плавог камена на сто литара воде,* а у случају јачег развоја пламењаче и три килограма плавог камена.

Не треба се плашити да ће нам од овог јаког раствора плавог камена лишће изгорети, потребно је само да тај раствор плавог камена неутрализујемо — заситимо потребном количином креча. А знаћемо кад смо раствор плавог камена неутрализовали кречом, ако у готову бордовску чорбу замочимо црвен лакмусов папир, па он поплави — значи да је бордовска чорба добро справљена и без страха је можемо употребити. Али ако црвен лакмусов папир замочен у бордовску чорбу не поплави, него остане црвен, чорба није добра, јер ако њом прскамо, опрљићемо лишће винове лозе горе него што то чини пламењача, па макар да смо направили раствор само од $^1/_2$ кгр. плавог камена на 100 лит. воде. Зато у такав незасићен раствор плавог камена морамо додати још креча, све док

у њему црвен лакмусов папир не поплави или плав не остане и даље плав.

Количина креча коју треба додати раствору плавог камена зависи од чистоће креча; обично треба 600 до 700 грама скоро печеног креча у грудвама или још боље у праху на сваки килограм плавог камена, што значи да *на два килограма плавог камена треба узети највише један и по килограм чистог негашеног креча, а на три килограма плавог камена два килограма негашеног креча.* Ако место негашеног узмемо гашени креч, онда треба узети двапут више креча гашенога, него што треба живога. Најбоље је, ако, као што смо већ рекли, вршимо пробу лакмусовим папиром.

Гашени креч врло је добар за бордовску чорбу, али му је мана што се не зна колико садржи воде, те увек при справљању бордовске чорбе од гашенога креча морамо имати лакмусов папир.

Креч у праху врло је добар само ако је скоро печен, јер ако је старији, он се на ваздуху скамени.

Бордовску чорбу треба справљати овако: у једно дрвено буре наспемо воде на пр. 200 литара. Затим измеримо плави камен: ако хоћемо чорбу од 2 на сто, онда за 200 литара воде у узмемо 4 кила плавог камена, метнемо у једну корпу или џак и спустимо у буре, да вода облије плави камен.

Затим одмеримо креча, ако је негашен, онда 2,5 до 3 кила, а ако је гашен онда 5,5 до 6 кила, па направимо од тога кречно млеко у једном другом дрвеном суду.

Пошто се плави камен растворио у води, а кречно млеко расхладило, онда пошто и једно и друго добро промешамо, сипамо полако, на махове, кречно млеко у раствор плавог камена кроз сито од прскалице и стално мешамо. Кад раствор плавог камена почне мењати боју, онда вршимо пробу са лакмусовим папиром и додајемо креча докле год је потребно т. ј. док црвен лакмусов папир не поплави у раствору, а то је онда кад раствор добије отворено плаву боју неба.

Лепљивост бордобске чорбе за лист повећава се, ако јој додамо на сваких 100 литара чорбе 1 литар оплављеног, посног млека.

Чорбе треба спремити толико колико можемо утрошити за дан и пре употребе увек добро промешати.

Успех од прскања зависи поред свега напред описаног још и од тога какав је плави камен. Плави камен треба да је чист и јак, зато га треба узимати само из оних радња, које јамче да је његова чистоћа и јачина најмање 98%.

За своје чланове Српско Пољопривредно Друштво набавља сваке године по десетак вагона најбољег плавог камена, те се они не смеју полакомити да негде узму можда и нешто јефтинији плави камен, ако му није загарантована каквоћа. За доказ нека нам служи то да неки трговци виноградари који су чланови Подружина Срп. Пољопривредног Друштва често од Подружине купују плави камен за прскање својих винограда, и ако у својој радњи продају плави камен другима. Исто тако од Друштва се могу добити и књижице — листићи црвеног и плавог лакмусовог папира.

Бож. Ђ. Ранковић.

ИЗ ЛИВАДАРСТВА

Еспарзета

Еспарзета је једна врста детелине, која се употребљава за исхрану стоке и као зелена пића и као сено. Она расте у дивљем стању по сувим и дивљим пашњацима где год иоле има мало креча.

Еспарзету су прво почели да гаје као пољску биљку Французи, а одатле се после раширила по другим земљама. Она не даје онакав принос као детелина, али је њено сено много боље и здравије но ма какво друго сено. Даље, она док је зелена, не надима стоку

тако као друге врсте детелине и не дрвени стабљику тако лако ни онда када је прецветала.

Еспарзета успева и на оним местима где нема добрих ливада и где детелина не може да успева, те се и поред ње може да држи приличан број стоке. Она земљу не пробира као црвена детелина и луцерка, али ипак не може да успева ни на свакој мршавој земљи. Пушта дубоко корен, али не воли много воде ни креча. Она дакле више воли суву земљу, у чијој дубини има доста кречних стена.

Еспарзета воли земљу после окопавине, а може да се сеје и после јечма или овса. Сеје се или сама за себе или у смеши са другим каквим усевом. Али је најбоље да се сеје сама за себе, јер се онда много боље убокори, но се онда прве године не може косити, јер је још сувише слаба и мала.

Семе еспарзете треба пре сејања мало потопити да набубри па га плитко затрпати. Оно треба да буде добро и здраво, а треба га сејати доста густо.

Преко године два пута се коси. Прве године бољи принос даје но детелина, а други пут врло мало приноса даје, те је томе узрок што је пољопривредници мало гаје но друге врсте детелине, али је њено сено одлично за исхрану стоке.

Кад се еспарзета коси за сено, треба је покосити када је у половини цветања. Оно што се ујутру покоси, треба у вече преврнути, па тек другог дана у пластове денути.

Колико ће еспарзета остати година на једној истој њиви, то зависи од саме здравице. Главно је да она има пропустљиву здравицу, јер кад са кореньем не може дубље да продире, она вене.

Еспарзета може на једној истој земљи да остане до 10 година, па и више према дубини земље и према количини хране у њој.

На исту земљу не сме еспарзета брзо да дође, јер она храна, коју је она исисала у дубини земље не може да се надокнади тако брзо.

На 1 хектар иде семена 15—20 кгр.

Са 1 хект. добија се зелене пиће 12.000 до 20.000 кгр., сувог сена 4.000 до 7.500 кгр., а семена 400 до 1000 кгр.

Коста Ивковић.

БОЛЕСТИ И ШТЕТОЧИНЕ КУЛТ. БИЉАКА

Пламењача (тоња) на бостану.*

На бостану: дињама и лубеницама, као и на осталим сродним биљкама: краставцима, бундевама (тиквама), живи као паразит — готованка гљивица Pseudoperonospora cubensis, која повлачи сушење заражених делова, изазива болест познату у народу поглавито под именом „пламењача“, „тоња“.

Готованка је пореклом са остава Кубе, одакле се раширила на Северну Америку и Јапан, а почетком овог столећа виђена је први пут у Европи. Напада лист на коме изазива пеге неправилног облика, у почетку безбојне па затим загасито жуте или кречно беле. На наличју зараженог лишћа, у оквиру или по ободу ових пега налази се једна буђава навлака сиве или затворено љубичасте боје, навлака која је врло значајна за распознавање болести. Захваћен део листа се сасуши; а младо заражено лишће се и у целости сасушује. Ако је време влажно, нарочито ако после кише нагло отопли, болест може узети велике размере и потпуно сасушити целу врежу, упропастити целокупан род. Плодови на оболелим врежама, и ако не бивају сами заражени, остају ситни, рђаво дозревају и немају скоро никакву сласт. Али ова опасна болест се може и успежно сузбијати. Плави камен (сулфат бакра) је врло јак отров за гљивицу готованку. *Благовременим прскањем бордовском чорбом, бостан се*

*) Одговор на питање г. Андрије Прелића, економа из Јежевице.

може скоро потпуно заштитити од те готованке. Кажем заштитити, а не излечити, јер се *болест једино може спречити а никако лечити*. Због тога се *прскања имају извршити пре него што се болест појави*. Прскања која се обаве, пошто је бостан заражен без икаквог су дејства за болесно лишће. А кад ће се ова болест у једном крају појавити то зависи од времена; у колико летње топлоте настану раније, у толико ће се и болест раније појавити.

Због тога и прво прскање има да се изврши раније или касније. Али никако се не сме чекати појава болести, па тек онда да се прска.

Правило је да *у току целог лета бостан буде испрскан*. Чим киша спере онај талог што га чорба оставља, треба обновити прскање. Исто тако ново развијено лишће не сме се оставити дуже времена неопрскано. Треба имати увек на уму да *ни једна киша не затекне бостан неопрскан*, јер се зараза дешава скоро искључиво за време кише.

Прскање се врши помоћу обичне лећне виноградарске прскалице. Бордовска чорба са 1% плавог камена (на 100 л. 1 килограм плавог камена) се показала до сада у примени сасвим добра. Ако је пак време са честим кишама, за препоруку је узети $1^1/_2$ кгр. плавог камена на 100 л. воде. Да би се појачала лепљивост чорбе уз лист, добро је додати један литар оплављеног млека на 100 л. чорбе.

Поред прскања треба у току лета кидати и спаљивати лишће са сувим пегама. А пошто се плод скине, ваља сву врежу покупити па уништити, јер се болест преноси из године у годину у зараженој врежи. Добро је такође не садити бостан на истом месту више година узастопце, нарочито ако је бостан на том месту већ једном патио од болести.

Применом ових мера пламењача на бостану може постати безопасна. Али за успех потребна је пуна и правилна примена тих мера. Иначе сав труд може остати узалудан.

Д-р. Младен Јосифовић.

Против лисних вашију*)

Ове године у јакој мери појавиле су се скоро у свима нашим крајевима лисне ваши, па нам и од ових штетника прети опасност.

Лисне ваши (фамилија Афидиде) чести су и најопаснији штетници, који осим воћака нападају скоро и све остале младе биљке. Скоро свака биљка има и своју врсту ваши.

Вашке се легу у пролеће из презимљених јајашаца, и то све буду бескрилне, и све су женке, које преко целог лета неоплођене легу младе. Исто тако и њихове младе легу се неоплођене, и зато се ваши неизмерно брзо множе. За мало па ови штетници потпуно прекрију ластаре и младе гранчице воћке, исисају их, и облепе својим лепљивим сјајним изметинама, па гранчица изгледа као да је премазана фирнисом. Често настањује се на тим изметинама једна црна гљивица, позната нам са штитастом ваши заражених шљивових стабала. Та црна гљивица — *чађ* — смета листу у његовом раду и много шкоди зараженој воћци. Наскоро појављује се међу лисним вашима и крилате, које се брину за то, да прелетањем на незаражена стабла заразу преносе. И ове крилате вашке јесу женке, које легу младе. Тек у јесен појављују се оба спола, који се паре, и пре зиме женке носе јајашца оплођена, која презимљују, да се из њих у пролеће испиле женке, које поново настављају живот као и претходне године.

Лисне ваши зелене су или црне боје. Неке живе наизменично и на више биљака. Њих увек прате мрави, који се хране вашијим изметинама. Мрави су зато велики пријатељи вашију, па их чак и негују и чувају. Где се види да по воћкама миле мрави, сигуран је знак, да је воћка заражена вашима.

Борба против вашију. Најсигурније средство против лисних вашију јесте да се оне гњече прстима. Ово

*) У исто време и одговор на питање г. Живка Р. Јовановића из Вукоње и др.

се може, ако се одмах с пролећа примети да их има, па се униште пре него што су се јако размножиле. Лице које гњечи вашке треба да има уза се кантицу с водом, па да почешће замаче у воду прсте, да му се не лепе. Ако су ваши већ преовладале, то је уништавање истих много теже, скоро немогуће. Најбоље помаже прскање разним растворима, тако: Раствор *солбара.* Раствор *никотина* (дуванског цеђа) — 5% цеђа на 100 литара сапуњаве воде. Раствор уварка од *квасије* и *мазавог сапуна.* Овај се раствор припрема на овај начин: на 5—10 литара воде узме се 3 кг иверја од квасије (добива се у свакој апотеци). Ово се остави да се кисели 24 сата. После 24 сата све се још прокува 2—$2^1/_2$ сата, па се течност оцеди кроз сито. У другом суду растопе се у врућој води 2—$2^1/_4$ кг мазавог сапуна (такође наручити у апотеци), па пошто се овај раствор охлади, помешати га са уварком квасије. На све ово сада додати још чисте воде, толико, да свега буде 100 литара раствора. Овим раствором воћке прскати.

Неки препоручују, да се заражене воћке запрашују прашином живога креча. И ово треба покушати, наравно у маломе, да се прво види, је ли дејство корисно, или можда и штетно.

Непријатељ вашију јесте још и *буба - мара,* како инсекат, тако и њена ларва; исто тако тамане ваши и ларве неких мушица. Ове ларве налазе се обично у смотаном вашљивом месту, па ако се тамо нађу, њих не треба уништавати.

Како се лисне ваши множе преко читаве године, треба свакако што пре прионути око њиховог уништавања.

К. Поповић — Шабац.

НАРОДНО ЗДРАВЉЕ

Како се распознају заразне болести.

Човека нападају многобројне болести. Али несумњиво, да су и најтеже по здравље и живот човека и најопасније по својим последицама и најраширеније и најчешће заразне болести. Овим именом називамо један велики број болести. То су оне, које изазивају нарочита жива бића, која се улегу у човечји организам, ту се размножавају и штете поједина телесна ткања и органе, те изазивају болесне промене на њима.

Али за неке заразне болести су још опасније због тога што се врле лако на разне начине могу преносити с болесног на здраве. Могу се преносити додиром с болесником, водом, храном, ваздухом, свима стварима из околине болесникове. То су болести, код којих болесник истура заразне клице својим лучевинама: испљувком, мокраћом, изметом, перути.

У овом погледу делимо их према органима и местима обољења на плућне, цревне, крвне, кожне и т.д. Често пута је врло тешко распознати заразну болест и тачно је одредити, али у толико је лакше посумњати да је једно обољење заразне природе. Да тачно утврди болест, ствар је лекарева. Али у интересу је и појединаца и општег здравља, да сваки распознаје знаке по којима се може посумњати, да је једно обољење заразно.

За највећи број заразних обољења заједнички је знак у начину, како почињу. Ове заразне болести обично имају један предступањ, кад се човек осећа нешто нелагодно, можда има и мало главобоље или се осећа замореним и нешто малаксалим. Али и поред тих предзнака, који могу бити последица и каквог већег умора, назеба, неспавања, бриге и т. д. — заразне болести обично прилично нагло почињу с повишеном телесном топлотом. Код неких болесника одједаред се пење температура на 39 па и више, код других мање бурно, више постепено, али код већине

заразних болести *телесна топлота нарасте преко нормалне.* И чим имамо такво обољење, међу укућанима треба да нам је опомена, да га издвојимо од здравих, најбоље у оној соби и у оној постељи, где га је болест затекла. Тако почињу с упадљиво високом ватром: маларија, повратна грозница, скрлет, дифтерија, мрасе, велике богиње, грипа. Наравно ни то није увек, али у већини случајева. Постепено расте ватра код трбушног тифуса, пегавца, срдобоље.

Али поред знакова, удружују се обично и други. Код скрлети, мраса и великих богиња долази и до запаљења очних капака. Зацрвене се, очи дођу чисто крваве, сузне, отеку капци. Скрлет, мрасе, велике богиње, гушобоља, запаленје мозга, тровања, почињу често пута са повраћањем, црвенило ждрела и грла. Код скрлети и гушобоље увек се јављају и болови у грлу нарочито приликом гутања. Али по кад кад као обични крајници могу доћи а код других болести. Надаље код неких болести болесник има и жестоку главобољу као код пегавца, скрлети, великих богиња, трб. тифуса, запаљења мозга. Има болести као што су пегавац, скрлет, велике богиње, мрасе, овче богиње код којих се по телу јавља осип. Кијавица је врло честа код свих ових болести. Код грипе је то врло важан знак, али долази и код заразног запаљења мозга. Пролив је почетан знак срдобоље, колере и тровања. У овим случајевима болесници добију велики пролив, са врло честим столицама, потпуно се исцеде. Срдобоља проузрокује још и жестоке грчеве у цревима и напињања. Болесника тера сваки час, међутим изиђе врло мало. Столица је крвава и слузава. Често се потпуно изгуби измет, него излази само крв са слузи. Колерични болесник такође има честе столице. Из њега се вода толико исцеди, да му се кожа осуши као хартија. Али та столица је испочетка смеђа и зеленкаста, затим жућкаста и напослетку беличаста, као чорба од пиринча помешана са слузи. Пролив је знак и обољења од злог пришта. И ту је жесток крвав пролив, једна тешка врста срдобоље. Пролив

долази и код трбушног тифуса, али нередовно, обично тако у трећој недељи обољења. Овај пролив је средње тежине. Али тврдоглави проливи долазе и код туберкулозе црева.

Са затвором може почети трбушни тифус, неки пут од затвора пате и болесници од пегавца, мрасе, скрлети, запаљења мозга.

И кашаљ се надовезује код заразних болести. Већ испочетка може да се јави кашаљ код скрлети, дифтерије, мраса, великих богиња, великог кашља, грипе, заразног запаљења мозга. Нарочито је карактеристичан кашаљ код великог кашља. Дете се загрцњује. Код дифтерије у грлу (крупа) болесниково кашљање изгледа на крупно лајање. У овом случају дете врло тешко дише и често се чује гласно шиштање. Код трбушног тифуса пегавца и других може се на кашаљ надовезати, али тек у доцнијем току болести.

Живчани поремећаји су такође врло чести код заразних болести, нарочито главобоља, коју смо већ споменули. Али врло често се јављају и други знаци. Болови у мишићима мишица, листова, грудног коша и т. д. чести су код грипа, пегавца, повратне грознице, па и других болести.

Болови у зглобовима, па и отоци, знак су акутног реуматизма, али могу доћи и код срдобоље, скрлети, мраса, обично у доцнијем току.

То су разнолики спољни знаци, који прате заразне болести. Поред њих постоје и разнолики унутрашњи знаци, на разним органима: срцу, плућима, бубрезима и т. д. Њих може разазнати лекар. Није ни потребно, да је сваки у стању да разазна, да постоји могућност заразне болести. Врло је важно да се заразне болести у почетку, што пре разазнају, па да се предузму потребне мере за заштиту здравих.

Dr. *Ст. З. Иваниħ*

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Уређење малог поседа.

Питања: 1.) Како треба да искористим моје мало имање, па да са мојом породицом: женом и петоро деце, могу пристојно живети.

По врстама културе имање ми је распоређено: 1. под кућним плацем 0,25; 2. под кукурузом 1.20; 3. под виноградом 0.18; 4. под воћњаком 0.15; 5. под детелином луцерком 0.10; 6. под забраном 0.57ха свега 2.45ха.

Од стоке имам једну краву са телетом и 4 брава оваца. Ручни алат имам, а од справа једну ручну вршалицу (дреш).

2.) Како ми најстарији мушкарац ове године завршава основну школу, на какав би га посао могао упутити, да што пре дође до зараде и могућности, да сам себе издржава, а мене да што мање кошта.

Ручну вршалицу хтео бих погањати мотором од 5—6 РН (коњских снага) па молим, да ми се један такав мотор прода на отплату, као и шта ће исти коштати.

Крвавице 5. априла 1930. г. *Милан Ђ. Милановић.*

Одговор: 1.) Познавајући природне и месне привредне прилике села Крвавице, могу препоручити сопственику предњег малог имања, да распоред по врстама култура преуреди, те да себи обезбеди што већу и трајну добит. То преуређење састојаће се у овоме:

Кућни плац од 0.25ха свести само на површину од 0 15ха. Од кућњег плаца ослобођених 0.10ха засејати детелином луцерком, тако да сада по новом распореду буде под луцерком 0.20ха.

Забран од 0.57ха искрчити, па потом дубоко преоријати. Како је таласасто земљиште крвавичких забрана састављено из пескушасте иловаче, богате још и кречом, то на целој тој површини треба засадити наизменично ране трешње и вишње мареле. Растојање ред од реда и воћка од воћке у реду треба да је најмање 10 м., те како би се овај воћњак могао обрађивати и ратарским усевима засејавати, који порасту воћака неће сметати. За ту сврху треба трешњар поделити на четири парцеле (три по 15 ари а једна 12 ари) и као узрод наизменично сејати следеће усеве:

1. Кромпир на површини од 0.15 ха
2. Пасуљ „ „ „ 0.15 „
3. Сточну репу на „ „ 0.15 „
4. Грашак за зелену пиљу „ 0.12 „

Свега 0.57 ха

Њиву од 1.20 ха, која је досад сејана стално кукурузом, поделити на 6 парцела, сваку по 0.20 ха, и даље гајити наизменично усеве, по следећем реду (плодореду):

1. Кукуруз на парцели од 0.20 ха
2. Јечам са црвеном детелином 0.20 „
3. Црвену детелину 0.20 „
4. Пшеницу (или раж) 0.20 „
5. Кромпир (или конопљу, дуван и шећерну репу) 0.20 „
6. Грахорицу 0.20 „

Свега 1.20 ха

Сваке године треба ђубрити, парцелу за кукуруз, стајским ђубретом, а ако цена пшенице и кромпира буде омогућила, онда пред сетву пшенице ђубрити са суперфосфатом (вештачким фосфорним ђубретом), а пред сађење кромпира кајнитом (вештачким калијевим ђубретом). Оба ова ђубрета вештачка треба растурити по 40—80 кгр од парцеле 0.20 ха. (што по ха износи 200—400 кгр.

Виноград на површини 0.18 ха и на даље задржати, само треба настати, да се исти обнови искључиво столним сортама грожђа (као: Мадлен Анжевин, Шасле, Тамњанике, Малаге и Дренковима). Стоне сорте грожђа имају сигурнију прођу, а на оближњој пијаци и знатно већу цену од винских сората).

Воћњак (шљивар) на 0.15 ха треба такође задржати. Но избегавати у овом крају погрешно уобичајено густо сађење. Свакој воћки треба дати најмање растојање 8 метара ред од реда и воћка од воћке у реду 6 метара. Овај воћњак може лепо да послужи и као испуст — пландиште за стоку.

По преуређењу овог малог газдинства врсте култура биће распоређене овако:

1. Кућни плац на површини од			0.15	ха
2. Виноград	„	„	0.18	„
3. Шљивар	„	„	0 15	„
4. Трешњар	„	„	0.57	„
5. Луцериште	„	„	0.20	„
6. Зиратно земљ. на	„	„	1.20	„
		Свега	2.45	ха

С обзиром на предложен усевни ред и распоред врста културе, може се очекивати толико увећан принос, са свог малог газдинства, да је сопственик у могућности набавити, и довољно исхранити, још једну краву, која ће својим приплодом, млеком и ђубретом знатно повећати општи принос газдинства.

На овако малом газдинству, без потребних пашњака, не могу препоручити гајење оваца и зато оне 4 овце треба сопственик да прода. У замену за исте, да набави једну добру крмачу, за коју такође има обезбеђену исхрану: у сточној репи, кромпиру и млечним одпатцима.

На овом овако преуређеном малом газдинству имаће домаћин, са својом породицом, преко целе године рада. Омогући ће њену довољну исхрану и пружиће му мир, спокојство и благостање.

2.) Најстаријег мушкарца, по свршеној основној школи, одмах треба дати на изучавање заната. Српско Пољопривредно Друштво Привредник, Крунска ул. 7 Београд, стара се о намештању и даљем образовању дечака — својих питомаца. Отац је дужан да спреми само један нов пар грађанског одела, два пара преобуке, пар обуће и само 10 дин. у готовом новцу. За у будуће ученик добије све од свог послодавца а под надзором и контролом Друштва Привредник.

3.) Ручна вршалица не може се преобратити за погон мотором. Лагери исте не издрже брзину обрта, који мотор витла. Боље је набавити један омањи витао (геплу) за погон стоком.

Најбољи је излаз за мале земљораднике, основати Задругу за заједничку набавку и употребу пољопри-

вредних справа. Преко такве задруге може се, лако и на отплату, набавити мотор са потребном вршалицом. За особиту је препоруку набавка још и једне центрифугалне пумпе, коју ће мотор погањати при заливању усева водом црпљеном из река, потока или плитких бунара.

Мотор од 5—6 PH са дрешом и центрифугалном пумпом неће више коштати од 50.000 динара.

Милан Дујић

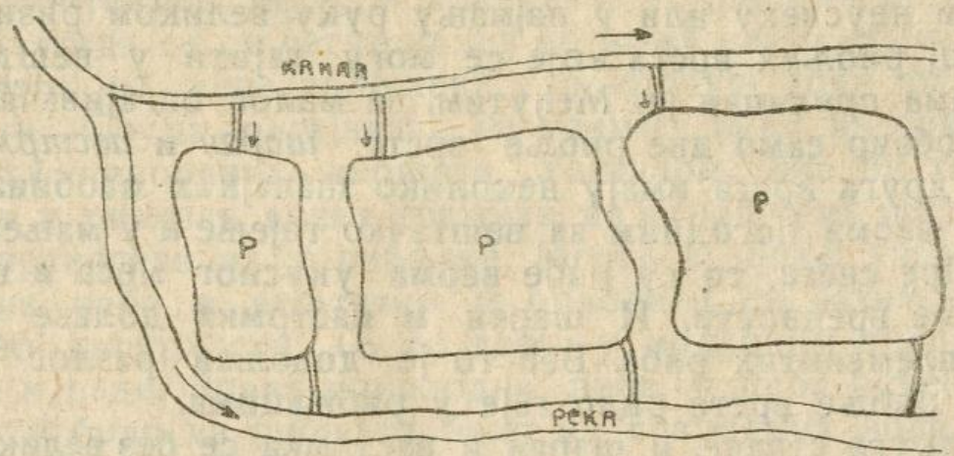
ЛИСТАК

Синиша Станковић, проф. Универзитета

Гајење риба у малим рибњацима

(Наставак)

Овако изгледа, укратко описан, један модеран рибњак за гајење риба. Али, није сваки земљорадник у могућности да изгради увек већи број оваквих рибњака за гајење веће количине риба. По правилу, он може изграђивати мање рибњаке у простору од које стотине, највише до које хиљаде квадратних метара површине. Још више он има прилике да једну природну воду преобрати у рибњак. Често је пута доста лако какву мању бару или млаку преобратити у рибњак. Главни услов зато јесте могућност изградње одвода којим ће вода из баре или млаке моћи отећи кад је потребно. Разуме се да је то могуће учинити,

Слика 25. Три мала рибњака крај реке. Р. рибњаци.

ако на терену постоји довољан пад, довољан нагиб. За оцену нагиба и изградњу одвода треба питати за савет стручњака или инжињера, пре но што се приступи послу. У случају да се природна вода, услед недовољног нагиба, не може преобратити у рибњак, њу треба искористити као *полурибњак*. У том случају, бара или млака се мора очистити: на дну не сме бити пањева, грања, и уопште предмета који би

сметали лаком риболову. Ако у бари већ има каквих риба, треба их уклонити по могућству сасвим, да би се у воду могла ставити она рибља врста која се жели гајити.

У повољним случајевима, могуће је и воденичарске јазеве искористити као полурибњаке или чак и као рибњаке. Главно је преградити решетком јаз на месту уласка и изласка воде, да риба која се гаји, не би утекла. Још боље је искористити погодна места крај јазева и потока, и на њима изградити мале рибњаке у које ће се довести текућа вода. Ако је још вода и довољно хладна, такви мали рибњаци могу одлично послужити за гајење племените рибе пастрмке.

Није могуће описивати овде опширно начине којима се једна природна вода може искористити као рибњак. Све зависи у првом реду од локалних прилика, и савет стручњака никад није на одмет. У сваком случају, земљорадник може готово увек лако створити рибњак на свом имању, са мало труда и трошка.

Које рибе ваља гајити у малим рибњацима и полурибњацима и на који начин? Избор рибље врсте за гајење мање зависи од воље одгајивача, већ зависи у првом реду од самог рибњака и квалитета воде. Није могуће гајити пастрмку у топлој, стајаћој води, нити шарана у хладној, текућој планинској води. Као и свако друго живо биће, и једна риба тражи одређене услове за живот и успешан развитак. Међу тим, без обзира на рибљу врсту која се гаји, треба имати увек на уму основно начело модерног рибарства да се *у једном рибњаку може успешно гајити само једна рибља врста и то увек одређен број примерака одређене старости.* Гајити *већи број* врста риба, и то примерке *различите* старости, води сигурном неуспеху или у најмању руку великом ризику.

Број рибљих врста које се могу гајити у вештачким рибњацима приличан је. Међутим, за малог одгајивача, могу доћи у обзир само две рибље врсте, *шаран* и *пастрмка*. И једна и друга врста имају неколико значајних особина које их чине веома погодним за вештачко гајење и у мањем простору. Пре свега, то су рибе веома укусног меса и велике економске вредности. И шаран и пастрмка долазе у ред правих племенитих риба. Већ то је довољан разлог да се ове две рибље врсте радо гаје у рибњацима.

С друге стране, и шаран и пастрмка се без великих тешкоћа могу гајити у малим рибњацима. Прилично отпорне, ове рибе се лако прилагођавају на делове ограниченог простора у рибњаку и негују се са сигурним успехом.

Не треба губити из вида да између шарана и пастрмке постоје велике разлике у навикама и начину живота. Док је шаран риба мирних, топлих и муљевитих водâ, пастрмка може успевати само у хладним, особито текућим водама

добро проветреним. Ову основну разлику између шарана и пастрмке треба увек имати на уму пре него што се човек одлучи да гаји једну или другу рибљу врсту.

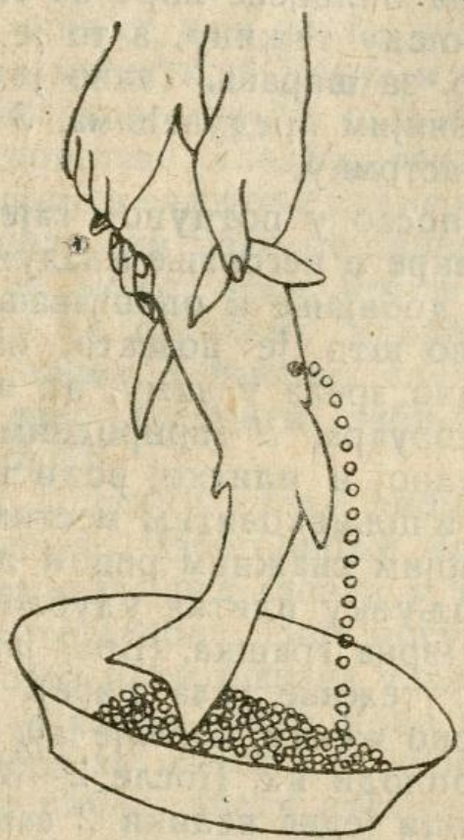
У великим предузећима, и једна и друга рибља врста гаје се од тренутка оплођене икре па све до тренутка кад риба достигне потрошну тежину, а то је 150–200 гр. за пастрмку, и 1—2 кгр. за шарана. Такво је гајење *потпуно*, и оно траје, у озбиљнијим предузећима, 3 године за шарана, и 2—3 године за пастрмку.

Најсложенији посао у потпуном гајењу јесте добијање и гајење оплођене икре и неговање младунаца прве старости.

Код пастрмке, добијање и оплођавање икре врши се на вештачки начин. Као што је познато, пастрмка је зимска риба, и постаје полно зрела у зиму, по правилу у месецима од октобра до фебруара. У природним водама, она своју икру полаже у хладној и плитској води горских потока, на чистим песковитим и шљунковитим местима, где водени ток није одвећ јак. Својим снажним репом женка очисти и издуби у песку и шљунку плитка удубљења у која положи своја јаја величине зрна грашка. (Број јаја износи око 1500 до 2000 на 1 кгр. тежине тела рибе). Мужјак, који у то време прати неуморно женку, прелије јаја одмах по полагању својим млечцем и оплоди их. После 2—3 месеца, из јаја излазе нежни младунци једва велики 2 сантиметра, који се у прво време хране на рачун заосталог жуманцета икре. За то време развију им се пераја, и они се тада могу самостално хранити и кретати на веће даљине.

Уништавање икре и младунаца у природи врло је велико. Никада се са сигурношћу не може знати колико ће се младунаца из икре положене у природној води развити и одржати. Отуда одгајивачи не узимају икру из природних вода, са природних икришта. Уосталом, био би то доста заметан и ризичан посао тражити на икриштима пастрмкина јаја и преносити их у рибњаке. Много је боље узети зрелу икру из рибе и вештачки је оплодити, па затим гајати у потпуној сигурности. То се данас у модерним предузећима једино и ради. Зрела приплодна риба, у доба икрења, прибавља се било из рибњака било из природних вода. Лаким притиском по трбуху истерује се зрела икра из утробе женке и полаже у какав плитак суд (в. сл. 26); на исти начин добија се и зрео млечац мужјака којим се икра прелије да би се оплодила. Оплођена икра се ставља у нарочите апарате за гајење, *инкубационе апарате*; у тим апаратима икра доврши свој развитак. По завршеном развитку, из јајних опни излазе младунци, који се стављају у нарочите мале рибњаке у којима се негују.

Неговање младунаца пастрмке у току прве године живота, прилично је сложено. Није лако особито прибавити им природну храну којом се хране у природним водама, и младунци се најчешће хране у рибњацима вештачком храном.

Слика 26. Вештачко добијање икре од пастрмке.

Али та храна, доста разноврсна, мора бити нарочито припремљена. Обично се младунци хране нарочито припремљеном слезином, јетром, жуманцетом, крвљу или брашном од меса.

(Наставиће се)

БЕЛЕШКЕ

Нов члан добротвор С. П. Друштва. — Г. Марјан Ж. Стојиљковић, монополски благајник у пенз. и рез. пеш. ппуковник, уписао је за члана добротвора С. П. Друштва своју недавно преминулу супругу Наталију, која га је верно пратила кроз живот пуних 30 година, помажући га и у његовом раду на рационалном пчеларењу, у коме је г. Стојиљковић стекао реноме. Слава умрлој покојници, а улагачу, који је своју покојну супругу уписао за члана добротвора још 9 разних хуманих удружења, хвала!

Нове Подружине. — Заузимањем и трудом г. Ђорђа Михаиловића учитеља у Љуљацима среза гружанског Бановине

дунавске, основана је у истом селу Пољопривредна Подружина у циљу стручног просвећивања и економског јачања пољопривредника.

Трудом и заузимањем редовних чланова Друштва г. г. Милутина Геца марвеног лекара и Ђорђа Ничоте среског пољопривредиог референта у Смедереву основана је Пољопривредна Подружина у напредном селу Михаиловцу, у коју ће се уписати велики број напредних млађих пољопривредника.

Ове подружине примљене су у састав Друштва и отпочеле своје корисно дејство, те за своје чланове могу на кредит вршити набавке пољопривредних справа, семена и материјала до 500 динара на сваког свог члана. *Б.*

Гњечење штитастих вашију на гранчицама шљива.— Још многим воћарима није познат развој штитасте ваши на шљиви. Има тренутака у животу штитасте ваши, кад се она може у масама уништити без икаквих других издатака сем људске радне снаге. Такав је тренутак настао сада и њега треба да искористите сви воћари, који имају младе шљиваре заражене штитастим вашима. У ово доба године, и још за недељу—две дана, штитаста ваш налази се припијена уз доњу страну глатких гранчица шљива. Она је пре неколико недеља била једва видљива оком, па је причврстивши се за гранчице, почела расти, тако да је сада, понегде већ достигла величину зрна пшенице или буба маре. Ако је притиснемо прстом, она прска, испуштајући из себе густу гнојаву течност. Сада испод сваке такве штитасте ваши има врло много ситних јаја (до 3000). И ако оставимо да се из ових јаја излегу нове штитасте ваши кроз недељу—две дана оне ће милионима измилити на лист (његову доњу страну) и ту сисати сокове шљиве и изнуравати је. Тада ће они који још не познају развој штитасте ваши, кад виде празне суве љуштуре, штитове испод којих су измилиле ситне једва видљиве штитасте ваши саопштавати радосну вест суседима да је вашке нестало, да је угинула и ако ће тада у ствари на шљивама, односно на листу бити 3.000 пута више вашију, него што их је било пре неки дан.

Зато воћарима који имају младе, скоро посађене шљиве, чије гране још можемо дохватати руком са земље, повијајући стабло, саветујемо, да одмах прегледају сваку грану и гранчицу шљиве са глатком младом кором, па где виде штитасте ваши да их прстима гњече. Нека знају, да разгњечивши сада у овом добу године једну штитасту они у ствари убијају 3.000 младих вашију. Ако пажљиво радимо, можемо бити сигурни да смо шљивар очистили од штитасте ваши исто тако добро, ако не и боље него да смо га опрскали са најјачим средством за убијање штитастих вашију.

„Зајечарска Живинарска Селекциона Задруга“ за варош Зајечар, основана је 13. априла 1930. год. и уписује нове чланове. Пријаве треба слати г. Влади Петровићу, ср. пољопривредном референту у Зајечару.

Дунавска Бановина за просвећивање пољопривредника. Ценећи важну улогу Пољопривредних Књижница и Читаоница у будућем стручном и општем просвећивању и образовању пољопривредника, Краљевска Банска Управа Дунавске Бановине, на предлог њеног пољопривредног Одељења, одредила је суму од 50.000 дин. на име помоћи Савезу Пољопривредних Књижница и Читаоница у Београду.

Бановина је у марту месецу дала помоћ и Српском Пољопривредном Друштву у 15.000 дин., која се сума има утрошити у организационе сврхе на њеној територији.

Само из ова два случаја, који су за сваку похвалу, види се, да Краљевска Банска Управа у Новом Саду, и ако народ на њеној територији у погледу опште просвећености у нашој држави релативно најбоље стоји, ипак много полаже и ради на просвећивању пољопривредника, јер тај пут најсигурније води благостању и напретку. Б.

Народна Банка за унапређење сточарства. Управа Народне Банке Краљевине Југославије, известила је Српско Пољопривредно Друштво, да је њен Управни Одбор одлучио, да се Друштву стави на расположење суми од 4.000 динара из фонда пок. Љубе Срећковића бившег банчиног гувернера, која се сума има утрошити за награде најбољим одгајивачима стоке на изложбама у Босни и Херцеговини. Б.

Љубљански јубиларни вел-сајам, који траје од 29. маја до 9. јуна, већ је тако запоседнут, да ће више фирма, којима није било могуће дати места у изложбеним зградама, изложити своје производе напољу под сунцобранима.

КЊИЖЕВНОСТ

Практично земљомерство израдио проф. Милан Дуњић, начелник Министарства Пољопривреде и Вода у пензији; 9 штампаних табака са 170 слика у тексту и 2 таблице.

Наш познати пољопривредни стручњак Милан Дуњић, вишегодишњи професор пољопривредних школа и начелник Министарства пољопривреде у пензији, писац више стручних књига и уџбеника за пољопривредне школе примљених врло добро од читалачке публике, што се види и по томе што су готово све доживеле убрзо и нова издања, обогатио је нашу

пољопривредну књижевност овом новом помоћном књигом за ученике пољопривредних школа, која може одлично послужити и свима онима који се практично баве или се желе бавити премеравањем земље.

Књига је написана лаким, течним стилом, те је сваки добро може разумети.

Књига је подељена у 2 дела, у којима су практична објашњења и упути за мерење правих линија, снимање површина, мерење висине, нагиба, нивелисање. На крају је писац додао један веома важан одељак за рационалну пољопривреду који упућује како се изводи *одводњавање и наводњавање земљишта*.

Цена је књизи 35 динара.

Препоручујемо је топло свима пољопривредницима, нарочито онима који су свршили коју пољопривредну школу.

НЕКРОЛОГ

† ЈОВАН ВШЕТЕЧКИ

На дан 27. априла ове год. угасио се живот једног великог, спремног и обилног радника на пољу наше младе и још неразвијене хемијске индустрије и опште привреде. Умро је Јован Вшетечки, инжињер хемије и индустријалац, сопственик велике фабрике шпиритуса у Београду. Смрћу овог великог радника и пуног снаге и енергије за рад на општем привредном добру нашег народа, не само што је породица изгубила свога заштитника, пријатељи пријатеља, другови друга, наука научника и стручњака, но је и Српско Пољопривредно Друштво изгубило једног од најбољих својих чланова, сарадника и помагача, на ширењу својих задатака на просвећивању пољопривредника и унапређењу пољске привреде у опште.

Као достојан син свога доброга оца и оснивача Српског Пољопривредног Друштва почившег Фрање Вшетечког, он је пошао примером свога оца, те је одмах сву своју добру вољу и стручну спрему, и агилност ставио у службу Пољопривредног Друштва. Да би пак што више користио Друштву, он се прво уписује за члана утемељача. Ценећи пак његов плодан рад, Друштво га бира за свога редовног члана, а одмах после овога буде почаствован избором за члана Управе. И као редован а нарочито као члан управе покојни Јован је уложио сву своју добру вољу за рад на Друштвеним пословима и својим саветима много допринео напретку Друштва. Поред овог, да би што јаче с једне стране истакао значај Пољопривредног Друштва за унапређење пољопривреде, а

с друге стране овековечио име свога доброг оца као оснивача овог Друштва, он је још пре неколико десетина година завештао Друштву 10.000 дин. у злату и са тим основао фонд за потпомагање пољске привреде, под називом „Фонд Фрање Вшетечког„. И према овакој великој љубави, обилној сарадњи, а још већој помоћи његовој, може се с правом рећи де се за леп глас Српског Пољопривредног Друштва које оно високо носи и ужива више од 60 година, за његов успех у раду на унапређењу пољопривреде и васпитању пољопривредника, има поред осталих чланова оснивача и редовних, врло много захвалити старом Фрањи и његовом сину Јовану Вшетечком.

Ценећи ове велике заслуге покојника за добро Пољопривредног Друштва, а преко овог за све пољопривреднике и пољску привреду, у име Друштва, његових свих чланова утемељача, добротвора и редовних, Друштвених подружина и његових чланова као у име свих пољопривредника, за које је увек предано с вољом и љубављу до последњег часа радио, добро желео и мислио узвикујем: Слава ти и вечан помен покојничё! Нека ти је лака земља којој си се као син достојно одужио!

Д. Ј. Спремић

Свима Пољопривредним Подружинама

Ради израде распореда пољопривредних изложаба, практичних предавања и курсева у овој години, које ће Друштво са својим Подружинам обављати, потребно је, да све Подружине које по својим програмима рада или буџетима за ову годину имају предвиђене и од скупштина одобрене изложбе, предавања и курсеве, *најдаље до 15. јуна ове године, пошаљу Друштву ове податке:*

1. Из којих пољопривредних грана Подружина жели да приреди изложбу, у ком месецу и у ком месту;
2. Из које пољопривредне гране Подружина жели да приреди предавање или курс. За курс — течај треба означити колико ће трајати;
3. Са које територије излагачи или слушаоци имају право на учешће, — општина, један или више срезова;
4. Да ли је Подружина обезбедила и каква материјална средства за приређивање изложбе, предавања или курсева и колико та средства износе;
5. Да ли је Подружина обезбедила довољну радну снагу и сарадњу за извођење изложбе и довољно слушалаца за намеравана предавања или курс;
6. Да ли Подружина рачуна и на какву помоћ Друштва за обављање изложбе, курса или предавања.

При тражењу помоћи од Друштва, треба имати на уму, да Друштво у овој години није примило никакву државну помоћ, те према томе захтеве за његову помоћ треба умерити.

Зато се пак препоручује Подружинама, да се обраће молбом на своју Банску Управу (пољопривредном одељењу) и траже помоћ за ове сврхе.

Подружине које не одговоре до горњега рока неће моћи да рачунају на материјалну помоћ Друштва.

Бр. 5577 од Српског Пољопривредног Друштва 9. маја 1930. године, у Београду.

АКО УХВАТИМ КИЈАВИЦУ,

или инфлуенцу, кашаљ, храпавост, зујање у ушима и т. д. — онда сместа узмем за увлачење у нос, за гргљање и за облоге *Фелеров миомирисни Елзафлуид*. То помаже брзо и поуздано! Неколико капи на шећеру уклањају грчеве и мучнину у желудцу. Код реуматизма, улога, натеклина сваке врсте и убоја увек ми помаже трљање и прање Елзафлуидом!

Чините и Ви тако — помоћи ће и Вама!

Фелеров Елзафлуид, то већ 33 год. познато народно средство и козметикум стоји у апотекама и свим одговарајућим радњама; покусна бочица 6 дин., двострука боца 9 дин., специјална боца 26 дин. Поштом најмање за 62 дин. код:

EUGEN V. FELLER, lekarnik, Stubica Donja, Elsatrg 366.

Ново дело из Воћарства!

Изашла је из штампе књига у 2 дела

ВОЋКЕ и ВОЋЕ

од писца г. **Благ. Д. Тодоровића,** начелника Министарства Пољопривреде у пензији, познатог стручњака и уваженог писца пољопривредних књига још од пре рата.

Књига I. део штампана је на 22. штампаних табака велике осмине са 298 слика у тексту и цена је: у меком повезу Дин. 60.— у тврдом Дин. 80.—

Књига II. део штампана је на 28.1/2 велике осмине штампаних табака са 310 слика у тексту и цена је: у меком повезу Дин. 70.—, у тврдом повезу Дин. 90.—

Књига је написана лаким, схватљивим стилом за школе и народ — воћаре.

Скупљачима и продавцима дајемо одговарајући попуст.

Продају књига врши само уз готов новац.

БИЉАНА А. Д.
Београд
Телефон 3-80 Краљице Марије 14.
1—4

Све што тражите

наћи ћете у новој илустрованој кућној књизи.

коју већ преко 32 године реномирана светска кућа Сутнер

и Вама бесплатно и просто од поштарине

шаље, ако ју затражите. Најзгодније нове проналаске практичне предмете за употребу кућанске и одевне потрепштине, глазбала, справе за брijање, бритве, справе за шишање, маказе, алат, рубље, одела, ципеле и играчке и т. д. не купујете

нигде тако јефтино а ипак тако добро

као код Сутнера, а поред тога без ризика, јер се неодговарајуће замењује или се враћа новац. Огроман промет омогућује фирми Сутнер, да

сву робу јефтиније продаје, а ипак да шаље најбољу квалитету. Затражите стога дописницом од мах сада бесплатну велику илустровану кућну књигу од фирме

H. SUTTNER Ljubljana br. 950

Ратари и Господари

ако желите да весело и ваљано косите Ваше ливаде наручујте само гласовите и на далеко чувене ковane косе ВАРЦАРКЕ Павла Гргића из најстарије и најгласовитије радње. Радња постоји и навршује ове године стогодишњицу свог опстанка **те ћемо ове године своје муштерије најбоље задовољити.** Наше су косе изванредно оштре и дуготрајне и за сваку траву удешене као и за жито.

За сваку косу дајемо потпуну гаранцију што се год не свија замењујемо у истој години. Цена косама по комаду 80 дин. код наруџбе од десет комада добија се једанаеста коса на дар. Косе израђујемо у свакој форми и величини од најбољег енглеског челика. Имадемо праве Талијанске цепане брусове уз цену од 15—50 дин. по комаду према квалитету и величини. По вољи израђујемо и имена на косе. Молимо тачну адресу код наруџбе. Отпрема тачна и брза.

Павле Ћосић ~ Гргић

Најстарија радионица кованих коса

Утемељена 1830. године.

Мркоњић Град - Босна 2—6

П А Ж Њ А
Г. Г. САРАДНИЦИМА

Моле се г. г. сарадници „Тежака“, да рукописе достављају откуцане на машини или бар читљиво руком писане.

Оглашујте у „Тежаку“

који се штампа у 10.000 примерака и залази у најнапредније сељачке домове по свима крајевима наше Отаџбине.

Желите ли, да се

ГИХТА РЕУМАТИЗМА

костобоље и ишиаса без опасности ослободите?

Реума је страшна и надалеко раширена болест, која не штеди ни богаташа ни сиромаха; она тражи жртве у палати, исто као и у колиби. Најразноликији су облици, у којима се болест показује, а највише има болеети, које се свакојаким именима називају, међутим то није ништа друго до

РЕУМАТИЗАМ

Час боле кости и зглобови, час отекну чланци, изобличене руке и ноге, трзање, пробадање у разним деловима тела, па чак и слабост очију: све су то последице реуме и костобоље.

Као што су различне појаве, у којима се болест показује, тако исти су многобројни сви могући и немогући лекови, медицине, микстура, маст и т. д. које се нуде измученом човечанству. Већина тих средстава не може потпуно излечити; може у најбољем елучају ублажити болове. То, што Вам ми препоручујемо, посве је нешкодљив лековит напитак, који је већ

многим болесницима помогао!

Наше лечење је изврсно и брзо делује код **застарелих хроничних случајева!**

Да придобијемо што више присталица, одлучили смо да сваком, који нам пише,

пошаљемо потпуно бесплатно

нашу интересантну и поучну расправу. Ко дакле пати од болова и ко жели да се тих болова брзо, темељно и безопасно ослободи, нека још данас пише на:

AUGUST MÄRZKE. BERLIN — WILMERS DORF,
Bruchsalerstrasse Nr. 5., Abt 78.

1—1

Пољопривредници!

У вашем је интересу, да уништавате на виновој лози, воћкама и остилим гајеним биљкама све врсте болести и штеточина, које вам наносе огромну штету.

Зато на време употребите опробане и сигурне домаће препарате, **јер вам само здрава и добро негована биљка може дати добар принос.**

АГРИТОКС

је најновији препарат за уништавање свих врста **лисних ваши** и **гусеница** на: **виновој лози, воћкама, поврћу и цвећу — нарочито против лисних ваши на ружама.** Услед тога, што је његово дејство јако, употребљава се у малим дозама, те је стога економичан.

АРЗОЛА

сигурно средство за прскање против **грожђаних мољаца** на вин. лози и осталих штеточина, које нагризају плод и зелене делове биљке.

СУЛФАРОЛ

препарат колоидалног сумпора, у води лако растворив за прскање против **оидијума на виновој лози, плесни** и **коврчавости на воћкама** и т. д.

АРЗОЛА и СУЛФАРОЛ могу се додати раствору бордовске чорбе за једновремено прскање против **пероноспоре, грожђаних мољаца и оидијума,** ради уштеде у времену и радној снази.

КУСКУТИН

је досада дао најбоље резултате за уништавање **вилине косицеу детелини.** Употреба лака и јевтина.

Тражите упутства и ценовник на адресу:

„БИЉАНА“ А. Д.
БЕОГРАД
Телефон 3-80. — ДУШАНОВАЦ.

Штампарија **Марјана Цветковића** — Београд.

Рад С. П. Друштва и његових Подружина.

Записник

56. редовног годишњег збора Српског Пољопривредног Друштва, одржаног 23. марта 1930. г. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни:

а) г. г. претседник М. Миљковић, ппретседник Др. Т. Митровић и чланови управе: А. Рашковић, С. Ратковић, Д. Спремић, В. Матић, Т. Владисављевић, С. Партонић, Н. Петровић, Б. Ранковић, Др. М. Градојевић и Л. Сладековић... 12

б) редовних чланова 103

в) изасланика Подружина 68

г) добротвора, утемељача и гостију 7

Свега 190

Збору је претседавао претседник г. М. Миљковић.

Записник водио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

Претседник отвара Збор у 9 часова, пошто по списку уписаних редовних чланова и изасланика Пољоп. Подружина има довољан број чланова да се рад отпочне а према чл. 39. Правила Друштвених.

Отварајући овај Збор, пријатно ми је што видим: да је Збор обилато посећен што је доказ све јачег интересовања чланова Друштва и изасланика Пољопр. Подружина, јер је ово прилика, да се не само оцени рад Управе за пр. годину него да се рад Друштвени упућује све бољим правцем.

Поздрављајући чланове Друштва и изасланике Пољ. Подружина и остале присутне пријатеље пољопривредног напретка, ја Вам у име Управе благодарим што сте дошли на овај Збор да у овој свечаној прилици манифестујете своју солидарност за установу која је ваша и да својим радом подигнете још више њен заслужни углед у народу.

Српско Пољопривредно Друштво које стоји под Високом Заштитом Њ. В. Краља, као наше најстарије хумано пољопривредно удружење, ради активно и на унапређењу целокупне пољопривреде, села и сеоског живота више од 60 год.

Оно је тај свој задатак са највећим успехом отправљало како кроз тај дуг низ година, тако и у прошлој години при-

ређивањем јавних практичних предавања из свију грана пољопривреде, курсева, изложаба, сајмова, утакмица, течајева, конгреса, конференција и т. д. Даље, набавком пољопр. савремених справа, машина, семена плавог камена и др. материјала потребног за производњу. Оно је развило акцију за оснивање Савеза свих пољопривредних друштава и стварање Пољопривредних комора. — Оно је организовало Савез пољопривредних књижница и читаоница. — Оно ради на просвећивању како својих чланова, тако села и сеоског подмлатка, штампањем и откупом поучних пољоприв. књига, а нарочито путем својих органа „Тежака“ и Пољопривредног Календара.

И ако је прошла година просечно узев била добра; и ако је извоз ратарских производа у току године знатно повећан тако да ћемо имати активан трговински биланс, ипак пољопривредникове наде нису се испуниле. У његовом животу није се осетила ова плодна година онако како се он надао. Разлог је у томе што та добра година долази после две рђаве тако, да њени приноси нису били у стању да покрију мањкове минуле две рђаве жетве.

Уз то, цене ратарских производа смањене су, док су цене намирница које сељак купује остале исте или се још повећале. Све је то учинило, да се куповна моћ сељака смањи до минимума.

У тако неподесној години, управа је имала да савлада велике тешкоће давањем својим члановима бескаматних кредита у материјалу потребном за производњу, нарочито у времену кад се кредит није лако и јефтино налазио.

Данас је најакутније питање: *јефтин кредит за пољопривредника* сељака. Данас сељак ако је задругар може добити најјевтинији повлашћени кредит на залогу свога имања, са 12% интереса. — Ви сви који сте чланови Земљорадничких и месних задруга за пољ. кредит најбоље знате: колико формалности треба испунити докле поједини чланови задругари у најбољем случају добију 2—3000 дин. кредита на залогу свога имања.

Међутим Српско Пољопривредно Друштво даје својим члановима и Пољопривредним Подружинама за исто време и до износа истих сума зајма, без залоге имања без икакве камате.

Српско Пољопрнвредно Друштво данас је једина хумана установа у Југославији која под најповољнијим условима кредитира своје чланове.

Број чланова Пољопривредног Друштва креће се између 7—8—10.000. Кад би се овај број не више но само утростручио, тада би Друштво могло да кредитира годишње своје чланове са 15—20.000.000 дин. и њихов ефект брзо би се о-

сетио у квалитативној и квантитативној производњи. Снага је овог Друштва у његовим члановима.

И да има довољно разумевања код наших пољопривредника, ниједна општина не би требала да буде без Пољопривредне Подружине и ни један сељак неудружен.

И ако садања Управа за свој прошлогодишњи рад сме рећи да је био плодан, она никако не мисли да је Друштво постигло све што је себи ставило у у задатак. Од њега се тражи много, врло много. Али да ли су Друштвена средства сразмерна његовом задатку? Управа то не налази. За остварење тако огромног задатка какав је Друштвен, треба много рада а још више средстава. — Друштвена су средства позната. Она су према његовом задатку незнатна. И ако се не виде на свима странама сјајни резултати Друштвеног рада не треба никако мислити да Друштво није довољно радило.

Колико је Управа у прошлој години урадила са каквим средствима и са колико тешкоћа, видели сте из годишњег извештаја који је пред вама.

Истичем нарочито да је управа у прошлој години свршила два посла од замашног значаја који нису довољно рекламирани по својој важности а то су: *Прва међународна утакмица плугова* у којој је узело учешћа пет држава са 72 модела. Кад се буде предао јавности извештај оцењивачког суда који је утакмице извео са највећом прецизношћу користећи се свима елементима која наука пружа, онда ће се видети од колико је замашаја овај рад.

Овом приликом не могу пропустити а да пред збором не похвалим леп гест фабрике Уније из братске нам Пољске: да је поклонила Друштву 30 плугова да се раздаду народу и установама и испита њихова права вредност у раду.

Пољопривредно Друштво потпомогнуто материјално од Министарства Пољопривреде, Народне и Извозне Банке, приредило је о својој Слави Св. Краљу Милутину у своме дому *изложбу сувих шљива, прерађеног воћа и поврћа.* Значај ове изложбе огледа се поглавито у успеху постигнутом са њеном пропагандом у иностранству, јер су са ове изложбе извесни примерци сувих шљива послати на Међународни Дунавски Велесајам и Изложбу у Братислави, где су сви одликовани дипломама и толико рекламирани да смо исте примерке послали на изложбу у Праг коју је отворио наш посланик у Прагу. Сви дневни листови чехословачки и немачки у Братислави и Прагу забележили су да је ова изложба наишла на опште допадање, и писали о овој тако много да се може рећи да је постигнут повољан успех.

Пољопривредно Друштво у коме су сарађивали наши најврснији људи учинило је много за препорођај наше пољске привреде. И ова се Управа трудила да не изостане иза

својих претходника. Уверен сам, кад се буде писала историја о развитку наше пољопривреде, да ће ово хумано Друштво заузети видно место на страницама историје.

Завршујући говор молим Збор да се пре преласка на дневни ред поздрави највиши Заштитник Друштва Њ. В. Краљ Александар I, што Збор прима са громогласно Живео Краљ! Поздравни телеграм гласио је:

Његовом Величанству Краљу Југославије Александру I

Београд

Пољопривредници окупљени на 56. редовном годишњем збору Српског Пољопривредног Друштва, сматрају се срећним да на почетку рада поздраве Свога Највишег Заштитника и Народног Краља, са топлим жељама: да Господ Бог дуго поживи Њега и цео Његов Краљевски Дом, за добро Јединствене Отаџбине и Народа.

Претседник
Српског Пољопривредног Друштва,
Мирко Миљковић с. р.

Затим предлаже, да се поздравни телеграми упуте и Господину Претседнику Владе као и Господину Министру Пољопривреде, што збор такође једногласно прима: Поздравни телеграми гласили су:

ГОСПОДИНУ ПЕТРУ ЖИВКОВИЋУ, ГЕНЕРАЛУ ПРЕТСЕДНИКУ ВЛАДЕ — БЕОГРАД.

Чланови Српског Пољопривредног Друштва и изасланици његових Подружина, почињући рад на своме 56. редовном годишњем збору, сматрају за особиту част да Вам изјаве дубоку захвалност за бригу коју поклањате напретку пољопривреде, као извору народног и државног благостања.

Претседник
Српског Пољопривредног Друштва,
Мирко Миљковић с. р.

ГОСПОДИНУ ДР. О. ФРАНГЕШУ, МИНИСТРУ ПОЉОПРИВРЕДЕ БЕОГРАД.

Са свога 56. редовног годишњег збора чланови Српског Пољопривредног Друштва и изасланици његових Подружина, имају част да Вас поздраве као шефа најважније државне привредне гране, молећи Вас, да својим богатим стручним знањем и искуством и даље користите пољопривреди, без које се економски напредак наше пољопривредне Отаџбине не може ни замислити.

Претседник
Српског Пољопривредног Друштва
Мирко Миљковић с. р.

Затим моли, да се у почетку рада изаберу три члана за бројање гласова и оверу записника. По овлашћењу Збора кандидује г.г. Цветана Гроздановића благајника Подружине из Ниша, Стевана Лукића, вишег пољопривредног саветника из Новог Сада и Саву Вујића, претседника Подружине из Сенте коју кандидацију збор прима.

Потом претставља Збору изасланике разних друштава и удружења, и даје реч изасланику Главног Задружног Савеза г. И. Варги.

Иван Варга поздравља збор, али жали што тај поздрав према традиционалном обичају не може бити ласкав, јер је стање пољопривреде очајно. Приходи пољопривреде незнатни су а о каквој ренти не може бити ни говора. У сразмери према богатству, које даје наша земља, пољопривредници живе горе, јер су цене производима ниске. За наше пољопривредне организације може се рећи да су доста учиниле за поправку пољопривредног стања, али је тај рад недовољан и треба га више интензивирати и жели, да акција у том правцу буде што боља и у то име поздравља Збор.

II

Претседник ставља на дискусију извештај о раду Управе, годишњи рачун о приходу и расходу и извештај о стању целокупне Друштвене имовине. Пошто је Збор изјавио жељу, да се одмах пређе на дискусију, јер су извештај сви благовремено добили и прочитали, то моли да се јаве говорници.

Др. Милош Радосављевић изјављује, да овај велики скуп претставља за живот државе и народа један значајан кворум који треба да дâ своју реч о будућем раду на производњи, од које зависи држава, њена индустрија, трговина, валута и др. Од рада овога Збора зависи много и зато налази да је згодна прилика да се повуче један потез по свима питањима која се тичу нашег народа. — Главна питања о којима би требало говорити на овоме Збору то су: шљивина штитаста ваш, која пустоши неколико округа; даље, са чиме би могао да се замени приход од шљива, који је био иначе сталан, и напослетку, питање лечења стоке. Од епидемије метиља, куге и др. заразних болести, угинуло нам је, пре две године, стоке у вредности близу три милијарде динара, т. ј. од прилике колико износи једна трећина државног буџета. Налази да није депласирано ако се траже бесплатно лекари и лекови. Он је чуо, да извесни ветеринари преко Саве и Дунава наплаћују за пелцовање по два динара од једног килограма живе мере. (М. Гец: упуда са питањем да ли је то чуо или видео). То му је причала једна личност, али ту његову примедбу не треба разумети да је он против ветеринара, он је тиме хтео да покаже да то долази због недостатка закона и

што су плате ветеринара мале, а серум је скуп. — Одаје хвалу раду Управе Друштва, која је посао обављала без велике ларме, тихо и нечујно, с пуно љубави. Даље каже, да се мора признати, да су молбе пољопривредника наилазиле на одзив према ситуацији, али нада се, да ће то сада боље бити, пошто на томе месту седи човек који је пољопривредник и наш друг.

Мирко Глигоријевић жали што се не може придружити хвали г. Др. Радосављевића о раду Управе, јер она није извршила све што је предвидела у програму рада. Замера што није одржана земаљска изложба живине, што нису приређивана предавања преко радиа, што није ништа рађено на селекционирању семена и што Друштво продаје Сакове плугове а не Еберхартове који су много бољи. Даље, критикује што још није готов извештај о међународној утакмици плугова и ако је било доста времена да се тај посао оконча. Осврће се на уређивање Тежака и каже да се не пише у духу народних потреба и тежњи, већ му је садржина сувопарна, неразумљива и са чланцима који се често понављају. Он је написао чланак о америчанској јабуци, која се продаје и у Београду и по скупе паре, па тај његов чланак није штампан, и ако је њиме требало да се објасни која је то сорта јабуке, да ли би код нас могла да успева и где могу да се набаве саднице. — Чланови Управе своје радове таксирају по 7—8 гроша ред, а других сарадника по 2—3 гроша. Стога се не слаже са таквим радом Управе и нерационалним трошењем новца, као и давањем разних хонорара. Њему је чудна борба старих чланова Управе да опет буду изабрани и предлаже, да се изаберу нови чланови који ће да преуреде Друштво и рад упуте према потребама народа, да би се оспособио за конкуренцију са својим производима, на светским тржиштима. На крају моли, да будућа Управа има у виду ове напомене, и да ради интензивније са више успеха и резултата.

Др. Танасије Митровић одговара на критику г. Глигоријевића, која је необјективна. Управа је извршила 20 тачака програма рада, и остало је неизвршено само 7 тачака и према томе не може се рећи да није ништа урађено. Те тачке које су остале неизвршене, изискавале су много материјалних средстава, о којима је управа морала да води рачуна. Осим тога оне су дургостепеног значаја, те нису имале утицаја на резултат рада. Живинарска изложба није приређена због тога, што је у току године било приређено неколико таквих изложаба, од којих је она у Новом Саду била интернационална. Због тога је та изложба изостављена, а приређена је земаљска изложба сувих шљива и конзервираног воћа и поврћа. Приредити две изложбе била

би и физичка немогућност, а и коштало би Друштво много. Што се тиче радио предавања, она не стају Друштвену касу ништа, и била су организована у циљу да се за пољопривреду заинтересују најшири кругови. Па ни замерка што Управа није ништа радила на селекционисању семена није оправдана, јер тај посао Друштво не може да ради, пошто је то задатак Огледних Станица; Друштво се бави само набавком таквог семена, у колико га траже Подружине и чланови. — И у критици о плуговима г. Глигоријевић је био пристрасан и истакао се као заступник фабрике Браће Еберхарта. У 1929. г. Друштво је продало 388 плугова, од којих су 278 били Еберхартови а само 60 Сакових, и ово јасно показује да г. Глигоријевић говори на памет и није му циљ објективна критика, него пропаганда Еберхартових плугова, са чиме се Управа не може да сложи, јер пропаганду не врши ни по чијој жељи. Истина је, да није публикован извештај о утакмици плугова, али је резултат утакмице саопштен свима такмичарима и замољени су да помогну штампање извештаја откупом извесног броја. Друштво само не може да се упусти у штампање овог извештаја, јер би он стајао око 80—90.000 динара, која је за његове финансије врло осетна. Извештај о целокупном раду поднеће се Министарству Пољопривреде и тражиће се, да забрани увоз плугова који нису добри и да на тај начин заштитимо земљорадника од рђавог оруђа. На тај начин натераће се и фабрике да увозе само добре плугове, а то је циљ овога Друштва и његова политика. — Није тачна ни критика о хонорисању радова који се штампају у Тежаку, и то је могао тачно да види, па онда не би говорио којешта. Такође је вршен и преглед Друштвених рачуна од стране Главне Контроле, на које су добивене разрешнице, што може да посведочи г. Јова Стојановић, који је вршио преглед и који се сад налази овде на Збору. Према томе цела критика г. М. Глигоријевића потпуно је неумесна.

Божидар Ранковић као уредник Тежака одговара г. Глигоријевићу, да се радови штампани у Тежаку хонеришу према њиховој вредности, према утврђеној скали, која је преко Тежака објављена, а не према личности која их пише. Белешке се плаћају мање, а чланци и одговори на питања више, без обзира ко их пише. Што се тиче рукописа г. Глигоријевићевог, он по претходној оцени једног истакнутог стручњака, редовног члана Друштва, није могао бити штампан у Тежаку зато, што говори о некој јабуци, којој ни г. Глигоријевић као писац не зна име, и што њиме предлаже да се пронађе где та сорта јабука расте и да ли би могла код нас да успева. То је дакле, био предлог, који је требао да упути Министар-

ству Пољопривреде или Српском Пољопривредном Друштву, а не Тежаку за штампање.

Није тачно да писање Тежака не одговара потребама народа, у шта се сваки који га редовно чита може уверити и што се види по заинтересованости читаоца, који уредништу упућују многобројна питања, тражећи савете и упуте.

Софроније Партоних критикује рад Управе и каже да је дао негативне резултате. Наводи да нису држани течајеви за сеоске домаћице, а томе раду на првом месту требало је посветити пажњу. Исто тако нису штампане никакве поуке, па није ништа предузето ни за израду дома, него се остало са старим зградицама, и ако су унаоколо палате. Даље се осврће на број чланова који је опао и налази да су зато криви: непосредно Управни Одбор а посредно Инснектор за Подружине. Међутим док је он био члан Управе успех је био бољи. — Такође замера и за неуспех у продаји, јер је резултат подбацио, што долази отуда што се све набавља у вароши и продаје за 10-12% скупље но што се може добити код трговаца. Осим тога не обраћа се пажња на робу која се купује, јер на пример набављено је конопљено семе које није имало клијавост од једног члана Управе. Пита се како може онда да се верује Српском Пољопривредном Друштву. Даље наводи, како у Управи седе чланови који су такође у Управи Друштва „Биљана" и зато се десило, да се набави дрворин, који по званичном извештају није дао добре резултате. Па осим тога, Управа је продала једном свом члану Управе један мотор за 11.000 динара, а била му је цена 15.000 дин., па и поред тога тај члан пише километарске предлоге да му се плаћање одложи. — И за продају робе каже, да је у 1928. г. зарада била већа за 166 хиљада динара, но у 1929. г. и то квалификује као осетан неуспех. Констатује, да се Управа задужила пола милиона динара код Аграрне Банке, па новац дала на приплод код Државне Хипотекарне Банке, па пита да ли има разлике у интересу и зашто се задуживало, кад је новац непотребан? Али ако се загледа у извештај видеће се, да у магацину има робе око 2 милиона динара и да је дато на кредит Подружинама и приватнима толико, да сад у каси нема готових пара. Даље цитира, како је у расходима означено, да су чланови Управе примали на име дневница 49.700 динара, међутим они имају и друга примања као на пример од Тежака, изложаба и др. На то му упада у реч г. М. Николић са питањем: „а колико сте Ви примили", наштa он изјављује да је примио нешто преко 7.700— динара. Граја се речима: „а ту смо". Наставља даље и објашњава, да се троши скоро пола буџета на оно што примају чланови Управе и на плате чиновника. — Даље критикује што у Управи седе члан г. С. Ратковић који

је род са инспектором и члан г. Н. Петровић који је род са књиговођом. Па онда наводи како је Контрола известила Друштво да није надлежна да прегледа Друштвене рачуне. (На примедбу г. претседника да то није истина, одговара да је тако чуо). Протествује, што чланови Управе и поред јасног наређења Министарства Пољопривреде да не смеју да примају дневнице, ове ипак примају.

Др. Танасије Митровић одговара на критику г. С. Партонића и каже да је све неверно и тенденциозно изложио. У извештају све разложено и објашњено, па и за курсеве за сеоске домаћице, које је Управа помогла и ако их није сама организовала. У осталом г. С. Партонић као бивши члан Управе врло добро зна, да све зависи од средстава и да се прво ради оно што је најпрече. Година 1929. достигла је врхунац кризе код пољопривредника и на ту сврху обратила се највећа пажња. Пружити помоћ пољопривредницима у таквим приликама, то је најсветија дужност не само овога Друштва него и сваког патриоте коме лежи на срцу народно благостање. Г. Партонић квалификује као осетан неуспех и то, што је зарада у 1929. г. подбацила за 166 хиљада динара, према 1928. г. Баш та критика и резоновање са којима г. Партонић мисли да покаже на нерад Управе, окрећу се против њега, јер је тиме јавно признао да му помагање пољопривредника у овако тешким приликама ни мало не лежи на срцу. Г. Партонић мисли, да се успех састоји само у заради, а није помислио да је ово Друштво хумана установа и да му је дужност да пружи помоћ пољопривредницима у најтежим приликама, без обзира на неку зараду. И баш зато што је Управа имала то пред очима, а није стала на гледиште г. Партонића, она је, и ако је продаја у 1929. г. била већа но у 1928. г. имала мању зараду за 166 хиљада динара, јер је давала робу са зарадом колика је потребна само за покриће режијских трошкова. Па и критика о вршењу набавака није тачна, јер се набавке код овдашњих трговаца врше само онда, кад Друштво своје количине распрода, а Подружине и чланови дотичну робу још траже. То бива због тога што се не може утврдити количина· која је за сезону потребна, јер се нико са поруџбином не јавља благовремено, него у последњем часу. Па у циљу да се и одоцнели потрошачи снабду, изврши се набавка у месту. Такође се у месту набавља и она роба коју Друштво не држи, а коју неки од потрошача тражи. Све ово г. Партонић врло добро зна као бивши члан Управе и члан Набављачког Одбора, па је чудно да се сад појављује као критичар, а није подигао свој глас док је седео у Управи. И за конопљано семе за које каже да није имало клијавост, одговорност пада на њега, јер је он био члан Набављачког Одбора. Уверен је да се са

оваким радом Управе слаже цео збор и да осуђује неумесну критику г. Партонића. Кад се ово има у виду, онда је разумљиво што се нису могле штампати поуке, и још је разумљивије што се није бацило 40—50 хиљада динара на израду планова за нову зграду Друштва, за чије се зидање у осталом и нема пара, нити се може наћи какав конзорцијум, кад криза влада у свима гранама. Па и замерка што је број чланова опао за 167 неумесна је, кад се има у виду каква је била година. На против, успех је Управе што је могла у тако критичној години да одржи скоро све чланове. Нетачно му је и тврђење да Друштвене рачуне Контрола не прегледа и ако га интересује, може да види разрешнице које су од Контроле добијене. — Даље одговара, да је он члан у Друштву „Биљана", али да као ппретседник Српског Пољопривредног Друштва, нема никакве везе са набавком дрворина, јер је набавку предложио г. Партонић као ондашњи члан Набављачког Одбора и за осуду је што за свој рад баца кривицу на другог. Такође је г. Партонић предложио продајну цену мотора, као и накнадно смањивање исте, па и ту пере руке и овој Управи пребацује, међутим за све ово постоје потписи г. Партонића. — Што се тиче задужења код Аграрне Банке, оно је учињено благовремено и зато, да би се имало довољно новаца за пролетње набавке. Дуг је направљен на подлози менице који су потписали чланови Управе, залажући ту своју част и имовину, у циљу да помогну пољопривредницима, и у место да се за такву пожртвованост чланова Управе чује похвала, они се безобзирно и тендециозно нападају; таква неправедна критика за сваку је осуду. — Истина је, да је издато на име дневница 49.700— динара, али то је дато за рад у специјалним одборима, дакле ван седница Управног Одбора, и то се не противи решењу Министарства Пољопривреде нити постојећем закону, него то г. Партонић хоће само тако да говори, да би његова критика изгледала тачна и да би створио бољи ефекат. Накнада путних трошкова и хонорари за сарадњу у Тежаку и Календару плаћају се сваком, јер нико и поред најбоље воље, не може да путује на свој лични рачун, па то није чинио ни г. Партонић, док је био члан Управе. Што се тиче плата чиновничких, о томе не треба ни говорити, јер су оне скромне толико, да људи слободне професије за њу не би хтели да служе. — Даље му одговара за родбинске везе између неких чланова Управе и чиновника, па каже да је г. Партонић гласао за њихов избор и да није чинио никакве примедбе на њихов рад док је седео у Управи, јер примедба у опште не може ни бити, пошто они савесно врше свој посао. На послетку изјављује да жали, што критика г. Партонића има лични карактер, и што одузима време и онемогућава да се

говори о општим стварима које су од животног значаја за пољопривреднике. Да је критика г. Партонића неозбиљна, довољан је тај доказ, што никад није дао одвојено мишљење на рад Управе, него је са њим био солидаран као његов члан.

Софроније Партонић објашњава да је заиста он предложио да се набави дрворин, али кад је добивен извештај да не ваља онда је предложио да се прими само 5000 кгр. а друге поруџбине од 10.000 кгр. да се откаже. Он је више пута протествовао у Управном Одбору, али му није дато да одвоји мишљење, због чега је и ранији члан Управе г. Димитрије Николић изашао и Управе.

Милутин Гец моли да се говори принципијелно и да се са тога гледишта критикује рад Управе. Из досадашње критике види да се прешло на личне ствари, на пример кад је говорио г. М. Глигоријевић о плуговима, он је стекао уверење да је тако говорио што је заинтересован. Свима је познато да је рад Друштва увек овакав био, и према томе г. С. Партонић тај рад критикује само зато што није и сад члан Управе (пљесак). Ова напомена, каже, да је била потребна само зато да би се знало зашто је потекла лична дискусија. Замера г. Др. М. Радосављевићу што се онако изразио о ветеринарима, и каже, ако се и нађе појединац да за пелцовање више наплати од одређене таксе, онда њега треба тужити, а не нападати на све ветеринаре. — Што се тиче извештаја Српског Пољопривредног Друштва, види се да је он скоро увек исти па и цифре остају скоро исте. Али с обзиром на прилике које су данас измењене, оне налажу промену оријентације и прилагођавање данашњим приликама, ако Друшто не жели да га прегази време. Како закон о пољопривреди предвиђа, да држава приређује изложбе, то у будуће не треба Друштво да их приређује, јер неће имати успеха, јер није више оно тај једини фактор, пошто сад и држава води озбиљног рачуна. По његовом мишљењу, Друштво треба да обрати пажњу на просвећеност пољопривредника, која је врло мала и због чега није развијена задружна свест. Друго важно поље рада, јесте спремање подмлатка. У извештају стоји да се од тога посла одустало пошто се нема успеха, услед оскудице воћа у народу за тај посао. Даље наводи, да сви увиђају да рад Друштва није лак, и по његовом мишљењу та тешкоћа долази отуда што нема сарадника у народу, или што их Управа не може да нађе. — Што се тиче дневница које добијају чланови Ужих Одбора, против тога данас не може нико ништа да има, али моли да се нађе пута и начина, да се награде дају и сарадницима Подружина из унутрашњости. Узима у заштиту уредника Тежака и каже, да се награђивање чланака врши по утврђеној

тарифи. А што и чланови Управе сарађују на Тежаку, то не сме да се узме као рђаво. Моли да се ови његови предлози имају у виду, приликом израде програма рада.

Председник захваљује г. Гецу на предлозима и изјављује да их Управа прима срцу, јер и она стално води бригу на који би начин наишла ослонца у народу.

Борислав Ивановић изјављује да пре преласка на извештај хоће да напомене, да је највеће б лаго земљорадника стока која је остала без лечења, а то због разних званичних формалности, и док извештај стигне на надлежност ветеринару, стока је поцркала. Стога моли Друштво, да се заузме да се формалности упросте и да се стока бесплатно лечи. Што се тиче извештаја о раду Друштва, њега треба свестрано проучити. Пита се, зашто су плави камен и др. потребе скупље код Друштва него што се продаје по трговинама? Замера што опада број Подружина и чланова и налази да је то у вези са набавкама. Захтева, да се Друштвени рачуни прегледају пошто нема Надзорног Одбора. Пребацује Управи што не одржава везе са Савезом Срп. Земљорад. Задруга и налази да и ту лежи неуспех у раду. Такође се слаже са г. Партонићем односно родбинских веза између чланова Управе и чиновника и налази да ту има нешто. Желео би, да се идуће године не деси, да се опет говори о родбинским везама.

Др. Танасије Митровић објашњава, да плави камен који продаје Друштво има 99.50% бакарног сулфата и да због тога мора бити скупљи. Набавка се врши директно из фабрике и фабрика му одређује цену према квалитету. Што се тиче опадања броја чланова, то је обична ствар, једне године их има више а друге мање, па и резултати досадашњих пријава за 1930. г. показују, да ће чланова бити више но ранијих година. Ако би се овогодишњи упис чланова узео као мерило за оцену рада Управе, онда би се окренуо против свих критичара. Али Управа ту појаву неће да схвати тако пристрасно пошто има ширих погледа и зна, да таква појава не може бити меродавна за оцену њеног рада. Што се тиче везе са Савезом Српских Земљорадничких Задруга, ми стојимо са њим у најбољим односима и ту се нема шта Управи да пребацује, и непојмљиво је, на основи чега г. Ивановић закључује, да са Савезом немамо везе.

Никола Петровић такође објашњава да Друштво набавља само првокласни плави камен и да је због тога скупљи. Затим објашњава да је вршена анализа плавог камена, који је послала Пиротска Подружина на испитивање и да је утврђено, да је тај камен скоро за половину слабији од оног који набавља и продаје Друштво. Што се тиче његовог сродства са књиговођом, објашњава да је Управа молила Народну

Банку да јој упути једног чиновника ради увођења двојног књиговодства. Кога ће чиновника Народна Банка да упути, нити је Друштво означило нити је могло да чини утицаја, и што се десио случај да је упућен његов пашеног, то не сме да значи да је било неког утицаја; осим тога књиговођа нема никакве везе са радом управе, и према томе сва критика по овој ствари неозбиљна је. Пада у очи, да се ово сродство тек сада критикује, и ако је књиговођа дошао још почетком 1927. г. кад је у Управи седео г. Партонић и гласао за његов избор.

Сава Ратковић објашњава да је он у далеком сродству са инспектором г. Б. Нешићем, и да је то и пре избора Нешићевог било свима познато. Кад се г. Нешић јавио по расписаном стечају, одлучено је да се он узме за инспектора с обзиром на његов дотадашњи рад, и приликом избора није био нико противан па ни г. Партонић, и чудновато је, да то питање сад после неколико година износи. Осуђује такву критику и пита г. Партонића зашто не каже нешто и о томе како је док је био члан Управе у исто време био и хонорарни књиговођа и члан Финансијског Одбора, па једне године и члан одбора за попис имовине, и за све то примао хонораре а није се бунио. Али сви који умеју да мисле, знају зашто г. Партонић сад тако критикује.

Софроније Партонић објашњава, да га је молио Управни Одбор да се прими са хонорарног књиговођу.

Мирко Терзић вели да рад Друштва зависи од финансијских средстава, али ипак према извештају не може рећи да је рад у пр. год. био успешан. — Замера што Збору није присутан Министар Пољопривреде или његов заменик и налази, да се тиме показује слабо интересовање за пољопривреду.

Љубисав Радојевић говори да су ову установу створили наши стари у циљу да користе народу без обзира на нека сродства која се сада спомињу и наводе као узрок неуспеху. Ми смо овој Управи дали поверење са уверењем да ће да ради, и ако се мисли да није добра, онда је не треба више бирати, него друге који ће показати бољи успех. Моли да се ради на томе да народ добије што више школа, па ће онда бити доста и чланова. Такође моли Управу да нађе пута и начина за смањење цена роби коју продаје. Налази да се о извештају доста говорило и предлаже да се извештај прими и пређе на даљи рад.

Мирко Глигоријевић устаје и хоће да се објасни, али пошто није тражио реч од претседника и пошто се неправилно обраћа Збору да му дâ реч, то му претседник реч ускраћује.

Претседник пита Збор хоће ли и даље да води дискусију о извештају, или усваја предлог г. Љ. Радивојевића да се прими извештај. *Збор решава да се прими извештај о раду са рачуном прихода и расхода и стањем целокупне имовине, и даје Управном Одбору разрешницу.*

II[1]

Претседник износи на решење буџет прихода и расхода за ову годину, који има да важи од 1. јануара.

Риста Ракочевић говори како су у прошлој години прекорачене извесне позиције, а то се није имало у виду при склапању буџета за ову годину и наводи дотичне позиције. Каже, да извесне партије које су најважније, да су трошене на друге циљеве и боји се да опет тако не буде. Стога моли да се при извођењу буџета обрати већа пажња, јер је овако незгодно. Констатује, де су сви сложни за измену методе рада Друштва. Предлаже, да се посвети већа пажња пропаганди и да треба у буџету предвидети нарочиту позицију на предавања са употребом филма и радиа.

Сава Вујић замера досадашњој дискусији која је имала лични карактер, у место да се говорило о важним пољопривредним питањима, која све интересују. Предлаже, да се донесе одлука, да се у будуће не могу дискутовати лична питања, јер то уди Друштву. Моли да се у буџету предвиди позиција за оснивање Савеза свих пољопривредних организација, и да се томе послу посвети што већа пажња, пошто ће тај Савез имати улогу пољопривредне Коморе и доносити важне одлуке са унапређење пољопривреде и економско јачање земљорадника. Даље говори, да се не може чекати на свест самих пољопривредника да се организују, већ треба имати једну ауторитативну установу, која ће утицати на земљораднике да се организују. Ако се наиђе на сметње, да не може непосредно да се оснује таква централна установа, онда бар посредно преко банских управа. Моли Управу, да у овом смислу свесрдно поради у интересу пољопривредника и овога старог и заслужног Друштва.

Претседник одговара г. Вујићу и каже да је у циљу стварања савеза пољопривредних организација већ била једна Конференција разних Друштава, и да ће се тај посао наставити у овој години. Затим објављује, да нема више говорника и пита, да ли се прима предложени буџет прихода и расхода. *Збор решава, да се предложени буџет прими који има да важи од 1. јануара 1930. год. с правом вирманисања између појединих партија и позиција и с правом да се приходи и фондови могу употребити као обртни капитал за набавку робе. Исто тако примају се и предлози г. г. М. Геца и С. Вујића, о којима да се води рачуна приликом извођења буџета.*

IV

Претседник ставља на ред предлог за допуну правила са одредбама о Надзорном Одбору. Објашњава, да се овај предлог подноси на основи одлуке прошлогодишњег редовног Збора, ма да Управа није за то, пошто има пред собом Надзорну власт у Министарству Пољопривреде и у Главној Контроли, а из своје средине Финансијски Одбор који се стара, да за сваки рад има одлуке Управног Одбора. Моли да се прими знању да Управа не прави питање од пријема овога предлога. Позива секретара да предлог прочита. Секретар чита:

ПРЕДЛОГ

За допуну Друштвених Правила са одредбама о Надзорном Одбору, који се подноси 56. редовном годишњем збору, а у смислу одлуке 55. редовног годишњег збора држаног 31. марта 1929. г. и одлуке Управног Одбора донете на 10. седници држаној 5. марта 1930. г.

а) После чл. 23. додати ново поглавље које да гласи:

V Надзорни Одбор.

Чл. 24.

Надзорни Одбор састављају претседник и четири члана, које бира редован годишњи збор на две године.

Прве године по избору иступа из Одбора коцком два члана, чија се места попуњавају избором нових или истих чланова. Идућих година иступају из Одбора стари чланови, чија се места попуњавају такође избором нових или истих чланова.

Чл. 25.

За чланове Надзорног Одбора могу бити бирани само редовни чланови Друштва. Избор се врши тајним гласањем са листама на којима су уписана имена потребног броја чланова.

Ако се у току године упразни место у Надзорном Одбору, онда се оно попуњава чланом, који је на годишњем збору добио највећи број гласова, али не испод 10. Овај члан остаје само до идућег збора, када се на његово место има изабрати редовним путем нов члан.

Чл. 26.

Надзорни Одбор састаје се у седнице једанпут тромесечно, а по потреби и више пута.

Надзорни Одбор прегледа рад Управе у опште, и води бригу да се исти креће у смислу одлука годишњег збора и Правила и Пословника Друштвеног.

Седницама Надзорног Одбора председава његов претседник, или ако је он одсутан, онда његов најстарији члан. Одлуке су пуноважне, ако је на седницама присутно најмање два члана и претседавајући. Ако су при гласању подједнако подељени гласови, одлучује она страна на којој је глас претседавајућег.

Чл. 27.

У случају показане потребе, чланови Управног и Надзорног Одбора могу држати заједничке седнице.

На заједничким седницама претседава претседник Управног Одбора, или ако је он одсутан онда његов подпретседник.

б) Остала поглавља и чланови померају своје бројеве по реду како треба да иде стим, да тач. 9. члана 38. који постаје члан 42. гласи: Бирају се чланови Управног и Надзорног Одбора.

в) Члан 40. који постаје члан 44. мења се и гласи:

Чл. 44.

Ванредни Збор сазива се по решењу Управног Одбора, као и на захтев Надзорног Одбора.

Надзорни Одбор дужан је поднети Управном Одбору писмен и мотивисан захтев за сазив ванредног збора, у коме мора бити означен дневни ред. Ако на противразлоге Управног Одбора, Надзорни Одбор остане при своме захтеву, Управни Одбор дужан је сазвати ванредан збор.

Сазив ванредног збора има се извршити у року од петнаест дана од дана решења Управног Одбора, односно од дана кад је примљен захтев Надзорног Одбора.

Позив на ванредни збор мора бити објављен на петнаест дана пре састанка са напоменом, да ће се решавати само о питањима означеним у дневном реду.

И за одлуке на овоме Збору вреди чл. 39. који постаје чл. 43. ових Правила.

Претседник позива говорнике, да се јаве за реч. Пошто се нико не јавља, пита збор да ли прима овај предлог, *Збор решава да се предлог прими.*

V

Претседник саопштава да је на реду дискусија о предлозима Управе, Подружина и чланова, али пошто нису такви предлози поднети, то се преко ове тачке прелази. *Збор прима знању.*

VI

Претседник саопштава да се сад има приступити избору чланова Управе на место оних који иступају. Има се бирати

подпретседник и седам чланова, па моли да Збор размисли о кандидатима, ради чега даје 10 минута одмора. Пошто је истекло 10 минута, позива секретара да прозива гласаче, а њих моли да по прозиву доносе гласачке листе и предају члановима за оверу записника и бројање гласова. По завршеном гласању утврђено је бројањем да су добили гласова:

За подпретседника:

Др. Танасије Митровић	107	гласова
Др. Драгомир Ћосић	25	„
Др. Михаило Градојевић	1	„

За чланове:

Божидар Ђ. Ранковић	113	гласова
Александар Рашковић	112	„
Сава Ратковић	103	„
Тима Владисављевић	103	„
Вића Матић	102	„
Милош Николић	94	„
Др. Михаило Градојевић . . .	84	„
Др. Павле Вукасовић	49	„
Никола Белобрк	36	„
Павле Петковић	28	„
Јован Стојановић	24	„
Софроније Партонић	23	„
Борислав Милутиновић	20	„
Мирко Глигоријевић	11	„
Др. Драгомир Ћосић	10	„
Никола Петровић	1	„
Јосиф Пуцаревић	1	„
Благоје Тодоровић	1	„
Иван Милин	1	„
Војислав Ђорђевић	1	„
Миомир Калановић	1	„
Драгомир Грујић	1	„
Максим Богавац	1	„
Никодије Стаменковић	1	„
Др. Милош Радосављевић . .	1	„
Василије Тарасов	1	„
Бошко Бошковић	1	„

Претседник саопштава да су гласањем добили поверење Збора и да у Управу улазе: за потпредседника г. Др. Танасије Митровић, а за чланове г.г. Божидар Ђ. Ранковић, Александар Рашковић, Сава Ратковић, Тима Владисављевић, Вића Матић, Милош Николић и Др. Михаило Градојевић. *Збор прима знању резултат гласања и поздравља изабране чланове.*

VII

Председник ставља на дневни ред избор почасних и редовних чланова и моли да се саслуша предлог. Секретар чита:

ПРЕДЛОГ

За избор почасних и редовних чланова Српског Пољопривредног Друштва, који се подноси 55. редовном годишњем Збору, а у смислу предлога 1. Конференције свих секција, држане 8. марта 1930. г. и одлуке Управног Одбора донете на 11. седници држаној 12. марта 1930. г.

А. *За почасне чланове*:

1. *Др. Ото Франгеш*, Министар Пољопривреде, стручњак пољопривредни и врло активан радник и борац за унапређење пољопривреде;

2. *Лазар Радивојевић*, Министар Саобраћаја, пољопривредник из љубави према пољској привреди, и одличан пријатељ овога Друштва.

Б. *За редовне чланове*:

1. Миливоје Жујовић, ср. пољопр. референт из Власотинаца, заслужан сарадник на раду у Подружини.

2. Јован К. Даскаловић индустријалац из Пирота, претседник Подружине, одличан пољовривредник и њен пропагатор;

3. Станимир С. Божиловић, трговац из Пирота члан Подружине, који и речју и делом ради на препорођају пољопривреде;

4. Миливоје Лолић ср. пољ. референт из Владимираца и секретар Подружине. Сарадник Тежака и скоро свих стручних листова. Врло активан радник на Подружинским пословима;

5. Миленко Велимировић, пољопр. из Крнула, најнапреднији земљорадник у своме крају. Оснивач и члан Подружине од њеног постанка, коме за њен напредак много дугује;

6. Јанко Р. Станковић, учитељ из Жуковца, оснивач и секретар Подружине. Врло агилан и заузимљив за напредак пољопривреде;

7. Живан Јовановић, земљорадник из Ваљев. Каменице. Угледан пољопривредник, оснивач и први претседник Подружине, а за заслуге за рад у њој и њен почасни претседник;

8. Благоје Д. Лазовић економ из Чачка; 9. Живко Михаиловић економ из Ракове; 10. Миладин Вукосављевић економ из Љубића; 11. Богосав Чакајац економ из Слатине; 12. Душан Ц. Савић економ из Трбушана; 13. Нићифор Вујовић економ из Трнаве, сви као дугогодишњи и заузимљиви Подружински чланови и као чланови осталих пољопривредних установа. Поред тога, они су сви истакнути пољопривредници и угледни домаћини у својим околинама;

14. Лука Стојановић економ из Јајинаца; 15. Радивоје Чарапић економ из Белог Потока; 16. Сава Милановић економ из Кумодража, сви чланови Подружине од њеног оснивања и одлични њени сарадници;

17. Душан Живановић пољопривредник из Сараораца, оснивач Подружине и њен неуморан радник;

18. Љубомир Стевовић, пољопр. у Борчу; 19. Видоје Пешић пољопр. из Јелашнице; 20. Михаило Алексић трг. из Краљева; 21. Јован Ружић, пољопр. из Крушевице; 22. Станиша Богавац, пољопр из Грдице; 23. Коста Дукић, пољопр. из Дракчића; 24. Животије Јевтић, економ из Лоћике; 25. Љубисав Радојевић пољопр. из Слатине; 26. Драга Аранђеловић, поседница из Јагодине; 27. Драгољуб Матејић пољопр. из Влашког Дола;

28. Сретен Миловановић, школов. економ из Шљивове, оснивач Крупањске Подружине и њен најбољи сарадник;

29. Драгомир Арсић, чинов. Привилегов. Аграрне Банке у Београду, помаже Друштво у извршењу његових задатака и дугогодишњи сарадник на унапређењу пољопривреде;

30. Аксентије Комша, ср. пољ. реф. из Фојнице; 31. Владимир Стојићевић, ср. пољ. реф. из В. Градишта; 32. Драгомир Димитријевић, ср. пољ. реф. из В. Орашја; 33. Његован Сремац, ср пољ. реф. из Цариброда; 34. Александар Димић, ср. пољ. реф. из Сурдулице; 35. Живојин Ракић, ср. пољ. реф. из Житковца; 36. Димитрије Петровић, ср. пољ. реф. из Крушевца; 37. Милић Јевђовић, ср. пољ. реф. из Новог Пазара; 38. Богољуб Јирачек, ср. пољ. реф. из Ражња; 39. Миливоје Стојићевић, ср. пољ. реф. из Истока; 40. Милован Микић, ср. пољ. реф. из Врање; 41. Вучета Орловић, ср. пољ. реф. из Рашке; 42. Милош Поповић, ср. пољ. реф. из Параћина; 43. Петар Станковић, ср. пољ. реф. из Враништа; 44. Душан Ћирић, ср. пољ. реф. из Вршца; 45. Светозар В. Арбутина, ср. пољ. реф. из Гостивара; 46. Светозар Мутавџић, пољопр. из Тоболаца; 47. Јосиф Кафол, ср. пољ. реф. у пенз. из Ковина; 48. Василије Арсић, учитељ из Брезовице Трст.; 49. Радоје Крстић, пољопр. из Грабовца Трст.; 50. Ника М. Греговић, пољопр. из Петровца на Мору; 51. Божидар Гавриловић, пољопр. из Белановице; 52. Стојан Лекић, учитељ из Звездана; 53. Никола Теодосић, пољопр. из Ваљев. Каменице; 54. Игњат Николић, пољ. из Рибника; 55. Радојица Стојнић, учитељ из Славковице; 56. Никола Ковачевић, учитељ из Ракинца; 57. Ђура Подхрадски, п. т. чинов. из Праче; 58. Гавра Адамовић, свештеник из Бањевца; 59. Др. Гедеон Алковић, лекар из Пећи; 60. Павле Ђ. Ђоровић, економ из Честина; 61. Радисав Борисављевић, в. пристав из Ниша сви као главни сарадници својих Подружина и њихови оснивачи;

62. Саватије Ранић, ср. пољ. из Кратова; 63. Миливој Станимировић, пом. ср. пољопр. референта из Крупња; 64. Светозар В. Лепосавић, учитељ из Мрчајеваца; 65. Јован Р. Обрадовић, пољопр. из В. Плане; 66. Светислав Нићифоровић, пољопр. из Постења, сви као предани Друштвени сарадници и неуморни радници у Подружинама;

67. Љубисав Петровић, шеф машинске радионице на држав. добру „Беље“, у Кнежеву, који је својим преданим радом на међународној утакмици плугова, учинио Друштву врло велике услуге;

68. Божидар Јовановић, асистент Београ. Универзитета, врло активан сарадник на свима Друштвеним пословима;

69. Др. Мата Павловић, адвокат из Бељине и претседник Подружине, неуморно ради на побољшању пољопр. стања у својој околини;

70. Живојин Белић, путни наставник виноградарства из Неготина (Крајина) и дугогодишњи члан Подружине. Својим приљежним радом много је допринео напретку пољопривреде у своме крају;

71. Милан Радонић, свештеник Бељина; 72. Спасоје Павловић, земљорадник Влашка; 73. Војислав Милошевић, земљорадник Неменикуће; 74. Стеван Васковић, земљорад. Поповић; 75. Драга Вулићевић, земљор. Ропочево; 76. Милан Живановић, земљор. Ропочево; сви као дугогодишњи и активни чланови Подружине у Сопоту;

77. Стеван Брановачки, дипломирани економ из Сенте, врло активан члан и благајник тамошње Подружине, и

78. Благоје Павловић, пољоприв. из Сићева, напредан виноградар и члан Подружине.

Претседник пита, да ли се примају предложена лица за почасне и редовне чланове? *Збор једногласно прихваћа предлог и поздравља нове чланове.*

Претседник саопштава да је дневни ред исцрпљен и захваљује се на лепом одзиву чланова и изасланика. У исто време изјављује, да ће Управа водити рачуна о свима умесним примедбама, које су пале на данашњем Збору. Затим закључује рад Збора у 14 часова.

Секретар,
М. В. Дамњановић, с. р.

Претседник,
Мир. Миљковић, с. р.

Оверачи Записника:
Цвет. Гроздановић с. р.
Стев. Д. Лукић с. р.
Сава Вујић с. р.

Записници седница

Управног Одбора Срп. Пољоприв. Друштва

14. држане 26. марта 1930. год. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. претседник М. Миљковић, подпретседник Д-р. Т. Митровић и чланови: Д. Спремић, В. Матић, А. Рашковић, С. Ратковић, Л. Сладековић, Б. Ранковић, Н. Петровић и Т. Влидисављевић.

Претседавао претседник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

221) *Претседник* на почетку прве седнице после одржаног годишњег збора изјављује, да се има захвалити члановима Управе на истрајном раду, што је Друштво имало успеха у прошлој години, која је била у знаку опште економске и финансијске кризе. На Збору су пали озбиљни предлози за преоријентацију будућег рада Дриштва, а у правцу: културног васпитања нашег сељака, јачег наслона на Подружине, јачи утицај Друштвеног рада на Подружине и тешња сарадња са разним пољопривредним организацијама које постоје и које се буду оснивале по Бановинама. Моли, да се све те жеље збора имају у виду приликом израде програма рада за о. г. ма да ће за стварање тих жеља требати много напорног рада, а још више средстава. Али, уздајући се у осведочени марљиви рад чланова Управе, уверен је, да ће добра воља и слога у раду све тешкоће савладати. У то име поздравља старе и нове чланове Управе који су поверењем збора дошли на ово место, желећи им срећан рад. Одбор се захваљује претседнику на поздраву и изјављује, да ће се се старати да оправда поверење Збора.

222) *Претседник* предлаже, да се прво учини подела чланова за сталне Уже Одборе, па затим пређе на даљи рад. По жељи Управног Одбора кандидује:

а) *за Књижевни Одбор* г. г. Мирка Миљковића, Др. Танасија Митровића и Божидара Ранковића;

б) *за Финансијски Одбор* г. г. Саву Ратковића, Александра Рашковића и Милоша Николића;

в) *за Набављачки Одбор* г. г. Николу Петровића, Лазара Сладековића и Драгутина Спремића, и

г) *за Програмски Одбор* г. г. Др. Михаила Градојевића Вићу Матића и Тиму Владисављевића.

Одбор усваја предложену кандидацију.

II

223) Прочитан је и примљен записник 23. седнице Управног Одбова.

III

224) Прочитан је и усвојен записник 12. седнице Књижевног Одбора.

IV

Приликом читања записника 12. седнице Финансијског Одбора, члан Управе г. Л. Сладековић удаљио се са седнице, па је онда одлучено:

225) да се прими знању да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1.000 динара;

226) да се одобрава Ваљевској Подружини продужење рока за исплату дуга, али на подлози нове обвезнице;

227) да се прима знању решење Дунавске Бановине, којом даје Друштву 15.000 дин. на име помоћи стим, да се Бановини изјави захвалност и непосредно и преко „Тежака“;

228) да се преда адвокату предмет о дуговању Крушевачке Подружине, у суми од 1.000 динара;

229) да се штампање 20.000 обвезница, које чланови издају Подружинама, уступи Штампарији „Св. Сава“ за 1.800 дин. као најповољнијем понуђачу.

V

Прочитан је записник 12. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

230) да се одбију понуде бр. 2192, 2586, 2777 и 2695, пошто је понуђена роба непотребна.

VI

Прочитан је записник 12. седнице Програмског Одбора, па је одлучено:

232) да се предлог Ваљевске Подружине за помоћ С. Марковићу, упути Министар. Пољопривреде;

233) да се не могу дати на поклон књиге Народној Књижници и Читаоници у М. Паланчишту;

234) да се молба подружине у М. Плани за повећање кредита одложи за идућу седницу;

235) да се молба Пиротске Подружине за поклон једне велике воћарске прскалице, упути Моравској Бановини.

VII

Саслушана су мишљења инспектора за Подружине, па је одлучено:

236) да се одобрава кредит Подружинама: у Честину 5000, у Трновчи 4800, у Макцима 7100, у Страгарима 9000, у Течињу 14.100, у Бољевцу 10.000 и у Рашкој 15.000 динара стим, да се урачуна и стари дуг, као и да га могу користити према броју чланова.

VIII

237) По питању саопштења резултата о међународној утакмици плугова у орању одлучено је: да се због техничке немогућности објави преко „Тежака“ само списак одликованих плугова — без поентаже, а такав списак да се достави и свима фабрикама, којима поново скренути пажњу, да би требале да помогну штампање извештаја, ради драгоцених података који ће у њему бити.

IX

Саопштења и предлози.

238) Прочитано је писмо В. Х. Смајта, којим извештава да ће трактор „Катерпилар“ орати 26. и 27. о. м. на тркалишту Кола Јахача. Одбор прима знању.

Са овим је седница закључена.

15. држане 2. априла 1930 год. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. претседник М. Миљковић, потпредседник Др. Т. Митровић, чланови: Л. Сладековић, М. Николић, С. Ратковић, Др. М. Градојевић, В. Матић, Д. Спремић, А. Рашковић, Б. Ранковић, и Н. Петровић и гост Д. Грујић, редован члан.

Претседавао је претседник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

239) *Претседник* моли да се пре преласка на дневни ред саслуша писмо г. Маршала Двора као одговор на поздравни телеграм који је упућен Њ. В. Краљу, са годишњег Збора. Пошто је секретар прочитао писмо, одбор се одазвао са трократно живео Њ. В. Краљ Александар I.

240) *Претседник* затим моли да се саслуша писмо г. шефа Кабинета Претседника Министарског Савета, као одговор на поздравни телеграм упућен г. Претседнику Владе са годишњег Збора. Пошто је секретар прочитао писмо, Одбор се одазва са живео г. Претседник Владе.

II

241) Прочитан је и примљен записник 14. седнице Управног Одбора.

III

242) Прочитан је и усвојен записник 13. седнице Књижевног Одбора.

IV

Прочитан је записник 13. седнице Финансијског Одбора, па је одлучено:

243) да се прими знању, да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1000 динара;

244 да се по молби бр. 3866, не може дати помоћ, пошто се нема могућности;

245) да се продужи рок исплате дуга Подружинама у Чифлуку, Кладову, Крњеву и Книћу, по предлогу;

246) да се прима знању, да је набављено 200 ком. обвезница ратне штете; за 83.825,50 дин. а из суме добивене као згодитак на једној обвезници ратне штете коју је Друштво имало;

247) да се усваја предлог о разврставању Друштвених службеника по правилнику стим, да се питање висине кирије за службенике који станују у Друштвеним зградама, регулише одједном за све службенике.

V

Прочитан је записник 13. седнице Програмског Одбора, па је одлучено:

248) да се усваја предлог да Чачанска Подружина држи курс из плетарства у месецу августу о. г.;

249) да се питање повећања кредита Подружинама реши на седници 8. о. м. у вези са програмом рада.

VI

Саслушана су мишљења Инспектора за Подружине, па је одлучено:

250) да се прими у састав нова Подружина у Љуљцима, пошто је испунила све услове;

251) да се одобрава кредит Подружини у Опланићу 4.283 дин., исто тако да се одобрава кредит и Подружини у Гостивару 15.000 дин. али да пошаље прописну обвезницу, пошто ова није добра. До пријема друге обвезнице, прву задржати и Подружини послати неодложну требовану робу.

VII

По осталим предметима одлучено је:

252) да досадашњи уредник „Тежака“ г. Б. Ранковић, задржи уредништво и за идуће две године;

253) да Програмски Одбор поднесе идућој седници мишљење о предлогу правила Пољопривредног Удружења Дунавске Бановине.

VIII

254) Претседник саопштава писмо Француског Посланства, којим изјављује захвалност на помоћи поплављеним крајевима Француске. Одбор прима знању.

255) прочитано је писмо Радиа А. Д., којим моли да му се предавања достављају раније на неколико дана, како би их могла цензурисати Управа Града Београда. Одбор прима знању;

256) г. Н. Петровић члан Управе, пита како се стоји са дугом код Привилеговане Аграрне Банке? Претседник објашњава да ће цео дуг бити исплаћен 8. маја ов. г.;

257) г. В. Матић члан Управе предлаже, да Друштво купи 100 срећака Удружења Пољопривредних Стручњака. Одбор одлучује, да се откупи 100 срећака по 10 дин.

Са овим је седница закључена.

16. држане 8. априла 1930. г. у Друштвеном Дому у Београду.

Били су присутни г. г. претседник М. Миљковић, подпретседник Д-р. Т. Митровић, чланови: Д. Спремић, В. Матић, Д-р. М. Градојевић, М. Николић, Б. Ранковић, Н. Петровић и С. Ратковић и гост Д-р. В. Стојковић, почасни и редован члан из Београда.

Претседавао претседник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

258) Узето је у претрес питање о акцији за оснивање пољопривредних удружења по Бановинама, а у вези акције пољопривредника из Дунавске Бановине, да такво удружење створе.

После дуже дискусије дошло се до закључка, да саме прилике изискују да у свакој Бановини постоје таква удружења, која би имала да раде на организацији производње и продаје, а у вези са тим и на заштити интереса пољопривредника. Према томе одлучено је:

а) да се изради пројекат правила за оснивање централног и бановинских пољопривредних удружења, са главним задатком рада у васпитно-пропагандистичном правцу, на аграрно-политичкој основи;

б) да се поздрави акција пољопривредника Дунавске Бановине стим, да ће их ово Друштво помагати у раду, али да жали што према својим правилима не може да ступи у њихову организацију као члан. У исто време да им се пошаље примедба на правила и изјави жеља за стварање централе свих пољопривредних организација у земљи, а у смислу ак-

ције коју је ово Друштво покренуло још пре две године, а коју ће акцију продужити;

в) да се у циљу лакшег извођења ове акције приступи оснивању савеза пољопривредних подружина, које би као већ постојеће организације допринеле, да Банске организације буду стабилне и истински представници пољопривредника.

II

259) По питању повећања кредита Подружинама одлучено је, да се кредит повећа од 300 на 500 дин. по члану, а у циљу: да се олакша снабдевање пољопривредника, да се повећа обрт и да се повећа број чланова и Подружина.

Са овим је седница закључена.

17. држане 9. априла 1930. г. у Друштвеном Дому у Београду.

Били су присутни г. г. претседник М. Миљковић, ппретседник Др. Т. Митровић и чланови: М. Николић, А. Рашковић, Д. Спремић, В. Матић, С. Ратковић, Б. Ранковић, Л. Сладековић, Н. Петровић и Др. М. Градојевић.

Претседавао претседник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

260) Претседник позива да се пре преласка на дневни ред ода устајањем последња пошта Српском Патријарху Њ. Светости Господину Димитрију и члану утемељачу овога Друштва, а који се преселио у вечност 6. о. м. Наводи да је био колико маркантан претставник српске православне цркве, толико и добар пољопривредник, јер је показивао великог интересовања за бољи живот сељака. Нарочито се одликовао као одгајивач стоке, докле је био свештеник у Лапову, јер су његова грла односила прве награде на изложбама у Крагујевцу и Свилајнцу. Нека му је вечан помен међу пољопривредницима. Одбор устајањем одаје пошту са речима „Вечан му помен и Бог да га прости“!

II

261) Прочитани су и примљени записници 15. и 16. седнице Управног Одбора.

III

262) Прочитан је и усвојен записник 14. седнице Књижевног Одбора.

IV

Прочитан је записник 14. седнице Финансијског Одбора, па је одлучено:

263) да се прими знању да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1000 динара;

264) да се не може дати на кредит семе ср. пољопр. референту из Неготина В. него да му се препоручи оснивање Подружине, па преко ње да подмирује тамошње потребе;

265) да се набави два метра дрва, за огрев Друштвених просторија;

266) да се не може дати копачица на кредит С. Михаиловићу, већ да се упути на Владимирачку Подружину, чији је члан, да се преко ње снабде;

267) да се у Сурдуличкој Подружини продужи рок за исплату дуга до јесени стим, да дуг уђе у нову обвезницу;

268) да се Лозничкој Подружини продужи рок за исплату дуга за три месеца, и да се бив. благајник Подружине г. С. Поповић, преда адвокату за дуг од 1.104 дин. пошто се прибави потврда од поште о предаји пакета;

269) да се са Друштвеним службеницима склопи уговор о службовању са правом отказа на један месец дана, изузев магационара за кога отказ да буде три месеца.

V

Прочитан је записник 14. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

270) да се по понуди бр. 3962 узме за сада само 1000 кгр. рафије;

271) да г. Д. Спремић члан Управе види робу коју Главна Царинарница нуди Друштву уз услов плаћања возарине, па ако има вредности, онда да је прими и возарину плати.

VI

Прочитан је записник 14. седнице Програмског Одбора, па је одлучено:

272) да се четврта награда са изложбе сувих шљива и прерађеног и конервисаног воћа и поврћа, дâ Н. Поповићу пчелару из Пријепоља;

273) да се усваја распоред о подели 25 ком. плугова, добивених на поклон од такмичара на међународној утакмици плугова у орању;

274) да прогам рада за ову годину гласи овако:

ПРОГРАМ РАДА

Српског Пољопривредног Друштва за 1930. г. прописан у смислу чл. 2. Правила и чл. 8. Пословника.

I. У васпитно пропагандистичком правцу.

1. Преко својих Подружина и редовних чланова, помоћу чланова Управе и чиновника Друштвених, преко свога органа „Тежака“ и других издања, и раздавањем откупљених поуч-

них књига и брошура, Друштво ће у народ ширити савремена знања за напредак свих грана пољске привреде.

2. Приређивањем конференција и конгреса за расправљање важних пољопривредних питања и закључцима донесеним на њима, Друштво ће настојати да утиче на унапређење пољопривреде у целој Краљевини.

3. У циљу потстицања пољопривредника за напредније начине рада у свима пољопривредним гранама, Друштво ће приређивати утакмице и расписати стечаје за бољу биљну и сточну продукцију. У своме раду Друштво ће користити сваку прилику да у народ унесе што више савременијих справа и алата, селекционисаног семена, ратарских усева и пићних биљака, бољих раса стоке и живине.

4. Друштво ће своје Подружине помагати и морално и материјално у приређивању изложаба. Где год је могуће и и потреба се укаже при изложбама оснивање се продајна одељења за све изложене предмете.

5. У циљу ширења пољопривредног и општег знања и код женског земљорадничког света, Друштво ће уз сарадњу својих Подружина и Банских Управа радити на помагању организирања и обнављања течајева за сеоске домаћице.

6. Друштво ће настати да повећа средства новооснованог фонда за пољопривредну пропаганду и појача рад на приређивању курсева и популарних предавања, штампању плаката, брошура и других поука за народ.

7. Према указаним потребама и захтевима својих Подружина или тражењима Банских Управа а уз њихову сарадњу Друштво ће помагати приређивање краћих течајева из свих пољопривредних грана. Да би течајеви били разноврснији и кориснији, Друштво ће ступити у везу са Савезом Земљорадничких Задруга и Савезом Здравствених Задруга, да и ове установе сарађују са Друштвом.

8. Друштво ће преко својих чиновника, државних и банских пољопривредних органа, народних учитеља, свештеника, школованих пољопривредника и осталих пријатеља напретка пољске привреде и народа, радити на оснивању својих Подружина, савеза Подружина и Пољопривредних књижница и читаоница. Ради чвршће везе у раду између Друштва, и ових установа, Друштво ће ове преко својих изасланика и чиновника чешће обилазити, контролисати, давати инструкције, уносити воље за рад и појачавати љубав и преданост према овим установама и њиховом задатку.

9. Друштво ће у свом дому одржавати Пољопривредну Књижницу и Читаоницу и старати се, да ову снабде најбољим домаћим и страним делима.

10. У циљу што јаче пропаганде за сузбијање биљних штеточина и болести, Друштво ће наставити рад на прире-

њивању практичних предавања и набавци справа и средстава потребних за ову сврху, а сем тога организоваће обавештајну службу преко својих Подружина о појави и ширењу биљних болести и штеточина, а такође и сточних болести.

11. Друштво ће наставити рад на оснивању Савеза свих Пољопривредних друштава и удружења у нашој држави, а такође заинтересоваће Бановине за оснивање Бански пољопривредних друштава.

II. У пословно посредничком правцу.

12. Друштво ће набављати пољопривредне справе, разно селекционисано семе, воћне и лозне калемове, материјал и помоћна средства за повећање и побољшање пољопривредне производње, и ове преко својих Подружина и чланова у народ раздавати.

13. Друштво ће и даље радити и настојавати на томе да се најбоље пољопривредне справе и материјал, набављени у иностранству ради унапређења пољске привреде, ослободе царине или цариње ових врши по најнижем ставу.

14. Друштво ће помагати, да се производња и селекција разног семена ратарских усева и пићних биљака врши у нашој земљи и настојати да се врши откуп овога за крајеве у којима се осећа оскудица у њему, ако одговара условима за откуп.

III. Остали радови Друштва.

15. Друштво ће одржавати везе са досадањим пољопривредним организацијама у земљи и на страни, а ступиће у тешњу везу са Месним задругама за пољопривредни кредит и осталим организацијама пољопривредног и задружног карактера.

16. О својој Слави Друштво ће приредити конгрес или какво популарно предавање.

17. Друштво ће радити на прибављању свега што је потребно, да се што пре приступи подизању Друштвеног дома.

18. Поред изложеног Друштво ће предузимати и радити и све друге, у овом програму непредвиђене послове, који се не противе правилима Друштвеним, а који ће донети користи за постигнуће циља и задатка Друштва.

VII

Саслушана су мишљења инспектора за Подружине, па је одлучено:

275) да се одобрава кредит Подружинама: у Вел. Плани 10.000 и у Лаћевцима 9.000 дин. стим, да се у ове суме урачуна и дуг у колико га имају, и да кредит могу користити према броју чланова.

VIII

276) По позиву Банске Управе из Сарајева, да се упути један претставник на коференцију 24. ов. м. на којој ће се поставити правац рада за привредно подизање народа у Дринској Бановини, одлучено је, да на конференцију иде ппретседник г. Др. Т. Митровић.

IX

Саопштења и предлози.

277) Прочитано је писмо Банатског пољопривредног удружења, којим извештава, да је на њихову претставку за оснивање Пољопривредних комора, добило одговор од Министарства пољопривреде, да ће решавању овог питања приступити док види резултат рада Пољопривредних одбора. Одбор прима извештај знању са захвалношћу.

278) Прочитано је писмо Генералне Дирекције Државних Железница, којим саопштава да се не може одобрити бесплатан подвоз за превоз материјала који Друштво прикупља ради пошиљаја пострадалима од поплаве у Француској, пошто се нема буџетске могућности. Одбор прима знању.

Са овим је седница закључена.

18. држане 16. априла 1930. г. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. претседник М. Миљковић, чланови: Д. Спремић, Л. Сладековић, А. Рашковић, В. Матић, М. Николић, Т. Владисављевић, Б. Ранковић, С. Ратковић и Н. Петровић, и гост Д. Грујић редован члан.

Претседавао претседник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

279) Прочитан је и примљен записник 17. седнице Управног Одбора.

II

280) Прочитан је и усвојен записник 15. седнице Књижевног Одбора.

III

Прочитан је записник 15. седнице Финансијског Одбора, па је одлучено:

281) да се прими знању да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1000 динара;

282) да се прими знању да је извршен преглед касе и нађено стање исправно;

283) да се тражи од ср. пољопр. референта из Пећи, да регулише исплату дуга;

284) да се исплати Друштвеном адвокату 2.500 динара на сталну признаницу на име награде за досада свршене послове.

IV

Прочитан је записник 15. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

285) да се по акту бр. 3373 тражи бесплатно један плуг ради пробе;

286) да се по понуди бр. 4005, набави 25 кгр. гума за тегле за конзервисање;

287) да се понуда бр. 3909 за уранија зеленило узме у поступак ако буде тражња овога препарата;

288) да се по реферату бр. 4683 набави: од Севера и Ком. по понуди бр. 4585 црвене детелине и рајграса по 500 кгр. а од Савеза Срп. Земљор. Задруга потребна количина конопљаног семена;

289) да се прима знању извештај да је испоручена рафија добра, али да има и кратке, која да се стави лиферанту на расположење;

290) да се роба примљена по акту бр. 4427, продаје по следећим ценама: тродели глатки ваљак 1.200— дин., тродели зупчасти ваљак 1.500— дин., дводела дрљача 300— дин., једнобраздни плуг 500— дин. и двобраздни плуг 700— дин.

V

Прочитан је записник 15. седнице Програмског Одбора, па је одлучено:

291) да се усваја мишљење о Правилима пољоп. удружења дунавске бановине, као и Друштвени нацрт правила за Бановинска пољопривредна удружења.

VI

Саслушана су мишљења Инспектора за Подружине, па је одлучено;

292) да се одобрава кредит Подружинама: у Лесковцу 15.000, у Куршумлији 25.000, у Сараорцима 8.400 и у Ђураковцу 10.000 динара;

293) да се из помоћи добивене од Дунавске Бановине, организују на њеној територији предавања и оснивање нових Подружина.

VII

294) По питању избора уредника Календара за 1931. г. одлучено је, да уредник буде г. Др. Т. Митровић стим, да поднесе скицу по којој би Календар уредио.

VIII

Саопштења и предлози:

295) По молби Друштва „Зелени Крст“ да им се одобри држање седница у Друштвеном дому, одлучено је, да то питање реши претседништво.

296) Претседник саопштава да је ишао код г. Министра Пољопривреде а члан Управе г. А. Рашковић, код г. Министра Саобраћаја и да су им предали повеље о почасном чланству. Г. г. Министри су се захвалили на указаној почасти и замолили их да у име њихово изруче поздраве члановима Управе. Одбор прима знању и захваљује се на ласкавим поздравима г. г. Министара.

Са овим је седница закључена.

ВОЋАРСТВО

од

Милутина Ј. Никетића

проф. Сред. Пољопр. Школе

у Ваљеву.

Књига има 247 страна — Цена 20·— Дин.

Лист излази 1. и 15. — Цена листу на годину за Краљевину Југославију 30, а за иностранство 65. дин. Ђаци и војници добијају лист у пола цене. — Претплата и рукописи упућују се Срп. Пољопривредном Друштву у Београду. — Рукописи се не враћају. — Цене огласима по такси. — Рачун код Пошт. Штедионице број 50350.

Оглашујте у „Тежаку“

који се штампа у 10.000 примерака и залази у најнапредније сељачке домове по свима крајевима наше Отаџбине.

ВИНОГРАДАРИ! У интересу је сваког од вас да при извођењу ма каквог посла у подруму има при руци књигу:

»ВИНАРСТВО«

која се добија код Српског Пољоривредног Друштва у Београду, по цени од 30 дин.

Ослобођено поштарине
реш. Мин. Пошта и Тел. бр. 17306/24. г.
Бр. 11. Београд 1. јуна 1930. год. LVII (57.) год.

За С. П. Друштво власник
претседник, **Мирко Миљковић**

Одговорни уредник
Божидар Ђ. Ранковић

Одговор на поздрав упућен Њ. В. Краљу са овогодишњег Збора С. П. Друштва.

Београд, 26. марта 1930. год.

Господине,

Примивши са задовољством изразе оданости поднесене са годишње скупштине Српског Пољопривредног Друштва у Београду, Његово Величанство Краљ благоволео је наредити ми, да учесницима скупштине изјавим захвалност.

Маршал Двора,
Ђенералштабни бригадни Ђенерал,
А. Димитријевић с. р.

Одговор на поздрав упућен Господину Претседнику Министарског Савета са овогодишњег Збора Друштва.

Београд, 27. марта 1930. год,

Примивши телеграм чланова Српског Пољопривредног Друштва упућен приликом њиховог 56 редовног годишњег збора, Господин Претседник Министарског Савета изволео је наредити ми, да учесницима збора изразим његову захвалност.

Шеф Кабинета,
Претседник Министарског Савета
Свет. Хоћера с. р.

ИЗ РАТАРСТВА

Ђубрење засејаног кукуруза*

До сада се широка ратарска пракса задовољавала са обичним начином ђубрења кукуруза, т. ј. у главноме *пре* његовог сејања и *по целој површини* њиве. Ђубрење пак појединих биљака, као у воћарству, са потребним израчунавањем количине ђубрива за сваку биљку, — до сада се врло мало примењује у ратарству, и то више у сврху опита. Свакако овај — *индивидуални начин ђубрења* њивских биљака, напр. окопавина, у опште биљака, које се гаје на широке редове, могао би да нађе ширег примењивања у ратарству само у том случају, ако би ово индивидаулно ђубрење биљака могло да се врши са машинама потребне конструкције. Иначе примењивање индивидуалног ђубрења мора да остане само ограничено, углавноме код тих култура, које се воде на малим површинама, као што је напр. хмељ, код кога се већ и одавно примењује такво индивидуално ђубрење, т. ј. за сваки појединн чокот, џбун примењују се — шематички — напр. такве количине ђубривних састојака: азота 10—18 грама; кали 16—20 гр.; фосфора 6—8 грама; или у преводу на

*) Одговор на питање Предс. Пољопр. Подружине у Честину (Крагујевачког округа) г. Миленка Јанићијевића, учитеља

количине различних ђубривних средстава: шталског ђубрива — 4 до 7 кила на сваки чокот; чилске шалитре 30—40 грама; амониум сулфата 60—80 грама; каинита у јесен до 150 грама; калијеве соли — око 50 грама; суперфосфата у пролеће 50—75 грама; томасовог брашна у јесен 100—150 грама; и т. д.

За индивидуално ђубрења засејаног кукуруза сличних норма — изгледа да још не постоје. Дакле, ако би ми хтели да пробамо са тиме, треба да такве норме, бар приближно, израчунамо. За ово израчунавање пре свега треба да утврдимо норме обичног ђубрења по хектару на нашем земљишту. Треба да знамо, каква су ђубрива неопходна за наше земљиште и у каквим ће количинама по хектару она бити најрентабилнија. Без тога би се ђубрење вршило затворених очију, без сигурности његовог успеха. За различна земљишта, при различним природним условима потребна су различна ђубрива и у различним количинама по јединици површине, рецимо — по хектару. Али допустимо — ради схеме — да то земљиште, које је у питању, потребује и азотно и фосфорно ђубрење, напр. шалитру и суперфосфат, која су ђубрива за примену у току вегетације, ако је време довољно влажно. Као неку средњу норму ових ђубрива по хектару узмемо напр. чилске шалитре 150 кила и суперфосфата 200 кила по хектару, ако разбацујемо ова ђубрива по целој површини њиве. На сваки појединн квадратни метар њиве у овом случају дође 10.000 пута мања количина ових ђубрива, — т. ј. 15 грама чилске шалитре, односно 20 грама суперфосфата. Смемо ли да ове количине шалитре и суперфосфата бацимо под сваки струк кукуруза, ако он заузима површину око једног квадратног метра, онда 15 гр. шалитре и 20 гр. суперфосфата помешамо са земљом и после равномерно расподелимо ову смешу око сваког струка. Ђубрење изађе сигурно јаче, концентрисаније, него ли при расподели по целој површини квадратног метра. Зато би можда требало нешто смањити ове количине, — али то се да утврдити само

опитом. Ако време буде влажно, опит ће изаћи боље, повољније, а у случају суше ово летње и концентрисаније ђубрење може да покаже чак и негативне резултате. На малим површинама такав опит индивидуалног ђубрења кукуруза свакако ће бити од несумњивог интереса.

Д-р Тим. Локош,
Проф. Универ.

БОЛЕСТИ И ШТЕТОЧИНЕ КУЛТ. БИЉАКА

Борба против грожђаних мољаца

Последњих година виногрaдари трпе све веће штете од разних штеточина на виновој лози, но највећу штету осетили су од грожђаних мољаца. Нажалост виногрaдари скоро никакве мере не предузимају за сузбијање. Има крајева где су грожђани мољци, не само преполовили бербу грожђа, него су у појединим виногрaдима са 80% уништили бербу грожђа, као што је случај у околини Смедерева код оних виногрaдара, који нису предузели никакве мере за сузбијање са опробаним средствима.

Грожђаних мољаца има неколико врста. Код нас се највише појављују жути и пепељасти грожђани мољци и то у две генерације.

Прва генерација јавља се крајем априла или почетком маја из чаура грожђаних мољаца, који су презимили на чокотима под кором и разним пукотинама кољa, излегу се мали лептирићи, који пред вече лете у јатима и снесу своја јаја на младе ластаре и грожђе. Један лептир снесе 2—300 јаја. Из јаја после 6—8 дана измиле мале гусенице, које одмах почну да се хране младим грожђем још пре цветања, на који начин не само да разреде грожђе, него око грозда опреду паучину, која не даје младом грозду да се развија, а више пута мољци одгризају и целе гроздове.

Месеца јуна прва генерација завуче се у заклоњена места, под кору, лишће и т. д. и ту се учауре.

Друга генерација, јавља се крајем јула. — Из чаура прве генерације излегу се лептирићи, који такође пред вече лете у јатима и снесу јајашца на грожђе и лишће. После 6—8 дана из јаја излазе младе гусенице, које се хране само грожђем на тај начин, што покожицу зрна изгризу и продру у унутрашњост, где остају да се хране и на тај начин не само што већим делом прореде грожђе, него проузрокују и трулеж, нарочито када су јаче кише месеца августа и септембра.

Сузбијање грожђаних мољаца врши се на два начина:

Кроз желудац, арсениковим препаратима и додиром, препаратима пиретрина.

Први начин, уништавања грожђаних мољаца кроз желудац, извршиће се са потпуно сигурним и поузданим успехом, ако се на 100 литара бордовске чорбе дода 250 грама Арзоле и са таквим комбинованим раствором попрска се винова лоза у првом и другом прскању, којом приликом треба пазити и добро попрскати младо грожђе. Када су винове лозе, а нарочито младо грожђе, попрскани са бордовском чорбом, којој је додата означена количина Арзоле, на површини свих зелених делова грожђа, ластара и лишћа, остаће макар и најмања количина раствора Арзоле и и грожђани мољци, када почну да се хране — да нагризају грожђе и ластаре, са храном ће примити макар најмању количину Арзоле, која ће бити довољна количина да мољци угину за кратко време, те ћемо на тај начин не само сачувати грожђе од штете коју нам наносе грожђани мољци, него ћемо сузбити даље размножавање грожђаних мољаца.

За време цветања грожђа, када се не сме винова лоза прскати, а примети се већа појава грожђаних мољаца, исте можемо сузбијати запрашњивањем са препаратом ***Молекс,*** који има равно дејство за уништавање грожђаних мољаца као и препарат Арзола.

Други начин уништавања грожђаних мољаца кон-

тактом треба извршити препаратом *Агритокс*, који се много употребљава у Француској, од кога треба 500 грама додати на 100 литара бордовске чорбе за једновремено прскање против пероноспоре и грожђаних мољаца. Са оваквом бордовском чорбом којој је додат Агритокс, када се прска винова лоза макар и најмања кап када падне на тело грожђаних мољаца, ови ће угинути за неколико сати.

Прскање винове лозе против грожђаних мољаца са агритоксом, исто је тако сигурно, као и са Арзолом и нарочито се препоручује употреба Агритокса за уништавање друге генерације грожђаних мољаца, када се винова лоза не сме прскати са арсеновим препаратима.

Ђ. Р. Ђирковић.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Лисне ваши на шљиви

Питање: Земљорадник, г. Д. Месаровић, из Горње Шаторње, жали се да је у почетку развића лист на шљивама, а нарочито на рањачама, почео да се коврча у великој мери. У лишћу је налазио 20 до 30 комада ситних јаја жућкасте боје и бледо зелене бубице. Моли за објашњење од чега су се ове бубе намножиле, јер, изгледа, да ће бити од велике штете по овогодишњи род.

Одговор: Мале бубе бледо зелене боје, округластог, јако пупчастог и меког тела су позната шљивова лисна ваш (научно име: Hyalopterus pruni). Ове године има је изузетно много у шљивацима и често наилазите на воћке са потпуно сковрченим лишћем.

Шљивове ваши од увек је било и биће је у нашим воћњацима, само у мањој или већој мери. Она је нарочито опасна у пролеће, за млад, нежан лист. Избоден рилицама вашију које сишу сокове из њега, он се најпре уковрчи, престаје да се развија, пожути и осуши се или опадне. Израсло пак лишће, касније, више се

не коврча или то чини врло мало и без велике штете подноси напад вашију. Сем тога, и непријатељи лисних вашију намноже се убрзо и већим делом их потамане. На пр. ситна жућкаста јаја, о којима говори г. Месаровић, јаја су бубамара, и њихове ларве, као уосталом и одрасле бубамаре, опасни су непријатељи вашију. Ситна, беличаста јајашца која се исто тако често срећу појединце на зараженом лишћу, јаја су нарочитих шарених мува, чије се ларве хране вашима и тамане их у необично великом броју. Заједно са бубамарама, и још неким другим нашим незнаним пријатељима, оне већ почетком лета сасвим униште штеточину или је бар учине безопасном. И срећом те је тако, јер како се ваши брзо множе — од једне јединe добили би од пролећа до јесени милиарде и милиарде потомака, када би све остале живе — убрзо би сваки живот на земљи био онемогућен.

Од лисних вашију бранимо се поглавито прскањем заражених воћака. Јако заражене шљиве (а ово важи и за све остале воћке, јер су скоро све нападнуте од разних вашију) требало би испрскати најпре још за време зиме раствором неког од карболеума, понајбоље карбокримпом, да би се убила јаја вашију, из којих ће идућег пролећа изаћи прве нове ваши.

У пролеће пак, не би требало чекати да се ваши намноже и лист почне да коврчи, већ чим се појаве прве гомилице вашију на наличју листова, испрскати одмах заражене воћке да се зараза не би даље ширила. За прскање може се употребити екстракт дувана у води, или још боље у сапуници, узимајући на 100 литара воде 5 до 6 литара екстракта. Али пошто се ваши необично брзо множе (оне рађају живе младуце) и мали број неубијених вашију довољан је да наново зарази воћку за кратко време, и зато се понајчешће прскања морају поновити, с обзиром на време и на јачину заразе, два до три пута.

Уместо екстракта дувана могу се употребити и друга фабричка сретства, која се налазе у трговини, као аgритокс, афидон, ексодин и т. д.

Као што се види, борба против лисних вашију није лак посао, нарочито када су у питању наши шљиваци, и велика је срећа што су њихове навале доста ретке, и што нас наши незнани пријатељи од њих успешно бране.

Др. Павле Вукасовић.

Црвена буба на луцерки.

Питање: Пољопривредници, г.г. Војислав Димитријевић из Седлара и Драгољуб Мирковић из Редњева, жале се да црвене бубе, за које један каже да личе на бубамаре, а други да су бубамаре, нападају луцерку (детелину) и брсте сав лист, остављајући само стабљику. Питају шта да раде.

Одговор: Буба о којој је реч, позната је штеточина луцерке у целој Европи, нарочито у јужнијим крајевима. У нас је има све више, и уколико се луцерка буде више гајила, постаће све чешћа и опаснија штеточина. Буба, бар код нас у Србији, још нема свог народног имена, а научно њено име гласи Phytodecta fornicata. Она личи на бубамару, нарочито на велику са седам тачака која се исто тако често налази на луцерки, јер се храни лисним вашима које ову биљку нападају, али то само на први поглед. Тело луцеркине бубе много је дугуљастије и уже но у бубамаре и, изузевши главу, затворено је црвене боје. На предњем делу тела, са леђне стране, виде се седам већих и три малих црних пега.

Проучавајући живот штеточине нашао сам да напада само луцерку и једну њој врло сродну биљку из истог рода, које има доста по ливадама, док праву детелину не једе.

Штеточина се јавља с пролећа, током априла. Женке живе дуже од месец дана и носе многобројна јаја, у групама од по неколико, причвршћујући их уз лице или наличје листа. Једна од издвојених женака снела је у току месец дана око 300 јаја, дакле као што се види, прилично велик број. Из јаја за 1 до 2 недеље излазе црнкасте ларве, хране се као и одрасли

најпре лишћем, а када ојачају нападају и саму стабљику. Оне су много прождрљивије од одраслих и штетне још и због свога измета, који избацују у великим количинама и запрљају биљке да их стока више неће да једе. За кратко време ларве потпуно израсту, мере 8—9 мм. дужине и око 3 мм. ширине, и повлаче се у земљу да се претворе у лутке, а ове затим у одрасле. Дакле одрасли се јављају више пута у току лета, и пошто они и дуго живе, а јаја носе повремено, то ћемо у току целог лета имати бубу у свима облицима развића, као јаје, ларву и одраслог, на луцерки.

Буба је нарочито опасна у крајевима где се луцерка гаји за семе. Код нас пак, пошто се луцерка коси, сваким кошењем уништава се велики део јаја и младих ларви, јер чим се покошена биљка провене, ларве се више не могу њоме хранити. Само да тада не би отишле на кошевину и на њој сачекале нов пораст, мора се одмах покупити откос и однети из луцеришта.

Против одраслих буба, па донекле и самих ларава, можемо се још борити скупљајући их, и за овај посао и деца могу корисно послужити. Скупљање штеточина врши се најлакше помоћу тако званих мрежа за лептирове, које сваки може сам направити. Од јаке жице савије се круг и на њега ушије врећица од танког платна. Тако направљена мрежа причврсти се на врх јаког штапа и са њоме се прелази преко врхова стабљика. Када се у дну врећице сакупи већи број штеточина, треба их преручити у мали џак. Да бисмо штеточине убили, најбоље је замочити џак у кључалу воду.

Као и код осталих инсеката, и борба против луцеркине бубе треба да буде заједничка и општа да би дала добре резултате. *Др. П. Вукасовић.*

Подизање воћњака.

Питање: Молим за упутство како да искористим једну моју њиву, која се налази крај вароши, поред реке, која је

раније нанела на ову њиву до 50 см. песка, а иначе је доле испод песка добра земља. Њива је велика око 1 ха, прериљао бих је на 90 см. тако да песак бацим на дно па бих ту подигао воћњак.

Јован Д. Ачковић. — Прилеп.

Одговор: Могли бисте да прериљате целу вашу њиву на 90 см. дубине, али песак да не бацате на дно јаркова од риљања, пошто би баш на ту дубину дошле доцније жиле од воћака и наравно не би се ту добро осећале, јер не би налазиле довољно хране. Много је јефтиније и боље, и тако вам саветујем да урадите, да ви лепо обележите редове и места свакој воћки, па за сваку да ископате јаму од 1.20 м. ширине и толико дубине. При копању јаме да се горњи слој песка од 50 см. одвоји у страну, затим први слој добре земље од 30 см. одвоји засебно, а доњи слојеви земље на трећу гомилу. При сађењу воћњака измешајте доње слојеве земље и горњи слој песка и од тога баците на дно јаме, затим поврх тога нешто од оног првог доброг слоја земље колико треба да се воћка правилно усади. При усађивању воћке треба на жиле бацити и остатак од онога доброг слоја земље, поврх тога нешто добро згорелог ђубрета, па остатак јаме попунити са преосталом мешавином од песка и доњих слојева земље.

Што се тиче врсте и сората воћака на таквом земљишту крај реке могли бисте да засадите јабуке, шљиве, дуње, а ако је земљиште оцедно и нема много влаге, онда можете садити и друге воћке: крушке, трешње, кајсије и др. што за сходно нађете према томе које од тога воћа у околини најбоље напредује и према месним ценама и тражњи воћа. Ипак бих вам саветовао да се обратите тамошњем вашем среском пољопривредном референту и замолите га да изађе на лице места и препоручи вам шта да предузмете, а нарочито коју врсту и сорту воћака да засадите с обзиром на земљиште и климатске прилике.

Бож. Ђ. Ранковић.

Лечење кварног вина.

Питања: Молим да ме известите чиме се лечи: вино и винско буре од трулења буретовог?

Рожанце **Живота Ђ. Томић**

Одговор: Према податцима ниже наведеним, прорачунајте колико вам треба брашна од слачице, купите га и сипајте у кључалу воду и мутите пола сата да добро исперете; мешавину оставите затим на миру извесно време док се брашно не сталожи на дно суда, па пажљиво одвојите воду са сталоженог брашна. Од овога талога узмите на сваких 100 л. кварног вина 15 до 50 грама, размутите у мало вина и сипајте у буре са покваренim вином, мешајући што боље са једним витким дрвеним штапом. За неколико дана треба ово мешање вина у бурету вршити свакодневно по 4—5 пута, па затим вино оставити на миру неколико дана да се сталожи. (Пробајте вино, па ако још има непријатан задах, поновите горњу радњу. После тога вино преточите у друго буре, извршите вештачко бистрење са желатином или беланцетом од јајета, па поново оточите сасвим бистро вино, које више неће заударати на трулеж.

О свему овоме опширније, и о вештачком бистрењу, наћићете ближа упутства у књизи „Винарство“, коју можете набавити преко С. П. Друштва.

Бож. Ђ. Ранковић

„Дивље месо“.

Питање: Имам једну јуницу од 20 месеци, па од пре два месеца изашао јој је један младеж до самог вимена као човечја песница. Како може најбрже и сигурно да се извида?

Одговор: То је сигурно какав израштај, „дивље месо“, како наш свет каже, који може бити различите природе: брадавица, врста рака и томе слично. У сваком случају потребно је исти оперисати — отсећи. За ово се обратите само ветеринару, је ће он најуспешније посао извршити. При томе послу постоји опасност, ако ко други ради, да се рана испогани, или да само више добије запаљење, што би сопственику наносило веће штете.

Смедерево

Милутин Ф. Гец,
ветеринар

Црвљање шљива.

Питање: г. Благота Ракић, Расова (Бијело Поље) каже да се у целој општини суше летораст и најмлађе, најбујније гране шљива. Сушење је настало после цветања. Шљиве су младе, 5—7 год., добро очуване. На њима је било само лисних вашију, а сада и њих нема, пошто их је „Карбокримп“ уништио. Било је и пламењаче, али прошле године много мање но претпрошле. Шаље и извесне мале бубе за које вели да једу лист и кваре плод.

Одговор: Бубе које сте послали нису штеточине и страдале су због туђе кривице.

Што се тиче сушења летораста и најмлађих, најбујнијих грана на младим шљивама у целој општини, тешко је ма шта рећи док се најпре не виде воћке или бар делови сасушених грана.

Узроци сушења могу бити многобројни, као н.пр. исцрпеност воћака, јер кажете да су у току две године биле нападнуте од пламењаче, или и вашију, јер видим да сте употребљавали карбокримп, или најзад разне друге болести произазване од паразитних гљивица.

Разгледајте боље да воћке нису нападнуте од сипаца, пошто су они, засада, понајчешћи непријатељи шљива покрај штитасте ваши. (Детаљније о сипцима наћићете у чланку: Сипци, Тежак бр. **8,** стр. 301.)

Односно црвљања плода, оно може наступити или док су плодови још зелени и сасвим мали, или пак касније, када почну да сазревају.

У првом случају узрок су ларве шљивове осе о којој ћете наћи подробније у чланку: Крушкова и шљивова оса у Пољопривредном календару за 1927 год., страна 65. Одрасла оса јавља се обично за време цвета и полаже јаја у плодник цвета или тек зачети плод. Ларвица продире у средину плода, поједе семенку и месо око ње и обично прелази у други плод да у њему доврши развиће, а затим напушта шљивицу, која тада обично сама опадне, одлази у земљу да се учаури и да дâ нову осу идуће године. Заражени плод пре но што опадне познаје се лако по изгриженом

отвору. Ове године ларве су почеле да напуштају плодове већ пре неколико дана.

Црвљивост израслих плодова произазива гусеница једног лептирића, који полаже јаја на саму шљиву, а гусеница чим се излеже, продире у њега и храни се његовим месом, да га напусти када израсте, и да се повуче у земљу где ће се учаурити и дати наново лептирка идуће године.

Обе штеточине сузбијају се скупљањем и уништавањем црвљивих плодова, брижљивим прекопавањем и ситњењем земље испод круне, а у воћњацима страних земаља врше се и прскања са арсениковим солима, и то поглавито против црва у зрелим плодовима и после цветања.

Dr. *П. Вукасовић.*

Калемљење воћака

Питање: Кад треба калемити воће на окце, и треба ли при калемљењу изнад калемљеног места младар прекратити или не?

М. Николић.

Одговор: Кад треба калемити воћке, а нарочито коштичаво, о томе је у Бр. 9. Тежака за ову год. а у чланку *„Да ли треба калемити шљиву и на који начин“* опширније писато. С тога, да се не би то понављало, треба потражити тај број и из њега ће се сазнати све што буде требало по овом питању. Што се пак тиче да ли треба при калемљењу дотични младар прекратити или не, ствар је у овоме: Ако се тај младар одмах изнад калемљеног места прекрати, онда у том случају кретање сокова до калемљеног места и изнад њега неће бити добро и правилно. Зашто? Зато што нема шта да сокове вуче горе. У овом случају ти ће се сокови гомилати уздуж дебла, а испод калемљеног места, ради образовања и терања нових побочних ластара а на штету окалемљеног окца.

Међутим ако се тај младар остави непрекраћен, онда је омогућено правилно кретање сокова до изнад

калемљеног окца, јер остављени младар исте за свој пораст црпи, а и сама садница по природи исте тера у вршне ластаре. Како пак ти сокови морају проћи кроз калемљено место, то отуда настаје могућност да они утичу на брже зарашћивање и сигурније примање калемљеног окца. Из овог, као што се види, постоји врло јак разлог да младар изнад калемљеног места не би требало прекраћивати. Али како је пак у самој природи сваке воћке, да она сувише тера снагу у своје вршне младаре, а нарочито у оне који расту право у вис, услед чега се они много бујније и снажније развијају, а на штету нижих и побочних, то отуда настаје оправдана опасност, да у овом случају остављени младар не изупотреби сву снагу за себе, а на штету окалемљеног окца. И ова оправдана бојазан — опасност већ каже да постоји доста оправдан разлог да тај младар треба прекратити.

Дакле као што се види има разлога за и против т.ј. и да се остави и да се прекрати младар. Али у овом случају учинити једно и друго немогуће је. Стога је у томе узета средина која потпуно задовољава обе потребе. ***На име треба младар изнад калемљеног места задржати, али не цео но га на извесној дужини прекратити,*** тако да на задржаном делу остане нешто листа. Разуме се да ова дужина не сме бити ни сувише велика ни сувише мала, а то је до изнад првих 3—4 ласта које треба задржати на истом. На овај начин задржани ластар са листом омогућиће кретање сокова и избијање нових ластара из пупољака који се налазе у пазуху — углу заоставших листића. Али како су ови још неразвијени, те неће те сокове моћи одмах у пуној мери да искористе за себе, то ће се исти у том случају првенствено искористити за зарашћивање калемљеног места, а са овим на боље и сигурније примање калемљеног окца и терање новог младара из истог. Доцније пак кад се окалемљено окце потпуно прими и из истог избије нов ластар, окца треба и на заосталом младару уништити и недати му могућност да нов тера, и за исти ради си-

гурности превезати нови младар. У идућој години ако је калемљено у јуну, треба заоставши младар сасвим уклонити, а ако је калемљено у августу поступити као што је горе речено.

Д. Ј. Сремић.

Калем восак

Питање: Како да сачувам овогодишње воћне калеме, од пчела које нападају и скидају калем восак са истих?

Ваљев. Каменица. *Стеван Стевановић.*

Одговор: Истина је да пчеле радо траже своје производе, мед и восак, и да чак по цену живота својих и отмицу истих чине. Али је зато ипак истина да оне никад не нападају калеме премазане добрим и добро припремљеним калем воском. Према овом и ако ви кажете да сте калем восак направили од чистог воска, калафона и шпиритуса, ипак је ово знак да нисте употребили сразмерне делове, но сте узели више воска мање калафона и шпиритуса, услед чега је восак био у надмоћности, те је као такав примамио пчеле. Иначе, да сте узели обратно посигурно је да вам се то не би десило. Или ако сте узели и добру сразмеру ових састојака, значи да сте растопљени восак и калафон помешали у нешто више расхлађеном стању, услед чега се нису могли довољно измешати, још ако при мешању нисте додали довољну количину шпиритуса, услед чега се неизмешани делови воска на сунчаној топлоти лако одвајају и привлаче пчеле. Иначе кад је восак додат калафону у потребној сразмери, са додатком довољне количине шпиритуса, он се просто са калафоном тако измеша да чини једну јединствену смесу коју пчеле не траже и не једу.

Да би пак сад сачували ваше калеме од скидања калем воска, најбоље је да одмах направите потребну количину бољег калем воска и да калем што пре наново премажете. Да би се пак направио добар и постојан калем восак, треба поступити на следећи начин: Узети један део доброг воска и два дела калафона. Растопити и је-

дно и друго у засебним плеханим судовима на тихој ватри пазећи да се не запали. Кад се потпуно растопи, једновремено скинути обоје са ватре и одмах помешати, т.ј. восак из овог суда сасути у суд са калафоном. При томе мешати непрестано дрвеном лопатицом, тако да се под тим непрестаним мешањем смеса охлади толико да се у њу сме скоро прст замочити. Затим, такође непрестано мешајући, додати постепено мало по мало шпиритуса.

Сем тога потребно је знати да је хлађење калафона брже но воска, и зато кад калафон дође до пода и дуварова суда, он се одмах расхлађује и залепи за њега — образује слој, услед чега остане непотпуно помешан са воском. Стога при мешању, на ово нарочито треба обратити пажњу и лопатицом непрестано образовани расхлађени слој са пода и дуварова суда скидати и са осталом смесом добро измешати. Кад се смеса буде потпуно охладила а при том је довољно мека - житка, да се може лако мазати, треба престати са додавањем шпиритуса и мешањем јер је то знак да је калем восак готов и добар. Истина је да има пуно и других начина, а нарочитих додатака и сразмера за справљање калем воска, али овако и на овај начин справљен, јесте врло добар и постојан и на њега посигурно неће пчеле нападати.

На крају могу напоменути још и то, да је сад већ крај месеца маја када су спојена места на калемима, ако већ нису оштећена, довољно обрасла услед чега ће поново премазивање неће бити ни потребно. А ако по неки није обрастао а на истом се још налази калем восак, добро ће бити да преко истог премажете један танак слој добро учињене жуте иловаче која ће за извесно време заштитити калем восак од пчела.

Д. Ј. Саремић.

Пољопривредници! Препоручујте својим познаницима, да се уписују у Подружине и претплаћују на „Тежак“.

ЛИСТАК

Синиша Станковић, проф. Универзитета

Гајење риба у малим рибњацима

(Наставак)

Припрема и добављање свеже хране, начин давања и уопште нега младунаца, прилично су сложени. При доброј нези, младунци достигну на крају прве године живота пораст од 10—15 грама. Они се тада преносе у веће рибњаке, где ће провести другу годину свог живота и нарасти до тежине од 100—150 гр. У томе порасту пастрмка се може већ употребити за јело и продају. Жели ли одгајивач да добије теже примерке, он ће онда гајити пастрмку још годину дана, кад она достигне пораст од 200 – 300 грама.

Добијање икре и неговање младунаца шарана врши се на сасвим други начин. Шаран је летња риба, и он полаже своју икру у мају и јуну месецу, кад се вода загреје око 20 степени. Икра шарана, врло многобројна, ситна је као просо и лепљива. Женка шаран лепи своју икру за гранчице воденог биља, и из икре — пошто је мужјак оплоди својим млечцем, — развија се, после десетак дана, сићушни младунац једва велик пола сантиметра.

У рибарским предузећима, добијање икре и младунаца врши се у нарочитим малим рибњацима *изводилиштима*. Ти рибњаци уосталом служе само за ту сврху. Они се пуне водом у мају месецу, у доба икрења шарана. Њихово дно треба да је обрасло меком травом. Кад се вода у њима загреје до повољне температуре (20 – 22 степена), у њих се стављају 2 – 3 женке и 4 – 6 мужјака шарана добре расе. Женке већ после 24 часа полаже своју икру на гранчице траве рибњака. Из икре се после кратког времена развију многобројни младунци који се не остављају у изводилиштима већ убрзо преносе у веће рибњаке, у којима проведу прво лето свог живота. Ако је рибњак богат храном, младунци ће тежити на крају лета 25 – 80 грама. Преко зиме они се чувају у нарочитим рибњацима *зимовницима*, да би идућег (другог) лета дошли у друге рибњаке где ће расти и напредовати. На крају другог лета, млади шарани достижу пораст од 180—500 гр. Пошто поново презиме у зимовницима, шарани двогодишњаци се стављају у пролеће у највеће рибњаке, где проводе треће лето свог живота. Добро храњени, они тада нарасту до тежине од 1—2 кгр., кад се већ могу употребити за јело и продају.

Овако тече потпуно гајење пастрмке и шарана у озбиљнијим рибарским предузећима. Риба проводи цео свој живот

под надзором одгајивача. И она је строго класирана према узрасту. *У једном рибњаку се може гајити само риба исте старости.* Засебни су рибњаци за младунце, за једногодишњаке, двогодишњаке и одраслију рибу.

Потпуно гајење је могуће изводити само кад се има на расположењу већи број рибњака. За иоле озбиљније предузеће за гајење шарана, потребно је имати најмање неколико десетина па чак и коју стотину хектара рибњака. Покрај приличног уложеног капитала, такво предузеће мора имати бар једно стручно лице које ће се бавити само гајењем.

Као што је већ и у почетку речено, наш земљорадник није у могућности да се бави потпуним гајењем на велико. У маломе, потпуно је гајење готово немогуће, а у сваком случају врло тешко. Јер оно захтева увек већи број рибњака. Међутим, наш земљорадник може имати на свом имању само један једини мали рибњак, у најсрећнијем случају само неколико. Какав систем гајења он може да изводи?

На ово је питање одговор прост. *Наш се земљорадник може бавити само оним гајењем риба које не траје дуже од годину дана; у врло ретким и изузетно повољним околностима гајењем које траје две године. Ни у ком случају он не треба да се бави сложеним гајењем икре и младунаца. Једном речју, наш се земљорадник може бавити само делимичним гајењем.*

Делимично гајење, које траје само годину дана, може се изводити у маломе, чак и са једним јединим рибњаком. Одгајивач ће у свом рибњаку гајити само рибу која ће на крају године достићи пораст кад се може употребити за јело или продају. Такво гајење је јако упрошћено и за земљорадника веома погодно.

И у делимичном гајењу, у нашим приликама, могу доћи у обзир само две рибље врсте: *пастрмка* и *шаран*. Покушаји гајења какве друге рибље врсте ризични су и много се мање рентирају. Земљорадник који се одлучи да у свом рибњаку гаји делимично рибу, треба да изабере шарана или пастрмку. Наравно да ће он од ове две рибе изабрати ону за коју је вода његовог рибњака погодна. У рибњацима са топлом водом која не тече, може се гајити само шаран: пастрмка ће моћи успевати само у рибњацима са хладном, текућом водом.

Да видимо најпре како се има изводити делимично гајење шарана.

— Наставиће се —

БЕЛЕШКЕ.

Члан добротвор Српског Пољопривредног Друштва. Породица поч. Стевана Анђелковића — зв. Новоселца,

бив. трговца из Крагујевца, желећи да име покојника остане што дуже у успомени, као сина сеоских родитеља и љубитеља пољопривредног напретка, на дан петогодишњице његове смрти — 1/14-V-1925. г. уписала га је за члана добротвора С. П. Друштва и преко сина покојниковог г. Владе Ст. Анђелковића начел. Мин. Народног Здравља у пензији положила каси Друштвеној 1.000 динара.

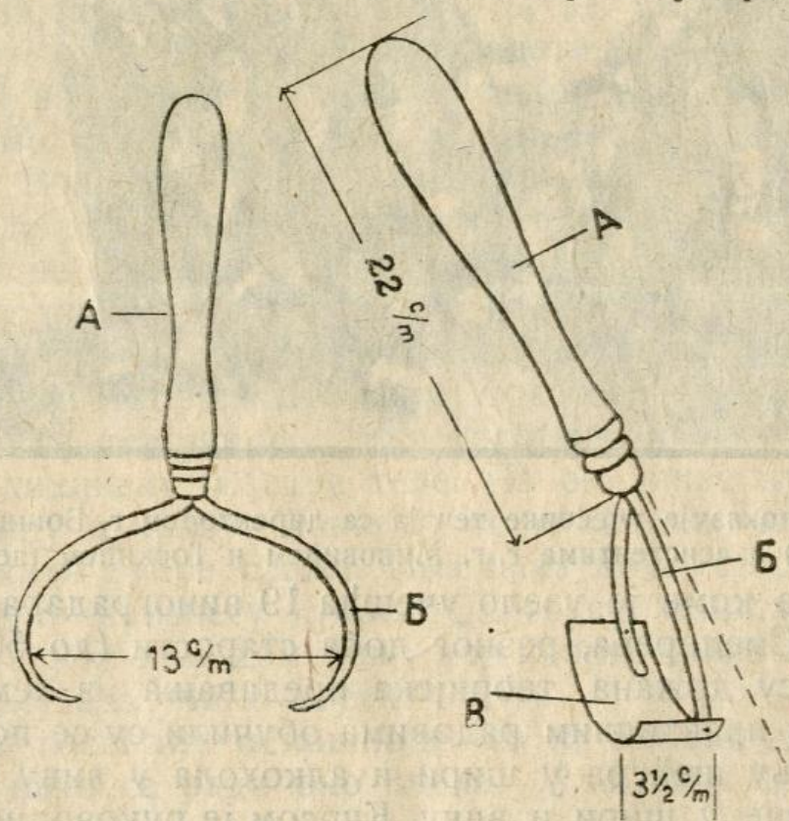
Слава и вечан помен покојнику а породици покојниковој хвала!

Сточни вашари у Аустрији. Аустријско Посланство у Београду доставило је Српском Пољопривредном Друштву спискове најважнијих вашара, на којима се продаје приплодна стока. За ближа обавештења обратити се Друштву.

Једна врло корисна алатка. Може је направити сваки сеоски ковач, и сваки вештији сељак. Потребна су за то три дела:

1. *Дрвено држаље* (А) дугачко 22 см. а дебело како се може згодно у руци држати.

2. *Рашљице* (Б) од гвоздене шипке 5—6 мм дебеле, савијене као што се види на слици, 27., тако да најшире место има 13 см размака. Крајеве рашљица спљоштити, како би се могло за њих причврстити сечиво. Држак рашљица треба да је дугачак 8—10 см и он се утури у држаље, које се онда стегну кариком. Кракове рашљица ваља мало савити, да нису у истој линији са држаљем, већ да су мало преломљени, као што показује истачкана линија у продужењу држаља.

Сл. 27. Стругач.

3. *Сечиво* од старе истрошене тестере, чији се зубци турпијом скину, тако да сечиво буде равно и врло оштро.

Потребан је 17 - 18 см дугачак комад тестере, а најзгоднија ширина јесте $3-3^1/_2$ см.

Ово сечиво помоћу две пијавице (нитна) са сваке стране причврсти се за кракове рашаља, тако да сачињава један лук, и — справа је готова.

Чему служи та справа? Она је одлично способна код гајења репе, за окопавање и једињење биљака. Њоме се свршавају обадва посла уеданпут, уштеда радне снаге велика је.

У Немачкој, где је ова алатка постала, нема данас газдинства, где на великим пољима засејаним репом она није у употреби. Име јој је: *стругач из Лигнице* (место у Саксонској).

На имању Ниже Пољопривредне Школе у Шапцу ова је справа у употреби већ трећу годину и показала се као одлична, па је свакоме и најбоље препоручујем. Што се раније њоме ради, то је бољи успех. *К. Поповић—Шабац.*

Курс из винске хемије и винарства. — При Еколошкој Станици у Букову код Неготина (Крајин.) одржан је ових дана са успехом дванајесто дневни течај из винске хемије и

Сл. 28. показује учеснике течаја са директором г. Бошњаком (средина) и асистентима г. г. Миловићем и Госкићем (десно).

винарства, на коме је узело учешћа 19 виноградара из Жупе, Крајине и Смедерева, разног доба старости (до 50 година). Курсистима су држана теоријска предавања из хемије и винарства а на практичним радовима обучили су се поред осталога у мерењу шећера у шири и алкохола у вину и изналажењу киселине у шири и вину. Курсом је руководио г. Илија Бошњак, директор станице, редован члан Друштва.

ДОПИС

Кроз наша села.*

Завршивши разговор и поздравивши се са овим паметним сељаком, наставим пут даље. После мале ноћне кишице осећа се пријатан ваздух. Жива и весела природа освежава поглед на цветале воћке, зелене и бујне пшенице, повољно утиче на душевно расположење, нарочито кад се долази из веће вароши.

Упутим се право у село Јабучје. То је највеће и најбогатије село у ваљевском округу, у Тамнави. Идем тако лагано и размишљам о нашој пољопривреди и пољопривредницима, док из попречног сокака изађе једна сељанка обучена у варошко одело; једно дете носи у наручју, малишан од 4—5 година иде поред ње, сав обучен у гардијско одело, са капицом на глави и гардиском кићанком! Са њим иде и девојчица старија од њега, такође обучена у варошко одело, али има на ногама опанчиће и чарапице. које јој је, види се, мајка исплела.

Ословим ову сељанку и запитам: „Ако Бог да са дечицом сна'о". „Оћу у Јабучје цркви, а ова ће мала у школу." Поћох са њом мало и питам је, како је понела летина?" „Вала Богу, све је добро, само да је једна добра киша"!

Она девојчица, пошто јој мајка рече, да иде напред и нешто купи, придружи се мени и ја је питам: „Секо у ком си разреду?" „У трећем". „Па слушате ли ви ђаци господина учитеља и волете ли га и воли ли он вас ђаке". „Слушамо га и волимо, а и он нас воли". „Волете ли — да радите у башти?" „Волимо, а неки и не воли. Вели, нисам дошао у школу да копам него да учим." „То нису добри ђаци, секо, који не воле да раде у башти. У школи треба да се учи, поред књиге и сваки рад у пољу. Вама сељачићима то је најпреча наука, да научите калемити воће и лозу, неговати пилеж и стоку, што вам треба да лепше живите." „Јесте", вели девојчица, „има господин и лепу краву, једну јуницу годишњаку и једне теле. Па он више пута тимари и храни јуницу и краву. Показује то и ђацима, како се штала чисто држи и ђубре слаже. Има ђака који се отимају да отимаре стоку и изнесу ђубре." „Е то су, секо, најбољи ђаци, па ће бити најбољи домаћини код својих кућа. Зато је школа да се у њој све учи и научи."

„Има господин и кошнице, па и сељаци долазе те им показује, како се ради око пчела. Има њих неколико који

---

* В. бр. 9. „Тежака".

су почели да гаје пчеле, као што им господин показује" продужује девојчица. „Е добро секо, мило ми је кад имате тако доброга учитеља, јер он као прави учитељ учи и маторе људе пословима, који су им најпречи за живот, па кад га слушају матори људи, ви ђаци још пажљивије то треба да радите, да учите и да га поштујете и пазите."

У томе дођосмо до школе и до цркве. Одатле ја окренем кроз село, преком путањом и упутим се кући Богосава Петровића из Јабучја, ваљаног пољопривредника и ратног инвалида. Домаћин, Богосав, његова домаћица од Бајића породице, снаха од тако исто добре фамилије Лучића из Тодориног дома и син му Јеша, дочекаше ме усрдно. Уђох у кућу, која је чиста као кутија, разгледах леп распоред у њој: средње величине сеоска кућа са 4 одељења: предсобље, соба за домаћина, соба за сина и снаху и гостинска соба. Све је застрвено домаћим тканинама, које су већ постале реткост по селима.

После уобичајеног послужења, изађем у двориште, које је лепо ограђено, зграде поређене правилно, већином нове и две старије. Уђем у зидану шталу, крај које је и коларница, штала је чиста и видна. У једном крају спазим зечиће, који из штале силазе у лежиште и одатле излазе кроз коларницу и на поље, на пашу. Беше ми пријатно кад видех да овај напредан пољопривредник гаји и питоме зечиће, који му доносе леп приход. Погледам и спазим на штали и леп голубарник, који је начинио син домаћинов Јеша, те овај напредан домаћин гаји и питоме голубове. А Јеша, је тако разуман младић, да све што очима види, то рукама створи. Под крајем крова од амбара виде се поређане виле, рогуље, спремљене палице, ојета, крпеле и други ратарски алати. Све је то Јеша начинио преко зиме и сложио под кров, па кад затреба, одмах је готово.

Испод куће видим бунар, око кога је насут шљунак, добро збивен, да се вода не враћа у бунар кад се вади. Зато је вода у чаши кад се донесе чиста као кристал, што је ређе у селима. Исто тако испод штале налази се и лепо начињен нужник, што је такође реткост у селу и крајње је време, да и сељаци начине то потребно склониште код својих кућа.

Погледам више штале поред дворишта лепо ограђен простор, у коме су одгајени калеми разних сората и врста воћа, да га деца имају преко целог лета, јесени, па и зими, да не желе. Од сваке сорте одгајена су по 3—4 калема и то: крушке Јагодњаче као најраније, Жетелице и Петроваче, које сазревају одмах за њима, Медњаке беле и црвене, Лубеничарке, Караманке и зимске Лончаре. Од јабука: Петро-

ваче, Кадумане (слаткаје), Колачарке и Стрекње. Има нешто трешања и вишања, дудова и ораха. Све је то Јеша искалемио и међу тим калемима посадио лук, кромпир, посејао пасуљ и друге баштенске усеве, те их окопава и тако негује и усеве и калеме.

За све ово похвалио сам Јешу и додао му да треба да накалеми и подигне бар 1 ектар кајсија кад тако уме да калеми и воли да негује воћке. Богосав ми рече, да баш има једну згодну њиву, велику 98 ари, на благом брежуљку, заграђену живом оградом, те не може боља бити за тај посао.

Одмах сам прорачунао Јеши да на томе простору од 1 ектара округло подигне 400 кајсија 5 метара једно од друге и ред од реда раздалеко, да их негује овако као ове калемове у градиници, што ми је показао. По кајсијама да сеје највише пасуљ да му он поправља земљу. Ако је земља јача, може посејати сточну репу и друге окопавине. Скидаће са њих приход, а касније ће, обрађивањем земље боље напредовати. После 4 године, кајсије ће му по мало почети рађати. У 10 години потпуно ће стати на род и доносити три—четири пута више прихода него што би добио од кукуруза или пшенице.

Кајсије сазревају око Петрова-дне, кад је сељак у новцу најоскуднији, те зато њих треба да посади, пре него ма које друго воће.

Јеша је добро пазио шта сам му казао и прорачунао, па ми је дао тврду реч, да ће одмах почети да припрема изданке од шљива рановача, које су најбоље подлоге за кајсије на којима ће искалемити кајсије, однеговати их у расстилу и посадити их на стално место од 1 ектара, које му је отац именовао, па ће их неговати као што сам му казао. Поред тога, дао ми је реч, да ће са учитељем заједно скупљати претплатнике на „Тежак“, да га са његовим друговима у селу чита како би и они знали шта и како треба да раде у пољопривреди, да што више користе својим домовима и да угодније живе.

Вића П. Матић.

КЊИЖЕВНОСТ

Задружна свијест. При руци нам је 2. број овога новог и марљиво уређеног листа за унапређење пољопривреде и задругарства са овим садржајем:

Што треба да зна господар о умјетним гнојивима прије него их набави. — Задругарски: Оснивач сељачког кредитног задругарства. — Бановине и пољопривреда. — Сифиз:

Подлистак (наставак). Што је некад писао Рељковић о Славонији. — М. В. Дифтерија и осип (поцкен) код перади. — Вијећање о подизању пољопривреде у Министарству. — Пољопривредне књиге. — Др. З. Ковачевић: Шљивина штитаста уш. — Крешимир Босек: Пчеларство. — Ратарска обука по зими код нас. — Заслужни задружни радници. — Словенско задругарство. — Рад Задружне Свезе. —

Лист излази једанпут месечно, штампа са латиницом, а претплата му је за годину дана Дин. 36. Уредништво и управа Загреб, Трг Краља Томислава 21.

Записници седница

Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва.

19. држане 23. априла 1930. г. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г.: претседник М. Миљковић и чланови: Д. Спремић, М. Николић, Т. Владисављевић, Н. Петровић, В. Матић, С. Ратковић и Др. М. Градојевић.

Претседавао Претседник г. М. Миљковић,

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

297) Прочитан је и примљен записник 18. седнице Управног Одбора.

II

298) Прочитан је и усвојен записник 16. седнице Књижевног Одбора но стим да се не набавља предложена карта Југославије.

III

Прочитан је записник 16. седнице финансијског Одбора, па је одлучено:

299) да се прими знању да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1000 динара;

300) да се Месним Задругама за Пољоприв. Кредит у Дубони и Пружатовцу, може дати роба на кредит за три месеца и на подлози гаранције Обласне Задруге за Пољопр. Кредит.

IV

Прочитан је записник 16. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

301) да се понуда бр. 4516. за парне и моторне вршаће гарнитуре одбије;

302) да се по понуди бр. 4034 набави један катетар звани „спас“ против надуна, ради пробе;

303) да се по понуди бр. 7488 испита прскалица, ако понуђач плати таксу од 320 динара.

V

Прочитан је записник 16. седнице Програмског Одбора, па је одлучено:

304) да се Кумановској Подружини не може дати кредит без обвезнице, пошто се то противи правилима.

305) да на скупштину Главног Савеза виноградара и воћара иду као изасланици г. г. Б. Ранковић и Н. Петровић чланови Управе;

306) да се у другој половини септембра ове године приреди утакмица у орању са моторним плуговима, на бановинском добру „Добричево“, ако дозволи Моравска Банска Управа.

VI

Саслушана су мишљења Инспектора за Подружине, па је одлучено:

307) да се одобрава кредит Подружинама: у Жуковцу 3000, у В. Плани 4.000, у М. Плани 13.500 и у Петровцу П. 10.000 дин., с тим да се у ове суме урачуна и стари дуг и да кредит могу користити према броју чланова.

VII

Саопштења и предлози.

308) Прочитано је писмо г. Др. О. Франгеша Министра Пољопривреде, којим се захваљује на. избору за почасног члана. Одбор прима знању.

309) прочитано је писмо префекта Гароне у Француској, којим се захваљује на указаној помоћи за пострадале од поплаве. Одбор прима знању.

Са овим је седница закључена.

Извештај

О извршеном извлачењу срећака Пољопривредне Лутрије на дан 15. маја 1930. год. у Београду.

Већи згодитци пали су на ове бројеве: 8825, тријер; 4859 ветрењача; 3459 плуг; 2692 плуг; 151 плуг; 7685 плуг; 2276 плуг; 4323 плуг; 3462 плуг; 396 плуг; 814 плуг; 713

плуг; 8948 прск. А; 7638 прск. А. 2626 прск. А; 5089 прск. А; 5777 прск. В. 2889 прск. А. 4137 прск. В; 3400 В; 7567 прск. В; и 9403 прск. В.

Ручне запрашиваче добили су ови бријеви: 285, 1042, 1338, 2513, 3054, 4329, 6304, 6489, 6989, 8249.

Воћарске тестерице добили су ови бројеви: 118, 147, 226, 528, 590, 908, 1131, 1452, 1492, 1535, 1602, 1712, 1751, 1846. 1961, 1989, 2077, 2087, 2166, 2179, 2257, 2347, 2362 2367, 2379, 2575, 2585, 2595, 2641, 2665, 2745, 2822, 3062, 3097, 3219, 3368, 3431, 3469, 3613, 3673, 3845, 4031, 4136, 4198, 4285, 4380, 4486, 4551, 4565, 4607, 4666, 4673, 4791, 4943, 5002, 5066, 5459, 5486, 5679, 5737, 5817, 5927, 5933, 6526, 6747, 6865, 6954, 7051, 7092, 7175, 7176, 7208, 7460, 7554, 7853, 8146, 8395, 8428, 8440, 8571, 8574, 8586, 8853, 8909, 9001, 9006, 9087, 9095, 9443, 9483, 9483, 9501, 9648, 9651, 9669, 9727, 9744, 9780, 9883, 9466.

Воћарске макаве добили су ови бројеви: 38, 43, 66, 116, 172, 201, 203, 220, 221, 225, 232, 236, 258, 261, 265, 289, 343, 357, 358, 375. 394, 419, 440, 460, 475, 520, 526, 539, 580, 591, 647, 653, 679, 682, 703, 716, 740, 750, 753, 759, 782, 793, 811, 860, 865, 883, 917, 960. 962, 972, 978, 992, **1002,** 1027, 1043, 1108, 1124, 1158, 1223, 1241, 1256, 1260, 1265, 1289, 1306, 1314, 1320, 1516, 1552, 1619, 1626, 1644, 1652, 1680, 1682, 1685, 1707, 1756, 1773, 1778, 1801, 1850, 1858, 1865. 1890, 1913, 1923, 1928, 1931, 1932, 1939, 1942, 1949, 1975, 1980, 1983, 1991, **2005,** 18, 32, 35, 47, 54, 60, 64, 70, 79, 89, 112, 159, 188, 203, 219, 262, 280, 294, 317, 319, 323, 352, 368, 428, 478, 493, 498, 584, 612, 636, 712, 716, 717, 723, 747, 751, 752, 798, 799, 827, 830, 849, 850, 851, 858, 883, 884, 890, 914 928, 935, 940, 980, 983, 992, 999, **3000,** 7, 21, 47, 49, 78, 87, 117, 153, 185, 224, 226, 242, 287, 359, 383, 444, 468, 474, 500, 507, 520, 521, 551, 598, 614, 677, 704, 760, 770, 777, 795, 800, 817, 829, 833, 848, 858, 862, 878, 966, **4003,** 23, 46, 49, 54, 55, 82, 114, 124, 142, 171, 191, 203, 224, 257, 266, 271, 288, 294, 298, 307, 347, 356, 447, 471, 480, 507, 508, 542, 543, 549, 646, 657, 669, 681, 706, 711, 722, 750, 768, 784, 807, 833, 836, 844, 958, **5020,** 146, 167, 184, 211, 221, 231, 234, 250, 252, 262, 264, 288, 293, 305, 344, 389, 413, 485, 492, 497, 501, 513, 563, 567, 580, 585, 602, 636, 643, 740, 785, 801, 813, 820, 832, 846, 847, 853, 899, 919, 951, 989. **6026,** 30, 51, 64, 67, 76 78, 85, 127, 145, 149, 162, 196, 229, 257, 26[illegible], 272, 286, 330, 349, 370, 390, 398, 411, 449, 455, 471, 484, 492, 497, 518, 540, 544, 573, 582, 588 615, 616, 634, 638, 668, 700, 767, 786, 810, 844, 856, 947, 951, 961, 994, **7008,** 19, 22, 66, 102, 119, 170, 171, 180, 188, 200, 235, 244, 245, 273, 275, 279, 294, 295, 30[illegible], 318, 341, 363, 376, 378, 407, 417, 456, 458, 482, 493, 505, 516, 537, 573, 59[illegible], 602, 647, 655,

683, 690, 706, 748, 779, 810, 828, 830, 860, 939, 954, 995, **8001,** 24, 36, 44, 46, 67, 74, 75, 82, 170, 207, 243, 264, 298, 302. 310, 315, 329, 334, **3**35, 347, 356, 368, 375, 403, 422, 450, 468, 510, 535, 553, 573, 575, 576, 581, 605, 612, 615, 625, 631, 653, 691, 705, 716, 718, 724, 732, 739, 749, 750, 766, 839, 840, 848, 873, 875, 888, 904, 915, 919, 922, 947, 981, 982, 992, **9049,** 69, 129, 134, 138, 145, 146, 170, 174, 183, 199, 221, 231, 235, 243, 274, 315, 318, 319, 326, 362, 369, 375, 388, 440, 452, 494, 512, 539, 544, 549, 572, 578, 584, 634, 677, 699, 724, 751, 774, 800, 803, 812, 817, 863, 866, 888, 894, 902, 962, 989.

Кунд. калем ножеве од 9$^{1}/_{2}$ см. добили су ови бројеви: 20, 25, 27, 54, 63, 99, 139, 141, 178, 179, 212, 246, 250, 272, 279, 286, 314, 331, 388, 420, 421, 439, 446, 449, 486. 515, 529, 534 545, 563, 577, 596, 616, 619, 632, 639, 645, 648, 668, 710, 719, 726, 743, 748, 762, 798, 803, 822, 844, 851, 853, 881, 971, 995, **1012,** 72, 192, 202, 222, 226, 262, 266, 287, 302, 311, 316, 342, 360, 389, 390, 413, 447, 474, 477, 499, 504, 512, 522, 533, 562, 564, 596, 630, 638, 686, 708, 747, 761, 814, 833, 836, 912, 984, **2123.** 155, 162, 163, 207, 230, 237, 278, 300, 303, 326, 334, 339, 351, 375, 382, 388, 389, 391, 443, 470, 482, 522, 529, 535, 544, 558, 563, 569, 601, 672, 679, 686, 693, 711, 722, 763, 769, 806, 814, 824, 832, 875, 878, 882, 901, 909, 913, 920, 921, 985, **3004.** 26, 33, 34, 93, 110, 118, 120. 142, 144, 156, 281, 323, 328, 336, 348, 395, 429, 436, 455, 478, 480, 486, 499, 502, 503, 509, 557, 569, 583, 601, 608, 667, 678, 699, 724, 782, 818, 827, 835, 857, 912, 941, 957, 964, **4089,** 93, 113, 116, 118, 129, 147, 159, 181, 189, 239, 240, 268, 269, 272, 289, 300, 313, 327, 335, 337, 350, 354, 396, 399, 426, 430, 436, 460, 470, 472, 535, 546, 563, 574, 592, 598, 601, 654, 670, 691, 703, 761, 790, 795, 806, 813, 864, 875, 900, 904, 919, 954, 962, 964, 966, 979, 980, **5007,** 30, 50, 53, 58, 132. 149, 151, 186, 219, 228, 236, 306, 309, 331, 415, 437, 469, 483, 507, 522, 524, 529, 548, 554, 576, 581, 591, 607, 620, 642, 654, 659, 669, 680, 708, 711, 730, 758, 770, 822, 825, 838, 848, 857, 860, 863, 866, 875, 914, 921, 935, 947, 955, 984, 992, 997, **6001,** 8, 29, 45. 128, 140, 152. 168, 169, 189, 198 244, 258 275. 296, 377. 417, 421, 530 545, 574, 600, 610, 627, 631, 673 695. 721, 766. 779, 792, 817 827, 870, 872, 873, 877, 935, 953, 971, 985, **7007,** 11, 13, 29, 42, 82, 95, 113, 120, 133, 137. 251, 269, 277, 278, 285, 289, 304, 315, 321, 368, 387, 398, 402, 406, 467, 475, 498 518, 572, 576, 601, 604, 611, 624, 634, 674, 688, 727, 737 742, 754, 769, 775, 787, 791, 831 861, 862, 893, 899. 907, **8019.** 32, 71, 103, 129, 149, 160, 205, 244, 255 259, 277, 280 301, 304, 364 391, 445, 466, 476, 505, 514, 517 524, 533, 540, 561, 596, 602, 621, 628, 632, 667, 683, 692, 783, 812, 850, 882. 925 933, 959, 973 985, 989 **9000,** 17, 19, 22, 38, 41, 63, 73, 79 111, 143. 144, 152, 163, 165, 175,

178, 188, 191, 194, 210, 260, 271, 277, 287, 310, 359, 387, 393, 402, 407 445, 458, 461, 477, 485, 510, 525, 553, 574, 587, 630, 635, 647. 689, 709, 750, 763, 849, 854, 870, 883, 917, 931, 949, 957, 973.

Берила за воће добили су ови бројеви: 88, 185, 188, 414, 447, 523, 626, 662. 729, 733, 742, 763 926, 949, 951. 953, 990, **1075.** 208, 234, 255, 541, 613, 821. 889, 957, **2088.** 95, 189, 204 243, 279, 361, 670, 844, 943, **3023.** 24, 141, 209, 272, 371, 397, 497, 619, 788, 792, 814, 815, 990. **4358.** 502, 610, 628, 769, 888, 935, 953, 963 **5022.** 46, 166, 380, 617, 783, 815, 819, 882, **6069.** 70, 83, 114 137, 182. 216 252, 295, 331, **344,** 410, 429, 461, 500, 702 941, 969, **7036.** 136 165, 194, 218, 255, 322 472, 596, 615, 616 **8007.** 87, 189, 206 226, 353, 390, 544, 552, 663, 672, 742, 767, 868, **9057.** 228, 421, 431, 469, 694, 792, 8901, 9072.

Књнге „пчеларства“ пале су на ове бројеве: 813, 1358, 1918 2051. 3463, 4068, 5045, 5129, 5364, 6148, 6643 8525, 9126, 9317, 8818.

Књиге Гајења поврћа“ пале су на ове бројеве: 1104, 1862, 2000, 2103, 2232, 3791, 4025, 4455, 5073, 6938, 7229, 7759, 8790, 9091, 9352.

Књиге „Виноградарство“ пале су на ове бројеве: 197 556, 3104 4205, 5102, 5203. 6405, 6516, 6892, 7045, 7897, 8191, 8269, 8319, 9565, 7392, 3070.

Књиге „виноградарство“ добиле су ове срећке: 899, 1971, 3070, 3254, 3399, 4320, 4343, 4860, 5341, 5504, 8327, 8773, 754, 808, 1219, 1623, 3211.

Књиге „Живинарство“ пале су на ове срећке: 941, 2594, 3658, 3821 5056, 5411, 5557, 5891, 6271, 7030, 7628, 7766, 7822 8864, 1763.

Напомена, свн бројеви срећака, који до дана вучења нису плаћени, иити су срећке враћене удружењу, не важе и по њима се добитци неће издавати.

Моле се играчи који су срећке на време платили, па су добиле, да их преко својих повереника шаљу Удружењу, које ће им згодитке шиљати по реду пријема срећака.

Бр. 67.

Управа Удружења
Пољоприв. Стручњака.

АКО ЖЕЛИМ БИТИ НАРОЧИТО ЛЕПА

онда узмем **Фелерову Елза-Crême-помаду,**

па њоме јутром и вечером намажем лице, врат, рамена и руке. Кожа добива тиме нове хране и младеначки изглед; нестало је нетрагом сунчаних пега, и свих нечистоћа! За своје власи служим се само **Фелеровом Елза-помадом за пораст косе.**

Чините и Ви тако — помоћи ће и Вама!

Поштом 2 лонца од једне, или по 1 лонац од обих Елза-помада стоји 40 Дин. франко уз послат новац унапред: поузећем 50 Дин. Добива се свуда! Где нема, изволите наручити изравно од наслова.

EUGEN V. FELLER, lekarnik, Stubica Donia, Elsatrg 366.

СТАРИ ВИНОГРАДАРИ

су већ пре рата познавали као најбољу

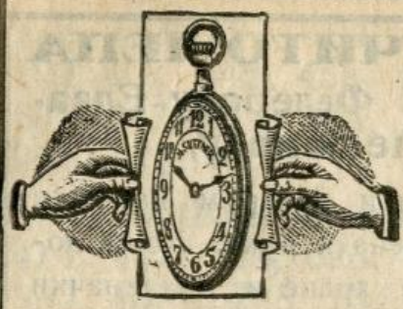
ЕНГЛЕСКУ МОДРУ ГАЛИЦУ

гарантирано 98/99% највишег степена.

Пази код куповине на натпис вреће;

„Mackechnie“ или „Maple“

Лист излази 1. и 15. — Цена листу на годину за Краљевину Југославију 30, а за иностранство 65. дин. Ђаци и војници добијају лист у пола цене. — Претплате и рукописи упућују се Срп. Пољопривредном Друштву у Београду. — Рукописи се невраћају. — Цене огласима по такси. — Рачун код Пошт. Штедионице број 50350.

ОВАЈ **часовник је ремек-дело**

рекао је до сада сваки ко је купио прави „IKO“ или „OMIKO“ часовник из властите творнице часовника у Швицарској од већ преко 32 године светске познате солидне стручне сајџијске фирме **H. Suttner.**

Такав сат јест **часовник за читав живот!**

Прве швицарске џепне часовнике већ почевши од **44 Д.** сатове за даме и господу сатове наруквице, ланце, прстење, минђуше, украсне предмете и дарове из злата, сребра итд. налазите у огромном избору у новој великој илустрованој кућној књизи, коју и Ви **бесплатно добијете,** ако је дописницом затражите од светске отпремне куће сатова.

H. Suttner u Ljubljani br. 950

Ратари и Господари

ако желите да весело и ваљано косите Ваше ливаде наручујте само гласовите и на далеко чувене ковane косе ВАРЏАРКЕ Павла Гргића из најстарије и најгласовитије радње. Радња постоји и навршује ове године стогодишњицу свог опстанка **те ћемо ове године своје муштерије најбоље задовољити.** Наше су косе изванредно оштре и дуготрајне и за сваку траву удешене као и за жито.

За сваку косу дајемо потпуну гаранцију што се год не свија замењујемо у истој години. Цена косама по комаду 80 дин. код наруџбе од десет комада добија се једанаеста коса на дар. Косе израђујемо у свакој форми и величини од најбољег енглеског челика. Имадемо праве Талијанске џепане брусове уз цену од 15—50 дин. по комаду према квалитету и величини. По вољи израђујемо и имена на косе. Молимо тачну адресу код наруџбе. Отпрема тачна и брза.

Павле Ћосић - Гргић

Најстарија радионица кованих коса
Утемељена 1830. године.
Мркоњић Град - Босна 3—6

Ново дело из Воћарства!

Изашла је из штампе књига у 2 дела

ВОЋКЕ и ВОЋЕ

од писца г. **Благ. Д. Тодоровића,** начелника Министарства Пољопривреде у пензији, познатог стручњака и уваженог писца пољопривредних књига још од пре рата.

Књига I. део штампана је на 22. штампаних табака велике осмине са 298 слика у тексту и цена је: у меком повезу Дин. 60.— у тврдом Дин. 80.—

Књига II. део штампана је на 28.1/2 велике осмине штампаних табака са 310 слика у тексту и цена је: у меком повезу Дин. 70.—, у тврдом повезу Дин. 90.—

Књига је написана лаким, схватљивим стилом за школе и народ — воћаре.

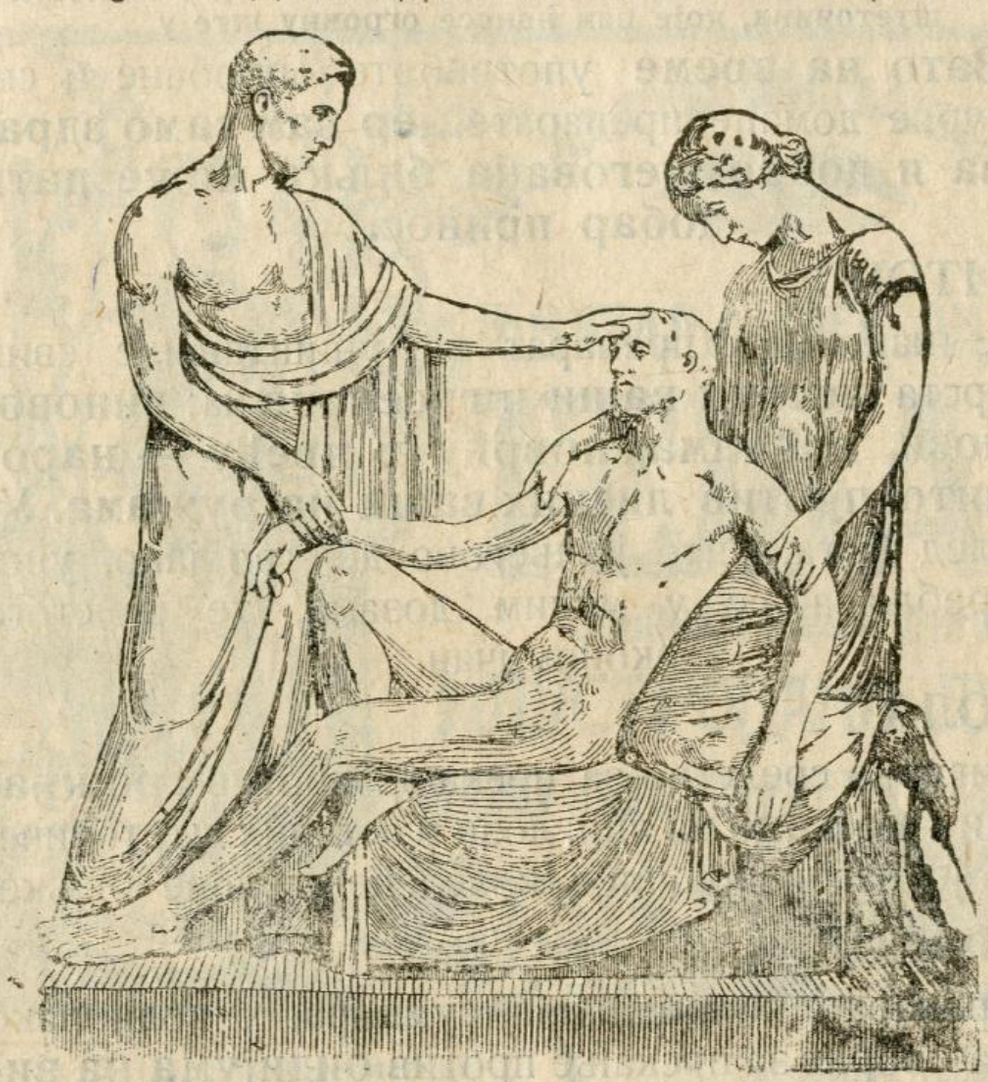
Скупљачима и продавцима дајемо одговарајући попуст.

Продају књига врши само уз готов новац.

БИЉАНА А. Д.
Београд
Телефон 3-80 Краљице Марије 14.
2—4

ПРАВИ ПУТ

КОЈИ ВОДИ ОЗДРАВЉЕЊУ ЖИВАЦА!

Болесни, исцрпљени живци загорчавају живот проузрокују мнного патње, као пробадање, тешке болове, маглу пред очима, осећање страха, зујање у ушима, поремећење варења, несаннцу. губитак воље за рад и друге рђаве појаве.

Моја управо сад изашла поучна расправа показује Вам прави пут, кнко ћете се

ОСЛОБОДИТИ СВИХ ОВИХ БОЛОВА.

У истој описани су узроци, постанак и лечење живчаних болова по дугогодишњим искуствима. —

Ово јеванђеље здравља шаљем свакоме САСВИМ БЕСПЛАТНО ако га затражи од доње адресе.

Хиљаде захвалница потврђују једини постојећи успех неуморног савесног истраживачког рада за добро болесног човечанства. Ко припада великоме броју живчано болесних и ко од ових многобројних појава болује, мора да набави моју књижицу утеха!

УВЕРИТЕ СЕ САМИ да Вам ништа неистинито не обећавам, јер ових дана шаљем свакоме ко ми пише, потпуно БЕСПЛАТНО и франко ову поучну расправу. Доста је једна дописница на:

ERNST PASTERNACK. BERLIN, S. O.
Michaelkirchplatz Nr. 13., Abt. 352

Пољопривредници!

У вашем је интересу, да уништавате на виновој лози, воћкама и остилим гајеним биљкама све врсте болести и штеточина, које вам наносе огромну штету.

Зато на време употребите опробане и сигурне домаће препарате, **јер вам само здрава и добро негована биљка може дати добар принос.**

АГРИТОКС

је најновији препарат за уништавање свих врста **лисних ваши** и **гусеница** на: **виновој лози, воћкама, поврћу и цвећу — нарочито против лисних ваши на ружама.** Услед тога, што је његово дејство јако, употребљава се у малим дозама, те је стога економичан.

АРЗОЛА

сигурно средство за прскање против **грожђаних мољаца** на вин. лози и осталих штеточина, које нагризају плод и зелене делове биљке.

СУЛФАРОЛ

препарат колоидалног сумпора, у води лако растворив за прскање против **оидијума на виновој лози, плесни** и **коврчавости на воћкама** и т. д.

АРЗОЛА и СУЛФАРОЛ могу се додати раствору бордовске чорбе за једновремено прскање против **пероноспоре, грожђаних мољаца и оидијума,** ради уштеде у времену и радној снази.

КУСКУТИН

је досада дао најбоље резултате за уништавање **вилине косицеу детелини.** Употреба лака и јевтина.

Тражите упутства и ценовник на адресу:

„БИЉАНА“ А. Д.
БЕОГРАД
Телефон 3-80. — ДУША НОВАЦ.

18–5

Штампарија **Марјана Цветковића** — Београд.

Ослобођено поштарине
реш. Мин. Пошта и Тел. бр. 17306/24. г.
Бр. 12. Београд 15. јуна 1930. год. LVII (57.) год.

За С. П. Друштво власник
претседник, **Мирко Миљковић**

Одговорни уредник
Божидар Ђ. Ранковић

Педесетогодишњица рада Смедеревске Кредитне Банке (1871-1921).

Из споменице, коју је сакупио и написао банчин директор г. Никола Димитријевић, види се историјат Смедеревске Кредитне Банке, њен педесетогодишњи рад, који је био од великог утицаја на развиће трговине и заната, особито на напредовање извозне трговине. Благодарећи своме географском положају и природном богатству своје ближе и даље околине Смедерево је раније имало јако развијену трговину са пољопривредним производима, одакле су они одлазили у иностранство. Велики део увозне трговине ишао је такође преко Смедерева, те се слободно може рећи да је оно после Београда

било најјаче трговачко место Србије. Док у Србији нису сграђене железнице сва трговина ишла је сувим. Све оно што се у унутрашњости Србије производило, доносило се колима у Смедерево и ту је продавано. Када падне сноп, кроз Смедерево крче тешко натоварена кола и дању и ноћу. То су сељаци довозили своју храну или су је мањи трговци из унутрашњости слали у Смедерево за извоз или су је продавали смедеревским житарским трговцима. А у Смедереву је било доста великих извозничких кућа домаћих и страних. У Смедереву се товарила храна у лађе, шлепове и дереглије и извозила. Стока је у чопорима и џелепима дотеривана у Смедерево, ту се одмарала и прехранила, па је товарена за извоз. Роба за Београд и из Београда за унутрашњост ишла је преко Смедерева. Па и данас још извозе се велике количине хране преко Смедерева. Та тако жива трговина захтевала је и неку новчану установу, која би давала кредита и послужила лакшем обављању трговачких послова, које су имали наши трговци са иностранством, нарочито са бившом Аустро-Угарском.

Да би се задовољила та потреба, ондашњи виђени и богати Смедеревци, већином трговци, схвативши правилно значај једне кредитне установе по нашу трговину, основаше 1871. год. Смедерев. Кред. Банку. О оснивању банке говорило се на дан Св. Атанасија (18. јануара) 1871. г., о слави ондашњег трговца Пере Ђ. Рашића, како стоји у споменици. За пример су им послужили београдски трговци, који су већ били основали Београдски Кредитни Завод и Прву Српску Банку. После ових завода изгледа да је Смедерев. Кред. Банка најстарији новчани завод некадање Србије. Како се из споменице види, кроз управу ове прошли су најврснији људи старог и новог Смедерева. Интересантно је поменути да су оснивачи у својим првим правилима предосећали значај пољопривреде по трговину, па су чл. 65. предвидели; „Да ће банка давати зајмове на живу стоку у вароши Смедереву и варошком атару по $^1/_2$ вредности, која ће се од стране означених удеоничара проценити.... Банка може давати зајмове на живу стоку до половине вредности и може је под својим именом а на рачун позајмачев отправљати на даље пијаце под тим условом да се позајмачев дуг неодложно наплати (per Nachnahme) кад стока на место определења приспе. Овог рода зајмови чиниће се најдаље на рок од три месеца". На својој 11. редовној скупштини, одржаној 27. марта 1883. год. у Смедереву, предлагаше банчина управа допуну чл. 65. правила, то би примљено и допуна је гласила: „На оне пак овоземаљске сировине (храна, шљиве, коже и т. д.), које је Банка примила ради комисионе продаје, даваће Банка тромесечне зајмове од 70—

80% од процењене вредности. У овом случају извршују процену двојица или више стручњака удеоничара банчиних а на основу цене, која се тога дана за дотичну робу на овдашњој пијаци може да постигне.“ А у годишњем извештају, поднесеном 11. ред. скупштини 1883. год., тадашњи управни одбор између осталог вели и ово: „Србији, као држави земљораденој, једини је извор благостања обилатост у производњи земаљских сировина и у сточарству. Година 1882. била је ванредно берићетна и благотворан уплив њен опажамо у свим гранама нашег народно-привредног живота. — Трговина и обрт добише свежа полета у неочекиваној мери а у колико је наш завод један по све важан фактор за народно привредно развиће наше, у толико му је и задаћа, дужност, да у оквиру својих правила трговини и обрту притекне у помоћ.... и т. д.“ Још од свога оснивања пре 59 година па и касније, Смедерев. Кредит. Банка помагала је домаће трговце извознике давањем зајмова, а и сама се бавила куповином и продајом хране и њеним извозом, те су се у Смедереву створиле солидне извозничке фирме и врло жива трговина храном и стоком. Користи су имали и пољопривредници, јер се у Смедереву постизавала највећа цена свих пољопривредних производа, те су долазили сељаци из врло удаљених крајева. Све што је сељак произвео могао је добро продати у Смедереву, где се временом образовала нека пољопривредна берза. Житарски и сточни трговци по унутрашњости Србије управљали су се према ценама у Смедереву. Значај извозне трговине и напредне пољопривреде правилно су схватили још пре толико година чланови банчине управе и остали трговци, док је нама пољопривредницима било потребно за време прошлог политичког режима, да ради уверавања меродавних најобичнијим чињеницама и подацима доказујемо важност пољопривреде за нашу земљу и да захтевамо њено унапређење, што је, како смо видели, било узалудно.

Одмах по оснивању послови банчини пошли су врло добро и из године у годину постајали све већи. У почетку су све вредности вођене у ћесарским дукатима, па су тек од 1879. год. преведени у динарски течај, када се по законском наређењу од 9. фебруара 1879. год. сваки ћесарски дукат обрачунавао по 11·75 дин.

Колико је била развијена трговина у Смедереву може се видети из извештаја банчине управе, поднесеног 14. ред. скупштини 1886. год., када се осетио застој у трговини и новчана криза због пуштања у саобраћај главне железничке пруге Београд—Ниш 1885. г. Велике количине робе које су долазиле у Смедерево и кроз њега пролазиле, нашле су услед брже и јефтиније комуникације други пут. На место живе

слике трговинског рада, на место бродова пуних хране из Поморавља, силних чопора свиња из Шумадије и лепих целепа српских волова претстављала се тужна слика, слика забринутих лица усред мртве тишине. У Смедереву беше наступио незапамћен застој послова и код грађанства се водила борба за опстанак. Трговци су били упућени на непосредну околину Смедерева, па и ту унеколико, јер су трговци из В. Орашја, В. Плане и Кусадка, који су своје производе довозили у Смедерево, почели слати их преко Београда у иностранство. У то тешко време притицала је Банка у помоћ давањем кредита, али је криза ипак отклоњена обилном жетвом те године и славним изгледима наступајуће бербе богатим родом украшених винограда, како споменица цитира тадашњи извештај Управе.

По свршеном светском рату, пошто се 1921. год. навршило 50 година банчиног рада, на ванредној скупштини 1920. год. одлучено је да се рад продужи још за 90 година и банчина главница повиси на 10,000.000 дин. Решено је и отварање филиала, од којих је ова у Београду постала централом, а филијала остала у Смедереву.

Прегледајући педесетогодишњи рад Смедерев. Кредит. Банке од времена њеног оснивања, човек сгиче уверење, да је поред користи коју су имали њени удеоничари, велика корист учињена трговини и занатству, па и пољопривреди, која је све више напредовала, јер су њени производи имали увек сталну прођу и продавани по највећој цени, која се у маленој Краљевини Србији уопште могла постићи. Из ових разлога нека је слава свима помрлим члановима банчине управе од почетка до данас, а свака част и хвала њеним живим члановима, особито њеном дугогодишњем директору г. Н. Димитријевићу, који је лепо срећеном споменицом сачувао од заборава рад Смедерев. Кредит. Банке, а самим тим и добар део прошлости града Смедерева.

D-r *Т. Митровић.*

БОЛЕСТИ И ШТЕТОЧИНЕ КУЛТ. БИЉАКА.

Заштита и одбрана биљака од штеточина

Није довољно обрадити земљу, нађубрити је природним или вештачким ђубривом, одабрати семе, посејати га у одређено време — па онда просто чекати жетву. Није довољно по свима правилима и захтевима подићи виноград и воћњак, па онда безбрижно

чекати јесен и бербу. Наше њиве, ливаде, баште, воћњаци и виногради страдају и пате из године у годину све више и више од разних штеточина и болести. Читав низ штетних животиња као што су: пољски мишеви, текунице, хрчкови, слепо куче и други подземни непријатељи, хране се на рачун пољопривредниковог зноја и труда; читави облаци чавки и врана, сврака и врабаца смањују нам сваке године жетву и бербу, а нико од наших пољопривредника не предузима ништа или врло мало да их у томе спречи. Странци путујући кроз нашу земљу, кад виде огромна јата ових птица како се вију изнад наших њива и преко наших поља, са чуђењем се питају: Ко храни толике штетне птице? Одговор је: Храни их наш земљорадник на своју чисту штету! Шта да кажемо о нашем црвљивом воћу? виноградима које сатире филоксера, грожђани мољци и др.; шта да речемо о зараженим шљивацима од стране штитастих вашију и разних болести листа? јабучарима који страдају од крваве ваши и других штеточина; изеденом и обршћеном лишћу разних култура од стране гусеница, буба — листара и т. д.?!

Наш пољопривредник живи у грдној самообмани да су њива, воћњак, виноград и градина његова својина, да је он њихов господар, па се за педаљ земље често пута крви и парничи са својим суседом. Међутим све ове штеточине улазе слободно у његово добро, глођу, кљују, гризу, буше, сасушују и уништавају све што им се допадне; штеточине се паре и размножавају до миле воље — и тек када су се оне *зајсиле* и *уловиле*, извеле и обезбедиле свој пород — долази *назови сопственик*, да сабере оно, *што су му штеточине оставиле, што нису појеле.* Заиста, и на жалост морамо признати да: *Не жањемо и не беремо оно, што смо сејили и садили, него оно, шта су нам штеточине оставиле као милостињу.*

Међутим сваки напредан пољопривредник, који хоће паметно да искоришћује своје добро, да себи обезбеди сваке године равномерну и добру жетву и

бербу, мора да се упусти у борбу са овим готованима, мора да их сатире и сузбија на сваком кораку. А ова је борба могућа и најчешће успешна.

До сада је нашим пољопривредним штеточинама поклањана слаба пажња; народ незна и не уме да се од њих брани; незна *како, чиме* и *кад* да их уништава и да се од њих спасава. До скора у нашој држави није било ни људи од науке, који би знали да народ упуте и науче: како треба штеточине сузбијати и њихов број смањивати, није било ни установа, које би се овим питањима бавиле.

Док је овакво стање код нас, дотле су други напредни народи далеко измакли у погледу одбране и заштите гајених биљака. Тамо је штеточинама поклањана довољна пажња и оне су тамо подробно испитане. Пронађене су многе успешне мере и сигурни начини, да се штетне животиње сузбијају и уништавају. Промишљеном борбом против штеточина ти народи спасавају од њих своје усеве, поврће, воће и грожђе и то сваке године у износу од више стотина милиона, те се оваква борба потпуно исплаћује и богато рентира.

Да бисмо се могли са успехом борити против штеточина, први и основни је захтев, *да их познајемо.* Морамо подробно знати и познавати наше непријатеље, како бисмо их могли напасти и уништити онда, када су најслабији, кад су нам најприступачнији. Морамо знати цео ток њиховог живота, какве су им навике и ћуди, и онда их тек можемо намамити на места која они воле и ту их измрвити, или отровати, угушити и уништити,

Како се штеточине уништавају, то је питање веома опширно, јер штеточина има много, начини њиховог живота су разноврсни — те ћемо се овога пута зауставити само на начинима сузбијања штетних инсеката, а друге штеточине из класе сисара и птица оставићемо за доцније.

Инсекти, међу које спадају бубе, лептирови са њиховим гусеницама, лисне и штитасте ваши, скакавци и т. д. играју у природи врло значајну улогу. Огром-

ним бројем врста, који сачињава $^4/_5$ броја свију животињских врста на свету и још већим бројем индивидуа из појединих врста, они надокнађују релативно незнатну величину свога тела у колико су мањи, у толико их више има. Поред тога живе готово свуда: у ваздуху, на земљи и у слаткој води.

Последњих година инсекти задају нашој пољопривреди и шумарству страховите ударце. Штете се пењу на стотине милиона динара. Само шљивина штитаста ваш, која је свима позната, уништила нам је од рата на овамо 10 милиона шљивових дрвета. Ако узмемо да је просечна вредност једног шљивовог стабла само 100 динара, онда то износи милијарду динара*), док је на справе и средства за њено сузбијање до сада је потрошено више од 100 милиона динара.

Храстове шуме у Славонији и целој нашој држави напада гусеница лептира губара, која обрсти читаве шуме тако, да изгледају усред лета као усред зиме. Напади од стране гусеница трају узастопце по неколико година. Храстови здравствено ослабе и суше се у масама. До сада је тако пропало скоро два милиона храстових стабала.

Задњих година суше нам се и четинарске шуме у Босни и Западној Србији. Нарочито су угрожене смрче и јеле и то од буба — поткорњака, који живе под кором, разједају лику и осуше читаве шуме од по неколико стотина хектара. Ове године државни шумарски органи у Босни повели су борбу против ових инсеката, јер је зло већ дошло до врхунца. Само предузеће „Шипад“ које експлоатише четинарске шуме у западној Босни во·ирало је за ову борбу кредит у суми од 3 милиона динара, што јасно сведочи о озбиљности овога зла.

Њиве засејане кукурузом у целој земљи нарочито у Банату и Бачкој нападнуте су од стране куку-

*) В белешку: „*У Чехословачкој пропало 10 милиона воћака*“ Прим. Уредништва.

рузног црва, који извесних година смањи принос кукуруза за 30%. Све пољопривредне културе у источном делу наше државе особито дуж бугарске и румунске границе страдале су прошле јесени од гусеница лептира званог *„метлица"*. Штете од ових гусеница очекују се и ове године и народ је упућен како да се против њих бори.

Читави крајеви преплављени су сваке године од скакаваца.

Јабучари наши страдају од крваве ваши и поткорњака у целој држави, младе воћке у Јужној Србији немогуће је скоро подизати, јер их упропашћује црв једне бубе зване красац. Смедеревски и далматински виногради пате од грожђаног црва, маслињаци у Далмацији од маслинове мишице и т. д.

Међутим борба са свима овим поменутим штеточинама и многим другим могућа је и може се са успехом спроводити.

Пре свега могу се гајене биљке сачувати, да их штетни инсекти у опште не нападну. То су мере *предохране*. Стављањем лепљивих појасева од гусеничног лепка можемо спречити гусенице и штетне бубе да нам се пењу уз стабла, у круне воћака. Копањем заштитних шанчева око култура не дамо штетним инсектима да нам продру у њиве. Згодно изабраним плодередом одузимамо инсектима могућност, да се јаче намноже и т. д.

Штетне инсекте можемо и *механички* уништавати. Најобичнија метода за овакво уништавање јесте, ако их директно скупљамо, обично рано изјутра, док су инсекти од јутарње хладноће још укочени и мање покретљиви. Дрмањем грана, ударањем по лишћу збацујемо их на земљу и ту их газимо. Или их скупљамо у судове, бацамо их у врелу воду — па их после тога можемо употребити као храну за живину. Механичка је метода и то, кад зими отсецамо са воћака гусенична гнезда и спаљујемо; кад инсекте примамљујемо на згодне мамке, и кад се они ту у масама искупе — онда их уништавамо. У расадницима на пример сејемо између леја нежну салату, да бисмо на

њу примамили ларве мајскога гундеља или тврде жичане црве разних скочибуба. У истом циљу можемо плитко под земљу закопавати на парчета исечен кромпир, и кад се ови црви после неколико дана на парчета кромпира или жилица салате накупе, вадимо их из земље и убијамо и т. д. Има много начина за овакво механичко уништавање, где је потребан само труд, а мало трошкова.

Сложеније је уништавање штетних инсеката ***хемијским путем***, али је зато овакво уништавање и ефикасније и ако се правилно употреби и са добрим средствима, оно даје најбоље резултате. За овакво уништавање служе нам отровна средства звана ***инсектициди***. То су отровне хемијске материје за тровање инсеката који нам нападају гајене биљке. Оваква средства могу бити у ***чврстом сшању*** у виду ***прашка***, са којим се нападнуте биљке запрашују. Могу бити течна, у виду отровних раствора са којима прскамо заражене биљке помоћу прскалица или су то ***отровни гасови***, којима вршимо надимљавање или т. зв. ***фумигацију***. Ова средства — инсектициди, могу бити тројаког дејства. Ако су љута и жегу, онда она дејствују споља преко инсекатске коже, коју разједају, разарају. У том случају мора се отровна материја бацати непоредно на исекте, да са њима дође у додир. Други инсектициди имају карактер утробних отрова, морају се са храном унети у инсекатско тело, па да инсекта убију, отрују. У том случају прскамо или запрашујемо лишће, пупољке или плодове са отровним инсектицидима, и кад их инсекти гризу и једу, трују се и гину. Гасовити инсектициди дејствују на инсекте преко инсекатских органа за дисање. Овамо спадају отровни гасови: цијанводоник, сумпоругљеник, сумпор диоксид и делимично никотин, који опију, угуше и убију штетне инсекте.

Постоје и сложене ***биолошке методе*** за сузбијање инсеката при којима се за уништавање инсеката употребљавају ***други живи организми***; најчешће птице или и инсекти, и то инсекти који једу инсекте. Би-

олошка је на пр. метода уништавања штетних инсеката кад приликом орања на њиви терамо иза плуга живину, која зобље све црве и бубе, које плуг са земљом избаци. Муве гусеничарке уништавају велики број гусеница штетних лептирова. Оне сносе на живе гусенице своје упљувке, из којих се излегу бели црвићи, продру у гусеницу и изнутра је изеду. Слично поступају и неке ситне осице зване потајнице и најезнице. Стога овакве корисне инсекте треба штедити; у Америци их шта више вештачки негују и умножавају, те од њих стварају своје најбоље помоћнике у борби против штетних инсеката.

Наш народ је врло оскудан у знањима како треба штетне инсекте као и друге штетне животиње и биљне болести сузбијати и уништавати. Зато је Министарство Пољопривреде основало и последњих година организовало нарочите установе, чији је задатак, ***да свима пољопривредницима пружају помоћ и дају савете, како треба да се боре*** против појединих штеточина и болести. Те установе то су Пољопривредне огледне и контролне станице. Има 6 оваквих пољопривредних огледних и контролних станица и свака од њих има свој делокруг рада. Тако:

1. Делокруг рада Пољопривредне огледне и контролне станице у Топчидеру код Београда — простире се на територију Дунавске, Моравске и Вардарске Бановине;

2. На територији Савске Бановине постоје две станице: Пољопр. огледна и контролна станица у Осјеку и Пољопр. Огледна и контролна станица у Загребу.

3. Дринска и Брбаска Бановина имају фитопалошки завод у Сарајеву.

4. Дравска Бановина Пољопр. огледну и контролну станицу у Љубљани и

5. Приморска и Зетска Бановина Пољопр. оглед. и контрол. станицу у Сплиту.

Сваки пољопривредник коме су штеточине или болести угрозиле усеве, поврће, воће, виноград, ли-

ваде или др. културе, треба да се обраћа за савет и обевештења овим установама и то: сви пољопривредници из Дунавске, Моравске и Вардарске Бановине на *Пољопр. огледну и контролну станицу у Топчидеру код Београда.* Сви пољопривредници из Савске бановине на Пољопривредну огледну и контролну станицу у Осјеку или у Загребу, сви пољопривредници из Дравске бановине на пољопривредну огледну и контролну станицу у Љубљани; пољопривредници из Дринске и Врбаске бановине на фитопалошки завод у Сарајеву; пољопривредници из Приморске и Зетске бановине на Пољопр. огледну и контролну станицу у Сплиту.

Сваки пољопривредник који се обраћа овим установама за савет или обавештење, треба да пошаље у пакетићу преко поште и саму штеточину, дакле саме инсекте и то у већем броју, као и *узорак оштећене биљке*, да би се видело какву и на чему штету прави.

Болесне и оштећене биљке, морају бити у јачим кувертима смештене или упаковане у кутије добро затворене, да се не би штогод из њих на путу изгубило. Кутије са живим бубама, гусеницама или црвима морају бити добро залепљене и иглом избушене, како би инсекти имали ваздуха за дисање, али да за време пута не могу побећи. У кутију са живим инсектима треба увек ставити и довољно свеже хране, да би инсекти док стигну поштом у одређену станицу имали хране. Могу се инсекти, гусенице и црви слати и мртви у флашици шпиритуса или у јакој ракији.

Српско Пољопривредно Друштво у Београду организовало је овакву обавештајну и саветодавну службу у погледу штеточина и болести и сви чланови Пољопривредних Подружина нека се на Српско Пољопривредно Друштво у Београду обраћају за савете и упутства. Не морају чекати одговор преко „Тежака“, него ће га добити одмах непосредно. Зато увек означити адресу.

Сва вештина у сузбијању штетних инсеката и у опште штеточина јесте и у томе, да се мере за сузбијање предузму ***на време, и почетку***, док се штетни инсекти нису преко мере намножили, док нису узели маха. Ако се борба предузме одмах чим се зло примети, онда се оно може са мало труда и са мало новца да сузбије. Ако се на штетне инсекте не обраћа пажња, него им се размножавање остави на вољу, то они онда узму маха, нанесу огромне штете, опустоше и униште читаве крајеве. Борба против њих у таквим случајевима стаје много труда и огромних сума новаца, па је ипак исход борбе у већини случајева сумњив, проблематичан.

Зато ви пољопривредници, којима је нужда, обраћајте се за времена на установе, које су од стране државе установљене да вам пруже савете и помоћ у упутствима. ***Сви чланови Пољопривредних Подружина обраћајте се на Српско Пољопривредно Друштво у Београду за савете и упуства.*** Посматрајте и испитујте ваше културе у погледу болести и штеточина, па о њиховом здравственом стању извештавајте меродавне установе.

Примењујте и извршујте савесно оне мере које вам буду од њих препоручене, па ћете на тај начин на првом месту користити сами себи, а на другом месту допринети напретку целокупне пољопривреде, која је основица благостања и будућности наше државе и народа.

Д-р Мих. Градојевић

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Побацивање код крава.

Питање: Данас ми је крава побацила теле, коме је рок 15. маја ове године. Било је у селу још неколико побачаја и сви се жале, да је то услед репе. Да ли је могуће да је репа шкодљива бременој стоци?

Богдан Живановић
из Бање.

Одговор: Побацивање код домаћих животиња може да буде често пута од велике економске важности и од великог утицаја на напредак сточарства, нарочито кад је то случај заразног побацивања, и зато смо сматрали за корисно, да за читаоце „Тежака“ одговоримо опширније на горње питање.

Побачаји код домаћих животиња могу да наступе услед разних узрока. У главном они могу бити од три врсте:

1). ***Обични побачаји,*** који су последица какве непажње, грешке у хигијени исхране и неге или каквог несретног случаја.

2). ***Секундарни побачаји***, који су настали као последица каквог оболења мајке или плода у њој — и у овом случају побацивање није заразно.

3). Најзад ***заразна побацивања,*** која проузрокују нарочите заразне клице и која су преношљива — обично узимају карактер праве заразе — већина стеоних крава на пример код једног домаћина или у целој околини побацује.

Свака од ових врста побацивања према природи самих узрока има и свој одговарајући начин, како се предупређује. Све ове врсте побачаја могу се десити код свију домаћих животиња; у нашем излагању ми ћемо имати у виду краву а исто важи и за остале домаће животиње: кобилу, овцу, козу и крмачу.

I *Обични побачаји* — њих проузрокују, као што смо већ рекли грешке у хигијени исхране и неге или несретни случајеви. Назеб, било услед спољне јаке зиме, или услед захлађивања загрејаног, знојавог грла или најзад услед пијења хладне, смрзле воде или давања хладне смрзле хране (смрзла репа и кромир) — може бити узрок побачају. Рђава исхрана исто тако може проузроковати побачај. Било да је храна дата у великој количини (кабаста храна), било што је храна која лако превире те проузрокује надун (непровенута детелина) или ако је храна покварена, буђава, плеснива, трула, јако прашњава и т. д. Ако храна садржи неке састојке, који су сами по себи опасни: отровне

биљке и томе слично. Исто тако приликом лечења бремените стоке треба водити рачуна да јој се не дају лекови, који би могли да изазову побачај — као што је случај са већим количинама лекова за прочишћавање. Јаки напори, скокови, падови, удари и томе слично могу исто тако проузроковати побачај.

Код свију ових побачаја разумљиво је, да се сва предохрана састоји у отклањању ових разних узрока — управо у њиховом избацивању. Добре хигијенске прилике, добра исхрана и нега бремене стоке довољни су да отклоне побачај ове врсте.

II. *Побачаји, који су дошли као последица каквог оболења матере или плода у њој.* — Многе болести матере — бремене стоке, могу да изазову побачај.

Разне опште болести целог организма могу изазвати побачај бремене стоке: тако инфекциозне болести са грозницом као што су: црни пришт, шап, заразно запаљење плућа. Исто тако и локалне болести полних органа бремене стоке: запаљење материце изазива често пута побачај. За сваку од ових болести постоји нарочити начин њеног спречавања и лечења и зато баш код оболеле бремене стоке треба увек одмах звати ветеринара, а не покушавати сам лечење.

III. *Заразно побацивање.* — Ово је најопаснија врста побацивања код домаћих животиња, јер наноси огромне штете сточарима. Ову врсту побацивања проузрокује нарочито заразна клица, која чини да у једног домаћина или чак у једном крају сва или већина бремене стоке побацује. Болест се појављује најчешће код крава а исто тако и код кобила, оваца, коза и крмача, само је код њих ређа.

Микроб (заразна клица), који проузрокује заразно побацивање налази се у течности, коју оболела крава избацује из полних органа, кад се после побачаја „чисти", затим се налази у ложини, у водњаку и самом побаченом плоду. Исто тако ових клица има у балези и мокраћи оболеле краве па чак и у њеном млеку. Заразивање здравих крава врши се преко напред побројаних заразних материја, које се приликом поба-

чаја растуре по простирци, ђубрету, поду стаје, одакле се клица после пренесе на здраву животињу и зарази је. Најчешће то заразивање врши се кроз полне органе, ако на пример на простирку која је попрскана изметом од побачаја, легне здрава крава и њени полни органи се упрљају тим заразним материјама. Пренос ових клица може да изврши и бик, скачући прво на краву, која је побацила па затим на здраву. Човек који ради око болесне краве (помаже при побачају, па недовољно дезификованим рукама ради и око здравих крава, исто тако преноси заразу. Могућно је заразивање и кроз уста, ако здрава крава на пример поједе храну, која је дошла у додир са заразним клицама побачаја.

Кад се стеона крава зарази, кад заразне клице доспу у њен организам, онда се оне задрже на материци и изазову њено запаљење, затим се пренесе и на ложину и на зачетак у њој и на крају изазову побачај обично у 4—7 месецу бременитости.

Знаци заразног побацивања — јесу прво у самом понављању побацивања код више крава у истој стаји или у истој околини; чим се често дешава да краве у неког домаћина или у једном крају побацују, одмах треба сумњати на заразно побацивање и звати ветеринара да његову природу утврди.

У сваком појединачном случају побацивања знаци су ови: Заразно побацивање се обично појављује у средини бременитости, обично у 4—7. месецу, мада неки пут може да се деси већ у првом месецу. Обично само побацивање се изврши без великих напора од стране краве, без великих болова, али траје дуже времена. И у том случају обично се прво избаци плод са водом из воденњака, која је обично затворено-кафа боје садржавајући грумуљице. Сама пак ложина застане и треба је силом избацити, јер је обично прирасла за материцу. Плод, и ако је у познијем времену избачен, обично је мртав — ако је пак случај да се је задржао до рока, што је ретко — ипак се тешко одржи у животу, обично у кратком времену угине.

После извршеног побачаја крава дуже времена болује од запаљења материце, „чисти се“ дуго, и тешко остаје поново бременита. Кад и остане стеона обично понова побаци; такве краве нису више за приплод, већ их треба угојити и продати месару.

Ветеринар може по променама на материци и нарочито на ложини утврдити случај заразног побацивања.

Из свега овога излази, да је болест врло опасна не по живот само краве, већ за сточара, који због ње врло често остаје без подмлатка. Зато се треба најозбиљније борити против ове болести. У свима земљама има ове болести и наноси силне штете сточарству.

Лако је разумети из досадањег излагања да је потребно на првом месту борити се, да се болест не појави у једној стаји, где су здраве краве, ако је већ има у околини, а затим да се и онде где је има искорени.

Да се избегне заражавање здравих запата, нарочито ако у околини већ влада заразно побацивање, треба пре свега обратити нарочиту пажњу на чистоту. Затим сваку краву, кад јој дође „рок“ да се тели, одвојити из заједничке стаје у засебну одају — да друге краве не дођу у додир са заразним клицама, ако је случајно она заражена. Нарочито код случаја побацивања бити обазрив. После телења или побачаја — ложину, и све остало укопавањем уништити и извршити савесну дезинфекцију. Пошто бик може пренети заразу приликом спаривања, обратити пажњу на то и добро извршити предохране код спаривања. При раду око крава водити рачуна о дезинфекцији руку. Не дозвољавати приступ у стаје људима, који су били у зараженим стајама или око крава, које су побациле.

У случају да се је зараза већ појавила у једној стаји: све горње мере нарочито строго спроводити. И то није довољно. Има сточара, који у том случају сав свој запат обнове — распродају своју стоку и набаве нову.

Код краве, која изврши побачај, треба се прво по-

старати да се потпуно „ослободи“ — избаци плод и ложину и одмах све добро очистити. Саму краву испрати иригатором — расхлађеном на 40° C прокуваном водом, а затим са раствором који препоручи ветеринар. Ово испирање материце вршити два пута недељно, док се крава потпуно не „очисти“. Овакву краву подвести под бика тек 3 месеца после оног времена, у које се је она требала нормално да отели.

У случају кад у стаји већ влада зараза потребно је, да би се спречило заразивање свако јутро приликом тимарења опрати стеоним кравама реп, „чмар“ и органе за приплод каквим дезинфицирајућим средством (crezyl 5%), а недељно једаред треба и испрати краву иригатором.

Место овог испирања код стеоних крава могу се употребити и разне дезинфекцирајуће свећице, које се једаред недељно завуку у полни орган и тамо оставе. За њих питати ветеринара.

*

Код Богдана Живановића из Бање или је случај заразног побацивања, пошто се је то десило у 6-том месецу стености а има више случајева у селу или је ту какав узрок услед погрешне исхране. Сточна репа сама по себи ако је умерено давана а није покварена нити премрзла не може изазвати побачај. У Аранђеловцу близу Бање постоји ветеринар, и обратити се њему, да тачно утврди природу побацивања крава.

Милутин Гец.

БЕЛЕШКЕ

Пољопривредне књижице и читаонице. Акција и рад Српског Пољопривредног Друштва на оснивању пољопривредних књижница и читаоница у циљу стручног и општег просвећивања пољопривредника, уродили су плодом и потпуна организација Савеза пољопривредних књижница и читаоница извршена је 16-II- тек. год. по правилима која су од стране Господина Министра пољопривреде одобрена и пот-

врђена у прошлој години. Тога дана одржао је пленарну седницу Средишни одбор савеза, на којој су посвршавани потребни послови за почетак рада и извршено конституисање. За претсетника средишног и извршног одбора Савеза изабран је претседник Српског Пољопривредног Друштва г. Мирко Миљковић а за потпретседника г. Др. Тан. Митровић потпретседник истог Друштва. Чланови средишног и извршног одбора Савеза су представници пољопривредних и хуманих друштава и удружења означених у чл. 2. поменутих правила.

На седници Средишног Одбора Савеза одлучено је, да се даљи рад и акција на оснивању пољопривредних књижница и читаоница у свима крајевима наше државе, њихово одржавање и снабдевање поучним пољопривредним књигама и листовима, оставља извршном одбору.

Савез и његове канцеларије смештене су привремено у просторијама дома Српског Пољопривредног Друштва — Немањина ул. бр. 11 у Београду, те сву коресподенцију за Савез Пољопривредних Књижница и Читаоница треба слати преко Друштва.

До почетка маја т. г. извршни Одбор Савеза одржао је две своје редовне седнице на којима су у састав његов примљене дотле основане Пољопривредне књижнице и читаонице у овим местима: Новом Селу-Фекетић-Бачка, Златову и В. Лаолу ср. млавски; Подлуговима-Високо-Босна, Причевићу-Ваљево, Прозору-Босна, Бару-Приморје, Крнулама-Владимирци. Кулен Вакуф, Орашцу, Калатима и Вел. Стјењану-срез Бос. Петровац; Руду, Клашнику, Добруну, Штрпцима, Миочу и Вишеграду-срез Вишеградски; Врточу-Бихаћ, Глумчу-Пожега Ужичка, Вучковици-Крагујевац, Ласову-Бољевац, Пударцима-Гроцка, Крвавицама-Ужице, Рајцу-Неготин, Д. Кормињану-Гиљане, Кусићу-В. Градиште, Устиколини и Викочу срез Фочански-Босна; Новом Брачину-Ражањ, Кумодражу-Београд, Вел. Фочи-Ораховац; Дићима и Бољковцима ср. качерски; Макршанима-Крушевац, Чечави-Тешањ-Босна и Доњем Криводолу код Цариброда свега 38.

Као што се види, Босна је најбоље прихватила акцију и у њој имамо половину од основаних књижница и читаоница, што заслужује свако признање и похвалу. Учитељи и свештеници предњачили су и на овом пољу рада.

Савез је у раду обилно помогнут од Краљевске Банске Управе дунавске бановине са 50.000 динара у готовом, а помоћ у књигама су дале ове установе и удружења: Министарство Просвете, Друштво „Привредник“, Коло Српских Сестара, Друштво „Просвета“ из Сарајева и Удружење Југословенских Агронома.

Српско Пољопривредно Друштво дало је Савезу на име

помоћи у 1929. години у књигама и готову 11.531 динара, а у овогодишњем буџету на исту сврху предвидело је 10.000 динара. Поред овога Друштва је Савезу бесплатно ставило на расположење своје просторије, а целокупну коресподенцију његову врше чиновници и органи Друштва без икакве награде.

Према изложеном Савез пољопривредних књижница и читаоница, стаје на снагу и према средствима са којима располаже, моћи ће да појача своје дејство на помагању постојећих и оснивању нових организација, чија је сврха просвећивање и економско јачање народа и снажење наше Отаџбине.

Правила пољопривредних књижница и читаоница са упутством за оснивање ових и даљи рад у њима шаљу се на захтев бесплатно.

Бор. Љ. Нешић

Велика земаљска изложба и сајам живине, голубова и зечева. Под Високим Покровитељством Њ. В. Краљице Марије, Пољопривредно Живинарско Друштво-централа у Београду, приређује у Београду у павиљону и дворишту Српског Пољопривредног Друштва велику земаљску изложбу живине, голубова и зечева, као и живинарских потреба и то од 22—26 јуна а од 27—30 јуна сајам.

На изложби и сајму могу узети учешћа сви живинари, као фабриканти и трговци живинарских потреба из земље и иностранства.

Како у те дане падају и главне тачке програма Свесоколског Слета за који се дају велике повластице у вожњи, то је згодна прилика за све љубитеље живинарства да изложбу посете и на лицу места набаве све живинарске потребе и првокласну расну живину.

За олакшавање извоза вина, грожђа и воћа. — Господин Министар саобраћаја на тражење Господина Министра пољопривреде издао је наређење подручним органима да превозу вина посвете највећу пажњу да се пошиљке не задржавају на успутним станицама. За превоз свежег воћа и грожђа постоји у колском парку Министарства саобраћаја већ 1718 затворених кола снабдевених ваздушном кочницом односно ваздушном водом и ова ће се кола прикључивати брзотеретним и путничким возовима, а биће распоређена на утоварним станицама у виноградарским и винарским крајевима у сезони извоза. Приликом утовара воћа и грожђа наше железнице стављају пошиљаоцима на расположење и потребан колски прибор, као што су ногаре и решетке који нам прибор стране железнице враћају засебним колима до најближе наше прелазне станице, а вагоне враћа празне или натоварене.

Најзад умољена су страна Министарства саобраћаја да нам се наша празна кола одмах враћају.

Захваљујући овим мерама предузетим од стране Господина Министра саобраћаја извоз нашег воћа и грожђа и ове године као прошле биће знатно олакшан и увећан.

У Чехословачкој пропало десет милијона воћака. Државни воћарски инспектор за Словачку г. *Виктор Бухта* одржао је у Моравском пољопривредном већу у Брну стручно предавање, у коме је доказивао, да је штета, проузрокована године 1929. на воћкама од зиме према поузданој процени достигла 10 милиона воћака у вредности од 10 милијарди чехословачких круна. Од тога одпада 50% на Ческу, 30% на Моравску, 10% на Словачку и 10% на Поткарпатску Русију. За нас је ова вест интересантна, у главноме с два разлога. Прво због тога, да се види, како се тамо процењује једно воћно стабло. Ако се сума од 10 милијарди раздели са 10 милијона, излази, да се једно воћно стабло цени са 1000 чехословачких круна, што чини у нашем новцу око 1600 динара. Тек ово имајући у виду, постаће нам јасно каква је катастрофа задесила нашу привреду услед ширења штитасте ваши на нашој најплеменитијој воћки — шљиви, које смо имали више од 50 милијона стабала. Друго због тога, што ово треба да нам буде опомена, да оно што још имамо, чувамо и бранимо од штеточина, и негујемо што боље; као и да подгајивамо што више нових воћњака, јер воће ће за дуго година бити првокласни светски артикал.

Како је то жалосно, кад се код нас још налази много сељака, који мисле да је скупо трошити годишње око 3 динара за карбокрими, па да се спасе једна воћка од штитасте ваши. А има их!

К. Поповић — Шабац.

Недељни излети од Београда до Сушака. Месни Одбор Јадранске страже у Београду добио је од Министарства саобраћаја повластицу за приређивање недељних излета у овој сезони специјалним брзим возовима из Београда до Сушака и натраг као и у друге крајеве наше Отаџбине, а по нарочитој сниженој тарифи.

Први излет приређен је 24. пр. м., који је потпуно успео. Са Сушака прављени су излети бродом до Краљевице и Бакарског залива, као и аутобусима до града Трсата и летовалишта Мартиншћице. Како је циљ Јадранске Страже да све крајеве наше Отаџбине упозна са лепотама нашег лепог Јадрана, то се овим спепијалним брзим возовима даје јединствена прилика свакоме да посети наше море.

Ови експрес шетни возови полазе из Београда сваке су-

боте у 17·05 часова са доласком на Сушак недељом у 6·43 часа, а повратком са Сушака недељом у 17·48 часова и доласком у Београд понедеоником у 7 49 часова. Цена вожње од Београда до Сушака и натраг износи за II класу 225 динара, а за III класу 150 динара. Сваки излетник при упису треба да понесе своју фотографију за легитимацију.

КЊИЖЕВНОСТ

Сточарство новога доба — Народна Читанка. — Од Dr. Милоша Р. Радосављевића, Директора Државне Ергеле у Љубичеву и Начелника Министарства Пољопривреде 1930 г. Београд.

Ово је I књига — Општи део са збирком практичних поука о приплоду и гајењу стоке, оцени екстеријера, неговању, храњењу и употреби стоке за народ и школу. У књизи је кратко, разговетно, лепим стилом и популарно написано све оно што књига својим насловом обећава. У доба, када наш пољопривредник најважнији житни усев — кукуруз може још најбоље кроз стоку да уновчи, ова је књига добродошла да послужи као добар учичељ, јер је у њој написано, описано и добрим сликама предочено све што напредни сточар мора да зна.

Цена је књизи 20 динара. Може се добити код писца и код Српског Пољопривредног Друштва у Београду.

М.

Извештај Винодељско Воћарске школе у Марибору за 1928/29. годину. Задатак је ове школе да ученицима-младићима са села, пружи стручно образовање из свију грана пољске привреде нарочито из воћарства и виноградарства са подрумарством.

Да пољопривреднике практичаре, учитеље основних школа и раденике других занимања, упозна са новим методама напредног газдовања, ради чега се у школи приређују нарочити повремени течајеви.

Услови за пријем ђака у школу ови су:

Кандидати морају имати најмање 16 година старости.

Да су свршили са добрим успехом основну школу, умно и физички потпуно развијени и да по свршеној школи остану код својих домова. За пријем у школу подносе ова документа: крштеницу, домовницу, сведочанства о школовању односно уверење општин. суда о владању ако из школе не долазе. Изјаву — одобрење — родитеља, односно старaоца да ће плаћати издржавање, ако није Бановински питомац или

какве друге корпорације; да ће накнадити школи све трошкове, ако не остане по свршеној школи на своме имању. Изјава родитеља — стараоца — да ће вратити утрошени новац на име издржавања ако је Бановински питомац, као и у случају да самовољно школу напусти.

При пријему у школу, кандидати полажу пријемни испит из Словеначког односно Српско-Хрватског језика. Ослобођавају се пријемног испита који су свршили два разреда грађанске или какве ниже средње школе.

Школа траје две године, школска година почиње половином септембра, а свршава се јула месеца наступајуће године.

Школа има интернат за 60 питомаца. Примају се ученици који се издржавају о своме трошку т. ј. плаћају на име станарине, хране и наставе 150 дин. на месец.

Штипендисти са пуном штипендијом имају бесплатно све принадлежности или који имају половину штипендије. Штипендисти могу бити само из Дравске Бановине или какве корпорације; и

Практиканти који се спремају да ступе као редовни ученици (у фебруару) идуће године вршећи на школском имању све практичне радове зашта имају бесплатно стан и храну.

Ученици могу бити и екстернисте (који станују ван школе) и плаћају школарину 200 дин. годишње у напред. За стан и храну сами се старају.

Настава је теоријска и практична. Теоријска настава обухвата ове привредне гране: Воћарство, Виноградарство са подрумарством, Сточарство са пчеларством, живинарством и ветеринарством. Ратарство са ливадарством и повртарством и шумарством.

Уз теорију спроводе се и практични радови из: воћарства, виноградарства с подрумарством, вртарства и живинарства. На практичне радове много се полаже.

На крају друге године ученици полажу завршни испит.

Ученика је било у првој години 28 а у другој 24.

Школа је под управом директора г. Јосипа Пријола. Има четири стална наставника (са директором) и девет помоћних хонорарних наставника. Сем тога, за воћарство, винарство, ратарство и вртарство има по један инструктор. За администрацију један рачуновођа, један званичник.

Школа приређује стручне течајеве за сељаке и сељанке из: конзервисања воћа, калемарске курсеве за сађење дрвета — воћака, о резидби винограда, домаћичке курсеве, курсеве за учитеље основних школа и т. д.

Школа има лепу библиотеку и потребна учила.

Имање је школско под овим културама:

Под ораницом 9ха; под ливадама и пашњацима 7ха; под растилом, матичњаком и виноградом око 7ха. У плодореду су заступљене окопавине, стрни усеви и пиљне биљке за исхрану стоке.

Од стоке има: говеда маријадворске расе и домаће — савињско говече. Свиња (немачке расе), кокошка (штајерске расе) и пчеланик са 14 ђерзонских кошница — ројева.

На имању је лепо инсталирана Метеоролошка станица.

М. М.

Привреда — илустровани лист за село. Излази 1. и 15. сваког месеца. Уредник Др. *Љубомир Младеновић*, а главни сарадник за пољопривреду *Андрија Жорж*. Годишња претплата за појединце динара 100, а за општине, друштва и установе 120. Цена појединим бројевима 5. динара. *Уредништво* и администрација у *Суботици* — Жељезничка ул. бр. 11.

„Најсавршенија и највеличанственија творевина на свету — после Бога — је човечји мозак.

Та творевина — тешка свега око 1.400 грама — подигла је човека из дивљег и полудивљег стања до висине Бога и разговора с њим; води га у неизмерне просторе васионе да испитује, мери и слика њена сунца, звезде и магле; она га преко вере, преко песме, музике и других лепих вештина уздиже из слабог трошног тела и носи по невиђеним пределима и лепотама његових маштања и надахњава га милином, блаженством, видовитошћу и бесмртношћу.

Радом мозга — главе човек је створио све што видимо око себе као дело човечје: од најситније алатке до облакодера и радиа.

Мозак је човека извукао из незнања, из глупости, сиромаштва, беде и болести и створио му *веру* и *науку, знање* и *умење* за све струке и потребе његовог живота; створио му изобиље, богаство, раскош и удобност каква се у ранија времена могла само сањати.

Једном речју, *рад главе,* а не само рад руку, учинио је човеку живот удобнијим, бољим и сигурнијим, лепшим и вреднијим.“

Овим речима Уредништво листа у своме уводном чланку *„Више рада главом“* обраћа се својим читаоцима наглашујући даље да је тај *рад главе* у свима гранама привреде важнији од рада снаге, па да то важи и за пољопривреду односно за пољопривредника, те да он мора себе снабдети солидним знањем читањем пољопривредних књига и листова, посећивањем течајева и предавања и др. и да ће га у томе и лист „Привреда“ помагати. И то она већ чини даље једним низом поучних и стручних чланака: *„Промена правца производње“, „Да по биљкама познамо кречност земља“, „Гајење*

шећерне репе", Унапређење сточарства у срезу кулском", „Вредност свежег јајета", „Крушка лончарка" и још неколико бележака о чувању народног здравља и др.

Желимо успеха у раду топло препоручујући овај наш нови лист својим читаоцима.

Записници седница

Управног Одбора Српског Пољопр. Друштва

20., држане 30. априла 1930. год. у Друштвеном Дому у Београду.

Били су присутни: г. г. претседник М. Миљковић, подпретседник Д-р Т. Митровић и чланови: М. Николић, А. Рашковић, Д. Спремић, Т. Владисављевић, В. Матић, Л. Сладековић, С. Ратковић, Б. Ранковић и Н. Петровић.

Претседавао претседник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

310) Прочитан је и примљен записник 19. седнице Управног Одбора.

II

311) Прочитан је и усвојен записник 17. седнице Књижевног Одбора.

III

Прочитан је записник 17. седнице Финансијског Одбора, па је одлучено:

312) да се прима знању, да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1000 динара;

313) да се Страгарској Подружини одобри кредит још 9000 дин. по поднетом документу;

314) да се Д-р А. Пешићу дâ 300 кгр. семена луцерке, по захтеву;

315) да се Рековачкој Подружини одобри да прскалицу прода, да је не би враћала;

316) да се општини Вељушкој продужи рок за исплату тријера до краја јуна о. г.;

317) да се прима знању са захвалношћу, да је Народна Банка дала Друштву на име помоћи 20.000 дин.;

318) да се Лозничкој Подружини пошаље извештај тамошње поште из кога се види, да је прскалице примио њен

бивши благајник г. С. Поповић и да јој се препоручи да од њега тражи наплату судским путем;

319) да се Крњевској Подружини продужи рок за исплату дуга до 1. септембра о. г. на основи поднетог документа.

IV

Прочитан је записник 17. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

320) да се по реферату бр. 4913, набави 17 литара сиришта Каштел;

321) да се по акту бр. 4546 поручи једна маска за одбрану од прашине при вршају, бајцовању и растурању вештачких ђубрива, и тражи цена и услови продаје;

322) да се не може изаћи у сусрет молби бр. 4983, пошто су Друштвене прскалице већ приспеле и да су све потребне за чланове.

V

Прочитан је записник 17. седнице Програмског Одбора, па је одлучено:

323) да одобрава управи Дунавског Велесајма у Братислави, да суве шљиве, које су биле изложене на сајмовима у Братислави и Прагу изложи у Моравској Острови и др. местима, пошто су шљиве по њиховом извештају у одличном стању;

324) да на прославу Кусићске Пољоприв. Књижнице и Читаонице иде г. Н. Петровић члан Управе и одржи предавање, а ако би он био спречен, онда да иде г. Б. Нешић инспектор;

325) да се одобрава Брезовичкој Подружини, да поклони основним школама 9 Календара из 1928. године за награде ученицима;

326) да се прима знању са захвалношћу писмо Народне Банке, којим даје 4.000 дин. из фонда пок. Љ. Срећковића бив. гувернера, за награде излагачима на сточарским изложбама у Босни и Херцеговини;

327) да се набавка филмског апарата за сада одложи, а да се замоле учитељ из Јајинаца и заступник фордових трактора, да донесу своје апарате и прикажу рад са њима.

VI

Саслушана су мишљења инспектора за подружине, па је одлучено:

328) да се прими у састав нова Подружина у Михаиловцу, пошто је испунила све услове за пријем;

329) да се одобрава кредит Подружинама: у Удовицама

21.000; у Голобоку 45.000; у Медвеђи 90.000; у Крњеву 16.000; у Чифлуку 25.000; у Грабовцу 12.000; у Бегаљици 11.600; у Ракинцу 15.000 и у В. Дренови 31.000 дин. с тим, да га могу користити према броју чланова и да се у исти урачуна дуг из пр. год. у колико га имају;

330) да се Подружини у Ковачици начелно одобрава кредит, али да пошаље обвезницу ако хоће њиме да се користи.

VII

Саопштења и предлози:

331) Прочитан је позив Осечког велесајма на свечано отварање сајма. Одбор прима знању.

332) П.претседник извештава да је као Друштвени изасланик учествовао на привредној конференцији у Сарајеву, коју је сазвала Управа Дринске Бановине. Узео је учешћа у дискусији и истакао потребу за унапређење пољопривреде, поводом чега је одређен нарочити Одбор, у коме је и он био, за израду програма рада, који је у целости примљен. Затим је покренуо питање о оснивању Пољопривредног Друштва за Дринску Бановину, које је такође прихваћено и одмах приступљено читању угледних правила, која су примљена и после чега је изабран управни и надзорни одбор. Предлаже, да им се на име оснивачких трошкова пошаље 1.000 динара. Одбор прима знању извештај и одлучује, да се Бановинском Пољопривредном Друштву пошаље 1.000 дин.

Са овим је седница закључена.

ВОЋАРСТВО

од

Милутина J. Никетића

проф. Сред. Пољопр. Школе у Ваљеву.

Књига има 247 страна — Цена 20·— Дин.

Оглашујте у „Тежаку“

који се штампа у 10.000 примерака и залази у најнапредније сељачке домове по свима крајевима наше Отаџбине.

ШТАМПАРИЈА

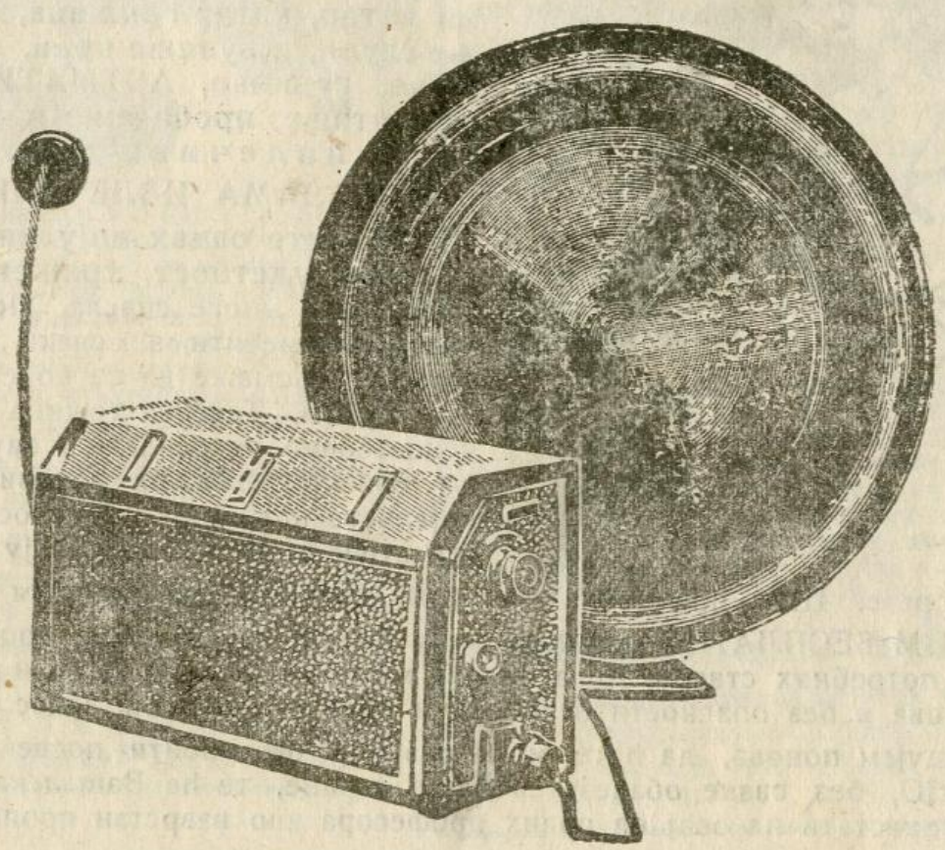
М. ЦВЕТКОВИЋ

пресељена је
од 15. јуна 1930. године
у сопствену зграду
Војводе Глигора ул. 54.
БЕОГРАД
Телефон бр. 47-31.

П А Ж Њ А

Г. Г. САРАДНИЦИМА

Моле се г. г. сарадници „Тежака“, да рукописе достављају откуцане на машини или бар читљиво руком писане.

ДИН. 4.500

ДИН. 1.450

2.514

2.007

PHILIPS -ов пријемник бр. 2.514.
Ненадмашиво јасна репродукција.
Директан прикључак на електричну мрежу.
Лако и оштро акордирање.

PHILIPS -ов звучник бр 2.007 за природну репродукцију музике и говора.

Набавите што пре PHILIPS-ов радио-апарат, јер вас извештава о свим важним догађајима пољопривреде!

1—1.

Плућне болести су излечиве

Туберкулоза плућа, сушица, кашаљ, сухи кашаљ, слузави кашаљ, ноћно знојење, брокхивлни катар, катар гркљана, течење слузи, пљување крви, крварење, гушење, АСТМАТИЧНО шуштање, пробадање и т. д. излечиви су ХИЉАДАМА ИЗЛЕЧЕНИХ!

Затражите одмах моју књигу „Нова уметност храњења“ која је већ многе спасла. Иста се може употребити за сваки начин живота и помаже да се болест брже савлада. Телесна тежина расте и постепено закречавање заустављ болест. Озбиљни лекари специјалисте потврђују изврсност моје методе и радо одобравају употребу исте. Што пре почнете с мојим начином храњења, тим боље. САСВИМ БЕСПЛАТНО добићете моју књигу, из које ћете поцрпсти много потребних ствари, Кога болови муче, ко се жели на брзи начин из основа и без опасности ослободити болова, нека још данас пише!

Наглашујем понова, да ћете моје разјашњење добити посве БЕСПЛАТНО, без сваке обавезе са Ваше стране, те ће Ваш лекар сигурно пристати на овај од првих професора као изврстан пронађени

НОВИ НАЧИН ВАШЕ ИСХРАНЕ.

Стога је у Вашем интересу, да одмах пишете, па ћете од мојег тамошњег заступника у свако доба моћи бити послужени. Црпите поуку и појачану **животну вољу** из књиге искусног лекара. Она садржи окрепљење и **животну утеху** и обраћа се на оне болеснике, који се занимају за садање стање научног лечења плућа. **Моја адреса:**

GEOSG EULGNER, BERLIN — NEUKÖLLN,

RINGBAHNSTRASSE Nr. 24., ABT. 681.

Ново, потребно сваком пољопривреднику!

„Сило и Силажа“, практично упуство за успешно конзервирање сваке зелене пиће у сочном стању за храњење стоке у току зиме или целе године, од проф. *Ј. Вукичевића*, директора пољопр. школе у пенз., Кленовник, п. Иванец. *Цена 15.— дин.* — Поручује се код *Српског Пољопривредног Друштва — Београд, Немањина ул. број 11.*

10—1

То ће и вас ВЕСЕЛИТИ!

За само 28 динара и 5 пара добијете револвер привесак са 24 патрона, врло лаког пуцња, не може никад озледити. На хиљаде разних предмета на све сврхе, практичних предмета за употребу, глазбала, бријаћих апарата бритва, маказа, справа за шишање, алата, кућанских и одевних потребштина, рубља, одела, ципела, играчака и т. д. налавите у новој великој илустрованој кућној књизи, коју и Ви

Добијете бесплатно

ако је дописницом затражите од сретске — отпремне куће —

H. SUTTNER u Ljubljani broj 950

Ратари и Господари

ако желите да весело и ваљано косите Ваше ливаде наручујте само гласовите и на далеко чувене ковane косе ВАРЦАРКЕ Павла Гргића из најстарије и најгласовитије радње. Радња постоји и навршује ове године стогодишњицу свог опстанка **те ћемо ове године своје муштерије најбоље задовољити.** Наше су косе изванредно оштре и дуготрајне и за сваку траву удешене као и за жито.

За сваку косу дајемо потпуну гаранцију што се год не свиђа замењујемо у истој години. Цена косама по комаду 80 дин. код наруџбе од десет комада добија се једанаеста коса на дар. Косе израђујемо у свакој форми и величини од најбољег енглеског челика. Имадемо праве Талијанске цепане брусове уз цену од 15—50 дин. по комаду према квалитету и величини. По вољи израђујемо и имена на косе. Молимо тачну адресу код наруџбе. Отпрема тачна и брза.

Павле Ћосић - Гргић

Најстарија радионица кованих коса
Утемељена 1830. године.
Мркоњић Град - Босна 4—6

Ново дело из Воћарства!

Изашла је из штампе књига у 2 дела

ВОЋКЕ и ВОЋЕ

од писца г. **Благ. Д. Тодоровића,** начелника Министарства Пољопривреде у пензији, познатог стручњака и уваженог писца пољопривредних књига још од пре рата.

Књига I. део штампана је на 22 штампаних табака велике осмине са 298 слика у тексту и цена је: у меком повезу Дин. 60.— у тврдом Дин. 80.—

Књига II. део штампана је на 28.1/2 велике осмине штампаних табака са 310 слика у тексту и цена је: у меком повезу Дин. 70.—, у тврдом повезу Дин. 90.—

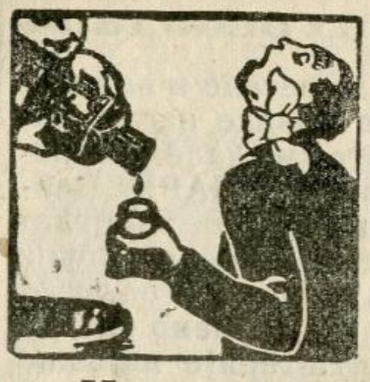
Књига је написана лаким, схватљивим стилом за школе и народ — воћаре.

Скупљачима и продавцима дајемо одговарајући попуст.

Продају књига врши само уз готов новац.

БИЉАНА А. Д.
Београд
Телефон 3-80 Краљице Марије 14.
3—4

АКО ОСЕТИМ ГРЕБЕЊЕ У ГРЛУ

кад ме мучи кашаљ, промуклост и слуз у грудима — онда сместа почнем грглjати **Фелеровим миомирисним Елзафлуидом.** Неколико капи на шећеру уклањају надутост, болове и грчеве у желуцу. Изврсно дејствује трљање и облози код реуматизма, живчаних болова, код боли у очима, ушима, код главобоље и зубобоље.

Чините и Ви тако — помоћи ће и Вама!

Фелеров Елзафлуид, то већ 33 године познато народно сретство и козметикум стоји у апотекама и свим одговарајућим радњама: покусна бочица 6. Дин. двострука боца 9. Дин., специјална боца 26. Дин. — Поштом најмање за 62. Дин. код:

EUGEN V. FELLER, lekarnik, Stubica Donja, Elsatrg 366.

ДОЛАЗИ:

ЕНГЛЕСКА МОДРА ГАЛИЦА

гарантирано 98/99%

Зашто не би и ја то покушао ако није скупље?

Знак на врећи:

„Mackechnie“ или **„Maple“**

2—2

Част ми је известити поштоване муштерије, да сам од 15. ов. м-ца преселио своју ШТАМПАРИЈУ (у сопствену зграду) **Војводе Глигора ул. бр. 54, Београд, Телефон 47-31. Молим пошт. муштерије да се обраћају на горњи број телефона.**

С' поштовањем,

М. ЦВЕТКОВИЋ.

ЦЕНОВНИК

Справа и др. потреба за летњу сезону, које се могу добити код Српског Пољопривредног Друштва у Београду, Немањина ул. бр. 11—15

Жетелице—Везачице, познате француске марке „Dollé", немонтиране		14.500.—
„ руководачице, марке Кнотек-чехословачки фабрикат монтиране		6.500—
„ „ „ Мелихар „ „ „		6 500.—
„ „ „ Амби немачки „ „		6.500.—
„ „ „ Круп „ „ „		6·500.—
„ „ „ Хава „ „ „		6.500.—
„ „ „ Диринг амерички „ „		6.500.—
Косачице „Доле", са апаратом за жетву, за једног јаког коња	„	4.600.—
„ Ланц-Вери, са точком под рубом	„	3.000.—
„ Коварик „ „ „ „	„	3.000.—
Ручне вршалице могу да се подесе и за кретање витлом		2.200.—
Гепле — витлови за вршалице и др.		2.800.—
Ветрењаче Циклон, са пропелером, 7 сита — мање		1.200.—
„ „ „ „ 7 „ велике		1.600.—
„ обичне, солидно израђене са 6 сита		1.500.—
Аутоматске грабуље за скупљање сена, са 27 зубаца		2.200.—
Виле челичне, са 4 парошке и јаком брестовом држаљом		22.—
Косе штајерске, магнетске — најбоље		40.—
Трокари за говеда, са једном рез. канијом		50.—
Патент - тегле (са хермет. затвором) за конз. воћа и поврћа: од ½ 1		11.—
„ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ 1 1		14.—
„ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ 2 1		20.—
Резервне гуме за горње тегле, свеже и еластичне	комад	1.—
Тегле за мед, са металним поклопцем на шраф, од ½ кгр. 7.— од 1 кгр.		10.—
Сириште у течности: боца од ½ кгр. Дин. 18.— од 1 кгр.	Дин.	30.—
Никотин (концентрисани дувански екстракт) у кантицама од 5 кгр.		7.—
„ „ „ „ у бурадима од око 200 „		6.—
Најбоља сизал—манила за везачице—клубе од 2½ кграма	Дин.	42,50
Семе репе угарњаче из последње жетве, свеже	„	30.—
„ мухара селекционираног, са државног добра „Беље"	„	5.—
Мале ручне прскалице (запремина 2. 1.) за баште, цвеће, шпалире	„	200.—
Точила од пешчара, за жетелице и косачице	„	500.—

Цене се подразумевају франко друштвени магацин и необавезне су.

Руководачице-жетилице и косачице могу се давати на почек до октобра месеца, а весачице и на дуже време, разуме се све уз довољну гаранцију.

Подружине које имају кредите могу и ове справе узимати на кредит.

Ценовник делова за прскалице, као и комплетан ценовник осталих справа, алата, семена и др. потреба и пољопр. књига шаље се, на захтев, бесплатно.

Препоручује се Подружинама и члановима да са за справе обраћају благовремено, јер смо исте узели у ограниченим количинама и само ономе ко се на време јави, моћићемо и ми на време да либерујемо.

Слање новца или капаре вршити преко друштвеног чековног рачуна број 50.350.

1—1

Пољопривредници!

У вашем је интересу, да уништавате на виновој лози, воћкама и остилим гајеним биљкама све врсте болести и штеточина, које вам наносе огромну штету.

Зато на време употребите опробане и сигурне домаће препарате, **јер вам само здрава и добро негована биљка може дати добар принос.**

АГРИТОКС

је најновији препарат за уништавање свих врста **лисних ваши** и **гусеница** на: **виновој лози, воћкама, поврћу и цвећу — нарочито против лисних ваши на ружама.** Услед тога, што је његово дејство јако, употребљава се у малим дозама, те је стога економичан.

АРЗОЛА

сигурно средство за прскање против **грожђаних мољаца** на вин. лози и осталих штеточина, које нагризају плод и зелене делове биљке.

СУЛФАРОЛ

препарат колоидалног сумпора, у води лако растворив за прскање против **оидијума на виновој лози, плесни** и **коврчавости на воћкама** и т. д.

АРЗОЛА и СУЛФАРОЛ могу се додати раствору бордовске чорбе за једновремено прскање против **пероноспоре, грожђаних мољаца и оидијума,** ради уштеде у времену и радној снази.

КУСКУТИН

је досада дао најбоље резултате за уништавање **вилине косицеу детелини.** Употреба лака и јевтина.

Тражите упутства и ценовник на адресу:

„БИЉАНА“ А. Д.
БЕОГРАД
Телефон 3-80. — ДУШАНОВАЦ.

18—6

Штампарија **Марјана Цветковића** — Београд.

Ослобођено поштарине
реш. Мин. Пошта и Тел. бр. 17306/24. г.
Бр. 13. Београд 1. јула 1930. год. LVII (57.) год.

За С. П. Друштво власник
претседник, Мирко Миљковић

Одговорни уредник
Др. ТАН. МИТРОВИЋ.

ЧИТАОЦИМА ТЕЖАКА

Пошто је досадањи уредник Тежака г. Б. Ранковић поднео оставку, то сам стицајем околности, а по одлуци Управног Одбора, примио уредништво за извесно време. Уколико стоји до уредника, док будем био то, постараћу се: да у Тежаку буде што разноврснијих чланака, из којих ће читаоци извући све оно што им је у раду и животу потребно; да читање тих чланака буде забава и да се читаоци поучавају забављајући се. Да би могао одговорити тој својој дужности, која није нимало лака, молим сараднике како старе тако и нове да ме помогну слањем

чланака из свих грана пољопривреде, а читаоце да Тежак увек пажљиво прочитају и да у својој околини шире овај наш најстарији пољопривредни лист, који излази ево већ 57 година. Ако би ко имао што да примети и да изрази какву жељу поводом уређивања Тежака, молим да о томе извести уредништво. Овим би се постигло постепено употпуњавање Тежака, те би боље одговарао и времену и потребама својих читалаца.

Т. Митровић

НАША ДУЖНОСТ.

Ако погледамо данашње стање наше пољопривреде и цене појединих пољопривредних производа, свакоме је јасно да овако више не може ићи и да морамо тражити пута и начина да себи обезбедимо пристојан живот и пристојну зараду за свој труд и рад. Узмемо ли у обзир своје сопствене потребе и обавезе које имамо да испуњавамо и према Држави и према друштву, видећемо да се налазимо у сасвим новим приликама, да нам је данас потребно много више средстава него што је то било пре 20 или само пре 10 година. То долази отуда, што напредовањем наше културе расту напоредо и наше сопствене потребе и потребе културне Државе као целине. Ради тога морамо прилагодити своја газдинства и свој рад да може задовољити наше потребе. А када погледамо данашње прилике у иностраним земљама и на њиховим тржиштима, куда смо извозили и на којима смо продавали своје пољопривредне производе, запазићемо да се тражи само првокласна роба, али да се разним мерама све више отежава извоз из наше земље и да се врши грозничава организација ради заштите домаће пољопривреде, која преживљује тешке дане. У томе се иде толико далеко, да се у неку руку жели стварање монопола најпотребнијих животних намирница од стране државе, ради чега се прикупљају и огромни капитали. С тим у вези ради се на повећању производње свих пољопривредних производа, чиме се

жели постићи што мања зависност од иностранства у најглавнијим животним намирницама, а и добијање сировина за пољопривредну индустрију. Природно је, да се тежи производњи најбоље каквоће, па и да се она добро исплати. Да би се то постигло употребљавају се сва могућа средства која стоје на расположењу. Неуморно се ради у свима пољопривредним установама, особито по заводима Пољопривредних Факултета и школа, обласним огледним заводима, на огледним станицама, у пољопривредним друштвима, удружењима и задругама. За цео тај плански и систематски рад на унапређењу пољопривреде, иностране државе дају довољно новчаних средстава.

У оваквим приликама и у нас и у иностранству, морамо се постарати да производимо боље производе, и ако нам се данас не исплаћује један правац производње, на пр. пшеница и кукуруз, да се постепено окренемо јачању сточне производње, индустриског или трговинског биља и т. д. Али да би се за то оспособили, потребно је да се запитамо, можемо ли успешно сваки за себе радити и производити, или је боље да се организујемо у извесне заједнице и да удруженим снагама деламо на своме сопственом напредовању. Освештана је истина, а и искуство је показало, да се заједничким радом могу створити невероватно велика дела, те је врло корисно да се удружујемо у друштва и задруге, помоћу којих је много лакши напредак у целокупној пољопривреди и њеним појединим гранама. Сточарство, ратарство, воћарство, виноградарство и т. д., најлакше и најбрже могу напредовати помоћу задруга. Особито данас треба највећу пажњу обратити сточарству, јер нам од њега долазе многе користи и његови производи имају добру прођу и на нашим и на иностраним тржиштима. Ово утолико пре, што нови закон о унапређењу сточарства даје многе предности и повластице задругама, те их треба користити у законским границама. Ако се даје новчана помоћ било ма с које стране, када држава даје бесплатно или уз велике попусте припло-

дну стоку, задруге су прве које добијају. Када се откупљује приплдна стока у земљи, држава врши набавке прво од задруга, па тек после од појединаца. Пошто задруге врше одабирање приплодне стоке и воде матичне књиге, којима могу да докажу порекло, односно приплодну вредност извесног грла, њима се та грла плаћају много скупље него појединцима. Када задруге врше набавку приплодне стоке или ма чега било другог, оне постижу много повољнију цену него када се то чини појединачно. Задруге могу бесплатно добити и стручну помоћ државних органа, економа и ветеринара, што појединцу није могуће. Када је потребна морална помоћ било државна било банска, среска, општинска или појединих других установа, задруге ће је најпре добити. Многи ће запитати, зашто су дане толике повластице задругама? Одговор је прост. Као установе преко којих се може најлакше спровести свака новина и напредак, задруге се сматрају донекле као полузваничне државне установе, као прихватнице у самоме народу, које преносе на своје чланове стручно образовање и продужују рад државе у народу. Задругама се поклања пуно поверење, јер оне дају најбоље јемство да ће сваку помоћ било материалну или моралну најбоље употребити и искористити на опште добро и напрадак свију задругара. Задруге се могу лакше и брже котролисати него ли појединци. Старање о унапређењу пољопривреде и када потиче од Државе или ма које друге установе, лакше је вршити га преко задруга. Општење и веза између Државе или појединих других установа лакши су и бржи преко задруга него преко појединаца.

Не користити ове очигледне користи које долазе од задруга, значи бити непријатељ самоме себи и своме добру. Тамо где има задруга и где их ускоро буде било, отићи ће и све користи и благодети које оне собом носе. У тим местима развиће се постепено и веће благостање и напреднији живот. А у данашње време тешке материалне и моралне кризе корисна је

свака и најмања корист, поука и савет. Тамо, где нема и где се не буду основале задруге у скорој будућности, цароваће сиромашство и заосталост у сваком погледу. И до сада је било велике штете за она места где није било задруга, а од данас ће бити још веће штете, запостављености и заборава, ако се задруге не оснују. Као што смо раније изнели, задруге су установе које имају само да добију, врло мало да дају и то треба искористити. Од њих неће нико имати никакве штете, већ само кортсти. Па и када не би било у изгледу тих добитака, ради осталих користи које собом носе задруге, у нашем је сопственом интересу, *управо наша је дужност да оснивамо заједнице ма у коме било виду.*

Са своје стране Друштво препоручује свима својим Подружинама и пријатељима, да као прву меру за напредовање, почну са оснивањем сточарских па и других задруга. Свака Подружина може да оснује сточарску задругу са онолико својих чланова колико их има, те ће поред Подружине са истим члановима постојати и сточарска задруга. Нека овај предлог и савет приме к срцу све Подружине, нека о томе размисле и посаветују се, па нека одмах приону оснивању. За будући напредак и покрет који се врши на унапређењу пољопривреде, оснивање сточарских, па и осталих задруга од огромног су значаја. Свака Подружина нека се обрати Друштву за упут за оснивање задруге, и оно ће свакој послати правила и све остало што је потребно. Као матица свих Подружина, Друштво ће свакој као и досада указивати помоћ и захтеваће сваку помоћ и од Министарства Пољопривреде и од свих оних установа, које хоће да помажу напредовање благостања наших пољопривредника, јер помажући њих, помажу и саму Државу. Друштво жели и захтева да добије што више извештаја о готовости за оснивање задруга, да се што више њих оснују и то према приликама производње у појединим крајевима.

Т. Митровић.

Из ливадарства.

Млечика на ливадама[1])

Појава млечике на ливадама, особито ситних врста, знак је да ливаде оскудевају у хранивим састојцима и у влази. Млечике су обично дуготрајне биљке, са јаким кореном и са способношћу да терају сваке године нове стаблике из доњих делова старог стабла близу корена, као што је на пр. код луцерке. Зато млечике јаче издржавају оскудицу земљишта у хранивим састојцима и у влази, те могу да успевају чак и тада, када по каквоћи боље траве не могу да успевају. На такав начин понеки пут видимо да су сувље и лошије ливаде и пашњаци ако се сасвим запусте, обрасле различитим врстама млечике, особито таквом врстом као што је она (Euphorbia exigua), чији је један примерак послан Друштву.

За борбу против ове биљке нема особитих, само за њу згодних средстава, осим можда обичног чупања, ископавања, плевљења, и ако и то није некако нарочито средство, јер плевљењем можемо уништавати све коровске биљке, особито чврсте. Али разуме се, да би такво плевљење, особито код ситних коровних биљака, као што је и ова млечика, коштало много труда, и то без потпуног успеха. Ако ливада заиста оскудева у биљној храни и у води, уништавање коровских биљака на њој не би јој надокнадило ни једно ни друго у тој мери, да би се постигло јако развиће бољих ливадских трава, дакле и већи приноси бољег сена. Овде треба да предузмемо неке основне мере за побољшање општег стања ливаде, т. ј. да омогућимо бољим ливадским травама борбу за опстанак са коровским биљкама.

Пре свега требало би да још рано у пролеће *дрљамо* наше ливаде, те на тај начин поништимо корицу на ливадном земљишту и тиме доведемо у горњи слој овог земљишта више ваздуха, који је потребан за боље физичко и хемијско стање земљишта. У исто време ситњење горњег слоја земљишта много доприноси слабијем испаравању воде из земљишта, т. ј. преставља једну од мера за чувања влаге у земљишту, дакле и борбе против суше.

Ако ове — најпростије мере на ливади нису довољне, особито сушних година, треба да се латимо и друге сигурније мере, *наводњавања* ливаде, ако за то постоји могућност. Боље и приносније ливаде, разуме се, могу да буду подигнуте само при услову потпуно довољне влажности ливадског земљишта. Кад немамо природних, ниских, доста влажних ливада, на којима при правилном неговању ливаде и без већих трошкова можемо да имамо великих приноса сена,

---

1) Одговор на питање Владимира Милојевића из Вукосаваца.

треба да се старамо за вештачко стварање што веће влажности наших ливада, а то постижемо наводњавањем. Трошкови на ову *мелиорацију* ливаде обично се лако и доста сигурно исплаћују путем повећавања ливадских приноса.

Најзад треба мислити и на *ђубрење* наших ливада, обично доста оскудних у биљној храни. Ако у газдинству има довољно стајског ђубрива, које би преостало после ђубрења њива, можемо га одлично искористити и за ђубрење ливада, што треба да вршимо у јесен, старајући се да оно буде што равномерније и боље растурено по целој површини ливаде. Мало теже и опрезније се ради са вештачким ђубривима, особито на нашим доста сувим ливадама. Ту би се могло помоћи — пробањем са азотним, фосфорним, па чак и калијевим вештачким ђубривима. Ове опште мере за бољу обраду наших ливада најсигурнији су пут за борбу против коровских биљака, па и против млечике. А уколико је то тешко изводљиво, понеки пут чак и готово немогуће, можда је најпростија мера на коју мисли и г. Вл. Миливојевић, наиме, да такве ливаде преоравамо.

Др. Тим Локот,
Проф. Унив.

Папрат и гладишевина на ливадама[1]).

Папрат, бујад је обична коровска биљка на шумским ливадама, особито окренутим северу. Разуме се, да се и после крчења шуме и преоравања шумског земљишта за сејање њивских биљака, житарица и кукуруза, папрат тешко уништава за дужи низ година. Крчевина после шуме, где је било папрати, препуњена је спорама (прашком) папрати, које служе као семе за њихово ново ницање. И пошто папрат лепо успева на шумском терену, особито окренутом северу, она се овде лако бори са житарицама, нарочито ако земљиште под житарицом није довољно дубоко и ситно обрађено, а кукуруз се не окопава у довољној мери. У прво време у земљишту остају осим спора још и подземни делови стабла папрати, који још лакше изазивају лако и брзо размножавање папрати. Иначе папрат није баш толико страшан коров на шумарским њивама, да се против њега не може борити. Напротив, при довољној обради њива ова се борба врши доста лако. Само треба да се земљиште после крчења шуме што дубље преорава и да се бостан и кукуруз, који се обично

---

1) Одговор на питање Миливоја Мандића, члана чачанске Подружине.

сеју на крчевини, што чешће окопавају, озима пшеница, која се сеје после кукуруза и других окопавина, да буде што јача. Замена озиме пшенице овсом мање је згодна за борбу против папрати, јер је овас, особито јари, много слабија биљка у погледу борбе против корова него ли озима пшеница или раж, чије је сејање на своме месту. На оваквим њивама могу постати ливаде тек после окопавина, које су гајене на њима дужи низ година, јер се за то време споре и остаци подземног стабла сигурније уништавају, пошто би и ливада на таквим местима била слаба. Ако би се желело брзо добијање ливаде на крчевини, ливада би била слаба и не би смела остати више од 5-6 год., особито ако се примети нагло ширење коровских биљака као што су папрат. У овом случају треба ливаду поправити јаким ђубрењем, да би се боље траве могле бујније развијати и тако сузбити коровске биљке. Иначе не остаје ништа друго него поново преорати земљиште и почети са гајењем њивских усева, особито окопавина.

Гладишевина, ако се тим именом назива ниско шибље са јаким бодљама, а можда и са подземним стаблом, као што је код пиревине и зубаче, лептираста је биљка са црвенкастим цветовима (Ononis repens), нема никакве хранive вредности, само је досадан коров, са којим се треба борити, и то било чупањем било преоравањем и сејањем окопавина. Сматрамо за потребно замолити свакога ко се обраћа са сличним питањима на „Тежак“, да увек шаљу и примерке објеката о којима траже обавештења.

Dr. *Тим Лакот*,
Проф. Универ.

Болести биља и штеточине.

Нова опасна болест наших жита.

Ове године сигурно има доста пољопривредника, који су последњих дана, прегледајући своју пшеницу, приметили оборено и испретурано влаће, као да су нечије овце прелазиле преко усева. Није то исто оно, што наш народ зове „сушица“, где суви класови стрче у вис, и ако их мало попучемо, извучемо клас и комад сламе, на којој се види да је прегрижена. Сушицу проузрокују инсекти, а ову болест, о којој желим овде да пишем, проузрокују гљивице.

Ми ћемо је назвати именом „влатолом“. Француски зове се она: Maladie du pied или Pietin du ble; енглески зове се: Take- all или White heads; немачки зове се: Fusskrankheit или Halmtöter.

Погледамо ли пажљивије оборени влат, то ћемо видети, да је слама у првом чланку оздо поцрнела и иструлела. Под

теретом већ оплођеног и обично већ напола зрелог клаca биљка и од најмањег ветра пада и влат се пребије, те клас остаје штур и доноси само учмало зрно. Болест проузрокују две гљивице, које разоравају ткиво влата, да оно мора да се повије и пребије. Једна гљивица зове се Leptosphaeria herpotrichoides, а друга се зове Ophiobolus herpotrichus. Мисли се да је прва у Европи више раширена.

Ширењу болести погодује блага зима, хладно и влажно време у мају, као и семе. Недозрело или под утицајем јаке суше присилно дозрело семе, даје усев који није отпоран против болести. Болест напада пшеницу, раж и јечам, и раширена је већ у читавом свету. Зато се она убраја данас у ред опште раширених и опасних болести и мење се у исти ред са рђом, главницом и гаром. Има крајева и места где она може да уништи и до 75% приноса. И ове године има код нас места где је штета велика.

За практичног пољопривредника важно је, како да се од болести брани. Према данашњем стању знања и познавања ове болести, неке сорте жита подлежу јој јаче, а неке су отпорније. О томе треба водити рачуна, па избегавати сејање неотпорних сората. За сетву узимати само најбоље узрело и најједрије семе. Ранија сетва јаче страда од позне. Сејати плитко. Не сејати на истој њиви жито иза жита. *Стрњику после жетве спаљивати, па затим њиву преорати дубље но обично.* Спаљивање стрњике врло је корисно и због уништавања многих других штеточина (инсеката, гљивица и корова) и треба га зато свуда изводити где се може, но пазити, да не буде штете од пожара. Њиву на којој се пали стрњика треба оивичити с неколико бразда орања, да ватра не може да пређе на туђу њиву. У пролеће треба усев окопавати или дрљати. Jakob Eriksson у својој одличној књизи о болестима биља препоручује, да се жита гноје с јесени томасовом згуром, а с пролећа после дрљања или после окопавања чилском шалитром, но да се избегава одвише јако гнојење азотом.

Износећи овај случај препоручујем нашим пољопривредницима, да пре овогодишње жетве прегледају, да ли су им жита заражена овом болешћу, па да већ сада поведу рачуна о њеном сузбијању у идућој години, бринући се за добро семе, за спаљивање стрњике и дубоко угарење земље, као и за све остало, што је напред наведено. Што се сад пропусти учинити, то се касније ничим неда поправити и накнадити.

К. Поповић, Шабац

Уништавајте гару.

Гара је она црна прашина што се појављује приликом класања пшенице, јечма и овса. Она се појављује тачно у исто време када дотична жита цветају. Овако је удесила природа на корист одржања гаре, али на штету жита и пољопривредника. Јер она прашина, то су споре (семенчице) гаре, дозреле до времена кад жито класа, па сада треба да нађу сигуно склониште, где ће се одржати до идуће године. Најбоље склониште налази гара у самоме зрну дотичног жита, и *зато она своје семенчице просипа баш у цвет жита.* Пошто се је цвет оплодио и заметнуо, развиће се из њега нормално и једро зрно, на коме се не примећује, да у себи носи и клицу гаре. Када се овако заражено зрно жита посеје, оно ће исклијати и развити биљку. Но у исто време с њим клијаће и семенчица гаре. Како гара не може друкчије да живи, већ само на својој хранитељици, житној биљци (свака врста жита има своју врсту гаре), та њена клица мора одмах да зарази житну биљку, па даље расте с њоме све до времена класања. Али тада, у место класа са здравим цветовима, таква заражена биљка доноси клас потпуно гарљив, који опет расипа милијоне гариних семенчица, да заразе нове здраве биљке. Гара се на тај начин из године у годину све јаче шири, и данас она је најраширенији штетник наших жита.

Сељак може да се од гаре брани на тај начин, ако сада у време класања жита изабере њиву с које ће узети за идућу годину семе за сетву. Ова њива свакако треба да је одељена од осталих њива на којима је иста врста усева. Свако јутро за росе треба заћи по њиви, ножем сасецати гарљиве класове и метати их у кесицу од хартије, пазећи при томе, да се класови много не тресу, како се не би расипала из њих она прашина. Гарљиве класове код куће спалити. Овако треба радити неколико дана свакога јутра.

Још боље је, ако се унапред, већ приликом сетве мисли на сузбијање гаре, па се негде по страни, где у близини неће бити исте врсте усева, засеје дотичном врстом жита један комад земље у широке врсте од пола метра. Кад ово жито почне класати, одмах од првога дана свако јутро прошетати између врста и сасецати гарљиве класове. Семе са овако чишћене њиве даће усев, који ће бити здрав. А ако би се овако радило неколико година, и ако би то чинили сви сељани некога села, у томе би селу нестало гаре, која нам последњих година причињава огромну штету.

Сад је време да се тако чини.

К. Поповић, Шабац

Из ветеринарства

Сачме, као средство да се крмаче не штроје вађењем јајника, а уједно и не букаре.

За ово се употребљава један инструменат у виду цеви, која је дугачка око 47 см., на свом левкастом делу око 3 см. ширине цеви око 5 мм. На почетном крају цев је мало левкаста, а на задњем делу цев је мало савијена и проширена у виду левка.

Кроз цев пролази једно еластично дрвце (од лозе или трске), које на свом предњем делу има насађен један метални део, а на другом крају једну дрвену јабучицу, за коју се хвата руком.

Када се хоће да убаце сачме у материцу крмаче, која може или да стоји када се држи за уши, или се подигне задњи део тела, ради се овако: цев са увученим дрвцетом у њој ставља се у водопуст по доњој ивици спољњег полног уда до преко половине дужине цеви. Затим се дрвце извуче из цеви, а у исту ставе 15—20 комада сачме величине приближно ширине цеви.

Сада се увуче дрвце кроз левкасти отвор цеви, који је окренут на више, и њиме гурају из цеви сачме да испадну у материцу. Када је дрвце увучено до краја, тада се цев са дрвцетом извуче. Овај инструменат пре и после сваке употребе за другу крмачу треба испрати добро у 2—3%/° раствору креолина или лизола.

Ако после ове операције крмача опет тражи нераста, треба поново убацити 10—15 комада сачме.

Великопоседник г. Рајнер у Ернестинову до Осека, ради овако више од 10 година и имао је врло добре резултате, те ниједну крмачу није штројио помоћу ножа и вађењем јајника.

Милан И. Илић.

Ветеринарски пуковник.

Народно здравље

Зашто боле ноге?

Врло често се чују жалбе на болове у стопалама. Свакако да овде има разних узрока и обољења, али међу најглавније долази рђава обућа. Ако се обувамо рђаво и неправилно, долази до непријатних последица и болова.

Често пута услед неподесне обуће, која не одговара ногама, долази до неправилног држања стопала, те јаког притиска на поједине кости, што изазива болове. Високе потпетице подижу пету и сву тежину и ноге и тела преваљују на

кости прстију. Уске чарапе и ципеле спречавају слободне покрете прстију, убијају њихове врхове, спречавају крвоток.

Нарочито је врло штетна оваква неподесна обућа за децу. Дечја нога врло брзо расте. Често пута се и не изнесе једна обућа а нога детиња из ње израсте. Тесна и неподесна обућа изазива не само болове, него и развијање многих мана, нарочито на прстима, које остану за цео век. Недостатке и мане ногу задобијамо понајчешће у детињству, још у доба, када дете прохода и први пут добије обућу. У то доба треба обратити највећу пажњу на обућу. Међутим о томе се ретко води већи рачун. Деци се испочетка навлаче вунене чарапе, доцније им се дају патике, које се навлаче на обе ноге. Врло често из штедње набављају се деци ципеле веће од ноге, па чак некад се даје деци обућа изношена од старијих. Све ово изазива преоптерећење нежних костију, јачи притисак и разне мане.

Ово је судбоносно за цео живот, јер може искварити детињу ногу, те остане целог живота под маном.

Болови у ногама долазе ако се сувише дуго стоји или хода. После напрезања најпре само осећамо да имамо ноге, затим осећамо непријатност, па напослетку и бол. Овај је бол јачи код изнурених и слабих људи, нарочито после прележаних болести.

Али најчешће долази до болова у стопалама услед неподесне обуће. Обућа треба да чува ноге од хладноће, врућине, влаге, нечистоће, повреда, неравног земљишта. Она треба да увећа снагу ноге. Ако је обућа кратка, морају се згрчити прсти. Поред тога може доћи и до кривљења палца, затим постају жуљеви. У тесној обући рђаво дотиче крв, те долази до малокрвности стопала, услед чега су ноге хладне и лако промрзавају. Шиљаста обућа изазива налегање прстију једних на друге. Сувише пространа обућа изазива јако оптерећење пете и жуљеве на петама, често пута и убој.

Услед овако неподесне обуће долази и до равних табана (дуз табани).

Здраве ноге боле поглавито услед неподесне обуће. Али ноге могу болети и услед неких урођених мана. Тако долазе болови у пределу чукљева услед грчева мишића или услед запаљења зглобних кесица. Напослетку болови постају и кад кости неправилно расту као код рахитиса, равног или кривог стопала. Неки пут дође до запаљења живаца, те се осећају несносни болови у ногама. Али у зглобовима, нарочито палца, јављају се болови услед костобоље и нарочитог запаљења зглобова. Туберкулоза костију такође изазива болове. Нарочито обољева петна кост, али могу и друге, па и кости прстију. И сифилис може напасти на кости те изазвати болове. Услед трипера долази до ревматичних болова и отока зглобова.

Сами се можемо лечити од ових болова само ако је обућа узрок. Ако добијемо подесну обућу, болови ће престати. Али видели смо, да и многе врло озбиљне болести могу изазвати ове болести. Зато је потребно питати лекара за савет, нарочито ако се деца жале на ове болове. Често благовремена лекарска помоћ може спречити убогаљивање.

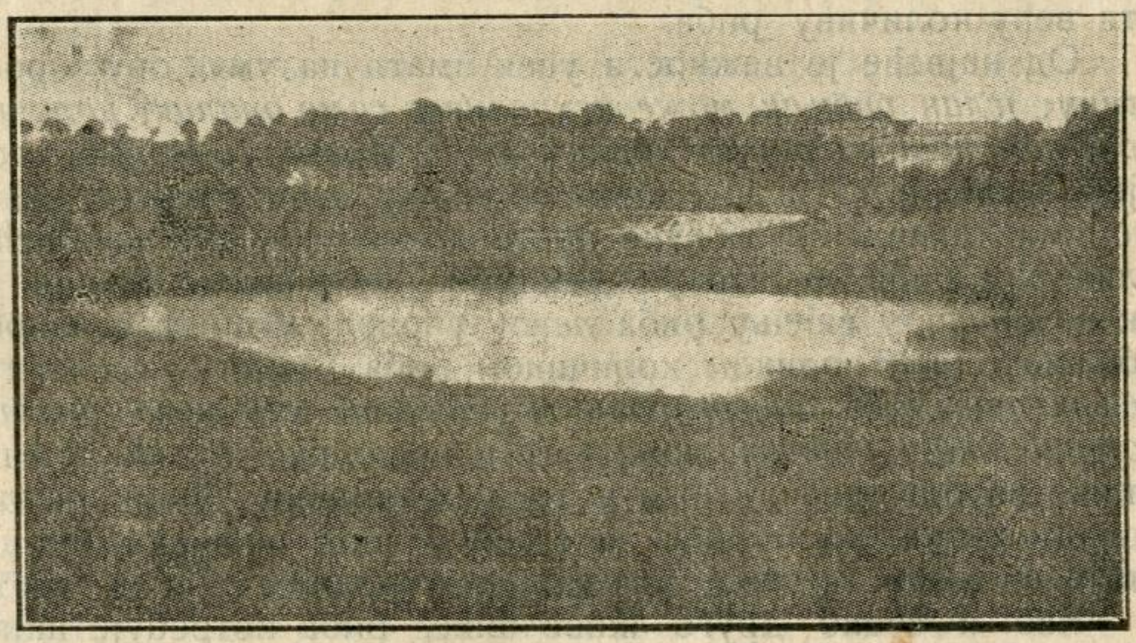
Др. Ст. З. Иванић.

Листак

Гајење риба у малим рибњацима.

(наставак)

Као што је већ раније речено, делимично гајење не треба да траје дуже од годину дана. На крају године, шаран треба да достигне тежину кад се може употребити за јело или продају, а то је тежина око 1 кгр. до 1,5 кгр. Како шаран ту тежину достиже у обичним приликама тек на крају треће године старости, материал који ће одгајивач употре-

Слики 29.
Мали рибњак за гајење шарана (Немачка).

бити за делимично гајење, мора бити стар две године, или боље рећи два лета. *За насађивање малих рибњака у делимичном гајењу треба дакле безусловно употребити шаране двогодишњаке.* Риба у то време тежи од 150—500 гр., према раси и према приликама под којима је живела. Шаран двогодишњак добре расе треба да тежи просечно 250 гр.; тежина мања од 150 гр. увек је знак да је риба рђаве расе.

Материал за насађивање ставља се у рибњак у рано пролеће и држи у рибњаку све до позне јесени, кад се рибњак празни и риба излови. Она тада, ако је имала довољне хране, треба да тежи бар 1 кгр.

Исхрана шарана у рибњацима је главно питање успеха. Шаран најбоље успева кад се храни природном храном која се развија у самом рибњаку. Погрешно је веровати да се шаран храни муљем и блатом рибњака, или разним биљним и животињским отпацима. Главни извор његове хране јесу мала жива бића која насељавају воду у дну једног рибњака, и која су у главном претстављена ситним ларвама водених инсеката, ситним рачићима, воденим глистама и воденим мекушцима. Уз то, шаран хоће да узима и по мало биљне хране, особито зрневље водених биљака. Али му је главна храна претстављена поменутим воденим животињицама.

Из тога излази *да је један рибњак утолико плодњији, продуктивнији у рибама, уколико је богатији у ситним воденим животињицама, т. ј. рибљој храни.* Богаство рибњака у рибљој храни зависи од квалитета земљишта на коме је рибњак. Уколико је само по себи плодније, утолико ће и рибњак више стварати рибље хране, па према томе и исхранити већу количину риба.

Од највеће је важности увек имати на уму ову просту истину: *један рибњак може исхранити само онолику количину риба, колико има рибље хране у себи.* Према томе, као што није могуће држати на једном пашњаку већи број стоке но што има хране, није могуће претоварити један рибњак већом количином риба но што рибњак може исхранити. Главни узрок неуспеха у гајењу риба лежи управо у претоварености рибњака одвећ великом количином риба. *Одгајивач мора свој рибњак разумно оптеретити, и ставити у њ само онолики број риба који рибњак може успешно одржати.* Најважније питање за одгајивача лежи у тачној процени броја шарана двогодишњака, који треба да стави у свој рибњак. Како ће одгајивач моћи тај број сигурно да утврди?

Као и свако друго живо биће, риба потребује најпре једну одређену количину хране за своје голо одржање, за правилно вршење својих животних радњи. Ту количину хране шаран налази у рибњаку, али само са том храном шаран не расте; он се њом само одржава. Са гледишта интереса одгајивача, та је количина хране непродуктивна, јер ништа не ствара, ништа не производи, већ само одржава. Међутим, одгајивач има интереса да му риба расте, да му рибњак на крају гајења да већу количину рибљег меса но што је количина риба коју је у почетку гајења ставио у рибњак. Зато је потребно да шаран у рибњаку има на расположењу још и количину хране коју ће употребити на своје растење. Та је

количина хране једино продуктивна, јер она ствара прираст у количини рибљег меса. Одгајивач има интереса да што *већа* количина рибље хране у рибњаку буде искоришћена за растење риба, а што *мања* за њихово голо одржавање. То је могуће само у том случају ако је број риба у рибњаку што *мањи*. Међутим, *одвећ мала* количина риба у једном рибњаку не успева да искористи сву рибљу храну која стоји на расположењу и чији један део у том случају остаје неискоришћен. Број риба у рибњаку не сме дакле бити ни одвећ *велики*, ни одвећ *мали*. Како наћи златну средину и ставити у рибњак баш онолики број риба колико је потребно?

Тај је број лако наћи кад се већ из искуства зна колики је годишњи рибљи принос једног рибњака. Искуство у многим земљама (Немачкој, Француској а и код нас) показало је ,да се природни годишњи рибљи принос рибњака са шараном, према њиховом квалитету, креће од 50 до 400 кгр. по хектару. Рђави рибњаци дају годишње испод 50 крг. риба на хектар површине; средњи рибњаци дају до 200 кгр., а добри и врло добри рибњаци дају од 200 до 400 кгр. риба на хектар. (Наши рибњаци са шараном, у Хрватској и Славонији, дају просечно годишње преко 200 кгр. на хектар површине).

Ако годишњи рибљи принос једног рибњака износи на-пример 200 кгр., лако је израчунати број шарана двогодишњака који ваља ставити у почетку гајења у рибњак. Један шаран двогодишњак тежи просечно 250 грама; ми желимо да нам он на крају гајења нарасте на 1000 грама. т.ј. да нарасте за 750 грама. Како ћемо израчунати број шарана за порибљавање? Треба просто укупан рибљи принос рибњака поделити са појединачним прирастом, у нашем примеру, треба 200 кгр. поделити са 750 грама. То износи 267, што значи да у један рибњак, са годишњим приносом од 200 кгр. по хектару, ваља ставити на хектар 267 шарана двогодишњака тешких просечно по 250 грама, и који ће на крају гајења добити по 750 грама у тежини, т. ј. нарасти сваки на 1 кгр. (Овај број треба увек повећати за 5—6%, на евентуалне губитке у току гајења).

— наставиће се. —

Дописи

За време јесење сетве пшенице дошао је распис у нашу општину, да се даје некаква пшеница од стране државе, а преко среских пољоприв. референата.

У списак за узимање истог семена уврстили су и мене да и ја узмем и опробам на своме имању.

Пшеницу сам посејао на парцели од 40 ари, а ради оп-

ређења посејао до ње нашу пшеницу, звану банатску, али која се већ изродила. Клијавост и растење исте било је одлично. Класала је пре наше пшенице али ова наша прешла је њу у порасту. Нова пшеница има много гари и чуди ме одакле, када је на селекционој станици гар у опадању.

Исте пшенице посејао сам два ара на другом земљишту у редове и на кућице ради опита у приносу. Мало сам је доцније посејао од оне прве, па када сам на њој приметио гар, одмах сам га чупао и ништио, тако свако јутро, док је потпуно разкласала, да би је спасао од гара и да би је употребио за семе доцније. Да ли ће бити успеха у овом чишћењу и како би требало поступити са истом пре сетве не знам, али сматрам да она нећи завити у свој плод бакциле гара, које ће се појавити у идућој години.

За нашу околину Груже пшеница је одлична по мојим досадањим испитивањима из ових разлога:

1. Има добру клијавост;
2. У почетку је бујна, те нема опасности од мраза;
3. Не расте превелика, и стабљичице су јој чвршће од ове наше;
4. Није лисната, те је сувишна роса од кише не обара и не полеже, што је код нас за стрне усеве најгоре.

Каква ће бити у приносу, по квалитету и квантитету тачно ћу водити рачуна и известићу вас.

Павле Ђоровић, економ из Честина.
(Гружа)

Кроз наша села.

Наставим даље пут кроз село Јабучје, из кога је за време минулих ратова погинуло 382 борца, у најбољој мушкој снази, сем других случајева изгубљенога народа услед заразних и сличних болести, које су се јављале за време и после ратова. То је изгубљена осетна радна снага за ово велико, богато и лепо село, која ће се тек наредних година попунити млађим нараштајима, да се са радном снагом не оскудева.

Наиђем на један леп забран, сађен пре 45 година. То је забран деда Васиља Бајића из Јабучја, рекоше ми 3—4 сељака, који ми се придружише. Разговарам са њима, како је у Јабучју некада било пуно лепе шуме и забрана, па је онда и Васиљ Бајић посадио шуму. Данас су скоро све пређашње шуме порушене и исечене, нарочито за време и после рата, па се нико у селу не сећа да шуму посади, као деда Васиљ онда, када му баш и није требала. *Крајње је време кажем оним сељацима, да сваки посади по један забранчић, те ће му то добро доћи онда кад старе шуме сасвим нестане.* Тако је, рекоше ми сељаци, али нема ко да нас поучи и подсети, пуно дана пропустимо узалудно, а тога се не сећамо.

У томе разговору дођем и кући деда Васиља, старца од 90 година. Дочека ме сав усхићен од радости. Пољубисмо се. Он нареди млађима да донесу уобичајено послужење. Жељан сам, вели, људи и разговора. Никуд не идем од куће, већ неки пут одем цркви. Немам пара, а волим што си ми дошао кући, него да сам добио 100 дуката! Ево видиш, сада се по седми пут делимо, превлачимо грађу и материјал да зидамо кућу, седму по реду. Нас 6 браће било је у нашег оца и мајке, имали смо само 10 хектара земље. Ја сам за мога земана, са браћом у задрузи купио до 200 ектара земље. У једно време, наша задруга изгонила је сваке године на вашар по 10—12 дебелих волова, те каквих сиваца, да ти око стане. Нема их сада онаквих и ако су дотеране, бајаги боље расе. Сада цело село не може да истера на продају толико волова и ако има десет пута више народа него онда. Отели нам се у задрузи по 25 до 30 крава. По две станаре носе на обраницама млеко кад их помузу, јутру и вече. Данас више од половине сељака нема у кући млека за децу. Кад се које разболе, тражи у селу, у комшикуку и тешко може да нађе млека болеснику.

Ова последња деоба, — продужи деда Васиљ, најтежа ми је. Да сам умро, волео би, него што сам је дочекао. Пет зиданих кућа са по 5—6 оделења у деобама дао сам мојим синовцима и задругарима. Па и сада ми кућа није на део дошла, те морам нову да зидам, а како ћу, са чим ћу?

Тешио сам деда Васиља, колико сам могао, да је радио целога века добро и поштено, па је поред имања, колико је Бог дао, стекао и своје на далеко чувено добро име, себи и свима Бајићима.

Прскоше, вели, све задруге и остадосмо сиромашни, а „сирома човек готов је ђаво.“ Кад нема, он мора да се довија како ће да живи и онда пада у погрешке, те сам себи горе чини. Ко зна где ћемо се зауставити. У нашем селу остале су још свега две веће задруге: Ивана Миљанића и Миладина Радованчевића. Они имају сваки по око 30 чељади у домовима и добро се слушају, да могу свакоме за пример да послуже. Имања су им средње величине према броју чељади, али их на време и пажљиво обрађују и лепо живе.

Била је доскоро велика и богата задруга Лазе Поповића, па чим Лаза, Бог да га прости, умре, подели се његова задруга. Али је имање велико, Поповићи су сви добри људи, па ће и после деобе моћи лепо да живе. Али кад се сиромаси поделе, готови су за прошњу.

А јесте ли прскали шљиве против штитасте ваши, деда Васиљу, запитам га? — Неко јесте. неко није, људи ка' људи, неко у тај лек верује, а неко не верује. „Ко кога бегенише, са њим и егленише.“ Прскали су неки, па су се добро помогли...

Јесте, ја сам био и код економа Гладовића на Убу, додадох деда Васиљу и уверио сам се да је он врло пажљиво извршио своју дужност. Видео сам да је добавио и народу раздао вагон и по карбокримпа и преко 60 Верморелових прскалица за воће са прибором. Скоро за сваку општину набавио је по две прскалице, сем приватних. Ишао је лично на више места и показивао људима практично како се прска. То му служи за велику похвалу. Знам да је из вашега Јабучја, Здравко Михајловић, прошле године добио 35.000 дин. за шљиве са свога шљивара великог до 5 ектара, а Паун Милошевић из Чуруга, 30.000 динара. Сви остали, који су се, као ова двојица потрудили и своје шљиваре прскали, добили су, како који: 10. 15, 20, 25.000 динара за шљиве. Кад је доказано да је ово сигуран лек против ове штеточине, треба сви пољопривредници да се угледају на именоване домаћине, да своје шљиваре прскају, па ће им се тај труд стоструко наплатити.

Људима, који су лењи и веле ваш је на шљиви Божија воља против које се не може борити, ваља објаснити: да је Бог дао и ваш на човеку, па би се човек од ње распао, ако се неби чешљао и лечио. Тако и са шљивама и осталим воћкама. Сада је дошло време да се мора на све пазити, да се сваки користи науком из пољопривреде, па ће имати много више користи од свога рада.

Тако заврших разговор са деда Васиљем, који је за чудо, у тако дубокој старости. још врло трезвен, и поздравих се са њим.

На даљем путу кроз Јабучје, Борак, Лајковац и друга села, видим прилично засађених младих шљивара у доста правилним редовима и довољно раздалеко, 5—6 метара. Има их који нису засађени потпуно правилно, али је растојање и код њих довољно. По њима је махом посејан пасуљ и баштенски усеви, неки су и окречени и кад се по њима окопавине гаје, они ће напредовати. То је врло добар знак, јер се пољопривредници труде, да своје пропале шљиваре обнове сађењем младих, које је лакше бранити од ваши, но старе шљиве.

Пролазећи кроз шљиваре поред кућа појединих домаћина, опазио сам да доста њих гаје саднице шљивића из изданака, али их гаје неумешно. О томе, како ће их правилно однеговати, на стално место посадити и неговати док не пророде, наћи ће пољопривредници поуке у „Тежаку“ кад томе буде време.

Вића П. Машић.

Питања и одговори

Питање: Молим за обавештење, који се селектор за чишћење и класирање пшенице показао у пракси као најбољи.

Воj. М. Бркић
Пожаревац

Одговор: Претпостављамо, да требате ову машину за чишћење семења, а не за млинарске послове. Селектора има са падиасталом или без њега. Селектори *са* падиасталом обично су снабдевени и са справом за прашење семења помоћу сухог штавила, *те су према томе најсавршеније машине садашњости,* јер су способне да сортирају и класифицирају житарице према величини, облику и тежини, као и да одвајају на пример јечам од пшенице. Од ове категорије селектора препоручујемо Вам марку „Супериор 1“, производ прве Мађарске Творнице Пољопривредних Стројева са заступством „Агрикола а, д. Београд, Карађорђева улица. Машина има капацитет од 600 кгр. на сат, троши $2^1/_2$ коњске силе на сат и стоји око динара 37.000.

Селектори *без* падиастала, обично и немају справу за прашење семења, но се може уз доплату тражити испорука и са справом за прашење. Од ових селектора препоручујемо:

1. „Петкус-Хохенхајм 1“, заступник Бардош и Брахфелд, Нови—Сад, капацитет 800 до 900 кгр. на сат, цена дин. 32000.— са справом за прашење. Троши $3^1/_2$ коњских сила (к. с.) на сат.

2. Неусат-феределер 1, производ фирме А. Неухаус Г.м.б.Х. Еберсвалде, (Немачка), капацитет 750 до 900 кгр. на сат, цена дин. 32.000.— без справе за прашење. Троши 3.3 к.с. на сат.

3. Неусат-Гном, производ исте фабрике, 400 до 500 кгр. на сат, стоји 17.000.— дин, без справе за прашење и троши 1.3 к.с. на сат.

4. Империал ВТ 103, производ прве Мађарске Фабрике Пољопривредних Машина, заступник Агрикола а.д. Београд, са 600 кгр. капацитета на сат, са справом за прашење, цена дин. 28.000, троши 2.7 коњске снаге на сат.

5. Селектор Минор 30, производ фабрике Хофхер-Шранц-Клајтон Шутлеворт, Београд, Карађорђева улица, за 800 кгр. семена на сат, са справом за прашење, троши 2.6 к. с. на сат. Машина стоји око динара 26.000.

Све ове машине израђују се према жељи на точковима или са чврстим постољем.

Инж. *Љ. Петровић*

Књижевност

Сило и Силажа

Практично упутство пољопривредницима за успешно трапљење—конзервирање сваке зелене пиће у сочном стању, за храњење стоке у току зиме или целе године.

Од Проф. Вукичевића Јанка, Директора Пољопривредне Школе, Управитеља Добра и Санаторија Кленовник—Иванец.

Писац је у овој књизи на 60 страна велике осмине дао доиста све што један пољопривредник сточар — о спремању и храњењу стоке треба да зна. Он у своме предговору предлаже, да се досадањи начин производње сточне хране и хранење стоке мора одбацити као скуп и недовољан, и да корист коју очекујемо од сточарства неће бити онолика све дотле: док не будемо имали *доста добре* и *јевтине* сточне хране. Овим питањима посветио је писац ову књижицу и мисли, сасвим оправдано, да им је нашао решење: у *подизању силоса и справљању силаже за сточну исхрану*, дајући најпотребнија обавештења пољопривредницима: о силосу, силажи, корисности силаже и силирању зелене пиће за напредак сточарства и целе пољопривреде.

У овој су књижици изнети подаци, како са подизањем силоса упоредо расте и број стоке у појединим државама. Тако у Швајцарској, изразито сточарској земљи има 2000 силоса; у Италији 3000, у Немачкој 5000; у Јапану 10.000 а у Америци око два милијона силоса.

Код нас се о силосима и силирању зелене пиће мало зна. Од пре три године подигнуто је у нашој држави једва око 80 силоса.

Због оскудице у доброј и јевтиној сточној храни, број стоке, нарочито говеди, сведен је на минимум и тражња је стоке за извоз све већа, али понуда све мања. Сушне године 1927 и 1928 биле су фаталне по наше сточарство, због немања сточне хране, те је наш пољопривредник остао без нај-

потребнијег запата. И сада када цена стоци расте а ратарским производима пада, стварну корист од гајења стоке само ћемо тако обезбедити, ако стоку хранимо добром а јевтином храном. Зато је ова корисна књижица у право преме добродошла и треба да уђе у сваку сељачку кућу.

Текст у књизи објашњен је са 9 лепих слика

Цена је књизи 15 динара. Може се добити у Српском Пољопривредном Друштву, Немањина ул. бр. 11 а и код писца.

М. М.

Некролог

† Спасоје Петровић

чиновник Срп. Пољ. Друштва

На дан 2 јуна ов. год. умро је Спасоје Петровић, звани чика Спаса, један од најстаријих друштвених чиновника. Пуне 33 године чика Спасоје је радио и делао у Српском Пољопривредном Друштву као добар, вредан и савестан службеник. Увек миран, сталожен, присебан и без икаквог знака срџбе и љутње он је на опште задовољство старијих вршио своју дужност, која је често пута била разноврсна па и тешка, и на тај начин стекао поверење свих управа друштвених и редовних чланова. И када се буде ценио рад Друштва за последње три деценије, увек ће се наићи и на име нашег чика Спасоја, јер је његов рад проткан у свима друштвеним пословима. Па чак када је непријатељ отпочео бомбардовање Београда у почетку светског рата, Спасоје је остао последњи у Дому друштвеном и био сводок бездушног бомбардовања друштвених просторија. Тако исто по евакуацији непријатеља, он је први стигао на развалине друштвене и својим неуморним радом допринео много на прикупљању друштвеног материјала, а нарочито на изналажењу и прикупљању друштвених књига и уређењу књижнице и библиотеке. У последњим годинама он је радио на експедицији листа „Тежака“.

Ценећи овај дугогодишњи рад на друштвеним пословима нашег чика Спасоја, у име Управе Српског Пољоприв. Друштва, Уредништва Тежака, свих редовних друштвених и подружинских чланова, нека ти је чика Спасоје лака земља и вечан помен међу живима!

Сиремић.

Белешке

Друштво за одгајивање тешког белгијског коња, извештава да ће се 26. септембра ове године одржати у Монс-у (Белгија) изложба ждребади од 18 месеци старости, мушких и женских, одређених за приплод. Монс је средиште области најбоље и најбројније производње коња расе белгијско—арденске, а изложба је нешто најлепше своје врсте. Сваке године има више од 200 излагача. Посета је сваке године врло обилна из целе Белгије.

Сва обавештења даје: „Les Ecuries du Hainaut", 25, Boulevard des Etats — Unis, á Mons, Belgique.

X. јубиларни велесајам узорака у Љубљани од 29. маја до 9. јуна 1930. год

X. јубиларни љубљански велесајам одржао се је под покровитељством Њ. Вел. Краља Александра I., те је био поучествовању излагача, мноштву и одличној каквоћи изложбене робе, као и по занимању и посети интересената, који су посјетили велесајам не само из свих дјелова наше државе, већ и из иностранства тако многобројно посећен како још никада досада. И поред тога, да су ове године дограђена још два велика изложбена павиљона; и читав ред приватних, што је посве преобразило вањски изглед сајмишта, те дало му архитектонску целину, управа велесајма ипак није могла удовољити свим заинтересованим, који су желели као излагачи суделовати на нашем јубилеју. Ово је најбољи доказ, како су се наше народно—господарске релације у прошлом десетогодишту развиле.

Осим изложбе најважнијих грана свеукупне светске индустријске и обртничке производње велесајам је обухватао у великом обиму још следећа специјална оделења: Стројна и ковинарска индустрија; Стројеви и оруђе за пољопривреду; Аутомобили, мотоцикли; Текстилна индустрија; Индустрија, коже; Папир и љепенка; Кемичка индустрија и индустрија живежних намирница. Изложба перади и кунића; Хигијенска изложба.

На јубиларном велесајму изложило је укупно 788 излагача, од ових домаћих 463, иностраних 325 и то: У.С.А. 19. Чиле 1, Енглеска 14, Аустрија 71, Белгија 5. Ч.С.Р. 35, Данска 1, Финска 9, Француска 12, Грчка 1, Холандска 2, Италија 4, Мађарска 6, Немачка 135, Шведска 7, Швајцарска 3.

Изложбене робе било је преко 200 вагона.

Кретање излагача од 1921 год. било је следеће:

	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930
Укупни број:	470	534	776	726	623	646	623	706	734	788
Домаћи:	441	384	585	535	480	505	500	534	519	463
Иностранци:	29	150	191	191	143	141	123	172	215	325

Посетиоца је било преко 118.000. Од ових допутовало је на основу сајамске легитимације из удаљенијих крајева државе, односно из иностранства, дакле купаца, 15000 особа и то:

Дравска бановина	28.6%
Савска „	17.3%
Врбаска „	3.3%
Приморска „	4.6%
Дринска „	3.8%
Зетска „	0.9%
Дунавска „	12.6%
Моравска „	7.8%
Вардарска „	1.9%
Београд, Земун, Панчево	9.—
Укупно:	89.8%
Иностранаца	10.2%

Иностранн посетиоци стигли су нарочито из Аустрије, Ч.С.Р., Грчке, Италије и Немачке, такође из Бугарске, Финнске, Румуније, Француске, Мађарске, Албаније, Турске, Удружених Држава Америчких и Чиле.

Излагачи и посетиоци одлазили су са сајма задовољни. Критика домаћих и страних новина, привредних и јавних кругова била је добра.

XI. међународни велесајам узорака у Љубљани одржаће се *од 31. августа до 15. септембра 1930 год.* а одржаће се и *сведржавна шумарско-ловачка изложба* у окриљу јесење велесајамске приредбе.

Шестонедељни празнични пољопривредни течајеви. Поред многих корисних новина, које ће се по новом закону о унапређивању пољопривреде применити и користи од њих моћи доцније видети и осетити, шестонедељни празнични пољопривредни течајеви су такође једна новина по истом закону, о чијим се резултатима и успесима на основу прикупљених података још сада може говорити.

Пољопривредни течајеви су почели махом у другој половини децембра прошле године, а завршени крајем јануара ове године.

Народ је ове течајеве примио тако одушевљено да су на многим местима отварање течајева и први часови предавања одржани на отвореном пољу, јер број њихових посетилаца нису могле да приме ни највеће учионице и сале сеоских основних школа. Ово је доказ да наш народ радо прима поуку и савет па и многе корисне новине.

Организатори ових пољопривредних течајева били су срески пољопривредни референти-економи. Где је срески пољопривредни референт потпуно разумео идеју и био мало активнији, боље познат и приступачан, посета на овим тече-

јевима била је тако обилна, да је се морало предузимати редуцирање слушалаца на мањи број, да би се предавања могла да чују и демонстрације да виде.

Доња слика показује пољопривредни течај у селу Брусници, среза таковског, у непосредној близини Горњег Милановца, који је организовао срески економ г. Срећко Милинковић.

Сл. 30. Са течаја у Брусници.

На овим течајевима поред предавања из чисто стручних пољопривредних грана, држана су предавања из задругарства, хигијене, ветеринарства, шумарства, веронауке са моралним саветима, о административном уређењу наше земље, правима њених грађана и новим пољопривредним законима и укратко о историји и језику нашега народа.

За сва предавања ангажовани су стручњаци по одговарајућим професијама-пољопривредни, санитетски, ветеринарски и шумарски референти, свештеници, учитељи, професори и правници.

Прскање шљива раствором чемерике. Г. Рисим Б. Видаковић из Кушића ср. моравичког, јавља да је са успехом прско своје шљиве одваром чемерике. Скувао је у казану у води 12 кгр. чемерике и додао раствору од прилике 2 кгр. дрворина на сто литара одвара. Вредно је да ове огледе учине и други воћари.

Врењци)* Врењци (патлицани, парадајз, рајчице) су један изванредно значајан артикал нашега поврћа. По уверавању одличних хемичара наших, врењци узети у сировом и свежем стању, садрже највећу количину витамина, и по томе су од огромнога значаја за исхрану народну. То се у осталом може и очигледно приметити: наши радници из јужних крајева, храњени само хлебом и врењцима, постижу колосалну радну способност и изванредно повољно здравље. Зато се врењци не могу довољно препоручити као изванредна добра храна.

Врењци се и прерађују на разне начине за исхрану људску: изврсни су као сушени на сунцу и у сушници, још су изврсни кад се на разне начине конзервишу, разаспу по кутијама од плеха и после годинама продају. Конзервисање врше наше жене, а тим послом се баве и две српске фабрике: Стефановић у Крагујевцу и Дунђерски у Новом Саду.

На жалост, овим се послом слабо фабрике баве. Али ће се, ваљда, и тај посао мало више и код нас одомаћити, те ћемо, временом, прераду врењака имати у већој размери.

Сад је њихова производња:

Године	Хектара	жетвени принос укупно товара	жетвени принос од 1 хектара
1922	3.388	135.743	40
1923	3.874	212.226	55
1924	4.132	243.748	59
1925	4.552	245.616	54
1926	4.095	216.520	53
1927	4.517	182.842	40

Кад настане већа продукција свежих врењака, тада ће бити и знатно већа њихова прерада.

А данас је, одиста, сувише жалосна производња врењака, јер далеко испод једног килограма на свакога становника спада продукција тога артикла. А прерада врењака спада готово искључиво на варошко становништво: оно, у главном, одржава и оне две фабрике у Србству.

Драгиша Лапчевић

---

*) У Нишу и околини ће међутим назвати патлицане *врењцима*. Држимо да тај српски назив за овај усев треба одомаћити.

Записници

Управног Одбора Српског Пољопр. Друштва

21. седнице држане 7. маја 1930. год. у Друштвеном Дому у Београду.

Били су присутни: г. г. претседник М. Миљковић, потпретседник Д-р Т. Митровић, чланови: Д. Спремић, А. Рашковић, М. Николић, В. Матић, Б. Ранковић, Т. Владисављевић, С. Ратковић, Л. Сладековић и Н. Петровић, и гост Д. Грујић, редован члан из Београда.

Претседавао претседник г- М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

333) Претседник отвара седницу и саопштава да је умро Јован Вшетечки, индустријалац и Друштвени члан утемељач и редован. Покојни Јован син је пок Фрање Фшетечког, оснивача овога Друштва. Он је пошао стопама свога оца, волео је ово Друштво, у коме је дуже времена био члан Управе и као такав основао фонд пок. Фрање Вшетечког, да би овековечио име свог оца као примерног пољопривредника. Моли Одбор, да устајањем ода достојну пошту другу и великом пријатељу Друштва, покојном Јовану Вшетечком. Одбор устаје и одазва се са: Слава му!

II

334) Прочитан је и примљен записник 20. седнице Управног Одбора.

III

335) Прочитан је и усвојен записник 18. седнице Књижевног Одбора.

IV

Прочитан је записник 13. седнице Финансијског Одбора, па је одлучено:

336) да се прими знању, да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1.000 динара;

337) да се прими знању, да је извршен преглед касе и нађено у исправном стању;

338) да се одговори Владимирачкој Подружини, да трску задржи до продаје;

339) да се одобри Кумановској Подружини кредит по захтеву.

V

Прочитан је записник 18. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

340) да се одбију понуде бр. 5263 за стару бодљикаву жицу и бр. 427 за жетелице;

341) да се по понуди бр. 5155 траже сечка и прекрупачи на пробу.

VI

Прочитан је записник 18. седнице Програмског Одбора, па је одлучено:

342) да се усвоји молба Живинарског пољопривредног друштва и да им се стави на расположење павиљон и двориште за приређивање живинарске изложбе у јуну о. г., али да им се скрене пажња да је јуни неподесан за изложбу и да неће имати успеха;

343) да се у циљу израде распореда изложаба, предавања и течајева код Подружина, прибаве од њих податци о жељама и средствима, и да се у исто време у том правцу покрену и секције на рад и учине предлоге.

VII

Саслушана су мишљења инспектора за подружине, па је одлучено:

344) да се одобрава кредит Подружинама: У Камендолу 22.000 дин., у Љежници 4.500 дин., у Страгарима 6.500 дин., у Церовцу 12.931. дин. и у Брестовцу 10.000 дин., с тим, да у кредит уђе и стари дуг ако га имају и да кредит могу користити према броју чланова.

VIII

По осталим предметима одлучено је:

345) да се Београдској универзитетској библиотеци пошаље по један комплет послератног Тежака, у колико их има;

346) да правилник о вину прегледају и даду мишљење чланови Управе г.г. Л. Сладековић и Т. Владисављевић;

347) да се са предавањима преко радиа престане до јесени, пошто настају интензивнији пољски радови, и сељак неће имати времена да их слуша, и пошто се стручњаци разилазе на одмор и по бањама.

IX

Саопштења ипредлози:

348) г. Д. Спремић члан Управе саопштава, да је ишао на конференцију Савеза виноградара. На конференцији је било говора о организацији и он је изјавио да ће их Друштво помагати у раду, али да у Савез не може да ступи ни по својим правилима нити зато што оно није само виноградарско већ опште. У исто времо скренуо им је пажњу на акцију Друштва да се створи Савез свих пољопривредних организација и предложио им угледна правила, што су они у начелу прихватили. Одбор прима саопштење знању.

Са овим је седница закључена.

22. седнице држане 14. маја 1930. год. у Друштвеном Дому у Београду.

Били су присутни г. г. претседник М. Миљковић, ппретседник Др. Т. Митровић, чланови: Д. Спремић, Л. Сладековић, Т. Владисављевић, В. Матић, А. Рашковић, М. Николић, Б. Ранковић, Н. Петровић, С. Ратковић и Др. М. Градојевић, и гост Б. Јовановић, редован члан из Београда.

Претседавао претседник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

349) Прочитан је и примљен записник 21. седнице Управног Одбора.

II

350) Прочитан је и усвојен записник 19. седнице Књижевног Одбора.

III

351) Прочитан је записник 19. седнице Финансијског Одбора, па је одлучено да се прими знању да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1000 динара.

IV

Прочитан је записник 19. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

352) да се усваја предлог о набавци копачица „Кулумус", по потреби;

353) да се по понуди бр. 5218, набави 2000 кгр. маниле.

V

Прочитан је записник 19. седнице Програмског Одбора, па је одлучено:

354) да се у будуће не поклањају књиге никаквим организацијама, пошто Друштво растура књиге у народ преко Савеза Пољопр. Књижица и Читаоница;

355) да се усваја распоред за бесплатно раздавање књига, које су примљене на поклон од Министарства Пољопривреде;

356) да се усваја распоред пута Инспектора за Подружине, у циљу прегледа постојећих и образовања нових Подружина, на територији Дунавске Бановине.

VI

Саслушана су мишљења Инспектора за Подружине па је одлучено:

357) да се одобрава кредит Подружинама: У Течињу 9.400 динара, у Бегаљици 11.000 динара, у Јагњилу 22.000

динара и у Краљевом Селу 8.000 динара с тим, да се урачуна и дуг ако га имају и да кредит могу користити према броју чланова.

VII

По осталим предметима одлучено је:

358) да у припремни одбор за међународну утакмицу моторних плугова у орању ућу г, г. Др. Т. Митровић и Т. Владисављевић, који да предложе и остале чланове, па за тим питање утакмице проуче и учине предлоге;

359) да се усвоји мишљење г. г. Т. Владисављевића и Л. Сладековића о предлогу Правилника о вину, које да се достави Министарству Пољопривреде.

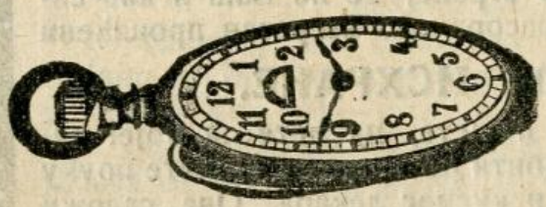
VIII

Саопштења и предлози.

360) Прочитани су позиви: Винарског Удружења Дравске Бановине на конгрес и Здравствене Задруге у Бањанима на освећење дома. Одбор прима знању.

Са овим је седница закључена.

Бадава златан сат

и многе драге драгоцене дарове добију муштерије стручне сајџиске фирме Х. СУТТНЕР. — Поближе о томе налазите у новој великој илустрованој кућној књизи, коју и Ви

бесплатно добијете

ако је затрижите од фирме Суттнер. — У истој нађи ћете праве швајцарске џепне часов. почевши већ од 44. Дин. часов. на руку од 98 Дин., и праве Анкер будилнике већ од 49 Дин. надаље часовнике њихалице, зидне и кухињске часовнике, ланце прстење украсне предмете и дарове из злата сребра и т. д. у огромном избору уз скоро ОРИГИНАЛНЕ ФАБРИЧНЕ ЦЕНЕ

Затражите одма сада ту бесплатну велику кућну књигу од фирме

H. SUTTNER, LJUBLJANA BR. 950.

ВОЋАРСТВО

од

Милутина Ј. Никетића

проф. Сред. Пољопр. Школе у Ваљеву.

Књига има 247 страна — Цена 20·— Дин.

96—4.

ШТАМПАРИЈА

М. ЦВЕТКОВИЋ

пресељена је

од 15. јуна 1930. године

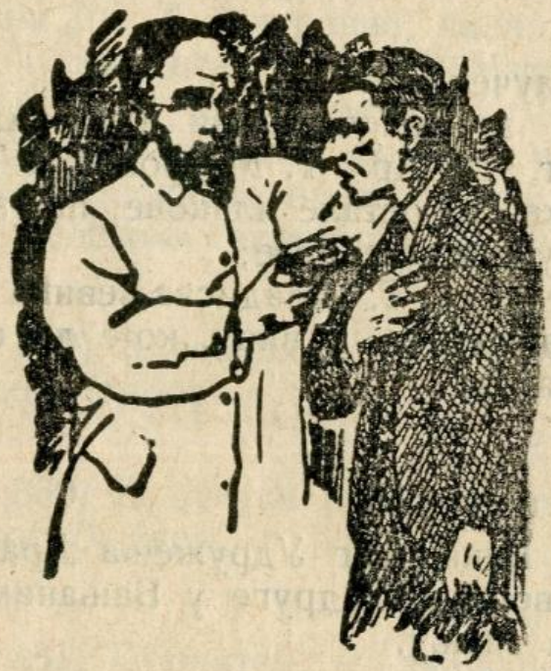
у сопствену зграду

Војводе Глигора ул. 62.

БЕОГРАД

Телефон бр. 47-31.

Плућне болести су излечиве

Туберкулоза плућа, сушица, кашаљ, сухи кашаљ, слузави кашаљ, ноћно знојење, брокхијални катар, катар гркљана, течење слузи, пљување крви, рварење, гушење, АСТМАТИЧНО шуштање, пробадање и т. д. излечиви су

ХИЉАДАМА ИЗЛЕЧЕНИХ!

Затражите одмах моју књигу „Нова уметност храњења“ која је већ многе спасла. Иста се може употребити за сваки начин живота и помаже да се болест брже савлада. Телесна тежина расте и постепено закречавање заустављ болест Озбиљни лекари специјалисте потврђују изврсност моје методе и радо одобравају употребу исте. Што пре почнете с мојим начином храњења, тим боље. САСВИМ БЕСПЛАТНО добићете моју књигу, из које ћете поцрпсти много потребних ствари, Кога болови муче, ко се жели на брзи начин из основа и без опасности ослободити болова, нека још данас пише! Наглашујем понова, да ћете моје разјашњење добити посве БЕСПЛАТНО, без сваке обавезе са Ваше стране, те ће Ваш лекар сигурно пристати на овај од првих професора као изврстан пронађени

НОВИ НАЧИН ВАШЕ ИСХРАНЕ.

Стога је у Вашем интересу, да одмах пишете, па ћете од мојег тамошњег заступника у свако доба моћи бити послужени. Црпите поуку и појачану **животну вољу** из књиге искусног лекара. Она садржи окрепљење и **животну утеху** и обраћа се на оне болеснике, који се занимају за садање стање научног лечења плућа. **Моја адреса:**

GEOSG EULGNER, BERLIN — NEUKÖLLN,

RINGBAHNSTRASSE Nr. 24., ABT. 681.

Оглашујте у „Тежаку“

који се штампа у 10.000 примерака и залази у најнапредније сељачке домове по свима крајевима наше отаџбине.

АКО ЖЕЛИТЕ ОД МЕНЕ САВЕТ

онда останите попут мене једном заувек код ФЕЛЛЕРОВИХ ЕЛЗА-САПУНА ЗДРАВЉА И ЛЕПОТЕ (сапун од љиљанова млека, од љиљанове креме, од жуманцета, глицерински, бораксов, катрански, брijаћи). — Нема савршенијих за негу тела! Њихово изврсно деловање извире из њиховог лековитог састава. — Ја се никад не служим другим сапуними!

За племениту негу лица узимам ЕЛЗА-КРЕМЕ-ПОМАДУ. За прање косе употребљавам ванредно добар Елза-Шампон.

Чините и Ви тако — помоћи ће и Вама!

5 комада Елза-сапуна по избору стоји 52 Дин. франко Уз послат новац унапред; поузећем 62 Дин

2 лонца Елза-Креме помаде 40 Дин. франко уз послат новац унапред; поузећем 50 Дин. Елза-Шампон 3 Дин. 30

Добива се свуда! Где нема изволите наручити изравно од наслова:

EUGEN V. FELLER, lekarnik, Stubica Donja, Elsatrg 366.

Ново дело из Воћарства!

Изашла је из штампе књига у 2 дела

ВОЋКЕ и ВОЋЕ

од писца г. **Благ. Д. Тодоровића**, начелника Министарства Пољопривреде у пензији, познатог стручњака и уваженог писца пољопривредних књига још од пре рата.

Књига I. део штампана је на 22 штампаних табака велике осмине са 298 слика у тексту и цена је: у меком повезу Дин. 60.— у тврдом Дин. 80.—

Књига II. део штампана је на 28.1/2 велике осмине штампаних табака са 310 слика у тексту и цена је: у меком повезу Дин. 70.—, у тврдом повезу Дин. 90.—

Књига је написана лаким, схватљивим стилом за школе и народ — воћаре.

Скупљачима и продавцима дајемо одговарајући попуст.

Продају књига врши само уз готов новац.

БИЉАНА А. Д.
Београд
Телефон 3-80 Краљице Марије 14.
4—4

Част ми је известити поштоване муштерије, да сам од 15. ов. м-ца преселио своју ШТАМПАРИЈУ (у сопствену зграду) **Војводе Глигора ул. бр. 62, Београд, Телефон 47-31. Молим пошт. муштерије да се обраћају на горњи број телефона.**

С' поштовањем,

М. ЦВЕТКОВИЋ.

Пољопривредници!

У вашем је интересу, да уништавате на виновој лози, воћкама и осталим га еним биљкама све вр те болести и штеточина, које вам наносе огромну ште у.

Зато на време употребите опробане и сигурне домаће препарате, **јер вам само здрава и доброднегована биљка може дати добар принос.**

АГРИТОКС

је најновији препарат за уништавање свих врста **лисних ваши** и **гусеница** на: **виновој лози, воћкама, поврћу и цвећу — нарочито против лисних ваши на ружама.** Услед тога, што је његово дејство јако, употребљава се у малим дозама, те је стога економичан.

АРЗОЛА

сигурно средство за прскање против **грожђаних мољаца** на вин. лози и осталих штеточина, које нагризају плод и зелене делове биљке.

СУЛФАРОЛ

препарат колоидалног сумпора, у води лако растворив за прскање против **оидијума на виновој лози, плесни** и **коврчавости на воћкама** и т. д.

АРЗОЛА и СУЛФАРОЛ могу се додати раствору бордовске чорбе за једновремено прскање против **перон спор , гр жђаних мољаца і оидијума,** ради уштеде у времену и радној снази.

КУСКУТИН

је досада дао најбоље резултате за уништавање **вилине косицеу детелини.** Употреба лака и јевтина.

Тражите упутства и ценовник на адресу:

„БИЉАНА“ А. Д.
БЕОГРАД
Телефон 3-80. — ДУШАНОВАЦ.

18—7

Штампарија М. Цветковића Београд, Воj. Глигорa 62. Тел. 47.-31.

Ослобођено поштарине
реш. Мин. Пошта и Тел. бр. 17306/24. г.
Бр. 14. Београд 15. јула 1930. год. LVII (57.) год.

За С. П. Друштво власник
претседник, **Мирко Миљковић**

Одговорни уредник
Др. Тан. Митровић

БАНАТ КАО ПРИВРЕДНА ОБЛАСТ

Недавно је публикован *Извештај Банатске трговачко-индустријске и занатске коморе* у Великом Бечкереку о њеном десетогодишњем раду од 1920—1930 године. Поводом ове десетогодишњице Комора је изнела у крупним потезима најважније моменте на којима је радила, да би индустрији, занатству и трговини обезбедила бољу будућност. И чим је изашао декрет о оснивању Банатске Коморе (20 фебруара 1920 год.), рад је кренуо интензивно и добре последице комориног десетогодишњег рада осетила је

трговина, индустрија и занатство. На основу горњег декрета Банатска комора добила је право: да чини предлоге за унапређење трговине, индустрије и занатства; да даје надлежним Министрима своје мишљење о законским предлозима, било на позив Министара било из властите иницијативе, тако да је Комора постала моћан фактор свих привредних, па и пољопривредних питања. Пошто пољопривредници немају своје коморе, то су се склонили под кров занатлија, трговаца и индустријалаца. Отуда Комора има донекле утицај и на правац пољопривредне производње, тражећи преоријентацију у пољопривреди у смислу већег извоза и бољег уновчавања ратарских производа.

Банатска комора је за ових 10 година основала 42 удружења трговачког, занатског и индустријског типа. Она је подесним мерама учинила све да трговцима, занатлијама и индустријалцима, чији је број 10—12%, а остало су пољопривредници, обезбеди добар живот.

Не поричући важност трговине, заната и индустрије на подручју Банатске коморе, која за то има подобних услова, нарочито за сточну индустрију, ми прелазимо на ону другу област, на пољопривреду — која је много важнија, јер темељ укупне привреде јест пољопривреда; од ње зависи просперитет трговине, заната и индустрије.

Банат као пољопривредна област заузима по производњи прво место у нашој Краљевини.

Површина Баната на подручју Банатске коморе износи 9.700 кв. км. Подручје Баната лежи на великој равници између Дунава, Тисе, румунске и мађарске границе. Средину сече канал Бегеј, који долазећи из Темишвара, тече кроз Велики Бечкерек и код Тителa улива се у Тису. Канал Бегеј регулисан је за пловидбу, па се извозници њиме врло много користе.

Према попису из 1921 године било је становника на подручју Банатске коморе 579.559. Претежни део (75%) бави се земљорадњом и сточарством, а остатак (25%) сачињавају јавни и приватни службе-

ници, трговци, индустријалци, занатлије, професионални и пољопривредни радници.

Као претежна аграрна област, Банат има на своме подручју 1,067.273 катастралних јутара добре оране земље за производњу пшенице, кукуруза, ражи, јечма, зоби и других земаљских производа, па и индустријских биљака (шећерна репа, олајна репица, лан, конопље, хмељ и т. д.). Највећи део оране земље употребљава се за производњу пшенице и кукуруза, који сачињавају најважније извозне артикле. *„Банатска пшеница“* светског је гласа, а кукуруз из Баната радо се тражи и добро плаћа. Код нормалне жетве производи Банат годишње 4—5 милиона метар-центи пшенице, око 7—8 милиона метар-центи кукуруза и потребне количине зоби, ражи и детелине за сопствену потрошњу. Од пшенице извози се нешто више од половине целокупне производње, а од кукуруза $^1/_3$ добивеног приноса.

Градинарство није толико развијено у Банату, да би било сувишка за извоз, него се поврће производи у толикој мери, колико да се подмире потребе произвођача и осталог становништва ове области. Површина башта износи 18.148 кат. јутара. Из саме ове цифре излази, да је комплекс башта довољан за већу производњу поврћа за извоз, кад би се у овај посао унео систем рационалније обраде. Тек у последње време примећује се јаче интересовање банатских земљорадника за већу и рентабилнију производњу поврћа и воћа.

Поред повртарства у већим количинама производи се шећерна репа и дуван. Култура хмеља у зачетку је. Шећерном репом засева се 8—10.000 кат. јутара, а дуваном око 5.000 кат. јутара и добило се у 1926 години готовог шећера 1012 вагона и дувана 36.000 мет. центи У банатском Подунављу има сенокосних *ливада* 167.005 кат. јутара, са којег се покоси у добрим, кишевитим годинама преко 4,000.000 мет-центи сена, од кога се око 2.000 вагона извезе у друге области.

У *виноградарству* Банат заузима важно место. Под виноградима има 29.678 кат. јутара. Претежни је део винограда у Вршцу, Белој Цркви и њиховој околини, док се остали виногради налазе у мањим комплексима, растурени по разним срезовима. У погодним годинама производња вина цени се на 600.000 хл. Од ове количине извози се у друге области наше државе и у иностранство више од 80%.

Банат је богат лековитим биљем. Банатска титрица, камомила (Matricaria chamomila L.), по квалитету прва је на светским пијацама. Исто тако важно је искористити богатство *делиблатског песка* у коме се налазе велике количине сапуњач ног корена (Saponaria officinalis L.). Гајење лековитог биља рентабилан је посао и има прођу, само је нужно спровести организацију за скупљање и сушење истог, па да неколико стотина сиротних породица живе само од овог посла.

Обрада земље врши се код мањих посада теглећом стоком а код већих пољопривредним машинама тако, да је у 1929 год. било: моторних и парних плугова 450, машина за вршење 1255, косачица и сејалица 3100. За последње три године овај је број порастао са 35%.

У погледу *сточарства,* Банат долази у ред важнијих сточарских области. Стока је тешка и доброг квалитета. Али се становништво бави одгајивањем у мањој мери но пре рата. Број стоке према величини обрадиве површине земље није у сразмери, а то долази отуда, што Банат нема довољно утрина (пашњака) и шума. Према последњем попису било је стоке у Банату: 136.854 грла коња; 98.878 рогате марве (87 бивола); 159,220 ком свиња; 287.859 оваца; 1,412 коза; и 767 магараца. За последњих 8 година број стоке порастао је за 28—30%. Стока се гаји како за сопствену употребу тако и за извоз. Пре светског рата постојала су угледна имања за одгајивање приплодне стоке, нарочито коња и рогате марве. Услед поделе тих имања престало је оплемењивање приплодне стоке намењене продаји, и зато се

банатска стока не може уврстити у прворазредну.

Живинарство је у Банату доста развијено и води се жива трговина извозом живине у иностранство. Одомаћено је гајење кокошака помешаних раса са белим и жутим месом (белим и жутим ногама). Код сељака у Банату одомаћен је леп обичај; да живину за продају прихране па често и гоје, тако да извозници хране само ону живину, коју су купили као мршаву. У Банату се живина храни понајвише прекупом од кукуруза и јечма. Између мање храњене и угојене кокошке разлика је четврт и пола килограма, па и до $^3/_4$ кгр. код једног пара. Између храњене и кљукане пловке разлика је 1—$1^1/_2$ кграма по комаду. Између храњене и угојене ћурке разлика је минимална, јер ћурке имају ту лошу особину, да не једу радо и довољно кад промене двориште и хране се у затвореном простору. Пре светског рата живина из Баната извожена је у живом стању, а после рата у закланом стању. Југословенска живина банатског порекла тражи се врло радо, јер је квалитативно првокласна. Највише се извози за Аустрију, Немачку и нешто за Швајцарску. За Швајцарску извози највише Словенија. Извозе се годишње. 500.000 кгр. гусака пловки и ћурака и 1,200.000 кгр. пилади и кокошака.

У 1929 години извежено је са ове области:

Пшенице 2-8 мил. м. центи у вред.	700	мил. дин.
Кукуруза 2. милиона м. ц. у вредн.	400	„ „
Вина и шире 50.000 хл. (а 1926 год. 150.000 хл. у вред. 12 мил.) у вред.	10	„ „
Коња 6.000 комада у вредности (а у 1926. г. 4.000 к. у вр. 12 мил. д.)	6.8	„ „
Говеда 10.000	40	„ „
Свиња 5.000 , ...	11.2	„ „
Живине живе и заклане, јаја (само јаја за 20 милиона дин.)	30.5	„ „
Кожа, перја, свиле, шећера, рибе, штука и т. д. и т. д., све у вред.	52.5	„ „

Целокупни годишњи извоз са ове области износи око 1 милијарду 251 мил. дин. у нормалним годинама.

Чим се догодио изненадни пад цена пољопривредних производа у 1925. години, почело се одмах у Комори размишљати о преориентацији пољске привреде, а привредници дођоше до сазнања и признања: *да је темељ привреде пољопривреда.* Кад не роди, нема трговац шта да прода, а земљорадник нема од чега да купи или код занатлије што поручи. Кад је земљораднику добро, трговцу, занатлији и индустријалцу иде добро. Све је то повезано једно с другим. Ради тога одржана је 2. октобра 1927 год. у Вршцу једна широка конференција, састављена из свих привредних кругова и пољопр. стручњака банатске области, па су о преориентацији пољопривреде у Банату донели све закључке:

1. Свим подесним срествима подигнути квалитет нашим сточним производима на онај ниво, који се на светским тржиштима најбоље плаћа;

2. Свим подесним срествима треба умножити и у квалитету подићи сточну храну и крмно биље;

3. Најбржи се успеси могу постићи са преоријентисањем производње свињарства. Споростасну пасмину свиња за производњу масти заменити брзостасним јоркширским свињама за производњу младог свињског меса пијачног квалитета и добре шунке. Уз то осигурати здравље код стоке сходним ветеринарским мерама;

4. Највећи и најважнији успеси имали би се очекивати од *говедарства.* Само селекција мушких и женских приплодних говеда даје јемство устаљености квалитета и ослобађа наше говедарство од судбоносне зависности од иностранства. Препоручују се селекцијске задруге и савези за подизање сточарства. Даље се предлаже типизирање коња расе нонијуса, јер коњи без одређене расе одбацују 80% шкарта за експорт. У земљорадњи: повећати моћ производње жита (цереалија), јер док наш пољопривредник на једном јутру добије 10—12. м. ц., дотле Американац на истој површини добије 24—28 м. ц. и онда је лако Американцу конкурисати кад има два пута већу

жетву и т. д. и т. д.

Но за успешан рад по свима пословима за преоријентацију пољопривреде треба потребних пољопривредних организација, пољопривредних удружења, задруга, *јер је спас пољопривредника једино у заједницама.* У Банату има пољопривредних задруга, али по мишљењу Коморе, удаљиле су се оне од свог задатка и њихов се утицај нимало не осећа у пољопривреди. Комора налази да је врло важно да се у Банату оснује једна пољопривредна установа јавног карактера, која би била иницијатор не само за рентабилнији земљорадднички рад, него и за вођење земљорадничке просветне политике на стручној основи, а те би установе биле: *пољопривредне коморе.* Како нема изгледа за оснивање ових установа, а скрштених се руку не сме седети, то остаје да ову улогу преузму: Банатско пољопривредно друштво и да се хитно ради на оснивању Пољопривредних подружина на целом подручју банатске области.

Задатак ових Подружина, које би имале једног наслона, моралну и материјалну потпору Краљ. Банске Управе у Н. Саду и Пољопривредног Друштва у Београду, био би: набавка свих могућих справа, алата, чистог салекцијоног семена за сејање, вештачког ђубрета, подизање племенитих воћака и индустријских биљака; да набавља расну стоку и живину за оплемењавање домаћих раса; да утиче на искоришћавање земаљског богатства сабирањем лековитог биља; да врши набавку разног материјала и средстава потребних пољопривредној производњи. Даље: да ради на стручном образовању својих чланова, па и нечланова, упућујући их на рационалну обраду земље.

За спровођење оваквог *хуманог програма* потребна је ратарска свест, ратарска материјална жртва и ратарска воља.

Кад се рад Пољопривредних подружина овако схвати, онда ће наша земљорадња добити други здравији и плодоноснији правац.

Пољопривредне подружине биле би *матица зем-*

љорадника како на радном тако и на просветном пољу, ширећи идеју популарним предавањима о *Савезу пољопривредних књижница и читаоница.*

Пољопривредне подружине вршиле би стотину послова под утицајем приватне иницијативе, а доказано је, да се приватном иницијативом постижу много већи резултати но под управом круте администрације.

За сва упуства за образовање Пољопривредних подружина обратити се Срп. Пољопривредном Друштву у Београду.

Мир. Миљковић.

Резултате пољских огледа треба утврдити вагом.

Последњих година и у нашој држави изводи се све више пољопривредних огледа. Ово је врло добро и корисно, јер огледи најбрже и најсигурније воде напретку. Ако упоредимо оглед и праксу (искуство), то пракса значи знање, које је стечено дугогодишњим радом, али стечено само случајно, док оглед значи знање и искуство, тражено и нађено свесно. Огледом се долази циљу брже и сигурније. Но зато оглед треба изводити тачно и савесно и при томе не лагати самог себе. А ово се ипак чини, чини се скоро увек нехотично и у доброј вери. Пољопривредник уради и изведе оглед тачно по добивеном упуству. Успех се покаже, и он га очима види. Он види како је на пример жито на гнојеноме ару бујније, зеленије и гушће, и како му је класје крупније. И он се тиме задовољава, а пропусти да у своме огледу изврши најважнију радњу, а то је: *да кантаром измери род, и да рачуном утврди, какав је материјални успех донео његов оглед.* На жалост, 90 свих изведених огледа сналази ова судбина. И ето због тога огледи код нас немају онаквог успеха, какав би имали, кад би се тачно знао њихов крајни резултат, који је у много случајева бољи него што се на око видело. У нас се изводи засад највише огледа вештачким гнојивима и разним новим сортама жита. Зато је врло потребно и корисно, да се резултат сваког огледа *утврди вагом.*

Но овај посао није тако просто и лако извести, као што је лако препоручивати га, што и јесте главним узроком зашто се он не изводи.

Пре свега он пада у време кад се има највише посла. Осим тога нема сваки пољопривредник ни све згоде за то, нема кантара, простора за вршење снопова и т. д. Зато они који изводе огледе, треба унапред да се побрину барем за обичан кантар и место где ће пробу извршити.

За сам посао утврђивања резултата има више начина рада, од којих ћу овде показати следећа три начина.

Први начин. Засебно пожети негнојени ар жита и добро пазити да се једно с другим не помеша. Пошто се жито добро осушило, везати га у снопље, прибележити број снопова с гнојеног и негнојеног ара, па свако за себе саденути у по једну крстину. Пошто се жито добро у крстинама осушило, приступиће се вршењу, а пре вршења измерити тежину сваког снопа и прибележити на артију. Вршидбу обавити на разастртој поњави (чаршаву), да се све зрно може покупити. Тако засебно овршити снопове са гнојеног и негнојеног ара и измерити зрно. Ако се од тежине снопа одбије тежина зрна, остаје тежина сламе. И сад се зна колико је килограма родило на једном ару. Колико килограма на ару, толико метричких центи уродило је на хектару. Још је добро да се измери и хектолитарска тежина с гнојеног и с негнојеног ара и да се види, које је зрно крупније. Напослетку треба још пазити није ли на коме ару било ћелавих места (н. пр. проузрокованих од мишева), па за толико квадратних метара дотичноме ару прирачунати већи род. Ово је свакако најбољи начин за утврђивање резултата некога опита. Примера ради навешћу и бројеве једнога опита из прошле године:

на ару гнојеном чилском шалитром било је 12 снопова у тежини 60 кг.
на негнојеном ару било је 9 снопова у тежини 40 кг.
из гнојених 12 снопова извршено је 20 кг. зрна
из негнојених 9 снопова извршено је 12 кг. зрна.
Гнојени ар дао је 20 кг. зрна и 40 кг. сламе (33% зрна и 67% сламе);
негнојени ар дао је 12 кг. зрна и 28 кг. сламе (30% зрна и 70% сламе);
на гнојеном ару нађено је више 8 кг. зрна и 12 кг. сламе.

Ако је за гнојење 1 ара било утрошено 2 кг. чилске шалитре, то је 1 кг. шалитре произвео 4 кг. зрна и 6 кг. сламе, које се дејство шалитре може сматрати нормалним и рентабилним.

Други начин. Код жетве, сушења и мерења снопова поступити исто онако, као и код првог начина. Но сад, *у место да се оврше сви снопови, треба узети из средине крстине с гнојеног и с негнојеног ара по један сноп.* Сваки овај сноп пре вршења измерити и прибележити његову тежину. На пример:
тежина снопа узетог с гнојеног ара била је 6 кг;
тежина снопа узетог с негнојеног ара била је 5 кг;
из снопа с гнојеног ара овршено је 2 кг зрна и 4 кг сламе, дакле 30% зрна и 60% сламе;

из снопа с негнојеног ара овршено је $1^1/_2$ кг зрна и $3^1/_2$ кг сламе, дакле $30^0/_0$ зрна и $70^0/_0$ сламе.

Сада се на основу тога израчуна колико би било на читавим арима, и рачун опет показује, да би било:
на негнојеном ару 12 кг. зрна и 28 к.. сламе;
на гнојеном ару 20 кг. зрна и 40 кг. сламе.

Трећи начин. При жетви издвојити и пожњети са сваког ара само по 4 квадратна метра (т. ј. 2 метра дужине и 2 метра ширине). Даље поступити као и по првоме начину, само сад се има узети са свакога ара само по један снопић. Ако се ови снопићи измере, оврше, и опет измери зрно, то би се за горњи случај добили ови бројеви:
тежина снопића с гнојеног ара 2·4 кг.
тежина снопића с негнојеног ара 1·6 кг.
из гнојеног снопића извршено 0.8 кг. зрна;
из негнојеног снопића извршено 0.48 кг. зрна.
4 квадр. метра гнојеног усева дала су дакле 0.8 кг. зрна и 1.6 кг. сламе
1 квадр. метар гнојеног усева дао је 0.2 кг. зрна и 0.4 кг. сламе
1 хектар гнојеног усева дао би дакле 20.0 мц. зрна и 40.0 мц. сламе
4 квадр. метра негнојеног усева дала су 0.48 кг. зрна и 1.12 кг. сламе
1 квадр. метар негнојеног усева дао је 0.12 кг. зрна и 0.28 кг. сламе
1 хектар негнојеног усева дао би 12 0 мц. зрна и 28.0 мц. сламе.

Код сва три начина рачунања резултат је исти, само ако се тачно ради. Ја ипак препоручујем, да се по могућности употреби увек први начин, и да се ради тачно и савесно, како би дознали праву истину и не би обмањивали сами себе. Ако будемо радили тако, неће нас моћи ни други обмањивати.

К. Поповић, Шабац

Биљне болести и штеточине.

Грашков жижак или гагрица*)

Грашков жижак или гагрица (Bruchus pisi) јако је раширен у целој нашој земљи, а у јужним крајевима, у Македонији, грашак се од њега не може ни гајити.

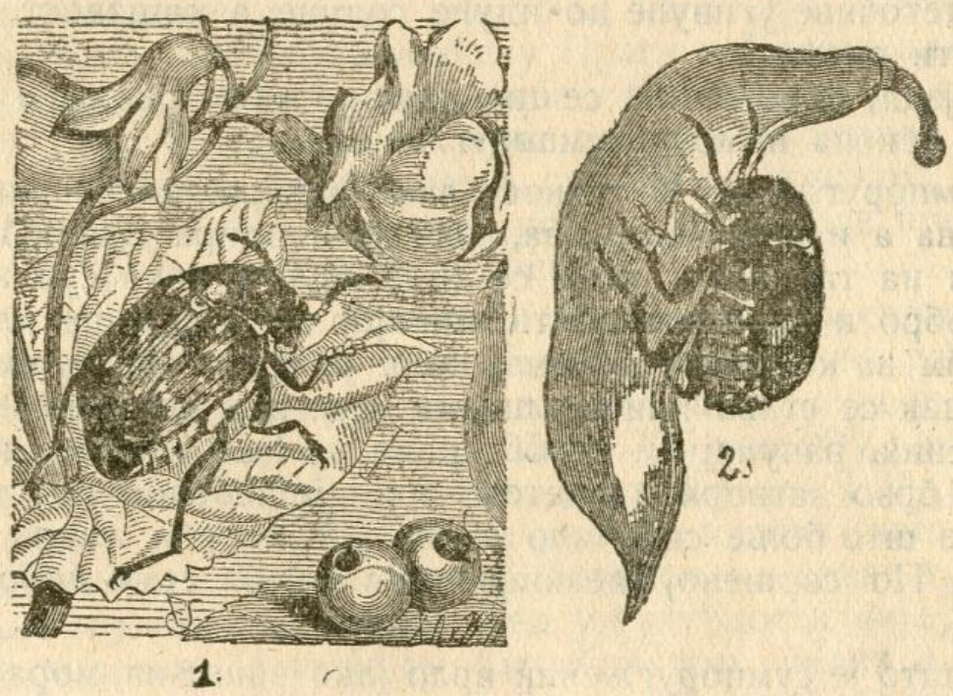
Да би лакше разумели разне начине одбране од штеточине, морамо најпре видети како живи.

Грашков жижак има свега једну годишњу генерацију, одрасли се дакле само једном јављају у току године и то с про-

*) Одговор на питање Савеза српских земљорадничких задруга из Сарајева.

леће, и носе јаја појединачно на младе махуне. Ларвица чим се излежи продре у махуну и иде у зачету семенку, у којој ће остати до краја развића. Она расте врло лагано не спречавајући пораст семенке, и потпуно израсте тек у зрелој семенци у току јесени или зиме, и претвори се у лутку. Хранећи се она изгризе у семенци велику рупу не дирајући обично у клицу и остављајући покорицу-семењачу-семенке над рупом недирнутом. Нападнута места виде се као округласте повеће мрље, испод којих се назире мрка лутка, и по њима лако је познати заражена зрна.

Штеточина остаје у зрну све до идућег пролећа, и за време сетве ми је доносимо са зажареним зрнима и заражујемо њоме поља. Из посејаних заражених зрна она тада излази, и чим се махуне образују започне да носи на њих своја јаја, а ларвице које се из њих легу заражују нова зрна грашка.

Сл. 33. — (1) Грашков жижак; (2) један од жижака носи јаја на махуну боба.

Дакле, ми сами ширимо заразу сејањем заражених семенака и ако желимо да се од ње сачувамо, морамо најпре пазити да штеточину не донесемо у поља. То ћемо урадити ако за сетву одаберемо само здраво зрневље или ако га пре сејања дезинфикујемо, т. ј. убијемо штеточине у њему. Уосталом, и не обзирући се на штеточину, не ваља сејати не само зрна са штеточинама, већ и она која су само делимично од ње нападнута и оштећена, као што то лепо излаже у своме чланку г. проф. Т. Локот (Пољопр. Гласник, бр. 19, стр. 1 1929), јер сејањем здравог, целог семена добија се 5 до 6 пута већи принос но од семена покваренога жишком.

Постоје неколико начина да се грашак одређен за семе очисти од штеточина.

Први и најлакши је потапање семена у воду. У води семе треба оставити неколико часова (по 24 или чак 48 часова према неким француским писцима), мешајући га понеки пут. За то време све заражене семенке треба да се дигну и скупе на површини воде, док здраве остају на дну.

На жалост, дешава се често да и заражене семенке са штеточинама остану на дну, и зато су тражени други, сигурнији начини, да се семе очисти.

Тако препоручује се да се семе стави у загрејану пећ на 50 до 60° и подржи у њој неколико минута. Већ за пет минута све штеточине у њему требале би бити убијене. При овом начину чишћења треба бити јако пажљив и одредити тачно топлоту у пећи, јер можемо лако убити клијавост семенке.

Препоручује се и да се грашак одређен за сејање остави у добро затвореним сандуцима од једне године за другу. Одрасле штеточнне угинуће до идуће године, а клијавост семена не ће бити смањена.

Најзад, понајчешће се препоручује и употребљава дезинфекција семена помоћу сумпоругљеника.

Сумпоругљеник је течност лако испарљива, и њена пара је отровна а и лако запаљива, лако експлодира. Дезинфекција се врши на тај начин, што се семе сипа у неки суд, који се може добро и лако затворити, понајбоље у буренце или буре с обзиром на количину семена, коме је једно данце избијено. На грашак се стави плитак, широк суд и у њега се сипа сумпоругљеник, рачунајући по 50 грама на 1 хл. семена, а затим се буре брзо затвори данцетом, покрије дебелом простирком да би се што боље спречило одлажење паре и тако остави 24 часа. По свршеној дезинфекцији треба семе добро проветрити.

Пошто је сумпоругљеник врло јако запаљив, мора се посао обавити што даље од ватре, понајбоље у сасвим одвојеној стаји.

У последње време препоручује се и једно ново средство за уништавање уопште свих инсеката. који нападају зрневље и чији је начин употребе и дејство сличан већ поменутом са сумпоругљеником, само је средство много безопасније. Средство се зове „арегинал". Лично га нисам још употребљавао, али на пробама и у пракси у Немачкој дало је одличне ресултате. Ради ближег обавештења видети чланак г. А. Лангофера у Пољопр. Гласнику, бр. 20 од 15 окт. 1929, стр. I и белешку у истом часопису — „Уништавање штеточина у магацинима храна„, у броју од 1 нов. 1928. стр. 13.

Покрај грашка и пасуљ, а нарочито сочиво нападају

исто тако жишци разних врста, чији је начин живота истоветан са већ описаним животом грашковог жишка. Дакле и сузбијање треба спровести на исти нзчин.

Др. Павле Вукасовић.

Из сточарства.

Изложба живине у Београду.

Пољопривредно жививарско друштво у Београду приредило је изложбу и сајам живине, голубова и питомих зечева од 22—30 јуна ове године. После рата Београд није видео овакве живинарске изложбе као што је била ова скоро приређена изложба у Београду, те је ово врло похвално за Живинарско друштво. И ако је ово прва изложба коју је Друштво са недовољно искуства приредило, мора се отворено признати да је била врло добра и према каквоћи и према броју изложених грла, чак боља него што је била недавно приређена изложба живине у Прагу и Келну, али не у смислу организованости саме изложбе, већ по броју и каквоћи изложених грла. Живинарство је од скора у нас узело великог замаха и његово напредовање иде брзим кораком, чему много доприносе и ове изложбе, које су се почеле приређивати у већим размерама у нашој земљи.

Од живине било је изложено 372 кавеза и у свакоме је најмање било по 1 мушко и 1 једно женско грло, већином стабла од једног мужјака и две до три женке. Од укупног броја кавеза отпада и то: на кокошке 335 или 90% на пловке 28 кавеза или 7.5%; на гуске 5 кавеза или 1.3%; и на ћурке 4 кавеза или 1.2%. Што се раса кокошака тиче, било их је врло много, око 34, што с обзиром на садање стање нашег живинарства и на успешан рад у будућности није ни пожељно ни подесно. Било је ту: јаребичастих, белих и црних талијанки; легхорна белог, црног, плавог и јаребичастог; минорки црних и белих; плимута грао, жутих и белих; редајланда; сусекса; штајерки; „хамбуршки силберлак"; „холендерске капарасте"; вијандота белих, златних и сребрнастих; лангшана црних; фаверола; орпингтона жутих, белих и црних; барневелдера; бантама; темеринки; брама светлих и брамабантам; андалускиња плавих; домаћих ћубастих; белих турских; бртских певача; подмлатка белог легхорна, грао плимута, редајланда, жутих и белих орпингтона. На изложби је најбројније био заступљен бели легхорн са својим подмлатком и то са 114 кавеза или 29.5% од укупног броја изложене живине, затим редајланд са 70 кавеза или 18.8%, и најзад грао плимут са 58 кавеза или 15.5% од укупног броја живине. Од пловака

је највише било изложено пекиншких, затим какикамбел, индиских тркача, један примерак шведских и један безам пловака. Гусака је било 3 кавеза емдемских, два тулуских. Од ћурака је изложено било два кавеза белих мексиканских и два кавеза бронзаних ћурака.

Ова изложба живине приказала нам је доста врло интересантних појава, добре и рђаве стране нашега живинарства. Пре свега, могли смо опазити доста импортираних раса из иностранства добре, врло добре и изврсне каквоће, на чему и почива квалитативан успех саме изложбе. Та увезена живина из иностранства, није имала никаквих података о својим способностима, јер изгледа да је од скора у рукама одгајивача. На изложби није било селекционисаног домаћег материала, који би донекле био оплемењен неком бољом расом, што је велика штета. То долази отуда, што немамо ниједне државне, приватне нити задружне живинарске станице, која би се по дужности бавила селекцијом домаће живине. А наши пољопривредници нису вични томе послу, који захтева доста умешности, знања и одговарајућу инсталацију живинарника. Ову основну меру унапређења живинарства изоставили смо, и почели одмах са увожењем иностраних раса. Али то не значи, као што неки почињу тврдити, да у унапређењу живинарства нећемо успети, јер имамо масу примера у иностранству, који потврђују овај рад како смо ми почели.

Изложба нам је приказала живинарство приплодно и чистокрвно, али да се оно налази у рукама интелигенције, код професора, свештеника, учитеља, осталих државних чиновника и пензионера, трговаца и занатлија, у мањој мери у живинарским задругама, а најмање у рукама сељака. Томе се не треба чудити, јер почетак унапређења живинарства, набавка и гајење бољих раса, и подизање живинарника стаје доста новаца, те су то у стању поднети само имућнији људи, који су се потрудили да стекну и потребног знања за то. Ми смо недавно изнели у једноме чланку у Тежаку, да ће унапређење живинарства у нас извести баш та лица, па ће од њих оно прећи постепено и на сељаке.

Изложба нам је још показала, како смо раније изнели, да се раса белог легхорна, изванредних носиља, распростире врло брзо и да је она надмашила све остале расе много раније уведене и много раније гајене у нас. Ма да Држава не штити његово ширење, шири га приватна иницијатива, која је у овоме врло марљива. За легхорном долази редајланд раса, ма да је и она новога датума у нас, али њено ширење потпомаже и Држава и приватна иницијатива, те јој претстоји лепа будућност у нас. Она то и заслужује, јер је изврсна и за месо и за јаја, а може се лако гајити. Плимут је остао на

последњем месту, али као раса која се већ дуго гаји у нас, она је стекла добар глас као кокош за месо и јаја и има својих пријатеља и љубитеља, поред тога што и Држава и приватна иницијатива потпомажу њено ширење. Сем тога, на изложби се видело велико интересовање за редајланд расу и плимунт а мање за легхорна.

Али на изложби се видело и других појава, које никако нису похвалне за наше будуће живинарство. То је велика разноликост и шаренило изложених белих легхорна и велика мешавина са белим талијанкама баш и код самих стручњака, који себи присвајају и известан ауторитет. То не смемо никако дозволити у интересу саме расе и у интересу напретка нашег живинарства. На изложби је било неколико типова легхорна, америчанског, немачког и енглеског, неки су енглеске назвали америчанским и обратно, а све је још измешано белим талијанкама, па се направио читав дар мар. Легхорн је раса уведена тек пре две или три године у нас, а какво ће шаренило она имати после једне деценије гајења, лако је појмити. И за ово кратко време гајења легхорна у нас, опажа се његова високоногост, сувише узане груди и леђа и слаб пораст, особине нежељене и нама непотребне. То доказује одсуство правилног гајења, особито исхране и сваког одабирања. Тако изрођени легхорн не може нам дати довољно јаја нити ће она бити довољно крупна. Ове негативне особине легхорна појачаће се још више када он доспе у руке слабо спремних одгајивача. Те исте особине опажају се и на редајланд раси, која је у нас новијега датума, те морамо предузети све мере да се оне спрече и њихова појава у будуће сузбије као посве штетна.

Изложба приређена у Београду показала нам је најзад, које расе живине имају највише услова за напредовање у нашој земљи, па њих треба и гајити. Колико је мени познато, Министарство Пољопривреде потпомаже распрострањење плимута, редајланда, јаребичасте и беле талијанке и штајерке, а не забрањује приватној иницијативи да гаји и друге расе, па ни легхорна. Али зато она треба да пречисти питање шта треба гајити. Ради тога неопходно је потребно да Пољопривредно Друштво у својој секцији за сточарство, у споразуму са Живинарским Друштвом и другим друштвима продискутује и одреди један тип, који се у нас има гајити, узимајући при томе у обзир способност носивости и чврсту грађу и склоп тела, нарочито легхорн расе.

Најзад неколико речи о самом приређивању изложбе и оцени грла за награду, изречених у најбољој намери. Поједине расе треба средити систематски по расној припадности или њиховим способностима, јер мешавина замара посматрача

и одузима му могућност поређења. Не дозволити појединим одгајивачима да вршљају по изложби како они хоће; да мењају бројеве и додељене награде; да по кавезима остављају своје фирме и визиткарте. На изложби мора постојати једно лице које за све одговара. У оцењивачком суду морају бити незаинтересована и непристрасна лица, никако одгајивачи, који се такмиче. Оцењивање живине треба вршити по једној израђеној системи, по којој има да ради сваки судија оцењивач, а не да се награде додељују по крестама и реповима и према сопственицима. Оцену треба вршити према чистокрвности расе и њеним способностима, које морају бити доказане писменим, стварним, никако произвољно састављеним документима. На тај начин натераће се наши фармери да приплодну вредност својих грла доказују њиховим способностима, које су пренесене на хартију. Начелно треба одбацити награђивање грла увезних из иностранства, јер се ту такмиче кесе и имовно стање одгајивача, никако живина. То значи да један одгајивач са увезеном живином из иностранства иде са изложбе на изложбу и да добија свуда највеће награде за оно што он није одгајио и да други од њега не могу добити никакве награде. Строго узевши, непосредно увезена живина из иностранства нема за саму изложбу никакве вредности. Њена је велика вредност за њеног сопственика, за његове запате и за поправку живине у земљи. Тек њен подмладак показује своју вредност за приплод и вештину и труд њеног одгајивача, што му служи за хвалу и за награду.

На сајму живине откупила је Београдска Трговачка Комора из фонда Његовог Величанства Краља за 45.000 дин., кокошака, гусака и пловака, које су у споразуму са Министарством Пољопривреде раздељене под нарочитим условима пољопривредним школама, живинарским задругама и подружинама по целој земљи.

Т. Митровић.

Штављење кожа од питомих зечева.[1])

Постоје више начина припреме и штављења кожа од питомих зечева, али ми ћемо изнети само следећа два као најбоља и широј публици најприступачнија. Имамо *влажно и суво штављење.*

I. Влажно штављење.

Овај се начин штављења примењује како за сирове та-

---

[1] Одговор на питање Ива Будинића, учитеља и члана Подружнине из Голобока.

ко и за суве зечје кожице, али се ипак препоручује за сирове кожице и то одмах и непосредно по скидању (дрању). Он се састоји у следећем:

1. Пре но што ће се кожице ставити у течност за штављење, оне се претходно потапају у свежу и чисту воду, у коју је усуто неколико капи формола. Овако потопљене кожице остају у течности пуна двадесет четири часа (ако су суве кожице онда три до четири дана, за које их време по неколико пута дневно превртемо, гужвамо, гњечимо, док сасвим не омекшају). После овог времена кожице се поваде и преврну тако, да кожа дође споља а длака изнутра, па се оштрим сечивом кожица отвори уздужним пресеком средином трбуха. Сечење кожица треба увек вршити са унутарње стране а никако са спољне длакаве стране.

Овако отворене кожице разапну се на каквој равној дасци и то тако, да длака дође до даске а кожа споља. Пошто су крајеви причвршћени ексерчићима и кожа затегнута, приступа се скидању заосталих делова меса и масти, као и истањивању коже. Ово се изводи једним тупим а дугачким ножем, којим стружемо кожу одозго на ниже, пазећи при том да кожу сувише не истањимо или не поцепамо. Уосталом, после првог покушаја сваки ће стећи искуство, како и колико дуго треба вршити то чишћење.

2. За овим кожице долазе у течност за штављење, која се припрема на следећи начин.

У дванаесет литара воде стави се један килограм стипсе и пола килограма кухињске соли. Суд са овом мешавином стави се на ватру да вода кључа све дотле, док се стипса и со потпуно не растворе. Кад је раствор готов, суд се скине с ватре и пошто се раствор прилично расхладио да се у њ може држати прст (око 30°c), потапају се кожице. Потопљене кожице треба у самом раствору превртати, гњечити и гужвати, како би се кожице што брже и боље потопиле. Ово се свакодневно обнавља по једно десетак минута и кожице задрже у раствору најмање пет до шест дана.

После овог времена вадимо кожице из раствора и течност са њих цедимо повлачећи и притискајући длакаву страну ивицом длана низ длаку, да напослетку исцедимо и остатак течности увијањем коже, као што се цеди вода из веша.

Кад је то завршено, кожице се разапињу на даске али тако, да сада длакава страна дође споља а кожа до даске. После овога даске са кожицама остављамо на какво суво, промајно а сеновито место, како би сушење текло што спорије, најмање двадесет часова. За време сушења треба у неколико махова обновити растезање кожице, истежући је у свима правцима и поново је крајевима причвршћивати за

даску. Од нарочите је препоруке, да се приликом ових истезања не употреби сувише велика снага, јер би се иначе кожице поцепале или сувише истањиле. Кад су кожице суве, оне су готове за даљу прераду и употребу.

Овим начином припремљене и уштављене кожице могу боље и дуже послужити но из фабричких штављења.

II. Суво штављене.

Овај се начин штављења употребљава за свеже кожице а много је лакши и бржи.

Пошто је зец убијен и са њега кожица скинута, а за тим отворена на начин као што напред напоменусмо, кожицу треба разапети на једној даски тако, да длака буде до даске а кожа споља (затегнуте крајеве прикуцати ексерчићима). Кад је то урађено, не губећи време приступамо трљању коже са следећом мешавином ситно припремљеног прашка од 500 грама стипсе и 250 грама кухињске соли. Прашак за штављење узимамо прстима и њиме трљамо све делове влажне и свеже коже.

После неколико минута трљања и пошто смо неколико пута прешли све делове коже, скидамо кожицу са даске, поспемо целу површину коже слојем исте мешавине прашка стипсе и соли. Кад је запрашивање завршено, онда преклопимо по уздужном правцу леву и десну страну кожице тако, да се оне састављају средином леђне линије и да кожа дође на кожу а длака споља. Затим се цела кожица увије у трубу тако, да длака дође на длаку а никако у додир са кожом нити пак са прашком или течношћу која изађе. Овако припремљене кожице оставе се у какав сув и хладан подрум (никако у влажан и топао), да престоје пуних десет дана.

После овог времена, кожице се развију, кожа очисти од преосталог прашка и одмах док је још кожа влажна, приступа се чишћењу и тањењу коже. Ово се чишћење врши одлепљивањем заосталих покожица прстима, што ће у први мах за почетнике бити доста тешко, али чему ће се они привићи после чишћења неколико кожица.

Кад је кожица очишћена, остала глатка и свуда равномерне дебљине. онда се разапиње за сушење, које се врши на исти начин као што смо напред поменули, али и овом приликом лагано и да траје најмање дванаест часова.

Овако уштављене кожице даље се прерађују и удешавају за употребу или продају.

Најдуготрајније кожице са најлепшом длаком добијамо од зечева које убијамо у месецу децембру и јануару.

Драг Ј. Грујић

Из ветеринарства

Желудачни катетер за коње и говеда.

У тешким случајевима брзог проширења желудца код коња и бурага код говеда услед претовареності необично великим количинама хране или услед сметње да се желудац испразни, лекови не дају никакав успех, те се као једино озбиљно лечење примењује испражњивање желудачне садржине помоћу желудачног катетра, а по потреби са накнадним испирањем желудца. Да се испразни желудачна садржина помоћу желудачног катетра, служи једно црево дугачко 2.25 м. дебело 27 мм., направљено од обичног црвеног каучука или јевтинијег дурита, широко 16 мм. у пречнику. Потребну чврстину добија црево од увученог, одговарајући дебелог, тршчаног штапа, који је на своме предњем делу снабдевен са једним коничним дугметом.

Овај катетер за жллудац има ту добру страну, да се мање квари од зуба, маст не делује на исти, може годинама да се употребљава, само при чешћој употреби постаје дужи и нешто тврђи.

Увлачење желудачног катетра успева са потребном помоћи (најмање су потребна 3—4 помоћника) готово код свију коња без нарочите тешкоће у стојећем ставу коња; често се ово чак исто тако лако врши као код говечета. Два или по потреби више помагача вуку коњску главу на ниже и завуку између његових редова кутњака Бајеров клин за чељуст или један отварач чељусти, чији су попречни делови завијени вуном, тежином и томе слично. Помагач који држи овај инструмент, подигне доњи део главе и постави је по могућству у правцу врата. Сада се извуче језик из чељусти на страну, катетер се на предњем делу добро подмаже уљем, машћу или још боље глицерином, ухвати обема рукама и дуж тврдих непаца увлачи опрезно, али прилично брзо према ждрелу, затим полако и опрезно гура напред, док увучени део не достигне ону дужину, коју смо претходно одмерили метром као одстојање од зуба секутића до улазног дела у желудац.

При продирању катетра кроз ждрело обично се појави подригивање, чему не треба придавати даљи значај. Ако би желудачни катетер ма где пре желудца ударио на какав отпор, онда се овај отклања на тај начин, што се катетер или у више махова повуче помало уназад и тада опет погура у напред, или још боље и сигурније савлађује, када се тршчани штап извуче, а кроз црево улије 1-2 л. млаке воде и тако тиме олабави једњак или улазни отвор у желудац. Катетер у осталом треба, пошто се унеколико уназад повуче

тршчани штап, дубоко да се угура у желудац, јер иначе овај рад може бити без успеха или слабо задовољавајући. Дужина увученога дела желудачног катетра, почев од зуба секутића, треба да износи око 116—125% од телесне коњске висине, мерене пантљиком. Ако по извлачењу тршчаног штапа не излази ништа од садржине стомака, то се његово испражњивање може покренути или убрзати на тај начин, што се слободан део цеви за време удисања затвори руком, а за време издисања отвори и тако помогне дејство усисавања негативног притиска у прсима. У другим случајевима помогло је опет повлачење напред и натраг слободног краја цеви или претходно улевање 2—4 л. воде, при чему коњска глава и онај део цеви, који је ван чељусти, треба још пре потпуног улива воде јако на ниже да се савије. Понекад напротив биће потребно понављајући угуривати и извлачити тршчани штап. Уосталом коњска глава мора увек ниско да се савије, ако се жели постићи неспречено отицање садржине стомака. (Количина испражњене садржине стомака може да изнесе највише 15 до 30 л.).

Увлачење желудачног катетра када коњ лежи неће готово никада бити потребно, а није ни целисходно, што при томе тешко дисање може да постане опасно, а сем тога отпада дејство усисавања.

Да се катетеризирање желудца мора опрезно вршити, разумљиво је само по себи, и смртоносне повреде једњака или грудних крвних судова могу се избећи само на овај начин.

Испирање желудца потребно је у случајевима када излази густа до ретко кашаста, више или мање црвено обојена садржина желудца, или када чврсто стање желудачне садржине спречава да се испразни. Испирање желудца врши се на тај начин, што се на слободан крај, у желудац увученог катетра, стави левак, кроз који се тада више пута улије у у желудац 2—5 л. млаке воде и непосредно затим, на већ раније поменути начин, пусти да опет истече напоље. У једном тешком случају брзог проширења желудца после претовареності неокруњеним клиповима кукуруза, у току 6 до 7 часови вршено је 5 пута испирање желудца и при томе утрошено укупно 122 л. воде.

У свима случајевима треба коњи после испражњивања желудца још неколико часова да се посматрају, да би се можда при поновним знацима колике или погоршања општега стања благовремено могло поновити испражњивање.

Вредност лечења помоћу желудачног катетра може се проценити по томе, што је на будимпештанској клиници, где се већ више година примењује искључиво овај начин лечења,

у 1926 години од 85 тако лечених коња 81 (95,$^0/_0$) излечено. И са других страна потврђени су исто тако повољни резултати.

Исти овакав поступак са желудачним катетром врши се у сличним случајевима претоварености бурага код говеда, а тако исто када се говече задави. Глава се код говечета такође по могућству држи у правцу врата, чељуст се отвори отварачем или може и дрветом, које се стави између кутњака, па се тада увуче лева рука и језик притисне на ниже. Десном руком узме се сонда са нешто на ниже обореним предњим крајем и увлачи преко леве руке опрезно у ждрело, док њен предњи део не удари на препону. Сада се цев извесно време држи мирно, тада се мало унатраг повуче и поново равномерним, не сувише јаким притиском, да би се избегло проваљивање једњака, даље гура право. Ако црево не иде даље, може се закључити да ту постоји суженост једњака. Код говечета провлачи се катетер кроз рупу пробушену на средини попречног дрвета, које служи за отварање уста.

Ветеринарски пуковник,
Милан И. Илић

Из виноградарства.

Нега винограда тучених градом.*

Виноград је врло осетљив према свима повредама, а нарочито оним од града. Он од ових повреда, наравно кад су јаке, пати не само у години кад га је град тукао, него осећа последице од тога и идуће године. Јер град убија на чокоту не само ластаре, који те године носе род, него и оне који су остављени да се идуће године орежу на род.

Стога виноградар после града мора добро промислити шта да ради са оштећеним виноградом, како би, ако не обезбедио род у тој години, оно бар за идућу годину био сигуран да ће имати родних ластара. А нега винограда тученог градом зависи прво од јачине града, а друго од доба године када град падне.

Наравно да нас овде интересују само јаче повреде од града, те се све даље наше излагање има разумети тако, да је град јако оштетио виноград; јер незнатне повреде од града виноград лако поднесе.

Што се тиче пак доба године када град падне, ту разликујемо четири случаја.

---

*) Одговор на питање г. Мил. В. Поповића, учитеља у п. и председника Чачанске пољопривредне подружнице.

1. Ако град падне сасвим рано, још док су ластари једва по неколико сантиметра дугачки, дакле док су још сасвим млади и крти, он ће их све мање више поломити о поотчењивати, те у том случају виноградару не остаје ништа друго, него да доврши оно што је град отпочео, т. ј. да оченуте и поломљене ластаре пооткида, па ће доцније из побочних пупољака на кондирима и резницима избити нови ластари, који код родних сората могу донети и нешто рода.

У случају кад град падне нешто доцније, али још увек пре почетка лета, дакле у месецу мају и у првој половини јуна, онда ће он ластаре, који су већ доста очврслим само мање или више повредити — израњавити, можда понеки и преломити, а тек ако је праћен јаком олујом, може понеки оченути, а лишће ће поцепати и покидати. — У овом случају за препоруку је извршити тако звану летњу резидбу винограда на тај начин, што ће се сви јаче повређени зелени ластари орезати на два окца, из којих ће у току лета истерати нови ластари и који код родних сората, као на пр. код прокупца, могу дати нешто рода.

Ако јесен буде топла и без кише, онда ово грожђе може добро сазрети и ластари се лепо здрвенити, те ће виноградар од ове летње резидбе винограда имати двоструку корист, прво нешто рода, а друго што ће идуће године имати на избор ластаре за кондире, односно за родне ластаре.

3. Ако пак град падне доцније у току лета, онда велике помоћи нема: најбоље је почекати, па кад почну избијати заперци из оштећених зелених ластара и јаловаци из гице, онда оставити оне ластаре из којих најбоље избијају заперци, а остале уништити, исто тако као што од избилих јаловака треба оставити два — три најјача, а остале уништити — да би се остављени ластари боље развили и колико толико сазрели.

Оно што је пак за препоруку увек у овом случају, као и у предњем случају под 2), т. ј. кад град падне у току маја или јуна — дакле с пролећа и у току лета — то је да оштећено чокоће треба рашчистити од поломљених ластара и покиданог лишћа, па га затим опрскати јаким раствором бордовске чорбе (в. чланак *„прскајмо винограде јаком бордовском чорбом“* у 10. бр. „Тежака“) и ако је време зато запрашити га сумпором, па да га одмах после тога пођубримо, најбоље осоком разблаженом водом, или у води размућеном балегом коњском или говеђом или чилском шалитром и то око 300 кгр. шалитре по хектару винограда.

Исто је тако за препоруку у оба ова случаја (под 2 и 3) виноград тучен градом лечити и заламати на време и како треба. Како се пак то правилно врши, описано је у књижици *„Резидба винограда“* која се може добити код С. П. Друштва по цени од 6 динара комад.

4. *Најзад ако падне град сасвим крупан,* онда кад је грожђе почело да зри или је већ зрело, онда треба одмах приступити берби свих јаче оштећених гроздова, справљајући од њих вино, обично бело, пошто се претходно по потреби изврши поправка шире у погледу сласти и киселине у границама новог закона о вину.

Бож. Ђ. Ранковић

Листак

Гајење риба у малим рибњацима.

(свршетак)

Ствар је већ мало тежа кад имамо посла са новим рибњацима, чији годишњи принос још не познајемо. У томе случају, тај принос, за прву годину гајења, морамо приближно проценити, а искуство на крају године показаће нам за колико смо се преварили, и даће нам могућности да тај принос тачније утврдимо за идућу годину.

При оцењивању броја риба које ваља ставити у један рибњак, ми се морамо руководити и тежином појединачне рибе коју желимо да постигнемо. Ово ће се лакше моћи разумети на једном примеру. Изградили смо нпр. један мали рибњак од свега пола хектара површине. Рибњак лежи на иначе плодном и обрађеном терену. Ми процењујемо да ће тај рибњак доћи у класу средњих рибњака, и да може дати до 150 кгр. рибљег приноса по хектару, т. ј. свега 75 кгр. за цео рибњак. Шарани двогодишњаци, које ми желимо у пролеће да ставимо у рибњак, теже просечно сваки 250 грама. Жеља нам је да шаран на крају гајења (у јесен) достигне тежину од 1 кгр., т. ј. да има прираста од 750 грама. Према приближно процењеном укупном приносу рибњака (75 кгр.), ми ћемо ставити у рибњак 100 шарана двогодишњака, у укупној тежини од 25 кгр.

На крају јесени, изловили смо у рибњаку 98 шарана, од којих сваки тежи 1250 грама (т.ј. четврт килограма више но што смо желели), у укупној тежини од 122,5 кгр. Да би знали колики је укупан принос рибњака, одузећемо од ове последње цифре цифру првобитне тежине стављене рибе т.ј. 25 кгр.; 122.5—25 = 97,5 кгр. за цео рибњак или 196 кгр. (округло 200) на хектар површине. Наша првобитна процена укупног приноса рибњака на хектар у износу од 150 кгр., није била тачна, јер рибњак даје више, даје 200 кгр. рибљег приноса на хектар, односно 100 кгр. Идуће године гајења, ми ћемо у рибњак ставити не свега 100 шарана двогодишњака него 135, који ће на крају гајења нарасти на 1 кгр. сваки.

Тачно процењивање броја риба којим треба оптеретити свој рибњак, главни је услов успеха у гајењу. Недовољно искусни одгајивачи преоптерећују свој рибњак одвећ великом

количином риба. Резултат тога је неисхрањена и мршава риба мале тежине, која има и слабу цену и рђавог је укуса. Зато треба увек имати на уму начело, да један рибњак може изхранити само одређену количину риба коју треба тачно прорачунати.

Највећа тешкоћа за развитак делимичног гајања шарана у виду малог газдинства, јесте благовремено и лако добављање младих шарана за гајање. Да би успех био сигуран, материјал који се употребљава за порибљавање рибњака треба да је врло добре расе и да потиче из каквог познатијег предузећа. Употреба материјала из природних вода, стајаћих или текућих, врло је ризична, јер је тешко знати с каквим се материјалом има посла. Шаран добре расе треба да се одликује добро развијеним меснатим деловима, особито високим и меснатим леђима; сем тога, он треба да брзо расте и да добро искоришћује храну у рибњаку.

За набавку материјала за гајење, треба се обраћати каквом ближем и познатијем рибарском предузећу, којих иначе има доста у Хрватској и Славонији. За све савете око набављања младих шарана, њиховог стања, цене и транспорта, треба тражити обавештења и савете од Рибарских Друштава у Загребу или Сарајеву, и у другим местима где таква друштва постоје; или пак од Српског Пољопривредног Друштва у Београду.

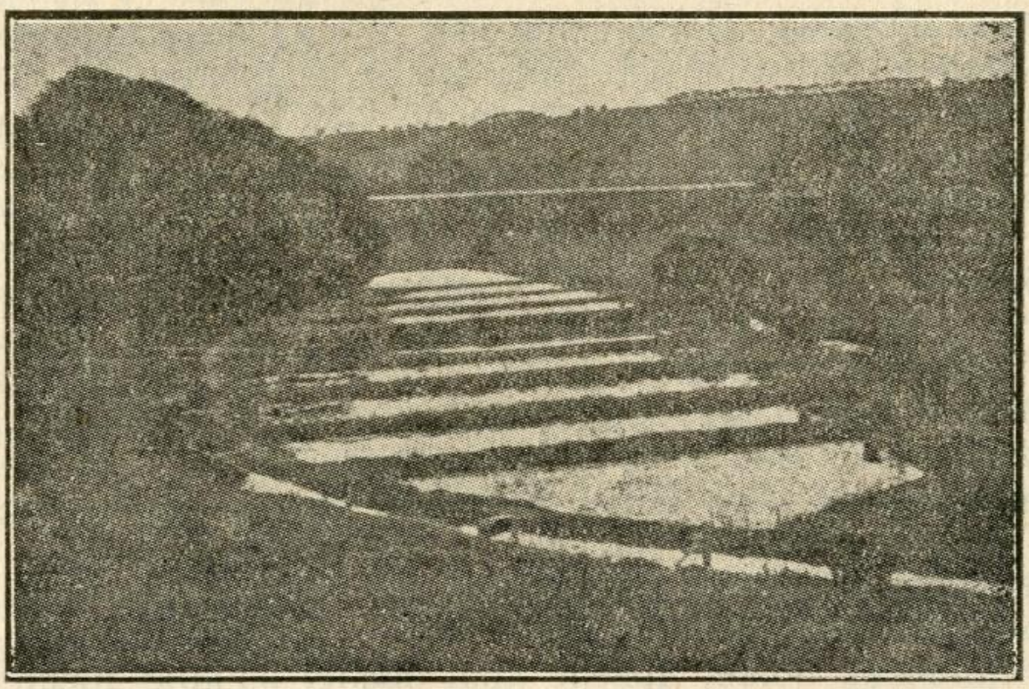
Земљорадник који гаји шарана у свом рибњаку, треба да се задовољи са његовим природним приносом, који разумном негом рибњака може не само да одржава на истој висини него чак и знатно да подигне. Постоји међутим могућност да се шаран у рибњаку прихрањује и вештачком храном. Разумна употреба вештачке хране може удвостручити принос једног рибњака. Али при том не треба губити из вида да употреба вештачке хране повлачи за собом извесне трошкове: с друге стране, *вештачка храна никада не може потпуно заменити природну храну шарана.* За вештачко прихрањивање шарана употребљава се понајвише разнолико зрневље, особито вучика (Lupinus) и то жута, затим грах, кукуруз и слично зрневље. Употреба тог зрневља данас је прилично скупа а и прилично сложена.

Земљорадник, уместо да употребљава вештачку храну за прихрањивање шарана, учиниће много боље ако свој рибњак негује разумно и стално.

Један од главних начина неге рибњака састоји се у његовом периодичном исушивању. То је у делимичном гајењу лако изводити; пошто гајење траје само од пролећа до јесени. Преко зиме, риба се у рибњаку не држи, и отуда рибњак треба преко зиме оставити на суву. *Мали од-*

гајивач треба увек да изводи зимско сушење свог рибњака. Како је дно главни извор плодности једног рибњака, њега треба с времена на време изложити утицају ваздуха и мраза. То је лако извести преко зиме. Дну тада треба дати могућности да дише и да претрпи дејство ваздуха и мраза. Још је боље ако се дно претходно и пооре, и доњи слојеви дођу у додир са ваздухом. У таквим случајевима, принос рибњака се подиже катkада и за читавих 50%.

С времена на време, рибњак треба оставити на суву и преко лета. Има одгајивача који у току једне године чак и обраде дно једног рибњака, које се дугогодишњим гајењем јако испостило. Дно рибњака се може и ђубрити, природним и вештачким ђубривима. Ђубре је такође од озбиљних средстава за подизање плодности једног рибњака. (За ближе савете о ђубрењу рибњака обратити се Заводу за Примењену Зоологију у Загребу, или Рибарским Друштвима, или Пољопривредном Друштву у Београду).

Слика 34.

Изглед малих рибњака за гајење пастрмке, крај потока (Данска)

Гајење пастрмке у малим рибњацима, разликује се јако од гајења шарана. Као што је већ речено, пастрмка је риба која може успешно напредовати само у хладним водама, добро проветреним и чистим. Њено гајење траје обично свега *две године;* на крају друге године, пастрмка нарасте до тежине од 100—150 грама, т. ј. до оне тежине кад је најрадије тражимо.

И овде, као и у гајењу шарана, за малог одгајивича важи правило да он у свом рибњаку *може изводити гајење од свега године дана.* Према томе, одгајивач ће за порибља-

вање свог рибњака употребити само *младе пастрмке једногодишње.* Пастрмка од године дана не мери више од 15 грама просечно; она значи треба да у току друге године нарасте до тежине од 100—150 грама, просечно до 125 грама. И у рибњаке са пастрмком, младунци треба да се стављају у рано пролеће Међутим, како је вода у тим рибњацима увек хладна, питање сезоне игра у гајењу пастрмке мање пресудну улогу но у гајењу шарана.

У рибњацима с пастрмком, вода треба увек да је текућа. Како је пастрмка риба врло осетљива на количини ваздуха растворено у води који она употребљава за своје дисање, потребно је да вода стално протиче кроз рибњак и да се обнавља. Одгајивач значи мора увек имати довољну количину воде (најбоље изворске) на расположењу. Што више воде то боље; у сваком случају, важи као правило, да се *вода у рибњаку са пастрмком мора за 24 часа обновити најмање два пута.*

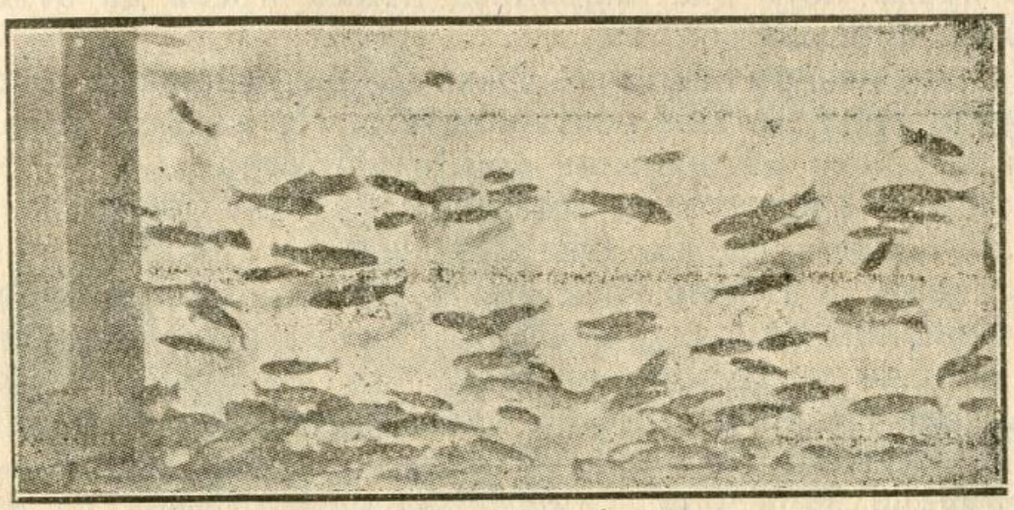
Не само количина, него и температура воде у рибњаку мора бити повољна. Најбоље је кад она не износи више од 12—14 степени. Домаћа пастрмка може издржати још и до 18 степени, америкаиска и мало више, али је увек добро да температура воде преко лета буде увек испод 16—18 степени.

Пастрмка у рибњацима храни се, као и у природним водама, ситним воденим животињицама које се развијају на дну рибњака. Ту долазе у обзир у првом реду разнолике ларве инсеката (у првом реду водених мољаца и воденог цвета) и рачићи, који увек успевају да се у већој или мањој количини развију у рибњаку. Али се пастрмка не задовољава само тиме. Она врло радо и врло вешто лови изнад воде разнолике инсекте који лете изнад површине или случајно падају на њу, ветром донесени. Отуда, за процену хранљиве вредности једног рибњака са пастрмком, не треба узимати у обзир само плодност њеног дна, него и одлике непосредне околине (ливада, поље; дрвеће крај обале) из које доспева у воду природна храна.

Излишно је нарочито и наглашавати да и за рибњак са пастрмком важи исто правило као и за рибњаке са шараном, наиме, да *један рибњак може исхранити само онолико рибе колико у себи има природне хране.*

Природни рибљи принос рибњака са пастрмком знатно је мањи од приноса рибњака са шараном. То долази у првом реду од споријег растења пастрмке; и иначе, растење па чак и размножавање водених живих бића зависи од температуре, и знатно је спорије у хладним водама у којима пастрмка живи. Искуство показује да се природни рибљи принос рибњака са пастрмком креће од 25 до 100 кгр. по хектару; само у изузетно повољним случајевима тај принос може да пре-

маши цифру од 100 кгр. или чак и да се попне до 200 кгр.

Слика 35.
Младунци једногодишњаци пастрмке (јако умањени).

Као и у рибњацима са шараном, и овде се мора тачно срачунати број младих пастрмки (једногодишњака) које ваља ставити у рибњак, да би се остварио истовремено и највећи укупни рибљи принос рибњака, и највећи прираст рибе по комаду. Како пастрмка има обично најбољу прођу у тежини од 125 грама ($^1/_8$ килограма), тежња је одгајивача да му риба у току године гајења добије 110 грама у тежини, т. ј. да од 15 грама нарасте до 125 грама. Кад је рибљи принос једног рибњака познат, број младунаца за порибљавање је лако израчунати. Ако на пр. један рибњак од 2000 m² има укупни рибљи принос 50 кгр. по хектару (свега 10 кгр. за цео рибњак), онда у такав рибњак ваља ставити свега 90 пастрмки једногодишњака тешких 15 грама по комаду, који ће на крају године нарасти сваки на 125 грама. (Овај број треба повећати са 15—20%, на име евентуалног губитка у току гајења). У случајевима кад је рибњак нов и кад се његов укупни принос још не познаје, треба за процену броја, којим се може оптеретити, поступити на исти начин као што је то објашњено за рибњаке са шараном.

И у гајењу пастрмке, питање добавке материјала и његовог квалитета претставља значајно питање. Материјал из природних вода је доброг квалитета, али је тешко имати на расположењу, кад је потребно, довољан број примерака исте старости и истог пораста. Држати у истом рибњаку примерке пастрмке различитог пораста, врло је ризично. Пастрмка је врло прождрљива риба, и не устеже се да нападне мању рибу од које је једва за трећину већа.

Најбоље је и најпоузданије добављати материјал младих пастрмки из познатијих предузећа. За све савете у том погледу обраћати се Рибарским Друштвима у Љубљани и Сарајеву, као и Пољопривредном Друштву у Београду.

Пастрмка је риба која се може и доста лако и успешно

прихрањивати вештачком храном. Како је она месождер, вештачка храна коју она најрадије прима треба да буде животињског порекла.

Питање извора вештачке хране за прихрањивање пастрмке у првом је реду питање рентабилитета. Не исплати се исхрањивати пастрмку материјалом који скупо стаје.

Најбоље средство за вештачку исхрану пастрмке јесу *кланични одпаци*, свежи. Они се увек могу добити по врло јевтину цену, и готово увек свежи. Наравно да је стална добавка кланичних одпадака могућа за оне одгајиваче који имају своје рибњаке у близини вароши. Од кланичних одпадака треба у првом реду употребити црева, јетру и слезину. Пошто се добро прокувају, исецкају се у машини за сецкање меса и тако исецкани дају риби. Оброк дневни не треба да изнесе више од $^1/_{20}$ тежине тела рибе која се храни ($5^0/_0$). Главни услов за успех при вештачкој исхрани, јесте беспрекорна чистоћа и свежина употребљене хране. Давање устојале хране може да уништи цео запат рибе. Рибњаци у којима се пастрмка вештачки храни, морају се чешће чистити од заосталих и неупотребљених одпадака хране.

Од других средстава може се употребљавати рибље брашно или уопште *брашно од меса* које се меша са каквим биљним брашном. Где то локалне прилике дозвољавају, може се употребити јевтина морска или ситна слатководна риба коју пастрмка врло радо једе.

Вештачким прихрањивањем пастрмке, принос једног рибњака може се неколико пута повећати. У таквим случајевима, рибњак се може оптеретити знатно већом количином рибе, но у случају кад се риба не прихрањује. Али је гајење пастрмке вештачком храном доста сложено и мора се изводити са доста великом пажњом. За савет треба увек питати стручњака.

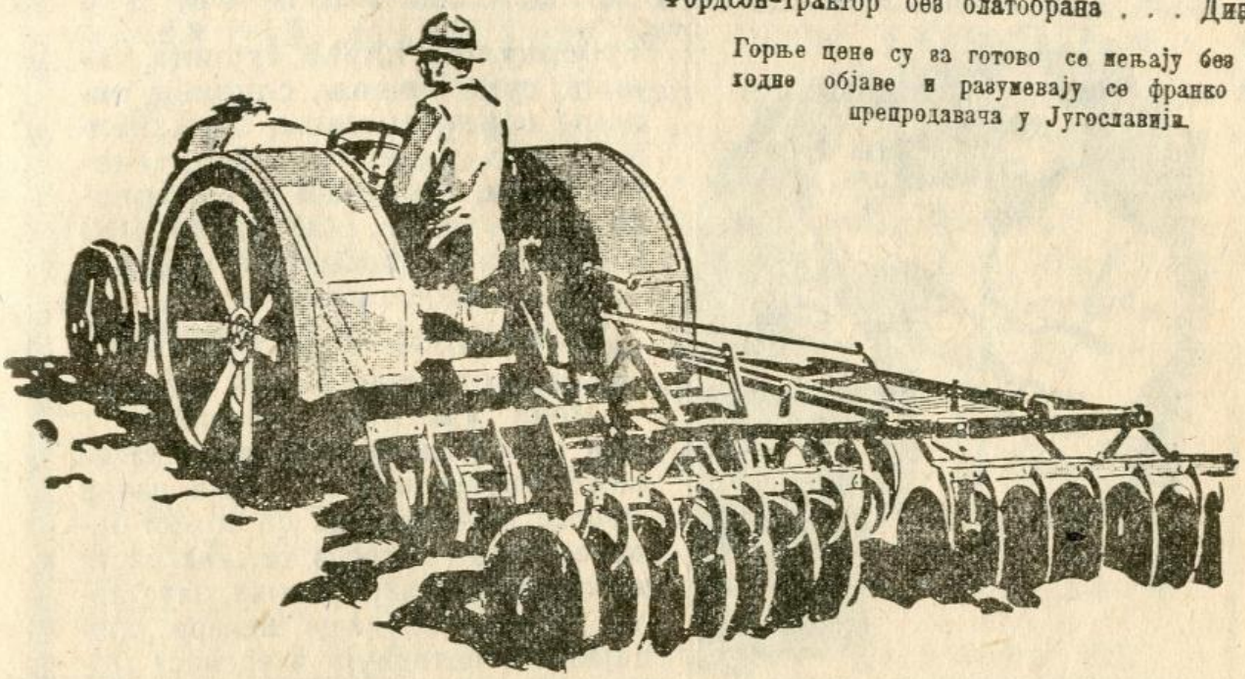
Из целокупног досадањег излагања може се видети, да *делимично гајење рибе, у облику малог газдинства претставља најбољи начин рибогојства за нашег земљорадника.* Такво гајење које траје *свега годину дана,* није никакав заметан посао, не захтева никакав већи уложени капитал, и не повлачи за собом никакав ризик. Главно је добро се упознати са основним истинама модерног гајења риба и разумно их примењивати.

Гајење риба на мало племенит је и занимљио посао. И ако се то гајење не може мерити са индустријским гајењем у облику великих предузећа, оно ипак има велики привредни значај за земљорадника. Јер оно једино даје могућности да се безбројне мале воде, — баре, млаке, јазеви, поточићи, извори, — претворе у плодне рибњаке и учине продуктивним. А ми данас живимо у времену које не допушта да ма какав природни објекат остане неискоришћен.

Др. С. Станковић.
проф. Универзитета.

Фордсон-трактор са блатобранима . . . Дин. 51.200
Фордсон-трактор без блатобрана . . . Дин. 49.700

Горње цене су за готово се мењају без предходне објаве и разумевају се франко места препродавача у Југославији.

О ДОБРОМ ОРАЊУ И ДРЉАЊУ

ЗАВИСЕ ДОБРЕ ЖЕТВЕ.

Успех Ваше жетве зависи о условима како Вам је обрађена земља. Ови ће услови бити најбоља, ако употребите нови Фордсон.

Ваша теглећа стока после осам сатног рада је изморена. Са новим Фордсоном обавићете посао, који би обавили са три запреге, састављене свака од по 3 до 4 коња, јер он ради дневно 24 сата и прилагођава са свима пољопривредним пословима.

Ако одмах сада купити нови Фордсон, биће Вам сви ролски послови са најмање времена и муке посвршавани и можете бити унапред сигурни, да ћете из своје земље извући највећу добит.

Разгледајте стога код најближег препродавача у свако доба најновије Фордсоне без обавезе куповине.

НЕКО САВРШЕНОСТИ НОВОГ ФОРДСОНА:

Мотор. — Јачији.

Подмазивање. — Усавршено укопчавањем једног филтера.

Паљење. — Усавршено употребом Бош-магнета високог напона.

Кочнице. — Појачано дејство увећањем броја ножа.

Хлађење. — Усавршено укопчавањем водне сисаљке, коју тера ремен — вентилатора.

Пренос. — Нарочито појачан.

Чистилац ваздуха. — Усавршен.

Федерирање. — На предњем делу причвршћени су федери, који дају потпуни еластицитет.

Fordson

FORD MOTOR COMPANY — TRST

Плућне болести су излечиве

Туберкулова плућа, сушица, кашаљ, сухи кашаљ, слузави кашаљ, ноћно знојење, брохиални катар, катар гркљана, течење слузи, пљување крви, крварење, гушење, АСТМАТИЧНО шуштање, пробадање и т. д. излечиви су

ХИЉАДАМА ИЗЛЕЧЕНИХ!

Затражите одмах моју књигу „Нова уметност храњења“ која је већ многе спасла. Иста се може употребити за сваки начин живота и помаже да се болест брже савлада. Телесна тежина расте и постепено закречавање заустаља болест. Озбиљни лекари специјалисте потврђују изврсност моје методе и радо одобравају употребу исте. Што пре почнете с мојим начином храњења, тим боље. САСВИМ БЕСПЛАТНО добићете моју књигу, из које ћете поцрпсти много потребних ствари, Кога болови муче, ко се жели на брзи начин из основа и без опасности ослободити болова, нека још данас пише!

Наглашујем понова, да ћете моје разјашњење добити посве БЕСПЛАТНО, без сваке обавезе са Ваше стране, те ће Ваш лекар сигурно пристати на овај од првих професора као изврстан пронађени

НОВИ НАЧИН ВАШЕ ИСХРАНЕ.

Стога је у Вашем интересу, да одмах пишете, па ћете од мојег тамошњег заступника у свако доба моћи бити послужени. Црпите поуку и појачану **животну вољу** из књиге искусног лекара. Она садржи окрепљење и **животну утеху** и обраћа се на оне болеснике, који се занимају за садање стање научног лечења плућа. **Моја адреса:**

GEORG FULGNER, BERLIN — NEUKÖLLN,

RINGBAHNSTRASSE Nr. 24., ABT. 681.

Ново, потребно сваком пољопривреднику!

„Сило и Силажа“, практично упутство за успешно конзервирање сваке зелене пиће у сочном стању за храњење стоке у току зиме или целе године, од проф. *Ј. Вукичевића*, директора пољопр, школе у пенз., Кленовник, п. Иванец. *Цена 15.— дин.* — Поручује се код *Српског Пољопривредног Друштва — Београд, Немањина ул. број 11.*

10—2

АКО МЕ ПРИТИСНЕ КОСТОБОЉА

ако ме по телу почне тргати или жећи или ме после какве прехладе заболе зуби, грло и глава — онда нађем увек помоћи у крепкој масажи ФЕЛЛЕРОВИМ МИОМИРИСНИМ ЕЛЗАФ ЛУИДОМ! И изнутра — неколико капи на шећеру против мучнине, болова и грчева у желудцу — често заћудно помаже!

Чините и Ви тако — помоћи ће и Вама!

Фелјеров Елзафлуид, то већ 33 године познато народно сретство и козметикум стоји у лекарнама и свим одговарајућим радњама: покусна бочица 6 Дин., двострука боца 9 Дин., специјална боца 26 Дин. — Поштом најмање за 62 Дин. код:

EUGEN V. FELLER, lekarnik, Stubica Donja, Elsatrg 366

Нигде тако јефтино а ипак тако добро!

не купујете, као у светској отпремној кући Суттнер све могуће практичне предмете за употребу, глазбала, челичну робу, алат, кућанске и одевне потребштине за даме господу и децу, играчке и т. д. — Фино пониклана справа за бријање са 2 оштрице, врло лепо израђена стоји вас само 22 Дин. надаље бечка ручна хармоника у лепој изведби са 10 типака, 2 баса и т. д. добијете за само 168 Дин., — На хиљаде најлепших ствари наћи ћете у новој великој илустрованој кућној књизи коју и Ви потпуно

Бесплатно добијете

ако је затражите од светске — отпремне куће —

H. SUTTNER, U LJUBLJANI BR. 950.

Дреш тројка

на отплату или под кирију, даје бравар Балканска 46 Београд.

1—1

ШТАМПАРИЈА М. ЦВЕТКОВИЋ

пресељена је од 15. јуна 1930. године у сопствену зграду

Војводе Глигора ул. 62.

БЕОГРАД

Телефон бр. 47-31.

ПОРЗОЛ

је најсигурније средство за запрашивање семена пшенице, ражи, јечма, зоби и т. д. против тврде или смрдљиве сњети-главнице, снежне плесњи ражи и пшенице и тврде сњети јечма и т. д.

ПОРЗОЛОМ ЗАПРАШЕНО СЕМЕ:

Даје здраву и богату жетву, не убија клијавост семена а појачава пораст биљке.

Употреба лака и јевтина, семе се запраши за 10 минута и може се одмах сејати.

Уштедите семе 15-20%, радну снагу и време, јер није потребно квашење и сушење.

ПОЉОПРИВРЕДНИЦИ! Употребите једино домаће средство ПОРЗОЛ, који је од наших стручњака испробан и препоручен као врло добро средство.

Упутства и цене шаљемо бесплатно:

„БИЉАНА“ А. Д.

Телефон 3-80 БЕОГРАД Душановац

Штампарија "ЗАШТИТА" М. Цветковића Београд, Војводе Глигора 62. Телефон 47.-31.

Ослобођено поштарине
реш. Мин. Пошта и Тел. бр. 17306/24. г.
Бр. 15. Београд 1. август 1930. год. LVII (57.) год.

За С. П. Друштво власник
претседник, Мирко Миљковић

Одговорни уредник
Др. Тан. Митровић

Извоз цереалија, стоке, воћа и дрвета у 1929. години.

За рационалисање пољопривредне производње јавља се потреба уређења и унапређења извоза пољопривредних производа. Наше везе са иностранством у односу на извозну трговину нису повољно израђене и уређене да би могли постизавати највише тржишне цене за наше производе; а продаја по ниској цени не даје нашем пољопривреднику довољну наплату за уложени капитал и рад. Приход пољопривреде данас је на многим местима мањи од вредности капитала и уложеног труда и трошкова.

Из општег прегледа спољне трговине узимамо ове интересантне податке о извозу најважнијих пољопривредних производа и стоке.

После две неродне (1927. и 1928.) године, добра жетва у 1929. години доноси знатно олакшање ситуације. Ова добра жетва највише је дошла до изражаја у нашој спољној грговини. Вредност увоза износи: 7.594,759.329 динара; док је вредност извоза: 7.921,707.922 динара што значи: да актива износи око дин. 327 милиона. Међутим као што је познато, у 1927. години наш трговински биланс био је пасиван за 80 милиона а у 1928. год. за 127 милиона.

Од нарочите је важности, што је ова активност настала не смањењем увоза (ово смањење износи према 1928. год. 240 милиона) него знатним повећањем извоза. Извоз се повећао у 1929. према извозу у 1928. години за једну милијарду и пет стотина милиона динара. Према овоме извоз у 1929. години премашио је по вредности чак 1926. годнну. По количини он је изван свих година после рата са својих 5,330.000 тона, а дотле највећи извоз био је у 1926. години око 4,900.000 тона. Очевидно је да је *извоз* створио активни трговински биланс. Овај је извоз по количини највећи после рата а по вредности највећи за последње четири године.

У вези са овим подацима потребно је нагласити: *да је извоз наше трговине и индустрије у потпуној зависности од успеха наше пољопривредне производње.* Добар род и добре цене земаљских производа подижу производ ђача, а то значи широку народну масу, њену куповну снагу, а то је битни елеменат за напредак наше радиности уопште.

Главда ставка извоза у овој години била је *дрво* које је извезено у вредности 1.830,260.354 динара. Одмах после тога долази *пшеница* од преко 1.200,000.000 динара.

Може се слободно рећи да је добра жетва пшенице у 1929 год. са резервама из 1928 год. створила наш активни трговински биланс.

Наш извоз пшенице за Италију ометала је јако Мађарска, која је благовремено доб ла врло повољне рефакције на италијанским жељезницима и дала велике тарифске попусте на својима.

Извоз за Грчку ометан је тешким процедурама прописаним од Грчке, као што је н. пр. анализа глутена.

По отварању речне пловидбе извоз је кренуо за Браилу па и за саму потрошњу пшенице у Румунији, затим за Бугарску па и за суседне северне земље. Због благе зиме извоз пшенице одржавао се сваког месеца и Дунавом уз и низводно, а и жељезницом за Италију и Грчку, нарочито Бугарску која је тражила српијанску пшеницу због доброг квалитета.

Почетком 1929. године цене пшенице кретале су се од 230—250 дин., па су поступно падале, нарочито после једног берзанског краха пшенице у Чикагу и побољшане жетве у Канади тако, да је крај 1929. г. затекао многе трговце са доста великим количанама скупо купљене пшенице, коју нису могли продати.

Кукуруз. Извоз кукуруза још увек рамље. Извезено је нешто више но у претходној години, у којој га тако рећи нисмо ни извозили; али и по величини и по вредности 1929. година знатно заостаје за свима осталим годинама, јер је у овој години извезено 166.936 тона, у вредности динара 273,400.000, према 1925. години извезених 1,011.273 тоне у вредности дин. две милијарде и сто милиона (2.100,000.000) и 1926, са 894.716 тона у вредности дин. 1.300,000.000,

У почетку 1929. године цена кукуруза кретала се око 300 дин. за 100 кграма. Чим су отпочели довози новог кукуруза у клипу, цена је пала на 60—65—70 дин. сто кграма у клипу. На бази ових цена напуњени су кошеви по унутрашњости. Извоз преко зиме био је доста слаб; нешто је ипак извезено у Италију и Чехословачку у вагонским пошиљкама. До конца године цене су кукурузу стално биле у паду, закључна просечна цена остала је 125—127 дин. Зато су остале велике резерве кукуруза за 1930. годину и пролетњи извоз.

Воће и поврће. Воћњаци су релативно презимели доста добро 1928/29. годину, Само су ораси од мраза настрадали, а местимично и шљива. Квалитативно шљива је била у 1929. години знатно боља од оне у 1928, год. и то првенствено благодареħи пропаганди, која је путем изложаба у ту сврху рађена и строгим комисијским мерама.

Принос по количинама подбацује у 1929. години, јер је штитаста ваш преко половине шљивака упропастила. Отуда велики назадак у извозу. У 1929 год. извезено 13.136 тона у вредности 78,500.000 динара док је у 1926 год. извезено 47.184 тона у вредности 233,600.000 дин.

На супрот овом катастрофалном опадању извоза сувих шљива, извоз *свежег воħа* напредује. У 1925 г. извезено је 20 880 тона у вредности 63,200.000 дин. Извоз је потпуно растао из године у годину тако да је у 1929. години достиже 49.884 тона у вредности 126,700.000 дин.

У вези са воħем од интереса је напоменути да је извоз вина који је у 1927 години показао огромни скок, од тога доба у опадању. Вина је извежено у 1927 години 9.209 тона у вредности дин. 46,200.000, а у 1929 год. 5.224 тона у вредности дин. 24,700.000.

Варива и поврħа и других ситних пољопривредних производа извезено је за 126 милиона динара што је испод минимума могуħе производње и извоза. Истиче се само извоз кудеље да и по количини и по вредности напредује. У 1929 год. извезено је 14.152 тона у вредности 128 милиона дин.

Стока. У 1929 години понуда у стоци била је знатно мања но 1928 године. Тражња је била велика Услед тога цене су стоци у тој години биле веħе и кретале су се 7—9 код говеда и 10—14 дин. килограм код свиња жива мера. Извоз је ишао највећим делом за Беч и Италију, а ситна стока за Грчку.

Извоз говеда у опадању је Извезено је просечно 1925, 1926 и 1927 године по 140.000 комада годи-

шње у вреоности 385 милиона (годишње). А последње две године (28 и 29) извезено у вредвости дин. 280 милиона годишње.

Извоз свиња. Изузев 1927 годину која је била рекордна, последњих година у главном одржава се на истоме нивоу у погледу вредности, док у погледу количине опада. У 1927 години извезено је: 421.147 комада у вредности 518 милиона дин. док у 1929 извезено је 219.317 ком. у вредности 335 милиона.

Ситна стока која је последњих година показивала јасне знаке лепог напретка у извозу, у 1929 години, такође опада. У 1928 години извезено је 1,038.678 комада у вредности дин. 139,100,000, док у 1929 год. пада извоз на 850.681 ком. у вредности динара 133 милиона.

Живина и јаја. Производња јаја у току првих 9 месеци 1929 године била је врло мала услед неродице 1927 и 1928 године. Роба је била лошија но ранијих година због недовољне хране. Међутим последња три месеца због довољне хране производња се поправља квалитативно и квантативно код живине и код јаја.

Извоз јаја ишао је већином за Немачку, Швајцарску и нешто за Беч.

Жива живина извози се искључиво за Италију. Само Војводина извози за Немачку и Беч. Заклана пак живина извози се за Немачку и Швајцарску. Најпосле ћурке се извозе само заклане и то највише за Лондон.

Цена јајима у 1929 години била је нижа са 5 до 15% но последње две године. Узрок је јака конкуренција.

Почев од 1925 год. када је извоз изнео 27.244 тоне у вредности 609 милиона стално је опадао тако, да је 1929 године завршио са 22.256 тона у вредности 455 милиона.

Укупна вредност извоза стоке и сточних производа (жива стока, месо, коже, јаја, живина, перје и др.) износи 1.212,236.000 динара.

Горње цифре нашег извоза казују: **да чиста пољска привреда даје држави две трећине** (око 5 милијарде) **од укупних прихода, а једиу трећину све остале друге гране** и да **су производња и извоз у опадању.**

Мир. Миљковић.

Из ратарства

Уређење угледне школске баште.*)

У погледу обрађивања школске баште, као и сваке земље уопште, која служи за производњу културних биљака, треба имати стално на уму да земља буде трошна, приступачна ваздуху и чиста од корова. Ово се постиже само јесењим дубоким риљањем (односно орањем), а у пролеће плићом обрадом. Преко лета честим препрашивањем, не дозволити образовање коре на земљишту и појаву корова. Поред тога свако земљиште, одређено за културу биљака мора имати довољно влаге, јер биљка прима потребна јој хранљива градива само у води растворена. Исто тако културне биљке не трпе превелику влагу, те се стога мора сувишна вода дренажом одстранити. Као трећи важан чинилац за успешан рад у школској башти, сматра се присуство биљци неопходно потребне биљне хране и то: азота (душика), калија, фосфорне киселине и креча.

Како већином школске баште оскудевају у стајском ђубрету, а често га немају уопште, то се горе наведена биљска храна може усеву накнадити једино *вештачким ђубретом*. Уопште узев, напредно гајење поврћа не може се ни замислити без употребе појединих врста вештачког ђубрета. Усеви бујним порастом лишћа, не могу се задовољити са оним малим количинама азота садржаног у земљи, већ се исти мора додавати вештачким ђубретом, званим *чилска шалитра*. Да се пак омогући у плодовима стварање што више скроба и шећера, нужно је за сваку земљу, ђубрити је са 40% *калијевим солима*. За повећавање плодова и брже њихово сазревање никад се у земљишту не налази у довољним количинама фосфорна киселина и зато се иста мора додати усеву у виду вештачког ђубрета, званог *суперфосфат*.

За брже дејство ђубрета уопште, неопходно је потребно да у земљишту има и нешто креча, који поред тога што је храна биљци, потпомаже рад корисних бактерија у земљи и

---

*) Одговор на питање Тихомира Б. Симоновића, учитеља из Крништа — Косово.

уклања овим бактеријама штетне разне киселине. Потребан креч најзгодније је додати земљишту *кречним муљем,* отпадак при фабрикацији шећера.

Количина вештачког ђубрета, коју треба додати поједином повр̀у на површини од 10. ара, износи око:

	Чилска шалитра	15% Суп. фосфата	40% Калијева со
Зелен (мрква, першун, пашканат, целер и спанаћ)	20. кгр.	40. кгр.	20. кгр.
За бостан и лук	15. „	40. „	20. „
За варива и кромпир	10. „	40. „	20. „
За салату и патлиџане	10. „	30. „	10. „

Ђубрење суперфосфатом и калијевом сољу треба вршити у јесен или рано с пролећа, заоравајући их у дубину 10-15 см. Чилску шалитру треба растурити: $^1/_3$. непосредно пред сејање; $^1/_3$ растура се после ницања; а са $^1/_3$. соли се, непосредно ђубри око младих биљака после 15—20 дана ницања. За повр̀е које се расађује, $^1/_2$. одређене количине чилске шалитре растура се и задрља пред само расађивање, а друга половина од прилике после месец дана.

У погледу уређења школске баште, треба користити сазнање, да се подесном изменом усева избегава једнострано црпљење биљне хране из земље; да се плодоредом подједнако искоришћавају сви слојеви оранице; да се избегава нагло развиће појединих коровских биљака и напослетку, што обично ни културне биљке не трпе саме себе као претходни усев.

Гајење кукуруза са узродом уопште се не препоручује школским баштама, јер се кукуруз не може уврстити у плодоред ни са једним школским баштенским усевом, особито када још постоји могућност заливања целе школске баште. Према томе, ако се има земљишта 32. ара, треба ову површину поделити на парцеле по 10. ари и на њима по утврђеном плодореду гајити повр̀е. На преостала 2. ара засадити питоме јагоде. Такав повртарски трогодишњи плодоред изгледао би овако:

На првој $^1/_3$. повртњака, пошто се добро пођубри стајским ђубретом, производити прве године зељасто повр̀е (купус, кељ, келерабу, карфијол) и спанаћ.

На другој $^1/_3$. повртњака засадити прве године: лукове, репе, корење и кромпир.

На трећој $^1/_3$. повртњака, засејати повр̀е које се гаји за зрно (пасуљ, грашак, боб, сочиво и соја).

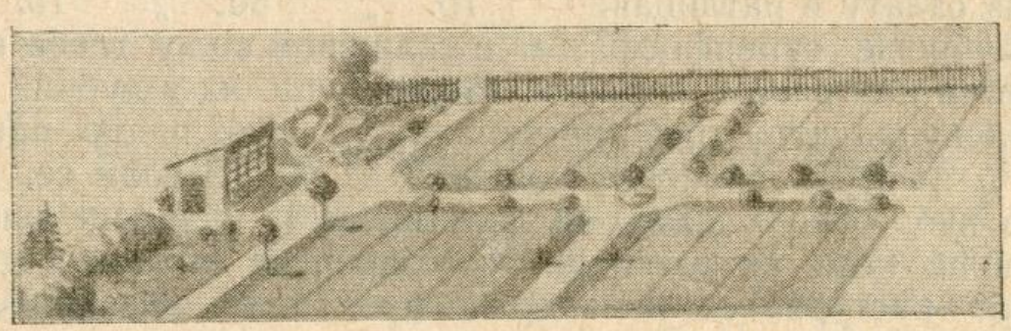
Идуће године усеви из друге парцеле, гаје се на првој парцели, из треће парцеле на другој и из прве парцеле на трећој и тако се даље стално сваке године кружно понавља. Истовремено ће се на овај начин поједине парцеле ђубрити

стајским ђубретом сваке треће године.

Парцелу од 22. ара засађену воћем задржати, и по напред утврђеном усевном реду гајити поврће које подноси хладовину. Парцеле пак од 5-3 ара и у будуће употребити искључиво за семениште и растило воћа и шумског дрвећа.

Ради лакшег извођења свију послова, повртњак треба да је правим стазама подељен на табле и ове опет на леје.

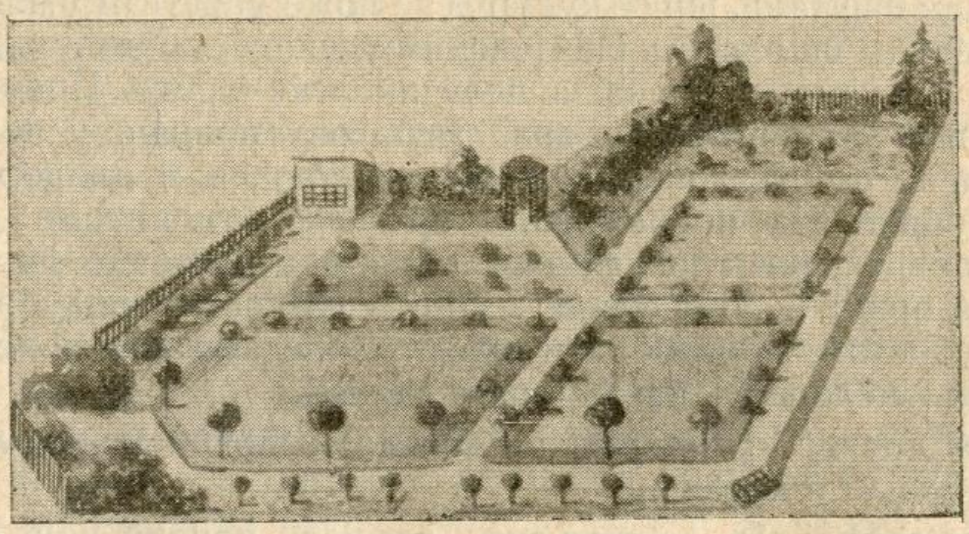
Таква једна школска угледна башта пројектована је на сл. 31., на којој се поред табала, леја и стаза са рабатлама

Сл. 31.

ниског воћа, види на левој страни слике мали хладњак. а у средини пчеланик. Пред пчелаником назначена су медоносна дрвета, а са обе стране пчеланика медоносно шибље и цвеће.

Слика 32. претставља школску башту неправилног облика, величине преко 1000 m.², подељену тако, да је нешто преко половине простора остављено за обрађивање.

Сл. 32.

Десно доле, назначена је топла леја, за школску башту неопходно потребна, а лево простор за буњиште (мешанац). Све остало лепо се види из саме слике.

Милан Дуњић

Сточарство

Товљење прасади*).

Прасад треба после 2—3 месеца старости, уштројити (шкопити) што ће брзо преболети. После седам дана треба већ приступити обилнијој исхрани.

Само пак храњење дели се на три периоде од којих свака траје по два месеца.

У првој периоди храњења треба настојати да прасад добивају лако сварљиву храну са доста беланчевина и минералних материја, како би млада прасад, бржим порастом створила што више меснатог ткива, које ће доцније послужити као магацин за слагање масти. Таква хранива градива заступљена су у: јарми од јечма, од овса, од кукуруза, пшеничним мекињама, оплављеном млеку, као и крви из касапнице.

У другој и трећој периоди храњења, треба нарочито пазити да у храни преовлађују скроб, шећер и маст или уља, од којих се материја у организму ствара, поред топлоте, и наслага масти. Овим хранивим материјама обилује: кукурузна јарма, кромпир, сточна и шећерна репа, дулеци и сурутка.

Количина хране одређује се према тежини прасета, и с обзиром на састав хранивих материја дотичне хране. Одређену количину хране треба свакад приуготовити кувањем: кромпира, репе и дулека и исте мешати са одређеном количином јарме, а све то пре употребе на 12 часова прелити врелим оплављеним млеком, и сурутком или водом да јарма набубри, а кртоласта храна добије пријатан закис.

Одређену дневну количину хране поделити у два оброка, јутарњи и вечерњи. Сваки оброк посолити са по мало кухињске соли, тако да дневни оброк соли на једно прасе не премаши 4 грама.

За особиту препоруку је додавати им по мало зелене хране, као средства која помажу варењу (зелене детелине, штира, пепељуге, куваних коприва, млеча и друго). Нарочито се треба старати, да имају чисте воде за пиће и лети довољно за купање у чистој бетонској кањузи.

Поред обилне исхране, примерне чистоте валова и свињца, треба прасадима омогућити довољно кретање по пашњаку.

С обзиром на напред наведену старост прасади и расу, као и на евентуалну храну, која нам обично стоји на расположењу, могу препоручити ову дневну количину хране на свако прасе:

1) У првој периоди:

---

*) Одговор на питање Тихомира Симоновића, учитеља из Крпишта-Косово.

јечмене јарме	1 кгр.
мекиња	1 кгр.
оплављеног млека	2 кгр.

2) У другој периоди:

јечмене јарме	1 кгр.
мекиња	1 кгр.
кукурузне јарме	1 кгр.
оплављеног млека или сирутке	1·50 кгр.

3) У трећој периоди:

јечмене јарме	1 кгр.
кукурузне јарме	1 кгр.
куваног кромпира	1 кгр.
сирутке	1·50 кгр.

М. Дуњић

Ветеринарство

Брадавице на вимену код крава.*

На кожи вимена, а нарочито и на сисама код крава, ређе код малих преживара и других домаћих животиња, појаве се често брадавице, чији је узрок још потпуно непознат. И начин преношења није савршено јасан, ипак извесна опажања у пракси говоре за то, да мора постојати један заразан узрочник, који се преноси са једне на другу краву преко руку онога који музе или шта више од човека на краву. Брадавице су различне по облику и величини, оне могу бити час равне, час расцветане површине. Оне су спојене са широком основом или само танком везом на кожи. Ако се налазе нагомилане на сисама, тада могу да сметају при мужи. У многим случајевима појављују се истовремено такође брадавице на другим местима по телу и то особито код младе стоке. Исход болести је у опште повољан, а траје увек дуже времена.

ЛЕЧЕЊЕ: Брадавице, које при мужи сметају, најбоље је када се операцијом отсеку за време кад крава пресуши. Брадавице које имају дршку, отсеку са маказама (које претходно треба огорети на пламену), а ради овога претходно се крава мора добро увезати и причврстити или чак и оборити. Обарање је такође потребно тада, када су брадавице раширене по вимену и сисама, као што се код крава појављују. Не треба од једанпут да се скину све брадавице, већ само оне највеће, после чега мање саме по себи нестану. Често употребљавано подвезивање-пошто траје дуже времена-није препоручљиво; а исто то важи и за лекове који нагризају и

---

* Одговор на питање Драгомира Симовића из Мрчајеваца.

са којима треба врло обазриво радити. Азотна, (душична) киселина која се пуши Acidum nitricum fumans или 50% азотна киселина примењује се на тај начин, да се здрава околна кожа заштити мазањем вазелином или борном машћу. а малом количином киселине намаже се брадавица помоћу стакленог штапића Када после 4-5 дана брадавице постану жуто загасите треба их опрати млаким раствором борне киселине (3%) да се омекшају и ољуште се. По том се готово безболно може радити, када се брадавице претходно намажу раствором 5-10% кокаина па се поново горе истом јачином азотне киселине или нешто слабијом или лаписом. После 4-5 дана исто лечење може се поновити. На овај начин брадавице средње величине могу се уништити после 4-5 горења. Последње горење не сме да иде врло дубоко, те ради тога треба употребити само лапис или 20-30% раствор лаписа.

Врло велике брадавице и кожни рогови захтевају оперативне подухвате, за које су позвани марвени лекари,

Повољно дејсто чини по некад примена лекова, који се дају кроз уста нпр. Фовлеров раствор Liquor arsenicalis Fowleri (L. Kalii arsenicosi) (почев од 5 гр. дневно и повећавати сваког дана по 5 гр. док се дође до 50 грама, а по том смањивати сваког дана по 5 грама). Добро дејствује понављано поткожно убризгавање воденог раствора атоксила (дневно 2-4 грама, према тежини говечета, у 15% раствору дестилисане воде и понављати убризгавање после 48 сати).

Али оцена начина дејства је тешка с тога, што се често брадавице изненадно саме по себи изгубе.

Пошто је могуће и вероватно да се брадавице непосредно преносе, треба краве са брадавицама на вимену и сисама увек последње мусти и поред тога сваки пут руке да се дезинфикују (оперу сапуном и млаком водом, а по том држати их десетак минути у коме раствору за дезинфекцију: сублимат, (1: 1000), лизол, карбол, креолин (2-3%).

М. Илић
ветер. пуковник.

Виноградарство

Закон о вину и правилник за његово извршење.*

За нашу државу виноградарство је једна важна пољопривредна па и привредна грана, јер је просечни годишњи принос од винограда у нашој земљи преко једне и по милиарде динара, а што је још важније за нас, читави крајеви наше државе који нису подесни ни за какву другу рентабилну

---

* У исто време одговор на питање г. Светозара Ђуричића, из Голобока.

културу, гаје винову лозу у толикој мери, да се може рећи да од њених приноса живе.

Стога наша држава виноградарству поклања нарочиту пажњу. Тако је одмах по ослобођењу и уједињењу за целу државу донесен односно проширен стари српијански *Закон о обнављању и унапређењу ваноградарства*, којим се регулише производња одабраних сората винове лозе и рационална обнова винограда у целој држави. Доношењем тога закона учињено је много за повећавање и побољшање производње грожђа и вина, па и поред тога, налазило се и налази се несавесних произвођача и трговаца, који су имали рачуна да фалсификују вино било из основе било у неким његовим битним састојцима и на тај начин да ометају потрошњу природних, добрих вина.

Стога је било неопходно потребно донети и један закон о вину који би регулисао питање како се сме прерађивати грожђе у вино и др. производе, тј. шта је при тој преради и доцнијој нези и чувању дозвољено радити и које се материје смеју додавати и у којој количини.

И ова је потреба задовољена доношењем *Закона о вину*, који је обнародован прошле године 18. децембра у „Службеним Новинама“, којим се заштићује право, природно вино и др. производи од домаћег грожђа (питоме, племените) винове лозе и предвиђају строге казне за оне који га кваре, умножавају и фалсификују ма на који начин.

Како је овај закон добио обавезну снагу 18. овога месеца то из њега и Правилника за његово извршење. који је ових дана донет, за читаоце „Тежака“ вадимо најважније одредбе, да би се знали управљати при производњи вина или његовој продаји, те да не би дошли у опреку са законом.

Опште одредбе. По § 1. Закона о вину може носити назив *„вино“* само оно пиће, које је производ алкохолног врења шире од свежег грожђа домаћих сората винове лозе, при чијем су се справљању, поправљању и чувању употребиле само радње и средства законом дозвољена (§ 2 и 4), а које је очувано у добром стању (§ 6).

Под именом *„кљук“* подразумева се само измуљано свеже грожђе домаћих сората винове лозе; под именом *“шире“* сок оцеђен из таквог кљука, а под именом *„комине“* чврсти делови преврелог или непреврелог кљука, са кога је оцеђена шира или вино. Под *„винском стељом“* подразумева се талог који при отакању вина остаје на дну бурета.

Под *„свежим грожђем“* подразумева се и оно грожђе, које се оставља на чокоту дуже времена но обично, тј. да презри, као и обрано грожђе, које се чува на слами, тавану, у евенкама, да се провене, па се после извесног дужег или краћег времена као суварак, али још довољно сочан, муља и прерађује у вино, без икаквог додавања воде непосредним или посредним путем.

Под *„домаћим сортама винове лозе“* подрузумевају се све европске сорте винове лозе зване и „питоме“, „племените“, које су одгајене без укрштања са дивљим америчким сортама лозе.

Свако друкчије пиће, које не одговара овоме пропису, а у промету му се даје име „вино“, сматраће се као неисправно, и лице које га справља, пушта у промет и продаје, сносиће законске последице.

Дозвољене радње и материје. Дозвољено је без икакве претходне дозволе или пријаве: претакање, проветравање, филтрирање, загревање и пастеризовање шире и вина, смржњавање вина у циљу његовог појачавања до нормалне јачине, згушњавање шире за разне употребе сем за справљање вина, као и мешање разних шира и вина, кад сваки од састојака одговара закону о вину — у опште све радње којима се у ширу и вино не уноси никаква страна материја.

2) Дозвољено је ширу од домаћих сората винове лозе домаћег порекла укувавањем и додавањем укуване шире од домаћих сората винове лозе и домаћег порекла довести до нормалне сласти, која ће за сваки крај бити накнадно објављена преко општинских власти. Али с тим, да се по извршењу поднесе пријава надлежном винарском надзорнику непосредно или преко општинских власти.

3) По претходној општој дозволи Банске Управе за цео један крај или по претходној дозволи винарског надзорника за поједине случајеве, дозвољено је слабу ширу од домаћих сората винове лозе домаћег порекла, кад због временских и других непогода грожђе довољно не сазри, довести до нормалне сласти, додавши јој највише 4 кгр. рафинованог шећера од шећерне репе или трске, на 100 литара.

4) Дозвољено је, са ограничењима, додавати шири или вину ове стране материје: сумпор диоксид (сумпорни дим), произведен горењем чистог сумпора или у сумпор замочених пантљика од азбеста или сумпор диоксид у течном стању или калијев метабисулфит (највише до 30 грама метаби сулфита по хектолитару) — с тим да шира или вино одређени за непосредну потрошњу не смеју садржавати више од 500 милиграма сумпор диоксида, од чега највише 40 милиграма слободног.

5) Дозвољено је шири и вину одузимати, односно додавати винску и лимунску киселину до границе коју ће сваке године објављивати Банске Управе, с тим, да се лимунска киселина не сме додавати ни у ком случају више од 50 гр. на хектолитар шире или вина.

6) Дозвољено је додавање шири или вину чистог танина раствореног у малој количини вина.

7) Дозвољено је у циљу бистрења без икакве претходне

дозволе или пријаве додавати шири или вину: шпањолску земљу, каолин, азбест, целулозу, желатин, рибљи мехур (бешика), беланце од јајета или његов производ албумин, оплављено млеко или његов производ казеин са додатком кухињске соли или без ове.

8) По претходној дозволи надлежне контролне станице дозвољена је употреба калијевог фероцијанида.

9) Дозвољено је додавати шири или вину угљен диоксид, вински квасац, биљно или вазелиново уље, животињски угљен и специјална енолошка средства која за то добију дозволу од Господина Министра Пољопривреде, с тим да се помоћу животињског угља не може одузимати боја ружичастих вина која су на комини превирала дуже од 24 часа.

10) Дозвољено је справљати за кућевну потрошњу комињак (шилер) и то само виноградарима произвођачима, који немају право точења пића. Комињак се не сме држати у подруму за вино, сем у случају кад нема других просторија и онда бурад у којима је комињак морају бити обележена са *„комињак — није за продају"*.

11) Дозвољава се справљање и продаја специјалних вина уз нарочите услове прописане законом и правилником.

Забрањене радње и материје. 1) Забрањено је додавати шири шећера и друге слатке материје, кад је грожђе добро сазрело и шира има нормалну — редовиту сласт.

2) Ако је слаба шира појачана додавањем шећера, забрањено је овако појачаној шири додавати винску и лимунску киселину.

3) Забрањено је додавати шири или вину: алкохол, воду, воћне и друге сокове и течности — у опште забрањено је вештачки справљати или умножавати ширу и вино.

4) Забрањено је путем списа, објава или усмено препоручивати употребу средстава која законом о вину нису дозвољена.

5) Забрањено је справљање и продаја екстракта и есенција, чија је употреба намењена искључиво фалсификовању вина.

6) Забрањено је пуштати у промет за пиће болесна и покварена вина, ако се по укусу или спољнем изгледу јасно види, односно осећа, да су покварена и кад садрже испарљивих киселина (у облику сирћетне) на литар више од грама: 1,4 за бела, 1,5 за ружичаста, 1,6 за црна и 2 за десертна вина.

7) Забрањено је стављати у промет ширу или вино под ознаком било винородног предела и места, било подрума, сорте грожђа, године старости и друге какве особености, ако ознака не одговара стварности.

8) Забрањено је мешавини разних вина давати назив по

пределу и сорти грожђа, ако у мешавини нема најмање 50% вина из онога краја или од оне сорте грожђа по коме се тој мешавини даје име.

9) Забрањено је вршити бербу грожђа за справљање вина пре рока, који одреде надлежне општинске власти по упутству државног контролног органа.

10) Забрањено је справљати петиотовано вино.

11) Забрањено је пића од воћа справљати у циљу продаје додатком грожђа или његових производа: шире, вина, комињака и комине или им давати назив „вино“, ако уз то нема ближе ознаке.

12) Забрањено је пића од воћа држати у локалу где се чува вино, а ако нема места — онда бурад са пићем од воћа морају носити читљив назив тога производа.

13) Забрањено је продавати вино у флашама, ако вино није однеговано и ако флаша не носи етикету (вињету) са тачном ознаком вина саобразно закону и правилнику и са именом продавца, односно произвођача.

14) Забрањено је почев од 1932. године пуштати у промет, продавати и куповати, вина од непосредно родних хибрида, (директори, самороднице) а до краја 1931. године та се вина могу пуштати у промет само са ознаком „вино од хибрида“, „вино од директора“ или „шмарница“. Гостионице, кафане и сличне малопродавнице које продају вино од хибрида, морају уз свој спољни наслов носити натпис: „*Овде се точи вино од директора* (од хибрида)“ исписан словима високим најмање 10 см. Велетрговине пак са вином морају истаћи такав натпис са словима од 20 см. висине.

15) Забрањено је вино од хибрида заслађивати.

16) Забрањено је под именом „винско сирће“ продавати друго сирће сем оног које је производ сирћетног врења вина или вина од комине, које је здраво и садржи најмање 4% сирћетне киселине.

17) Забрањено је под именом винског алкохола или винске ракије, виноваче, лозоваче, вињака или под именом ракње од комине, гроздоваче, дропуље и томе слично продавати другу ракију сем оне, која се искључиво добија дестилацијом (печењем) од вина, или винске комине или винске стеље домаћих сората винове лозе.

(Наставиће се)

Б. Ранковић.

Народно здравље.

Артериосклероза

Кажу, да ако човек не би целог свога века боловао, морао би у старости добити артериосклерозу. Због старости,

мисли се, долази у крвним судовима који разносе крв по телу (артерија), до задебљања, очврснућа и скречавања у зидовима. Услед овог задебљања судови нису довољно еластични те се не могу ширити при појачаном притиску крви, те долази до отежаног крвотока. Поред тога артерије се на извесним местима могу проширити, ткиво зидова се масно дегенерише, може доћи и до прскања крвних судова нарочито мозга и срца.

Болест долази понајвише код старих људи, али ипак не може се рећи да је чиста последица старости, јер има и врло старих људи са врло незнатним променама артерија. Пре се може рећи, да је болест последица дугог нехигијенског живота. На постанак артериосклерозе утиче на првом месту храна, нарочито претерана употреба хране животињског порекла у првом реду великих количина меса. Злоупотреба алкохолних пића други је важан чинилац, који штети крвне судове и изазива скречавање. До ове болести доводе и неке заразне болести, нарочито оболевају артерије услед сифилиса. Тежак и напоран рад, нарочито умни, затим душевна напрезања и раздражења, велике бриге и душевне борбе, такође су чиниоци, који могу изазвати обољења артерија и њихово скречавање. Напослетку и све остале неуредности у животу.

Артериосклероза се може јавити у разним органима, те је према томе и слика болести различита. Од ње обично не оболе сви крвни судови у подједнакој мери. Ако се скрече крвни судови мозга јављајају се болесне промене и поремећаји као: несвестица, главобоља, зујање у ушима, слабљење памћења и заборавност, несаница. Ови су људи склони капљи мозга.

Код артериосклерозе срчаних артерија јављају се врло јаки болови у пределу срца, који зраче нарочито у правцу левог рамена и руке. Усљед склерозе већих срчаних артерија долази до промена срчаног мишића Он слаби, постаје неиздржљив, срце се шири, а мишаћ задебља. Проширење срца изазива неправилну срчану радњу. Дисање је отежано, долази при напрезањима до гушења, сипње и кашља. Пошто срце не може да правилно разводи крв, јављају се отоци ногу, јетра се услед застоја крви увећава, мокраћа се смањује. Артериосклероза бубрежних крвних судова почиње са лучењем веће количине мокраће, крвни притисак се увећава, а срчана радња поремети.

Услед артериосклерозе крвних судова ногу јављају се јаки болови као код реуматизма нарочито при ходу. Болесник осећа несигурност у ходу. Ово је обољење често код коња и понајчешће је узрок штрупирапости. Ако оболе ситне артерије, може доћи до запушавања згрушеном крви, те се

тако онемогући правилна исхрана и услед тога се јавља изумирање рђаво исхрањених делова.

Артериосклероза је болест, која долази постепено. Још из младости неуредним и нехигијенским начином живота штетимо крвне судове, те у старијим годинама долази до овог обољења. Због тога је потребно кроз цео живот избегавати узроке, који доводе до обољења, чувати се сваке претераности и неумерености, нарочито неумерене исхране месном храном, употребе алкохолних пића, сталних напора и напрезања, злоупотребе кафе и др. Умереност у животу, кретања, чист ваздух, вежбе телесне — најбоља су сретства за заштиту од артериосклерозе. Нарочито кад човек пређе 40 година живота, те је јаче наклоњен овој болести, потребно је више пажње обратити на свој живот.

Ако је већ оболео од артериосклерозе, главна су му сретства за лечење: умерена исхрана понајвише биљном и млечном храном; избегавање употребе меса, масти и јаке хране. Избегавање великах напора, нарочито умних; чист ваздух, умерене телесне вежбе, редован сан и одмор. Ови људи не треба да пију никаква алкохолна пића. За лечење се употребљује јод по пропису лекара. Добро чине и лековите минералне бање у којима има јода. Нарочито се препоручује купање у таквим водама. Сматра се да је и угљено-кисело купати се Буковичке Бање од доброг утицаја за артериосклерозу. Лекари препоручују за ове болеснике и Теслић, Ковиљачу, Липик, Обреновац, Сланкамен, Костајницу, Раденце и друге неке бање. Наравно на лечење у овим бањама треба ићи само по савету лекара, јер бањско лечење није безопасно како се код нас лакомислено схвата.

Др. Сш. З. Иванић

Питања и одговори

Питање: Читајући „Тежак“ видео сам да, чим се појави нека зараза у селу, да је треба спречавати. У нашем селу појавила се зараза у свињама. Молим да ме обавестите, шта треба да урадим да бих избегао штету, јер на мојим свињама још нема болести. Имам ли права да тражим марвеног лекара, да ми пелцује свиње, морам ли му платити за тај посао и преко кога треба да га тражим?

Влад. Јаковљевић
Соколово.

Одговор: Свињске заразне болести, којих има неколико различитих, обухваћене су „Законом о сузбијању и угушивању сточних заразних болести“, те је по чл. 13. истог закона обавезан сваки који сазна за ту болест да исту пријави власти — општинском

суду. Нарочито ово важи за сопственика оболеле стоке. Ко ово не учини кажњава се по § 111 истог закона. Општински суд је дужан да такву пријаву одмах достави своме среском начелству, а срез мора у најкраћем року изаслати свога марвеног лекара на лице места, да болест утврди и предузме потребне мере за спречавање болести. Овај излазак марвеног лекара у село пада на терет државе.

Према томе ви из села Соколова нисте извршили своју дужност по закону, и одговорни сте, што болест нисте одмах пријавили властима а нисте ни искористили своје право, које имате по закону, да Вам на терет државе марвени лекар дође у село ради спречавања болести.

За угушивање саме болести потребно је прво утврдити саму болест, која се је појавила, јер рекли смо да има више различитих свињских заразних болести. То може учинити само марвени лекар. И онда се предузимају опште ветеринарско полициске мере: издвајање болесних, спречавање мешања здравих и болесних, чишћење и дезинфекција обора и т. д. И као најглавније оружје у борби против заразних болести долази „шприцање", „пелцовање" болесних и здравих животиња. За ово је потребно знати тачно болест, против које се хоће стока да „пелцује", јер свака болест има и свој лек. Могу се шприцати и болесне (да оздраве) и здраве (да не добију болест). Тај посао може само урадити марвени лекар.

За пелцовање стоке, ако исто није њина власт наредила, дужан је сопственик потражити ветеринара по одређеној такси, а и потребне лекове мора платити. Количина лека који је потребан зависи од тежине саме свиње, која се хоће да „пелцује". Цена лека је доста велика 1 динар 1 грам, тако да према тежини свиње треба лека од 20—80 грама, те изгледа доста скупо. Али према користи, коју даје сопственику, апсолутно треба пелцовати свиње, јер је то једини начин да се сачувају, кад се је болест већ појавила у околини.

Има крајева, у којима самоуправе дају бесплатно лекове, и онда је сопственик дужан да плати само рад ветеринара, који је врло јефтин. Са своје стране ми ветеринари сматрамо и тражимо, да за сузбијање сточних заразних болести јавне установе (држава, бановина, срез, општина) треба да дају бесплатно потребне лекове, јер је то од опште користи У том нашем тражењу треба да нас помогне и цео сточарски свет.

Дакле да завршимо: Пријавите одмах болест општини, која ће известити срез и ветеринар ће доћи у село о државном трошку да болест утврди. Свиње пелцујете о свом трошку, ако нема за то предвиђених кредита од бановине, па се нећете покајати.

Смедерево *Милутин Гец.*
ср. ветеринар

Питање: На добро обрађеној земљи засејао сам 1 хект. бостана. Пошто га је лисна ваш зелене боје јако напала, да ли смем да га прскам дуванским екстрактом и са колико јаким раствором? Исто тако смем ли прскати бордовском чорбом против пламењаче и колико плавога камена треба ставити на 100 л воде?

Вајислав Ђ. Симић,
пољопривредник из варошице Тополе.

Одговор: Лисне ваши нападају скоро све биљке, како дивље тако и гајене, па било на доброј или рђаво обрађеној земљи. Против њих треба предузети борбу чим се појаве, да се не би сувише намножиле. Сем тога, пошто се оне врло брзо множе, прскања се морају поновити више пута у размацима од по неколико дана, с обзиром на јачину заразе. Од рано започетих и честих прскања зависи више добар исход борбе, но од самог средства које ће се употребити. Дувански екстракт даје обично добре резултате, само се мора употребити у доста јаком раствору, од 4 до 6%. Прскати најбоље увече.

Бордовска чорба служи за сузбијање пламењаче и не само да сме, већ се и мора употребити против ове, често пута, опасне болести. Употребљава се обична чорба, као за виноград, обично са 1% плавог

камена, само чорба не сме бити ни кисела (не сме да у њој остане плавог камена незасићеног кречом), а не треба да има ни сувише креча, да буде како се то каже, што више неутрална.

Сасвим неутралну чорбу је доста тешко справити, а да би се избегао сувишак креча или незасићеног плавог камена, треба при справљању чорбе употребити црвен лакмусов папир. Сипајући лагано кречно млеко у раствор плавог камена треба у чорбу замочити са времена на време папир, и чим он почне да постаје плавкаст, не додавати више кречно млеко.

Прскати пре појаве болести, као и код лозе.

Dr. П. Вукасовић.

На питање г. Момчила Јанића, земљорадника из Жиче, — чиме треба да патоше новоподигнуту стају за говеда, даје се овај одговор:

На грађење пода стаја доиста треба обратити велику пажњу, јер на поду стока лежи или стоји и на под падају сточни измети Према томе се од доброг пода тражи:

1. Да буде раван, сигуран, чврст.

2. Да допушта одржавање чистоће и да је непропустљив.

Под по правилу није мек, те сваки под захтева довољно простирке (слама, плева, шаша, лишће, тресет и др.).

Под мора имати свој пад за отицање осоке и, ако је од бетона, своје олучиће или назубљење да се стока не клиза.

Под се може правити: од *земље*, што за говеда није добро, од *дрвета*, што је непрактично, од *камене калдрме*, што је неравно и за стоку неугодно, од *цигаља* добро печених и постављених насатице, па им саставке залити цементом, од *асфалта*, од *клинкера* (вештачки пресованих плоча), и од *бетона*. За прилике код нас најбоље је ударити *бетонски под*, па бих то и питачу препоручио. Такав је под, у осталом, скоро свуда у широкој употреби.

Цементни бетон се прави у размери 1:6 т. ј. на

један део портланд-цемента мешће се шест делова чистог шљунка (без муља), па му се горња површина премаже маснијии цементним малтером, а узима се дебљина пода од 10—15 см. Бетон се набија дотле, док се не покаже вода на горњој површини.

За краве крупнијег соја потребно је лежиште од 2,5 метра дужине и просечно 1,2 мет. ширине. На 2,5 мет. дужине, под треба да је водораван за $^3/_4$ (1,9 м.), а последњој четвртини (0,6 мет.) до пиштевинског олука дати пад од 5 см. Питач наводи, да је његова стаја широка 9 м. што значи, да су јасла у два реда и онда иза сваког лежишта има доњи пиштевински олук од 7 см. дубине и 30 см. горње ширине с падом 1: 200 до 1: 100 ($1^0/_0$) тако, да мокраћу одводи у осочару.

Јасла се данас праве такође од бетона и то ниска, горња ивица 0,50—0.60 м. од пода, дубока 0,25—0,30 мет., горе широка 0,40—0,50 м.

Ближа обавештења о грађењу стаја могу се наћи у књизи „Пољопривредне зграде“ од Н. Б. Несторовића, Београд 1926., која се може набавити и преко Српског пољопривредног друштва.

А. Г. Јовановић
директор с. п. ш.

Питање: Да ли је корисно да против артериосклерозе идем у Врњачку Бању и да пијем ломничку киселу воду?

Бора Миленковић,
књиг. земљ. задруге Кукљин.

Одговор: За артериосклерозу није погодна Врњачка бања, Она је погодна за плућну сипњу.

Ломничка вода исто тако је подесна за плућна оболења. Она садржи мало јода, те би могла поднети у умереним количинама.

Али врло велико је питање од које болести патите, да би се могао дати погодан савет.

За лечење артериосклерозе служе ове бање: Липик, Обреновац, Сланкамен, Ковиљача, вода из новосадског артеског бунара, Костајница и др.

Др. Ст. З. Иванић.

Једна угледна економија

Недалеко — јужно од наше северне границе према Мађарској, на десној обали Тисе, налази се напредна варош Сента са око 30000 становника. На југоисточном крају вароши, у непосредној њеној близини, делимично поред саме Тисе, налази се угледна економија агронома и поседника г. Саве Ђ. Вујића.

У Бачкој и Банату има повише угледних економија и газдинстава, али их врло мало има, која се по уређењу, по рационалној обради земље, гајењу разноврсних пољских усева и пићних биљака и гајењу домаће стоке и живине, могу равнати са економијом г. Вујића.

Површина поседа г. Вујића износи око 100 хектара. На њему постоје све грађевине потребне за становање људства и за смештај стоке, живине и људске и сточне хране. Г. Вујић је прошле године подигао силос за конзервисање зелене сточне хране чија запремина износи око 60.000 кгр. Подизање силоса стаје око 35.000 динара. На питање постављено г. Вујићу да ли се исплати подизање силоса, он ми је одговорио, да је подизањем силоса решио проблем исхране своје крупне стоке, које има увек између 50 и 60 грла, Њега вели треба да има свако средње газдинство, а мања газдинства да га задружно подижу.

Први модеран повртњак у Сенти и околини за производњу раног и позног поврћа подигао је г. Вујић, а питање воде решио артерским бунаром, чија инсталација стаје око 60.000 динара. Бунар се налази готово у средини дворишта — ближе сточних стаја. Вода из њега отиче 150—200 метара у вештачко језеро где се темперира, а одатле обичним долапом вади и поврће залива. Око језера су засађени прпорци културне врбе, која даје пруће за потребе економије. Језеро служи у исто време и као вештачки рибњак, које такође обећава леп успех.

На економији је заведен потпуно правилан четворогодишњи плодорад са рационалним ђубрењем вештачким и стајским ђубривима.

За сетву се употребљава само селекционосано и оплемењено семе ратарских усева, те је право задовољство погледати усев једног пораста и сличног развића класа.

Од ратарских усева гаји се пшеница, кукуруз, кромпир, јечам, овас и раж, од пићних биљака сточна репа, црвена детелина, луцерка и суданска трава. За сточну пићу г, Вујић често употребљава у зелено раж и овас, а тај је начин исхране стоке и ове године врло успешно помоћу силоса коришћен.

Радна је снага само људска и сточна. Од радне стоке само коње употребљава.

На имању живе пет мањих породица чији чланови са радном стоком стижу да завршавају текуће послове, сем жетве, вршаја и др. већих послова када се узима и потребан број надничара.

Од приплодне стоке и живине г. Вујић држи чистокрвну расу сименталског говечета, од свиња мангулицу и јоркширску расу. Да би што боље уновчио кукуруз г. Вујић гаји и продаје дебеле свиње. Од живине има такође чисте расе „Легхорн“ и „Род-Ајланд“. Нарочито леп утисак чини подмладак Род Ајланда који је једнобразан и врло напредан.

Говеда г. Вујић гаји само у циљу производње млека т.ј. већином краве којих има 20 и око 10 грла подмладка и расплода. Вели да је врло задовољан сименталском расом. Има крава које му дају и преко 20 литара млека дневно.

Употреба савремених справа и помоћних средстава — вештачких ђубрива са упоредним опитима, потпуно је и стручњачки заступљена.

Г. Вујић нема помоћника већ сам лично руководи свима пословима по свима гранама свога газдинства, а поред тога стиже да ради многе опште народне послове као председник Управног Одбора Пољ. Подружине, члан одбора градске општине, члан пољ. одбора, Црвеног Крста и других хумано културних и спортских установа уживајући леп глас и углед у широј околини.

Појединцима и групама приликом екскурзије, које интересују напредна газдинства и поучни примери, препоручујемо да посете економију г. Вујића.

Б.

Белешке.

Слава Пољопривредне Књижнице и Читаонице у Кусићу.

Св. Ћирила и Методија, словенске учитеље и просветитеље као свога патрона, прослављају све пољопривредне књижнице и читаонице. Пољопривредна књижница и читаоница у селу Кусићу у близини В. Градишта прославила је 24. маја ов. г. своју прву славу на свечан начин. Прослави су присуствовали сви чланови и многобројни гости из места и В. Градишта.

По извршеном верском обреду и сечењу славскога колача изасланик Српског Пољопривредног Друштва г. Нешић, инспектор за подружине, одржао је пригодно предавање о циљу и задатку пољопривредних књижница и читаоница и потреби оснивања ових и пољопривредних подружина у сваком селу.

После предавања г. Нешића одржали су краћа, али успела предавања г. г. Фрања Милер, срески ветеринар, о рационалном гајењу и лечењу стоке и потреби оснивања сточарсаих задруга, а Влада Стојићевић срески економ о потреби селекционисања — одабирања семена пољских усева, које код многих треба да почне у току пораста и зрења њиховог.

Управном Одбору пољопривредне књижнице и читаонице и свима члановима њеним припада захвалност и признање за одличну припрему и организацију прославе.

Б.

Пољопривредна Подружина у Старом Бечеју — Бачка, има на продају приплодне бикове, пастуве и нерастове од племенитих раса, а тако исто и селекционисано семе пшенице. Има и жељезничку и поштанско-телеграфско-телефонску станицу, те је олакшано споразумевање и сваки транспорт. За ближа обавештења обратити се на адресу Подружине.

Б.

Екскурзија чланова Пољопр. Подружине у Аранђеловцу.

Уз помоћ Краљевске Банске Управе Дунавске Бановине, Подружина је организовала и извела екскурзију својих чланова по Бачкој, у циљу личног упознавања са напреднијим начинима газдовања и рационалнијом обрадом земље.

У екскурзији је узело учешће 14 угледних пољопривредника — чланова Подружине, из среза јасеничког, са претседником Подружине г. Светоликом Швабићем и среским економом и дугогодишњим магационером подружинским г. Радојком Стевановићем.

Екскурзија је обишла угледну и велику економију г. Дунђерског, домаћичку учитељску школу у Ст. Футогу, државну ергелу „Карађорђево“, неколико угледних живинарника и приватних мањих поседа.

При прегледу угледних живинарника Шумадинци су узели и собом понели већи број јаја за насад од племенитих раса живине, које у Бачкој има завидан број.

Утисци и поуке које су учесници у екскурзији добили, дали су им много више потстрека за напредно и рационално газдовање, но што би се то и највештијом пропагандом, писаном и живом речи могло постићи, те се сличне екскурзије (поучна путовања) препоручују и осталим Подружинама које за то имају могућности.

Б.

Записници

Управног Одбора Српског Пољопр. Друштва

23. седнице држане 21. маја 1930. год. у Друштвеном Дому у Београду.

Били су присутни г. г. председник М. Миљковић, ппредседник Д-р Т. Митровић, чланови: Н. Петровић, Д. Спремић, В. Матић, Б. Ранковић, М. Николић, Т. Владисављевић, А. Рашковић, Л. Сладековић, С. Ратковић и Др. М. Градојевић и гост Д. Грујић, редован члан из Београда.

Председавао председник г. Мирко Миљковић

Бележио секретар г. Милан В. Дамњановић

I

361) Прочитан је и примљен записник 22. седнице Управног Одбора.

II

362) Прочитан је и усвојен записник 20. седнице Књижевног Одбора.

III

Прочитан је записник 20. седнице Финансијског одбора, па је одлучено:

363) да се усвоји предлог о оправкама друштвених зграда;

364) да се Камендолској Задрузи за пољопривредни кредит, изда тражена роба на почек, на подлози обвезнице и гаранције обласне задруге;

365) да се Пударачкој задрузи за пољопривредни кредит изда роба по требовању, па обвезница овери код обласне Задруге;

366) да се прими знању, да су прегледани и за исплату оверени рачуна прено 1000·— дин.

IV

Прочитан је записник 20. седнице Набављачког одбора, па је одлучено:

367) да се по понуди бр. 2361, набави један стругач за прашење, ради пробе;

368) да се одбију понуде бр.,3969 за сејалице и бр. 5318 за машине за чишћење детелинског семена.

V

Прочитан је записник 20. седнице Програмског Одбора, па је одлучено:

369) да се не може усвојити молба Приличке Подружине, док се не види њен рад;

370) да се Пољопривредном Живинарском Друштву, уступи за изложбу поред одобреног павиљона, још и $^1/_4$ магацина бр. 2 и собица испред служитељског стана.

VI

Саслушана су мишљења инспектора за подружине, па је одлучено:

371) да се одобри кредит 50.000·— дин. подружини у Ковачици стим, да га може користити према броју чланова.

VII

По осталим предметима одлучено је:

372) да се препоручи подружинама које су прикупиле прилоге у натури за поплављене француске, да их продаду па новац пошаљу;

373) да се позове у одбор за утакмицу трактора, г. Љ. Петровић инжињер са Беља, коме платити дневницу и путни трошак.

VIII

Саопштења и предлози.

374) Прочитано је писмо г. Љ. Петровића, инжињера са Беља, којим се захваљује на избору за редовног члана и којим извештава да шаље 100·— динара за пољопривредни фонд. Одбор прима знању са захвалношћу.

375) Прочитан је позив на свечано отварање Љубљанског велесајма. Одбор прима знању.

376) Председник саопштава да је био позват у Трговачку Комору, ради договора о дочеку привредника из Солуна. Одбор прима знању.

377) Члан г. Б. Ранковић предлаже да се организује једна екскурзија за чланове друштва и подружина. Одлучено, да програмски одбор проучи овај предлог.

Са овим је седница закључена.

24. седнице држане 28. маја 1930. год. у Друштвеном Дому у Београду.

Били су присуни г. г. председник М. Миљковић и чланови: Д. Спремић, М Николић, В. Матић, А. Рашковић, Др. М. Градојевић, С. Ратковић, Т. Владисављевић, Б. Ранковић и Н. Петровић.

Претседавао председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

378) Прочитан је и примљен записник 23. седнице Управног Одбора.

II

379) Прочитан је и усвојен записник 21. седнице Књижевног Одбора али стим, да се решење по тач. 309/г и 313 донесе кад се ппредседник врати с пута.

III

380) Прочитан је записник 1. седнице Одбора за припрему међународне утакмице у орању са тракторима, па је одлучено: да се исти усвоји осим тач. II, док се претходно не пита суд Општине Крагујевачке и тамошња пољопривредна школа, да ли би они могли да ставе потребно земљиште на расположење.

IV

381) Прочитан је записник 21. седнице Финансијског Одбора, па је примљено знању да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1.000 — динара.

V

Прочитин је записник 21. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

382) да се одбију понуде број 5909 и 6272, за разне плугове;

383) да се у вези понуде бр. 6291 за манилу тражи извештај и од понуђача по бр. 5458, да ли би и он пристао на испоруку по истој цени и условима.

VI

384) Прочитан је записник 21. седнице Програмског Одбора, па је усвојено мишљење да се поново замоли Мин. Пољопривреде, да по предлогу Ваљевске Подружине дâ помоћ С. Марковићу, за подизање сушнице.

VII

385) По предлогу заст. инспектора за подружине одлучено је да се одобри кредит Подружинама: у Алексинцу 10.000·— дин. и у Влашком Долу 10.210·— динара.

VIII

По осталим предметима одлучено је:

386) да се Јагодинском Народном Универзитету поклони по једна књига од Друштвених издања и да му се шаље бесплатно Тежак за о. г., поред тога да му се пошаљу Правила Пољопр. Књижница и Читаоница и да се замоли за пропаганду за њихово оснивање;

387) Да г. Т. Владисављевић члан Управе иде на оснивачку скупштину Удружења Пољопривредника у Новом Саду. као Друштвени делегат.

IX

Саопштења и предлози:

388) Прочитано је писмо Главног Савеза виноградара и воћара, којим позива Друштво да ступи за члана. Одбор прима знању.

389) Прочитан је телеграм Кусићске Пољопр. Књижнице и Читаонице, којим шаље Друштву поздрав са своје Славе. Одбор прима знању са живели!

Са овим је седница закључена.

25. седнице држане 4. јуна 1930. г. у Друштвеном Дому у Београду.

Били су присутни г. г. председник М. Миљковић и чланови: В. Матић, М. Николић, С. Ратковић, Др. М. Градојевић, Б. Ранковић, А. Рашковић, Н. Петровић, Т. Владисављевић и Д. Спремић.

Председавао председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

390) Председник саопштава да је 2. о. м. умро Спасоје Петровић, члан утемељач и дугогодишњи Друштвени службеник. Покојни Спасоје служио је предано скоро 40 година и везао свој живот за ову установу. Моли, да му се устајањем ода последња пошта и да се одобри поступак, што је његовој породици издата једномесечна посмртна плата. Одбор устајањем одаје пошту пок. Спасоју са узвиком: Слава му, и одобрава поступак о издавању једномесечне посмртне плате. Што се тиче попуњавања упражњеног места одлучено је: да Финансијски Одбор да о томе мишљење.

II

391) Прочитан је и примљен записник 24. седнице Управног Одбора.

III

392) Прочитан је и усвојен записник 22. седница Књижевног Одбора

IV

Прочитан је записник 22. седнице Финансијског Одбора, па је одлучено:

393) да се прими знању да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 10.0— динара;

394) да се према отвореним понудама за штампање Тежака у другој половини о. г. усвоји понуда штампарије „Заштита“ као најповољнија, пошто пристаје да Тежак штампа за 4.020·— дин. према прописаним условима;

395) да се не може дати помоћ по молбама бр, 6348 и 6476, пошто се нема буџетске могућности;

396) да се по дуговању Башинске Подружине, саслушају бивши благајник и магационар;

397) да се ср. пољопр. референт из Владимираца упути, да приватне поруџбине врши преко тамошње Подружине;

398) да се од 1. јуна о. г. чл. 14. Правилника о службеницима има разумети тако, да службеницима не следују од Друштва никакве принадлежности кад услед болести не долазе на рад, пошто им за то време следује од Окр. Уреда: лекар, лекови и новчана храна;

399) да се од 1. јуна о. г. не даје месечни хонорар за прање прозора и подова у Друштвеним просторијама, него да се посао плаћа непосредно и кад се изврши.

V

Прочитан је записник 22. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

400) да се набави још 2000 кгр. дуванског екстракта у кантицама по 5 кгр.

VI

Прочитан је записник 22. седнице Програмског Одбора, па је одлучено:

401) да о предлогу за екскурзију размисле чланови Управе, па да се идуће седнице изнесе на решење.

VII

402) По предлогу заст. Инспектора за Подружине, одлучено је: да се приме у састав нове Подружине у Тољевцу у ср. Темнићског и у Гардиновцима у ср. Тителском, пошто су испуниле све услове за пријем.

VIII

Саопштења и предлози.

403) Прочитан је позив Мађарског Пољопривредног Друштва на прославу своје стогодишњице. Одлучено, да се пошаље радиограм.

404) Прочитан је позив г. К. Поповића директора н. пољопр. школе из Шапца, да Друштво упути некога да види и оцени вредност сетве жита на кућице. Одлучено је: да се г. Поповићу одговори, да Друштво верује у лепо напредовање усева, и да га замоли да му у своје време пошаље рачун рентабилности, што је главни чинилац овога рада.

405) Прочитано је писмо г. Н. Грегорића, председника Подружине у Петровцу на мору којим се захваљује на избору

за редовног члана и којим шаље 100.— дин. прилога за пољопривредни фонд. Одбор прима знању са захвалношћу на прилогу.

406) Прочитан је позив Српске краљевске академије на парастос добротворима и оснивечима задужбина и фондова. Одлучено, да на парастос иде г. Др. М. Градојевић члан Управе.

407) Прочитан је позив Пољопр. Живинарског Друштва, за штампање огласа у њиховом изложбеном каталогу. Одлучено, да се оглас не даје.

408) г. Т. Владисављевић, члан Управе, предлаже, да и Друштво узме учешћа на сајму књига на Соколском слетишту. Одлучено је: да се магационар о свему обавсти, па ако није велика такса онда да се узме учешћа. Исто тако да се организује и продаја књига на живинарској изложби.

Са овим је седница закључена.

Ако ми огледало кад рекне неугодну истину

онда нађем брзу помоћ код прок шаних Елза-препарата за негу лепоте ЕЛЗА САПУНИ ЗДРАВЉА И ЛЕПОТЕ у 7 финих и корисних врсти (сапун од љиљанова млека, љиљанове креме, жуманцета глицерински, бораксов, катрански, брijаћи);
ЕЛЗА-КРЕМЕ-ПОМАДА за лице и руке; ЕЛЗА-ПОМАДА за пораст косе – ЕЛЗА-ШАМПОН ком. 3 Дин. 30; ЕЛЗАДОНТПАСТА за зубе 1 тубе 8 Дин. 80.
Увек се служим само свим препаратима.

Чините и Ви тако — помоћи ће и Вама!

5 комада Елза-сапуна по избору стоји 52 Дин. франко уз послат новац унапред; поузећем 62 Дин.
2 лонца Елза-Креме-помаде 40 Дин. франко уз послат новац унапред; поузећем 50 Дин. Добива се свуда! Где нема, изволите наручити изравно од наслова:
EUGEN V. FELLER, lekarnik, Stubica Donja, Elsatrg 366.

ВОЋАРСТВО

од

Милутина Ј. Никетића

проф. Сред. Пољопр. Школе

у Ваљеву.

Књига има 247 страна —

Цена 20·— Дин.

96—4

ШТАМПАРИЈА

М. ЦВЕТКОВИЋ

пресељена је

од 15. јуна 1930. године

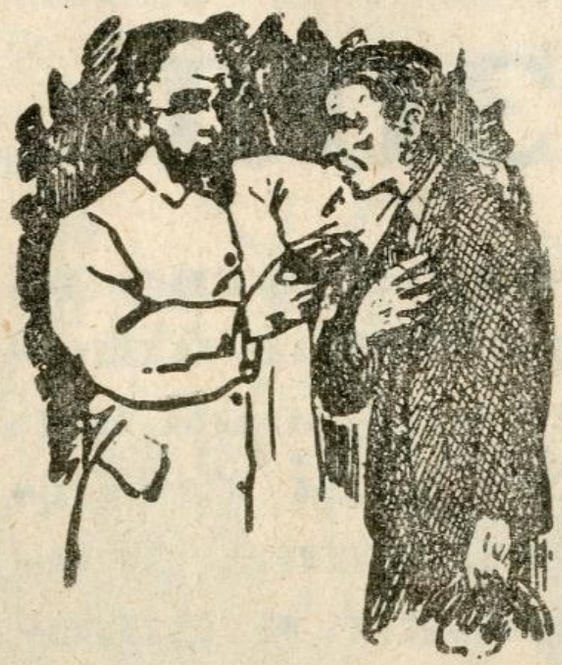
у сопствену зграду

Војводе Глигора ул. 62.

БЕОГРАД

Телефон бр. 47-31.

Плућне болести су излечиве

Туберкулоза плућа, сушица, кашаљ, сухи кашаљ, слузави кашаљ, ноћно знојење, бронхијални катар, катар гркљана, течење слузи, пљување крви, прерварење, гушење, АСТМАТИЧНО шуштање, пробадање и т. д.

излечиви су

ХИЉАДАМА ИЗЛЕЧЕНИХ!

Затражите одмах моју књигу „Нова уметност храњења“ која је већ многе спасла Иста се може употребити за сваки начин живота и помаже да се болест брже савлада Телесна тежина расте и постепено закречавање заустављ болест Озбиљни лекари специјалисте потврђују изврсност моје методе и радо одобравају употребу исте. Што пре почнете с мојим начином храњења, тим боље. САСВИМ БЕСПЛАТНО добићете моју књигу из које ћете поцрпсти много потребних ствари, Кога болови муче ко се жели на брзи начин из основа и без опасности ослободити болова нека још данас пише! Наглашујем понова да ћете моје разјашњење добити посве БЕСПЛАТНО без сваке обавезе са Ваше стране те ће Ваш лекар сигурно пристати на овај од првих професора као изврстан пронађени

НОВИ НАЧИН ВАШЕ ИСХРАНЕ.

Стога је у Вашем интересу, да одмах пишете, па ћете од мојег тамошњег заступника у свако доба моћи бити послужени. Црпите поуку и појачану **животну вољу** из књиге искусног лекара. Она садржи окрепљење и **животну утеху** и обраћа се на оне болеснике, који се занимају за садање стање научног лечења плућа. **Моја адреса:**

GEORG FULGNER, BERLIN — NEUKÖLLN,

RINGBAHNSTRASSE Nr. 24., ABT. 681.

Оглашујте у „Тежаку“

који се штампа у 10.000 примерака и залази у најнапредније сељачке домове по свима крајевима наше отаџбине

ПОРЗОЛ

је најсигурније средство за запрашивање семена пшенице, ражи, јечма, зоби и т. д. против тврде или смрдљиве сњети-главнице, снежне плесњи ражи и пшенице и тврде сњети јечма и т. д.

ПОРЗОЛОМ ЗАПРАШЕНО СЕМЕ:

Даје здраву и богату жетву, не убија клијавост семена а појачава пораст биљке.

Употреба лака и јевтина, семе се запраши за 10 минута и може се одмах сејати.

Ушгедите семе 15-20%, радну снагу и време, јер није потребно квашење и сушење.

ПОЉОПРИВРЕДНИЦИ! Употребите једино домаће средство ПОРЗОЛ, који је од наших стручњака испробан и препоручен као врло добро средство.

Упутства и цене шаљемо бесплатно:

„БИЉАНА“ А. Д.

Телефон 3-80 БЕОГРАД Душановац

Штампарија "ЗАШТИТА" М. Цветковића Београд, Војводе Глигора 62. Телефон 47.-31.

Ослобођено поштарине
реш. Мин. Пошта и Тел. бр. 17306/24. г.
Бр. 16. Београд 15. август 1930. год. LVII (57.) год.

За С. П. Друштво власник
претседник, Мирко Миљковић

Одговорни уредник
Др. Тан. Митровић

Извештај Београдске трговачке коморе за 1929. годину.

Овај се извештај разликује од ранијих комориних годишњих извештаја, као што се и у предговору напомиње, што се стварно бави кретањем трговине са појединим важнијим артиклима, него што је то досада био случај, и што је у овогодишњи извештај унесено као новина: Преглед важнијих привредних средишта комориног подручја. Тих привредних средишта комориног подручја (вароши и варошица) има 55. Већина тих средишта порасла су у становништву са 100, 50 и 30/0, а незнатан број био је у стагнацији

или малом опадању (Пирот и Књажевац). Овај нагли пораст становништва у варошима и варошицама, вршен је на штету села. Година 1929 бележи већ опадање ненормалног насељавања вароши (највећи број вароши у предратној Србији удвостручио је број становништва после светског рата), и ненормалног нагомилавања трговачких радња.

У ових 55. средишта комориног подручја (коморино подручје обухвата целу предратну Србију, изузев Јужну Србију) има укупно радња и то:

Кафана-механа	3.622)	
Шпекулативних радња	2.519)	14.274
Осталих трговачких радња	8.133)	

У извештају се даље расправљају питања: унутрашњи живот и рад Коморе; питања спољне трговине; питања унутрашње трговине; саобраћајна питања; питања пореза, прireза, такса; царинска питања; питање социјалне политике и друго.

Као трећа новина комориног рада јест и *оснивање Пољопривредног одељења Београдске трговачке коморе,* што је изнесено и у извештају и коме је задатак, да активно и енергично приступи раду на поправљању наше пољопривредне производње. У извештају се помињу већ конкретни радови у овом правцу. Пољопривредно одељење покренуло је своју акцију за увођење у нас једног уједначеног, за извоз спасоносног и на светским пијацама траженог ораха. У ту сврху Пољопривредно одељење је набавило уз помоћ Министарства Пољопривреде и Народне Банке из Француске орах „франкет“ за близу пола милиона садница и распослало га разним установама и појединцима на око 700 адреса са потребним упутством о гајењу.

Пољопривредно одљење обећава ову акцију развити у свима правцима уколико му средства дозволе.

М. М.

Учитељ и народна пољопривреда.

Да ли сте када путовали кроз Немачку, Француску, Аустрију или Италију? Несумњиво да јесте. Онда

сте тамо сигурно морали чути дивне речи о југословенским равним и непрегледним пољима, о китњастим брежуљцима, зеленим брдима, тихим и богатим рекама, које као сребрна пантљика преплећу нашу дивну, пространу и богату Југославију. Али сте тамо нема сумње видели и многе сузе, које оплакују ово наше богом дано природно богаство што узалудно лежи неискоришћено и нерационално обрађено.

Наш географски положај, климатски услови и квалитет земље несумњиво су једно јако јемство за каквоћу и количину жита, воћа и поврћа. Па и поред свега тога каквоћа и количина наших жита, воћа и поврћа сразмерно далеко изостаје и иза онога што пружају наш географски положај, клима и каквоћа земље. Ако бисмо се упитали од куда то долази, одмах би добили многе одговоре као на пр.: недовољна савремена средства за обраду земље, оскудица у радној и сточној снази, у новцу, у малом поседу — имању и др. Али оно што је најглавније, то је сигурно: недовољна упућеност самих привредника, који својом нерационалном обрадом земље прво штете себе па онда и Државу. То је оно велико зло од кога пати наш вредни привредник па и сама Држава.

Да би се народу колико толико помогло и да би се наш привредник упутио у што рационалније обрађивање земље, подигнути су а и данас се подижу по сресним или окружним местима расадници, у којима се савремена теорија примењује у пракси.

У ове расаднике Држава поставља своје чиновнике економе, који знају и који хоће да раде. Долазећи на своја места ови економи примају дужност и почињу рад који има сваком више да донесе користи него ли њима. Али убрзо после оваквог идеалног почетка долази разочарање. — Због чега? Због новца. Одбори који састављају буџете хоће штедњу и то баш на ономе што ће њима највише да користи на набавци разних машина за обраду или томе нешто слично. И сад сиромах економ и поред најбоље воље да постане што рационалнији у обради, каквоћи и ко-

личини жетве, постаје и сам нерационалан. Ту економ мора да стане, али је ту учитељ, који треба и мора да настави.

Још нешто често се дешава и то: да наш привредник некако са неповерењем гледа економа, па се често и устручава да га за много што шта запита. То долази отуда, што се економи доста често и преме штају, а кад други дође треба да прође доста времена док се навикне на околину и околина на њега. Зато је сад на учитељу да помогне економу, јер помажући њему помаже народу и Држави.

Учитељ мора бити други економ а школска башта други расадник и само на такав начин моћи ће се кренути још један корак напред. А ево како. У малом школском расаднику учитељ ће са својим ученицима за време часова пољске привреде радити и ту своје ђачиће обучавати рационалној обради земље, подизању и гајењу добрих сората воћа, одгајивању племенитих раса стоке и томе слично. Од оваквог рада настају тројаке користи. Прва је корист што ће оплеменити дечију душу и њихова срца, још док су мали усадити клицу рационалне обраде, која ће уродити добрим и племенитим родом чим порасту и почну сами радити. Друга је корист што ће се у овом малом школском расаднику моћи и ђачки родитељи поучити. Како? Сви ми волимо своју децу а нарочито кад пођу у школу. Ах како је лепо задовољство отићи код учитеља и питати за свога ђака. И тада, кад такав ђачки родитељ дође, нека само за један часак уђе у овај мали школски расадник где има рукотворина и његовог синчића, па ће одмах бити доста да заталаса и његову успавану душу и да се увери, шта се све колико и каквог жита, воћа или поврћа добива кад се рационално обрађује. А учитељ ће тада бити ту да му све то бјасни и упути га, што ће он то у почетку да прими само ради свог малог сина, а после кад се и сам увери, онда ће радити из чисте побуде и своје властите користи.

Трећа је корист и за самог учитеља, јер поред

материјалне користи од малог школског расадника, он ће имати и моралне користи од малих ђачића и њихових родитеља, у чије је душе усадио племениту клицу њиховог напредка.

Као што се из свег напред изложеног види, учитељ може доста помоћи економу и допринети подизању народне пољопривреде, а помажући народу помажемо и себи самом. Зато на овом месту апелујем на све другове да раде свом снагом на подизању народне пољопривреде. Не дозволимо да туђин оплакује нашу леност и неумешност, него подижимо народну пољопривреду у овој дивној земљи, за којом многи уздишу, јер подижићи народну пољопривреду подижемо сами себе.

О. Д. Ероковић
учитељ из Лесковина.

Из ратарства

Тријеришимо своја жита

Исто онако као што се стока бира за приплод, тако исто треба да бирамо и зрна која ћемо при сејању бацити у земљу, јер какво је семе такав је и род. Каквоћа наших жита и величина њиховог приноса много зависи од каквоће семена. Ситно и мршаво семе бачено у земљу нема снаге за бујно растење, усев слабо напредује, лако подлеже свима болестима и доноси мршав род, ако уопште доживи дотле. Крупно и једро семе даје бујан усев, отпоран према болестима и доноси богат род.

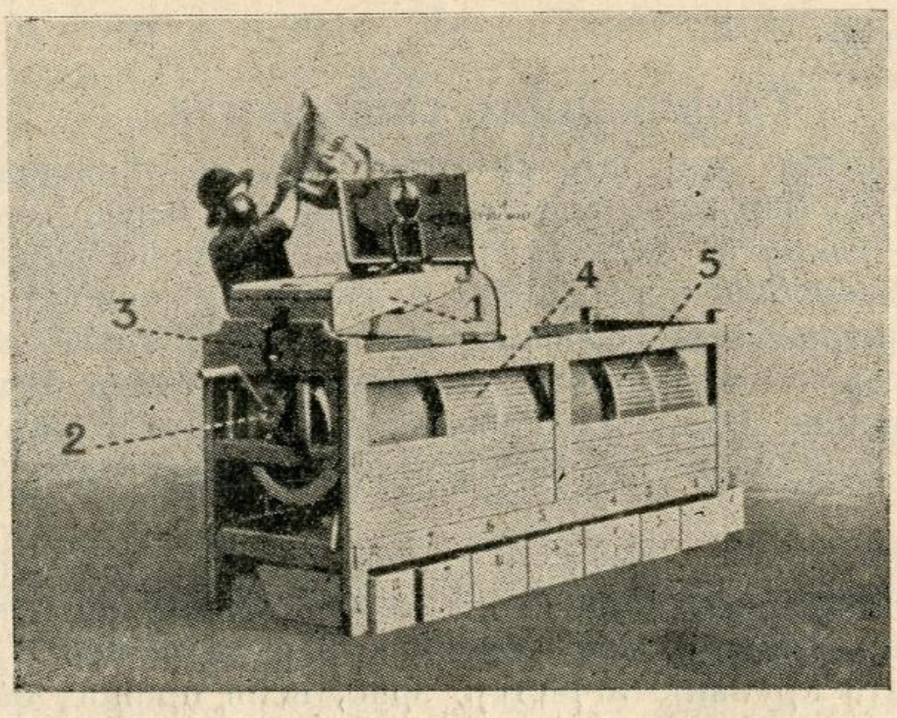
Из ових разлога *треба да протријеримо своја жита пре сејања*. Земљорадник, који своје жито прочисти на некој доброј машини, тријеру, може бити сигуран да ће већ у идућој години имати крупније и чистије зрно, већи принос, без икакве уродице, особито ако је урадио све раније радње како ваља. У сваком случају неће бити на пр. по пшеници ражи и јечма, што је обично појава код пшенице, која није добро очишћена у своје време.

Нетријерисано семе или само површно тријерисано, даје усев јако уродичав, који врло често достиже 10 па и 12% уродице, што јако убија цену иначе добром житу. Један пример то нам најбоље показује. Дотерао један сељак недавно јако уродичаву пшеницу на смедеревску пијацу, и трговац му

даје за њу 130 дин. за 100 кгр., док је иначе цена била 175 дин. доброј и чистој пшеници. Сељак је вратио пшеницу кући, и гневан на трговца што му убија пшеницу, отишао у општину и на њеном тријеру „Маро“, прочистио пшеницу и однео поново на пијацу. Отишао је истом трговцу и овај му сада платио пшеницу по 176 дин. Када је први пут доносио пшеницу имао је 500 кгр. а када ју је пречистио и поново донео на пијац, измерио је 450 кгр. Дакле, 50 кгр. отпало је нечистога. За чисту пшеницу примио је 792 дин., а за нечисту би примио 650 дин. Добио је више 142 дин. на чистој пшеници и то за 450 кгр. којих је продао. Када је метнуо новац у џеп, рекао је трговцу да више никада неће дотерати уродичаво жито на пијац.

Од доброг, сортираног семена земљорадник има двоструке користи, јер прво добија бољи квалитет зрна и већи принос са својих њива, а друго бољу и чистију робу, која има много већу пијачну цену.

Чишћење и сортирање жита и за сетву и за продају врши се тријерима, који су данас врло потребне и корисне справе за сваког земљорадника. Без њега не би требало да буде ниједна задруга, подружина, општина ни село.

Сл. 36. Тријер „Марот“. 1 Покретно сито-тресалица. 2. Ручица за окретање са точкићем. 3. Полуга за тресалицу. 4. Сито за овас и јечам. 5. Сито за пшеницу и раж. 4. и 5. овална сита.

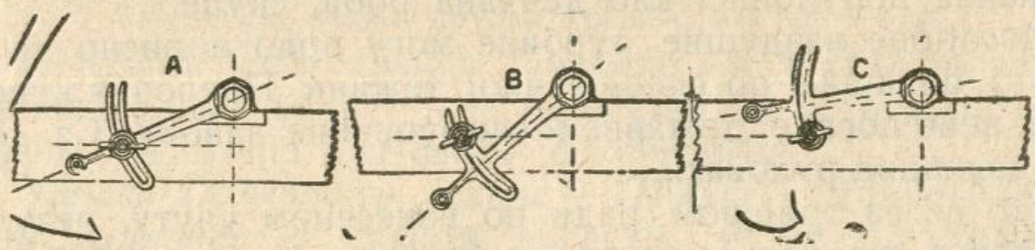
Постоје многе марке тријера, али Друштво може препоручити марку „Маро“, који и чисте и сортирају зрно, те могу сасвим да замене тако зване селекторе, који су много скупљи и тежи за руковање. Ко год је набавио од Друштва тријер „Маро“, тај се не може нахвалити њиме, о чему су

Друштву стигле и многе писмене потврде. Тријер „Маро“ одваја сасвим граор, раж и јечам из пшенице, и сортира пшеницу по крупноћи зрна у 3 класе, те се у самом раду показао изванредно.

Пошто је Друштво продало много тријера „Маро“ и они се све више траже, то мислимо да ће бити врло корисно ако изнесемо и кратак упут за руковање тим тријерима, ово утолико пре, што са разних страна стижу и питања у томе смислу.

Тријера „Маро“ има разних величина и то серија В. бр. 4, 5 и 6. Како они изгледају види се на сл. 36. Пошто је тријер добро упакован треба га пажљиво распаковати и поставити на сасвим равно место. Пошто је регулатор врло важан за рад тријера, треба га прегледати да ли стоји на средини жљеба, као што показује сл. 37. А. Затим прегледати положај дашчица у цилиндеру, које треба да су прислоњене на зид цилиндера, а никако да су положене на елиси-вијку — који избацује грахорицу и друга округла зрна. После овога треба утврдити ручицу на осовини, поређати све сандучиће на своја места по нумерама означеним на доњем делу тријера. Тријер треба окретати средњом брзином и то 40—50 обрта у минуту. У почетку пуштати мање зрна док се цилиндер не напуни, а затим повећати количину до оне, која је у каталогу прописана.

Желимо ли да тријер преради већу количину, нарочито кад је у питању трговачка роба, онда радник, који окреће ручицу, догони зрно руком и разређује га по ситу, те тако већа количина и брже пролази у цилиндер. Крупна зрна грашка, камење и земља, као и други отпатци, испуштају се повремено кроз отвор првог сита у сандук бр. 8.

Сл. 37. Разни положаји регулатора А. В. и С.

Ако у пшеници има много овса, онда треба подићи дашчице у првом делу цилиндера, са крупним алвеолама, и то помоћу регулатора на предњем делу тријера, као што показује сл. 37. С. Може се такође нешто *подметнути испод предњих ногу тријера*, те ћемо тако добити јачи пад. Деси ли се обратно, да у сандук за овас излази доста зрна пшенице, помоћи ћемо се на тај начин, што ћемо спустити регулатор као на сл. 37. В. и мало подићи задње ноге тријера.

Ако у сандуке са пшеницом излази грахор и друга

округла зрна, онда треба регулатор на задњем делу тријера (ситне алвеоле) спустити испод нормалне тачке (као на сл. 37. B.), а добро је и смањити пад цилиндера, подметнувши нешто испод задњих ногу.

Излази ли пшеница са уродицом у сандук бр. 1, онда урадити обратно него ли раније, т. ј. подићи регулатор као на сл. 37. C. и повећати пад подметањем.

Сви тријери регулисани су још у самој фабрици, а раније напомене учињене су само ради изузетних случајева.

Ако се нека рупица алвела — запуши, треба повремено лупнути неколико пута каквим дрвеним предметом по унутрашњости цилиндера.

Тријер треба мазати уредно и не сувише, и то точкић и тресалицу која је с њим у вези, као и осовину цилиндера на обема странама тријера. После сваког рада треба тријер потпуно испразнити и очистити. Ово се постиже када се регулатори попусте надоле, затим окрену за $^1/_4$ круга с лева на десно и цилиндер окреће у томе положају. Кад је цилиндер испражњен треба регулаторе вратити у њихов ранији положај. Када тријер не ради, треба дрвене ваљке на цилиндеру подићи, јер дугим лежањем на ситима могу ова угинути.

Код чишћења овса и јечма узети сита намењена тој сврси. Она се врло лако мењају без икаквог учвршћивања. За чишћење ражи употребљава се горње сито за пшеницу, а доње за овас.

Ако се жели трговачка роба пшенице, онда треба узети сито за ту сврху, обележено са „emotteur a grand rendement".

Morot-ови тријери могу да се употребе и за обично решетање разног семења, само се тада употребљавају нарочита сита. За резервне делове треба се увек обратити благовремено, пре сезоне, да би исти стигли заједно са тријерима, јер су појединачне поруџбине, као денчана роба, скупе.

Morot-ове ваздушне турбине могу врло корисно да послуже за одвајање по специфичној тежини. Препоручљиве су само за веће поседе, државне и самоуправне заводе. Са њима треба пажљиво руковати.

Ако се са тријером ради по изнесеном упуту, резултат ће бити као што показује слика бр. 38. на страни 585.

У горњем суду-плеху испод сита, испадаће напослетку прашина и ситни отпатци (поломљена и сасвим штура зрна) и др.

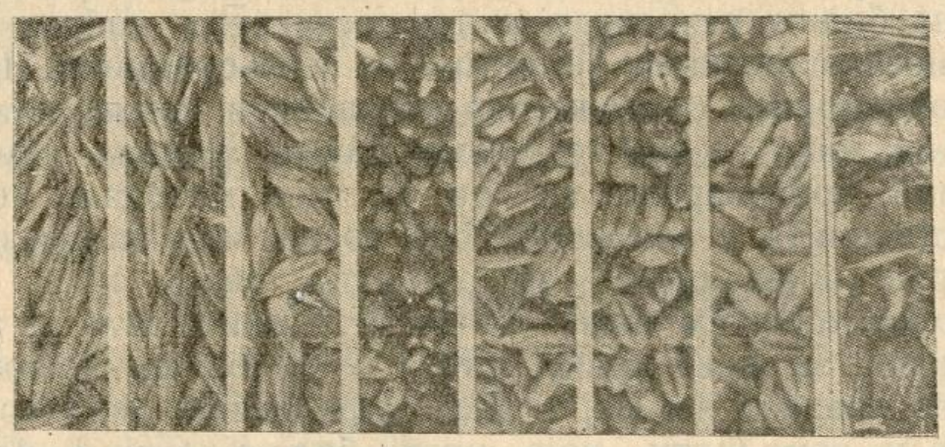
Како су се у практичном раду показали Маротови тријери, види се из следећих извештаја појединих купаца тријера, које је Друштво нарочито захтевало.

Пољопривредна Подружина — Чачак. — Тријер је у свему добар и практичан и ми смо њиме потпуно задовољни. Одваја пшеницу у три класе, јечам у две, а тако исто и овас. Овде има и других система тријера, али се ниједан не равна са овим....

Због његових добрих особина, навала је пред жетву врло велика, да се често и ноћу, према лампи тријерише. Ко једаред на њему тријерише, више га не напушта.

Општина Рипањ — Ср. Врачарски. — Тријер ради не добро, него одлично. Са њиме су грађани потпуно задовољни и свуда га можемо препоручити.

Г. Тима Владисављевић, трг. семена — Београд. - Ово је већ трећа година како радим са француским тријером сортирачем Бр. 5, фабрикат „Маро“ (Емиле Марот) на моје потпуно задовољство. Конструкција је једноставна, функција лака, а чишћење и сортирање семена тако је савршено, да се потпуније не може ни замислити. У ствари ова справа селекционише семе за сетву, по крупноћи и лепоти зрна, што *знатно повећава принос* жетве у идућој години, не само по количини него и по каквоћи.

5 6 7 1 2 4 3 8

Сл. 38. Одвојена и пречишћена зрна Марот-овим тријером. Сандуче бр. 1 кукољ. грахор и друга округла зрна; бр. 2 ситна пшеница и раж; бр. 3 средња, трговачка пшеница; бр. 4 првокласна пшеница за семе; бр. 5 ситан овас; бр. 6 крупан овас и ситан јачам; бр. 7 крупан јечам за семе и бр. 8 каменчићи, земља, крупан грашак, махуне и т. д.

Продајом овог тријера учинило ми је Пољопривредно Друштво велику услугу и ја би молио да се овај мој израз задовољства саопшти и самом фабриканту.

Управа Пољопривр. школе — Шабац. Тријер сортирач „Маро“ *одличан* у сваком погледу, те се од стране ове Управе препоручује као ванредно добар.

Г. Сава Недељковић, економ — Приштина. — Са тријером марке „Маро“ врло сам задовољан, пошто се показао као *одличан*, те га свакоме топло препоручујем.

Општ. Суд у Винчи — ср. врачарски. Француски сортирач „Маро“, врло је добар. На њему чишћено жито дало је много бољи принос и чистије је од жита тријерисаног на другим-обичним тријерима. Никакве уродице у њему нема, а квалитет је одличан. Ми га препоручујемо као један од *најбољих* за пречишћавање жита, било за сетву или мељаву.

Пољопривредна Подружина — Сарајорци. -- Тријер марке „Маро“, који смо набавили 1928 г. ради на велико задовољство пољопривредника. Пшеницу класира, а одваја овас, јечам и све друге примесе. Тријер је за сваку препоруку, нарочито кад се узму у обзир данашње економске прилике и јако висока цена селектора, јер тријер „Маро“ попуњава ову празнину и сортира семе за сетву.

Свет. Милошевић, Градојевић — Шабац. — Тријер ради јединствено, боље не може бити, тако је одличан, да у мом крају кажу да друге тријере не би требало ни набављати, већ само француски тријер „Маро“. Ниједан други тријер не може са њим да се мери.

А. В. П.

Нејбауерова метода анализе земље.

Тачно установити, какви храниви састојци требају земљишту за биљну исхрану у циљу постигнућа добрих жетвених приноса, најважније је питање за земљораднике. Има разних метода којима се може ово установити, више или мање тачно. Али, како се све те методе служе разним хемијским средствима, приговарало се, да се тим методама не може тачно установити у земљишту она храна, коју биљка заправо узима кроз своје корење за изградњу свога тела. Биљка сама својим корењем може тачно установити што је земљишту подесно за њену храну. Стога је Нејбауер израдио нову методу за анализу земље, т. ј. за одређивање оних хранивих састојака у земљишту, које могу биљке својим корењем црпсти.

Способност житарица, да оне у прво доба свога развитка црпе ванредно много хране из земљишта, искористио је Нејбауер. По његовој методи узима се земљиште, које треба истражити, одвоји из њега само фина земља и помеша са добро испраним песком. Ово се тачно измери, узима увек једна извесна количина тога земљишта, које треба сместити у стаклену шољу. Земљиште у шољи засејемо са ражи и то врло густо. Шољу сместимо у нарочито припремљени орман, где је увек једнака температура и орман се креће око своје осе тако, да све биљке примају сразмерно подједнако светлост. У року од 18 дана раж проклија и чини густ зелени покров у шољи. Корење се толико развило, да ствара густу непробојну мрежу. На овај начин корење је изцрпило из земљишта све што се црпити дало. Остаје само песак и састојци, који не долазе у обзир као биљна храна. Овај зелени покров и корење извадимо из шоље и добро оперемо, тако да корење буде сасвим чисто од земљишта. Након тога спа-

лимо сву зелену масу и у добивеном пепелу одредимо проценат калијума и фосфорне киселине.

Цео овај поступак са свима припремним радовима, тражи радно време око 25 дана. Ово је пак врло важно, јер може земљорадник помоћу ове методе т. ј. помоћу биљке саме сразмерно у кратко време дознати, шта треба његовом земљишту, а огледи у пољу трају преко целог лета. Изводили су се упоредни огледи са овом методом и огледима у пољу, и резултати анализе земље по Нејбауеровој методи сагласни су са резултатима, који се добијају помоћу огледа у пољу.

Творница за душик д. д. Руше код Марибора основала је пољопривредни лабораториј у коме спроводи анализу земље по Нејбауеровој методи и овим поступком чиниће знатну услугу нашој пољопривреди у погледу ваљане и рационалне употребе вештачких ђубрива. Желимо да наши земљорадници не пропусте прилику и да приступе увођењу вештачких ђубрива у своје газдинство, као и утаначење плодности својих земљишта помоћу анализе земље. За једну анализу плаћа се 50 дин.

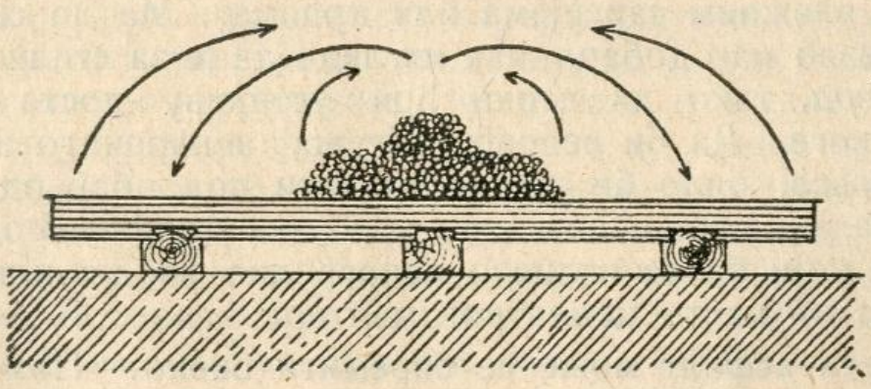
Ко жели да изврши анализу свога земљишта нека се обрати Друштву за упут како треба узети пробу земљишта.

Сточарство.

Под за лежиште стоке*)

1.) Под за лежиште стоке прави се сада највише од бетона, састављеног из два слоја и то: доњег, дебљине 10 до 15 см. и горњег 2—3 см.

Доњи слој — постан бетон — гради се из мешавине 1 дела песка и 8 делова пропраног туцаника (а може се место туцаника узети чист, крупнији моравски шодер) и 1 дела цемента. Мереље се врши обично колицима. Ова смеша од 9 колица песка и туцаника или шљунка, наспе се на широку таблу од дасака, а преко ње један џак (50 кгр.) цемента. Потом се ове масе лопатом пребацују (сл. 39.) прво к себи,

Сл. 39.

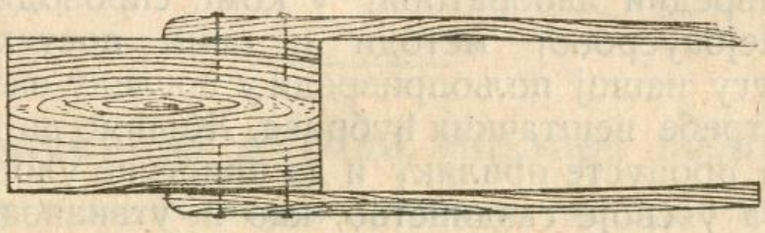
*) Одговор на питање Светислава Петровића из Станчића.

потом од себе, опет к себи, и пошто се сва сува маса три пута добро измеша, полива се водом из канте са решетком, уз стално пребацивање с једне гомиле на другу гомилу. После се још дваред лопатом промеша да се свако зрно песка и туцаника лепо обложи цементним малтером. Кад је маса добро измешана добија суро-зелену боју.

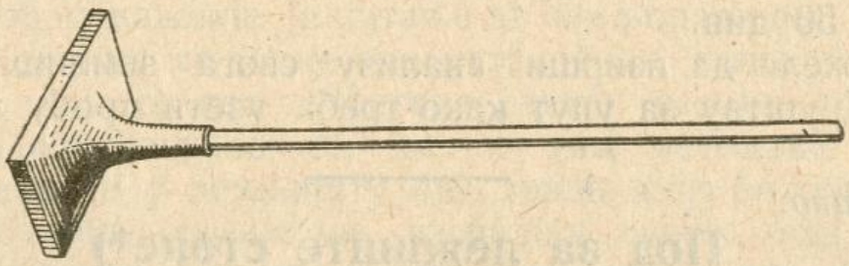
Воду треба додавати само толико, да би смеса била умерено влажна, а ни у ком случају сувише мокра.

Измешани бетон одмах се употребљава, најдаље за 2 часа, у нашем случају набаца се у слој од 15 см., који се одмах набива дрвеним набијачем (сл. 40.) или гвозденим (сл. 41.)

Сл. 40

Сл. 41

тако дуго, док се бетон не „презнoји“, или док се на површини набијеног бетона не покаже помало воде.

Горњи слој — мастан бетон — ради се из 2 дела чистог и решетаног песка и 1 дела цемента. Измеша се као пређашњи и добро окваси водом тако, да се добије густа, течна каша. Цементни малтер разлива се преко бетона и мистријом поравна и натапка, а да не би било клизаво, површина се избоцка зупчастим гвозденим маљем.

Бетонов под не сме нагло да се осуши, зато се испочетка покрива влажним саргијама или крпама. Ма да се бетон за под показао као добар, ипак изгледа да је за стално лежиште доста *тврд,* тако да стока при устајању доста повређује предње ноге. Да би се ово избегло, а нарочито код племенитијих раса, било би лепше градити под, бар од половине до јасала, од набивене глине, а по могућству и од ливеног асфалта, који би се изливао непосредно на доњи постан слој бетона, а на место цементног малтера.

Ливен асфалт може се спремити овако: Помеша се 60 делова по тежини гудроне (goudron) са 7 делова по тежини камено-угљеног тера и та се смеса поступно истопи у наро-

читим казанима. Потом се помеша још 33 делова, по тежини, добро пропраног песка и онда се разлива по бетонској површини у дебљини 2 см.

Под лежишта треба да је нагнут према оточном каналчићу 2%. Није пак потребно створити пад по целој дужини лежишта. Довољно је израдити у другој половини или у последњој трећини лежишта.

2.) При овако бетоном попођеној стаји, и ако се бетонским олуцима осока одводи до бетонске јаме (осочаре), онда бунар за пијаћу воду може бити и у непосредној близини стаје, у противном треба га удаљити најмање 50 метара од стаје и ђубришта.

Милан Дуњић.

Хермафродити*)

Тако наука зове она жива бића, код којих се истовремено налазе и мушки и женски полни органи. То може да се појави и код наших домаћих животиња, када једна животиња има образоване и мушке и женске полне органе. Може да се деси, да се код једне животиње образује само један јајник и једна семена жљезда, а може бити два јајника и две семене жљезде. Ове појаве најчешће се јављају код свиња и код коза, и то услед неких поремећаја у организму дотичне животиње, у које нећемо подробније улазити, јер је то за наше читаоце без вредности. У овоме случају важно је то, да животиње хермафродити нису за запат, прво из тога разлога, што је сама појава једна врста изроћавања, а друго, што њихови полни органи не раде исправно. Такав је случај и код прасета Божидара Јевђенијевића из Борче, ко и јавља врло интересантан случај, да му је крмача пре три месеца између осталих прасади опрасила и једно прасе, које испод женског полног органа има и мушки полни орган, т. ј. само две семене жљезде без жиле. Интересантно би било да се види, да ли је и материца са оба јајника или само с једним. и да се има слика тога прасета. Сама појава овога хермафродитног, и мушког и женског прасета, указује на чињеницу, да је код Јевђенијевићевих свиња почело изроћавање. Оно долази или услед врло блиског парења у крвном сродству, на што су свиње врло осетљиве, или услед врло рђавих прилика живота, особито исхране. Да би се то избегло потребно је: набавити другог нераста, који не стоји ни у каком крвном сродству са постојећим запатом и њиме освежити крв садањег запата; побољшати исхрану свиња и досадашње прилике живота свиња.

Т. М.

---

*) Одговор на питање Божидара Јевђенијевића, члана борачке Пољопривред. подружине.

Колера пернате живине.

Шта је узрок ове болести?

Колеру пернате живине (кокошију колеру, тифоид пернате живине) проузрокује једна особита заразна клица (Bacillus aviseptic.s), бацил са два пола, из групе која производи тровање са изливом крви. Клица је врло мала, само 0. 3—1 хиљадити део милиметра, јајастог облика, непокретна, образује кратке, у средини стиснуте и прозрачне штапиће или дугуљасте куглице, и само се помоћу увеличавајућег инструмента (микроскопа) може видети. Убризгавањем у кожу и под кожу и храњењем са додавањем крви и измета од болесних животиња, заразна клица се врло лако преноси на пернату живину, пигоме зечиће и мишеве (угинуће за 12—48 часа). Отпорна снага ове заразне клице је врло мала; она се уништи већ кад се сасуши и прелије слабим кречним млеком; на јајима и измету сасушена угине већ после 5 дана.

Како постаје ова болест? Преношење заразних клица кокошије колере врши се обично са изметом болесних кокошака, који доспе у храну или воду за пиће, осем тога са отпатцима од закланих животиња, када се дају као храна здравој живини.

Увлачење заразе врши се најчешће помоћу новокупљене живине, нарочтио увожењем стране живине, која је или болесна или може бити здрав клицоноша (заразне клице, поједене са храном остају више месеци у органима здраве живине, способне да заразе). Поред заражавања преко хране појављује се зараза и преко рана на кожи (повреде, уједи од инсеката). Повољан повод да се зараза појави ствара изнуреност живине при дугом превозу жељезницом. Није доказано самостално развијање болести без претходног заражавања (заразна клица кокошије колере налази се свуда у земљи, води, пљувачки здравих животиња, у цревима здравих голубова).

Појава. Кокошија колера раширена је у свима земљама са живинарством и појављује се нарочито код гусака, кокошака, пловака и голубова. Осем тога обољевају ћурке, фазани, пауни, папагаји, канаринке и птице у слободи. У Немачкој оболе и угину сваке године 40—50.000 кокоши. И помоћу изложаба живине често се заразе далеко разносе.

Време од уласка заразних клица у тело до појаве болести (Incubatia) код кокошије колере је врло кратко и просечно износи 24 часа (18 до 48 сати). При опитима храњења варира између 1—2 дана (гуске) и 4—9 дана (кокоши).

Знаци. Разликују се два облика кокошије колере, обична краткотрајна и ређа дуготрајна колера.

1. Краткотрајна (акутна) кокошија колера одлукује се

једним врло брзим током, који свршава угинућем. У многим случајевима угинуће наступи као кап без претходних појава болести. Кокошка напрасно падне мртва са седала или угине у гнезду при ношењу. Понајчешће болест траје само 1 - 3 дана. Она се познаје тада по невеселости, немању прохтева за храну, грозничавој ватри, повраћању и нарочито по проливу (зеленкасти, водено-слузави, врло смрдљиви измети). Угинуће наступи са тешким дисањем, при чему се често чују нарочити шумови штуцања и звиждања, креста и подбрадњаци поплаве, слабост и изнуреност се повећају, кокоши се поводе, падну, безуспешно покушавају да устану, наступа одузетост, велика дремљивост и грчеви.

При парању леша (секција) налазе се особите промене нарочито у цревима, у срцу и плућима. Слузокожа црева је тамно црвене боје и прошарана крвавим мрљама са опнастим изливом, усамљене црвене жљездице очирене, садржина у цревима час ретка, час слузаво-гнојна, жуте боје, често је крвава, те и као чоколада. Срце изгледа црвено попрскано услед тачкастих излива крви под спољним омотачем срца. Плућа показују појаве запаљења плућа са опнастим и крвним изливима, боје тамно црвене, потопљена у воду тону, понекад и запаљење плућне марамице са изливом, сем тога постоји запаљење слузокоже у гркљану, душнику и плућним певчицама. У крви се налазе загазне клице кокошије колере у великом броју (помоћу микроскопа за велико увеличавање).

2. Дуготрајна (хронична) кокошија колера појављује се појединачно као блажији облик при дужем трајању заразе. Она се одликује споријим током, без појава брзог тровања крви и поглавитим обољењем плућа (хронично, огњишно, сирасто запаљење плућа са запаљењем плућне марамице и поребрице) и запаљењем осрчја (срчане кесе); понекад постоји и дуготрајно сирасто запаљење цревне слузокоже.

Одређивање болести (дијагноза). — Заразна појава, врло брзи ток, настали пролив, промене у цревима, срцу и плућима, као и микроскопско испитивање крви по угинућу, обично су довољни да се утврди болест кокошије колере. Сем овога може се у ту сврху вршити убризгавање голуба (убризга се једна кап крви поткожно на прсима и за 12 48 сати голуб угине. а на месту убризгавања мишићи пожуте).

Унапред одредити како ће се болест завршити (прогноза). - Од кокошије колере угине 80 - 95 од сто. Често угине уопште сва оболела живина. Ретки случајеви оздрављења дешавају се код дуготрајног облика кокошије колере и када се благовремено предузме лечење.

Лечење. — Главна је ствар предохрана, т. ј. предузети све мере да се зараза не унесе: не куповати кокоши из таквих запата, који имају какву заразу. Пернату живину уда-

љити од места, где долази туђа живина; страним лицима треба забранити улаз у кокошарнике; ново купљену живину најмање недељу дана држати у нарочитом простору и тек се тада може саставити са старим запатом, ако се за то време нису показале никакве појаве болести. Као лековито средство при избилој зарази препоручује се што пре примена нарочитог серума. Лековити серум је крвна вода од животиња које су прележале какву заразну болест. Сем тога дају се кроз уста лекови који убијају заразне клице (сона киселина 0.5—1 пропенти раствор, танинска киселина 0.5—2 процента, и галица 0.5—1 проценат).

Убризгавање серума раније је показало у Немачкој врло сумњиве, у новије доба као што се наводи боље, у другим земљама (Данској) врло повољне резултате.

М. И. Илић,
ветеринар. пуковник

Виноградарство.

Закон о вину и правилник за његово извршење

(свршетак)

Контролне мере. — 1) Сваки виноградар-произвођач дужан је одмах по берби грожђа да усмено или писмено пријави поглаварству оне општине у којој се налази његов виноград колико је грожђа бербом добио и прерадио у вино. За чланове виноградарских задруга ову пријаву подноси управа задруге.

2) Свака радња у којој се продаје вино, шира, ракија од вина или комине, винско сирће и др. производи који подлежу контроли по закону о вину, односно сопственик њен, дужан је поднети пријаву надлежном општинском суду са назначењем свога презимена и имена, адресу и каква ће пића продавати и то да ли на мало или велико или једно и друго Сваку доцнију промену локала дужан је такође пријавити истој власти.

3) Ко справља вино у циљу продаје, ако набави или има код себе шећера у количини већој од 25 кгр., дужан је пријавити тачну количину шећера винарском надзорнику.

НАДЗОРНИ ОРГАНИ ПО ЗАКОНУ О ВИНУ.

I. Шеф винарске контролне службе у Београду при Министарству Пољопривреде.

II. Винарски надзорници и то за бановине: 1) Дравску са седиштем у *Марибору*, 2) Савску са седиштем у *Загребу*, 3) Приморску са седиштем у *Мостару*, 4) Зетску са седиштем

у *Дубровнику*, 5) Дринску са седиштем у *Сарајеву*, 6) Врбаску са седиштем у *Бања Луци*, 7), Дунавску са седиштем у *Новом Саду*, 8) Моравску са седиштем у *Нишу*, 9) Вардарску за бивше области битољску и брегалничку са седиштем у *Кавадару*, а за остали део бановине са седиштем у *Скопљу* и 10) за територију Управе Града Београда (Београд, Земун и Панчево) са седиштем у *Београду* при Министарству Пољопривреде.

Сви ови контролни органи и њихови помоћници имају права прегледа подрума, радионица и уопште свих продавница оних производа који подлежу контроли по закону о вину. Они су снабдевени легитимацијама које потписује Министар Пољопривреде.

Сопственици или њихови заменици дужни су на захтев ових контролних органа провести их кроз сва одељења у којима се држи шира, вино и др. производи који подлежу контроли по закону о вину.

У хитним случајевима, по специјално издатим наређењима банских управа и среских начелства само за поједине случајеве, и други пољопривредни чиновници могу у име винарског надзорника извршити преглед поменутих локала.

И поједини органи финансијске контроле, који за то буду специјално овлашћени од банских управа, имају права контроле по закону о вину.

III Контролне лабораторије за анализу шире, вина и др. производа, који подлежу закону о вину:

1) Краљевска банска енолошка станица у Букову код *Неготина — Крајина*, за бановине; Вардарску, Моравску, Дунавску и територију Управе Града Београда.

2) Краљевска банска енолошка станица у *Загребу* за бановине: Савску и Врбаску.

3) Бановинска пољопривредна огледна и контролна станица у *Марибору* за Дравску бановину.

4) Пољопривредна огледна и контролна станица у *Силишту* за бановине Приморску, Зетску и Дринску.

КАЗНЕ.

Ко се огреши о одредбе закона о вину казниће се затвором од 1 дана до три месеца и новчано од 25 до 30.000 динара или једном од ових двеју казна.

Поред досуђене казне шира или вино за које се утврди да не одговарају закону о вину биће заплењени и уништени или денатурисани и као такви продани у корист државне пољопривредне закладе.

Ако је сопственик отуђио производ, који треба да буде уништен, од њега ће се наплатити двострука вредност производа у корист поменуте закладе.

У случају поновљена кривице, осуда ће се објавити у дневним листовима и истицањем објаве на вратима радње или стана осуђенога, као и одузимање права за време од 5 година на точење и продају на мало и велико алколних пића.

Ко жели ближа обавештења наћи ће их у књизи „Закон о вину и правилник за његово извршење“, која се може добити у Друштву.

Бож. Ђ. Ранковић

Воћарство.

О калемљењу шљива*)

Питање о калемљењу воћака уопште: да ли да се калеме при земљи и од општег дела произведе дебло садница, или у извесној висини, у круни, т. ј. на произведеном деблу из дивљаке, у последње време јако интересује многе одгајиваче. На коме од ова два места треба воћку калемити, а овде специално шљиву, мишљења су подељена, Једни су за калемљење при земљи, други у круни. Они који су за калемљење при земљи, као разлог наводе то, што се код тако окалемљених воћака брже добије лепо, право, глатко и снажно дебло са довољном висином. Други, пак, који су за калемљење у круни, наводе пак разлог, што се на овај начин добија садница, односно будућа воћка са деблом произведеним од дивљаке, односно код шљива од матере и на тај начин, веле, да је такво дебло чвршће, жилавије, отпорније и мање се ломи, а да га као таквог нерадо нападају штеточине и паразити. А међутим веле, да је дебло произведено из питомог дела кртије, лакше се ломи и чешће страда од штеточина. Поред овог још се наводи да на њему више пуца кора него на дивљем. Које је од ових двају мишљења тачније т. ј. да ли је боље калемљење при земљи или у круни, не може се тачно рећи. Али ако се узме с једне стране потреба самог калемљења, нарочито шљиве, његово боље. брже и лакше извођење, добро срашћивање, успешније примање и брже добивање добре и снажне саднице, а с друге, што је дебло шљиве и без калемљења на џанарики било кроз векове добро и подесно, то отуд већ излази, да је калемљење при земљи боље него у круни, јер се њиме брже постигне већи и сигурнији успех, него код калемљења у круни. Али кад ово кажем, ипак то не значи да калемљење у круни треба одбацити као лошије. Не, на против, и њега треба предузимати нарочито код старијег коштичавог воћа, односно код шљива

*) Одговор на питање Мијушка Ст. Петровића, пољопривредника из Врњаца.

и џанарика, као што је случај код М. Петровића. Јер је оно у томе случају добро дошло. Ово због тога, што се на истом може применити калемљење на пупољак као најбољи начин за шљиву, пошто се она као старија теже калеми и теже прима на остале начике калемљења. Према овоме, као што видите, не само што треба те ваше шљиве да калемите у круни као старије, него је то у овом случају најбољи и најподеснији начин калемљења. Кад вам ово кажем, морам још додати, да у даљем порасту тако окалемљених шљива треба да рачунате са јачим и чешћим избијањем младара из дебла и оног дела грана од џанарике и да то морате у основи уништавити и не дозволити да се они развију, јер би на тај начин упропастили калемљени део шљиве.

Што се пак тиче разлога за калемљење у круни, да би се добило дебло од џанарике чија кора не би пуцала као код шљиве, могу рећи, да ако је положај шљива јако изложен југу или југо-истоку, где позно јесење или рано пролетње сунце јаче обасјава и својом топлотом пре времена изазива кретање сокова, да ће онда пуцање коре наступити и код овако калемљених и посађених шљива.

Услед чега то наступа и како би се то донекле могло спречити, односно заштитити, о томе ће доцније бити говора. И напослетку, дужност ми је напоменути, да џанарике као добра подлога за шљиву, јесу као добра крава музара, која даје доста млека али код невеште станаре све то пропадне. Према томе, сваки добар одгајивач мора претходно добро познавати особине џанарике према особинама шљиве, па отуда подесити све оно,. што треба, како би она била заиста као подлога врло добра. Да би то могли дознати, потражите „Тежак“ бр. 51 и 52 из 1924 године и бројеве из прошле године. Тамо ћете наћи чланке по овом питању и исте добро расмотрите и проучите.

Д. Ј. Сиремић.

Некролог.

† Чедомир Радишић, деловођа куманске Пољопривредне подружине, вредан и напредан пољопривредник, велики национални радник, дугогодишњи претседник општине, преминуо је 5 јула ове год Бог нека му душу прости и лака му земља!!

Питања и одговори:

Питање: Намеран сам посејати за исхрану коња катастарално јутро озимим грашком или граорицом помешаном са озимом ражи, али не знам шта је боље за коње.

Радивој Иконић, ратар из Санада.

Одговор. Озими грашак најранија је зелена храна с пролећа за стоку. Озимом грашку семе је зеленкасто-сиво и нешто четвртастог облика. Цвет је љубичаст. Сеје се рано с јесени одмах почетком месеца септембра у смеси са којом озимом житарицом — јечмом или ражи. Посејан у септембру, имаћемо у првој половини априла идуће године најранију зелену храну за коње и говеда, а у то време пада и сетва кукуруза, када је највећа оскудица у сточној храни. Само не треба посејати целу њиву наједанпут, већ пола почетком, а другу половину њиве концем септембра.

Ако хоћемо да „узелено" трошимо грашак за храну коња и говеда, онда га треба сејати у смеси са озимом ражи; ако пак намеравамо да оставимо да грашак дозри за јарму стоке, онда га сејати у смеси са озимим јечмом. Било да се сеје за зелену сточну храну, било за јарму, у сваком случају оставити пети део посејане њиве да узри, те да имамо семена за идућу годину.

На катастрално јутро треба семена — смеше до 90 кграма и то: 50 кграма грашка, а 35—40 кграма јечма или ражи.

Уместо грашка сеје се озима граорица (маљава) у истој размери помешана са јечмом или ражи, само што озими грашак воли чвршће и збијеније земље, а озима граорица лакше и растреситије. Озими грашак утолико је бољи од граорице, што даје знатно већи принос било као зелена сточна храна — нарочито за коње — било у зрну као прекрупа за музне краве.

Грашкова прекрупа одлична је храна за сву стоку и толико снажна, да је довољно за дневни оброк 2—3 кграма.

Како озими грашак тако и граорица потпуно су сигурни усеви за наше прилике, јер су према зими мало осетљиви, а према суши су много издржљивији од других биљака — усева, јер пуштају жиле дубоко у земљу и нема бојазни да пропадну или у приносу подбаце.

За озими грашак треба земљу два пут поорати: први пут плитко, а други пут, пред сетву, нешто дубље. Посеје се врстачном сејалицом или „на сачму". Добра је особина озимог грашка као усева што се може посејати на њивама — стрњишту — са којих је дигнут озими усев (то је изузетни случај у плодореду); што земљу нађубри узимањем азота из ваздуха, што за собом оставља чисту њиву још у месецу априлу, те се може засејати кукуруз „на сачму" за зелену сточну храну, или кукуруз *скорозрелац* за дозревање.

Семе грашка и граорице може се добавити код Српског Пољопривредног Друштва у Београду, Немањина улица број 11.

Мир. Миљковић.

Питање: На више места примећене су на жилама кукуруза „модре бубице“ које сишу сок биљке. Нападнути струкови нису виши од 25 см. ни дебљи од оловке, док су напредни, здрави кукурузи израсли по 1,50 мет., па чак и више. Које су то бубице? Шаљем струк нападнутог кукуруза за углед.

Тих. К. Калановић из Страгара.

Одговор: Требало је послати и саме бубице, па би вам се одмах рекло како се зо у и како се од њих треба бранити. Овакво изгледа по свему да је у питању нека од биљних вашију које нападају корен.

Између њих понајчешћа је тако звана кукурузна коренова ваш (научно име: Sipha или Aphis maydis).

Као и остале биљне ваши на лишћу, ластарима, цвету и т. д. и она има меко, округласто и јако пупчасто тело. Јавља се у два облика: бескрилне ваши плавичасто црнкасте боје и дуге око 1,7 до 2,3 м.м.; и крилатице, сиве боје, са четири уздужне пруге на леђима и са четири опнаста крилца.

Ваш напада покрај кукуруза и корен многих ливадских трава и корова, а на лишћу и цвету једне траве изазива мале израштаје, шишарице.

У Европи ваш је од споредњег значаја, али у Америци, у крајевима где се кукуруз много гаји, често наноси врло велике штете нападајући биљку поглавито месеца августа и ометајући сазревање клипа.

Пошто се ваш налази под земљом, на жилама, њено присуство у њиви једино се може открити пажљивим испитиванем жила заражених струкова, или још и по великој количини мрава који се срећу у зараженим пољима.

У Америци, где је ваш и њен живот врло детаљно проучена, утврђено је да она живи у заједници са једном врстом малих мрава, тако званих мрава кукурузних поља, и да су ови мрави неопходно потребни за ширење и множење ваши, а ево зашто: Током целог лета ваш се множи рађајући живе младунце без оплођавања, а када дође јесен, појаве се велике женке које носе тако звана зимска јаја. Из њих ће се излећи идућег пролећа нове женке које ће поново неоплођене рађати живе младунце. Ова зимска јаја скупљају мрави, чувају их у својим мравињацима и у пролеће носе их на жиле разних ливадских трава или корова, да би излегле женке нашле храну на свом домаку. Од ових заражених биљака зарази се касније и кукуруз.

Као што се види, да би се сачували од напада вашију, морамо најпре уништити мраве, а затим и коров, на којем се ваш почне најпре развијати у пролеће и са кога прелази на кукуруз.

И једно и друго постиже се обрадом земље, дубоким и плитким орањем. Заражена поља треба најпре што раније с јесени, пре но што се мрави повуку дубље у земљу на зимовање, односећи са собом јаја вашију, дубоко преорати, а затим прећи три до четири пута прашачем. С пролећа пак ако се врши рано сејање, наново дубоко преорати да би се спречили мрави да образују мравињаке на површини, и да би се уништио коров, а затим прећи прашачем. Ако се касно сеје, довољно је с пролећа плитко преорати (8 до 9 см.) а затим, до сетве, прећи три до четири пута прашачем.

За време лета заражене струкове треба ишчупати и спалити.

Против мрава могу се употребити и разна сретства са јаким мирисом, али њихова примена у пракси је доста тешка.

Покрај поменуте ваши, још неколико других врста нападају корен житарица, ливадских трава па и кукуруза. Честа обрађивања земље и против њих су најбољи лек.

Др. П. *Вукасовић*

Питање: Прошлог пролећа од 10—20 априла извршио сам калемљење дивљачица у своме растилу, па је исто показало следеће резултате примања: јабуке и крушке 90, шљиве 80, трешње позне црнице 94, и трешње мајске белице 10%. Трешње мајске белице калемљене су истог дана кад и позне црнице, па ипак је проценат примања тако мали. Време је било за калемљење подесно. При избору калем гранчице обратио сам исту пажњу као и код прве. Исте сам секао заједно истог дана кад сам и калемио. По пресецима истих познао сам да исте нису биле промрзле. Восак сам справљао по упутству г. Мајеровића. После петнаест дана калеми су изгледали добро, а пупољци у пола развијени. На те пупољке нападали су мрави. Тих дана калеми су били оштећени градом, те је известан број пупољака оштећен. Остатак неповређених даље се није развијао. Кад сам одвезивао непримљене калеме запазио сам да је калемгранчица у сировом стању, а пупољци потпуно суви, а док код неких калемова и пупољака нема никако. Калемљена сам вршио на исечак и процеп. Молим уредништво Тежака да ми преко Тежака одговори шта је свему овоме узрок.

М. Стамболић

члан пољ. подружине

Одговор: на већи проценат примања калемова код воћака, поред добре младице, материјала за везивање и замазивање, доброг ножа, подесног времена и вештине калемара, има још знатног утицаја доба калемљења појединих врста, припрема и добро чување калемгранчице, као и начин ка-

лемљења. Примећено је, да је скоро увек већи проценат код оних калемова, који су што раније у пролеће окалемљени ма на који начин који се у то доба предузимају, а нарочито код оних, за које је употребљена раније спремљена и добро очувана калемгранчица. Тако исто утврђено је, да јабучасто воће калемљено у пролеће на ма који начин, даје нешто већи проценат примања но коштичаво, извршено у исто доба и на исти начин. Ово нарочито ако су младице, које се калеме, нешто јаче и старије. Како сте ви калемили доста позно у пролеће, а нарочито како сте у исто време секли и припремали калемгранчицу, то се ипак може рећи да сте са процентом примања постигли врло добре резултате, сем код трешања мајских белица, чији је проценат тако мали према осталим, нарочито према трешњи позној црници. Ако сад потражимо узрок тако малом проценту примања код исте, свакојако га нећемо наћи у лошијој младици или у лошије изведеном калемљењу, јер се верује да сте за калемљење и овде употребили и добру младицу и сву вештину. Узрок слабог примања калема мајске белице лежи у доцно вршеном калемљењу означеним начином, а нарочито у доцном сечењу и припреми калемгранчице. Требало је имати у виду, да је мајска трешња за 10—15 па и више дана раније па је зато требало калемгранчицу сећи и калемљење извршити бар за толико време раније од позније. Међутим ви сте то чинили једовремено и за једну и за другу, а то је када је код мајске белице почело кретање сокова и окца била близу развијања, а код познице све у мировању. Сечењем и преношењем калемгранчице у то доба и преношењем на нову биљку, направљен је дужи застој у већ кренутим соковима исте, услед чега су већ набубрела, наједрала окца почела да постепено вену и губе моћ даљег развијања, што је допринело слабом проценту примања. Међутим код познице, која је у то време била још у мировању, тај случај није био, јер је по природи познија, те је због тога код ње проценат примања тако одличан испао. Поред овог главног узрока, много је допринело малом проценту примања белица још и штета проузрокована мравима и нарочито градом, који је окца уништио, те тиме и проценат примања калемова смањио.

Драг. Ј. Сиремић.

Белешке

Рад Српског Пољопривредног Друштва и његових Подружина. На основу пријава поднесених Друштву од стране његових Подружина за приређивање пољопривредних изложаба,

разних предавања, курсева и течајева у овој години, израђен је распоред ових и одређена помоћ Друштва за њихово обављање у овим местима:

1. Подружина у Кратову, Вардарске Бановине, обавиће предавања о домаћем конзервисану воћа и поврћа стерилисањем и о преради грожђа. Одређена јој је помоћ у 500 динара у материјалу — теглама и др. потребама за извођење очигледне наставе.

2. Подружина у Приликама, Зетске Бановине, чини припреме за обављање домаћичког течаја, за који јој је од стране Друштва одређена помоћ у 1.000 динара.

3. Подружина на Руднику, Дунавске Бановине, приредиће општу среску пољопривредну изложбу за коју ће од Друштва добити помоћ од 2.500 динара.

4. Пољопривредна Подружина у Чачку, у заједници са ондашњом пчеларском подружином, приредиће 28. септембра општу пољопривредну и пчеларску изложбу за срезове трнавски, љубићски и драгачевски Дринске Бановине, за коју је од стране Друштва одређена помоћ у 8.000 динара.

5. Подружина у Старом Бечеју, Дунавске Бановине, приредиће предавања из сточарства и о безалкохолној преради воћа, за која је добила помоћ у 1.000 динара.

6. Подружина у Рожанцу среза космајског, Дунавске Бановине, приредиће предавања из сточарства и о сточарским задругама уз помоћ Друштва од 500 дин.

7. Подружина у Бијељини, Дринске Бановине, обавиће среску сточарско — живинарску изложбу, тромесечни празнични пољопривредни течај и плетарски курс уз помоћ Друштва од 2.500 дин.

8. Подружина у Лесковцу, Вардарске Бановине, приредиће калемарски курс у среском воћном расаднику и три пољопривредна предавања у три разне општине, зашта је добила помоћ од 500 дин. у материјалу.

9. Подружина у Зајечару приредиће живинарску изложбу за три среза уз помоћ Друштва од 3000 динара.

10. Подружина у Гор. Милановцу, Дунавске Бановине, приредиће калемарски курс у среском расаднику за обуку младића у јесењем калемљењу воћа уз помоћ Друштва од 1000 дин.

11. Подружина у Аранђеловцу, Дунавске Баровине, приредиће општу среску пољопривредну изложбу уз помоћ Друштва од 4000 дин.

12. Подружина у Сопоту, Дунавске Бановине, приредиће среску сточарско — живинарску изложбу уз помоћ Друштва од 5.000 динара.

13. Подружина у Владимирцима, Дринске Бановине, приредиће општу среску пољопривредну изложбу уз помоћ Друштва од 3.000 динара.

14. Подружина у Рачи — крag. Дунавске Бановине, приредиће среску сточарско — живинарску изложбу уз помоћ Друштва од 2 000 дин.

Помоћ Друштва Подружинама за изложбе и калемарске курсеве издаваће се у пољопривредним справама, семену и књигама за награде излагачима и курсистима, а за предавања и течајеве понешто и у новцу за хонорар и трошкове предавачима.

Има и накнадно приспелих пријава за изложбе и предавања, али одлуке о њиховом одобрењу, распореду и помоћи још нису донесене.

Б.

Згодитци пољопривредне лутрије. У 11. броју Тежака од 1. јуна ове год. оштампан је извештај извучених згодитака пољопривредне лутрије. Моле се имаоци срећака које су добиле ма какав згодитак, да срећке пошаљу Удружењу одмах, а најдаље до 1. октобра 1930. год. преко Пољопривредних подружина или среских пољопривредних референата ради исплате.

После 1. октобра 1930. год. имаоци срећака губе право на згодитке.

Удружење пољопривред. стручњака,
Немањина ул. 11. — Београд.

Друштво за извоз луковичастог цвећа у Харлему из Холандије, извештава да је због благе зиме и повољног времена у пролећу, испала врло добра берба луковичастог цвећа.

Зумбули. Као што се очекивало испали су врло добри и лукови сасвим здрави.

Лале, свих сората дале су врло добру бербу и изванредне су каквоће

Нарциси су дали такође врло добру бербу, изузев неких сората као што су: Golden spur, Bicolor victoria n Van sion double, који су дали бербу испод средње.

Крокус је дао такође добру борбу.

Изгледи за бербу перуника и разних луковача задовољавајући су.

Може се очекивати да ће услед врло подесног времена сви лукови добро сазрети.

Ако ко жели набавити чувено холандско луковичасто цвеће, нека се обрати на адресу: Association des Exportateurs d' ognons a fleurs de Hollande, Haarlem, Wilhelminastraat 18, Hollande.

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА

Велика шумарска и ловачка изложба.

У просторијама љубљанског велесајма одржаће се од 31. августа до 15. септембра ове године, под покровитељством Њ. Вел. Краља Александра I. велика шумарска и ловачка изложба.

Како Југославију покрива преко 30.5% шуме, ова је изложба сигурно од велике важности, јер ће посетници имати згоду да виде правилни одгој шуме, затим читаву употребу шумских производа и то од дрва до различитих плодова шуме.

Биће приказани и сви помоћни, особито новији стројеви, који се употребљују у шумарству и дрвеној индустрији.

Једнако важна биће ова изложба и за иностранство. На нашој првој ововрсној изложби биће заступљене све веће дрварске фирме и то по узансама као и по већим производима. Даље биће приказана, такођер количина дрва коју извозимо у иностранство. Страни трговци имаће згоде, да виде развој и снагу наше дрварске индустрије, те да ступе у трговачке везе са југословенским индустријалцима и трговцима.

И ловачка изложба обећава да буде врло лепа, те ће на њој судјеловати све покрајине Југославије. Осим ловачких трофеја биће приказана такође сва дивљач од балканског риса до алписког козорога као и хисторија југославенског ловарства.

Специјални сајмови на XIV. Загребачком збору.

Специјални сајмови на VIII Загребач. збору од 13.-22-IX. 1930. (Грађевинарство — хотел, кућа и кухиња — прехрамбена индустрија). Ванредно јака грађевна дјелатност у Загребу и осталим нашим градовима, изградња цеста и канализација и т. д. донела је нарочито актуелну идеју *специјалног грађевинарског сајма,* те је према томе и интерес излагача за ову приредбу особито велики. Домаћи и страни продуценти најразличитијег грађевног материјала, наши обртници свих струка које улазе у грађевинарство, грађевна подузећа, добављачи најразличитијих уређаја, те грађевних и помоћних стројева, помагала и алата за све за изградњу јавних и приватних зграда, вила, хотела и пансиона, показаће код ове прве специјализиране привреде све најновије тековине, које ту долазе у обзир.

У најужој вези с грађевинским сајмом биће специјални сајам под именом „*Хотел, Кућа и Кухиња,*“ који ће обухваћати све оно што није саставни део грађевинарства, а треба се као уређај и намештај за погон и рад у хотелима, панси-

онима, ресторацијама и кафанама, у приватним кућама, вилама и становима, те у специјалним, великим и малим кухињама. Овај сајам приређен у очи доношења *Новог Хотелског Закона* такођер је нарочито актуелан и показаће, колико хотелијерима и рестауратерима, толико приватницима све што их интересира од једноставног и јефтиног, али модерног и укусног, па до скупог и луксузног. На овом сајму биће уређен потпуно стилизирани мали хотел, састојећи из вестибила, 6-8 соба, 2-3 купаоница и кухиње, где ће по нарочитим савременим нацртима за изградњу и за намјештај бити показано како се на модерни хигијенски начин уз много свијетла и зрака могу на најмањем простору удобно уредити хотелске просторије, снабдевене са свим оним што данашњи турист тражи. Осим овог стилизираног хотела биће на великом простору показани уређаји за којих 40 различитих хотелских и приватних соба, разне кухиње и све остало што се треба и тражи.

У прикључку на ове споменуте сајмове биће приређен специјални сајам *прехрамбене индустрије*, који ће бити уређен на посве нови начин, тако да ће посјетиоци угодно моћи не само разгледати него и кушати све изложене продукте, које израђују наши и страни продуценти конзерва, укуханог и сушеног воћа и поврћа, свијежег и кандираног воћа и грожђа, деликатеса и сухомеснате робе, млјекарства, бонбона, чоколаде, меда, шећера, млинарства, тјестенина, кекса, каве, цикорије, чаја, риже, столног уља, алкохолних и безалкохолних пића, минералне воде и свих оних разних специјалитета које траже сладокусци.

Од нарочите важности је околност што ће се за вријеме Збора у Загребу држати овогодишњи *интернационални конгрес градитеља и скупштина хотелске секције* Удружења хотелијера, рестауратера и т. д. за Савску Бановину, а биће позвана на корпоративни посјет не само сва сродна удружења из осталих бановина, прије свега из Далмације и Словеније, него и све организације, грађевна подузећа и обртници из читаве државе.

У оквиру Збора биће у Умјетничком павиљону приређена посебна *изложба градитељских радова* (модели, нацрти, слике и т. д.) на чијој организацији интимно сарађује с управом Загребачког Збора Удружење градитеља у Загребу.

Свим интересентима разаслани су позиви и проспекти. У колико их појединци нису примили, а желе судјеловати, нека се изволе обратити изравно на управу Загребачког Збора.

ЦЕНОВНИК

разних справа и др. потреба за јесењу сезону, које се могу добити код Српског Пољопривредног Друштва у Београду, Немањина ул. Бр. 11-15.

Муљаче за грожђе, домаће израде, солидне	Динара	850·—	ком.
„ „ „ Мајфартове, најбоље	„	1100·—	„
„ „ воће, врло јаке и масивне	„	1200·—	„
Пресе за грожђе и воће, запремине од 100 лит.	„	1500·—	„
„ „ „ „ „ „ „ „ 150 „	„	1800·—	„
„ „ „ „ „ „ „ „ 250 „			
Оригинални француски Ебулиоскопи-Малигани, гарант. тачни	„	950·—	„
Тријери Мајерови, на зупчанике-обични, нумера $1^1/_2$а	„	2000·—	„
„ Хајдови обични Но I а	„	2200·—	„
„ „ „ „ I.	„	2600·—	„
„ „ сортирачи „ IIа	„	2600·—	„
„ „ „ „ II	„	3000·—	„
„ „ „ „ Va (чисте и овас и јечам)	„	3600·—	„
„ „ „ „ V/I (чисте и овас и јечам)	„	4800·—	„
„ „ за чишћење детелине и луцерке	„	3000·—	„
„ „MAPO„, најбољи француски сортирачи Б. Но. 4	„	4400·—	„
„ „ „ „ сортирачи Б. Но. 5	„	5200·—	„
„ „ „ „ сортирачи Б. Но. 6	„	6800·—	„
Градуси-широмери, у дрвеној футроли, без термометра	„	35·—	„
Градуси-широмери, у дрвеној футроли, са термометром	„	45·—	„
Градуси за вино и ракију, без термомет. по	„	35·—	„
Калиум-метабисулфит у кристалу	„	24·—	кгр.
Азбест за бистрење вина-најбољи у пакетима од 1 кграма	„	70·—	„
Порзол за суво прашење семена житарица	„	60·—	„
Желатин за бистрење вина	„	70·—	„
Семе луцерке, првокласно, пломбирано и чисто од вил. косице	„	19·—	„
„ црвене детелине пломбирано и чисто од вил. косице	„	18·—	„
„ енглеске траве за паркове и ливаде	„	20·—	„
„ инкарнатске детелине	„	20·—	„
„ грашка сточног озимог	„	4·—	„

Семе грахорице јесење динара ·— „
Сав воћарски алат: ножеви, берила, маказе разне и др. по засебном ценовнику.

Цене које нису означене достављају се на захтев. Цене су необавезне, а подразумевају се *франко друштвени магацин.*

У местима где постоје Пољопривр. Подружине, све поруџбине чинити преко њих, избегавати појединачне, јер су скопчане са већим трошковима. Пошиљке поштанске се и иначе могу слати само на званичне адресе: Подружине, Референте, Задруге, Заједнице, Општ. судове, итд. а никако на адресе појединаца.

За предмете, који се шаљу поштом, *новац* достављати *унапред*, а за *пошиљке*, које иду железницом и лађом $^1/_2$ *вредности унапред*, на име капаре, а остатак узима се повуком.

Од слања новца унапред изузимаћу се Подружине које имају отворен кредит.

Пољ. Подружине и чланови имају уобичајени попуст.

Подружинским члановима и Подружинама на знање.— Српско Пољопр. Друштво је поручило потребан број Хајдових и Маротових тријера. Први су већ стигли, а други су на путу и стићи ће у току овога месеца.

Препоручује се члановима и Подружинама да још сада прикупе и пошаљу своја требовања за тријере, јер ће се и поруџбине извршивати по реду пријава.

Такође се препоручује благовремена набавка справа за бербу грожђа, јер су оне (пресе муљаче и др.) набављене у ограниченој количини.

Изашла је из штампе књига:

ЗАКОН О ВИНУ

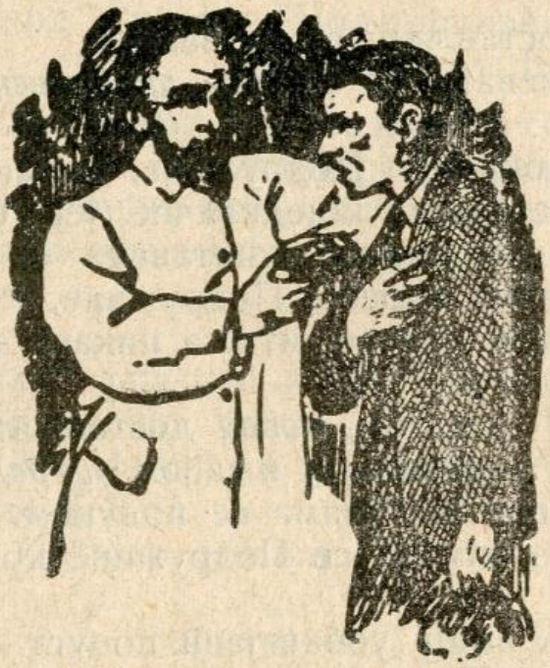
и Правилник за његово извршење

са објашњењима и тумачењима неопходно потребним свима виноградарима, винарским трговцима, кафеџијама и у опште свима онима који се баве куповином и продајом шире, вина, винске ракије и винског сирћета.

Цена књизи 15 динара без поштарине. Препродавцима 25% попуста.

Може се добити од писца: *Божидара Ђ. Ранковића*, шефа отсека за виноградарство и воћарство Министарства Пољопривреде (Београд-Милоша Великог ул. бр. 16), у свима већим књижарама и код *Српског Пољопривредног Друштва у Београду.* 6—1

Плућне болести су излечиве

Туберкулоза плућа, сушица, кашаљ, сухи кашаљ, слузави кашаљ, ноћно знојење, брокхиални катар, катар гркљана, течење слузи, пљување крви, прварење, гушење, АСТМАТИЧНО шуштање, пробадање и т. д. излечиви су ХИЉАДАМА ИЗЛЕЧЕНИХ!

Затражите одмах моју књигу „Нова уметност храњења“ која је већ многе спасла Иста се може употребити за сваки начин живота и помаже да се болест брже савлада Телесна тежина расте и постепено закречавање заустављ болест Озбиљни лекари специјалисте потврђују изврсност моје методе и радо одобравају употребу исте. Што пре почнете с мојим начином храњења, тим боље. САСВИМ БЕСПЛАТНО добићете моју књигу из које ћете поцрпсти много потребних ствари, Кога болови муче, ко се жели на брзи начин из основа и без опасности ослободити болова нека још данас пише: Наглашујем понова да ћете моје разјашњење добити посве БЕСПЛАТНО без сваке обавезе са Ваше стране те ће Ваш лекар сигурно пристати на овај од првих професора као изврстан пронађени

НОВИ НАЧИН ВАШЕ ИСХРАНЕ.

Стога је у Вашем интересу, да одмах пишете, па ћете од мојег тамошњег заступника у свако доба моћи бити послужени. Црпите поуку и појачану **животну вољу** из књиге искусног лекара. Она садржи окрепљење и **животну утеху** и обраћа се на оне болеснике, који се занимају за садање стање научног лечења плућа. **Моја адреса:**

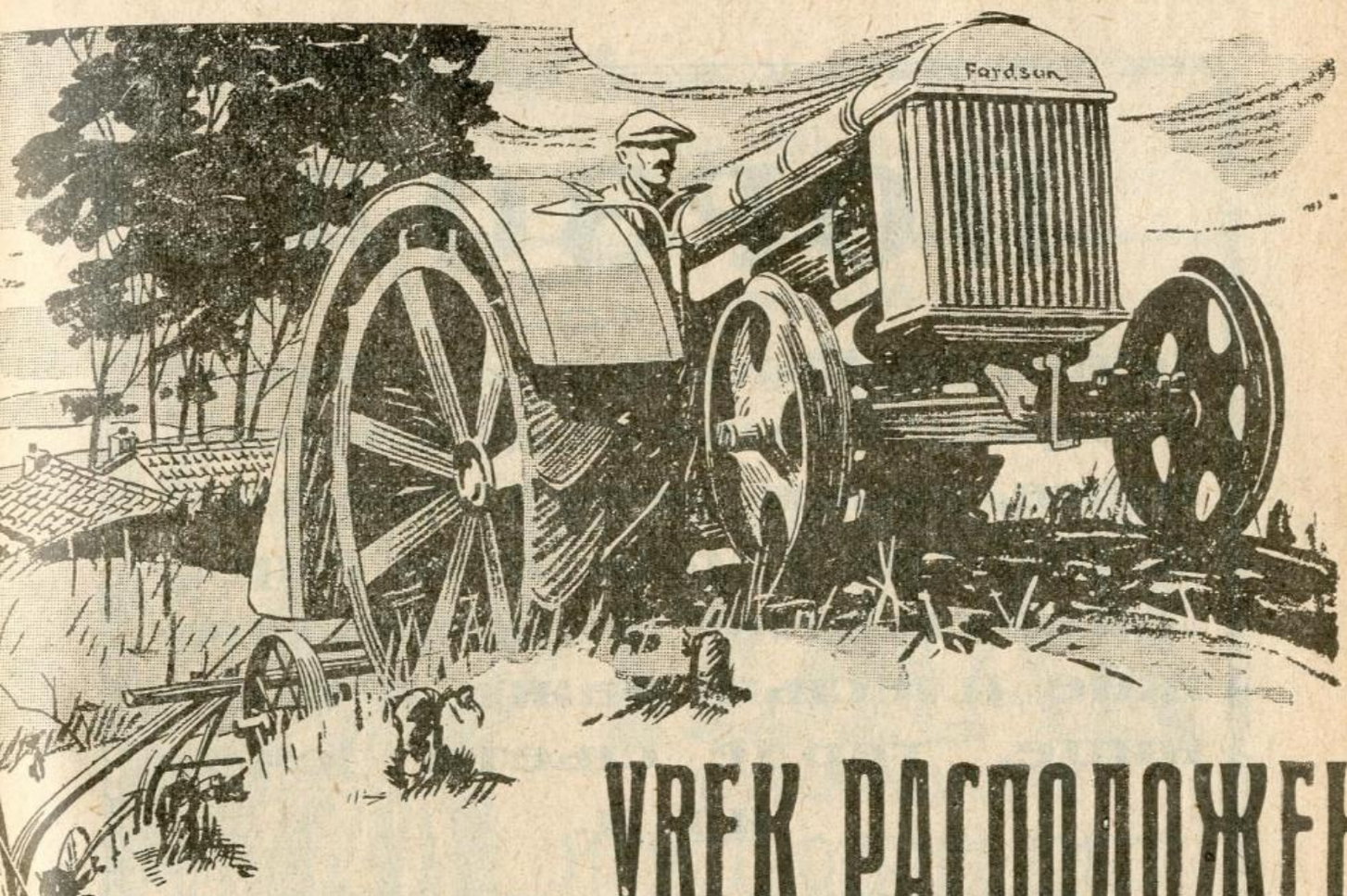
GEORG FULGNER, BERLIN — NEUKÖLLN,

RINGBAHNSTRASSE Nr. 24., ABT. 681.

Ново, потребно сваком пољопривреднику!

„Сило и Силажа“, практично упутство за успешно конзервирање сваке зелене пиће у сочном стању за храњење стоке у току зиме или целе године, од проф. *Ј. Вукичевића*, директора пољопр, школе у пенз., Кленовник, п. Иванец. *Цена 15.— дин.* — Поручује се код *Српског Пољопривредног Друштва — Београд, Немањина ул. број 11.*

3—10

УВЕК РАСПОЛОЖЕН ЗА РАД

Нови Фордсон трактор ради сваки рад са вољом. Увек спреман свршава све задаће потпуно и у најкраће време. Обрађивање винограда доноси добру бербу, Фордсон врши најбољи рад. Свугде почиње жетва и опет је Фордсон тај, који вам дозвољава да своју пшеницу на време уберете, јер он ради брзо и добро. На концу Фордсон је потребан и за вршење.

Нови Фордсон трактор не познаје мртве сезоне, за њега увек има посла.

Испробајте нови Фордсон трактор бесплатно код најближег Форд трговца, Ви ћете бити запањени.

Цене:
Фордсон трактор са блатобранима
дин. 51.200
Фордсон трактор без блатобрана
дин. 49.700
Горње цене се разумевају код плаћања у готовом франко сви препродавачи у Југославији, а могу се мењати без претходног обавештења.

Нека побољшања новог Фордсона

МОТОР: — још јачи, вуче плуг са три бразде
МАЗАЊЕ: — побољшано додатком једног филтера
ПАЉЕЊЕ: — побољшано употребом Бош-магнета високог напона са уплуштачем.
КОЧНИЦЕ: — са већим учином, јер је повећан број кочних плоча.
ХЛАЂЕЊЕ. — побољшано тиме што је уметнута водена сисаљка са погоном на ремене.
УПРАВЉАЊЕ: — знатно појачано.
ЧИШЋЕЊЕ ВАЗДУХА: — употпуњено.
ЕЛАСТИЧНО ПРИЧВРШЋЕЊЕ ОСОВИНЕ: — спреда са одбојним перима, која потпуно осигуравају еластичност

Fordson

FORD MOTOR COMPANY, TRST

ПОРЗОЛ

је најсигурније средство за запрашивање семена пшенице, ражи, јечма, зоби и т. д. против тврде или смрдљиве сњети-главнице, снежне плесњи ражи и пшенице, тврде сњети јечма и т. д.

ПОРЗОЛОМ ЗАПРАШЕНО СЕМЕ:

Даје здраву и богату жетву, не убија клијавост семена а појачава пораст биљке.

Употреба лака и јевтина, семе се запраши за 10 минута и може се одмах сејати.

Ушгедите семе 15-20%, радну снагу и време, јер није потребно квашење и сушење.

ПОЉОПРИВРЕДНИЦИ! Употребите једино домаће средство ПОРЗОЛ, који је од наших стручњака испробан и препоручен као врло добро средство.

Упутства и цене шаљемо бесплатно:

„БИЉАНА“ А. Д.

Телефон 3-80 БЕОГРАД Душановац

18—10

Штампарија М. Цветковића Београд — Душановац, Војводе Глигора 62. Телефон 47.-31.

Ослобођено поштарине
реш Мин. Пошта и Тел. бр. 17306/24. г.
Бр. 17. Београд 1. септембар 1930. год. LVII (57.) год.

За С. П. Друштво власник
претседник, **Мирко Миљковић**

Одговорни уредник
Др. Тан. Митровић

ЗНАЧАЈ МЛЕКАРСТВА

Као једна грана пољопривреде, млекарство постоји још од давнина, само што онда није било тако развијено као данас, те није ни имало оне важности коју оно данас има. У далекој прошлости оно је служило само за исхрану сопственог газдинства, па када се толико развило, да је задовољило те потребе и давало известан вишак, почело је постајати и извор извесних прихода, који су постепено све више и више расли. Уколико је млекарство као занимање и наука напредовало и усавршавало се, утолико је доносило већих прихода и расло у значају. Дас је оно у многим зем-

љама Европе толико корисно и значајно, да је ни мање ни више него спасоносно у овоме критичном времену.

Данас је дошло до тога, да нам зрнаста храна, пшеница и кукуруз, који се данас гаје на врло великим површинама (прва заузима око 28%, а други око 33% површине под зрнастим биљем), донесе врло малих или никаквих добити, а можда се на њима и губи. Међутим, сточарство па с њим и млекарство са својим производима имају бољу прођу и већу цену, те су и за зараду бољи изгледи. Несумњиво је да ћемо више зарадити, ако зрнасту храну претворимо у месо, млеко и бели смок. Али поред зрнасте хране свако газдинство има много хране, која има малу тржишну вредност, тешка је за пренос јер је кабаста, те се не исплати вући је на пијац (слама, шаша и плева). Сем тога, има и такве хране, која нема никакве вредности, као на пр. бундеве, лишће шећерне и сточне репе, сачма од кукуруза, заперци кукуруза, мухар, који се на жалост, жање по кукурузима. Када се сва та храна да музној стоци, она се куд и камо боље уновчи, него кад би се продавала или остала у дворишту или на њиви да пропада и трули.

Поред много бољег уновчавања сточне хране претварањем у млеко и млечне производе, од музних крава и друге музне стоке добија се врло добро стајско ђубре, које је за наше мале поседнике од врло велике важности, јер оно поправља земљиште и повећава његову плодност, те се добијају много већи жетвени приноси, што је изражено и народном пословицом: „Ђубрено поље све роди боље“[1]). У нас је велика оскудица у стајском ђубрету, да би сасвим оправдано било кад би неко казао да држи млечну стоку само ради производње тога ђубрета. То није никаква реткост. Сваком од нас биће свакако позната газдинства, која имају велику потребу у стајском ђубрету, па ради тога држе музну стоку, тове волове или се баве неговањем јунади, која се продају кад поодрасту.

---

1). Др. М. З. Влајинац: Пољска привреда у народ. пословицама. Београд 1925.

Највећа важност и значај млекарства лежи у исхрани народа. Хлеб, месо и млеко, поред биљне хране, спадају у основна и најстарија средства за исхрану човека, а тако исто масло, сир, кисело млеко и остали млечни производи, који нису изум наших дана, већ су познати још из давнина. Задатак који млекарство има да испуни у исхрани сваког, па и наше народа, лежи у томе, да сиромашнима пружи јевтину, лако сварљиву и пријатну храну, новорођеној деци најбољу замену мајчиног млека, болесницима благу и лаку храну, оживљавајуће и освежавајуће средство за јачање и потпуно оздрављење. Млеко се у новије време сматра и леком, јер је у последње време наука утврдила да оно има у себи витамина, те извесне болести, које долазе од оскудице витамина у храни, може и млеко да лечи. У млеку су пронађени и противстрови према отровима заразних клица, тако исто и особина млека да извесне клице убија, а извесне спречава у размножавању. Томе се не треба чудити, јер млеко постаје од оног материјала којега му доноси крв, па је свакако и млечни серум позајмио од крвног све његове животне особине. Природа многих болести захтева једино млеко као храну, да би лекови, који се узимају против извесне болести, могли да дејствују. Познато је такође у чисто народном лечењу, да је млеко лек против неких тровања. И кад је наш народ рекао: *„Ко тражи лека, ето му млека“* или *„Ко нема млијека, нема (ни) лијека“*,* он је овим пословицама обухватио све што је горе речено о млеку. Народ истина није знао све оно што је савремена наука открила, али га је томе научио живот и искуство. Нама је свима познато из искуства каква је храна млеко, те није потребно то нарочито доказивати. Али морамо истаћи то, да 1 кгр. млека по својој хранивости вреди као и 200 грама масне говеђине, као 300 грама најбоље телећине или као 5 ком. јаја тешких по 60 грама. Ако израчунамо колико која храна има

*) М. Влајинац, исто.

хранивих јединица, видићемо да за један динар добијамо у пуном млеку 84 хранивих јединица, у масној говеђини 107, у масној телећини 48, а у јајима 60 хранивих јединица за 1 динар. Из овога излази, да је млеко према својој хранивости много јевтиније од поменутих намирница, изузев масне говеђине. За масло знамо да је изврсна храна, лако сварљива и да се употребљује за справљање многих јела и посластица. По својој хранивости 1 кгр. масла вреди као и 1.5 кгр. масне говеђине, као 2.3 кгр. најбоље телелећине и као 2.6 кгр. јаја. Исто тако знамо колико је хранив сир, кисело млеко и други млекарски производи и колико су они укусни и пријатни као храна, да није потребно то даље истицати.

Напредовањем млекарства почела је напредовати и прерада млека, па се с тим у вези појавила потреба за израдом млекарских машина, справа и алата, те је почела да се подиже и засебна млекарска индустрија. Када се почело млеко прерађивати у масло, сир, кисело млеко и друге млечне производе, многи радници могли су бити запослени и зарадити лепу пару и то без икакве опасности по своје здравље Тако исто и при изради млекарских машина, справа и алата, пружа се згодна прилика за упослење многих радника и за добру зараду.

Када се дошло до уверења у пракси, да млекарство доноси велике добити пољопривредницима, а његова индустрија користи ширим народни слојевима, почела се и наука све више занимати њиме. Сточарство као наука и практични сточари бацили су се на стварање млечних раса говеда, оваца и коза, а наука о исхрани стоке тражила је пута и начина како да се повећа количина и каквоћа млека, како да се искористи храна слабе пијачне цене и разни отпатци у газдинству и од пољопривредне индустрије, да би се држање музне стоке што боље исплатило и доносило што веће добити. Прионуло се испитивању како треба добити што чистије млеко и очувати га до дана потрошње у свежем стању, шта треба учинити да

би се од млека добили што бољи и скупоценији производи. Млекарска индустрија радила је на томе, да пружи што савршеније машине, справе и алате, да би се добио што бољи производ и да се цео рад појевтини, те да и зарада буде већа.

У овоме напрегнутом раду на унапређењу млекарства и наука и практичари полазили са те тачке гледишта, да млекарство треба да доноси народу, односно пољопривредницима добре зараде, па није изостао ни рад на организацији самога посла. Да би се народ упутио у млекарство, осниване су млекарске школе, из којих су излазили стручни млекари, вешти преради млека, који су одлазили или на своје поседе или у млекаре као мајстори. Да би млекарство било још уносније, организовали су се млекари у задруге или удружења и тамо где се млеко могло продавати у свежем стању услед блискости великих вароши, и тамо где се оно морало прерадити у разне млечне производе услед немогућности потрошње у свежем стању. Почеле су ницати задружне и приватне млекаре, које су све млеко паметно користиле. И тако је млекарство постало врло значајна и уносна грана пољопривреде, и то најпре у маленој Данској, на чије се млекарство и млекарску организацију са малим изменама угледао цео свет.

Пошто смо довољно јасно и укратко изнели значај млекарства, дужност нам налаже да се обазремо на ову значајну грану пољопривреде у нас. Жао нам је што немамо тако похвалних речи за ову важну грану пољопривреде, и поред тога, што се у последње време осећа покрет за бољи развој млекарства, које би нам у овим тешким данима много помогло и донело добре користи. У нас још нема довољно млечне стоке, наше домаће расе слабо су млечне, те би их требало поправити у млечности. У појединим нашим крајевима краве се никако не музу, већ се искључиво употребљавају за рад, а у многим местима млеко нема тако рећи никакве вредности, или врло мале, јер се никако не може искористити нити уновчити. Исхрана

стоке уопште слаба је, те и она музна стока, која би могла дати више млека, не даје га због недовољне исхране. Ливадама и пашњацима не обраћамо довољне пажње, њивско гајење пићних биљака слабо је, па су нам и приноси у паши и сену, у сточној храни веома мали. Невероватно изгледа, али је истина, да за боље храњене стоке немамо довољно хране. Нарочито за стајско храњење музне стоке немамо довољно хране, или се она састоји у неким местима само из зрнасте хране, сена, сламе и шаше. Краве дају мало млека, сем зрнасте хране у виду прекрупе или мекиња, сена, сламе и шаше другога нема, па није ни чудо што наше млекаре стаје млеко по 3 дин. кгр. Многи наши крајеви нису ни чули о вештачком сиришту а камо ли да га употребљавају за подсиравање млека, него се служе јагњећим, ретко телећим сиришћем, справљеним на домаћи начин, услед чега или сир није добро справљен или се уквари. Оскудевамо у стручним људима за млекарство, немамо задруга, које би млеко прерадиле и прерађену робу уновчиле. Појединци раде колико знају и умеју, али то није довољно и скупо их стаје.

Ето из ових разлога налази се млекарство у великом делу наше Државе још у повоју, и ако не прегнемо систематским радом да га унапредимо, прети нам опасност да будемо лишени свих оних користи, које долазе једном народу од млекарства, а раније смо их поменули. За подизање млекарства има нешто да предузму сами пољопривредници, нешто бановине, а нешто и Држава, сваки у границама својих моћи. Шта ко треба да уради, изнећемо у Пољопривредном Календару за 1931. год., који ће бити штампан кроз два месеца.

Т. М.

Из ратарства.

ГАЈЕЊЕ ПИРИНЧА.

Пиринач је као и жито једногодишња биљка. Он

се у топлим пределима производи у таквој сразмери као код нас пшеница и кукуруз, пошто је главна храна тамошњег становништва.

Пиринчом се храни $^1/_3$ целокупног људства. По рекло води из Китаја и Индије Тамо и данас на влажним местима дивљи расте. Пиринач је пренесен у Шпанију за време Александра Великог и његову културу увели су Арабљани. У Шпанији је почео да се гаји у XIX веку, одакле је пренесен у Аустро-Угарску. Од свију европских држава највише се гаји у Шпанији. У нашој Краљевини једва ако се гаји на 1500-2000 хектара. Засада се највише гаји после Брегалнице, на Пољопривредном угледном банском добру „Косанчић“ у Бачкој. Један део овога добра лежи на левој, а други на десној страни канала „Краља Александра“, а између села је: Крстура, Торже, Пивнице и Лалића. Сем „Косанчића“ има у његовом суседству још неколико произвођача пиринча, али у малој мери.

На „Косанчићу“ се почео пиринач да гаји од пре 45 година. Раније се „Косанчић“, за време Аустро-Угарске, звао „Пуста Пекла,“ и било је државно угледно добро, и као такво је прешло и у нашу државну својину 1918. год., па је доцније прешло у бановинску својину.

Име „Пуста“ ово је добро добило по томе, што је некада заиста било пусто, јер је било само мочар и ненасељено, а „Пекла“ по инжињеру Пекли, који је пронашао и изабрао ово место, да на њему може успевати пиринач.

Први је почео пиринач на „Косанићу“ да гаји неки јеврејин Бирбаун из Пеште. Он је ово земљиште узео под закуп неких 15 година. Прве веште раднике за гајење пиринча довео је из Италије. Такође је и семе из Италије донео, те се и данас на њему гаји само талијански пиринач, који се показао најбољи.

Мађари су од овог имања, кога има око 2000 катастралних јутара, испланирали и удесили за гајење пиринча око 700 кат. јутара (1 јутро има 57 ара), и сваке године сејали пиринач на 150—200 кат. јут. земље, па се толико и данас сеје.

Пиринач се сеје сваке четврте или пете године на истом месту.

За сејање пиринча земља се с јесени што дубље пооре, а по могућству и нађубри, наравно ако је посна, јер и пиринач захтева ђубревиту земљу као и сваки други усев. С пролећа, пре но што отпочне сејање пиринча, а то бива у месецу априлу, земља се опет пооре, али само плиће. Ако је чисто земљиште, т. ј. нема корова, а преко зиме добро измрзло, онда се само подрља и пусти вода у фијоке (табле) да сва земља огрезне у води. И тада се види где су удољице, а где узвишенија места, што нипошто не сме бити. Земљиште у фијокама мора бити подједнако равно — испланирано.

Ове су фијоке (табле) за сејање пиринча обично у квадрату, а велике од 3—5 кат. јутара. Оне л че на наша мочила (топила) где се кудеља преко лета кваси — топи, и бедемима од зедмље ограђене у висини од 50—60 см. Оне имају два отвора, један за улаз, а други за излаз воде. На тим отворима налазе се уставе, направљене од дасака или плеха.

Када је ово све свршено, пред само сејање пусте се равњачи да земљу по води добро измуљају и грудве разбију, јер испод већих грудава семе неће да проклија.

Равњачи су налик на дрљаче, само што су направљени од једноставне даске, дугачке 2 метра а широке 40– 50 см. а спреда и одоздо имају дугачке гвоздене зупце, повијене уназад у виду куке, који муте воду, праве муљ и дробе грудве. Тек тако у измуљаној и замућеној води пиринач се сеје.

Пиринач се сеје руком — омашке, јер још ни до данас није пронађена справа за сејање пиринча.

Пре сејања на једно 24 часа, пиринач се у џаковима потопи у воду, да зрно дође теже, да га ветар при сејању не носи и да падне вертикално у воду када га сејач баца у вис при сејању.

Само се пак сејање врши овако:

Сејачи, сејању вешти, њих неколико, вежу празне

џакове и удесе их тако да их могу о врат обесити и да отвор џака буде ка десној руци, па у њих успу поквашеног пиринча онолико, колико ко може понети. Први сејач иде напред у одређеном правцу, обележеном на крају фијоке белом заставицом, за њим други, трећи и тако редом, колико их има, на оноликом одстојању и растојању, колико се простор између једног и другог сејача може сејањем захватити.

Сејање пиринча обично се врши од 24 до 26 априла. То је најбоље време сетве пиринча. На једно кат. јутро иде 60—70 кгр. семена.

Кад је семе посејано, вода стоји у фијокама све докле год пиринач не проклија. Колико ће његова клијавост трајати, зависи од топлоте времена и воде.

Чим проклија пиринач, а то обично бива после 6 дана, вода се из фијока испушта, али тако се удешава, да земља мора бити сасвим влажна али без воде.

Вода се мора из фијока да испусти због тога, да се корен пиринча приљуби и учврсти за земљу. Овако без воде, у овој влажној земљи, пиринач треба оставити до 8 дана, но ако опече јака суша и жега, те земља на неким местима почне пуцати, онда се мора одмах вода пустити, али не много, но само да се земља овлажи и пукотине саставе. После 8 дана одводњавања, пошто се корен приљубио за земљу, треба пустити воду у фијоке.

Вода се с почетка постепено пушта, обично 3—5 см. а после се, уколико пиринач расте — јача, утолико се више пушта. После месец дана сетве, настаје *прво* плевљење пиринча, јер је он према корову врло јако осетљив, те ако се благовремено не очисти од истог, неће дати никаквог приноса. Прво плевљење је од корова, т. зв. „шаше“. То је коров са сабљастим а оштрим лишћем, а на врху има кадифасте бобице. Плевљење се врши руком и по води. Када се ово прво плевљење изврши, вода се одмах испушта да се пиринач од гажења радника поправи и што дубље укорени.

После 6 дана од овог првог плевљења, вода се опет пусти. И тако она стоји т. ј. иде у фијоке једно 15—20 дана, па се отпочне *друго најглавније плевљење*. За ово друго плевљење узимају се радници — плевачи сасвим искусни, вешти, који потпуно могу разликовати мухар од пиринча, јер пиринач, док још није класао, може се и највештији радник преварити, те често пута место мухара ишчупа пиринач, пошто је он потпуно сличан мухару. Сем мухара, чисти се том приликом и други коров, ако га буде имало, да само чист пиринач остане. Коров који се чупа ставља се на гомилице по пиринчу, који врло брзо у води иструне, а никакве штете не нанесе.

Пиринач се много бокори. Од једног зрна избија више од 30 заперака (бокора).

Чим се друго плевљење сврши, вода се опет испусти, и после 6 дана наврати т. ј. пусти и остави да пиринач, онако оплевљен, — расте у њој.

Када преко лета наступе јаке жеге и примети се да се по површини воде ухватила зелена скрама (жабокречина), а то је услед устајале воде, онда се вода испушта и у фијоке пушта друга, свежа вода, пошто пиринач воли увек свежу воду.

Пиринач у јулу месецу почиње класити. За време његовог класања воде треба да буде у фијокама од 8—10 см., а када искласа, вода треба да буде и до 15 см. За време цветања, не сме се по пиринчишту ништа радити. За време класања треба оволико много воде због тога, што пиринач почне цветати, а у цвету га ветар не може толико љуљати и у заметању плода ометати, као када је мање воде. И ако је лето кишевито, ипак се паринач исто онако наводњава, као и када је суша.

Пиринча има две врсте: са и без осја. „Косанчић“ гаји пиринач без осја, јер се лакше плеви од мухара, и ако пиринач са осјем даје више приноса, али се он веома тешко распознаје од мухара.

Кад почне пиринач да зри, а то је од половине месеца јула, онда га треба чувати од штеточина. Нај-

већи су му непријатељи дивље пловке и врапци. Врапци га нападају дању а пловке ноћу. Врапци се плаше чегртаљкама или кантама, а пловке ноћу ватром и лампама, јер беже од светлости. Но чешће их чекају ловци и убијају.

Од 15. августа пиринач се жање. Од сетве до жетве, обично прође 100 дана.

На 15 дана пре жетве пиринча, вода се из фијоке испусти, да се земља исуши.

Жетва пиринча врши се српом и одмах се везује везом мухара или другом којом травом у мале снопиће и дене у усправне гомилице. Зрно веома лако испада из класа, те га треба обазриво жети, везивати и денути, као и превозити; најбоље га је везивати с вечера и изјутра.

Врши се вршалицама, само се мењају бубњеви, нарочито удешени за вршај пиринча.

Овршено зрно не сме се одмах носити у магацин, но се остави 3 - 4 дана на гувну да се просуши. Оно се дневно по 2—3 пута пролопата. Ако је време кишевито, пиринач се суши у нарочито за то удешеним сушницама, које се загревају коксом, снабдевене топломером, да се не би клице изгубиле приликом сушења.

На једном класу (влату) има више од 100 зрна.

Преко јесени, док се не однесе у млин за љуштење, претура се чешће у магацину. За семе се издвоји извесна количина пиринча од нељуштеног, и чува у магацину за сетву. Ту се преко зиме неколико пута претријерише и очисти од семена мухара.

Са 1 кат. јутра добија се 1800—2000 кгр. непрерађеног пиринча.

Коста Ивковић.

Добри плугови.

Имати добар плуг, основно и најважније оруђе за обраду земље, значи много. То је наш народ лепо изразио у својој пословици: „*Где је плуг и брана, ту је крух и храна*“.[1]) Без

доброг плуга земља се не може добро обрадити, њиву обузму корови, влага се не може у довољној количини нагомилати од снегова и киша, те усеви страдају од суше, као што нам је показало искуство за ово неколико последњих година. Ако земљиште није разрађено по дубини, усеви развијају своје жиле само по површини, и не могу да црпе ни храну ни влагу из дубљих слојева. Много је наших њива са ораницом од свега 10 см. дубине, испод које се подлога претворила у врло чврсто, скоро бетонско земљиште, јер оно није никако разоравано. Када се покуша мало дубље орање, такво земљиште не прима плуг и овај искаче, или ако се оно хоће по сваку цену да пооре, по орању се изваљују велике грудве, тврде као цигла. То је дошло отуда, што у нас и данас има много ралица, чија је дубина орања одређена самом њеном израдом, и од слабих плугови, који не могу да издрже дубље орање. Мора се признати, да је и слаба стока узрок досадањем плитком орању. Међутим, као једна основна мера за сузбијање корова на њивама и за борбу против суше, препоручује се дубоко орање. Значи, да морамо имати добар плуг ако желимо добру жетву и бербу.

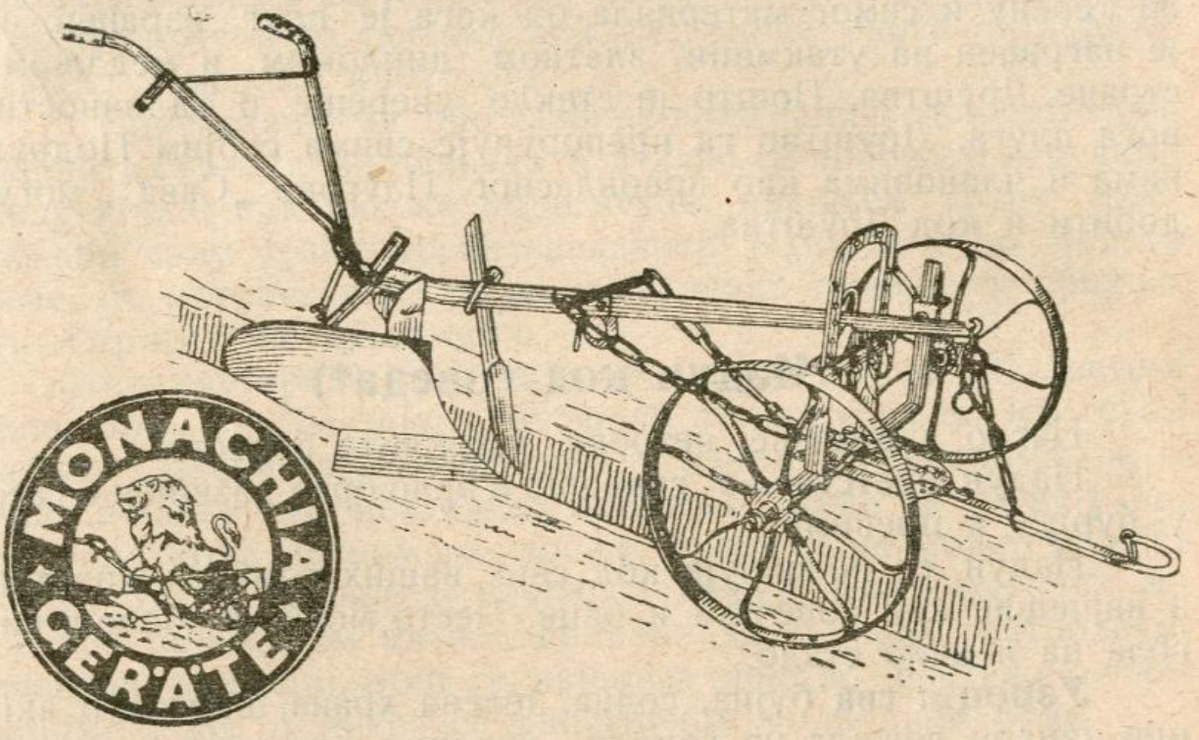
Да би се сазнало каквих све плугова има данас и који би од њих били најбољи за наше прилике и земљораднике, Друштво је приредило прошле године велику међународну утакмицу плугова, на којој је учествовало много домаћих и страних фабрика и врло много плугова, различито сграђених и подешених за разна земљишта, за равнице и брдске пределе. Ово је било потребно још и из тога разлога, што су нарочито после рата многе фабрике и многобројни њихови агенти појурили у нашу земљу, на Балкан како они кажу, и продавали нашим необавештеним сељацима и што ваља, али и што не ваља и што се у другим земљама није могло протурити. То је било од велике штете по наше земљораднике, јер су добро плаћали слабо израђене плугове, који су се брзо кварили. Земљу нису могли добро поорати, убијали су стоку са рђавим плугом и узалудно кршили и руке и снагу. *Бадава добро семе, кад је рђаво орање*[2]), каже наша народна пословица.

Пошто је Друштво приредило прошлогодишњу међународну утакицу плугова баш ради наших земљорадника, оно мисли да је потребно да они буду и обавештени о резултату утакмице и о плуговима који су се показали као најбољи. Када ово знају, наши земљорадници неће куповати плугове слабе израде, те ће се на тај начин сачувати од велике штете која отуда произилази.

---

1 и 2) Др. М. З. Влајинац; Пољска привреда у народним пословицама. Београд 1925. год.

Најбољи плуг на утакмици био је марка „Сава“ ESB5RB, фабрике „Monachia“, из Пасинга код Минхена у Немачкој, чију слику доносимо ради ближег познавања. Овако изгледа у појединостима тај најбољи плуг (сл. 42.), те треба добро

VLP ESB5RB

Сл. 42. Плуг, марка „Сава“ ЕСБ5РБ. Са 1 резервним раоником, израђен од правог кованог челика. Са леве стране заштитна марка.

уочити све делове. Он се лако може познати по заштитној марки, по називу „Сава“ ESB5RB, јер фабрика не израђује друге плугове под истим именом. Тежина плуга износи 67 кгр. Израђен је за лакше земљиште, али се са нарочитим захтевом (лако, средње тешко и тешко земљиште) могу добити и одговарајућа плужна тела. Оре обично на 16 см. дубине, али врло добро ради и на дубини преко 20 см. Правилна ширина бразде износи 22 см., те о њој треба увек водити рачун, ако се жели да плуг правилно ради. За вучу је потребна снага 2 коња или 2 вола. Када се жели дубина преко 20 см., да се један пар волова не би сувише замарао, потребно је учетворити. Пробе у раду показале су да плуг лако ради и да је слагање и превртање бразде врло добро Одлично је радио при разоравању луцериште и лединe, стрњишта, кукурузишта и репишта. За наше сељаке овај би плуг био одличан, јер се њиме може добро поорати њива, разорати детелиште и ледина, те у томе и лежи његова вредност за наше прилике. Данас није могуће ни мало задружнијој кући, да купи други плуг за разоравање ледине или луцериште. Плуг је веома солидне грађе, према својој тежини није ни скуп, те у томе лежи његова велика вредност. Израђује се само у оној марки која је учествовала на утак-

мици, што је врло важно. Сама фабрика ради свога доброга гласа води строго рачун да је сваки део плуга солидно израђен и у продају се не пуштају неиспробани плугови.

Због свих ових предности и после испитивања у раду на терену и самог материала од кога је плуг израђен, плуг је награђен на утакмици златном дипломом и медаљом од стране Друштва. Пошто је стекло уверење о одличности овога плуга, Друштво га препоручује свима својим Подружинама и члановима као првокласног. Плугови „Сава“, могу се добити и код Друштва.

Надун код говеда*)

Нагло надимање, ветрови, ветровита болест.

Надун претставља сувишно и врло брзо развијање гасова у бурагу и цревима.

Надун се појављује код свих наших домаћих животиња, а најчешће код говечета и овце. Често могу да оболе и више грла па и цело стадо.

Узроци: сва бујна, сочна, зелена храна, нарочито ако је при запари лежала на гомили, упалила се, увела, покисла, росна, попала сланом или помешана са снегом, па је гладна стока, ненавикнута на такву храну, врло прождрљиво једе, а затим се одмах напоји, или кад пасе окренута према ветру.

Особито су опасне: млада детелина, луцерка, грахорица, све особито пре цветања, бујне, масне траве, млади усеви, млада трава по стрницима, лишће од кеља и репе, дивља слачица, бурјан пре сазревања, лишће од крумпира у цвету и са незрелим семеном, барске траве (шаш), нарочито кад су буђаве, труле репе и труо крумпир, прокисла мећа, џибра и т. д

Све ове врсте хране прелазе брзо у врење и на тај начин могу да створе велике количине гасова.

Појаве: напрасно, јако, брзо, повећавајуће надимање трбуха, тако да се за кратко време лева слабина испуни и јако надме да при куцању одјекује као тобош. Када је надувено, оболело грло не узима храну и не прижива, напиње се да балега, узнемирује се, плаши се, укочи поглед, дише убрзано са раширеним ноздрвима и отвореним устима, стење и јечи, бали, подригује и ређе повраћа, срце слабо бије, ноге се охладе, грло показује немоћ у задњем делу и т. д.

Ток болести је врло брз. Ако се брзо не притекне у помоћ, тада за кратко време ($^1/_2$ до 1 или неколико сати) настаје угинуће услед удара капље или угушења.

---

*) Одговор на питање Драгића Перовића, Грошница, Крагујевац.

Лечење. Оно има циљ да се брзо испразне развијени гасови кроз природне отворе. За ово служе: 1. механичка средства.

а) Од сламе се исплете уже, на истом направе неколико чворова и намаже се катраном, па утури у уста (крајеви могу да се привежу и за рогове) или уже може много пута да се провлачи тамо амо кроз уста.

б) Притискање на обе слабине врло добро делује и мора се вршити снажно, подједнако и стално са положеним рукама у виду крста, при високо подигнутом предњем трупу говечета, при чему чешће треба извлачити језик и брзо терати говече, по могућству уз брдо. Код оваца подигнути предњи труп и трљати по слабинама.

в) од унутарњих средстава противу брзог надуна постоји велики број, али за многе не вреди трошити речи, јер се од њих може очекивати помоћ само у лаким случајевима, а за овакве довољна су механичка средства. Када се улевају лекови онда вода потпомаже врење, а при томе може течност лако да оде у душник и плућа, а најзад многи од ових лекова при принудном клању покваре месо (као: петролеум, терпентин, камфор). Још се најбоље дејство постиже љутом ракијом $^1/_4$ до $^1/_2$ литра са двоструком количином воде.

Али са свима овим лековима не треба се дуго задржавати, већ у опасности која прети треба неизоставно применити катетер — цев — за бураг или пробушити бураг трокаром. У Бр. 14. Тежака описан је рад са катетром за бураг, а сад се напомиње још, да увлачење катетра није тако лако и безопасно кад је говече врло узнемирено и тешко дише и да се издашно одилажење гасова понекад спречи храном која запуши цев. (При раду са гуменом цеви препоручује се, да предњи труп говечета буде виши од задњег, при чему цев треба повлачити унапред и назад док гасови не почну излазити јаче).

У тешким приликама остаје као последње средство бушење бурага помоћу трокара, који се може набавити у Српском Пољопривредном Друштву.

Бушење бурага врши се на овај начин: стане се с леве стране говечета, лицем уназад окренутим, па се трокар стави у средину леве слабине, подједнако удаљен од кука, последњег ребра и попречних израштаја слабинских пршљенова, на најиспупченијим месту, косо на ниже управи и убоде или јаким ударом утера. Код дебеле коже препоручује се, да се прво кожа мало ножем просече и у тај разрез убоде трокар. Одмах пошто се извуче пробојац (штилет са дршком) излази ваздух кроз цев. Пошто се пак још накнадно појављује ново развијање гасова, обично се остави цев да стоји 1 сат или дуже затворена запушачем и привезана око трбуха, али се

увек пази да не испадне. Када се хоће цев да извуче, прво треба у исту увући пробојац и тек тада цев — трокар — извући, при чему ваља прстима једне руке притиснути кожу око цеви, а другом руком вући цев од трокара. Ово се чини због тога, што је тако лакше извући трокар и да не би делови хране, садржани у цеви, при извлачењу дошли у додир са рањавом површином ткива (може настати инфекција — зараза, апцес — гнојење). Када је трокар извучен, рана се затвори једним смоластим или катранастим фластером или ватом, натопљеном у тинктури јода, или колодиуму. У оскудици трокара може се употребити сваки нож. Он се, када је увучен, окрене пљоштимице и мора се у рани држати док гасови излазе, ако се претходно не може увући каква цев (од гушчијег пера, трске, зове и т. д.)

Испуштање гасова треба повремено прекинути затварајући цев прстом, да не би услед брзог прилива крви у трбушну шупљину настала малокрвност у мозгу, што може причинити да се грло онесвести и сруши.

Ако је главна опасност прошла, тада је саветно да се говече или овца неколико дана врло пажљиво храни пошто у бурагу још има хране која превире и на нову храну може дејствовати да се поново појави надун.

При појави надуна код оваца и коза најбоља је помоћ брзо их кретати и ако је могуће натерати их у реку или привести бунару и поливати водом. У тешким случајевима не остаје ништа друго него бушити бураг трокаром (који је за овце мањи), а у крајњем случају ножем, да би на тај начин гасови могли изаћи.

Предохрана Прелаз од сухе на сочну, зелену храну треба да се врши постепено (од прилике за 14 дана). Зелена храна се сецка и меша са сечком од сламе или пре пуштања на пашу прво се положи суха храна. Треба избегавати да се стока пушта на пашу врло рано (када је роса) и не оставити врло касно стоку на паши (када роса опет падне.)

Понекада се јак надун може појавити и код заразних болесних (прострел — бедреница — антракс), а ова се зараза може пренети на друга грла као и на човека (названа у народу црни пришт), која највише свршава брзом смрћу, ако оболели човек не потражи брзо лекарске помоћи. Када ветеринар утврди заразу прострела код стоке, тада врши пелцовање здраве стоке да се не би заразила, али је најбоље кад би се ово цепљење обавезно вршило два пута годишње (упролеће и ујесен) пре појаве ове заразе, која у подводним, мочварним и ниским пределима стално влада, а нарочито после поплава.

М. И. Илић.

Виноградарство.

Смедеревски ћилибар дренак (ћилибар дренак, краљев дренак, афуз али или бејрутска урма).

Већ неколико година како се чине питања о поменутој сорти лозе у нашим стручним листовима и дало се у трагање, одакле и како да се код нас размножи, јер има знатно веће потраживање и боље се плаћа на страним пијацама од наше смедеревке.

Знајући да су наше сорте грожђа, које постоје код нас од давних времена, имале и данас имају велику економску вредност, сматрамо да би било грех не посветити неколико речи овој сорти, која заузима прво место међу нашим стоним сортама грожђа.

Благодарећи љубазности доле именованих, дошло се до расветљавања овог врло важног питања по наше виноградарство.

По исказу поч. Светозара Дамњановића трговца и виноградара и Стојиљка Ђорђевића трговца, оба из Смедерева, ова је сорта донета из Прешева (округ Врањски) 10 година пре појаве филоксере под именом „турски дренак". 1893. год. окаламљена је први пут у винограду пок. Николе Николића, трг. из Смедерева, код кога и дас постоји чокоће врло родно и јако.

Господин Илија Марковић „Накалемко" трг. из Смедерева био неким трговачким послом у Адакале-Румунија и отуда му је донесена 1894. године од стране неког Турчина под именом, „турски дренак".

По исказу Др. Велизара Јанковића, министра, његов таст пок. Љуба Новаковић, министар Пољопривреде, подигао је на свом имању у Смедеревској Паланци завидан виноград са одабраним сортама грожђа, поручених из Јужне Француске пре 27 година, а међу њима и „бејрутска урма". Чокоће је у овој години врло добро понело рода и сваке године одлично рађа.

Господин Гаја Ћорић трг. из Смедерева, купио је калемове ове лозд из Новог Сада од пок. Адамовића пре 26 година под именом „александријски дренак". Врло добро рађа и најскупље га продаје од свију осталих сората.

Никола Ђорђевић стари виноградар и калемар из Смедерева каже: да је увек ова сорта много цењена и да су калемари крали вијоку за време зеленог калемљења и слагали у дуванске кутије и тако размножавали по смедеревским виноградима. И данас ћете на жалост наћи виноградаре, који ће је радије спалити него што ће је некоме продати за цену која се обично плаћа. У овоме и лежи највећи разлог, што ова драгоцена сорта у већој количини код нас није размножена.

У колико се сећам, као ученик Вин. Воћарске Школе у Букову виђао сам ову сорту грожђа у школском сортиманском винограду испод старог подрума до школе. — По причању појединаца за време окупације Бугари су читаво чокоће бољих сорта лозе вадили и носили за Бугарску, а међу њима без сваке сумње узели су и бејрутску урму под своје и данас њиме туку нашу смедеревку.

Лоза је буjног пораста, затворено смеђе боје на сунчаној страни, а у засенку отворено, размак чланака 10 см. Када лоза сазри око чланака је плаве боје као код прокупца и мускат хамбурга, дрвенасто ткање има врло чврсто и увек добро сазрева, срж малу, окца мала, врло чврста, обучена добро лозиним памуком, отуда је и издржљивија на зими и влази од осталих сората. Облик лозе је више овалан са браздицом на једној и другој страни у правцу пупољка и рашљике, само ове браздице нема на доњем делу лозе. Лоза је местимично упредена и крива.

Ластар је већ ном боје зелене, гладак, округао при врху, ретко који неприметно црвенкаст са јужне, а зелен са северне стране.

Лист је средње величине, петоделан, подељен са четири уреза; два који полазе од врха листа врло су дубоки, док друга два уреза до лисне дршке код неког листа дубоки а код неког једва приметни. Зупци на периферији листа неједнаки, у основици широки, са странама од којих је једна дужа благог, а друга краћа оштрог пада. Боја листа затворено зелена без икаквих мања. Лист танак, врло њежан, кожаст, убраног облика, нерви са лица и наличја отворено зелене боје, дршкин урез (синус) у виду је латинског слова „у". Дршка листа је дугачка, средње дебљине, боје до лозе и листа зелене, а на средини, нарочито која је изложена сунцу, лозине је боје.

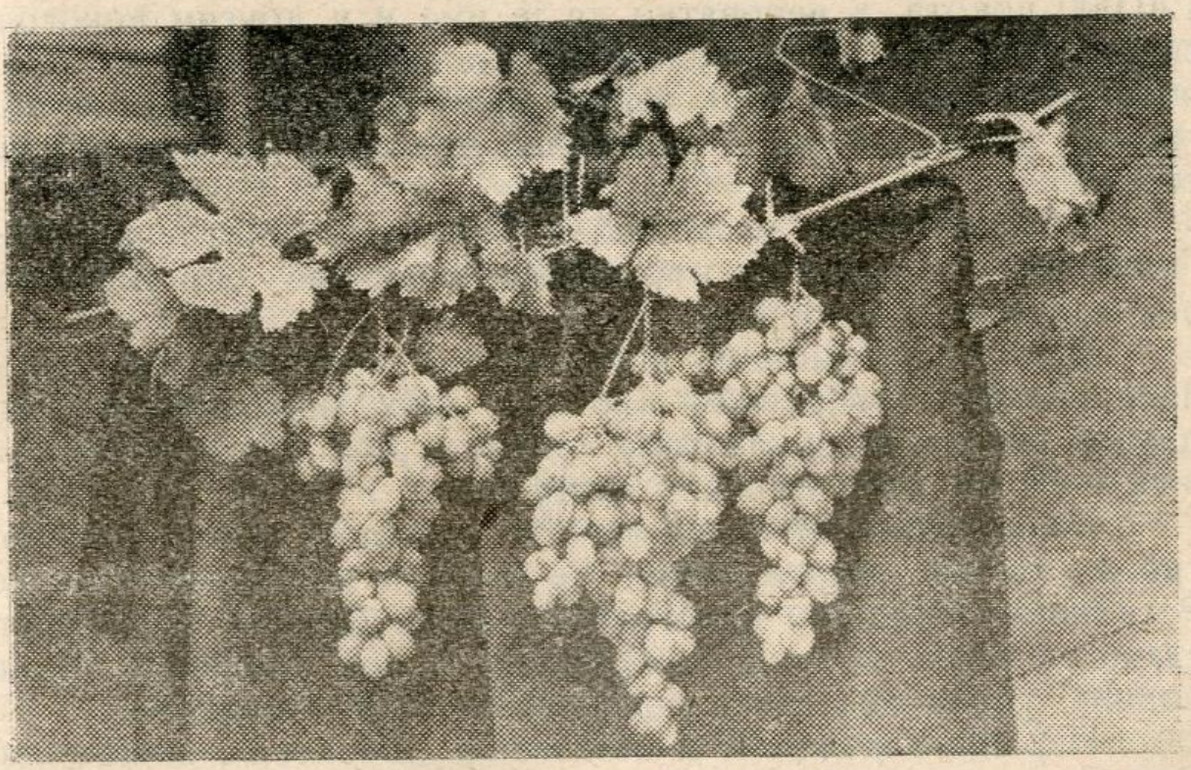
Грозд врло велики, дугачак, често до 40 см., рачваст, растресит, средње збијен, облика купе, са широм основицом а дужим врхом. Нађе се грозд и по два килограма тежине. Зрно неједнаке величине и облика: облика урме и издуженог јајета, а има их и округлих, већином мањи. Ова неједнакост зрна долази отуда, што цветање траје неколико дана, обилује мушким цветовима тако, да предњачи над свим осталим сортама. У кишној години замеће плод одлично па и ако киша пада за све време његовог цветања. Дршка му је врло дугачка, до лозе је дрвенаста и жилава, зелене боје, петељке на зрну зелене боје; дугачке и врло чврсто спојене са зрном. Боја зрна је зелена све до шарка, после овога почиње са сунчане стране добијати ћилибар боју, а у засенку остаје дуго зелене боје, на присојним теренима добија ватрено бакарну боју, зрно је ређе попрскано ситним

црним тачкицама, на врху зрна има једну црну тачку већу од осталих. Зрна су покривена скрамом боје белог пепела, која га чини нарочито лепим. Покожица на зрну врло је чврста и еластична, не прска, не трули. Месо у зрну врло чврсто, пиктијасто, сок безбојан, месо је проткано кончићима, који иду низ зрно и личи на прснуто стакло. При јелу рска, врло укусно, са нарочитим мирисом који је сличан нашој смедеревки. Семенке у зрну има две до три, а врло ретко 1 или 4. Сазрева скоро са смедеревком; кишних година доцније.

Просечна је родност 2 кгр. од чокота, захтева шпалирско гајење на 1,50 и 2 метра у квадрату.

Треба је у северним крајевима наше предратне Краљевине калемити само на подлози Рипарија Порталис и Шасла X Берландијери 41 Б. а у јужним крајевима поред поменутих подлога, још и на Берландијери X Рупарија „Телеки 8 Б. и Рипарија X Рупестрис Н° 3309.

При калемљењу има одличан проценат примања, калемови су у прпоришту врло бујни и лепо сазревају.

Сл. 43. Смедеревски ћилибар дренак
(смедеревска урма)
Из винограда поч. Мил. Станојловића, управ. Смед. виноград. задруге
Снимак пишчев.

Резидбу тражи високу 5—6 окаца; пазити да ластари буду везивани што више и на жици, да гроздови не би падали на земљу, пошто су врло дугачки.

Грожђе је изванредно лепо и може се назвати најлепшим стоним грожђем наше предратне Краљевине.

Мана му је, што је врло осетљиво и подлеже брзој зарази пероноспоре.

Грожђе зрело не сме дуго да остане на чокоту, покожица му брзо укрти, изгуби лепоту боје и није за транспорт.

У данашњој винској кризи, ова нам је сорта добродошла, јер може дуго да се очува и да издржи дуг транспорт; за оставу на евенкама и конзервисање изврсно је.

1926. и 1927. године продавано је грожђе у Београду по дин. 17 и 18 и 15 и 18 килограм. Трговци из Прага плаћали су га 1927/28. год. франко виноград, њихови берачи и пакери по 12 и 13, 15 динара килограм, а смедеревка је продавана по 4, 5 и 6, динара килограм, што значи 100, 200 и 300% јефтиније.

Као што се из предњих исказа и описа види, ова сорта једно је исто, само је разним именима прекрштена.

Из свега овог може се донети закључак, да смедеревски ћилибар дренак ништа друго није него бејрутска урма или афуз—али, јер се сви примерци, како из Прешава, Адакале, Смед. Паланке и Новог Сада потпуно слажу, као и сви описи од стране наших и страних стручњака.

У Смедереву и његовој околини има ове лозе преко 120 000 чокота, а вероватно да је има и у другим виноградским местима наше Краљевине и онда зашто тражити са стране лозу, коју имамо и којој засада нема такмаца, јер се из цена грожђа да видети њено колосално преимућство над осталим сортама.

Обласни лозни расадник, и расадник „Митинац“ Жике Поповића у Смедереву имају веће количине ове сорте зрелих калемова за продају.

Цена је калемовима иста као и исталим сортама лозе и пред оваквом стварношћу био би грех просипати новце и давати разним шпекулантима са оне стране границе, који можда неће ни дати тражену сорту лозе.

Изванредно лепих примерака родности чокота и лепога грожђа од ове сорте може се видети у Обласном лозном Расаднику и бившем винограду г. Пере Дамњановића, нашег старог и ретко вредног виноградара и пок. Миливоја Станојловића, управника Виноградарске Задруге, Смедерево.

Најлепше молим г. г. Колеге и љубитеље виноградарства, да опис ове сорте изволе проверити и настану да се ова сорта лозе што више размножи код нас, а нарочито у јужним крајевима Србије, па да је назовемо смедеревском урмом.

Антоније А. Антонијевић

Воћарство.

Гајење бресака.

Најмањи број засађених воћака код нас има од бресака, а најфинији и најукуснији плод даје бресква. Зато треба размножавању и сађењу ових што већу пажњу поклонити. Сем бресака самониклица, других бољих сората немамо. Тек негде у приватној башти може се видети покоја бресква калемљена. Смедерево је још пре рата слало свакодневно лађама лепих бресака у нарочито спремљеним корпама, завијене у свиленој хартији, за Београд па чак и у иностранство.

Бресквe се могу калемити на разне подлоге и то: на бресквe произведене из семена, на бадем, џанарику, циборку (Saint-Julienn) и трн (Prunus spinosa). Калемљене на бресквама произведеним из семена одржавају се дуго; на бадему и циборки одржавају се најдуже; на џанарици кратког су века; а на трн калемљене употребљавају се за гајење у земљаним саксијама и дрвеним судовима, па и за гајења вештачких облика, тако званих кордуница, једнокраких и двокраких.

Као најбољи начин калемљења бресака јест на спавајуће окце и оно се врши у другој половини јула и почетком августа.

Бресква је воћка осетљива на зиму, зато треба бирати таква места, на којима је од студених ветрова добро заклоњена. То је најглавнији услов за њено добро успевање. Стране света нећемо узимати у обзир, јер све врсте воћака могу под нашом климом успевати на свакој страни света, само ако су од ветрова заклоњене. Видео сам бресака које су боље успевале на северној страни него ли на другим странама. Бресква успева на свакој плодној земљи, у којој у јуну, јулу и августу може наћи потребне влаге. Бресквe је најбоље гајити као чучаве, којима се круна грана на висини 0·30—0·40 см. или упола високе, са круном од 1—1·20 см. изнад земље. Високог стабла уопште не треба гајити.

Кад се бресквe саде на стално место, треба да су чучаве на 3 мет. одстојања једна од друге, упола високе 4 мет. одстојања.

Сађење бресака треба извршити у пролеће, у редовима и у троуглу. Још у јесен или у току зиме треба ископати јаме у облику круга или квадрата, широке 1 мет. а дубоке 0·60 см. При копању јама горњу земљу ораницу издвајати на једну страну а доњу здравицу на другу страну. Земља пре о зиме добро се распадне и постаје трошнија и плоднија.

Приликом сађења треба танке гранчице, незреле и до стабла ножем одсећи, а оне које остају одрежу се за четвртину или трећину своје дужине, док се летораст који претставља стабло, одреже на половину дужине. Пресеке начи-

њене ножем треба премазати калемарским воском. Овим се завршава свака даља операција на старијим гранама и стаблу, сем уклањања изданака који на подлогама израсту. У јулу и августу изврши се летње орезивање младара, да би се цветни пупољци боље развили за идућу годину. Поред обичног гајења бресквe се гаје и на зиду и тарабама. Да би се ограда, која при подизању стаје доста новаца, временом исплатила, могу се на њој гајити бресквe са одличним успехом у облику лепезе. Страна зида југу окренута за то је најподеснија, но и стране окренуте југо истоку и југо-западу добре су за овакво гајење бресака. Висина зида и ограда од тарабе и летава треба да буде највише 2 метра. На зиду треба направити основу у извесном размаку. Дебље чамове летве прикују се за зид усправно, па се преко њих учврсте водоравно тање летвице у размаку од 30—40 см. Кад је то израђено, припремљене саднице саде се на одстојању 3 мет. једна од друге. Кад је воћка засађена, гранчице се разреде по летвама у облику лепезе и за летвице привежу рафијом Пре везања свака гранчица ореже се за $^1/_3$ и више се не орезује, већ се нове гранчице, т. ј. младари привезују за летвице и празна непокривена места попуњавају. Нега овако засађених бресака састоји се у томе, што се у току лета, по сушним и топлим данима и то: јуна, јула и августа, предвече (од 7 до 8 час.) прскају умерено топлом водом. Кад је плод скоро потпуно развијен, треба лишће, које плод покрива, ноктом уклонити, да добије своју природну боју,

Да не би бресквe благородних калемова пострадале у току зиме, оне засађене у воћњаку увијају се сламом, а да се не би под теретом снега повиле, треба уз сваку воћку побити притку и за ову привезати је. То се ради и шашом од кукуруза повезаном у малим снопићима, који се добро приљубе један уз други и око воћке поређају, па се као копа шаше повежу на два места канапом или танком жицом, да их не би ветар оборио. Бресквe гајене на зиду, ако у близини има четинарских шума најбоље се покривају гранама четинара, смрче и јеле, које се међу испод прикованих летвица, а по потреби привежу за њих. Ако нема тих четинарских грана у близини, онда набавити асуре од рогоза, па њима покрити бресквe и привезати их за летве.

У пролеће, кад је већ зима прошла, што бива око Младенаца и први цветови се појаве, треба проредити употребљено грање тако, да остатак штити цвет од изненадне слане. Тек кад се уверимо да слане више неће бити, уклонимо све. Ако смо употребили асуре, њих треба оставити што дуже. Тек кад се уверимо да нема опасности од мраза можемо их открити, али асуре држимо ту поред зида у приправности, да би их у случају потребе вратили натраг. Исто тако поступати код оних у воћњаку.

Не могу пропустити а да не поменем, да је нешто изванредно, засадити поред зида, тарабе или ограде од летава, наизменице брескву и винову лозу и то стоне сорте. Када човек прође поред зида види да је покривен лишћем, а између лишћа виде се красни плодови бресака и дивно крупно грожђе.

Најбоље сорте бресака за гајење по зиду јесу ове: александар рани, анеденска рана, бакарска лепојка, графардова, магдаленка црвена, миљонка крупна, шампијон крупна, руљерова и тројанка, оранжаста Runion и Cling Orange.

Најбоље сорте стоног грожђа за гајење на зиду јесу: малага, мускат хамбург, лауш, црни дренак, смедеревка, адакалка црвена, адакалка бела, бикани, шасла црвена. Поред ових могу се овде одгајити и друге сорте.

Вој. Буриан.

Народно здравље.

Дезинфекција станова после туберкулозе.

У исто доба одговор на питање Војислава Шима.

Поред издвајања оболелих од здравих, дезинфекција је друго важно средство за одбрану здравих од обољења. И против туберкулозе боримо се свима сретствима. Дезинфекцијом уништавамо заразне клице изван човечјег организма. У околини туберкулозног болесника, у његовој соби, на стварима и предметима којима се он служи, на поду и зидовима, свугде се око болесника налазе заразне клице. Уколико је мање чистоће у болесничкој соби, уколико мање пажње болесник обраћа на пљување и кашљање, нарочито ако пљује по поду, утолико ће се више и соба и предмети у њој загадити заразним клицама, утолико је опасност већа. Због тога је потребно око болесника стално одржавати највећу чистоћу и извршити свакодневно дезинфекцију. Та свакодневна дезинфекција има огромног значаја за сузбијање туберкулозе. Ниједна ствар не сме изаћи из болесничке собе, ништа што је било у додиру са болесником не смеју употребити здрави пре него што се не изврши дезинфекција, нико не сме заузети просторије у којима је боравио туберкулозни болесник пре него што се не дезинфикују. То су правила, која не смемо пренебрегнути, ако желимо себи здравља, а нарочито деци.

Овом приликом ћемо говорити само о дезинфекцији станова. Највећи део становника, нарочито по варошима, нема своје куће, него се сели из стана у стан. По селима истина највећи део има сопствену кућу или ако је нема, годинама станује у истој кући, али врло често не води довољно ра-

чуна о болестима и дезинфекцији. Зато нема села у којем није туберкулоза читаве породице истребила. Да се од овога заштитимо, потребно је после сваког болесника, поред свакодневне дезинфекције, извршити и завршну дезинфекцију, кад болесник прездрави или се из куће уклони. Овде ћемо указати на оне начине дезинфекције, које може сваки извести.

Дезинфекција зидова собе из које је изашао туберкулозни болесник најлакше ће се постићи кречењем свеже загашеним кречом. Ако хоћемо да кречимо собу ради дезинфекције, треба узети непечен креч, па га загасити и тим свежим кречним млеком три пута окречити зидове и таваницу. Иза сваког кречења оставити по неколико сати да се осуши зид, па тек потом понова кречити. Свеже кречно млеко утиче врло јако на заразне клице и убија их. Није потребан никакав додатак, само да се креч што боље задржи на зидовима, може се додати мало течне сапунице, кухињске соли, или туткала.

Подове ћемо дезинфиковати, ако се добро изрибају јаким, врелим цеђем. Где је земљани под или од цигаља треба га окречити као и зидове или се може полити кречним млеком. — Под се може добро изрибати и топлом сапуницом, топлим 2% раствором обичне соде. После овог рибања под се пребрише каквом дезинфекционом течношћу: 5% карболном водом или раствором сублимата (пет пастила од једног грама на литар воде). Овим раствором брише се под ако су мрсно обојене даске или паркет. Тим раствором могу се избрисати и истрљати и зидови мрсно обојени.

Не треба нарочито напоминьати, да се подови и друга дрвенарија морају претходно очистити од грубе нечистоће: блата, отпадака и т. сл.

Ствари које се дају кувати треба искувати. Покућанство изрибати као и под или избрисати раствором сублимата, што зависи од тога шта боље поднесе без квара.

Ваздух у окужнеим становима дезинфикује се нарочитим гасовима. За њих је потребан апарат. Али и ако немамо апарата, можемо се помоћи сунцем. Сунце има јако дезинфекционо дејство против заразних клица. За ово треба отворити све прозоре и оставити их преко цела дана утицају сунчаних зракова. Још је боље ако се очишћене и окречене собе сунчају неколико дана, при том има утицаја и измена ваздуха (ветрење).

За дезинфекцију ваздуха постоје и нарочити апарати за дезинфекцију формалинском паром. Али тим апаратима могу руковати само обучени дезинфектори. Разна сретства, која се употребљују за освежавање ваздуха као перолин, борови

екстракти и друго, немају јаку дезинфекциону снагу. Дезинфекција формалином дејствује и на ствари као и на зидове и предмете, који се налазе у болесничкој соби.

Др. Ст. З. Иванић

Питања и одговори:

Питање: Овога пролећа појавиле су се неке ситне, црне бубе са сјајно зеленим крилцима, на олајној репици са време цвета и наносе силне штете спречавајући заметање махуна. Исте нападају и на купусне семењаке. Молим за савет да ли би ваљало употребити дувански екстракт у јачини 2%.

Јово Радетић, тежак.
Клошнице.

Одговор: Врло је тешко погодити само према опису, и то још непотпуном, о којој се штеточини ради, нарочито када су више њих у питању. Неопходно је потребно послати и штеточину, када се питање упућује, да не би узалуд губили време и они који питају, као и они који треба да даду одговор. Уосталом то се лако може учинити и у писму, особито кад су у питању мале бубе. Довољно је неколико од њих пресовати између два листа и послати.

У овом случају изгледа да је по среди једна мала буба, која нема још свог народног имена, а научно име гласи: Meligethes aeneus. Она мери око 2 мм. дужине, дугуљастог је тела, чврстих покрилаца зелене бронзане боје.

Буба се јавља у пролеће често пута у грдним количинама и напада наро ито репицу. Женке носе јаја у цветове. и мале лаврице хране се деловиме цветова или младим плодовима уништавајући их. Оне су бело прљаве боје и када израсту отприлике 4 мм, одлазе у земљу да се претворе у лутке, а ове дају одрасле.

За сада најпрактичнији начин сузбијања штеточине састоји се у скупљању и уништавању одраслих. Скупљања се врше раним јутром док су бубе још обамрле од хладноће. Прскања са екстрактом дувана исто се тако препоручују. На 100 литара воде треба узети 4 до 5 литара екстракта. Најзад, ако се бубе јављају у врло великим количинама, треба престати са сејањем репице за годину две.

Др. П. Вукасовић.

Питање: Имам 200 ком. мађарки шљива. Од овог броја половина је родила добро и има здрав и модар лист. Друга половина слабо је родила и лист је на истима жутнуо. У овој

половини сејао сам узастопце 2 године овас. Да ли им овас није нашкодио и чиме исте могу поправити?

Р. Шећевић,

Одговор: Шљива мађарка за добро и несметено напредовање и доношење доброг плода тражи доста дубоку, добро разрађену и умерено влажну земљу. Не трпи испод себе ништа што би јој одузимало снагу и влагу из земље и правило друге сметње у њеном правилном порасту. Према овоме изгледа, да је узрок слабом роду и жутнулости листа код ваших шљива, двогодишње сејање овса испод истих. Јер док је овас за вас рентабилна биљка, дотле је исти за шљиву обичан коров. Ово стога, што овас с једне стране за свој пораст и стварање зрна троши велике количине хранивих сретава, а нарочито троши огромне количине земљине влаге, и то и једно и друго на штету шљиве. С друге стране штета од сејања овса долази отуда, што велике и јаке росе не могу добро и лако рано ујутру да се испаре, па главно испаравање истих настаје тек када сунце јаче припече. Услед овога настаје јаче загревање испод шљива, тако звана успар која неминовно изазива код младог листа жутило. Да је овас главни узрок слабијем роду и жутилу листа код ваших шљива, не треба вам јачи доказ, но друга половина ваших шљива где исти није сејан, а које су и добро родиле и добар лист имају. Обуставите сејање овса, а земљиште у јесен плиће преорите и нађубрите, па ће се шљиве поправити.

Др. Ј. Сремић

Белешке.

Грачаничка Пољопривредна подружина у Приштини има на продају семена баштенских и др. селекционираних културних биљака, и то:

1. Семе сточне репе „Мамут“ 100 кгр. по цени 18·— дин.
2. Семе сточне репе „Екендорфска“ 20 кгр. по цени 28·— „
3. Семе плавог мака 100 кг. по цени 16·— „
4. Семе мркве — шаргарепе „полукратка затупаста“ 40 кгр. по цени 70·— „
5. Семе мркве — шаргарепе „дуге затупасте“ 10 кгр. по цени 70·— „
6. Семе цвекле „Египатска рана врло фина“ 20 кгр. по цени 46·— „
7. Семе паштрњака „Дуги бели глатки“ 40 кгр. по цени 45·— „

8. Семе першуна „Рани дуги“ 20 кгр. по цени 45·— „
9. Семе лука црног, округлог 10 кгр. по цени 130·— „
10. Семе роткве „зимске (кругле црне“ 3 кгр. по цени 47·— „

Горе означене цене по 1 килограму подразумевају се франко подружински магацин Приштина или железничка станица у Обилићу на Косову.

Семе је здраво, чисто, клијавости 94%, овогодишње.

Записници

Управног Одбора Српског Пољопр. Друштва.

26. седнице држане 11. јуна 1930. год. у Друштвеном Дому у Београду.

Били су присутни г.г. председник М. Миљковић, п.председник Др. Т. Митровић и чланови: В. Матић, М. Николић, Д. Спремић, А. Рашковић, С. Ратковић, Т. Владисављевић, Б. Ранковић и Н. Петровић.

Председавао председник г. М. Миљковић, бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I 409) Прочитан је и примљен записник 25. седнице Управног одбора.

II 410) Прочитан је и усвојен записник 23. седнице књижевног одбора.

III Прочитан је записник 23. седнице финансијског одбора, па је одлучено:

411) да се прими знању да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1000.— динара;

412) да се у циљу регулисања привремених потраживања и по отвореним рачунима, поступи овако:

а) да се тражи наплата судским путем од приватних дужника за сва дуговања до данас, као и од Подружина за дуговања закључно са 1929. г.

б) да се за дуговања установа закључно са 1929 г. пише Министарствима Пољопривреде и Унутрашњих Послова и замоле за наређење, да дуговања одмах исплате, а за дуговања из 1930. г. да се опомену;

в) да се убудуће приватним поручиоцима ништа не даје на кредит, осим на јемство једног од чланова Управе, и

г) да се убудуће поруџбине установа извршују само по одлуци Управног одбора, а поруџбине Подружина само на подлози обвезнице. Роба да се шаље са рачуном у дупли-

кату, па један врати Друштву, пошто се на њему потврди пријем.

413) да се од Подружине из Ст. Бечеја тражи, да претекле календаре врати;

414) да се не може дати помоћ за изложбу Пољопривредном живинарском друштву, пошто су сви кредити које Друштво има за овај циљ, већ ангажовани;

415) да се К. Крстићу може дати вршалица са витлом на залогу обвезница ратне штете до 1. октобра о. г. после кога рока ако дуг не измири, да се обвезнице изложе продаји;

416) да се прими знању да је извршен преглед касе и нађено стање исправно.

IV Прочитан је записник 23. седнице набављачког одбора, па је одлучено:

417) да се одбију понуде бр. 5384 за бензин моторе и бр. 1879 за плугове обртаче.

V Прочитан је записник 23. седнице програмског одбора, па је одлучено:

418) да се у недостатку пољоприв. календара за 1930. г. могу давати Подружинама за њихове чланове и друге књиге по њиховом избору, а у суми колико вреди календар.

VI 419) По мишљењу заст. инспектора за подружине одлучено је, да се Подружини у Ковину одобри кредит од 10.000.— динара.

VII По осталим предметима одлучено је:

420) да се питање о приређивању ескурзије упути програмском одбору, да у вези са ранијим предлогом, ово проучи и изнесе своје мишљење;

421) да се не могу усвојити предлози књижевног одбора бр. 309 и 313, и да се у вези стим уважи оставка г. Б. Ранковићу на даље уређење Тежака и да се даље уређење повери г. Др. Т. Митровићу п.председнику, са месечним хонораром од 1000.— дин. колики је хонорар и г. Б. Ранковић примао.

VIII Саопштења и предлози.

422) Прочитан је позив новосадског Савеза срп. земљорадничких задруга на конгрес у Ст. Бечеју. Одлучено, да Друштво заступа г. С. Виноградов, тамошњи ср. пољопривредни референт и друштвени редован члан.

Са овим је седница закључена.

27. седнице држане 18. јуна 1930. год. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. претседник М. Миљковић, чланови: А. Рашковић, Д. Спремић, В. Матић, С. Ратковић, М.

Николић, Т. Владисављевић, Б Ранковић, Др. М. Градојевић и Н. Петровић, и гост Ј. Јекић редован члан.

Претседавао претседник г' М Миљковић, бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I 323) Прочитан је и примљен записник 26. седнице Управног Одбора.

II 424) Прочитан је и усвојен записник 24. седнице Књижевног одбора.

III 425) Прочитан је и примљен записник 2. седнице одбора за припрему међународне утакмице у орању са тракторима и фрезерима.

IV Прочитан је записник 24. седнице финансијског одбора, па је одлучено:

426) да се прими знању. да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1000 динара.

427) Да се засада не попуњава место пок. С. Петровића експедитора, већ да његову дужност отправљају чиновнице Абрамовићка и Стевановићева, којима на концу године да се евентуално да извесна награда, ако не буду имале уопште застоја у послу.

428) Да се прима извештај г. Д. Спремића члана Управе о извршним оправкама на зградама, коме да се исплати у име награде 700 дин. за вођење надзора.

429) Да се тражи од А. Шчербака, да плати дуг који је учинио као управник расадника у Гиљану.

430) да се изда роба по поруџбинама: бр. 6901 на повуку, и бр. 6804 и 6897 са рачуном.

431) Да се примају знању издати налози за робу на кредит.

V Прочитан је записник 24. седнице набављачког одбора, па је одлучено:

432) Да се одобрава набавка уранија зеленила, која је извршена по поруџбини. Тражити од П. Миовића 500 кгр. у комисион.

433) Да се по понуди бр. 6862, жетелице поручују по потреби.

VI Прочитан је записник 24. седнице програмског одбора, па је одлучено:

434) Да се ср. пољ. референту из Тителa, исплати 300 дин. за одлазак и оснивање Подружине у селу Гардиновцима.

435) Да се по тражењу Мрчајевачке Подружине замоли г. М. Палетаџевић, редован члан из Краљева, да отидне у Мрчајевце, обиђе неколико имања тамошњих чланова и да да упутства за даљи рад. По свршетку посла да поднесе извештај са мишљењем, да ли је такав рад користан и да ли га треба продужити. На путу да проведе три дана са дневницом по 120. дин.

436) Да се жалба Ђ. Подхрадског, члана Прачанске Подружине, упути Подружини на извештај.

VII 437) По миш љењу Инспектора за подружине одучено је, да се Подружини у Тољевцу одобри кредит од 25.000 дин. стим, да га може користити према броју чланова.

VIII Саопштења и предлози.

438) г. Др М. Градојевић члан Управе саопштава да је у име Друштва присуствовао парастосу, који је приредила Срп. Краљ. Академија, својим покојним члановима. Одбор прима знању са захвалношћу.

Са овим је седница закључена.

Виноградари — вртлари.

Гровдов мољац на лози

лептире, гусјенице, биљне уши, бухе, разне мухе, личинке, јаја и т. д., који нападају лозу, воћке, цвеће и поврће,

убија једини неотрован препарат

Агролин

1 л. се разређује на 100 200 лит. воде, а кошта 50 Дин.

Ако га не добијете у трговинама, захтевајте га од јединог произвођача

ПИРЕТРИН Д. Д.

Загреб, Бранимирова, 43.

ШТАМПАРИЈА
М. ЦВЕТКОВИЋ

пресељена је
од 15. јуна 1930. године
у сопствену зграду
Војводе Глигора ул. 62.
БЕОГРАД
Телефон бр. 47-31.

Оглашујте у „Тежаку“

који се штампа у 10.000 примерака и залази у најнапредније сељачке домове по свима крајевима наше Отаџбине.

Изашла је из штампе књига:

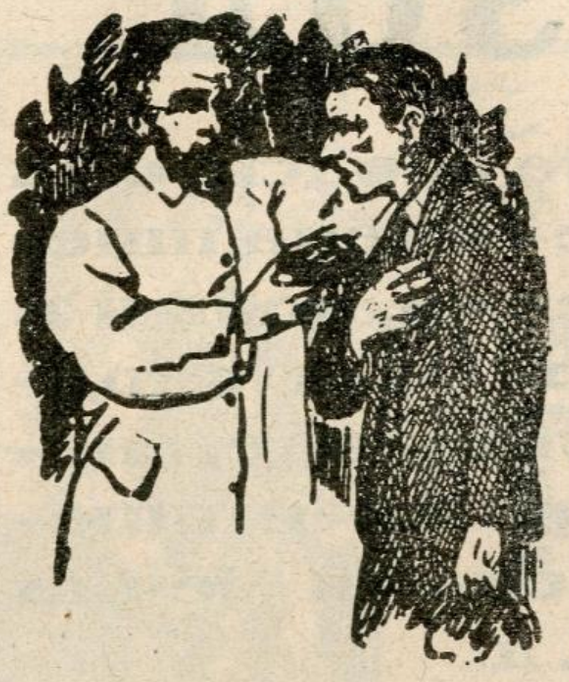
ЗАКОН О ВИНУ
и Правилник за његово извршење

са објашњењима и тумачењима неопходно потребним свима виноградарима, винарским трговцима, кафеџијама и у опште свима онима који се баве куповином и продајом шире, вина, винске ракије и винског сирћета.

Цена књизи 15 динара без поштарине. Препродавцима 25% попуста.

Може се добити од писца: *Божидара Ђ. Ранковића*, шефа отсека за виноградарство и воћарство Министарства Пољопривреде (Београд-Милоша Великог ул. бр. 16), у свима већим књижарама и код *Српског Пољопривредног Друштва у Београду*. 6—2

Плућне болести су излечиве!

Туберкулоза плућа, сушица, кашаљ, сухи кашаљ, слузави кашаљ, ноћно знојење, брокхиални катар, катар гркљана, течење слузи, пљување крви, крварење, гушење, АСТМАТИЧНО шуштање, пробадање и т. д.

излечиви су

ХИЉАДАМА ИЗЛЕЧЕНИХ!

Затражите одмах моју књигу „Нова уметност храњења“ која је већ многе спасла Иста се може употребити за сваки начин живота и помаже да се болест брже савлада Телесна тежина расте и постепено закречавање заустављ болест. Озбиљни лекари специјалисте потврђују изврсност моје методе и радо одобравају употребу исте. Што пре почнете с мојим начином храњења, тим боље. САСВИМ БЕСПЛАТНО добићете моју књигу из које ћете поцрпсти много потребних ствари, Кога болови муче, ко се жели на брзи начин из основа и без опасности ослободити болова нека још данас пише Наглашујем понова да ћете моје разјашњење добити посве БЕСПЛАТНО без сваке обавезе са Ваше стране те ће Ваш лекар сигурно пристати на овај од првих професора као изврстан пронађени

НОВИ НАЧИН ВАШЕ ИСХРАНЕ.

Стога је у Вашем интересу, да одмах пишете, па ћете од мојег тамошњег заступника у свако доба моћи бити послужени. Црпите поуку и појачану **животну вољу** из књиге искусног лекара. Она садржи окрепљење и **животну утеху** и обраћа се на оне болеснике, који се занимају за садање стање научног лечења плућа. **Моја адреса:**

GEORG FULGNER, BERLIN — NEUKÖLLN,

RINGBAHNSTRASSE Nr. 24., ABT. 681.

ВОЋАРСТВО

од

Милутина Ј. Никетића

проф. Сред. Пољопр. Школе у Ваљеву.

Књига има 247 страна — Цена 20·— Дин.

96—4

МЛЕКАРСКЕ СПРАВЕ

За израду путера, у одличном стању, мало употребљавање врло јефтино продајем. Писати:

Ј. ПОПОВИЋ

Ср. Митровица

Фрушкогорска 62

1—1

ПОРЗОЛ

је најсигурније средсво за запрашивање семена пшенице, ражи, јечма, зоби и т. д. против тврде или смрдљиве сњети-главнице, снежне плесњи ражи и пшенице, тврде сњети јечма и т. д.

ПОРЗОЛОМ ЗАПРАШЕНО СЕМЕ:

Даје здраву и богату жетву, не убија клијавост семена а појачава пораст биљке.

Употреба лака и јевтина, семе се запраши за 10 минута и може се одмах сејати.

Ушгедите семе 15-20%, радну снагу и време, јер није потребно квашење и сушење.

ПОЉОПРИВРЕДНИЦИ! Употребите једино домаће средство ПОРЗОЛ, који је од наших стручњака испробан и препоручен као врло добро средство.

Упутства и цене шаљемо бесплатно:

„БИЉАНА“ А. Д.

Телефон 3-80 БЕОГРАД Душановац

18—11

Штампарија М. Цветковића Београд — Душановац, Војводе Глигора 62. Телефон 47.-31.

Ослобођено поштарине
реш. Мин. Пошта и Тел. бр. 17306/24. г.
Бр. 18. Београд 15. септембар 1930. год. LVII (57.) год.

За С. П. Друштво власник
претседник, Мирко Миљковић

Одговорни уредник
Др. Тан. Митровић

СТРУЧНО ПОЉОПРИВРЕДНО ОБРАЗОВАЊЕ.

Можда ниједан други народ у изграђивању своје државе и своје независности није био изложен толиким искушењима, мукама и патњама, као што је био наш народ. Ако се бацимо у нашу најранију и најскорију прошлост, видићемо да смо ми сиромашни, тако рећи и голи и боси, без средстава и спреме имали да савлађујемо са врло великим жртвама опасне непријатеље, који су бројно били много јачи, по спреми много спремнији него ли ми. И благодарећи челичности нашега народа, који је и на већи број и на бољу спрему одговарао својим ненадмашним јунаштвом, ср-

чаношћу па и крвљу, успели смо да на костима тих див људи створимо нашу данашњу велику и питому Краљевину Југославију, коју сви морамо чувати као очи своје и као аманет оних, који су за њу подносили нечувене муке и положили своје животе.

Данас се од нас не тражи више ни јунаштва ни крви наше, јер смо дочекали да се мирно развијамо. Тражи се много мање од крви, од живота, тражи се да сваки од нас стече онолико знања и стручног образовања, колико је потребно за савремено отправљање и посла и дужности. Ми морамо показати да имамо и храбрости и идеалног пожртвовања ако устреба, али морамо показати и способности за напредовање целокупне своје духовне и материалне културе, па и пољопривредне, морамо се показати достојним потомцима оних, који су за ову Државу дали све што се може дати, своје животе. Коштало би нас само труда и воље, а толико можемо уложити ради самих себе, ради снажења наше Државе у миру.

Данас се више него икада истиче потреба стручног образовања, јер време и живот више изискују од нас него ли од наших предака. Сматра се да је сасвим на своме месту када се од обућара тражи стручна спрема, тако исто од колара, од ковача, кројача, опанчара и т. д. А за пољопривреду мисле и интелигентнији људи да није потребна никаква стручна спрема, да за пољопривреду не треба ништа знати и да сваки може бити пољопривредник. Отуда се и чује на пример од мајстора, занатлије и трговаца, када шегрт разбије тестију на чесми или бунару, или не уме да уради истина нешто просто, али није никада то радио; „У село бре па мотику у шаке; свиње да чуваш“! Па и многи наши сељаци мисле да је најједноставније превртати земљу и радити пољски посао. Када се узимају радници за пољски рад, њих нико не пита да ли знају да копају, да сеју и т. д. А чак у Јапану ниједан радник не може радити у пољу ако није свршио нижу пољопривредну школу или неки пољопривредни курс.

А то је врло погрешно мишљење. Према многим знацима опажа се да и наши пољопривредници почињу увиђати да је њима потребније стручно образовање, него ли другим занимањима. И они сада виде да није више тако просто ни орати, ни сејати, ни одабирати семе, гајити разне биљке и стоку, па да оне доносе зараду. Па то је проста ствар. Све остале професије и занимања, изузев пољопривреде, марвеног и људског лекарства, имају посла само са мртвим стварима, које пролазе кроз руке њихових мајстора у прерађевине. Обућар направи ципелу, колар кола, кројач капут, лимар канту, и све то остаје онако како их је мајстор направио. А кад пољопривредник посеје неко семе, посади и окалеми воћку, насади квочку, он има посла са живим бићима, која се развијају, расту, размножавају и умиру. На њихов живот утиче маса ствари из земље и неба, и ако њихов мајстор не уме да их негује и размножава, оне се неће правилно развијати, неће доносити ни рода ни плода, већ се губе и пропадају, а с њима и њихов мајстор. Природа је највећи мајстор, а живот пун тајни, те је за познавање природе потребно много знања и стручне спреме, да би човек могао да завири и у тајне живота. Кукуруз и друге биљке не уму да кажу да су болесне, док животиње само погледом пуним бола и по својој спољашњости показују своју болест, али не могу рећи шта их боли. Ето због чега је пољопривредницима најпотребнија стручна спрема, јер је пољопривреда велики занат, а само занимање велики мајсторлук. Пољопривреда облагорођава човека, јер су сва жива бића у њој остављена на милост и немилост пољопривредника, те човек не може да буде бездушан према њиховом невином животу. Он их негује, храни, чува и спасава од разних непријатеља и штеточина, а она му опет у знак захвалности доносе плод од кога људи живе и од кога и пољопривредник добија средства за живот.

Држава се постарала да сваки њен грађанин добије основно образовање у основним школама, које

по новом закону о основној настави имају да пруже и основно стручно пољопривредно образовање. Ради тога предвиђено је да свака основна школа, особито у селу, добије и извесно земљиште за школску башту, у којој ће деца радити и учити се пољопривреди. Сем тога, постоје и ниже пољопривредне школе у којима се стиче стручно пољопривредно образовање, затим средње које долазе у обзир за наше пољопривреднике. Али многи не пролазе кроз чисто пољопривредне школе, већ одлазе из основне школе са оно мало знања из пољопривреде, колико је та школа била у могућности да им пружи.

Ни то основно стручно пољопривредно образовање, па чак ни оно које се добија у стручним пољопривредним школама, није довољно за практичан живот и рад у пољопривреди, јер је пољопривреда као наука и занимање веома обимна, разноврсна и непрекидно је у развоју и напредовању. Јављају се све нове и нове ствари о којима се мора бар нешто знати, исто онако као што у животу једнога човека искрсава свакога дана понешто ново. У школи човек стекне нешто знања и она му покаже пут како ће даље да стиче више знања и да самога себе усавршава. А ако неко хоће да буде мајстор од заната, његово је да касније стиче солидно стручно образовање.

За оне, који су само писмени, а нису били у стању да у школи добију основно стручно образовање, већ су пољопривреду учили од својих старијих, веома је важно да се упознају са новом пољопривредом и да добију једно више стручно образовање, него ли што су га имали његови старији, јер се данас без тога не може живети. А то се стиче поучним стручним књигама, које наши сељаци слабо читају. Читајући пажљиво пољопривредне књиге човек се учи. Из њих он види шта све треба знати, колико је пољопривреда обимна и сложена, а уз то и величанствена. Из њих ће он видети како се из јајета, које је за неуке мртва ствар, развија живот, у чију тајну наука до данас није могла да продре, како доцније расте пиле

и како га треба неговати, па да оно постане ваљана и корисна кокош. Видеће како треба добити добру пшеницу, добру репу, добар кромпир, ваљано свинче, говече, коња и т. д. и шта треба урадити да се добију добри приноси и веће користи; како да и ми пољо привредници као занатлије зарадимо и да скромно можемо живети. Књига је најбољи друг и најискренији саветник. Читајући књигу човек се разговара са највећим умовима и слуша њихове мудре савете, па тако стиче и потребног знања. Али није само довољно прочитати књигу, већ је потребно за сваку грану пољопривреде имати књигу поред себе, да се човек њоме може послужити када затреба. Не може се држати цела пољопривреда непрестано у глави, већ када смо нешто заборавили, нешто затреба у раду, за то је књига ту, отвори се и прочита шта треба. Из књиге се учимо, књигом се и служимо, те је увек треба имати при руци, у дому. Стручно пољопривредно образовање стичемо из књига, али се оно стиче и на пољопривредним предавањима, курсевима, на изложбама, при посматрању уређених расадника и винограда, угледних имања, па и путовањем. Човек који жели да се нечему научи, пружа му се прилика на сваком кораку, само треба да има воље и усталаштва.

Да бисмо могли напредовати и живети, потребно је добити оно стручно образовање, које од нас захтева време у коме живимо. Ради тога треба у првом реду узети књигу у шаке и имати је увек поред себе. Тек после ње долази све оно остало, чиме можемо употпунити још боље своју спрему и знање. Ако ми сами не будемо хтели да стекнемо стручно пољопривредно образовање, које је основни услов за сваки напредак, нико нам не може помоћи, сами не можемо напредовати, нити ће наша пољопривреда моћи напредовати. Ма шта други чинили за унапређење села и живота у њему, ништа се не може учинити, када ми сами немамо спреме за то. Шта вреди што ће Држава или Друштво давати добро семе, добру стоку и воћку, када их не умемо неговати ни хранити, када нисмо способни да искористимо њихове добре особине.

Ваља утувити, да ако сами не прегнемо да се просветимо и да стечемо стручно пољопривредно образовање, ми ћемо вечито бити оруђе у туђим рукама и туђа срећа, бићемо земља беде и сиромаштва. А то не смемо нипошто дозволити ради себе самих, ради свога угледа у иностранству, ради свога поноса. Морамо показати да смо и у погледу своје стручне спреме исто онако врсни као што бесмо на бојном пољу. Ми имамо свих услова за напредовање, јер нас и природа у томе помаже. Зашто да дозволимо да нас савладају други народи, који ни по бистрини ни по срчаности нису нама равни, а владаће они, који имају више знања и стручне спреме.

Т. М.

Ратарство.

СЕЛЕКТОР ИЛИ ТРИЈЕР?

Ближимо се времену када ће отпочети сејање озимих усева и када треба узети и припремити што боље семе за сејање да би боље и лепше никло, боље напредовало, што ће утицати на количину приноса па и на каквоћу квалитета, који су важни и за сељака и за трговину.

До сада је у „Тежаку“ небројно пута писано о користима чишћења семена пре сејидбе пшенице, те нам сада овде није намера да о томе пишемо; сваки има понеко искуство, те овде нема потребе то доказивати.

Сада је нужније знати, који тријер или селектор да употребимо за чишћење семена пре сејидбе.

У последње време маса агената појединих страних фабрика размилели се по унутрашњости и препоручују сељаку *„селекторе“* за пречишћавање и сортирање семена житарица за сетву. Ови агенти долазили су и код писца ових редова и молили га, да њихове „селекторе“ препоручи сељаку као једну савршену и спасоносну справу за сељака и трговину. Они су ишли

тако далеко, да су се препоручили и вишим привредним надлештвима да ова набаве селекторе и тиме отклоне привредну и финансиску кризу. Извесни пољопривредни одбори сматрали су да је све зло у томе и један срез набави један селектор од једне стране, познате фабрике пољопривредних справа и машина, *за суму од 46.000 динара.*

После неког времена селектор је приспео. Када су извршене неколике пробе, није се добило ништа позитивно. У место да селектор за сат очисти и сортира 700 кгр. семена, како се у реклами вели, једва је очистио 200 кгр. а при томе растурио 10—15 кгр. по земљи. Дотична среска комисија пољопривредног одбора одбацила је погодбу, јер исти „селектор" није дао оно што су продавци закључили, и селектор је враћен фабрици.

По нашем мишљењу, за наше прилике и мале поседе, које ми данас имамо, није селектор, који је тако скуп и компликован и који још није довољно опробан на пракси. Велики поседници и државна добра могу да их набављају и искоришћују, па да то пречишћено семе уступају земљорадницима у замену.

За наше прилике сада је најбоље и најпрактичније препоручивати да се што више унесу у села и задруге „Марот" тријери, француски сортирачи, или боље рећи *„мали селектор"*, јер се он на пракси показао јединствен и даје веома повољне резултате и позитивне успехе.

Ко је ма и један пут чистио на тријеру марке „Марот", њему не треба бољи селектор. Ових тријера има три нумере: већи и мањи, па су им и цене различите.

Сваки имућнији сељак лако може да набави овај тријер било сам или са неким ортачки, који може за 50 кућа, па и више, за време сезоне да очисти семена житарица за сејидбу. Овај тријер је за препоруку земљорад. задругама и пољопривредним подружинама. За сваку установу и њене чланове довољан је један, и њихове потребе може да задовољи.

Боље је и корисније за 50.000 динара купити пет тријера марке „Марот“ него један селектор, који је сувише скуп и компликован за руковање, јер мора да има механичара који ће са њим руковати, и који не може да очисти пшенице за семе колико очисте пет тријера у пет разних села.

Ово искуство пољопривредног одбора среза јасеничког у Паланци са селектором, треба да послужи и осталима за пример, да селектори нису за наше прилике и мале поседе. И овај је одбор одмах после рђавог искуства са селектором за ову суму поручио, ако се не варам, тријере марке „Марот“.

Из свега овога јасно се види, да сада када нас неко пита, шта је боље и практичније, селектор или тријер? сви ми школовани економи морамо из искуства и праксе рећи, само тријер, и то тријер о коме је реч овде, који је дао на пракси позитивних резултата.

Можда ће доћи доба и селектору, али тек онда када се упрости за руковање и буде коштао 5—10.000 динара, а данас су 50.000 дин. капитал, од кога могу до живе три породице.

Намера нам је да скренемо пажњу свима и свакоме, да добро промисле при набавци селектора; а тако исто да засада не траже ништа боље, него најновији систем тријера, и њиме чисте и сортирају своје семе, одакле ће добити добар принос и каквоћу.

Српско Пољопривредно Друштво има ових тријера све три нумере и продаје, и то: № 4 за 4.400 динара, № 5 за 5.200 динара и № 6 за 6.800 дин.

Сви они који имају ове тријере могу да се похвале њима, јер добро раде и њима се може лако руковати.

Ко жели да их набави нека се раније обрати Српском Пољопривредном Друштву у Београду, одакле ће добити тријер и сва остала потребна упутства.

Маша Тодоровић.

Пред јесењом сетвом.

Познато старо искуство јесте, да је најбоља пшеница рађала на црном угару. Овако је бивало зато, што се на угару могло сејати рано, пошто је земља на угару читаву годину лежала празна, па је било доста времена за орање. У оно време сејала се је пшеница у три орања. „По трећаку жито роди", позната је народна пословица, освештана, као и све остале вековним народним искуством. Тада се сејало не само рано, већ и у земљу обогаћену биљском храном, нарочито азотом, јер у угару бактерије приводе земљи много азота из ваздуха, па су тако пшеници били пружени врло добри услови за њено растење. Овакви усеви ојачали су до зиме, развили се, ожилили и разбокорили потпуно, и ушли у зиму осигурани против зимских непогода. Ретки су били случајеви, да су таква жита преко зиме пропала.

Кад је касније почело да настаје угарница, нестајало је и добрих пшеница, јер наш пољопривредник није увек довољно водио рачун о томе, да пшеници да онакво место, које је способно да замени угар. Тако на пример може да буде врло добра пшеница и иза детелине и граорице, ако се ови усеви покосе у зелен, па се земља већ месеца јуна разоре и касније до јесени обрађује као црни угар. Исто тако могу да буду добре пшенице и иза репе, кромпира и кукуруза, под којим је усевима земља била добро нагнојена сточним гнојем, ако се пазило још и на то, да се земља за репу, кромпир и кукуруз врло добро оре, као и да се ови усеви врло добро окопавају, све то пак зато, да ти радови буду и у прилог пшеници, пошто се иза тих усева за пшеницу може орати само једанпут, а не трипут као код црног угара.

Ако се питамо, да ли се свуда на то пази, и где, то ћемо се брзо уверити, да се само у ретким случајевима о томе води рачун. Стање у погледу тога овакво је:

Детелине и граорице сејемо врло мало или их не сејемо никако.

Репе и кромпира гајимо такође врло мало, осим у неким крајевима, где се шећерна репа гаји у јачој мери.

Кукуруза гајимо додуше доста, но и то не свуда, јер имамо много крајева, где две трећине површине оранице засејавамо пшеницом, па напросто пшеницу сејемо иза пшенице, а кукуруз иза кукуруза, пошто нисмо увек у стању, да правовремено пре зиме скинемо кукуруз и посејемо иза њега пшеницу.

А о гнојењу земље већ да се и не говори. Сточног гноја, благодарећи многим неповољним околностима, немамо никад довољно. Ако га имамо за виноград, градину и за неку њивицу, где ћемо сејати конопљу, кромпир и сл., добро је.

Ређе се гноје друге њиве ближе кући и селу, а оне што су далеко од куће и села не гноје се никада, чак ни под кукурузом па ни под шећерном репом. Страшно је у оваквим случајевима пљачкање земље, где се у негнојену земљу сеје шећерна репа и после ње пшеница! Колико год је гнојена шећерна репа добар предусев за пшеницу, толико је негнојена репа лош предусев.

Са оваквим ето слабим изгледима поверавамо ми нашој земљи сваке јесени семе пшенице, наше најважније биљке и тамо, где још не радимо најгоре и најлошије.

Још куд и камо горе чини се тамо, где се пшеница по две три године узастопце сеје на истој њиви, а тако се чини на многим местима, може се рећи скоро свуда. Овде не постоји сад само исцрпљеност земље у биљској храни, већ још једна, већа опасност: *зараза коровима, биљским болестима и штеточинама.*

Сваки усев има своје корове, своје болести и своје штеточиње. Легло њихово после жетве остаје на оној земљи, где су били раширени. Ако се сад идуће године та земља засеје поново истим усевом, то је јасно, да ће ово за корове, биљске болести и штеточиње бити згодно, јер смо им тако рећи у уста пружили хранитељицу. Обрнуто је, ако се усев сваке године мења. Ми тиме штетницима отежавамо њихов опстанак. Зато ваља знати: *нипошто не треба сејати жито иза жита.*

Преостаје дакле за већину случајева у нашим крајевима, да се жито сеје иза кукуруза, репе, кромпира, и — разуме се — иза детелине, граорице, конопља, кромпира и сличних усева свуда тамо, где се ти усеви гаје.

С каквим надама поверавамо ми земљи семе пшенице иза негнојеног кукуруза, репе и сл., то сам напред описао. Сем знатне исцрпљености земље, долази овде још и слаба обрада и касна сетва. Сви ови усеви, као што је познато, скидају се за земље касно, па се има само мало времена за орање и сејање. Усев дакле нема довољно времена, да ојача, ужили се и разбокори. Овакав усев неће увек моћи одолети зимским непогодама. А и ако прође кроз зиму добро, он се ипак тек у пролеће бокори и накнађује оно, што је нормални усев свршио пре зиме. Разуме се, да такав закаснели усев никад не може да стигне у право време, и страда особито онда, кад пре дозревања код нас настану нагле жеге и заразе пламењаче. Резултат нашег рада јесте онда; празни класови који стрче у вис, штури, или са учмалим зрном. Овако бива код нас у много случајева, и зато скидамо ми с хектара просечно нешто око десет товара пшенице, у место да жањемо барем двадесет,

Ко пажљиво проучи ово што сам написао, тај ће знати шта му ваља чинити. Није то лако, јер главни недостатци нашег рада леже у погрешном систему и организацији нашег газдовања. За лечење таквих крупних недостатака треба и много времена и много срестава.

Али нешто се може и мора учинити одмах. Можемо на пример пазити на семе, да сејемо бољу сорту и у најмању руку да сејемо чисто, здраво и уређено семе. То и морамо.

Недостатке касне сетве иза негнојеног кукуруза и репе можемо добро поправити још и *вештачким гнојивима*. Њима се уноси у земљу биљска храна у лако растворљивом облику. Таквом храном користи се млад усев одмах чим је озеленио. Он од ње брзо порасте, укорењује се и бокори, па улази у зиму ојачан, стиже дакле ране усеве и изједначује се с њима.

У неким нашим крајевима Дунавске Бановине употребљава се за јесење гнојење жита с добрим успехом вештачко гнојиво *суперфосфат*. Ово треба чинити и свуда тамо, где постоје неприлике касне сетве, као оне што сам их напред описао.

Но осим суперфосфата треба свуда већ у јесен употребљавати *чилску шалитру*. Ово важно вештачко гнојиво, употребљено у малим количинама ујесен, помаже позном усеву, да до зиме порасте и ојача, и тако стигне рани усев. Такав усев не треба онда упролеће да куња до ђурђевске кише, па да тек онда крене, већ он креће одмах почетком априла, искоришћује зимску влагу и пролетње сунце. И кад у јуну настану код нас жеге и зараза пламењача, његово зрно има већ пуну језгру и он нам даје добар принос.

Суперфосфат даје се у јесен у пуној количини од 300 кг. по хектару. Њега је најбоље растурити по орању пре сетве и задрљати.

Чилске шалитре довољно је у јесен дати 75 до 100 кг. по хектару. Најбоље је растурити је кад усев почиње ницати. Чилска шалитра ове је јесени појевтинила, и њена употреба код овогодишњих опита показала се рентабилном, особито где је била употребљена сама шалитра. С 1 килограмом шалитре постигнут је вишак од 4 до 5 кг. пшенице.

Калијева гнојива. Она су у многим случајевима такође корисна, особито на песковитим земљама. Упротребљавају се као и суперфосфат, а треба узети по хектару 150 кг. 40% калијеве соли.

К. Поповић-Шабац.

Пчеларство.

Нектар.

Цветови већине биљака луче из својих органа једну слатку течност која се зове нектар. Биљке које обилују овом течношћу зову се медоносне биљке.

Нектар је врло слатка течност, често мирисна, густа и обојена код једних биљака, док је код других воденија и безбојна. Има пак и таквих биљака, које луче отрован нектар од којих пчеле угину. Ако нека биљка са отровним нектаром покрива веће површине у близини пчеланика, може се услед отровног нектара добити такав мед, који ће бити у стању да изазове јаке грчеве у стомаку. Ипак то су ретки изузетци и ако у пчелиној паши има и отровних биљака, које ваљда и пчеле саме избегавају.

Нектар код великсг броја медоносних биљака је лековит, те наш народ има обичај да болесницима даје мед, само га даје и онима којима треба и којима не треба.

Дакле, каквоћа, количина, мирис и боја меда увек зависе само од биљака које ову течност из својих органа луче. Нектар не луче увек цветни органи, већ се он понекад лучи и ван цвета, нпр. грахорица, глог и др.

Каквоћа и количина нектара су различити код појединих врста биљака, као и код истоветних биљака ако оне расту под разним климатским и теренским околностима. Количина излученог нектара зависи и од доба дана. Тако нпр. највише има нектара ујутру до 8 часова, од 8—11 мање, у 3 по подне најмање или скоро никако, нарочито онда, ако је топло и сухо време. Увече количина нектара повећава се постепено. Већа топлота негативно утиче на лучење нектара. Уколико је температура већа, утолико се количина излученог нектара смањује. Суша, нарочито дуготрајна, може понекад да има катастрофалних последица по пчеларство. Такав случај био је 1928. године. Лето па и јесен били су бескишни, суша је достигла свој максимум, те су медоносне биљке биле у немогућности да излуче ма и најмању количину нектара у своје полусухе цветиће. Вредне пчелице нису могле да скупе ни најнужнију храну за себе, док о повећању друштва и приходу у меду није могло бити ни речи, те су под оваквим околностима многа пчелиња друштва почела да изумиру још у августу, а од осталих једва се је преко зиме одржала $^1/_5$. Као руковалац пчеларства у Ратарској школи у Шапцу, изгубио сам од 23 пчелиња друштва 5 још у августу и ако сам им онда када се мед врца дао од резервног меда око 100 кгр., те сам само тако могао да спасем преко зиме од осталих 18 кошница свега 8. Дакле, не само што нисам могао ништа меда добити, већ сам их морао прихрањивати, па и поред тога изгубити $^2/_3$ пуних кошница. Наши пчелари су се зачудили како и зашто им пчеле напустају кошнице у августу, а када су напуштену вршкару прегледали, нису у истој нашли ни трунке меда. Штета по пчеларе у тој години била је страховита, те не би било добро да се таква година

понови. Зато прави пчелари не смеју бити без резерве у меду, који и у малој количини може спасти пчеле у оваквим случајевима.

Уколико је засићеност ваздуха са воденом паром већа, утолико ће у цветовима бити више нектара и обрнуто.

Надморска висина утиче такође на лучење нектара. Биљке које расту на висинама, медоносније су од оних које расту на равницама. Мед скупљен са биљака на висинама врло је богат у сахарози, безбојан је, са пријатном аромом и чува се одлично, док је нектар добивен са низина лошијег квалитета, садржи више гликозе, нема пријатну арому, растегљив је, теже се чува и не кристалише.

Влажност земљишта повећава лучење нектара. Што је већа влага у земљи, биљке више усисавају хране, те се лучи и већа количина нектара у цветовима.

Састав земљишта такође утиче на количину и каквоћу нектара. Највише нектара са најбољом аромом дају биљке које расту на кречним земљиштима, док је нектар добијен од једних те истих биљака које расту на тешким, иловачким земљиштима много лошијег квалитета. Нектар, само се по себи разуме, ствара се више код биљака које расту на ђубревитим, јаким земљама, од оних које расту на мршавим пескушама.

Нектар се појављује у цвету чим се цвет потпуно отвори и траје све док се не оплоди.

У доба главне пчелиње паше (мај—јуни), пчеле иду увек на ону биљку, која има највише нектара и којих има највише у дотичном пределу. Пчеле падају најрадије на оне цветове где им је нектар приступачнији. Пчеле на медљику падају само онда ако нема никакве цветне паше.

Састав нектара по Бонију јесте овај: воде 75, гликозе 9.20, сахарозе 12.30 и осталих једињења 3.50%.

Ова размера може да варира, као што је напред речено, према спољним условима под којима биљке вегетирају, као и између самих биљака.

Састав меда који постаје од прикупљеног и прерађеног нектара јесте овакав: воде 22, шећера: гликозе 67.34 и сахарозе 5.90 и осталих једињења 4.76%.

Као што се из овог поређења између нектара и меда види, мед губи воду коју замењује гликоза и сахароза. У меду се налази и незнатна количина мрављe киселине, коју пчеле убризгавају у мед те служи као антисептично средство да се мед не би кварио.

Пошто пчеле спремају мед само од нектара који луче цветови медоносних биљака, то је у интересу правих пчелара да упоредно са развијањем пчеларства саде и гаје медоносне

биљке, ако их нема довољно у дотичном крају, па и ако их има, ипак то није увек довољно, те се намеће потреба да се у близини самих пчеланика подижу пчеларски гајеви, који ће давати пчелама обилну и пробрану пашу, од које ће имати велику корист и пчеле и пчелари.

Миливоје Н. Лолић.

Ветеринарство.

Дифтерија пернате живине.

Узрок болести. — Дифтерија пернате живине и богиње раније су биле сматране као две различите заразне болести пернате живине. Новија испитивања показала су, да су обе само разни облици једне исте болести и да обе проузрокују исти узрочник, (који може проћи кроз Беркфелдово цедило).

Од богиња пернате живине може се вештачки изазвати дифтерија на опитним животињама и обратно. Узрочник је врло отпоран против сушења, топлоте и сунчане светлости. Једном прележана општа зараза ствара неосетљивост за поновно обољење (т. ј. ствара се имунитет).

Појављивање. — Дифтерија пернате живине спопада нарочито кокоши и голубе чистокрвнијих раса, особито од увезених из Италије и Француске, са којима се такође често унесе зараза. Не ретко оболи ипак и домаћа кокош. Нарочито су наклоњене овој болести млада пилеж и голуби. Понекада оболе и ћурке, морске кокоши, јаребице, пауни, фазани, гуске и пловке. Сем увоза страних раса, доприносе ширењу заразе и изложбе пернате живине.

Знаци. — Дифтерија пернате живине ограничи се по месту делимично на слузокожама, делимице на кожи, а делом на обема. Према томе могу се разликовати три облика болести.

1. Дифтерија пернате живине у ужем смислу (дифтерија на слузокожама);
2. Богиње пернате живине (кожно обољење слично раку на слузокожама);
3. Помешан облик (дифтерија и богиње).

1. Дифтерија пернате живине у ужем смислу је најчешћи и најопаснији облик и претставља једну од најопаснијих зараза пернате живине. Она се састоји у једном опнастом-дифтеричном, дуготрајном запаљењу слузокожа. Њена слика болести је врло различна, при чему могу да оболе све или поједине слузокоже. Обољење слузокожа у устима и ждрелу одликује се једном сирастом, дифтеритичном превлаком на непцима, језику, слузокожи образа, слузокожи у околини

доњег гркљана и у углу уста, која је у почетку бела, али доцније постаје жуто-кестењава и чврсто спојена са слузокожом. Када се ова наслага скине, остаје рањава површина (гризлица) која крвави. Дифтерија носних шупљина одликује се затвореним носним отворима са лепљивим масама, хрчећим дисањем, кијањем и климањем главе, а обољење споредних шупљина познаје се по отоку предела под очима са садржином сличном сиру, која потискује пограничне меке делове, па чак и кости искриви. Дифтерија гркљана и душника проузрокује тешко хрчеће дисање, кашаљ и угушење. Дифтерија очних слузокожа доводи до слепљености очних капака и набирања полумесечастих или сочивастих изливних маса сличних сиру, на унутарњој површини очног капка, запаљења целог ока. Понекад се образује и катарално, опнасто и дифтерично запаљење црева, које се примећује са појавом пролива и обично доводи до угинућа.

2. Богиње пернате живине налазе се на голој кожи главе (креста, минђуше, очним капцима, усним угловима), могу се ипак раширити по врату, а такође и по трбуху у околини клоаке, по ногама и крилима. Главно обољење састоји се у избијању чврстих бубуљица, величине конопљиног семена, боје жуто сиве и масног сјаја, бисеру сличног, која се спајају у брадавичасте, или као дудињасте израсли и могу бити величине сочива, грашка, кошчице од трешње или пасуља. Површина старијих чворова може бити храпава или крастава.

3. Сложен облик дифтерије пернате живине (дифтерија на слузокожама и богиње пернате живине) налази се нарочито у околини уста и очију. Поред дифтерије на слузокожи уста и очију истовремено избију бубуљице на кожи.

Како тече и завршава болест? Дифтерија пернате живине у свима трима облицима одликује се својим потајним, дуготрајним током, који траје недељама и месецима. Дифтерија на слузокожама је врло опасан облик, од које већина оболеле живине угине. Проценат угинућа износи 50—70. Млада живина, нарочито млади голубови лакше и брже подлегну зарази, него стара и јака живина. Понекада се појави кратко трајни, са крастама почетни облик дифтерије на слузокожама. Богиње пернате живине на против претстављају добар, благ, не ретко сам по себи пролазан облик дифтерије пернате живине. Али увек могу и оне да постану опасне проширењем кожног обољења и оболења на служокожама.

Лечење. — Лечење дифтерије пернате живине помоћу лекова често може бити успешно, када се благовремено примени. Оно се састоји у премазивању дифтерично оболелих делова коже и слузокоже са течностима које уништавају за-

разне клице (1—2 процентни раствор креолина, 1—2 хиљадити раствор сублимата, јодне тинктуре). И кроз уста могу се давати средства противу тровања. Али оздрављење може бити само привидно, пошто се болест на неком месту није излечила и само полако тиња. Отуда се може десити да живина, која се сматра као оздравела и пуштена у другу здрав живину, ову редом зарази.

Предохрана игра главну улогу код дифтерије пернате живине и састоји се у најстрожијем одржавању чистоће у кокошињцима; немешању сваке нове купљене кокоши са здравим запатом, док не прође више дана и нове кокоши се пажљиво не прегледају; у одвајању здраве од болесне пернате живине, у дезинфекцији кокошињаца и прибора. Дезинфекција (карболном киселином до 5%, сублиматом 2 на хиљаду, креолин и лизол 5%. И заштитно цепљење је препоручљиво. Три до четири пута убризгано кувано крављe млеко по 2—4 грама у грудне мишиће сваког другог дана уз премазивање слузокоже у устима са 2% раствором креолина показали су добре резултате.

М. И. Илић.

Воћарство.

Како сам обновио свој шљивар.

Имао сам стари шљивар који је био заражен шљивином штитастом ваши и кога сам упролеће 1926 године покопао. На томе земљишту посадио сам кукуруз, па са кукурузом однеговао и изданке из жила сасечених шљива. Те сам изданке ујесен исте године расадио у растилу. и у њему су остали преко целе 1927 године. Те године нисам их никако дирао, ни углавио нити сам их кресао, јер нисам од њих бог зна шта ни тражио. Да не би много ојачали, упролеће 1928 године један сам део ових изданака, и ако су са мацаруша, накалемио калемгранчицама са мацаруша, наравно да сам пробро дрвета са којих скидам калемгранчице, да су праве мацаруше и од којих је плод најкрупнији. У нас има полутанки и плаћки које су сличне мацаруши. Други део изданака једно време сам углавио над земљом у оној васини, где се и калеми. И ево каква се разлика показала између окалемљених и неокалемљених изданака. Окалемљени изданци, са малим изузетком, до јесени исте године достигли су висину 1.50 до 2 метра, са правим стаблом као свећа, са лишћем крупним и више растављеним лискама једна од друге, док су углављени а неокалемљени изданци тешко достигли висину од пола метра, са лишћем чешћим и ситним као на

мрком трну, а иза сваке лиске гоне трнчиће и изгледају као дивљи наспрам оних калемљених. Калемљене изданке, који су добили висину, углавио сам упролеће 1929 год. на 1.50 метар висине и образовао круну, а неокалемљене искалемио. Овако однеговане и искалемљене воћкице расадио сам пролетос на стално место, а до 200 комада дао сам и своме суседу — комшији, те их је и он посадио. Напомињем да ниједан шљивић приликом расађивања није погрешио, и ако се у овој години у овом месту нису примали ни 10%, јер је воће прошле године патило од пероноспоре. Ово је због тога, што сам растило прошле године прскао два пута бордовском чорбом и што су изданци још ујесен прве године по ницању одвојени са жиле матере, те услед тога скраћивања жилица намножило се више жила, па изданци као такви приликом расађивања нису имали никаквих рана на жилама. Овога пролећа искалемио сам неколико достиглих до 2 метра висине и силно напредују. Држим да ће како у роду тако и у плоду бити велике разлике између окалемљене и неокалемљене мацаруше, јер по самом спољном изгледу воћкице нипошто не би посадио на стално место неокалемљену.

После пропасти шљивара од штитасте ваши, нарочито овога пролећа, много је среских расадника расадило изданака у растилу, које су куповали од пољопривредника под именом мацаруше. Однеговане воћке од тих изданака не смеју се нипошто уступити пољопривредницима за обнову шљивара, јер их има, као што рекох од више сората, па можда чак и ранки. Такве изданке треба искалемити, па тек онда пољопривредницима раздавати.

Пр. Уред. Пуштамо овај чланак, јер су опажања и рад изнесени у њему врло интересантни и тачни, а за производњу садница шљива од велике важности, на чему честитамо нашем пријатељу Живану.

Живан Јовановић, из Каменице

Виноградарство.

Гајење стоног грожђа.

Винска криза, односно сувишна производња вина у нас и све бољи изгледи за продају стоног грожђа на нашим и страним пијацама, узрок је, да се наши виноградарски кругови данас све више занимају око унапређења гајења стоног грожђа. У свима скоро стручним па и дневним листовима наилазимо на чланке, који расправљају то питање, а међу виноградарима само се о томе говори, и сви без разлике хитају, да се што пре снабду са стоним сортама. Само што мало ко води о томе рачун, које и какве сорте треба да

узмемо за становити крај, па би се могло лако догодити, да многи виноградар, радећи неопрезно, доживи неуспех попут онога са америчким подлогама у почетку обнове нашег виноградарства. Ето у том погледу хоћу да изнесем своја запажања и искуство стечено у раду око унапређења и гајења стоних сората лозе.

Сваки наш винородни крај има у погледу винских сората лозе нечега специјално свога. Тако Херцеговина има своју гласовиту жилавку и блатину; Далмација своју плавину, мараштину, ниочушу и друге; Србија има своју смедеревку, багрину, прокупац, и т. д. Од стоних сората има опет сваки крај своје сорте, које су одомаћене у томе крају и које потпуно одговарају његовим климатским и теренским приликама. Херцеговина има сорту бенац као рану и шљиву као касну стону сорту. Далмација има као рану стону сорту ранац силбањски, мушкат мали и као касну стону сорту цибаб мушкатани, кривању и тројку. Србија има као рану стону сорту рану белину, тамњанику домаћу и разне шасла сорте, и као касну сорту дренак (смедеревску урму) и смедеревку.

Поред ових наведених сората у појединим виноградарским крајевима у нас, почело се у новије доба са увођењем разних страних сората без размишљања, да ли су те сорте подесне за дотични крај. Доста је само да се у новинама прочита о постигнутим успеху са становитом сортом у неком крају, и већ се може опазити комешање међу виноградарима у другом крају; сваки жели што прије да набави дотичну сорту за свој виноград. Овако олако узимање сората могло би да се грдно освети виноградарима, који тако поступају, јер није свака сорта једнако подесна и не успева добро у сваком нашем винородном крају. Ево и примера за то: стона сорта смедеревка, која се у великом опсегу гаји у Смедереву и његовој околини и која је дала одличних резултата на нашим и страним пијацама, уведена је у сортимент стоних сората у државном расаднику у Соколуши у Далмацији, у исти такав сортимент у Љубушком у Херцеговини и у један приватан виноград у Коњицу исто у Херцеговини. У сва три наведена сортимента дала је смедеревка задовољавајућих резултата, али ипак она далеко заостаје за смедеревком из самог Смедерева. Ни крупноћа зрна ни боја, па ни укус није раван ономе из Смедерева; нарочито је велика разлика у томе код грожђа ове сорте гајеног у коњицком срезу, где је оштрија планинска клима и тешко иловасто, хладно тло утицало знатно на развој самога грожђа, које је у таквим приликама постало збијеније, боје претежно зелене, зрна ситнијег а укус, поред све своје финоће, ипак заостаје иза праве смедеревке. Из наведеног вадим закључак, да код гајења стоног грожђа, као и код свих других

култура, важну улогу играју климатски одношаји и физикално својство тла, што треба безувјетно имати у виду код избора стоних сората лозе.

Ево још једног примера: Од свих сората шасла колико их има, није ниједна могла да се са успехом гаји у Далмацији и Јужној Херцеговини. Овој сорти очито не прија одвише врућа клима и суво, посно тло, какво је већином тло у поменутим крајевима. Напротив у планинском крају среза коњицког, где преовлађује блажа клима и теже иловасто тло, дала је сорта шасла црвена и бела одличних резултата.

Тако на пример, када би пренели дубровачку кривању или далматински мушкат зибиб, који у своме крају слове као најбоље позне стоне сорте, у смедеревске винограде, ја сам уверен да би ове сорте сасвим подбациле, јер би се нашле у приликама које њима не одговарају.

У циљу проучавана многобројних сората лозе подигнут је заузимањем Министарства Пољопривреде 1926 год. на државном расаднику у Соколуши у Далмацији специјални сортиментни виноград од преко три стотине разних домаћих и страних сората домаће лозе. Засада би још било преурањено доносити кончан суд о сортама у томе сортименту, па ипак ја смем да кажем већ данас, да ће кончани суд за већи део тих сората бити неповољан. Ово важи нарочито за стране сорте увезене из Италије, Француске, Шпаније и Грчке. Особито је у томе сортименту занимљиво оделење са грчким сортама, којих има равно стотину. Проматрајући те грчке сорте кроз прошле три године, нашао сам само девет њих, које одговарају за наше прилике, а међу њима има три сорте, које су код нас познате и проширене под нашим именом као: грчка коумиотико позната је код нас под именом цибиб мушкатани
„ аетонихи „ „ „ „ кривања
„ кипреико „ „ „ „ мрашћина (рукатац).

Од осталих познатих европских сората показале су се као добре и вредне препоруке као ране сорте, које дозревају почетком јула месеца ове: кармелитанка; маделеин ројал, маделеин анжевин, поргугизац, тинти фино и мушкат де калабре.

Од средње раних сората, које дозревају до конца месеца јула јесу: султанина, мушкат ружа, чауш и листан и белино црвени.

Од позних сората, које су дале одличних резултата у Далмацији и Херцеговини, долазе на прво место ове: мушкат хамбуршки, цибиб мушкатани, урум, шљива врло тврда, дренак једри, кривања бела и црна, мушкат лешепс и тројка.

У сваком би винородном крају требало подизати сортиментне винограде, где би се стално вршили опити и испи-

тивале нове сорте лозе, па тек после да се препоручују виноградарима за садњу само оно најбоље од најбољег. А дотле нека сваки крај и сваки виноградар остане код својих опробаних и добрих сората. Ја управо не знам зашто да ми у Далмацији и јужној Херцеговини уважамо на пример сорту смедеревку, кад са њом нисмо у стању да изађемо на једну страну пијацу, на коју долази ова сорта из Смедерева, и да одржимо конкуренцу са њом? Међутим, ми можемо са нашим цибиб мушкатани, са шљивом врло тврдом или са кривањом да дођемо слободно на те пијаце, јер ове сорте лакше подносе далеки пренос, много су тврђе од смедеревке, а што је главно, ове наше сорте могу дуго да се одрже у свежем стању, тако дуго као ниједна друга сорта, па ни смедеревка. Наша кривања, шљива врло тврда и цибиб мушкатани имаду то добро својство, што врло касно дозревају и одрже се на чокоту до новембра месеца, захтевају дугачак рез и шпалирски одгој на одрину (чардаклији).

Ми имамо поред ових наших позних сората још неколико страних, позних сората на испитивању, које још касније дозревају и одликују се обилним родом; нарочито италијанска сорта *дураца* и грчка сорта *епшакило* имаду сва добра својства, те ће моћи да се код нас на југу са успехом гаје. Наш познати виноградарски стручњак г. Станко Ожанић, који ми је донео из Италије виоке од сорте дураца, прича да је у месецу децембру гледао потпуно здраво грожђе на чокоту од исте сорте. То је исто могуће постићи и кад нас на југу, код нашег врућег сунца и дуге и благе јесени, са претпоставком, да се односне лозе гаје високо на одрину; а то оне све без разлике по својој природи и захтевају. Кратко неговане и орезиване ове сорте слабо и никако не рађају.

Трговачку вредност могу имати само оне сорте, које се у становитом крају производе у већим количинама и које могу да снабду неку пијацу за дуље времена, то јест бар за неколико недеља, пошто наравски ту пијацу својим квалитетом претходно освоје. Стога, треба да виногради становитог краја гаје највише две до три добре сорте и да удруженим силама изађу са својим грожђем на домаће и стране пијаце. Без задружног рада готово је немогуће помишљати на успешан рад у том правцу, јер ту треба на првом месту, поред доброг еспапа, и много умешности и трговачке спретности, која у највише случајева, бар засада, недостаје нашим виноградарима. Оснивање дакле виноградарских задруга једна је од најважнијих тачака у нашем будућем раду око унапређења гајења стоног грожђа, ако нам је стало до нашег напретка и до тога, да наша крваво стечена зарада не дође у

шаке којекаковых шпекуланата, који се нашим незнањем богате.

Б. Раданчевић, путни наставн. виноградар.

Књижевност.

Извештај за 1929 год. Удружења Извозника.

О раду овог Удружења, ми смо у 19. броју „Тежака" за 1928 год. донели опширан извештај. У извештају Удружења за 1929 годину побројане су све мере за унапређење пољопривреде, које је Министарство Пољопривреде предузимало, а на потстрек и иницијативу Удружења, како се у извештају каже, као: заштита шљива од штитасте ваши; о побољшању семена пшенице; о поправци расе стоке и живине; израда новог правилника о трговању сувим шљивама и пекмезом; обнова закона о кошевској храни и т. д. Говори се о спољној трговини цереалија, сточарства, воћарства, а *парочито* производа и артикала које извозници купују и извозе, па се у извештају каже: да се успешна трговина може водити са иностранством само тако, ако се групишу извозници у организацију која би се озаконила и коју би материјално и морално потпомагала Држава, односно Министарство Трговине и Пољопривреде. Ово мишљење извозника усвојено је од надлежних Министара, и уз сарадњу извозника донет је закон: *О привилегованом акционарском друштву за извоз земаљских производа Краљевине Југославије.* У управи су извозници и шест чланова савеза земљорадничких задруга. Сва трговина аграрних производа са иностранством у рукама је овог акционарског друштва. Држава учествује у овом Друштву са 90% капитала.

У другом делу извештаја важни су исцрпни реферати појединих секција и то:

Житарске секције (референт Миливоје Шиљаревић). О приносу житарица у 1929 години. О зависности трговине и индустрије од пољопривреде. О мерама за унапређење трговине и т. д.

Сточарске секције (референт М. Костић). О побољшаној исхрани стоке у 1929 години и побољшаним ценама стоке. О свињарским задругама. О смањивању броја мршавих свиња. О приплодним сточним задругама. О економском значају сточарства. О мерама за унапређење трговине стоком. О заснивању сточне извозне пијаце у Београду. Референт се није дотакао најосетљивијег питања у сточарству; О мерама за сузбијање заразних болести код стоке. То је најважније питање јер народна привреда губи годишње око четири милијарде динара угинућем стоке од зараза.

Живинарске секције (реф. Мирко Сопчар). О набавци приплодне живине страних раса која је раздата среским расадницима и неправилностима учињеним при раздавању. О раздавању приплодне живине чуварима железничких пруга, и др. О јачању производње живине и јаја. О опадању цена јајима због хиперпродукције. — Тражи да се измени став возарине јаја железницама, јер је садањи подвоз сувише скуп (просечно 7 пара по комаду).

Воћарска секција (реф. В. Петковић). У извештају — реферату — каже се: да питање воћарства у погледу подизања и чувања мора још дуго времена остати на дневном реду — отворено — јер проблем нашег воћарства има да буде увек међу главним проблемима садашњице и будућности у нашем привредном животу. Говори о обнови шљивака и поправци крупноће наше шљиве *калифорнијском шљивом* јер вели: да наша домаћа шљива даје 90% ситних шљива а оно мало крупних шљива званих *садница* т. ј. 70/75 комада у пола килограма, добија се у врло малом проценту обично недовољно досушених шљива. Затим предлаже што већу производњу стоног грожђа за извоз; мере: како да се организује брање, паковање и трговина воћем и т. д.

Извештај пододбора из Скопља о специјалним културама у Јужној Србији: дувану, опијуму, памуку, пиринчу, сезаму, науту и анасону. — Истиче се нарочито важност културе дувана и пледира за слободну прозводњу и за уређење трговине опијумом. Затим се у извештају наводи: да се пиринча производи само око 600.000 кграма, а памука до 200.009 кгр. и ако су услови толико повољни, да се ове културе пет до десет пута могу више засевати.

У извештају се даље набрајају све привредне гране у Јужној Србији: виноградарство, воћарство, сточарство и свиларство. За свиларство се вели: да Јужна Србија данас даје само 50 милиона дин. од свиле и може при рационализацији свиларства да даје до 500 милиона динара годишње. — Виноградарство и воћарство запуштено је, а стоке према пространству Јужне Србије има незнатни број (оваца 1,212.442; коза 527.267 и говеда 342.662 брава поред нешто коња, магараца, мазги, бивола и свиња, све безрасно). *Нарочито се подвлачи у извештају: да је Јужна Србија веома подесна за производњу семена не само поврћа и цвећа већ и осталих свих културних усева.*

Затим после дискусије изабрани одбор донео је ову резолуцију:

1) Да се израђени законски пројект о јавним складиштима и варантама што скорије озакони.

2) Да се за изградњу великих силоса и антропота у

граду и др. житним центрима и морским лукама створи домаће акционарско друштво са претежно државним уделом.

3) Да се у вези са Заводом за спољну трговину и Привилегованим Акционарским Друштвом за извоз земаљ. производа створе трговачка заступништва у иностранству за нашу извозну трговину.

4) Да се уреде трговачки односи са државама са којима смо у неуговорном стању.

5) Да се правилник о тржишним комисијама и контроли сувих шљива прошири и на Босну.

6) Да се потребе државне у житној храни врше набавком на берзи.

7) Да се створе што обилнија средства за производњу селекционисаног семена, воћних садница, приплодне стоке и живине и др.

8) Да се потпомаже обилним сретствима појевтињење производње.

9) Да се производња упућује и ограничава на типске производе.

10) Треба највећу пажњу обратити ширењу и гајењу воћака.

11) Да се закон о уништењу биљних штеточиња најстрожије примењује.

12) Да се потпомогне извоз конзервисаног воћа и поврћа, прерада свиња и др. стоке, млинарска, хлебарска и др. индустрија.

13) да се уз помоћ државе уводи кућна индустрија.

14) Да се унутарња трговина пољопривредним производима ослободи порезе на пословни обрт због ниских цена производа.

15) Да се цариње извозне робе на граничним царинарницама врши најбрже.

16) Да се за све свеже плодове подложне кварy, у свима путничким возовима примењује само тарифа теретних возова.

17) Да се жељезничке станице за извоз стоке снабду зиданом рампом.

18) Да се набаве вагони за пренос меса са моторним сопственим хлађењем.

19) Да се спојне станице уског с нормалним колосеком снабду са потребним машинским уређајем за најбржи претовар.

20) Да се уведе извозна тарифа за све извозне производе и правце са 30% попуста.

21) Да се према јадранским лукама снизи жељ. тариф. став и да није скупљи од бродарског става до Браиле.

22) Да се уведе комбинован возарски став бродарско-жељезнички за све производе.

23) Да Дирекција Речне Пловидбе подигне обалне магацине на Сави и Дунаву.

24) Што већа изградња телефон. везе са трговач. центрима у иностранству.

25) Да се унутрашњи поштански саобраћај изради на најсавршенији начин.

26) Да се државни, бановински и сеоски путеви најживље израђују.

27) Да се створе средства и услови за исушивање мочвари.

28) Да се обилним средствима потпомаже наводњавање и спасавање од суше као и исушивање мочвари и т. д. и т. д.

Мир. Миљковић.

Дописи.

Пољопривреда у ваљевској покрајини.

„Од Ваљева лепшег града нема
Од Ваљева и од Сарајева".

Народне песме.

Плодност и лепота Ваљева и ваљевске покрајине, према своме дивном природном положају, може се поделити у три теренске групе: прва група, то је његова житница, равнички део, у који спадају Посавина, уз реку Саву, од Обреновца, па до старога подринског округа, Тамнава, као средина ваљевске покрајине, долина Колубаре, почев од Ваљева до Обреновца и најзад долине њених притока: Бање, Лепенице, Рибнице, Топлице. Љига, Уба и Тамнаве. У другу гупу, долазе таласасти положаји између мреже ових колубариних притока, почев од врела њеног, Обнице испод планине Медведника и Јабланице испод Јабланика кроз китњасту Подгорину, па наставља испод Повлена и Маљена све до на домак историског Сувобора. У трећој групи долазе већи хумови, који поступно прелазе у брда и планине, везане планинским ланцима од Медведника па све до Сарајева и управо до плавог Јадранског Мора.

Кад се све ово умом и оком осмотри и разгледа, песник је имао право на оне горње стихове. Цела та природна лепота од Ваљева до Сарајева, по њеним котлинама, хумићима и хумовима, заклоњена је од сурових ветрова, благе је и умерене влажне климе и угодног земљишта за одлично успевање шљива, па и осталога воћа.

Ваљево је у таквој околини један од највећих центара шљиварске производње и трговине у нашој Краљевини. Ни једне године Ваљево није било без сувих шљива: 500, 1000,

2000 и преко 2000 вагона, све до претпрошле и прошле године. По сећању година 1919. била је изузетно слабо родила шљивама. Те године, у такође шљиварском месту Чачку, није било шљива, а у Ваљеву их је имало у приличној количини.

Али последњих година, опасна штитаста ваш, урнисала је била шљиве у претежно шљиварској околини Ваљева, тако да се прошле године доносиле сирове шљиве у сандучићима из Тамнаве и околине Лазаревца у Ваљево и продавале за слатко и пекмез, па и за јело по пет динара кило! Ово ваља забележити у пољопривредном листу Тежаку.

Но „где је срећа, ту је и несрећа, где несрећа, ту и среће има". Ваљевски трговци, Подружина Српског Пољопривредног Друштва у Ваљеву, наставници средње Пољопривредне Школе ваљевске, срески економи и разборити пољопривредници, учинили су један одлучан корак у борби против штитасте ваши. У околину Ваљева, у село Петницу, ишао је и лично претпрошле године наш познати стручњак г. Др. Градојевић, доцент Универзитета, подуже времена на лицу места испитивао и приказивао народу развитак штатасте ваши и практично показивао лечење шљивара прскањем са карбокримпом, солбором и одваром од дувана.

Резултати те акције свију ових наших раденика и пољопривредних стручњака, уродили су плодом. *Штитаста је ваш сузбијена. Не размножава се више нагло као у почетку и у опадању је.*

Г. Коста Тодоровић, председник општине ваљевске, пре неколико дана, показао нам је једну гранчицу одломљену са свога шљивара. Пуна је и огрончала се као грозд. Шљиве су здраве, крупне и напредне као сретних година. Има нешто мало ожеготина, пламењаче по листу, али она није тако опасна. Г. Никетић, професор Средње Пољопривредне Школе у Ваљеву, дао је упуства г. Тодоровићу, да свој шљивар против ове ожеготине попрска бордовском чорбом као што се прска виноград. На тај ће начин спречити да се ова болест по листу шљива даље не развија. То треба да учине и остали пољопривредници овога краја, који на својим шљивама ову болест опазе. Она се у почетку, док није узела маха, лакше спречи.

Ово сузбијање штитасте ваши, њено опадање и нагло подизање младих шљивара у целој ваљевској покрајини, даје нам наде, да ће ускоро Ваљево постати онај шљиварски центар, какав је био пре ваши и да ће се још појачати. Пољопривредници овога краја увиђају, да ће се од данашње пољопривредне кризе излечити, у првом реду подизањем младих шљивара, затим ораха, кајсија, јабука, бресака и крушака.

Лечење шљивара прскањем ваља и даље наставити, да се штитаста ваш у почетку у клици убије и да јој се траг утре.

Ове године биће прилично шљива у околини Ваљева на оним шљиварима, који су прскани и сачувани, на младим шљивицама, које су породиле и лакше их је било од ваши чувати, а тако и на оним, на које је ваш мање напала, па и у оним где није допирала. (Доњи део Посавине и Београдске Колубаре).

Остало воће напредно је. *Јабуке* су средње родиле свуда где има јабуковог дрвећа: у равницама, по брежуљцима и подпланинским крајевима. Ту су у подпланинским крајевима знатно крупније и лепшега изгледа, но у равницама где је било и кише мање, па су кржљавије и кора им није изгледна и глатка. *Ораха* има мало дрвета, јер их је много пропало од тешке зиме претпрошле године. Оно што је остало родило је такође средње. *Крушке* су прилично родиле. Где је било мање кише остале су ситне и кржљаве, а где је више накисивало, знатно су боље. *Кајсије* су већ прошле, али на жалост, мало је воћака. Народ није упућиван, да ову благородну и рентабилну воћку гаји. Видели смо понеку кајсију у двориштима у самој вароши Ваљеву. *Једну од њих милина је било погледати, јер се сва овила од рода, кога је сигурно било на њој преко 100 кила.* По селима их већ мање има и *сеоска деца жељна су и не знају за ову дивну, рану воћку, што је за велику осуду. Свака сеоска кућа и најмања, треба да има и може одгајити неколико дрвета кајсија, за своју чељад, па и за продају. Бресака је* такође мало дрвета, једва се понеко види где где у дворишту и у понеком винограду. И за ову благородну воћку важи оно исто што и за кајсију. *Дуње и мушмуле* умерено су род понеле.

Виногради, колико их има, свуда су особито добро родили, грожђе је напредно, јер су виногради на време прскани и обећавају првокласни принос по количини и каквоћи.

Велико је расположење народа у овоме крају и покрајини учинила петровска киша, која је падала у очи Петровадне, на Петров-дан и на Павлов-дан. *Била је тиха, са грмљавином без ветра, више је падала ноћу него дању и потпуно је натопила зажарену земљу.* Она је оживела и освежила сву природу и особито повољно утицала на кукурузе, ране и позне, баштенске усеве и бостане, који су били у већем застоју због суше. Она ће веома благотворно утицати на шљиве да буду крупније и здравије, а тако и на остало воће. Ваљевска је покрајина по природи свога положаја, климе и земљишта првенствено шљиварска и уопште воћарска. Али она има предела житарских и свих услова за гајење крупне и

ситне стоке и пчела. О томе ћемо, здравље Боже, рећи коју, другом приликом.

Вића П. Матић

Белешке.

Шомотска шишуља у Метохији.

Октобра месеца 1929. године Министарство Пољопривреде доделило је срезу источком-Метохија, вагон селекционисане пшенице (10.000. кг. р), са државног добра Беља за сетву.

Дотично је семе одмах раздељено грађанима истог среза, но како је било суво време од 21. септембра до 20. октобра, а по том до 18. новембра више кишних дана но лепих, то је се сетва уопште вршила са натезањем и неугодно.

Но ипак у порасту свуда је се селекционисана видно истицала, свуда већа и боје зелено мрке, нигде жутњава није запажена. Стално је предњачила.

Главно је то, да је грађани по обављеној вршидби претпостављају домаћој и журно траже замену или куповину. Како је у истој приликом класања примећена и појава сњетигара — у извесној мери, то свакојако због тога Министарство Пољопривреде донело је решење од 3. VII. Број 48802-II. текуће године, да се ова због те појаве повуче из сетве, и саопшти грађанима да је болесна.

Али ако се не да друга здрава сорта за семе, тешко ће се грађани одвратити (сем полициским мерама), јер су ови видели у овој ипак здравију сорту од њихове старе.

Селекционисана не полеже и већи је принос дала за око (1/3) једне трећине.

Потребно је да држава макар и мање количине селекционисаног семена, као и стоке; од ове бар само мушка грла, пушта у народ на зајам или отплату.

А када грађани виде рентабилност нико их одвратити не може.

С. М.

Записници

Управног Одбора Српског Пољопр. Друштва.

28. седнице држане 25. јуна 1930. год. у Друштвеном Дому у Београду.

Били су присутни г. г. председник М. Миљковић, чланови: М. Николић, Д. Спремић, А. Рашковић, В. Матић, Л.

Сладековић, Н. Петровић, Б. Ранковић, Т. Владисављевић и С. Ратковић и гости: Ј. Јекић и Д. Грујић, редовни чланови. Председавао председник г. М. Миљковић. Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I 439) Прочитан је и примљен записник 27. седнице Управног Одбора.

II 440) Прочитан је и усвојен записник 25. седнице књижевног Одбора.

III 441) Прочитан је записник 3. седнице одбора за припрему међународне утакмице орања са тракторима и фрезерима, па је одлучено, да се са изнетих разлога утакмица приреди у Крагујевцу, на имању Више пољопривредне школе, и да одбор може чинити по потреби хитне издатке стим, да о сваком издатку извештава наредну седницу Управног Одбора.

IV Прочитан је записник 25. седнице финансијског одбора, па је одлучено:

442) Да се прими знању, да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1000 динара.

443) Да се одобрава кредитирање по захтевима бр. 6979 7078, 7003, 7058, 7059, 7065, 7127, 6951 и 7130 стим, да се одмах пошаљу и рачуни на исплату.

444) Да се одобрава Звезданској подружини, да поклони тамошњој школи 10 календара из 1929. г.

445) Да се не може дати поклон по молби бр. 6991, пошто нема буџетске могућности.

V Прочитан је записник 25. седнице набављачког одбора, па је одлучено:

446) Да се по понуди бр. 7101 набави 10 оригиналних Бернарових калциметара.

447) Да се по понуди бр. 6972, набави 30 тријера „Маро“ стим, да плаћање буде крајем године по продаји, односно 1. јула 1931. г.

448) Да се тражи у комисион 100 попових везачица, ако могу одмах да се испоруче.

449) Да се наручи од Хауптнера по 5 трокара, катетара и цеви за уметање сачми.

VI Прочитан је записник 22. седнице програмског одбора, па је одлучено:

450) Да се усвајају предлози по извештају инспектора за подружине о извршеном путовању по Дунавској Бановини с тим, да се за вештачка ђубрива прибаве цене од фабрика и од подружина прикупе подаци о потребним количинама.

451) Да се изузетно, мимо начелног решења, поклони народ. књижници и читаоници у Муртину код Струмице, разних књига у вредности 100 дин.

452) Да се због немања буџетске могућности, не може усвојити молба уредништва пољопривредног гласника, о претплати подружина на лист Пољопривредни Гласнцк.

VII Саопштења и предлози.

453) Прочитано је решење Министарства Пољопривреде, којим је одобрило измену друштвених правила и установљење Надзорног Одбора. Одбор прима знању.

Са овим је седница завршена.

29. седнице држане 2. јула 1930. г. у друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. председник М. Миљковић, ппредседник Др. Т. Митровић, чланови: А. Рашковић, М. Николић, Н. Петровић, В. Матић, С Ратковић, Др. М. Градојевић, Д. Спремић и Т. Владисављевић и гост С. Пешић, редован члан из Скопља. Продседавао председник г. М. Миљковић. Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I 454) Прочитан је и примљен записник 28. седнице Управног Одбора.

II 455) Прочитан је и усвојен записник 26. седнице књижевног одбора.

III Прочитан је записник 26. седнице финансијског одбора, па је одлучено:

456) Да се прими знању, да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1000 дин.

457) Да се одобрава кредитирање по захтевима бр. 7230, 7231, 7245 и 7335.

458) Да се одобрава издатак од 250 дин. за превод на енглески језик услова за међународну утакмицу орања са тракторима и фрезерима.

459) Да се не може усвојити молба за месечну помоћ г-ђе Јелене удове пок. С. Петровића бив. друштвеног службеника, пошто нема средстава за то.

460) Да се по тражењу Министарства Пољопривреде, пошаље Држав. Хипотекар. Банци 43.279.10 дин. колико је до сада наплаћено за раздату пшеницу у округу призренском.

461) Да се г. Ј. Здравковићу, адвокату исплати још 1901 дин. за обављене правне послове за друштвени рачун, и од њега изузму сви предмети.

IV Прочитан је записник 26. седнице набављачког одбора, па је одлучено:

462) Да се прикупе понуде за 200 Еберхартових плугова № 5.

463) Да се набави 200 кгр. семена репе угарњаче, које да се продаје по 30 дин.

V Прочитан је записник 26. седнице програмског одбора, па је одлучено:

464) Да се усваја предложени распоред изложаба, течајева и предавања, као и помоћи за ове с тим, да се Бељинској подружини да за изложбу 4000 дин у роби, из помоћи Народне Банке. Такође да се замоли Трговачка Комора, да помогне сточарско-живинарске изложбе, било давањем награда било откупом приплодних грла.

465) Да се препоручи Пољопривредној књижници и читаоници у Д. Кормињану, да оснује Пољопривредну подружину, ако жели да се користи кредитом.

466) Да се замоли г. П. Стојадиновић из Трстеника, да са тамошњим ср. пољопривредним референтом поради на обнови рада тамошње Подружине.

467) Да се препоручи Подружинама, да ставе у дужност једном од чланова, да Друштво обавештавају о појави биљних болести и штеточина и шаљу нападнуте делове, ради давања упута за борбу против њих.

468) Да у будуће Друштво интервенише код надлежних, за своје исправне чланове и сараднике.

VI 469) По молби г. Б. Нешића, инспектора за подружине, да му се одобри 20 дана одсуства ради бањског лечења, одлучено је; да му се тражено одсуство одобри.

Са овим је седница закључена.

Виноградари — вртлари.

Гроздов мољац на лози

лептире, гусјенице, биљне уши, бухе, разне мухе, личинке, јаја и т. д., који нападају лозу, воћке, цвеће и поврће,
убија једини неотрован препарат

Агролин

1 л. се разређује на 100 200 лит. воде, а кошта 50 Дин.

Ако га не добијете у трговинама, захтевајте га од јединог произвођача

ПИРЕТРИН Д. Д.

Загреб, Бранимирова, 43. 4–2

ШТАМПАРИЈА

М. ЦВЕТКОВИЋ

пресељена је
од 15. јуна 1930. године
у сопствену зграду
Војводе Глигора ул. 62.
БЕОГРАД
Телефон бр. 47-31.

Оглашујте у „Тежаку"

који се штампа у 10.000 примерака и залази у најнапредније сељачке домове по свима крајевима наше Отаџбине.

Прави пут
који води оздрављењу живаца!

Болесни, исцрпљени живци огорчавају живот, проузрокују много патње, као пробадање, тешке болове, маглу пред очима, осећање страха, зујање у ушима, поремећење варења, несаницу, губитак воље за рад и друге рђаве појаве.

Моја управо сад изашла поучна расправа показује Вам прави пут, како ћете се

ОСЛОБОДИТИ СВИХ ОВИХ БОЛОВА.

У истој описани су узроци, постанак и лечење живчаних болова по дугогодишњем искуству. —

Ово јеванђеље здравља шаљем свакоме САСВИМ БЕСПЛАТНО ако га затражи од доње адресе.

Хиљаде захвалница потврђују једини постојећи успех неуморног савесног истраживачког рада за добро болесног човечанства. Ко припада великоме броју живчано болесних и ко од ових многобројних појава болује, мора да набави моју књижицу утеха!

УВЕРИТЕ СЕ САМИ да Вам ништа неистинито не обећавам, јер овних дана шаљем свакоме ко ми пише, потпуно БЕСПЛАТНО и франко ову поучну расправу Доста је једна дописница на:

ERNST PASTERNACK. BERLIN, S. O.
Michaelkirchplatz Nr. 13., Abt. 352

Изашла је из штампе књига:

ЗАКОН О ВИНУ
и Правилник за његово извршење

са објашњењима и тумачењима неопходно потребним свима виноградарима, винарским трговцима, кафецијама и у опште свима онима који се баве куповином и продајом шире, вина, винске ракије и винског сирћета.

Цена књизи 15 динара без поштарине. Препродавцима 25% попуста.

Може се добити од писца: *Божидара Ђ. Ранковића*, шефа отсека за виноградарство и воћарство Министарства Пољопривреде (Београд-Милоша Великог ул. бр. 16), у свима већим књижарама и код *Српског Пољопривредног Друштва у Београду.* 6—3

ПОРЗОЛ

је најсигурније средство за запрашивање семена пшенице, ражи, јечма, зоби и т. д. против тврде или смрдљиве сњети-главнице, снежне плесњи ражи и пшенице, тврде сњети јечма и т. д.

ПОРЗОЛОМ ЗАПРАШЕНО СЕМЕ:

Даје здраву и богату жетву, не убија клијавост семена а појачава пораст биљке.

Употреба лака и јевтина, семе се запраши за 10 минута и може се одмах сејати.

Уштедите семе 15-20%, радну снагу и време, јер није потребно квашење и сушење.

ПОЉОПРИВРЕДНИЦИ! Употребите једино домаће средство ПОРЗОЛ, који је од наших стручњака испробан и препоручен као врло добро средство.

Упутства и цене шаљемо бесплатно:

„БИЉАНА“ А. Д.

Телефон 3-80 БЕОГРАД Душановац

18—12

Штампарија М. Цветковића Београд — Душановац, Војводе Глигора 62. Телефон 47.-31.

Београд

Ослобођено поштарине
реш. Мин. Пошта и Тел. бр. 17306/24. г.
Бр. 19. Београд 1. октобар 1930. год. LVII (57.) год.

За С. П. Друштво власник
претседник, **Мирко Миљковић**

Одговорни уредник
Др. Тан. Митровић

ДОБРА КАКВОЋА И САВЕСНОСТ

Данашње сређене прилике у целом свету и повећање пољопривредне производње донеле су као природну последицу свеопшти захтев, да пољопривредни производи морају бити добре каквоће, која је одређена и устаљена у свима земљама. Прошло је оно време, када је оскудица и глад гонила да се купује све што се произведе, јер је на тржиштима било мало робе а потребе големе. Наша заостала пољопривреда могла је да опстане у таквим приликама, јер су и њени производи налазили купаца и на домаћим и на иностраним тржиштима. Али данас то више није довољно. Од пшенице се тражи да је чиста, и да има одређену најмању хектолитарску тежину и да даје добар

хлеб. Чистота зрна, тежина и боја тражи се такође и од осталих житарица, па да их иностранство може купити. Од стоке се тражи нарочита каквоћа меса и његових производа, као и од млечних производа. Од јаја се захтева такође одређена каквоћа у погледу свежине и величине, а тако исто и од меса живине. Од воћа свежег или осушеног трговина тражи одређену каквоћу по укусу, паковању и крупноћи и т. д. и т. д. Ако данас хоћемо да продамо своје пољопривредне производе, они морају бити добре каквоће у најмању руку, а могу бити врло добре и одличне. Али за сигурно продавање пољопривредних производа, па и за сигурно трговање уопште поред добре каквоће производа, потребна је и велика савесност. Шта значи савесна продаја робе и трговање, можда ће запитати неко од наших пољопривредника? То значи, да кад неко донесе сир на пијац да прода, да у лонцу или чабрици не буде озго масан сир а оздо вурда, него да сир буде подједнаке каквоће како горе тако и доле. Када неко донесе јаја на пијац, да су сва класирана по величини и да нису мућкови. Када неко донесе млеко на пијац, да не долива упола воде и скида павлаку, него да донесе млеко како је помузо. Када се од некога поруче јабуке прве класе, да у њима не буде убијених, трулих, ситних ни чврга-вих, него све пробране по величини и здраве. Када се од некога наруче суве шљиве, да пошаље класиране по величини, здраве и неквашене. Када се купује грожђе, да буде све добро зрело, здраво, а не да оздо у корпи буде греш и јагурида. Када се донесу на пијац пловке, да нису накљукане песком да би изгледале теже. Да се на пијац не дотерује болесна стока и продаје као здрава. Ето то значи савесност у трговини, и она је исто што и поштење. Када се роба продаје треба да је поштена трговина. То важи и за произвођача и за трговца. Само у томе случају иностранство ће стећи поверење у нас и трговина ће бити сигурна. Ако смо поред рђаве каквоће производа још и несавесни, инострани трговци неће купо-

вати наше производе. Не смемо дозволити толику несавесност да у пшеницу сипамо песак, на шљиве воду, да у сандуке са јабукама намећемо читаве цепанице ради повећања тежине, јер ни страни трговци не пасу траву. Поред рђаве каквоће то ће одбијати трговце од куповине наше робе и они се неће смети упустити с нама у трговину. Или ако жели да купи нашу робу, доћи ће лично он да присуствује паковању, а за учињене своје трошкове узеће нам утолико јевтиније производе.

Такав рад у трговини, почев још од произвођача, утицао је да погубимо многе пијаце у иностранству, јер нас потискују други народи са бољом каквоћом робе и савесном трговином. Данас нам са свих страна стижу гласови да немамо добре пшенице за извоз, да нам је стока слаба, да јаја и живина не одговарају каквоћи коју траже стране пијаце, да нам је воће та кође слабо за извоз и т. д. У место да данас имамо врло добре производе за извоз, ми се налазимо у једном врло тешком положају, који свакога мора озбиљно забринути. Да би се садашње стање поправило, предлажу се и мере које би требало предузети у циљу поправке каквоће скоро свих пољопривредних производа, јер ако се они не извезу, пошто се у земљи не могу потрошити, прети им опасност да се сасвим обесцене. Наши пољопривредници треба да буду свесни тога тешког положаја, па да у своме интересу приону производњи бољих производа, да на пијаци продају само добру робу, јер су добра каквоћа и савесност у продаји два главна услова за напредну трговину.

Т. М.

Ратарство.

Сејање трава по насипима.

Неготинска водна задруга завршава рад на изради главног одводног канала за Јасеничку реку и хоће да засеје травама насипе и терасе, које су створене дуж

овог канала на површини око 30 хектара. То је лепа ствар, само треба изабрати најбоље траве за ове насипе и терасе и да се посеју на најпогоднији начин. Није само изабрати најбоље траве за овај случај. Пре свега, треба да знамо: какво се земљиште створило на овим насипима и терасама; какво је било пре израде канала и како су се ређали слојеви овог земљишта при копању канала? Да ли су горњи слојеви, најбољи за сејање, дошли оздо а доњи на врх насипа? Каква је каквоћа земљишта ових доњих слојева, који су постали горњи, на којима треба да сејемо траве? Можда горње слојеве насипа чини мртвица на којој у почетку неће моћи успевати боље траве, те би их претходно требало пођубрити, да постану мало плоднији у својим горњим слојевима, па тек после таквог побољшања оранице на насипима да посејемо боље траве. После треба водити рачуна и о влажности ових насипа и тераса, и да ли ће она бити довољна и равномерна у току пораста трава. Вероватније је да ће у овом смислу бити приличне разлике у положају и у каквоћи појединих делова ових насипа и тераса. Због тога можда не би било подесно на целој овој површини од 30 хектара посејати једну исту траву или смешу трава. Можда би било сигурније и рентабилније, ако би се пробало са неколико врста трава или других биљака за сточну храну, па да се из ових проба пронађе она врста трава и биљака која ће најбоље успевати. Напр. ако би се приступило засејавању насипа још ове јесени, могло би да се проба са сејањем и то: смеше озиме ражи са озимим сточним грашком или зимском грахорицом за рану зелену сточну храну; 2) црвене детелине (око 20 килогр. по хект.) са озимом ражи или јечмом, које треба покосити у пролеће кад почну да влатају, а остане детелина да се развија слободно, и у току две — три године може да даје по два откоса. Црвена детелина, ако има свих услова за развиће, врло је добра биљка за сточну храну. Ако ће засејавање носипа почети с пролећа, може да се проба са сејањем: 1) луцерке, која ће можда бити

најбоља за овај реон, ако подземна вода није сувише плитка, бар да је 2—3 метра дубока. Луцерка се сеје без смеше са стрнинама, 20—30 килограма по хектару; остаје на истом месту 6—7 година и више, и сваке године даје 3, чак и више откоса, изузев прве, кад је треба косити само једанпут, да се не би ослабила за идућу годину; 2) мухара, једногодишње траве, који је погодан за слабија земљишта и не боји се суше; али храна од ове траве није баш најбоља; дакле за сталан усев никако није за препоруку, већ само за почетак на насипима, ако се сматра да земљиште на насипима, у прво време није плодно и слабо обрађено, јер је мухар издржљивији него друге траве, те би га у случају потребе требало пробати; 3) ако има изгледа на успех правих ливадских трава, тада се препоручује, напр. у Немачкој, за насипе *смеша* следећих трава: лисичијег репа 5 кгр., јежевице 4 кгр., вијука ливадског 10 кгр., тимотијеве траве (попино прасе) 5 кгр., вијука црвеног 7 кгр., енглеског рајграса 10 кгр., ливадарке праве 10 кгр., ливадарке обичне 5 кгр., свега 56 кгр. семена на хектару. Ово би коштало доста скупо, а сигурно је само кад су услови чисто ливадски, т. ј. земљиште доста влажно. Ради тога требало би прво пробати само на мањим површинама, па ако би се таква смеша показала као успешна, могла би се направити стална ливада за низ година, која би исплатила сеном све учињене трошкове, јер би ливада могла давати чак и два откоса годишње. Ова смеша трава може се сејати без стрнина. Ако би се показала празнина услед тога, што би неке траве у овој смеши биле слабе за ове прилике, тада би се састав траве на ливади могао допунити махунастим биљкама и то: црвеном и другом детелином, луцерком и т. д. То се може утврдити само практичним пробама. Колико су мени познати природни услови ових насипа, мислим да би најбоље одговарало жељама и циљевима Задруге, ако се посеје чиста луцерка било одмах, још прве године, било после претходних проба са једногодишњим биљкама за зелену сточну храну,

а и за сено као нпр. озима раж са сточним грашком или зимском грахорицом. Семе се може набавити у Београду код Пољопривредног Друштва, где ће се тачније обавестити и о ценама семена.

Д-р Тим. Локот.

Уништавање паламиде и купине*).

Паламида врло добро успева по виноградима, те се често од ње не види ниједан педаљ голе земље, у коме случају постоји и опасност по виноград. Најпростији начин уништавања паламиде састоји се у честом копању винограда, који се не сме толико напустити да се отрави. Ако није довољно 3—4 копања треба копати још и чешће, да виноград никад не обрасте паламидом ни травом. Не треба дозволити да се паламида толико намножи да виноград изгледа као каква ливада и да се из њега износе читави пластови паламиде. Задатак копања при уништавању паламиде састоји се у томе, да се честим сечењем надземних и подземних делова паламиде стално смањује њена снага бујања. Сечењем надземних делова паламиде са лишћем, који до извесног степена пспред корена одржавају ову биљку у животу, слабимо и њен корен, те се сама биљка све лошије и лошије развија и најзад угине. При копању треба паламиду и сву осталу траву скупљати на гомилицама између врста, па је изнети из винограда. Ваља упамтити да виноград треба копати чим паламида мало израсте и тако често да он буде без икакве травке преко целог лета. Тако ће се најпре уништити и паламида и пиревина, као и све друго што је за виноград досадан коров.

Купина (оструга) по ораницама може се уништити само дубоким орањем и честим копањем. Купина је биљка која се лако размножава као и питома малина не само из семена, већ још лакше и путем под-

---

*) Одговор на питања Јована Д. Ачковића из Прилепа и Милана Ђеровића из Бечевице.

земних делова, тако званих рицома. Они су прилично дебели и јаки, лако се размножавају под земљом ријући ову као кртица, те купином могу лако и брзо да обрасту велике површине земљишта њивског или шумског, особито крчевина по искрченој шуми. Ради тога потребно је при дубоком разоравању земљишта обраслог купином, покупити и изнети из њиве све њене делове избачене плугом. Честим копањем усева посејаних у широким редовима, слабимо купину, особито њене подземне делове, те она све више малаксава и најзад угине. Тако можемо уништити и купину. Што су нам усеви чистији, па с овим и јачи, слабији су разни корови и са њима се лакше можемо борити. Сваком земљораднику познато је, да је сврха гајења појединих усева та, да поред сејања очувамо и одбранимо усеве од корова, односно да добијемо веће приносе и чисте усеве.

Д-р Т. Локот.

Биљне болести и штеточине.

Уништавајте главницу на пшеници.

Главница је она црна прашина што се налази у оболелим класовима пшенице као у неким кесицама. Ако такву кесицу згњечимо међу прстима, рисипа се из ње црна прашина која смрди на покварену рибу. И приликом вршидбе згњечи се много главничавих зрна и распе много црне прашине, која се прилепи на здрава пшенична зрна. Главничаву пшеницу лако можемо препознати по томе, што је мусава, на вршцима зрна црна, и што смрди на рибу. На овде описани начин заражују се здрава зрна, па ако се овако главницом заражено зрно посеје, то ће од њега постати пшенична биљка, али у исто време клијаће и зрнца главнице и већ под земљом главница ће заразити пшеничну биљку. Таква заражена биљка донеће класове, који ће сви бити с главничавим зрнима. На тај начин болест се врло брзо шири. и може неку њиву и потпуно да зарази, да нема здраве биљке. Пре седамдесет година пољопривредници су због главнице муку мучили. Зараза је на много места била општа, а нису умели од ње да се бране, већ су морали да напуштају гајење пшенице. Данас је с главницом лако, јер је наука тачно испитала начин њеног

живота и пронашла средства за њено таманење. У ту сврху прво се је препоручивало потапање пшенице у раствору плавог камена и накнадно шкропљење кречним млеком. Овај посао води потпуном успеху, но он је незгодан, јер треба имати нарочите судове за потапање и треба наквашено семе пре сетве осушити, зашто се нема увек подесних просторија. Осим тога раствор плавог камена уништава и клице пшенице, особито сад у новије време, кад се жито врше парним вршалицама, па је много зрно напукло. Зато се данас плави камен и потапање семена у њему све више напушта, па се прелази другом начину уништавања главнице, а то је: *опрашивање семена*. Модерна техника пронашла је више таквих средстава којима се семе пшенично пре сетве опраши. На свако се зрно зелепи мала количина врло финог прашка тога средства. Опрашено семе сеје се у земљу суво и оно тамо навуче у себе влагу да набубри и исклија. Исто тако исклија у земљи и клица главнице, која се налази залепљена на пшеничном зрну. Али, у исто време влага раствори и ону прашину дезинфекционог средства и претвори је у отрован раствор, који клицу главнице отрује и уништи, а клици пшенице не само што не шкоди, већ код многих средстава јој још и користи тиме, што је надражује на јаче растење (стимулирајуће дејство — тако се каже за дражење клице). Опрашивањем пшеничног семена можемо се од главнице сигурно одбранити, само ако семе није одвише заражено, и ако у њему нема још читавих оних кесица пуних црне главничине прашине. У томе случају опрашивање није сасвим сигурно, али данас се ваљда већ неће више наћи таквих немарљивих пољопривредника, који семе не би барем од читавих главничавих зрна очистили. Ако је семе главницом јако заражено, боље је уопште га не сејати, а ако се то ипак мора чинити, онда се такво семе безузетно мора потапати у раствору неког доброг дезинфекционог средстава.

За запрашивање семена има данас већ много добрих средстава. Једно такво средство производи се и у нашој држави. То је *порзол,* што га производи *Биљана А. Д.* у Београду. Како порзол у своме дејству ни у чему не заостаје за осталим средствима, а и цена му је умерена, то наши пољопривредници треба да га употребљују.

Од главнице можемо се сигурно одбранити, па би зато требало, да већ једном с наших њива главнице потпуно нестане. Порзол се може добити код Српског Пољопривредног Друштва по најповољнијој цени.

К. Поповић — Шабац.

Уништавање пацова*).

Уништавање пацова врши се на неколико начина, од којих се према приликама, бира најподеснији.

1. *Пацоловке*, којих има разних система. У једне се хватају живи пацови, привучени намештеним мамцем. Оне су обично у виду кавеза од жице. Друге су од дрвета и еластичне жице — на федер, исто са мамцем. Кад пацов додирне мамац, еластична се жица окине и на месту га убије. Овакве се пацоловке могу купити у гвожђарским радњама. Као добар мамац служе: сланина, хлеб или орах.

Пацови су лукаве и неповерљиве животиње, зато треба знати наместити пацоловке, па их са успехом намамити у њих. На пример, грешка је стављати пацоловке сувише близу рупа, јер ће се пацови одмах досетити, да је то нешто против њих. Чим пацови виде, да се у пацоловку ухватило више њихових другова, ретко ће ко од њих после да наиђе; зато је добро пацоловку за извесно време склонити, па је доцније опет згодном приликом и са другим мамком употребити.

Видео сам да се пацови лове и овако: Узме се буре и напуни до половине водом. Горњи отвор бурета препокрије се пантликама новинарске хартије, широким од прилике два прста. Крајеви ових хартија прилепе се за буре и то тако, да нису затегнуте, него да су у луку савијене на унутрашњости бурета. За средину најдужих хартија пришију се са горње стране два три чварка или комадић сланине. Да би се пацови лако попели на буре, прислоне се уз њега са две стране било даске или какви други предмети и то на оним странама, где су притврђени крајеви најдужих пантлика хартије. Пацови привучени мирисом мамца, пођу по хартији к њему, па се стрмоглаве у воду и удаве.

2. *Отрови* су засада најсигурнија средства, којима можемо пацовима доћи главе. Они дејствују било на апарат за варење — трују пацове, или на органе за дисање — угуше их. Међу прве долазе стрихнин, арсеник, фосфор, талијум и др., а међу друге отровни гасови: сумпор угљеник, сумпор диоксид, угљен диоксид, цијан водоник и др.

Због оскудице у простору за овај одговор задржавам се опширније за сада само на следећим средствима:

а) Zelio — *паста*, која је уведена у нашу земљу из Немачке и продаје се по дрогеријама и апотекама (главно заступништво „Југефа“, Гајева ул. 3. Загреб. Ова паста долази у трговину у тубама, као паста за зубе. Зелене је боје. Отровни састојак у њој је талијум. Она се употребљава овако: Из тубе се лаганим притиском истисне мала количина пасте, од

*) Одговор на питање Светозара Габошца из Кузмина.

прилике 1 см дуго парче, које се помоћу каквог дрвцета или иверчице премаже на мале комадиће хлеба, сланине, или какве друге врсте хране, коју радо једу пацови. Ови се мамци онда ставе на места која пацови посећују. При овом раду морају се отварати четворе очи, како се у место пацова не би ко други отровао, јер је Зелио—паста отровна за сва жива бића. Непојеђене мамце треба преко дана склонити на безбедна места.

Да би се избегло тровање домаће живине, мачака и паса, одличан је овај начин тровања пацова са Залио—пастом: Узме се један сандук (од шећера на пр.) па му се поклопац утврди шаркама од коже, а спреда се метне реза и катанац. На овом сандуку изрежемо тестерицом са леве и десне бочне стране при дну по једну четвртасту рупу, колико да може пацов с једне стране да уђе, а на другој да изиђе. У овај сандук ставимо какав плитак суд, чинију, стари тањир или тако што, у који метемо пире од кромпира. Овако спремљен сандук остави се тамо, где пацови најчешће долазе. Да су пацови улазили у сандук и јели кромпирску кашу, познаћемо по томе, што ће каше бити у здели све мање и мање; ако је поједу дамо им нову свежу количину. Тако их на здраву кашу мамимо 3—4 дана, док не навикну да долазе на то место безбрижно и смело. Четврти дан направимо свежу кашу у коју наспемо и мало шећера да каша слади, па у тако заслађену кашу ставимо $^1/_4$ или $^1/_2$ тубе Зелио - пасте, што зависи од количине каше као и од броја пацова, које мислимо да отрујемо. Да се отрује 1 пацов довољан је 1см. пасте. Помоћу једног штапића или дашчице пасту и кашу добро измешамо,да би се отров подједнако распоредио, па овако отровану кашу ставимо у сандук и закључамо. Сви пацови који окусе ову кашу отроваће се, јер је отров-талијум за њих смртоносан. Употребом оваквог сандука можемо избећи потпуно опасност да нам се живина или која друга домаћа животиња отрује. Ипак, преко дана можемо сандук склањати у какав затворен простор, а само га преко ноћи излагати и то увек на једно исто, подесно место. Сандук не треба изнутра чистити, јер у колико више буде заударао на пацове, у толико ће бити за њих привлачнији.

Ако нећемо да купујемо ову отровну пасту можемо направити и сами отрован мамац по овом рецепту:

Чистога стрихнина	0·10 кгр.
Штирка од кромпира	1·00 „
Пруског плаветнила	0·20 „

Све се ово стуца у прах и добро измеша, те се добије отрован прах, у који се ваљају разне животне намирнице, које после мећемо у сандук за тровање пацова. При справ-

љању мамаца пазимо да их прстима не додирујемо. Овај прах треба чувати у затвореним стакленим боцама.

б) Као одличан загушљиви гас за тровање пацова у рупама јесте *сумпоругљеник*. Течност, јаког задаха, која брзо испарава и отровном паром, тежом од ваздуха, испуни пацовске рупе и угуши све живо у рупама. Може се добити на мало по дрогеријама (дрогерија Драг. Лазића, Београд) или на велико код фирме „Југанил" Д. Д., Београд. Овај је отров врло јевтин и ако се према упутству употреби, даје сјајне резултате. Како се са овим опасним и лакозапаљивим средством поступа и рукује, опширно је описано у моме чланку „Најезда текуница у Јужној Србији", који је изашао у „Пољопривредним поукама и календару Српског Пољопривредног Друштва" за 1929. год. Књига се може добити у Срп. Пољопр. Друштву, Немањина ул. 11, Београд, по цени од 10 дин. Исти начин уништавања, како је тамо описано за текунице, треба применити и на пацове. Само ако се трују пацовске рупе у кућама или стајама, не смеју ни људи, ни стока, ни живина становати у трованим просторијама 3—4 дана. Пошто је сумпоругљеник лако запаљив, не сме се у његову близину доносити ватра, палити жигице или томе слично, иначе друге опасности нема. Ако се и надишемо мало његове паре при раду, највише што може да нам се деси, то је да заболи глава.

У последње време улази у употребу и специјалан апарат за производњење загушљивог гаса т. з. *Хара*-апарат. То је метална цев у којој се пале нарочите, 20 см. дугачке патроне, које сагоревајући дају тежак, жућкасто-зелен гас, који се пушта у рупу помоћу Хора-апарата. Једна патрона гори око 20 минута и даје од прилике 70 литара загушљивог гаса. Руковање је са њим просто, а може се употребити за тровање и пољских мишева, хрчкова, текуница, слепих кучића, и др. животиња, које по јазбинама живе. Засада је још доста скуп, јер сам апарат стаје око 300 динара, а једна патрона око 14 дин. Продаје га фирма: Д-р Јенчић и друг, Копитарјева ул. 6. Марибор.

Д-р Мих. Градојевић

Сточарство.

Практично искоришћавање рибњака

Искоришћавање рибњака врши се његовим порибљавањем извесном количином младих рибица, одређених према простору воде и храни, коју садржи, да би рибе у најкраћем времену могле постићи највећу тежину и биле продате по најбољој цени.

Први услов рационалног порибљавања је, да исто буде од младих и селекционисаних рибица најбољих раса. У пракси се показало да није добро спуштање у рибњак младих рибица без икакве претходне селекције или које су производ ранијег случајног порибљавања или пак сувише младих рибица. Да би се један рибњак практично искористио, препоручује се куповина одабраних рибица код специјалних одгајивача риба за приплод, који имају специјално уређене басене, резервоаре и различите рибњаке за производњу риба и одгајивање сасвим младих рибица.

Рибице се преносе у нарочитим судовима. Обично рибама не смета транспорт докле год се кисеоник у води обнавља потресима железнице или кола. Треба само водити бригу, да се риба по приспећу не задржава у судовима, већ одмах стави у воду исте или приближне температуре. Приликом спуштања у воду треба гледати да се рибе пусте у воду поред плитке обале са благим нагибом, где се рибе постепено опорављају ако су услед пута малаксале.

Да би се правилно извршило порибљавање, треба узети више врста риба, како би се искористила сва храна у рибњаку. Препоручује се следећа комбинација на хектар: на 400 комада шаранчића треба ставити 15—25% лињака исте старости и 10% кркуша.

Величина производње на хектар зависи искључиво од биља и животињица воде које служе за храну рибама. Према квалитету и количини хране рибњаци се деле на прву, другу и трећу категорију.

Квалитет рибњака зависи такође од степена загревања воде у лето, јер уколико је топлија вода утолико рибе обилније једу — хране се. Дакле, у лето рибе расту, а престају сасвим да једу када температура воде падне на 0°.

Не треба преоптерећивати рибњаке, који могу дати само оно што дају т. ј. ако се у рибњак пусти два пута више риба него што треба, сопственик рибњака ће наћи приликом риболова само рибе, које су порасле за половину тежине од оне коју би достигле нормално.

Препоручује се, да се ставе у воду на хектар површине: 400 шаранчића величине 10 см. или 300 величине 15 см.

Рибњаци најбоље каквоће т. ј. који производе обилну храну, обично су рибњаци који леже у равницама, где се прикупљају воде са обрађених земљишта, чији су нагиби благи, те рибе могу лако долазити до њихових обала да траже инсекте и сваковрсну храну. За препоруку су подводне биљке и оне, које пливају на површини воде, док међутим зуква и трска, које вире над водом — расхлађују је и служе за склониште пацовима, пловкама и штетним воденим птицама.

Каквоћа продуктивности једног рибњака може се знатно

повећати ако произвођач одржава и побољшава дно рибњака или даје вештачку храну. На тај је начин могуће повећати пропорционално количину угојених, дебелих риба.

Рибњак после риболова треба нађубрити стајским ђубривом и кречом, а у лето косити зукву и трску. Ове радње нису скупе.

Што се тиче вештачке хране, свеже коњско ђубре, овчије и свињско потопљено у рибњак — одлична је допунска храна. Препоручује се такође давати рибама биљне отпатке од поврћа и кухиња. Затим, може се давати раж, јечам или натопљен кукуруз, печен или сиров, отпатци воћа и репе, трице, комина и др.

Шаран необично воли усирену крв, свеже отпатке са касапнице или иситњене. Такође може се додати лишће од салате, отптаци пиринча, кувана и гњечена боба или кромпира, мрве хлеба и т. д.

Са вештачком храном може се знатно повећати број риба у рибњаку, за коју треба имати на расположењу већу количину хране, да би достигла брзо трговачку меру него што је то потребно за њено одржавање.

Препоручује се да се стави у воду до 1000 комада шаранчића на хектар рибњака ради гојења вештачком храном, па и више, сразмерно допунској храни са којом се располаже.

Просечно на једног шарана може се рачунати да је потребно за време лета 500 грама до 1 килограма хране. Храна се растура омашке на једном одређеном, чистом и плитком месту. Када је дно муљевито, онда се један део зрна — хране губи, пропада. Храна се такође ставља и на дрвене столове, величине 1 m.², постављене на колју причвршћеном за водено дно. Овај начин допушта контролу да ли је храна сва потрошена, па према томе да ли се треба повећати или смањити.

Влад. А. Валента

Ветеринарство.

Туберкулоза (сушица) пернате живине.

Узроци. Туберкулозу или сушицу проузрокује заразна клица — бацил туберкулозе (Bacillus tyberculosis), кога је пронашао 1882. год. *Роберт Кох*. Ова клица има облик витких штапића, дугих 2—4 хиљадита милиметра и широких 0,3—0,5 хиљадитих од милиметра; успева само на ваздуху и топлоти од 29—42 степена. Њихова је отпорност велика. Оне заиста брзо угину на сунчаној светлости, али осушене на топлом месту, као и у месу сушеном на диму и у месу из саламуре,

остају више месеци способне да изазову болест. Исто су тако отпорне противу трулежи. У млеку оне се сигурно убију кључањем које траје 3 минута (не само да једном прокључа).

Појава. Сушица се јавља код људи (седми део свих људи умире од ње), потом најчешће код говеда (која се држе у стајама), код других сисара: коња, свиња, мајмуна и хладнокрвних животиња (корњача, риба, жаба, змија).

Туберкулозу пернате живине ствара бацил туберкулозе пернате живине (Bacillus tuberculosis avium), кога поједини сматрају као самосталан бацил. Вероватно да је он постао од бациле туберкулозе сисара и претставља само једну прилагођену промену према месту становања. (За ово говори чињеница — да су често бациле туберкулозе пернате живине нађене код туберкулозних свиња и коња и да се туберкулоза код сисара може изазвати помоћу бацила туберкулозе пернате живине).

Туберкулоза пернате живине је нарочито код кокоши врло честа (10 процената од свих секцираних показале су се као туберкулозне), и често се појави као зараза у једној покрајини, а у понеким живинарницима и као наследна.

Поглавити начин зараживања је преко хране — узимањем измета болесних кокоши. Стога је најчешћи облик туберкулозе у цревима са чворићима и чирићима на слузокожи црева, као и туберкулоза јетре, слезине (у величини зрна проса, грашка и ораха). Туберкулоза у плућима је ретка. На против често оболе лимфне жљезде, зглавкови, кости (срж у костима) и кожа (чирићи и чиреви). Појаве туберкулозе пернате живине састоје се у највећој мршавости (сама кост и кожа), у дуготрајним поремећајима у варењу (пролив), општа слабост и одузетост. Понекада се могу видети проваљени отоци око зглавкова на крилима и ногама као и чиреви на кожи. — За време живота може се болест утврдити помоћу туберкулина, справљеног од бацила туберкулозе пернате живине.

За једно убризгавање довољна је једна кап густог, течног птичијег туберкулина или 0, 1 ксм разблаженог птичијег туберкулина (50%) са физиолошким раствором соли (8 грама кухињске ссли на 992 грама дестиловане воде). Када се на подбрадњаку очисти кожа алкохолом и брижљиво осуши, на средини спољне површине убоде врло танком иглом Правацове бризгалице сасвим површно и паралелно површини коже тако, да туберкулин доспе у доње слојеве покожице (а не под кожу). Реакција наступа за 24—48 часова или и касније и познаје се по јасно раширеном, меканом отоку.

Сузбијање и предохрана. Она се састоји у клању болесне и сумњиве пернате живине и уколико је могуће искористити

њено месо. Измет болесне живине, отпатке при клању, и простирку треба брижљиво сабирати и уништавати (ватром). Заражене живинарнике, прибор и све предмете у живинарницима треба најбрижљивије очистити, дезинфиковати, изложити утицају ваздуха и сунца, и густим кречним млеком премазати.

У закужену стају не смеју се пуштати нове кокоши, пре него што се све болесне и сумњиве кокоши одатле не одстране и темељна дезинфекција не изврши са 10% раствором крезола и сумпорне киселине, 2% раствором крезола са сирћетном киселином, 5% раствором формалина који убијају туберкулне бациле после 12 часова,

М. И. Илић.

Дописи.

Изложба у Пироту.

28. и 29. августа 1930. год. Кр. Банска Управа Моравске Бановине уз најактивније суделовање Пиротске Пољопривредне Подружине и материјалне помоћи Министарства Пољопривреде, Српског Пољопривредног Друштва, Општине Пиротске и др. установа, приредила је сточарско-живинарску, пчеларску и ћилимарску изложбу у Пироту. Изложба је приређена за територију старог пиротског округа са присаједињеним срезом царибродским.

Изложба стоке и живине обављена је на „Вашаришту“, а сточни производи, пчеларство и ћилимови били су смештени у основној школи званој Тијабара.

Време за припрему и обављање ове изложбе било је врло кратко, управо ни месец дана није се имало на расположењу за обавештења сточара и др. излагача, пошто је решење о држању изложбе потписано тек 26 јула. Па и то време од месец дана, није могло бити искоришћено, јер су пољопривредни референти за ср. нишавски и царибродски били ван својих редовних дужности, т. ј. први на војној дужности, а други у комисији за разграничење двовласничних имања.

Па ипак, и поред свега тога, за ову изложбу, како по броју изложених предмета, тако и по њиховом квалитету, може се рећи, да је потпуно успела, јер је изложено и награђено:

I *У групи коња* — у свима одлењима: изложено 40 а награђено 16 грла и 3 грла одликована похвалницом.

II Група говеда:

				дипломом зл.	ср.	брон.	Похв.
у одељењу	крава са теладима	изложено 77	наград. 38 грла	5	**2**	—	9
. .	бикова	. 26	. 16 .	—	—	—	—
. .	јунади	. 32	. 16 .	—	—	—	2
. .	јуница	. 43	. 21 .	2	2	—	2

III Група оваца:
у свима одељењима ове групе изложили су 53 излагача а
37 награђ. — — — 11

IV Група свиња;
у овој групи по свима одељењима било је излагача 13, награђ 12 излагача
V Козе изложили излагача 24 награђ. 16 изл. —
VI Живина уопште „ 110 „ 42 „ — 5 1 15
(где се убрајају голуб. и зечеви)
VII Пчеларство имало „ 64 „ 32 „ 7 1 8 11
VIII Група млекар. „ 46 „ 8 „ 8 11 7 9
IX „ ћилимова,
везова и нар. ношње „ 100 „ 4 „ 4 5 1 15

И ако појединa одељења у понеким групама нису била многобројно претстављена ипак је, укупни број излагача био знатан, јер их је било око 650.

Пријем и распоређивање извршено је 28. августа када је обављена и пробна мужа музне стоке, а одмах затим приступљено је водоосвећењу, које је обављено од стране 4 свештеника уз пратњу певачког друштва: „Момчило“, на нарочито за ту прилику подигнутој и лепо украшеној трибини.

После водоосвећења, претседник изложбеног одбора, г. Јордан Цацић, претседник Пиротске Општине, у свом поздравном говору, истакао је сву радост Пирођана, што се прва бановска изложба приређује у Пироту, предлажући да се пре сваког даљег рада телеграфски изјави поданичка верност и оданост Њ. В. Краљу и Краљ. Дому, и да се поздраве такође телеграфски: Претседник Краљевске Владе, Министар Пољопривреде, Бан моравске бановине и Српско Пољопривредно Друштво, што је једнодушно и усвојено уз бурне овације Њ. В. Краљу. Затим је заступник бана подбан г. Мил. Јовановић, говорио и отворио изложбу у име бана који је био спречен да то уради. Изасланик Срп. Пољопр. Друштва г. Сава Ратковић говорио је о значају пољопривредних изложаба и о раду Друштва на унапређењу пољопривреде. По том је г. Пера Михаиловић, шеф пољопривредног отсека банске управе у Нишу, говорио о мерама које би требало предузети за поправку сточарства у пиротском округу. Најзад је говорио и виши пристав Моравске бановине г. Љубисав Петковић, директор ове изложбе, о томе: како други од нас напреднији народи негују и чувају своју стоку и колико се њоме користе, наводећи за пример Данску и Швајцарску, где се удруживањем у нарочите сточарске задруге много постигло и на које би народе и ми требали да се угледамо.

Затим су гости и остали присутни пошли у разгледање изложбе и то прво ту на „Вашаришту“, а потом и оне у основној школи. Оцењивачки суд наставио је пре водоосвећења започето оцењивање сточарске изложбе, како би тај рад био завршен истог дана због хранења стоке. Пчеларска изложба,

млечни производи, ћилимарска изложба и народна ношња и везови цењени су 29. августа.

Како је о Великој Госпођи био и чувени пиротски панађур, то је на изложби како на „Вашаришту“ тако и основној школи, било доста посетилаца из некадањег пиротског округа и скоро из целе Моравске бановине, те и по томе ценећи, може се с правом рећи, да је ова изложба потпуно успела. Изложба у поменутој основној школи трајала је три дана и за све то време посетилаца је било толико много, да су све просторије преко целог дана биле препуне и то већином самих мештана, који су са великим интересовањем пратили постигнуте напретке у својој домаћој индустрији: изради ћилимова, везова и справљању кашкаваља.

По најновијој статистици у пиротском округу има око 17.000 грла говеди. На изложби су највише запажена говеда сивоалпијског типа, а и ова укрштена са бернском, сименталском и монтафонском расом; ова последња раса, као да је за ове крајеве најподеснија. Добре примерке крава изложио је Станомир Јовановић из Вел. Јовановца.

Коња по најновијем попису има око 7.500; већином су изложена грла брдског типа а и овај тип укрштен са арабљанима.

Оваца има 262.000 грла. На изложби су била стада лозанских (сврљишких) и гостушких оваца, чувених са фином вуном а и млечношћу и крупноћом својом. Најбоље стадо гостушких оваца изложио је Димитрије Младеновић-Гага, из Пирота.

По попису свиња има 31.000, а на изложби су запажени одлични чистокрвни запати јоркшираца (Стан. Јовановића,) беркшираца (Рајка Живковића из Б. Паланке) шумадинки и мелези добивени укрштањем ових са домаћим свињчетом.

Међу козама, којих по статистици има око 16.000 запажено је неколико примерака чистокрвних санских коза.

Живине све укупно има у овом округу преко 160.000 грла. На изложби су највише заступљене расе плимут-рок, а потом бели легхорн.

Пчеларство је последњих година јако коракнуло напред и може се рећи да оно у ближој и даљој околини Пирота нагло напредује како по броју кошница тако и са кошницама покретног сања, чему је знатно допринела и овогодишња добра пчеларска година у том крају. На овој изложби се нарочито истакао са својим оделењем дугогодишњи одушевљени и познати наш пчелар г. Стеван П. Вељић, из Пирота, који је на изложби приказао све врсте меда, све пчеларске справе и прибор, восак, пчеларску литературу, системе кошница, центрифуге и др., те је због тога и одликован премијом.

Одмах за њим долази млади пчелар Тихомир Гавриловић из Вел. Бошинца, затим Душан Мишић из Темске и др.

За ћилимарску изложбу може се рећи, да је она својом уређеношћу и оним што је на њој постављено превазишла сва очекивања. Управитељ ове школе г. Тоша Ћирић са осталом г. г. из приређивачког одбора, није жалио труда да декорацију изведе најсавршеније што је могло бити. Пиротска Ћилимарска Задруга, имала је нарочито своје одељење у једној најпространијој школској сали. Браћа Јаротићи, чувени трговци ћилимовима, такође су имали засебно изложбено одељење, а тако исто и г-ђа Лена Радојковић, изложила је у засебној одаји колекцију ћилимова, које је са своје две кћери израдила.

Чувени пиротски кашкаваљ на овој изложби био је достојно постављен са одличним примерцима. Произвођачи његови жале се на слабу продају, због чега имају велике количине на лагерима, те са зебњом прате да ли ће им држава откупити извесну количину за исхрану војске за време маневара и вежби. Штета је што још није створена задруга за заједничку производњу и продају кашкаваља, већ је сваки појединац упућен да сам себи крчи пут продаји кашкаваља.

За награде на овој пиротској изложби дала је помоћ Банска Управа 25.000, Министаћство Пољопривреде 15.000 Српско Пољопривредно Друштво преко своје Пољопривредне Подружине у Пироту 8.000, Општина Пиротска 2.000 и неки новчани заводи по извесну суму као помоћ. Кад се одбију трошкови око приређивања изложбе, који су били неминовни, ипак је остало за награђивање излагача сума од 40.000 дин. Награде ове састојале су се већином из савршенијих сточарских и др. справа и алата који су за производњу корисни, а тако исто и у савршенијем пчеларском прибору, поучним књигам и др. корисном материјалу.

Не треба изоставити, да је изложбени одбор, који је састављен из најугледнијих грађана из Пирота давао и банкет у част својих гостију, на коме је било око 35 особа. Том приликом одржао је лепу здравицу саветник бански, г. Љуба Милић, адвокат тамошњи.

На крају треба истаћи, да за успех ове прве бановинске изложбе у Моравској бановини, припада главна заслуга приређивачком одбору, у коме је највидније место заузимала Пиротска Пољопр. Подружина на челу са својим претседником г. Јованом Даскалићем, п. претсед. Мих. Виденовићем, секретаром г. Драг. Миленовићем, чланом г. Влајком Божиловићем као и осталим свесним члановима управног и надзорнг одбора ове Подружине.

Сава М. Ратковић

Питања и одговори.

Питање: Израдио сам од багренове горе 2 бачве по 3.000 л запремине и 4 велика винска бурета. Сада ми суседи веле, да багренови судови нису за вино. Смем ли их употребити идуће јесени за смештај вина?

Владимир Живановић
из Темнића

Одговор: Багреново дрво и ако је првокласно за грађу уопште, а нарочито за израду појединих делова на колима (паоци на точковима на пр.), јер је чврсто, врло отпорно разним спољним утицајима, а уз то лако се цепа прерађује и врло је савитљиво, ипак није најбоље за израду судова, нарочито винских. Првокласно дрво за винске судове је храстовина, јер у њему вино не добија никакве стране састојке, који би шкодили његовом укусу, мирису или боји, а уз то је умерено порозно, шупљикаво, па кроз њега пролази ваздух таман у оној количини, која је потребна да вино постепено стари и добија пријатан букет старог вина. А тих особина нема багреново дрво у тој мери као храстово; уз то оно садржи у себи доста растворено жуте обојадисане материје, која винуи црном и белом може да да један стран и непријатан укус, а белим винима неприродну боју.

Да се из багренових судова извуче што више оне жућкасте материје, потребно је, као уопште и сву нову бурад често испирати прво хладном, а затим врелом водом или још боље запаривати их воденом паром. Водена пара производи се у нарочитом апарату, који треба да има бар по један виноградар у сваком селу, а може у обичној парној машини (вршалици,) којих има доста по селима. После неколико оваквих испирања, или једног доброг запаривања воденом паром, добро је бурад напунити врелом водом у коју сипамо полако, врло опрезно, тако рећи кап по кап сумпорне киселине, на сваких 100 л. воде 1 литар ове киселине, пазећи да нас ова киселина нигде не дохвати, јер је врло опасна, сагорева све на шта падне, на телу прави тешке ране, те се стога треба добро чувати, нарочито очи. Бачве пак можемо ме то врелом водом напунити и хладном водом и у њу сипаси сумпорну киселину. После овога на десетину дана треба овт воду просути и судове испрати чистом водом и сумпориуати. Пре употребе судове треба опет добро испрати чистосм, хладном водом. па и поред тога у прво време не треба да држите у њима дуго своје вино. Ову нову бурад и бачве боље је прво употребити за превирање вина, а тек друге године за чување вина. У бачвама може да вам ове јесени преври црно вино, а у бурадима може да вам превире

бело вино. По отакању новог вина из бачве и буради да их добро исперете и доцније их можете употребити и за чување вина.

Бож. Ђ. Ранковић

Питање: И прошле године, па и ове ми је причала једна сељанка, да сир од крављег млека метне у чабрицу и кроз 2—3 дана сок од сира поцрвени као крв и чим га промени са фришким опет се понови тако 2—3 пута. Шта је узрок овоме? Молим за одговор преко „Тежака“

Обрад Јешовић,
члан пољоприв. подружине
у Пећи.

Одговор: Појаву *црвенила* на млеку, сиру и сурутци изазива нарочита врста бактерија, о којима се овде не може опширније говорити. Овде је главно питање, како ће да се та појава сузбије.

Појава разних мана на млеку и млечним производима у главном је последица *нечистоће*; где влада нечистоћа ту је и легло разних штетних микроба, који се голим оком не виде, те отуда прост свет врло лако пада у разне сујеверице, јер примећује појаве, али им, као неук, не зна узрока.

У млекарству све ваља необично чисто држати, почев од стаје, стоке, музача, па све до најситнијег млекарског посуђа.

У овом специјалном случају препоручио бих, да се стаја добро окречи и под стаје поспе кречним млеком, да се краве редовно и добро тимаре, да им се пре сваке муже виме опере млаком водом, а затим обрише чистим убрусом, да онај који краве музе, пре муже руке опере сапуном и да мете чисту кацељу и да се краве, кад год време допушта, музу напољу, ван стаје.

Нарочита пажња нек се обрати чистоћи судова. Тако је потребно, да се музлица (ведрица) опере врелим цеђем, исто тако опрати чабрице за сир, кашике, *к*арлице и све судове, који служе млекарењу и испрати их чистом куваном водом. За редовно, свакодневно прање употребљавати *кречно млеко* (а то је гашен креч, кад се размути у чистој води као за кречење). Кречним млеком, а помоћу оштре четке, ваља судове рибати *изнутра* и *споља*, па после добро испрати врелом водом и оставити да се на сунцу осуше.

Добро је променити и место, где се млеко чува („млекар“) и сири, јер оно може бити заражено клицама црвенила,

а ваља *изменити и сириште.* Нек се уместо домаћег узме вештачко сириште или бар нек се позајми сириште од домаћина, код кога нема поменуте мане.

Сурутку за пресолац ваља свагда добро прекувати, да врн.

Зато што се пази на чистоћу мана црвенила млека и млечних производа не јавља се у модерним млекарницима, па и-та сељанка, у чије је име ово питање упућено, нек у свему савесно поступа по овом упуству. па ће ишчезнути не само мана црвенила, него ће нестати и многих других мана, недаћа и штета.

А. Г. Јовановић.

Питање: У тежаку Бр. 9 на страни 326 и 327 од ове године из уводног чланка г. Драг. J. Спремића види се да, шљиву треба калемити, што је јасно. Али није приказано да ли при калемљењу треба узети калемгранчицу са калемљених или некалемљених шљива. Молим за одговор преко тежака.

Димитрије Јевтовић

Одговор: у поменутом чланку изнети су разлози о потреби калемљења шљиве, кад и на који начин. Истина да није речено са које шљиве треба узети калемгранчицу, да ли са калемљене или некалемљене. Али зато нарочито је наглашено да исту треба узети само са оне шљиве, која је здрава, доста бујна, и има крупан плод. Тиме се хтело, да је и главни циљ калемљење, да се тим омогући што бољи и тачнији избор шљиве коју желимо накалемити. Према томе, може се рећи, да је овде споредна ствар, да ли ће се калемгранчица узети од калемљене или неокалемљене шљиве, али је главно то, да она мора бити добра, добро развијена, са здравим пупољцима, а нарочито да је узета са оне шљиве, за коју смо потпуно уверени да редовно и добро рађа и доноси добар и крупан род. Јер се са калемгранчицом преносе све особине матере, односно оне шљиве, са које је калем узет, на будућу нову шљиву коју желимо произвести.

Драг. J. Спремић

Питање: Посејао сам 1927. год. 5. комада коштица, кајсија које су никле и врло добро се до сада развиле. Да ли ће ми овако произведене доносити род? Пошто у Метохији нема кајсија, а на пећској пијаци исте се плаћају 7—10 дин. килограм, решио бих се да посадим 1/2 хектара истих, само не знам где ћу набавити потребан број садница?

Обр. Јашовић, из Сиге.

Одговор: Тако произведене и одгајене саднице кајсија рано ће породити и доносити доста рода, али тај род по

каквоћи, а нарочито по крупноћи неће бити никад онакав као онај, од кога сте узели коштице за производњу. Ово стога, што коштичаво воће уопште, а нарочито кајсије произведене из коштица (семена) мењају особине будућег плода кога доносе. Стога је саветно да ви произведене саднице окалемите још сада или у пролеће са добром сортом, као и да за подизање новог расада набавите само добре и калемљене саднице. Јер само ове саднице доносиће вам доста и доброг плода, који се радо тражи и добро плаћа.

За потребан број садница треба да се одмах обратите банском лозном расаднику Чачак и воћном расаднику Горњи Милановац да вам исте задрже и кад буде време испоруче.

Драг. Ј. Сиремић

Питање: Александар Александровић, земљорадник из Мокре Горе, жали се да у њиховом крају животиња, коју називају „ровак", а за коју мисли да је слепо куче, наноси велику штету јер рови земљу и из дубине избацује неродну земљу на површину, тако да плиће и каменитије земље постану потпуно неупотребљиве. Животиња је дуга 15 до 20 см., а има тежине скоро 1 кил. Обрасла је доста честом сивом длаком. Има четири велика зуба напред. Мисли да би се штеточина најлакше уништила помоћу отрова.

Одговор: Опис животиње потпуно одговара слепом кучету, само ова честа и опасна штеточина не избацује земљу напоље, као што то на пример чини кртица, и према томе не може из дубине доносити неплодну земљу. Изгледа дакле да је по среди нека пометња између ових двеју животиња, слепог кучета и кртице.

Што се тиче слепог кучета, оно је једна од честих и опасних штеточина, али, на жалост, до сада је врло мало проучена и нису тражена сретства за њено сузбијање, иако наноси много више штете но што се мисли. Штеточина се храни кртолама, луком, разним корењем, и где се намножи земља се скоро више не може ни искористити.

О сузбијању штеточине мало се шта има рећи. Г. Ђатић (Тежак, стр. 65, 1925) препоручује да се њени ходници, који се под земљом могу лако познати, јер се земља над њима сасуши и испуца, испресецају малим рововима. Слепо куче не трпи отворене ходнике, и када почне да их затвара треба га мотиком ископати и убити. Један врло добар начин сузбијања састојао би се према истом писцу у копању плићих јама, око 40 см. дубине које се напуне ђубретом, а ово се прекрије земљом. Овакве замке спремају се у јесен, и штеточине се обично ту скупљају да презиме. У току зиме

јаме треба отворити и сакупљене животиње, којих има понекад и по 7 до 8 побити.

Препоручује се и хватање слепог кучета помоћу разних замака које служе за хватање пацова. Замке треба наместити у раскопаним ходницима, а као мамац узети кромпир, мркву или лукац. Само изгледа да је животиња необично неповерљива, и да замке треба спремити са наруквицама на рукама, да се на њима не би задржао мирис од човечијих руку, који слепо куче одмах осети.

Што се пак тиче разних отрова, они још нису испробани, колико ми је познато. Сигурно да би се стрихнин могао с успехом употребити, али шта вреди о томе говорити, када је немогуће у трговини набавити отров. Исти је случај и са осталим отровима.

У последње време, у околини Београда, вршени су покушаји да се штеточина сузбије помоћу једног нарочитог средства и чим резултати буду познати, објавићу их.

Др. П. Вукасовић

Белешке.

Рад Савеза Пољопривредни Књижница и Читаоница. Извршни Одбор Савеза одржао је своју трећу редовну седницу 8.-VI тек. год. на којој је поред осталих послова донета одлука о пријему у састав Савеза пет ново-основаних пољопривредних књижница у овим местима: Доњем Криводолу среза царибродског, Трнави среза дежевског, Белом Манастиру среза дарђанског, Дворовима среза дубљинског и Силбашу среза бачкопаланачког.

На овој седници утврђен је модел ормана за све пољопривредне књижнице и читаонице, које ће по одређеној цени моћи да купују и друге установе и приватна лица.

У погледу признања лицима за рад на оснивању пољовривредних књижница и читаоница одлучено је, да се њихова имена и рад износе у органу Савеза — Тежаку и њихов труд и заузимање јавно похваљују. На основу ове одлуке изнећемо у једном од наредних бројева Тежака имена свих лица чијим је радом и заузимањем и која пољопривредна књижница и читаоница основана. *Б.*

Завод за унапређење спољне трговине доставља списак немачких увозника меда из Хамбурга и обавештава да се за увоз меда у Немачку (Хамбург) нарочито интересује фирма Tuchel & Hacusel, једна од највећих маклера, која се бави увозом поменутог артикла. По мишљењу ове фирме изгледи за увоз меда из Југославије за ову сезону доста су слаби, јер су повећањем немачке царине послови иначе опали.

Осим тога и превисоке цене у Југославији не могу тамо да одрже конкуренцију. Увозници меда јесу ови:

Johs Lüttmann	Hamburg,	Catharinen Kirchhof 2.
J. Nootbaar jr,	„	Schauenburgerstr. 21.
Wachsmuth & Krogmann,	„	Zippelhaus 4,
Gustav B. Thomas,	„	Spitalerstr. 11,
Leonhardt Lille & Co.,	„	Neubertstr. 31,
Paul Hopfe,	„	Deichstr. 48/50.
Eduard Ruhl,	„	Gabelsbergstr. 10,
Willhelm Meyenburg	„	Gröningenstr. 10,
Eduard Longuillon,	„	Alt-Rahlstedt, Richardstr. 2.
August J. Anettsch	„	Grabenstr. 23.
Tuchel & Hacusel	„	Mönckebaumm 7.

Велика виноградарско-воћарска изложба у Прокупљу Краљевска Банска Управа Моравске Бановине извештава пољопривреднике и сва заинтересована лица, да ће се 20, 21 и 22 септембра ове године одржати велика виноградарско-воћарска изложба у Прокупљу. Излагаће се грожђе и вино, јабучасто и коштичаво воће из Топлице, Добрича и Косанице. Ову изложбу треба да посети што више пољопривредника, а они из одговарајућих срезова да пошаљу своје производе на изложбу и да покажу свој труд, који ће према заслузи бити награђен.

Окућје или заштита земљорадничког минимума од Јеленка Петровића. Издање библиотеке „Економиста“ Београд 1930.

Садржај је овога дела:

Увод. Постање слободног сеоског поседа у Србији.

Део Први. Историја окућја са отсеком: Окућје Кнеза Милоша.

Део Други. Правна примена окућја са десет отсека као:

Ко се сматра за земљорадника и др...

Део Трећи. Измене кредитних услова и окућја. Измене окућног права. Завршетак.

Писац окућја у уводу пропраћајући историски развитак економских прилика Срба у средњем веку сасвим оправдано тврди: да су српски владари и властела били добри привредници. Отуда и процват пољске привреде. Најтамније доба економског стања Срба пада у доба турског завојевања. Има података и споменика о општој култури Срба у то доба по свима гранама његова живота, али о економском положају веома је мало писаних споменика. Писац нас води кроз цео период робовања Срба под Турцима истичући: да у доба: Епа и Гусала, били су Србину крајњи идеали: слобода и баштина и да је за те идеале подигао и устанак на Дахије.

Турци осваја̀ући Србију (1371-1459) уништали су српску властелу и њено сталешко уређење и засновали верско војничку државу. Основно начело турскога уређења о баштини било је да освојена земља припада султану. Султан је њене земље задржао за себе а неке подарио заслужним људима. Највећи део земље разделио својим ратницима спахијама. — Само мањи део баштине даван је *рајетини* да је обрађује и да даје прописне дажбине. Наравно да је у току 3—4 века било многих измена о задобијању баштиње.

Тек по завршетку другог устанка, Србија добива аутономију и наступају знатне промене *на боље* укидањем спахијског поретка и отпочиње насељавање Срба. — Кнез Милош није имао никакав план за насељавање, те су досељеници долазили до земље на разне начине; али ипак је било извесних ограничења. Тако: ко би заграбио много земље, те му ова остала необрађена, одмах би му се одузела сва необрађена земља и дала досељеницима.

Писац даље упознаје нас: на који се начин стварао и обезбеђивао сеоски посед (указ Књаза Милоша од 28 јула 1837 г.). Како се стицало право на окућје Како је извршен пренос окућара у данашњи порески закон. Окућје после уједињења. Окућје за Војводину. Окућје за Босну и Херцеговину. Окућје и пољопривредни кредит пре и после уједињења. Закон о пољопр. кредату и Привилег. Агр. Банци. Ко се сматра за земљорадника. Главно занимање земљорадника. Сељани као трговци и шпекуланти. Сељаци као економи. Великопоседници и школовани пољопривредници. Печалбари. Прелаз сељака у варош и раденике. Окућни плац и допуна минимума Благодјејање у инокосној породици и задрузи. Кад има, а кад нема места примени §. 471. Право задужења и право залога земље. Старање државе о окућју. О деоби. Промена имања. Стечај земљораднику и т. д. и т. д.

Дело ове врсте, које је пре кратког времена изашло из штампе, јединствено је у привредној литератури и даје тачну слику важности о сопствености земљорадникове имовине и загарантованог минимума, по општу народну привреду.

Дело је написано на 448 страна велике осмине, цена му је 100 дин. Може се добити код Српског Пољопривредног Друштва, Немањина ул. бр. 11 у Београду а и код самога писца.

М. М.

Записници

Управног Одбора Српског Пољопр. Друштва.

30. седнице држане 9. јула 1930. год. у Друштвеном Дому у Београду.

Били су присутни г. г. председник М. Миљковић, ппредседник Др. Т. Митровић, чланови: Д. Спремић, М. Николић,

А. Рашковић, Б. Ранковић, Н. Петровић, и Др. М. Градојевић, и гост Д. Грујић, редован члан из Београда. Председава председник г. М Миљковић. Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I 470) Прочитан је и примљен записник 29. седнице Управног Одбора.

II 471) Прочитан је и усвојен записник 27. седнице књижевног одбора.

III Прочитан је записник 27. седнице финансијског одбора, па је одлучено:

472) Да се прими знању, да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1000 дин.

473) Да се одобрава кредитирање по тражењима бр. 7506 7537 и 7566.

474) Да се прима знању, да је извршен преглед касе и нађено стање исправно.

IV Прочитан је записник 27. седнице набављачког одбора, па је одлучено:

475) Да се одбије понуда бр. 6492, за моторне косачице, грабље и др.

V Прочитан је записник 27. седнице програмског одбора, па је одлучено:

476) Да се начелно усвоји предлог за екскурзију подружинских чланова стим, да се тражи помоћ из фонда Њ. В. Краља, од Министарства Пољопривреде, Народне Банке и Банских Управа, па према добивеној помоћи да се дефитивно одлучи хоће ли се екскурзи а извести и у ком правцу.

477) Да се молба В. Дамјановића за награду за рад на унапређењу пољопривреде, упути на извештај ср. пољопривредном референту.

478) Да се извести Подружина у В. Градишту, да ће добити помоћ за изложбу, кад поступи по чл. 4. и 5. правилника за приређивање изложбе.

479) Да се усваја апел г. Др. М. Градојевића, члана Управе, који се односи на организовање обавештајне службе о појави болести и штеточина на гајеним биљкама. Апел да се упути подружинама на извршење.

VI По осталим предметима одлучено је:

480) Да се захвали Бачком Пољопр. Удружењу на позиву на екскурзију, али пошто је рок кратак, то се нема времена да се саопшти члановима и да се позову да узму учешћа.

481) Да се не може усвојити молба за службу г. Ј. Живадиновића, пошто се места попуњавају само по расписаном стечају.

VII Саопштења и предлози:

482) Прочитан је позив Трговачке Коморе на седницу

пољопривредног одељења. Одлучено је да иде г. Др. Т. Митровић, ппредседник.

483) Прочитан је позив Удружења домаћица и матера на испит домаћичког течаја. Одлучено је да иде г. Б. Нешић пнспектор.

484) Прочитано је писмо г. С. Ратковића и саслушано је саопштење г. Д. Спремића, да неће присуствовати седницама извесно време, пошто иду на одмор. Одбор прима знању.

Са овим је седница закључена.

31. седнице држане 16. јула 1930. год. у друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. председник М. Миљковић, ппредседник Др. Т. Митровић и чланови: А. Рашковић, В. Матић, М. Николић, Т. Владисављевић, Б. Ранковић и Н. Петровић. Председавао председник г. М. Миљковић. Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I 485) Прочитан је и примљен записник 30. седнице Управног Одбора.

II 486) Прочитан је и усвојен записник 28. седнице књижевног одбора.

III Прочитан је записник 28. седнице финансијског одбора, па је одлучено:

487) Да се одобрава кредитирање по акту бр. 7651, а по актима бр. 7688, 7669, 7657 и 8648, да се претходно тражи новац.

488) Да се одобрава штампање 100 књига налога, за 1.900 — дин.

489) Да се по молби бр. 7361, не може дати тријер на отплату.

490) Да се прими знању, да је за штампање услова за утакмицу трактора плаћено 3 200 — дин.

491) Да се прима знању упоредни преглед прихода и расхода за првих шест месеци прошле године, из кога се види да је овогодишњи обрт и већи и повољнији.

IV Прочитан је записник 28. седнице набављачког одбора, па је одлучено:

492) Да се набави од Банатског Савеза 41 комад Хајдеових тријера, означених марака и по понуђеним условима.

498) Да се пита фабрика плугова „Монахија" да ли би дала у комисион 100 плугова ESB5RB тип Сава, и под којим условима.

V Прочитан је записник 28. седнице програмског одбора, па је одлучено:

494) Да се Чачанској Подружини штампају плакате за изложбу на њен рачун и да јој се пошљу заставе и картонске тацне. За уређење изложбе да се упути изасланик на три

дана раније, који у исто време да одржи о изложби једно предавање.

495) Да се Чачанској Подружини да помоћ за плетарски курс 2 000·— дин. и да се најбољи курзиста награди са воћарским прибором (калемарски и воћарски нож, маказе и тестерица).

VI Саопштења и предлози.

496) Прочитана су писма Радиа А. Д. и Агенције Авале, да су бесплатно објавили у земљи и на страни међународну утакмицу трактора у орању. Одбор прима знању са захвалношћу.

497) Прочитано је писмо Дирокције Бељa којим извештава да је примила знању да ће се утакмица трактора држати у Крагујевцу. У исто време моли, да се о времену утакмице благовремено извести, како би упутила свога стручњака. Одбор прима знању стим, да се пошаље тражени извештај.

498) Прочитан је одговор Мин. Финансија о царинењу прскалица за воће. Одбор прима знању.

499) Прочитан је позив Друштва Југословенских Туриста, на помен жртвама пострадалим на Јадранском Мору. Одлучено, да помену присуствује г. В. Матић члан Управе.

500) Г. председник саопштава да је присуствовао прослави задружног дана. Одбор прима знању.

Са овим је седница закључена.

32. седница Управног Одбора С. П. Д. држане 23. јула 1930. г. у друштвеном думу у Београду.

Билу су присутни г. г. председник М. Миљковић, ппредседник Др. Т. Митровић и чланови: М. Николић, В. Матић, Н. Петровић, Б. Ранковић и А. Рашковић. Председавао председник г. М. Миљковић. Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I 501) Прочитан је и примљен записник 31. седнице Управног Одбора.

II 502) Прочитан је и усвојен записник 29. седнице књижевног одбора.

III Прочитан је записник 29. седнице финансијског одбора, па је одлучено:

503) Да се прими знању да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1000— дин.

504) Да се Медвеђској Подружини продужи рок за исплату дуга до 15. октобра о. г.

505) Да се не може одобрити кредитирање по акту бр. 7856, а да се одобрава по акту бр. 7939.

506) Да се расходују 160— дин. колико је дуговао за Календаре К. Бражњаков, ср. пољопр. референт из Б. Цркве, пошто је дужник умро.

IV Прочитан је записник 29. седнице набављачког одбора, па је одтучено:

507) Да се по понуди бр. 7908, за живанарске потребе не могу вршити рекламе, већ да то може чинити сама фирма путем огласа преко Тежака. Начелно се може примити комисион али да се учини детаљна понуда.

V Прочитан је записник 29. седнице програмског одбора, па је одлучено:

508) Да се предлог Нишке Подружине за помоћ г. Др. Д. Петковићу, препоручи Министарству Пољопривреде.

509) Да се достава Јов. В. против нове Подружине у Планиници, пошаље среском начелству, да кривца узме на одговор.

510) Да се Нижој Пољопр. Школи у Краљеву поклони за учитеље-курзисте 25 брошираних Тежака за 1929. г. као и правила о Пољопр. Књижницама и Читаоницама, да би радили на њиховом оснивању.

611) Да се г. В. Дамјановићу не може дати никаква награда, пошто према прибављеним податцима, нема никакве заслуге за унапређење пољопривреде.

VI Саопштења и предлози.

512) Прочитано је писмо Банске Управе из Новог Сада, којим извештава да одобрава да се изврши утакмица трактора на имању ниже пољопр. школе у Краљеву. Одбор прима знању са захвалношћу.

513) Саслушан је реферат г. В. Матића. члана Управе, да присуствовао помену жртвама на Јадранском Мору. Одбор прима знању.

Са овим је седница закључена .

Виногрдари — вртлари.

Гроздов мољац на лози

лептире, гусјенице, биљне уши, бухе, разне мухе, личинке, јаја и т. д., који нападају лозу, воћке, цвеће и поврће,

убија једини неотрован препарат

Агролин

1 л. се разређује на 100 200 лит. воде, а кошта 50 Дин.

Ако га не добијете у трговинама, захтевајте га од јединог произвођача

ПИРЕТРИН Д. Д.

Загреб, Бранимирова, 43. 4—3

Болним, слабим, нервозним, малаксалим, превремено увенулим

бесплатно шаљем нов начин: „Подмлађивање и лечење организма“, повратак снаге, здравља, радне способности и продужење активног живота. Тражити: Београд, Краља Милана бр. 10., Милош Марковић. 1—1

Оглашујте у „Тежаку“

који се штампа у 10.000 примерака и залази у најнапредније сељачке домове по свима крајевима наше Отаџбине.

Желите ли да се ГИХТА и РЕУМАТИЗМА темељито ослободите?

Реума је страшна и надалеко раширена болест, која не штеди ни богаташа ни сиромаха, она тражи жртве у палати једнако као и у колиби Различити су облици, у којима се болест показује. а највише има болести. које се свакаковим именима називају, међутим то није ништа друго но реуматизам. Час боле кости и зглобови, час отеку чланци, руке и ноге су изобличене, тргање, пробадање у разним деловима тела, па и слабост очију, све су то последице реуме и костобоље,

Као што су различне појаве у којима се болест показује, тако исто су многобројни сви могући и немогућм лекови, медицине, микстуре, масти и т. д.. које се нуђају патећем човечанству. Већина тих средстава не може потпуно излечити, може у најбољем случају на кратко време ублажити бол. То што Вам ми препоручамо, посве је нешкодљиво лековито пиће, које је већ многим болесницима

ПОМОГЛО

Наша кура је изврсна и брзо делује. да предобијемо што више пристаница, одлучили смо, да сваком који нам пише, пошаљемо

ПОТПУНО БЕСПЛАТНО

нашу интересантну и поучну расправу. Ко дакле пати од болова и ко жели да се тих болова брзо, темељито и безопасно ослободи, нека још данас пише на

August Märzke, Berlin — Wilmersdorf,
Bruchsalerstrasse 5. Abt. 78. 1—1

Потребне књиге сваком виноградару:

1. Резидба винограда, упутство за одгајивање правилних облика винове лозе и регулисање родности. 6 дин.

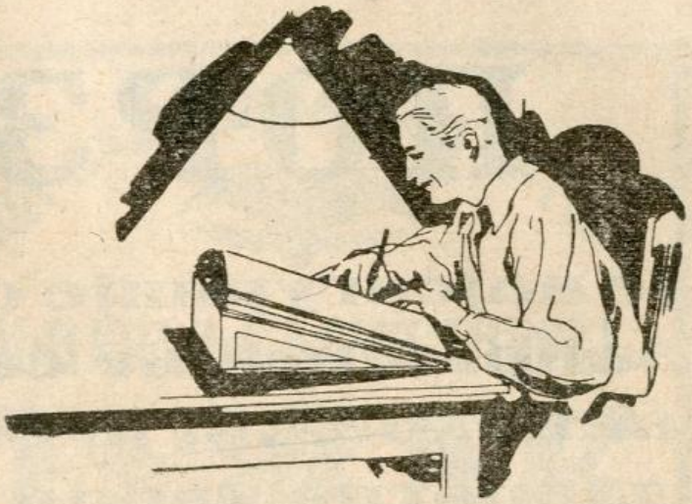
2) Винарство, практично упутство за справљање, негу и лечење вина и свих радова у подруму. 30 динара.

3) Закон о вину и правилник за његово извршење са објашњењима и тумачењима за виноградe и винарске трговце. 15. дин.

Књиге се могу добити код Српског Пољопривредног Друштва и од писца, Божидара Ранковића, начелника Министарства Пољопривреде, по претходној пошиљци новаца.

КАКО МОГУ ВИШЕ ЗАРАДИТИ?

Хиљаде земљорадника стављају себи то питање сваки дан!

Зарада земљопоседника не овиси само о тржним ценама, него у главном от приштедње, коју он код свог пољоделског рада може постигнути.

Има једно **сигурно** средство да се то постигне! То је **Фордсон Трактор.** На стотину хиљада иде број оних земљорадника, којима је Фордсон помогао, а који су сада његови одушевљени другари.

Фордсон штеди новац и време код сваког земљорадничког посла јер он ради

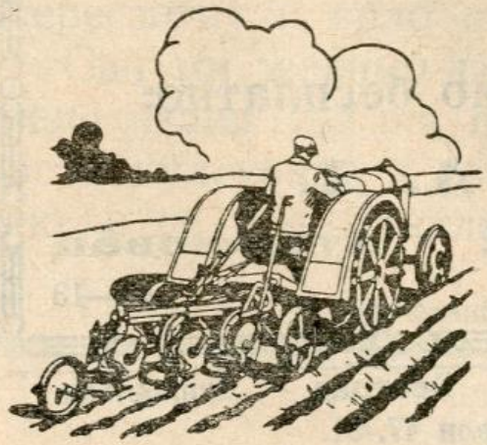
„двоструко у пола цене“

Сваки овлашћени Фордсо н-продавач доказаће врло радо ове чињенице на вашој сопственој земљи

Ц Е Н Е:

Фордсон трактор са блатобранима Дин. 51.200
Фордсон трактор без блатобрана Дин. 49.700

Горње цене вреде код плаћања у готовом, франко места свих препродавалаца у Југославији, а могу се мењати без претходног обавештења.

LINCOLN Ford Fordson

FORD MOTOR COMPANY

ПОРЗОЛ

је најсигурније средство за запрашивање семена пшенице, ражи, јечма, зоби и т. д. против тврде или смрдљиве сњети-главнице, снежне плесњи ражи и пшенице, тврде сњети јечма и т. д

ПОРЗОЛОМ ЗАПРАШЕНО СЕМЕ:

Даје здраву и богату жетву, не убија клијавост семена а појачава пораст биљке.

Употреба лака и јевтина, семе се запраши за 10 минута и може се одмах сејати.

Уштедите семе 15-20%, радну снагу и време, јер није потребно квашење и сушење.

ПОЉОПРИВРЕДНИЦИ! Употребите једино домаће средство ПОРЗОЛ, који је од наших стручњака испробан и препоручен као врло добро средство.

Упутства и цене шаљемо бесплатно:

„БИЉАНА“ А. Д.

Телефон 3-80 БЕОГРАД Душановац

18—13

Штампарија М. Цветковића Београд — Душановац, Војводе Глигора 62. Телефон 47.-31.

Универзитетска библиотека Београд

Ослобођено
реш. Мин. Пошта и Тел. бр. 17306/24. г.
Бр. 20. Београд 15. октобар 1930. год. LVII (57.) год.

За С. П. Друштво власник
претседник, Мирко Миљковић

Одговорни уредник
Др. Тан. Митровић

ДРАГА БРАЋО*)

Као староме вашем познанику и пријатељу, као човеку кога везују врло лепе успомене из прошлости за овај ваш диван и напредан крај, осећам особито задовољство и поносим се што је мени пала у део част, да отворим ову вашу врло разноврсну и врло интересантну и врло поучну изложбу.

Сви ми желимо да поведемо наш народ, а првенствено нашег сељака путем већег напретка и економског и културног и социјалног. Те мисли и те жеље свакако су и потстакле приређивачки одбор да орга-

*) Говор D-r В. Стојковића, начелника Министар. пољопривреде, одржан приликом отварања изложбе у Чачку.

низује ову изложбу, јер су и изложбе један од путева, једно од средстава за постигнуће тога циља, тога напретка.

Ви сте приредили ову изложбу, да би показали шта производите, односно шта је у стању производити ваш крај, да доведете у ближу везу купца и продавца, и да дате потстрека утакмицом међу произвођачима за бољу и савршенију пољопривредну производњу. Али изложбе се приређују и да се изврши преглед свега онога што се постигло у пољској привреди у размаку од једне године до друге и да се анализом појединих изложених предмета укаже на то, и шта се има урадити, па да успех у пољској привреди буде још већи.

Ја сам имао прилике да отворим једну вашу изложбу пре 7 година на овоме истом месту и могу вам одмах рећи, да ова изложба и бројем и каквоћом изложених предмета знатно превазилази ону од пре 7 година, да се другим речима осећа видан напредак у пољској привреди овога краја од онога времена до данас. И то је једна радосна појава, јер сваки напредак у пољској привреди доприноси јачем економском подизању нашег сељака, а тим економским подизањем ствара се снажна и сигурна подлога и за културно и за социјално подизање и села и сеоског народа.

Ваша изложба је веома разноврсна, јер обухвата све гране пољске привреде. Она је верна слика нашег малог поседа овога краја, малог поседа, на коме су све важније гране пољске привреде као што знате заступљене.

Мали посед преовлађује у нашој сељачкој привреди, у нашој народној економији, те је и најснажнији извор економске и финансиске моћи и нашег народа и наше државе. Услед веома ниских цена пољопривредних производа, мали посед запиње у свом развоју, јер не пружа пољопривреднику довољно средстава да испуни троструки задатак: да подмири животне потребе породице; да одговори обавезама

државе; да створи резерве за још напреднију пољску привреду.

Подићи приходе малог поседа и ситног пољопривредника, ето то је један од најважнијих и најактуелнијих проблема пољске привреде, па ако хоћете и целе наше државе.

А ти се приходи морају подићи, јер потребе живота постају све разноврсније и разноврсније, јер култура и цивилизација продире све дубље и дубље у село, јер се и сељачки народ развија и иде напред. Приходи се морају подићи, јер и обавезе према држави у виду разних терета, пореза и намета не могу ићи у назад, јер се и наша држава и њена организација морају развијати, да не би у своме напретку заостала иза других држава Приходи се на малом поседу морају подићи, те да би се не само стари дугови, који тешко притискују сељака, морали враћати, него и да би се створиле извесне уштеде, извесне резерве за нова улагања, за ново уношење средстава и материјала у земљу, не само да би се одржала њена снага, него и да би са повећала њена вредност, да би она постала још продуктивнијом.

Цене пољопривредним производима су пале, па можда ће за неке од њих још и даље падати, јер се пољопривредна производња у свету појачава, те се са данашњим ценама и досадашњом привредом приходи са малог поседа могу само смањити, као што се и смањују. А да би се они могли повећати, тражи се не само да се имају веће количине производа за продају него досада — јер данас треба продати више од три товара пшенице да би се добило онолико новаца колико се пре пет година добивало за један товар, него и да се стварају нови извори из којих ће пољопривредник извлачити нове приходе. Појачање производње по јединици површине с једне стране, увођење нових, односно проширење старих грана пољске привреде, ето то су данас најбоља средства са којима се може појачати приход са малог поседа.

Али кад је реч о повећању пољопривредне производње уопште, мора се обазриво радити.

Данас постоји велики пад цена код жита, јер је и сувише велика производња његова у свету тако, да га потрошња не може да искористи. Потрошња пшенице је опала код неких народа, било што се повећао ниво живота, нарочито у богатијим државама, те се тамо сразмерно више троши месо, млечни производи, воће и поврће него хлеб, било што је огроман број радника — преко 10 милиона незапослен, те се и трошкови на исхрану, па и хлеб, морају смањивати. Површине под житима се повећавају у свету, прекоморска конкуренција јача, а и Русија, која је некада задовољавала скоро половину потребе у пшеници Европе, чини напоре да поново заузме то своје старо место. Ми са повећањем површине под житима, а специјално са пшеницом не треба да идемо даље од онога што већ производимо, јер ће наступити све веће и веће потешкоће за њено уновчавање, већ да управимо наше напоре на друге гране пољопривреде, а поглавито на сточну и воћну производњу.

Уосталом и теренске и климатске прилике и највише вас упућују на развијање сточарства и воћарства те у повећаној сточарској и воћарској производњи треба поглавито да тражите средства за повећање прихода на малом поседу. На нашој интелигенцији лежи задатак, да својим знањем и својим радом и свим могућим средствима пропаганде осветљава пут сељаку за постигнуће тога циља, а на сељаку лежи да примени најбоље и најсавршеније методе рада, те да своје изворе прихода доиста и повећа.

Обилазећи вашу сточарску изложбу мени су пали у очи лепи примерци расплодне стоке разних врста, на чијем размножавању треба радити, јер број изложених примерака није довољан и не показује обиље те врсте стоке у овом крају, а треба радити због тога, што од њега потиче основни материјал и за повећање и за поправку сточарске производње. За повећање сточарске производње, јер бројно стање још није достигло предратни ниво, за поправку сточарске производње, јер је квалитетом наша стока

још далеко заостала иза стоке других земаља, па се и јевтиније него друга продаје.

Обилазећи бечко и прашко тржиште, куда се наши волови у великом броју извозе, приметио сам да су наши волови, из Србије скоро најгори, мршави, неугојени, неугледни, па се и по најјевтинију цену продају. То долази услед тога, што их наш сељак мршаве, тако рећи извучене из плуга износи на вашар, а наш извозник тако купљене волове товари и вози непосредно за Беч и Праг. Наша браћа у Војводини друкчије раде; они купују мршаве волове од вас да их најпре подгоје, па да их онда извезу и продаду. Зашто и наши напреднији пољопривредници не би тако радили, зашто не би претек зрнасте хране, која је сада и иначе тако јевтина, искористили кроз месо и од тога посла гојења сами видели користи у место другог. Нека се учине напори и у том правцу, јер је и то један извор за повећање прихода, те да се не каже да је наш српски пољопривредник најназаднији и да најгору стоку извози у иностранство.

На свиње треба обратити нарочиту пажњу, повећати број и поправити расу, јер се са свињом може понајпре и најбрже повећати приход малог поседа, па чак могу рећи и обогатити сам сељак. Што више свиња у обору, то нека је девиза сваком нашем пољопривреднику овог краја, јер се кроз свињу најбоље искоришћава сточна храна и јер свиња увек пружа могућности доброг уновчавања.

Што више свиња на гојење, нарочито ове године, јер су изгледи за продају добри, у толико пре што ће и амерички довоз масти на европска тржишта због слабије жетве кукуруза у Сједињеним Државама бити свакако слабији, па с тим и тражња дебелих свиња већа.

Што да вам речем о живини. Довољно је да вам поменем да су се претпрошле године, која је била као што знате неповољна, да многе и многе сељачке породице у Хрватској, то су ми причали сама наша браћа Хрвати — једино од јаја одржавали

и своје текуће трошкове покривали, у време (у пролеће) када других прихода на селу није могло бити.

Велике могућности за повећања прихода на малом поседу пружа живина пољопривреднику, јер се јако и обилно извозе и продају у иностранству и жива и заклана живина и јаја и то из године у годиву све више и више. А кад има извоза и кад постоји тражња, што обилнија производња сама се по себи намеће. Сетите се увек да ми на 1 становника имамо само по једно грло и четврт и да се приход малог сеоског поседа који је веома погодан за живинарство може само од већег броја живине појачати.

Али ваш крај је првокласна и Богом дана земља за воћарство и лепи примерци изложеног воћа то најбоље показују. Колико дивних коса, брежуљака, страна и падина има у овоме лепом крају, куда год се окренете и у свима правцима, и у правцу Краљева и у правцу Пожеге и у правцу Гуче и Ивањице и у правцу Љубића и Милановца, тако подесних за гајење свих врста воћа, али које на жалост годинама чекају да их вредна рука засади, да се воћњацима покрију. Јесте, воћњаци су још тако ретки код вас и они се не подижу оном брзином, како данашње потребе и прилике на селу налажу. А у подизању нових воћњака баш и лежи, по славито за овај крај, најснажнији извор повећања прихода малог поседа.

Изгубили смо за последњих 10 година преко 10 милиона шљивових дрвета, па се ипак још врло мало ради на обнови тих пропалих воћњака. Некада смо извозили са Босном преко 6000 вагона сувих шљива, а сада смо пали на 1000 вагона само. Нове шљивике треба журно подизати, јер поред извоза сувих шљива огромне су могућности и за извоз сирових шљива, што вам је ова година и по количини извоза и по високим ценама најбоље показала.

Па и у воћњацима од јабука ви сте још врло сиромашни, јер су они тако ретки у овоме крају, а ви у томе треба да предњачите. Кад вам само кажем да ми у нашој целој држави имамо само 7 милиона јабуко-

вих дрвета и да производимо годишње само по 10—12 кгр. јабука на становника, можете и сами претставити, колико је још мала производња јабука код нас, те да и оних 2—3.000 вагона јабука што извеземо из наше државе, тако рећи од својих уста одвајамо, јер их ми сами колико треба не једемо. Велике су могућности за продају и извоз јабука и нови напори за подизање јабучара у маси морају се учинити и сарадњом бановине и сарадњом пољопривредних организација, а понајпре сарадњом и радом самих пољопривредника за повећање њихових властитих извора прихода.

Шта да кажем о производњи крушака, ораха, лешњика и других врста трговачког воћа. Те су воћке још тако ретке у овоме крају; ви сте у њима још тако сиромашни, а изгледи за њихово уновчавање су тако повољни.

Но при подизању нових воћњака обратите пажњу на сорте, јер као што ћете и сами моћи запазити на овој изложби, њихов је број и врло велики и по квалитету веома разноврсан.

Ви сада имате довољно искуства, које сорте воћа трговина највише тражи и које најбоље плаћа, па се према томе и сами управљајте и подижите своје воћњаке сами од тих сората.

Кад се потрошач навикне на једну сорту воћа, он је највише и тражи и највише за њу плаћа. На свођењу великог броја сората воћа, на уједначавању сората мора се радити, јер се и тим путем могу најбоље повећати приходи од једног воћњака, па према томе и подићи приходи од малог поседа. Не подижите воћњаке са великим бројем сората, него са 2—5 највише али најбољих сората, јер ће се само тако воће моћи паковати у корпице и сандучиће уједначено, па и по много бољој цени уновчавати, а не неупаковано и просуто у вагоне извозити.

Нећу овде ни да говорим о многим споредним ситним гранама, које су још тако неразвијене у овоме крају, за које има тако повољних услова. Ту су пчеларство, које према изложеним примерцима хвата овде

све дубљег и дубљег корена, ту је и градинарство, које је од вајкада било на гласу у овом крају, ту је млекарство, које се све боље и боље организује, ту је и ситна домаћа индустрија: израда буради, сандука, корпи и др. материјала за паковање, која је тек у својим зачецима.

И ето, кад се све те гране радиности на малом поседу развију, не само да неће бити незапослених руку, не само да сељак неће бежати из села у варош, него ће мали посед, односно мали поседник бити у стању да повећа своје приходе, те да у пуној мери одговори оном напред поменутом троструком задатку и онда се може рећи да је и наш мали посед и наш сељак, онако исто напредан као и словеначки сељак, који је у нашој држави, као што и сами знате, најнапреднији.

Отварајући ову изложбу желим да вам она даде потстрека за нове напоре, за нове изградње и за стварање нових извора прихода на вашим поседима и да вам улије нове снаге за још интензивнији, а при том рационалнији рад, јер ћете само тако моћи пребродити тешку пољопривредну кризу која вас притискује.

Живели!

Др. В. Стојковић

Шаљите децу у пољопривредне школе.

У свету постоји интересантна појава, да већина најкултурнијих народа живи баш у таквим пределима, који су сиромашни природним даровима, и обрнуто, да у најбогатијим крајевима од природе живе људи, који су на најнижем степену културе. Помислимо само н. пр. на Норвежане и на Црнце из Конга. — Оскудица учи човека раду, а рад га диже културно. Онај коме је природа дала драговољно све што му треба, нема потребе да ради. Зато је ето природно богаство, или боље речено плодност некога краја, једно од мерила за степен културе. Богаство и степен културе стоје у обрнутом размеру.

И за нас вреди ово. Наша Отаџбина може се у-

бројитн у богатије крајеве света, а наш народ међу културно заосталије народе, наравно уколико се то односи на културу у раду. Али, благодарећи нашем природном богаству, код нас се живи прилично добро, а у ранија времена живело се још и много боље, управо одлично. Познате су још свима нама лепе успомене о златној Србијици, свега пуној као у кошници. Наш народ је раније умео да доведе у добар склад своје потребе с природним богаством своје земље, и зато се живело врло добро.

Данас је друкчије. Срећа нам је вратила слободу нашег целокупног народа. Изграђујемо и уређујемо државу велику, и трудимо се да она буде достојна и равна културним државама запада. Примили смо од културних народа и многе лепе и добре ствари бољег живота, прехране, одевања, образовања и уживања, и нарочито трудимо се да децу своју одгајимо боље него што смо ми били одгајени. Све је то лепо и потребно, али све то стаје много новаца, стаје више, него што ми досадашњим својим начином рада можемо да привредимо. Пореметио се онај добар склад, који је раније постојао између нашег привређивања и наших потреба. Живимо с дефицитом.

Наш сељак сачињава око осамдесет процената нашег народа. Његовим рукама поверена је наша земља, да нам својим радом из ње створи највећи део наших потреба. Његове невеште руке све мање стижу да добро и успешно извршују ову огромну задаћу. Није данас више доста оно, што је било сматрано као обиље у златној Србијици, јер су све потребе, и његове, и државне, данас много веће. Данас се тражи много више, и природа са својим обиљем богаства стоји ту, спремна да нам све да, али не бесплатно. Она од нас захтева свесног рада и много труда, па да позлати дело руку наших. А ми то још не можемо да извршимо, не зато што нећемо, већ што не умемо. Мислим да нећу претерати ако тврдим, да су бар педесет процената наших сељака данас још неписмени у пуном смису те речи, а деведесетдевет проце-

ната да су стручно неспремни, т. ј. људи, који се за свој позив нису стручно спремали ван свога дома, где су свој занат изучили код још мање способног оца или деда. Овако не може да остане. Сељак треба да се стручно образује читањем стручних књига и новина, а његова деца у пољопривредним школама. Шаљите зато децу у пољопривредне школе. Али не шаљите онамо најслабију и најглупавију децу, коју мислите на тај начин да изгурате из дома и задруге, него шаљите најбољу, најснажнију и најпаметнију децу, којој сте наменули да преузму од вас у своје руке старешинство на дому и руковођење бољег газдинства. Што пре учините овако, то боље, то брже ће престати наш живот, чије је обележје дефицит и одрицање од многих ствари, без којих не може да буде културе, задовољства и благостања.

Наше пољопривредне школе добре су. Оне би могле бити и боље, и смемо да се надамо, да ће тако и да буде. Нарочито било би њихово деловање много благотворније, ако би у школу долазила само првокласна деца, којој је намењено, да се по свршеној школи врате у своје домове и тамо раде на својим имањима. У томе се раније много грешило. Примала су се у школе већином сиротињска деца, која по свршеној школи нису имала куда да се врате и да раде на својим имањима, већ су додијавала и данас додијавају властима тражећи ма какву службу. Баш неки дан послао ми је такав један свршен ђак пољопривредне школе молбу, да га узмем за слугу на школском имању. Ово је наравно жалосно, то не сме више да се догоди. У школе треба примати само децу из имућних домова, која имају куда да се врате и где да раде. У школи, чији је директор потписати, ово је главни услов за пријем ђака. Али зато треба родитељи да знају, да је с таквом одабраном децом у школи лако радити и да ће им се деце вратити кућама не само обогаћена корисним знањем и вештином у раду, него и образована и као добри карактери, честити људи и грађани.

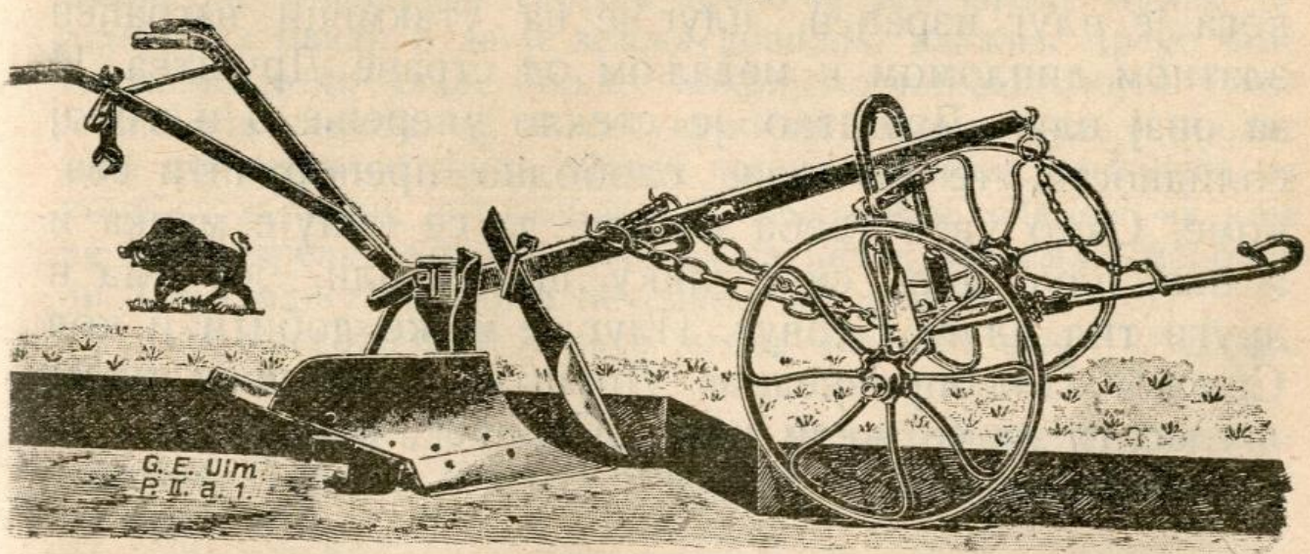
За паметног оволико је доста. Ко трезвено размисли о томе што сам овде написао, тај се неће устручавати, да најбоље своје дете пошаље у пољопривредну школу. Школа имамо у држави доста, и све су оне добре само кад су деца добра.

Коста Поповић
директор Ниже Пољопривредне Школе
у Шапцу.

Добри плугови.

Да би наши пољопривредници били обавештени о плуговима који су се показали као најбољи на међународној утакмици плугова, приређеној прошле године од стране Српског Пољопривредног Друштва, ми смо у 17. броју Тежака од 1. септембра ове године писали о најбољем плугу *„Сава"* ESB5RB, фирме Монајиха. Одмах за овим плугом заузео је заслужено место плуг *„Сервус"* (Servus), марке ESB5, фирме браће Еберхарта из Улма у Немачкој.

Како изгледа у појединостима тај плуг, види се на слици бр. 44 те је потребно уочити све делове, јер има више типова плугова „Сервус. Он се лако може

Сл. 44. Плуг „Сервус", марке ESB5. Сав од кованог челика. С леве стране заштитна марка „Дивљи вепра"

познати прво по заштитној марки дивљег вепра, по називу „Сервус" и по словима ESB5, утиснутим на плужној глави и написаним на гредељу. Али сем тога ваља гледати да је гредељ масиван, такође ланци од ко-

лечки, точкови колечки да су заштићени тулцима, да између точка и осовине не би падала прашина, блато и земља. Плуг је израђен за лакша земљишта, али може добро радити и на тежим. Плуг је тежак 67 кгр. Оре обично до 16 см дубине, али може добро орати и до 20 см дубине. Потребна снага за вучу за обично орање је 2 коња или два вола, а ако се жели већа дубина треба учетворити, јер би за пар волова или коња било тешко. Пробе у раду показале су да плуг лако ради, да врло добро слаже бразду и преврће. Орање на луцериште и ледини, на кукурузишту, стрњишту и репишту показало је, да је за свако орање плуг подешан и да врло добро ради. Оваква подешеност плуга учинила је да су ови плугови најраспрострањенији и јако омиљени, особито за сиромашније сељака, који траже да им плуг разоре ледину, детелиште и остало земљиште. Марка „дивљи вепар“, како наши сељаци кажу, пружа им довољно јемство за каквоћу плуга и солидност његове израде, што се и испитивањем показало на плугу типа „Сервус“, који је учествовао на утакмици.

Због свих поменутих особина и после свестраног испитивања у раду на терену и самог материјала од кога је плуг израђен, плуг је на утакмици награђен златном дипломом и медаљом од стране Друштва. И за овај плуг Друштво је стекло уверење о његовој солидности, те га може слободно препоручити свакоме. Само увек треба пазити да се купује марка и и онај плуг чију смо слику приложили, јер има и други тип плуга Сервус. Плуг се може добити и код Српског Пољопривредног Друштва, само увек треба нагласити да се жели плуг „Сервус“, који је био на утакмици плугова.

Сађење јагода.

Сађење јагода узима маха и код пољопривредника на селу. Јагода је врло рентабилна, нарочито ако се гаји у близини вароши, јер плодови ове биљке не подносе веће тран-

спорте. Цена јагодама је врло висока, нарочито добрим сортама. Први плодови се могу продати по 20—25 дин. по килограму.

Јагоде се саде сада у јесен, од септембра када почну прве јесење кише, па све до првих мразова. С јесени посађене јагоде до зиме учврсте свој корен за земљу и рано у пролеће почињу да цветају. Не треба чекати крај јесени за сађење, јер посађене сувише касно, биљке се довољно не учврсте, мразеви их избацују из земље те тада пропадају.

Уобичајену праксу, да се јагоде саде у пролеће, треба избегавати, јер, и при најбољој нези, те године оне не могу дати скоро никакав принос.

Ко жели да има рентабилан јагодњак, треба ово да зна:

Јагода подноси свако земљиште изузев подводних. Најбоље успева на јаким, плодним и јако ђубревитим земљиштима. Ако тако плодног земљишта немамо, потребно је да парцелу одређену за јагоде обилно пођубримо добро згорелим стајским ђубретом (800-1000 кгр. по ару). По ђубрењу ашовом дубоко земљу прериљати и припремити је за сађење.

Ако се јагоде гаје на мањем простору треба их садити густо у леје. на свакој леји која је широка 120 см. трасирати по четири уздужне браздице на растојању 20 см. у које се посаде јагоде на одстојању 25 см.. Између леја оставља се размак од 50 см.. Ако пак подижемо већи јагодњак јагоде се саде у редове размакнуте 50 см, док у реду размак треба да буде 30 см. Овај начин сађења више се препоручује, јер се јагоде много лакше обрађују него оне посађене на први начин, По извршеном сађењу добро је ако јагоде одмах залијемо, па макар и да је земља довољно влажна. Преко зиме потребно је да младе биљке покријемо танким слојем сухог лишћа или сламом, да их сачувамо од голомразице. У пролће овај покривач се скида После првог прашења земљиште на коме су засађене јагоде покрити исецканом сламом на које ће пасти зрели плодови, који би се иначе на земљи испрљали. Ову радњу нарочито не смемо заборавити.

Од многобројних сората јагода навешћу само неколико најбољих и то:

Dr. Морер, плод крупан, боје загасито црвене, квалитет одличан. Подноси добро и дуже транспорте, биљка бујна и плодна.

Мадам Муто, најкрупнија је јагода. Због своје крупноће назива се и патлицан-јагода. Ову јагоду највише гаје париски баштовани.

Ђенерал Шанзи, Наполен III, Краљ Ђорђе, Блерио, Нобл и т. д.

Овим сортама додати и јагоде месечарке, које и ако

много ситније од напред наведених, имају одличан мирис као и шумске јагоде и преко целога лета цветају. И код ових јагода има многобројно сората, али нећу их помињати да не би читаоце замарао.

На крају напомињем да јагодњак треба сваке друге а најдаље треће године обновити, јер ако их дуже оставимо на једном месту оне брзо дегенеришу.

Миливоје Н. Лолић.

Сточарство.

Гојење живине

Гајење живине код нас је доста распрострањено у свима крајевима наше државе; у последње време се свако интересује и тежи за бољим расама живине. На све стране видимо да се јавља жеља за гајењем бољих раса живине, а нарочито оних, које су крупније, меснате, и које су добре носиље.

Нама овде није намера да пишемо о гајењу живине, о томе је до сада преко Тежака небројено пута писано, те ми овде о томе нећемо говорити, јер немамо потребе, када свако зна да гајење живине даје лепе користи са мало сретстава и труда.

Али и поред тога, ми овде морамо да напоменемо, да је досада врло мало урађено на поправци наше домаће живине, што се дало видети на овогодишњој изложби живине у Београду, коју је приредило Живинарско друштво, да су биле заступљене све стране расе живине, а није било ни једног примерка наше домаће живине поправљене са којом од страних раса или одабирањем.

О томе је дао врло леп суд наш уважени стручњак г. Др. Т. Митровић, доцент Универзитета у „Тежаку“ после живинарске исложбе, где се јасно видело да немамо мелеза, који би нема сумње били врло погодни за наше прилике

Код нас се живина гаји за домаћу потребу, а и за продају, зато и треба имати крупну и меснату живину, јер се она продаје по доброј цени, а за гојење је врло уносна.

Велики део одгајене живине продаје се за месну потрошњу, а и за извоз у суседне државе, а из извештаја нашег извоза, види се да ми имамо врло јак извоз живине и јаја.

Сва живина намењена за продају у земљи, као и за извоз, купује се и продаје на кило; — и онда је боље да се живина прво бар унеколико угоји, па тек онда прода, те ти ме увећа извоз па и доходак.

За гојење живина не треба нарочита стаја нити пак не-

што нарочито што би се морало ради тога подизати, већ само обични кокошарници и боља храна, а нарочито се то може сада, када је цена јечму 50—60 динара, кукурузу у корену — новом од 40—50 дин,, а старом од 90—100 дин. по сто кила; те је боље храну употребити за гојење живине, него продавати онако на пијацу, а живину продавати мршаву по ниској цени и за мале паре.

Да би се читаоци уверили колика је и каква разлика продавати живину мршаву и дебелу, ми ћемо овде изнети два примера који су се десили прошле јесени у В. Плани, приликом продаје живине једној кланици.

Дара М. Поповић из В. Плане као добра домаћица одувек гаји доста свих врста живине на своме трлу у селу, (кокошака, ћурака, гусака, па и пловака), и како стално живи у В. Плани, она сваке године одвоји повећи број кокошака и ћурака, те продаје и подмирује своје кућевне потребе.

Приликом продаје видела је, како понеки сељак за мало живине узме доста пара, јер су му доста мериле, а и боља цена. Као добру домаћицу то је њу интересовало, и она је сазнала да има сељака који своју живину угоје па продају. Она је ово одмах прихватила и прошле јесени одвојила 40 кокошака и 25 комада ћурака и хранила их мало боље но осталу живину и то овако:

Узела је 150 кила кукуруза, и 150 кила јечма и то заједно самлела у јарму као за свиње. Ову јарму топила је у воду и то ујутру по 3—4 кграма, уподне по 2 кгр., пред вече опет 2—3 кгр. дакле дневно од 8—10 кграма. Ово је сипала у мања плитка коританца, одакле је живина јела док је хтела. У близини је било исто тако у кориту довољно воде, те је живини било увек на расположењу хране, воде, паша и слободно кретање по забрану.

После храњења од 32 дана овако на овај начин, Дара је сву ову живину натоварила на кола и отерала на кланицу те продала, и ево шта је добила:

40 кокошију измерило је 108 кгр. × 16 = 1.728 дин.
25 ћурака „ „ 137 „ × 14 = 1.918 дин.
Свега 3.646 дин.

Ако прорачунамо колико је Дара на овоме узгредном послу зарадила, излази ово:

1. 150 кгр. кукуруза у зрну вредело је прошле године, рачунајући по 1 дин. кгр. Дин. 150·—
2. 150 кгр. јечма, рачунајући по 1·50 дин. по кгр. „ 225·—
3. 40 ком. мршавих кокошака, по 20 дин. ком. „ 800·—
4. 25 ком. ћурака по 40 дин. по комаду „ 1000·—

Укупно трошак дин. 2175·—

Дара је примила за продану живину 3.646 дин., а тро-

шак за њу износи 2175 дин., значи да је зарадила 1471 дин. А то опет значи, да је вредна Дара гојењем живине уновчила свој кукуруз по 3 дин. кгр., јечам по 4 дин. по кгр., и да је за њен труд живина платила њој надницу по 13 дин. за време гојења од 32 дана. Ето какву је корист имала Дара од гојења живине.

Њена сестра Каја, удата у селу Ацибеговцу, ту у близини В. Плане, такође је добра домаћица, и она гаји много живине, али њен муж Милан, мало је на своју руку човек, и живи по старом начину и није дозволио да његова жена Каја гоји живину.

Каја пак промућурна жена хтела је да докаже своме мужу, да је боље гојити живину па продавати, него продавати мршаву, јер је то она видела од своје сестре Даре.

И једног дана прошле јесени, некако пред Ваведење, узме од своје живине исти број кокошака и ћурака и однесе у исту кланицу у В. Плану са мужем на продају и ево шта су добили:

40 кокошију мерило је 80 кгр × 14 = 1120 дин.
25 ћурака мерило је $77\frac{1}{2}$ кгр × 12.50 = 968.75 дин.

Свега 2088.75 дин.

Када се њен муж Милан уверио колика је ово разлика, и колико је Дара узела новаца за исти број живине, више 1557.25 динара, те је наплатила свој труд, храну и живину, продавши исти број живнне али више кила и по бољој цени; онда је и Милан његовој Каји дозволио да и она живину прво као и Дара гоји па продаје.

Из ова два примера јасно се види, какве и колике користи имамо од гојења живине. То је прост и врло лак посао кога жене и деца могу обављати, и за који као што рекосмо не треба великих издатака, а гојење траје врло кратко време, највише месец дана.

Сва живина намењена за продају, па била она за потрошњу у земљи или извоз, треба прво бар у неколико да се угоји па изнесе на продају.

Како ће ускоро отпочети куповина живине на велико за извоз, јер наступају јесењи хладни дани, ми налазимо за нужно и потребно, да свакоме скренемо пажњу на ово, да не продаје мршаву живину као што је први пут урадила домаћица Каја и њен муж Милан.

Лепо да се угледа сваки на домаћицу Дару, која свакоме може да служи за поуку и пример.

Енглеска највише, па онда Немачка, Аустрија, Шпанија и Швајцарска су наши велики потрошачи ћурака, па и остале живине, и онда не треба да дозволимо, да у те стране земље иде мршава живина, када смо ми земља земљорадничка, и

имамо свега и свачега да је угојимо, па као такву продајемо, и тиме постижемо двојаке користи, добијемо више новаца и наша живина постиже добар глас, јер купци на страни траже само добро и добро плаћају, и од њих справљају лепа и укусна јела.

Све ово можемо постићи, само више воље и труда.

Маша Тодоровић,
економ.

Ветеринарство.

Кокошија куга

Проузроковач болести кокошије куге (куге пернате живине, птичије куге) јесте заразна материја, која се налази у крви, у измету и носној слузи. Ова врло прилепчива зараза преноси се изметом и носном слузи болесне, као и крвљу и унутарњим органама приклане живине. Убризгавањем (имфовањем) може се болест лако пренети на кокоши, али не на голубе. Заразна материја је врло отпорна противу сушења, трулења и обичних сретстава за убијање заразних клица.

Појава заразе. — Кокошија куга донесена је из Италије у Немачку 1901. године и прво је утврђене на једној изложби пернате живине. Од тада влада у Немачкој као зараза на великом простору, а понекад тако јако, да је морала ући у закон о спречавању сточних зараза. У последњим годинама угињавају у Немачкој 2—4000 кокоши од кокошије куге, док се у последње време ређе појављује.

Знаци болести. — Зараза напада највише искључиво кокоши и сврша обично после 2—4 дана са угинућем (ређе при блажијем току тек после 6—9 дана). Размак од часа уласка заразне клице у тело до појаве знакова болести (инкубација) изгледа да траје 24 часа. Оболеле кокоши добију плаво-црвену кресту, окуње се имају грозницу (43 44°), накостреше перје, поводе се, показују велику дремљивост и угину са појавама одузетости.

При секцији налаз је прилично незнатан, највише постоје само општи знаци тровања крви (излив крви у слузокожама и покожицама, које обавијају унутарње органе, промене у битним ћелијама (паренхиму) великих органа). При одређивању болести по неки полажу велику важност на изливе крви у жљезданом делу желудца, отоку бубрега и већој садржини крви око жуманчевих лоптица.

Одређивање болести (дијагноза). — Кокошија куга разликује се од кокошије колере искључивим обољењем кокоши, непреношењем на голубе, лаганијим током, немањем пролива и невидљивим заразним клицама.

Лечење. — Главна је ствар предохрана (профилакса). (Закон противу зараза). Лековита средства нису позната. Препоручено заштитно цепљење са серумом и осушеном кичменом мождином практично није покушано. Ова се зараза може спречити само ветеринарско полициским мерама, које се у опште слажу са онима које су прописане и за кокошију колеру.

М. И. Илић

За унапређење извоза нашег воћа[1]

Наша радња бави се већ више година извозом сваковрсног свежег воћа за иностранство, поглавито за Немачку, па се надам да ово што будем изнео треба сваки да прими и да настане да препоручене сорте што више размножи.

Код нас се у последње време много подижу виногради, и наш крај, који никад није гајио лозу (руднички округ), сада сади виногради, а чупа шљиве, које су се у великом делу посушиле, али нико нема да му препоручи нити да га упути, какву сорту лозе треба да сади, већ сви ударили да саде црно грожђе од кога се искључиво вино цеди. Ово не важи само за наш крај, већ то исто раде и у Јужној Србији, Далмацији и другим крајевима. Врло мали део калеми лозу за извоз свежег грожђа, можда је од хиљаде један.

Међутим то је огромна погрешка, јер вино нема нигде проћи, све су државе ударile велику царину на вино тако, да се кроз извесан број година виногради неће исп ањивати, јер ће вино бити још јевтиније, уколико га више буде било.

Ја овде хоћу прво да кажем неколико речи о извозу свежег грожђа других држава, па да онда кажем шта би ми требали да радимо.

Италија и Француска увозе у Немачку, Чешку и Аустрију хиљаде вагона свежег грожђа. Грожђе има бело и крупно зрно, нарочито француско, али је киселије од наше смедеревке па нема ону цену као наша смедеревка, мада је крупније зрно. Италија баца огромне количине грожђа на немачке пијаце. Њено грожђе је слатко, али није ништа нарочито, сем што је бело и зрна средње величине, али добрим паковањем и брзим транспортом стиже у добром стању. те тако добро пролази. Шпанија има нарочиту врсту грожђа о којој ја поглавито мислим и да говорим овде, јер и ми имамо такође једну врсту, која је врло слична. Немци то шпанско грожђе зову Дател Вајн, јер личи на урму. Оно је врло тврдо, као шљива крупно и преко целе зиме се извози за

1 Налазимо да је овај чланак врло користан по наше воћаре, па га ради тога радо пуштамо (Ур.)

цео свет. Шпанци га пакују у бурад 35—40 кгр., помешано са трином од плуте или у мале штигне (гајбе) од 8—10 кгр. бруто. Ово грожђе има врло добру цену. Као што рекох и ми имамо тако грожђе, а код нас се зове смедеревски ћилибар (урма) или краљев дренак, а доле у Јужној Србији постоји солунски дренак. То грожђе треба свим силама да настанемо да се што више засади. Поред користи, што би за грожђе увозили суво злато, главну корист црпео би пољопривредник, јер данас 1 кгр грожђа за вино кошта 1.80—2 динара, а међутим 1 кгр грожђа смедеревске урме, рачунам на количине од 1 вагона, стаје кгр 4—5 динара, што је два и по пута више него за обично. Поред тога грожђе краљев дренак (по казивању г. Рад. Стефановића трг. из Чачка, који има виноград од 20.000 чокота краљевог дренка), роди дупло боље него обично, јер му је зрно крупно па и гроздови.

Ово грожђе се у мају месецу доноси чак из Аустралије у Немачку, и издржи пут од 3—4 недеље.

Као што рекох, смедеревски ћилибар препоручујем сваком, да њега само калеми и сади, јер је оно *тврдо*, за извоз одлично. Може да издржи најдуже транспорте, поред тога има крупно зрно, а то се тражи. Жуто је као ћилибар и слатко, а поред свега роди добро и цена му је одлична. Што је најглавније, за такво грожђе ће се увек наћи пијаца и купац за хиљаде вагона.

Сада да кажем неколико речи о јабукама. Код нас се такође почела у последње време много да гаји јабука, али ни ту се не води рачуна о сортама, већ се и даље размножавају само будимка и колачара, међутим, то су две најјевтиније и најмање цењене јабуке у иностранству, јер је будимка доста слатка, а колачаре мало има првокласне робе тако, да нашу колачару употребљују услед тога већим делом за пекмез.

Најбоље сорте, које се у Немачкој плаћају јесу златна парменка и кожара. Те две сорте имају дупло бољу цену од горе поменутих и што је најглавније, оне се без муке продају, докле наше јабуке имају прођу само онда, кад у другим земљама не роде.

Расадник у Чачку (окружни) окалемио је 60.000 будимки, а златне парменке и кожаре ни комада. Време је да надлежни о томе поведу рачуна, а крајње је време дошло да и сами прегнемо на рад у овоме правцу.

Надам се, да ће сваки примити овај захтев наших извозника и страних пијаца, јер у првом реду себи користи. Дакле ја још једном наглашујем: грожђе калемити смедеревски ћилибар а јабуке златну парменку и кожару свуда где могу успевати.

Б. Љ. Марковић

Шумарство.

Нови закон о шумама.

Од 1. јула ове године примењује се нови закон о шумама који важи за целу нашу краљевину. Како је у овоме закону доста што шта новога, што није било у досадањем, од потребе је да читаоце *Тежака* укратко упознамо са његовим прописима у поступку са шумама.

Закон је подељен на седам главних одељака и то: I основне одредбе, II шумарско-полициски прописи, III шумарско привредни прописи, IV унапређење шумарства, VI казнена наређења и VII прелазна наређења.

I *По основним одредбама.*

Шуме на које се овај закон односи јесу државне и недржавне. У прве спадају оне шуме, које по ма којој правној основи припадају држави, као и оне, које ће се још ограничити за државне. У друге долазе све остале као и шуме приватних лица (§ 1—4).

II *По шумарско-полициским прописима.*

1. **Забрана крчења и пустошења и дужност пошумљавања** Шуме које постоје морају се одржати. Без дозволе државне власти не сме се шума крчити ни шумско земљиште одузимати из његове трајне шумске производње (§ 6). Дозволу за крчење и претварање у другу врсту културе шуме и шумског земљишта, ако није веће од 5 хект. даје среска власт, а за веће површине бан (§ 9). Пустошење је шуме забрањено. Шумским земљиштем и шумом не сме се поступати тако, да се оне слаби и онемогућава за производњу шуме на томе месту. Пустошење је шуме дакле такав поступак, којим се шумско земљиште може толико погоршавати и ослабити, да више не буде ни зашто, па ни за саму шуму (§ 11).

Сваки сопственик шуме дужан је извршити пошумљавање сечишта одмах, а најдаље у року од 3 године по извршеној сечи, уколико нема дозволу за крчење ради другог чега. По потреби овај му се рок може продужити за 2 године. Стара непошумљена сечишта мора сопственик пошумити у року од 5 година по ступању у живот овога закона. Бан може продужити овај рок још за 5 година (§ 12). Пошумљавање се разуме сејањем и сађењем, а не подизање шумарице изданцима.

Надлежна управна власт наређује пошумљавање, а по потреби и начин као и рок пошумљавања, и то: 1) за крчевину без дозволе; 2) за одобрену а неизвршену крчевину у одређеном року; 3) за шумско земљиште на ком је извршено пустошење шуме; 4) за необрасле површине апсолутно шумских тла; 5) за паљевине; 6) за испасишта непотребна, као и за планинске пашњаке где је то потребно (§ 13). Тако ће поступити и на случај да сопственик шуме не поступи по пропи-

сима напред реченим у § 12. Напослетку ако не изврши у одређеном року, управна власт дужна је то пошумљавање извршити на његову штету. За обезбеду трошкова за то, може узети од њега потребну кауцију по одобрењу бана (§ 14)

2. **Заштитне шуме.** — Управна власт може прогласити неке шуме за *стално заштитне* а неке за *привремено заштитне* и прописати ванредно поступање са њима (§ 15). — *Стално заштитне* су оне шуме: 1) које штите земљиште од одроњења, клизања и спирања, а налазе се на стрменима, на обалама вода или на летећем песку; 2) које заштићују врела, спречавају нагло отицање воде и тиме заштићују од поплаве и усова (лавина) и 3) које су на високим планинским положајима (§ 16). *Привремено заштитне* шуме су оне, које штите лековите воде и климатска ваздушна лечилишта (§ 17).

Проглашавање ш ма за *стално заштитне* врши се по службеној дужности или на тражење сопственика шуме, а за *привремено заштитне* само на тражење заинтересованих. И прво и друго проглашавање врши бан (§ 18 и 19). У овим шумама забрањена је чиста сеча изузев ситне багремове шуме. За ове шуме заштитнице Министар шума пропису е потребна ограничења и за сопственика и за уживаоца каквих права службености у њима. Оне могу бити ослобођене пореза сасвим или који део (§ 20 -24).

3. Заштита шума од ветра, инсеката и заразних болести Сваки је дужан пазити да сечом своје шуме не изложи суседну шуму штетном утицају ветра, У том циљу власт му може наредити одржавање заштитног појаса у ширини за двоструку висину угрожених стабала (§ 28). На случај појављених инсеката или заразних болести у шуми, сопственици су дужни одмах предузети све мере да ту опасност спрече и о томе известе надлежну власт, која ће се и сама уверити и наредити што буде потребно за то. Трошкове око тога сносе они сами. Министарство шума помагаће их. Према потреби могу се те шуме ослободити и пореза (§ 29).

4. **Паша и жирење.** Паша и жирење стоке може се допустити само у местима на којима то неће бити од штете по подмладак и гајење шуме (§ 30). Забрањује се пуштати већи број стоке но што то ума, с обзиром на њено одржавање може да поднесе према месту на коме је (§ 31 . Међутим сасвим је забрањено пуштати је на забрањена места ради пошумљавања. Ова места сопственик је дужан обележити каквим знацима. Забрана престаје чим престане и потреба за то (§ 32). Стока не сме бити без надзора и заједничког пастира. Ако мора ноћивати у шуми затвараће се у торове. Сопственик шуме има право одредити и тражити да паша или жирење буде одвојено према врсти стоке. Присту

стоке у шуму за пашу, жирење и појила дозвољен је само одређеним путевима за то. Време трајања паше и жирења прописује бан (§ 34 и 35).

Спорове о паши и жирењу расправља надлежна среска власт по прописима овога закона (§ 37).

5. **Шушањ и маховина.** Скупљање шушња и маховине где је ово потребно, допушта се само дрвеним грабљама и тако да се тиме не скида и земља и не штети шумски подмладак. На истом месту ово се може понављати после најмање три године. А на местима намењеним нарочито за подмлађивање ово се забрањује сасвим (§ 38).

6. **Лисник.** Кресање лисника допушта се према потреби и могућности. У шумама, где се ово редовно врши, мора бити потребног реда. Несме се превршивати ни поткресавати више од половине крошње. Не допушта се кресање остављених семењака на сечишту, ни стабала испод којих се сабира шушањ (§ 9)

7. **Шумски пожари.** Ложење ватре у шуми забрањењо је. Међутим онима, који се у шуми послом баве, ово се допушта уз велику опрезност и на одређеним местима. Но за сушна времена и њима то власт може забранити и сваком другоме па и даље ван шуме, према потреби. Где кроз шуме пролазе железнице мора се оставити појас сигурности најмање 4 метра. Локомотиве морају се често чистити и осигурати направама за хватање искара. Чувари шума, органи јавне безбедности и жандарми имају и дужност и право да се о томе овда онда уверę (§ 40). Министар шума са Министром саобраћаја прописаће све потребне мере опрезности овим путем од пожара (§ 41).

Ко спази неугашену ватру у шуми, на крају или близу шуме, дужан је угасити је. И ко примети да шума гори дужан је по могућству угасити пожар, у противном одмах известити прве успутне становнике, или ма коју било власт најближу (§ 42). Шумарско особље, општинске или сеоске старешине, жандармериске станице, или власник шуме, сазнавши за пожар, дужни су одмах позвати све способне становнике најближег маста за гашење пожара (§ 43). Ако га позвани не би могли сами угасити дужне су остале суседне општине притећи у помоћ (§ 45).

За све штете пожара одговоран је кривац. Ако су га узроковали пастири или најмљени радници. онда су за штету и трошкове гашења одговорни солидарно и они и њихови господари (§ 46 и 47),

III По шумарско привредним прописима

а) **За државне** шуме. Господарање у државним шумама мора бити по начелу њихове трајности, а по могућству и што

већих и трајних прихода (§ 49). — Производи из државних шума продају се лицитацијом. Изузетно могу се издавати по такси и бесплатно. По такси дају се:

1) Дрва за огрев школа, државних и самоуправних надлештава и установа; за огрев земљорадничких домова, који не могу да се подмире с друге стране; и за огрев планинских и туристичких друштава на склоништима у државним шумама или близу ових.

2) Грађа државним и самоуправним надлештвима за мостове, утврђења друмова и регулацију вода; општинама и селима за градњу и оправку школа, цркава општинских домова и грађевина за културне потребе у близини државних шума, ако ово врше у сопственој режији; за туристичке и планинске куће у државној шуми или ближе ове; и грађа за сеоске домове и др. домаће зграде, за млинове и сушнице, као и притке виноградарске, дуванске и др. мотке у пољопривреди, ако се овим не могу подмирити с друге стране.

3) Дрво потребно сеоским занатлијама са мајсторским правом, који од тога живе; земљорадницима, који се узгред баве израдом пољских справа, алата и разног дрвеног покућанства; па и дрва ћумурџијама за жежење ћумура (§ 52).

Бесплатно се издају дрва и то:

Прво. Сиромашним земљорадницима, који плаћају мање од 50 дин. целокупног пореза са свима прирезима, за исте потребе из § 52.

Друго За градњу капела, цркава, споменика, ограда гробља, и за обнову крстова на свим ратничким гробљама и гробовима; и

Треће. За огрев шумарском стручном особљу и за грађу и огрев шумарских надлештава.

Одобрена дрва по такси и бесплатно, не смеју се продати ни на што друго употребити, мимо оно зашто су и одобрена (§ 53).

б) **За шуме под нарочитим државним надзором.** Под овим надзором стоје ове шуме: 1) *недржавне* које су у државној управи; 2) шуме *самоуправних тела;* 3) *заштитне шуме;* 4) *закладне* (фондовске); 5) *црквених великодостојника, манастирске, вакуфске, надорбинске* (жупне и парохијске); 6) *племенске, сеоске, имовних општина, земљишних заједница* и сличних корпорација; и 7) *шуме* које су *оптерећене елужбеностима* паше и дрварења, а не стоје у државној управи (§ 56).

Господарење у свима овим шумама има се, као и у државним, вршити по начелу строге трајности. У том циљу власник шуме дужан је да поднесе *план* (основу) шумског господарства, Ове *планове* могу израђивати о трошку вла-

сника шумарски стручњаци оспособљени за то, а одобрава их бан. Ако шума није већа од 300 хект. обрасле површине, или ако је једноставних господарских прилика, може се наредити израда *привредних програма* за 10 година, или само *инвентарисање шуме* са сечним редом. И ово одобрава бан. Ако се за 6 месеци не одобри *план* или *програм*, или не затражи измене и допуне, сматра се да је одобрен. Уз привредне планове или програме закон предвиђа још и *дрвосечне* и *узгојне предлоге*, које тако исто израђују шумарски стручњаци (§ 57—61).

Сви власници ових шума од кад овај закон ступи на снагу, за 5 година дужни су поднети *привредне планове* односно програме на одобрење. Ако би они пре тога газдовали нерационално, или би је искоришћавали без одобреног *дрвосечног и узгојног предлога*, надлежна им власт може забранити сваку сечу у тим шумама. Ако који од њих у одређеном року не поднесе привредни план или програм, или не учини наређене му измене, власт може наредити да се то на његов трошак изврши. — Прописи одобреног привредног плана или програма строго су обавезни, и само по надлежној дозволи може се од њих отступити. Ако би сопственик два пута противно поступио у року од две године, може му се шума узети у привремену државну управу, али не више од 5 година (§ 63 - 65).

в) **За шуме оптерећене службеностима.** Са шумама оптерећеним службеностима испаше или дрварења господариће се по начелу строге трајности а на основу привредних планова. За државне шуме с овим теретима обавезно је упозорити заинтересоване са привредним планом. Службености не могу спречавати власника шуме ни у трајном господарењу ни у промени врсте дрвета, ни у начину узгоја. Шта више обим службености може се за неко време и сасвим обуставити, ако би дошло у питање трајност господарења са шумом (§ 67—69).

г) **За приватне шуме.** Приватна лица могу своје шуме слободно искоришћавати придржавајући се прописа овога закона. У оправданим случајевима важних јавних интереса може се и за ове шуме прописати газдовање по начелу строге трајности. Одредбе о предлагању привредног плана или програма (§ 63) важе и за приватне шуме али само веће од 300 хект. Но за шуме на кршу и мањих површина може ово исто важити, по предвогу бана (§ 74).

Све чисте сече у приватним шумама треба пријављивати среској власти, осим оних које се врше по одобреном привредном плану (§ 75).

J. Јекић.

Питања и одговори.

Питање „Пошто се бавим живинарством и имам приличан број јаја, а садање су цене јаја сувише слабе, хтео би их задржати за бољу зимску пијацу Досада сам их чувао у оцеђеној кречној води... Молим уредништво „Тежака, да ми у идућем броју одговори, којим је начином најбоље јаја сачувати од квара и испаравања".

Ст. П. Бајић,
из Власотинаца.

Одговор: За сада је најбољи начин конзервисања јаја у *воденом стаклу*. Јаја, тако конзервисана, задржавају и после шест месеци сву своју тежину и свежину, добра су за барење и мешење и немају никакву нарочиту воњу.

Водено се стакло („васерглас") добија у дрогеријама, апотекама и трговинама (нпр. код Изиса — у Београду) и стаје 6—10 дин. литар, а треба да буде густине бар 1,260. Један литар воденог стакла ваља разблажити са девет делова куване и процеђене воде, па ће се добити десет литара раствора за конзервисање, што је довољно за 150 јаја. Јаја се наређају у какво чисто буре, ћуп, стаклени суд и т. сл. и прелију горњим раствором, да потпуно огрезну и у раствору остају све до употребе, у каквом сувом и хладовитом подруму. Важно је да се конзервишу само *свежа* јаја.

Опширније о овом начину конзервисања јаја наћи ћете у пољопривредном календару за 1929. годину, на страни 54 и 55. Тај календар може се добити код Српског пољопривредног друштва у Београду (Немањина ул. бр. 11).

А. Г. Јовановић

Питање: Из чланка г. Спремића, штампаног у бр. 9 Тежака од ове године „Да ли треба калемити шљиву кад и на који начин", види се да он препоручује калемљење само садница, произведених из изданака и коштица, а никако калемљење на џанарици, пошто је то вели други начин производње. Потпуно се слажем са г. Спремићем у овом погледу, али једино ме чуди, да не препоручује и џанарику. С тога молим за одговор преко Тежака, зашто он не препоручује џанарику за подлогу, пошто ја сматрам исту као најбољу за данас.

М. Пудић,
из Дервенте.

Одговор: Код нас је, био и биће и у будуће најраспрострањенији начин производње шљива из изданака, којим се бави велики број самих одгајивача. Да би се пак производња на овај начин што боље изводила и од исте добили што

боље и способније саднице, то сам у чланку: „Обнова шљивара“, штампаном у 3. бр. Тежака за ову годину, изнео укратко пут и начин те производње. А у чланку: „Да ли треба калемити шљиву кад и на који начин“, штампаном у Тежаку бр. 9. изнео сам потребу и разлоге калемљења произведених садница из изданака и коштица. О калемљењу на џанарици, коју ви сматрате као најбољу, нисам говорио не зато што сам њен противник, но зато што о томе начину производње није било речи. Да заиста нисам противник џанарике као подлоге, то знају већина редовних читалаца Тежака, као и прилична већина слушалаца мога предавања о џанарици преко радиа. Да не би пак то своје мишљење и овде понављао, лепо вас молим потражите и прочитајте чланак штампан у Тежаку бр. 50., 51. и 52. за 1924. г. под насловом. Једна анкета о калемљењу шљива на џанарици и чланак: „Избор саднице шљиве“, у бр. 18. Тежака за 1929. г. Из ових чланака не само што ћете сазнати какво је моје мишљење о џанарици, но ћете сазнати и о разлозима таквог мишљења.

Д. Ј. Спремић

Питање: Свршио сам нижу пољопривредну школу у Ади (Бачка), имања свога немам, а у државну службу не могу бити примљен, јер немам довољно школских квалификација за исту. Молим Друштво, да ме преко свога листа „Тежака„ обавести, на који би начин могао себи будућност осигурати честитим радом.

Јаћим Гроздановић
из Шобота

Одговор: Погрешно је уопште упућивати младиће, да уче нижу пољопривредну школу, који немају свога имања, а притом не располажу новчаним сретствима за даље школовање у некој од средњих пољопривредних школа.

За младиће, као у горе наведеном случају, може се препоручити, да допуне своје стручно образовање тиме, што би свршили још и један специјалан практичан курс из неке од пољопривредних грана као: млекарски, винарски, живинарски, ланарски, изради шпиритуса, скроба и шећера, даље повртарски, паркарско-цвећарски. и напослетку за особиту је препоруку задругарски курс. На овим ће се курсевима тако лепо стручно усавршити, да постају прави мајстори свога посла и тако успособљени могу успешно радити и евентуално руковати једним таквим специјалним предузећем.

На овај начин стручном спремом снабдевени младићи, могу лако наћи посла у приватним предузећима, где се не плаћа толико по квалификацијама колико према способности у успешном раду у предузећу. *М. Дуњић*

Сунчана Далмација домовина је чедне биљке бухача, која је под називом Pyrethrum Dalmaticum од давних стољећа на свјетском гласу као најбоље наравно средство за тамањење сваковрсне гамади. До 1,900.000 кг. годишње извози се те биљке у иностранство, где се меље те прерађује у прашак или распушта у текућинама те онда под најразличитијим називима служе човечанству као непроцењиво сретство проти једнога од највећих његових непријатеља и преносиоца зараза, т. ј. разноврсне гамади. Тако чувени је наш домаћи бухач, да су га за последњих двадесет година прошлог стољећа чак и пресадили у Јапан, те на француску средоземску обалу, но сви су се научњаци сложили у томе, да наш домаћи самоникли бухач престиже својом јакошћу сву своју полубраћу, пресађену под туђе сунце и на туђе обале. Наше домаће подузеће Пиретрин д. д. израђује прави далматински прашак против гамади познат под именом „Далматин", те „Пиретрин" текућину за тамањење муха, стјеница, буха, жохара, мрава итд. и на концу „Арголин", потпуно поуздано средство против свих врсти штеточина на биљу, дрвећу, лози итд. Сви су ови препарати снажни, дјелотворни, нешкодљиви по људе, ванредно пријатног мириса. Из ових разлога препоручамо свим нашим цијењ. читатељима производе нашег домаћег подузећа „Пиретрин" д. д., Загреб, Браниминова 43.

Сточари!

Ако желите да одржите стоку у потпуној снази и здрављу, да вам млада стока брже и боље расте, да се стока намењена за храњење брже и боље гоји, потребно је да додате храни намењеној стоци и ПЕК-Д витамина, као што то чине сточари у напреднијим земљама.

Са малим издатком користите сами себи, ако у спремљену храну за стоку додате малу количину Пека.

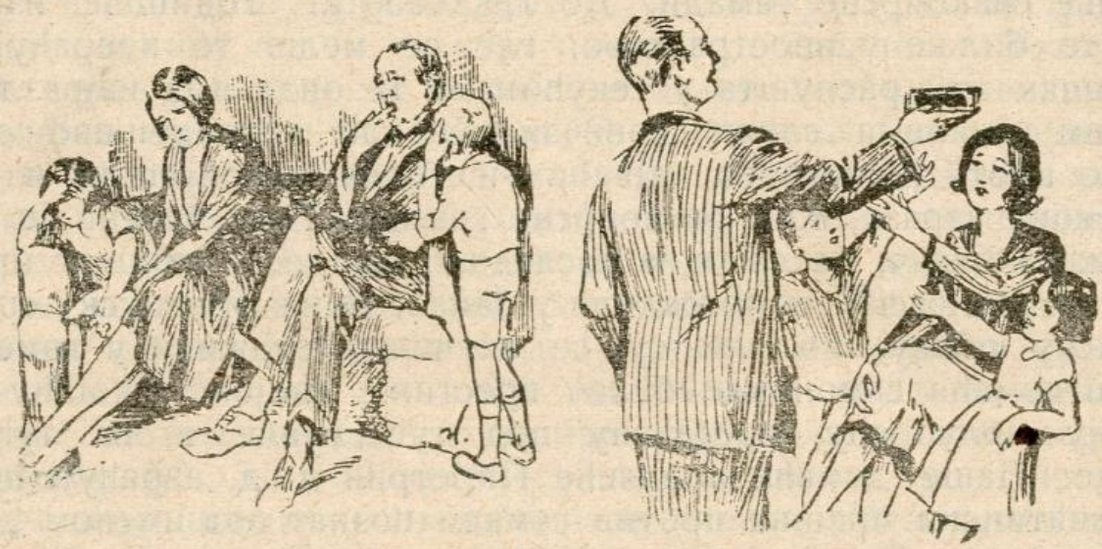
Пек се може добити код Српског Пољопривредног Друштва.

Тражите упутства и цене

„БИЉАНА" А. Д.
Београд Поштански фах 423.

3—1

Пре употребе **После употребе**

Права утеха за болесне

јест моје управо изашло разјашњење! У истом се објашњавају многогодишња искуства о разлозима, постанку и лечењу живчаних болести. Ово еванђеље здравља шаљемо свакоме, ко га писмено затражи од доње адресе. Хиљаде захвалница ненадмашиво доказују једини успех неуморног савесног истраживања за добробит патничког човечанства. Ко припада

великој чети живчано болесних,

ко трпи од растресености, тескобе, ослабљења памћења, нервозне главобоље, бесанице, желудчаних сметња, превелике осетљивости, болова у зглобовима, опћенити или делимичне телесне слабости или од других безбројни појава,

мора да затражи моју књижицу утехе!

Ко ју пажљиво прочита, доћи ће до утешљивог уверења, да постоји једноставан пут до здравља и животне радости!
Не чекајте и пишите још данас!

Ernst Pasternack, Berlin, S. O.
Michaelkirchplatz Nr. 13 Abt. 352

1—1

Ново, потребно сваком пољопривреднику!

„Сило и Силажа“, практично упутство за успешно конзервирање сваке зелене пиће у сочном стању за храњење стоке у току зиме или целе године, од проф. *Ј. Вукичевића*, директора пољопр. школе у пенз., Кленовник, п. Иванец. *Цена 15.— дин.* — Поручује се код *Српског Пољопривредног Друштва — Београд, Немањина ул. број 11.*

3—10

ВИ ДОБРО ПОЧИЊЕТЕ

ако овогодишњи јесењи рад свршите Фордсон трактором. С тим добивате велике шансе на добру жетву идуће године. Са тиме почињете и своју економију постављати на здраву базу. Сваки посао на Вашем добру било то орање, култивирање, косидба, дрљање, вршидба, итд. свршава Фордсон трактор брзо и савршено. Тиме се донекле ослобађате утецаја времена. При томе штедите велики део издатака које сте имали раније код рада са стоком. Набавком Фордсона уштедили сте те можете набавити корисна говеда и тиме повећати свој приход. Преко зиме ће Вам Фордсон вући дрва, резати и уопште дати снагу за сав потребан рад.

Стална спрема за помоћ, беспрекидан рад и економичност ће Вам убрзо направити Фордсона неопходно потребитим.

Вама ће најближи Фордсон трговци те чињенице безобвезатно и бесплатно доказати на Вашем имању.

Нека побољшања новог Фордсона

Мотор: јачи, са лакоћом вуче тробразди плуг, погон петролеумом.

Мазање: побољшано додатком филтера.

Паљење: побољшано употребом Бош магнета високог напона са импулзиум-лунгом.

Кочнице: јаче услед повећаног броја кочних плоха.

Хлађење: побољшано додатком пумпе за воду са погоном на ланц.

Управљање: карочито појачано.

Чкотац склопка: употпуњен.

Федери: шпирални федер спреда.

Наше нове веома снижене цене:

Фордсон трактор са блатобранима	Дин. 48.000·—
Фордсон трактор без блатобрана	Дин. 46.600·—

Горње цене вреде код плаћања у готовом, франко њеста сва препродавања у Југославији, а могу се мењати без предходног обавештења.

LINCOLN Ford Fordson

FORD MOTOR COMPANY

Браду код дама и непожељне длаке под пазухом, на рукама и ногама одстрањују се брзо помоћу Цито-куре. Ове длаке неугодно упадају у очи, нарочито ако су на лицу односно на ногама, које су покрите само танким провирним чарапама, па сте могуће већ често ради тога дошли у неприлику. Цито одстрањује радикално и за увек сваки непожељни раст длака у неколико часака, зајамчено без боли и опасности. Г-ђа Т. пише: „Срећном се осећам, одкада је Цито уништио корене непожељних длака". Такођер и господа могу да се њиме служе. Брије без сапуна, без ножа, без апарата. Цена Дин. 12·—, 3 боце Дин 25·— Dr. Nic. Kemény, Košice, D. Postfach 12/M 18, Čehoslovačka.

Пуне груди, лепе вадле

лепо заобличене, пристале, прикрасне дражи развија код дама сваког доба по лекарима препоручени: „Идеал Микстуре". Доводи брзо неразвијене, мршаве груди до најлепшег цвата, развоја и учвршћења. Већ после 4-недељне употребе следује замамљива напетост и заобличеност, што доказују и многобројне захвалнице. Мршави облик врата прелази у лепу хармонично заоблену линију. Нестаје истакнутост костију. Танке вадле видљиво јача Идеал. Гаранција: враћа се новац у случају неуспеха. Цена Дин. 12·—, 3 боце Дин. 24·—, Dr. Nic. Kemény, Košice, B. Postfach 12/B 18. Čehoslovačka.

Имам на продају већу количину ужиљених калема од свих врста грожђа првог квалитета. Продаја по најповољнијој цени.

Милош Трипковић
привредник из Велике Дренове-Трстеник 1—1

Угледна економија и виноградарство Петра Ј. Миовића у Шт Иљу код Марибора **имаде на продају крмачице оплемењених немачких свиња.** Цена дин. 25 по кг. сувише паковање и подвоз. 1—1

Нема више ћелавости!

Бујна коса, густи бркови!

Много хиљада дама и господе, сваког доба захваљују свој бујни раст косе лекарски препорученом „Тило"-флуиду. „Тило" одстрањује прхут, прећи испад косе, прерано седење, ломљење и цепљење косе, оживи и освежи тло косе и проузрокује брзо и бујно раст, тако да она после кратког времена достигне двоструку дужину. „Моја коса постала је после четверократне употребе Вашег „Тило"-флуида за окрепљење косе три пута тако дуга", пише госпођа Т, Цена Дин. 16—, 3 стакленца Дин 34·—, 6 стакленца Д. 55. **Dr. Nic. Kemény, Košice, Postfach 12/N 18, Čehoslovačka.**

Виноградари — вртлари.

Гроздов мољац на лози

лептире, гусјенице, биљне уши, бухе, разне мухе, личинке, јаја и т. д., који нападају лозу, воћке, цвеће и поврће,

убија једини неотрован препарат

Агролин

1 л. се разређује на 100 200 лит. воде, а кошта 50 Дин.

Ако га не добијете у трговинама, захтевајте га од јединог произвођача

ПИРЕТРИН Д. Д.

Загреб, Бранимирова, 43. 4—4

Дивни увојци!

Безгранично трајни код влажног времена или знојa, постизавају даме и господа без рудила (брењшере) са Хелаесенциом за коврчавост. Такође се и најлепши бубикопф улепшава, јер постаје свака ондулација сувишна. Велика приштеда на новцу и времену. Утиче повољно на раст косе. Ваш одраз у огледалу усхитиће Вас. Одмах после употребе настаје множина ондулираних увојака, прекрасне фризуре. Многобројне захвалнице. Нарочито хвале ову крему позоришне уметнице. Цена Дин. 12·—, 3 боце Дин 25·—, 6 боца дин. 40·—. Dr. Nic. Kemény, Košice H., Postfach 12/218, Čehoslovačka

Подмлађивање за 24 сата

постигла је г-ђа Dr. A. у Прагу како сведочи захвалница: „10 лончића Ерос Креме, што сам их код Вас набавила, морала сам уступити својим познаницама. Моје је лице добра реклама за Вашу крему, јер упркос мојих 49 година лепа сам и млада". Ерос-Крема одстрањује брзо и сигурно сујединце, пришТеве, наборе, јетренасте пеге, црвенило носа, жуте и смеђе мрље,

СУНЧАНЕ ПЕГЕ.

Гаранција: новац се враћа, ако нема успеха. Цена 12·— дин., 3 лончића дин. 25·—, 6 лончића дин. 40·—. Dr. Nic. Kemény, Košice, C, Postfach 12/E 18, Čehoslovačka.

Потребне књиге сваком виноградару: 6—5

1. Резидба винограда, упутство за одгајивање правилних облика винове лозе и регулисање родности. 6 дин.

2) Винарство, практично упутство за справљање, негу и лечење вина и свих радова у подруму. 30 динара.

3) Закон о вину и правилник за његово извршење са објашњењима и тумачењима за виноградe и винарске трговце. 15 дин.

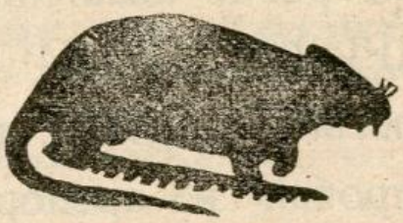
Књиге се могу добити код Српског Пољопривредног Друштва и од писца, Божидара Ранковића, начелника Министарства Пољопривреде, по претходној пошиљци новаца.

1000 — динара

плаћам Вам, ако нећете у року од 3 дана Ваше курје очи, брадавице, тврде кожице, израслине одстранити са „Риа-Балзам", који је лекарски препоручен, и то без бола и опасности, без ножа и без икакве упале. Госп. шумарски саветник Л. пише: „18 год. боловао сам од курјих очију, свака ципела и сваки корак проузроковао ми је муке. „Риабалзам" одстранио је моје курје очи заједно са кореном". Слично пишу држ. лекар Др. Боденштајн и грофица Цепелин. Цена 8·— дин. заједно са писмом гаранције, 3 лончића дин. 15·— Dr. Nic. Kemény, Košice, Postfach 12/R 18, Čehoslovačka.

Пацови

Према службеној статистици прождеру 50 пацова или 500 мишева онолико, колико три јака теретна коња, и увуку осим тога још узрочнике болести у Ваш стан. Убијач-пацова уништује у 3 сата све пацове и мишеве са леглом, а при томе је нешкодљив за људе и домаће животиње. „Нашао сам 78 мртвих пацова, пошаљите 15 кутија за 3 суседа", пише Г. поседник. 100% зајамчено, иначе се новац враћа. Цена дин. 12·—, 3 кутије дин. 24·—

Dr. Nic. Kemény, Košice, A, Postfach 12/P 18., Čehoslovačka.

ПОРЗОЛ

је најсигурније средство за запрашивање семена пшенице, ражи, јечма, зоби и т. д. против тврде или смрдљиве сњети-главнице, снежне плесњи ражи и пшенице, тврде сњети јечма и т. д

ПОРЗОЛОМ ЗАПРАШЕНО СЕМЕ:

Даје здраву и богату жетву, не убија клијавост семена а појачава пораст биљке.

Употреба лака и јевтина, семе се запраши за 10 минута и може се одмах сејати.

Уштедите семе 15-20%, радну снагу и време, јер није потребно квашење и сушење.

ПОЉОПРИВРЕДНИЦИ! Употребите једино домаће средство ПОРЗОЛ, који је од наших стручњака испробан и препоручен као врло добро средство.

Упутства и цене шаљемо бесплатно:

„БИЉАНА“ А. Д.

Телефон 3-80 БЕОГРАД Душановац

18—14

Штампарија М. Цветковића Београд — Душановац, Војводе Глигора 62. Телефон 47.-31.

Универзитетска Библиотека
Београд

Ослобођено поштарине
реш. Мин. Пошта и Тел. бр. 17306/24. г.

Бр. 21. Београд 1. новембар 1930. год. LVII (57.) год.

За С. П. Друштво власник
претседник, **Мирко Миљковић**

Одговорни уредник
Др. Тан. Митровић

Српско Пољопривредно Друштво прославиће 12. новембра ов. год. своје Крсно Име СВ. КРАЉА МИЛУТИНА, у своме дому у Немањиној ул. бр. 11. Водоосвећење и сечење славског колача извршиће се у 9 и по час.

Позивају се сви чланови Друштва и Подружина као и пријатељи пољопривреде, да посете Славу.

Примање гостију трајаће до 13 часова.

Гладишевина (Ononis spinosa L).

Биљка овога шиба не истиче се много. Низак је шибић и неугледан; на посној земљи је више по-

легао по земљи, на пескуши, па и чистом песку, усправљен је шиб и до 1,50 м. висок. Корен тера необично дубоко, право наниже. — *Трновит* је, са врло оштрим и танким трнићима, и до 1—1,5 центиметара дугачким, због чега га ни стока неће да брсти, те се сматра као коров. — *Лишће* је у гладишевине позитније, овално, глатко, мекано, на врло кратким петељкама; доње је троперо и са ситно рецкастим ободом, а горње је једноперо.

Цвеће је у гладишевине покрупније, лептирастог облика, бледо ружичасте боје. Гладиш цвета раних година већ од половине априла, све до септембра, а повољних година и у септембру, па и у октобру. О сушном времену у септембру притаји се, па чим падне киша опед стане весело цветати. На нешто влажнијој земљи цвета беспрестанка, те спада у ред *увекцветних наших шибова*.

Медоносност је овог цвећа знатна, због чега га пчеле радо походе, те збирају с њега како нектар тако и цветни прах од пролећа до јесени. Врло се лепо може посматрати на њему, како пчеле и сисаљком сисају нектар, а у исто време и двема средњим ножицама брзо, брзо крећу низ своја бедра преко цветних прашница, пошто је пчела пре тога на неки начин раздвојила, олако у дну срасле прашне кончиће и углавила свој труп између њих тако, да јој дођу једни прашни кончићи с једне стране бедара а други с друге. Тако сатерује пчела прах цветни управо на лопатице двеју стражњих ногу, и ту га налепљује на већ раније отпочете куглице цветнога праха. Овај сам пчелији рад посматрао у Матарушкој Бањи, 1929. године, свакодневно у подне, о сунчаним данима.

Пореклом је овај шибић из Балкана и југозападне Европе, а од части и из Алџира. Код нас је аклиматизован од давних давнина, те је сада наш прави балканац.

Употреба овог шибића може бити разнострука. И ако се увршћује у корове, може се опет употребити као *корисна биљка* на четири разна начина:

као медоносан шиб, као украсна жива ограда, као заштитна оградица, а најзад и као лек.

Као украс врло се лепо може употребити по ивицама поред стаза у јавним вртовима и украсним баштама домаћим, нарочито код већих пчеларника, где би целе пчеларске године украшавао ивице стаза својим нежно мирисним, лепим, ружично шареним цвећем, које већ издаље пада уочи. Пчеле би на њему налазиле паше целе пчеларске године.

Као жива ограда може се употребити и као украсна и као заштитна, од деце, мањих животиња, кокошију и пилића, мачака, па чак и од јагњади и оваца, јер је његово трње врло оштро, како је већ речено, а и довољно дугачко и довољно многобројно. Може се употребити и поред јаркова водених, и по ивицама бара са узвишеном обалом, где се не би шишао; али се може врло лепо употребити и као леп, зелен зид, пун цвећа целе године. Нарочито би се могао корисно употребити у јавним вртовима (нпр. по бањама), по ивицама између стаза и зелених ливадица, преко којих не треба ићи и газити их.

У Матарушкој Бањи, крај Ибра, недалеко од Краљева, налази се једна подврста овог шиба још лепша од горње обичне. Цвеће је на овој врсти изразито карминске боје, али, нажалост, нисам га могао тачније испитати, до толико, да и на њега падају пчеле, као и на овај основни O. spinosa.

Како овога шибића има много на више места по нашој Краљевини, добро би било, ради експериментисања, подићи од њега *украсне живе ограде* (на сунчаним местима, а не у захлатку од дрвећа). Затим би требало вршити ту редовна посматрања и бележити их. Пчелари би могли у овој сврси засадити по десетак ових биљчица у близини пчелињака, и ту вршити посматрања. Можда би се на тај начин могло пронаћи нешто сасвим ново и корисно код овог шибића, како за украс башта и јавних вртова (паркова), тако и за пчеларство (нпр. ароматичан мед

особене врсте, или што друго). Пољопривредна школа у Краљеву, и баштовани бањски у Матарушкој и Врњачкој Бањи, у којим местима има по утринама много овог шибића (у Врњачкој Бањи, у Слатини), могли би вршити у овом погледу корисне опите.

Код *др-а Панчића* и *д ра Саве Петровића* налазе се још 4 подврсте овога медоносног и украсног шибића под овим именима: а) *Ononis hiricina, Jacq.*, VI, 1 м. висок, цвеће ружичасто бледо или бело; б) *O. columnae, All,* V, 0,20—0,40 м. висок, расте по камењарима, цвеће му је жуто, усправљен је и узан шибић; в) *O. prokurrens, Wall.*, VII, 0,5—0,80 м. висок шиб; — и г) *O. repens, L.*, 0,40—0,70 м. висок шиб, иначе већином полегао по земљи. (Међу овима није ниједан као онај карминског цвећа, висок 1 м., у Матарушкој Бањи).

Заиста би било вредно труда, да се саставе свих шест овде поменутих подврста ових шибића у један сортименат, пак да се врше редовна посматрања, за више година, о њиховој медоносности, о украсности и о заштићавању, где би се могло можда открити што неслућено корисно. Разуме се, да би се морале о свим посматрањима водити опширне забелешке, а на крају би их још требало и објавити.

Лековитост овога шиба није баш за презирање. Гладишевина се води и у *апотекама* под ознаком: Radix ononidis, R. urinaria, и др. У познатој књизи *др-а Саве Петровића „Лековито Биље у Србији“* (Београд, 1883) налази се ово о његовој лековитости: „Од прастарих времена употребљаван је корен ове биљке (гладишевине) као лек за терање на мокрење. Његова лековита материја налази се у кори, а даје се као лек против болести у бубрезима, у бешици, и уопште где је потребно да се изазива јако лучење мокраће. По неким лекарима и лишће ове биљке тера на мокрење. У Француској га прости ветеринари дају коњима кад им стане мокраћа“.

И ако се овај шибић може корисно употребити као пчеларска биљка, и као лек, опет га треба у-

ништавати, кад се појави на њивама и ливадама, нарочито сенокосним. У сену може он бити и опасан, јер може стоци рањавити уста, а нарочито теладима; у њивама, пак, он ће одузимати засејаним биљкама храну, а ометаће и рад око њих.

*

Накратко се може рећи о гладишевини ово:

Овај шибић није такав коров, да би га требало немилице и безусловно утамањивати, где год се нађе, јер може он бити и врло користан. *Стога треба гладишевину уништити тамо где је од штете, а остављати је на миру где није од какве штете, и то нарочито због пчела.*

Проф. *Срет. М. Ацић.*

Ратарство.

Гајење пићних биљака.

Као што човек потребује храну за свој опстанак, тако исто потребује и наша домаћа стока.

Храна се стоци даје или свежа (зелена) или се најпре осуши т.ј. остави се на ваздуху да из ње изветри вода, које свака биљка има у себи у великој количини (70-75%)-

Зелена пића може се стоци давати само преко лета т.ј. док расте. Најобичнија зелена пића јесу ливадске траве, вештачке и зеље. Кад почну цветати, онда су најбоље за исхрану стоке, стога се за време цветања и косе за пићу. Пошто прецветају почињу се сушити и стабљика и лишће почиње дрвенити.

Пићни усеви зову се они, који служе поглавито као храна за домаћу стоку и у пољској привреди веома су значајни.

У умереном поднебљу, а уз то при малом насељењу, довољни су били пашњаци, па да се стока добро исхрани, али у хладнијем поднебљу ваљало се пољопривреднику постарати, да набави доста хране преко зиме, а ову је добијао са својих ливада. Но доцније, кад ни ливаде нису биле довољне за исхрану

стоке, јер су се услед множења народа из дана у дан разоравале за исхрану људи, онда је пољопривредник био приморан, да на својим њивама сеје пићне биљке, ради исхране своје стоке-

Гајење пићних биљака данас је основа сваком газдинству. Пољопривредник, који на свом имању одвоји сразмеран простор за сејање пиће, има ове користи:

1) Гајењем пићних усева земљорадња се јако подиже. Ово посредно бива тиме, што пићни усеви захтевају брижљиво обрађивање земље, а непосредно тиме, што густо посејани пићни усеви угушују сваки коров, земљу одржавају чисту, растреситу и у хладовини и што је остатцима свога корења и жилица ђубре;

2) Гајењем пићних усева уштеди се прилично рада и радне снаге. Кад се пићне биљке једанпут посеју, онда оне не захтевају више много неге и ова мала нега састоји се већином у ручном раду, а косидба пићних биљака захтева најмање труда и рада.

3) Кад пољопривредник одвоји сразмеран простор свога имања за гајење пићних усева, онда је он у стању и да држи сразмеран број стоке и да ову добро храни. А сразмеран број стоке, који одговара обиму целога газдовања доноси веома велике користи, пошто се сви продукти сточарства, а нарочито говеда и свиња, јако траже и добро плаћају.

4) Сразмерно и одговарајуће гајење пићних усева чини могућним увођење стајског храњења стоке.

5) Ако се уз сразмерно гајење пићних усева држи сразмеран број стоке и у стаји добро храни, онда се добије много и доброг ђубрета. А пошто је много и добро ђубре душа разумног газдинства, то се онда већ и по овоме може да оцени вредност и важност гајења пићних усева. Ако земљорадник има доста и доброг ђубрета, онда он може своје њиве често и богато да ђубри. А често и богато ђубрена њива даје богату жетву. Тако непрекидно једно тече из другога,

али гајење пиħних биљака јесте и остаје ***поглавита основа сваке пољопривреде,*** која хоħе да се са кориħу и напретком проводи.

К. Ивковиħ.

Орање.

Ово је најзначајнији земљорадников посао, а задаħа му је, да се земља што више раздроби, уситни, умекша и преврне, те да стрњика лакше иструли, да се коров утамани, да се отвори приступ ваздуху, сунцу и мразу. У тако растреситу земљу ваздух и влага продиру много лакше, а тиме се припрема у земљи више биљних ħранивих материја.

Да орање буде као што треба, нужно је имати добар плуг. Раоник ваља бразду да пресече хоризонтално, а цртало ваља земљу да прореже нешто косо. Плаз не сме земљу додиривати целом својом дужином, него само предњим и стражњим крајем, с тога средина његова треба да буде нешто врло мало издубљена. Ово је и за теглаħу стоку лакше, јер је трење мање.

Према дубини, орање се назива ***плишко*** кад су бразде дубоке само до 15 см.; ***средње*** орање је оно, када су бразде дубоке до 20 см.; а ***дубоко*** је орање, када изоремо бразде до 30 см. дубоке.

Плишко орање може се допустити само на плитким земљама, у којих је здравица рħава, па се због тога не сме износити на површину, као на пр. кад је здравица каменита, шљунковита и т. д. Исто је тако корисно ***плишко*** орање и за заоравање стрњика, те да тако лакше може у земљи да иструли, јер лакше ваздух, влага и топлота до ње допру. Кад би се стрњика заорала дубоко, онда ваздух и влага не би могли до ње допрети како ваља, и онда би стрњика тешко трулила. Стрњику ваља одмах заорати после жетве зато, што је у то време земља још мекана. Исто се тако плитко заорава и ħубре, али само онда, ако ħе се после тога још једном дубље орати.

Друго, ***дубље орање*** долази под јесен. Кад и ко-

лико дубоко ваља да буде ово орање, то зависи од својстава земаља, од погоде, од времена ђубрења и од начина затрпавања семена. Како земља мало отврдне, и како се заорана стрњика опет зазелени, ваља одмах приступити другом орању. Што се тиче дубине орања, ту важи опште правило, да ваља орати што је могуће дубље.

Треће, *дубоким орањем* добија се више оранице и у тако продубљеној земљи корење усева има више простора за своје самосталније и дубље ширење. Сувишна влага у дубокој земљи може боље да се разреди, те да не буде штетна, а и кад наступи суша, опет у дубокој земљи има толико влаге, да усев може још да опстане.

Ако је здравица рђава, онда би дубоко орање било више од штете него ли од користи, стога треба земљу постепено подубљавати. Ако на пр. земљорадник опази, да му под тешком глинском ораницом лежи у здравици песак или лапорац, помешан са песком или кречом, онда ће му дубоко орање на сваки начин јако бити од користи, јер ће се на тај начин са ораницом глином помешати песак или лапорац из здравице, те ораницу растрести. Исто ће тако дубоко орање користити и онда, ако је ораница пескуша, а здравица добра глина, помешана са лапорцем, јер ће се онда и сувише растресити песак са глином мало свезати. Земљорадник би јако погрешио кад би дубоко орао, а знао, да му под ораницом у здравици лежи камен или шљунак. Али ма како да су околности пријатне, опет не ваља наједанпут много мртве земље изнети на површину, него то чинити постепено. Што се год изоре мртвице на површину, то ће све више потребовати ђубрета, јер неплодну мртвицу ваља што је могуће више оплодити.

Најзгодније је да се *под јесен* дубоко оре, или *при угарењу*, јер ће се онда изорана мртвица зимским мразевима, снегом или кишом боље распасти и обогатиће се хранивим материјама из ваздуха.

Свеопште је правило, да се орање не предузима

ни кад је велика суша нити кад је велика влага. Ако се оре мокра — влажна земља, онда се она лепи за раоник и грудва се и кајиша. А ако се оре опет сувише сува земља, онда ваља имати више запрега, јер је теже вући плуг.

К. Ивковић.

Сточарство.

Практично рибарство у слатким водама.

Уопште речено, изгледа да је гајење риба слабо познато. Међутим, рибарство је једна, међу разним гранама пољопривреде и сточарства, од најинтересантнијих у погледу доходака и упрошћености радне снаге. У извесним крајевима, где су земље сиромашне или слабо искоришћене, гајење риба је од врло великог значаја. На једнакој површини рибњаци дају веће користи него ли земља и то без дуготрајних радова и великог особља, потребног за гајење житарица. Такође, у богатим крајевима сопственици и пољопривредници долазе лако до прихода, претварајући веће воден- површине у рибњаке. Пуштање риба у ове воде, често пута врло погодне за њихов брзи пораст, доноси им врло знатне приносе. Треба нагласити, да су рибарски послови за време зимске сезоне, па према томе нису истовремени са радом у пољу и трају само неколико дана у години.

Ако се хоће и желе гајити рибе како то пракса изискује, онда се треба побринути за добре и одабране расе. Тражити савет стручњака, који су одабирањем расплодног материјала успели да побољшају и створе извесне типове. Одабиране расе риба расту брзо и постижу жељену тежину, костур и месо, што све пак утиче на потрошњу, олакшава продају и бољу цену.

Да би могли производити првокласан материјал и да би се имала лепа зарада, потребно је да се подмладак набави код професионалних рибара, који имају своје инсталације и средства за одабирање врста риба.

Рибе. — Врсте риба, које се препоручују за порибљавање, попуњавање рибњака, су ове: шаран, линьак и беле рибе.

Шаран. — Од свију риба шаран је најподеснији за порибљавање рибњака. Он је врло отпоран и живи у свима хладним и млаким водама. Свштојед, није пробирач и искоришћава сваку врсту хране. Шаран се може свуда гајити, где постоји каква бара, рибњак или део непродуктивне воде, која садржи обичну животињску и биљну храну, са којом се он задовољава.

Обичан шаран са крљуштима је најраспрострањенији тип. Он је нажалост у недостатку одабирања врло често дегенерисан, велике главе, издуженог костура, уских леђа, са мршавим боковима. Другим речима, обичан шаран је лошег склопа због повећања бескорисних на рачун меснатих делова тела.

Годишњи пораст обичног шарана је од 150 250 грама, а за четири године од 750 грама до 1 килограма. Дакле, пораст обичног шарана према оплемењеним расама је спор.

Врсте шарана за препоруку: са ретким, крупним крљуштима т. зв. „огледало" и без крљушти, голи, који су створени од раса методички одабраних у великим рибарским предузећима централне Европе и потпуно аклиматизирани у нашој земљи.

Шаран са ретким, крупним крљуштима („огледало"), пореклом је из Галиције. Крљушти су му распоређене у три неправилна реда и разбацане по леђима, боковима и трбуху. Остатак коже је без крљушти и гладак.

Голи или кожни шаран је готово сасвим без кљрушти, али му ово ништа не смета и нема никакве везе са укусом потрошача. Напротив, његово је месо одличног квалитетт и он расте брзо, бокови су му испуњени месом. Ове врсте шарана баш због ове одлике, што имају мањи број кљрушти или су у опште без њих — мање су наклоњене ранама и болестима, које могу да наступе услед чупања крљушти.

Њихова висина достиже од прилике трећину дужине тела услед смањивања главе и костура, за разлику од обичног шарана, који достиже у дужини четири пута своју висину. Они према томе производе и више корисних делова за потрошњу.

Затим имају мање костију, бољег су укуса, раностаси и бржег пораста. За три године могу постићи већу тежину од обичног четворогодишњег шарана.

Линьак. — Поред шарана, линьак претставља рибу за порибљавање наших рибњака. У погледу хране линьак није пробирач и отпорнији је може бити много више него шаран.

Линьак се задовољава мирним стајаћим водама, са мало кисеоника. Подноси лако транспорт, а његова цена је на тржишту иста као и шарана. Она би била и већа када би растао брже од шарана и када би био стављан у рибњаке у већим количинама. Линьак је изврсна и месната риба. Пре употребе и потрошње, треба да се добро испере да би изгубио задах блата (муља), који прима лако у себе. Лепо справљен линьак је врло добра риба и за столове богаташа. Средња тежина његова је 125 грама за годину дана, 1 килограм за 3 године, а може достићи 3—4 килограма за 6-7 година.

Има више врсте линьака, који се одликују својом бојом, са преливом у зелену, златно жуту и црвену.

Беле рибе. — Кркуша воли песковито дно и текуће воде, али живи и расте такође и у тихим водама вештачких рибњака. Њено је месо доброг квалитета и увек радо тражено. Множи се обично и достиже величину 12—15 см.

Црвенперка је такође погодна за рибњаке. Њено је месо мање укусно него ли кркуше.

Ове се рибе хране црвима, инсектима, пужевима и воденим биљкама. Оне привлаче риболовце, а могу послужити за храну риба грабљивица: пастрмке и штуке.

Влад. А. Валента.

Ветеринарство.

Спирилоза пернате живине.

Под именом „спирилозе“ или спирохетозе“ или болест од спирохета, подразумева се једна заразна болест из реда тровања крви, која се појављује код кокоши, ређе код гусака и пловака, а проузрокују је спирохете.

Спирохете су крвни паразити, дуги 6— 32 хиљадита милиметра, широки 0,2—0,4 хиљадита милиметра, налик извлакачу запушача, увијено мало живо биће, које се у крви болесне животиње налази у великом броју и прилично живо покреће у виду кончића.

Природно заражавање врши се уједом крпеља - Argas miniatus и др., а није искључена и једна врста стеница, док вероватно да се зараза може пренети и изметом болесних животиња.

Знаци болести јесу: грозница (до 43°C), невеселост, велика дремљивост, накострешено перје, неузимање хране, повећана жеђ, пролив, при чему је измет зеленкаст, пенав, смрдљив, слабост у мишићима, савијено држање тела, глава виси на ниже, мршавост и малокрвност, оток и бол у злавковима, понекад непотпуна одузетост, а доцније потпуна одузетост ногу. У крви се налазе спирохете у великом броју и могу се доказати врло лако, када се кап крви помеша са физиолошким раствором соли (8 грама на 1000 гр. дестиловане воде) и прегледа великим увеличавањем на микроскопу.

Једном прележана болест штити од поновног оболења.

Болест је посматрана као опасна зараза у Бугарској, Румунији, Африци, Индији, Бразилији и Аустрији. Исход болести је неповољан, ако се пригодно лечење не примени благовремено.

Чим се болест утврди, убризга се у мишиће 0,05 гр. atoxyl-a и ово се понови 2—3 пута у размаку од једног до више дана.

У три пута поткожном инјекцијом атоксила у количини по 0,05 грама могу се здраве кокоши заштитити од заразе, а такође када се у два пута кроз уста да 0,1 грама атоксила. Још боље дејство него атоксил има атоксилкисела жива (између мишића и помешано са gummi arabici или маслиновим уљем: доза 0,08 -- 0,06 гр., а у случају да је болест узела маха 0,1 гр.)

Противу спирилозе код гусака такође повољно заштитно дејство има атоксил (два пута доза од 0,15 грама на 1 кгр. живе тежине; размак у инјекцијама 1 дан). Врло добро лековито дејство такође је показао атоксил (доза 0,1 до 0,15 грама на 1 кгр. живе тежине;) два пута применити у размаку од једног дана.

И салварзан (Dioxydiamidoarsenobenzol) показао је лековито дејство чак у случајевима разболевања после 3 дана, када су животиње биле врло невеселе и дремљиве, а крв била препрлављена од спирохета.

Применом салварзана животиње се добро и дуго заштите од заражавања (лековита доза 0,0035 гр); али салварзан за пилиће може деловати као отров.

Препоручљиво је брижљиво, у виша махова темељито, чишћење живирарника и убијање паразита (крља и стеница.)

М. И. Илић.

Шумарство.

Нови Закон о шумама.

(Наставак)

Сеча и изношење шумских производа.

Свака сеча мора се проводити тако, да њоме не буде онемогућено подмлађивање шуме. Сва велика предузећа у шумама морају имати шумара стручњака за руковање сечом. У државним и у шумама под нарочитим јавним надзорима не сме се сећи пре него што се одреди место сече и стабла не жигошу. Редовна сеча врши се од 1. октобра до 1. априла. Ванредна сеча и после овога рока, као: 1) у шумама зараженим инсектима и болестима и оштећеним пожаром; 2) у изданачким за производњу коре; 3) у планинским где је немогућа зимска сеча или је ова закаснила са строге зиме; 4) све прореде у младим шумама; и 5) за куће и др. економске зграде уништене непогодама, као и за хитне оправке мостова (§ 77 и 78).

Осечено дрво није дозвољено кретати из шуме док се не жигоше. Од овога се могу изузети мале приватне шуме, за које ће Бан прописати поступак. За извоз дрва и др. шум-

ских производа издаваће се по потреби писмене одредбе. Пропис и за то издаје Бан (§ 79). — Дрва и грађу свако је дужан износити одређеним путевима, возницима и точилима спуштати на начин како би се тиме учинило што мање квара земљишту и шуми. (§ 80).

Сваки сопственик земљишта дужан је дозволити власнику шумских производа да их преко тога може извући, ако му је другим путем немогуће. На случај спора око тога Закон прописује и поступак за решење које би задовољило обе стране (§ 1—86).

За плављење и сплављање водом као и за регулисање воденога тока за то, потребна је дозвола надлежне власти (§ 87).

Подизање стругара.

Само са пристанком Бана могу надлежне власти издавати и одузимати дозволе за подизање, проширење и употребу свих врста стругара и др. направа за прераду дрвета (§ 88).

Сувати и планински пашњаци.

Сувати су планински пашњаци изнад природне границе шумске вегетације. Планински пашњаци су испод зоне сувата где се шума разређује у засебне групе, остављајући у међупросторима планинске ливаде и пропланке. Сувати и планински пашњаци не могу се проширивати на штету шуме (§ 89). Надлежна власт дужна је пописати све сувате и остале планинске пашњаке свога подручја и унети их у књигу о томе (§ 90). — Као пашњаци сматрају се и оне шуме које су приликом издвајања (сегрегације) излучене у име пашњачке припадности. Паша у овима дозволиће се, ако то допушта начин шумског господарења. Тако ће се поступити и са пашњацима обраслим дрвећем, ако се налазе на апсолутно шумском земљишту (§ 91).

Крш, голети и живи песак

Сва непошумљена, апсолутно шумска земљишта без обзира својине, имају се у року од 10 година издвојити и описати у циљу пошумљавања које то општи интерес тражи (§ 92). Ово издвајање и попис врше комисије, које саставља Бан на предлог надлежне среске власти, а које се састоје: из по једног претставника среске власти, из по једног стручњака шумара и пољопривредника и по једног претставника дотичне општине. Комисије решавају у првом а Бан у другом степену (§ 94 и 95). Оне доносе решење о испасиштима и др. земљиштима, која су безусловно потребна за сточаре и пољопривреднике, а којих пошумљавати не захтева општи интерес. Пре овога, оне саслушавају и жеље сопственика земљишта које се узима за пошумљавање (§ 96). Своје одлуке достављају надлежној власти на саопштење дотичним сопственицима и шумској установи (§ 97).

Комисијом издвојено земљиште сопственици су обавезни пошумити га по израђеном и одобреном плану. Трошкови око пошумљавања сносе како сопственици тако и власници оних земљишта која се тим пошумљавањем унапређују, даље сноси их још држава и општина у сразмери, како то иста комисија овери. Но ако су сопственици толико сиротни да ове издатке не могу поднети, онда их сноси држава, а они су дужни дати радну снагу своју и својих задругара. О овој помоћи у давању радне снаге решава иста комисија. Противу њене одлуке и самоуправна и приватна лица могу се жалити бану. Закон дакле не предвиђа жалбе у питању издвајања, рока и начина пошумљавања, већ само у питању трошкова (§ 98).

Извођење радова на пошумљавању долази у надлежност среских референата. По потреби Бан одређује и нарочите секције за пошумљавање (§ 99).

Земљишта одређена за пошумљавање, од кад је рад око овога започет, сматрају се као *заштитне шуме* и као таквим ће се даље поступати. Она се могу, на предлог Бана, узети и у државну стручну управу, била за време пошумљавања, било да су већ пошумљена (§ 100).

Важно је знати, да у пошумљавању оваких голети учествује и држава, и то: било потпуним пошумљавањем неких површина; било давањем садница и семена бесплатно; било ослобођавањем сопственика трошкова за надзор и управу, док од подигнуте шуме не буде имао користи; било новчаном помоћи и наградама за успешно пошумљавање; или неплаћањем пореза за 40 година, за које време треба да је постигнут потпун обраст у подигнутој култури; или безкаматним позајмицама у томе циљу; и напослетку уређењем пашњака који су у вези са тим пошумљавањем, и давањем помоћи у том циљу (§ 101).

Деоба шума и шумских земљишта.

Општинске, сеоске и племенске шуме не могу се делити. Изузетке уређује посебан Закон.

Шуме и шумска земљишта приватних лица, могу се делити само по дозволи власти. Ту дозволу за шуме до 500 ha даје Бан, а за веће Министар Шума. Дозвола се неће ускратити ако не постоје оправдани разлози, због којих би у случају деобе, дошла у опасност трајност шумског господарства (§ 106).

Задруге

Два или више сопственика шума и шумског земљишта могу оснивати шумску задругу у циљу заједничког газдовања у шумама и пашњацима или у циљу њихове заједничке управе и чувања (§ 107). Сопственици стално и привремено заштитних

шума, које чине целину од 100 и више хектара, морају основати шумску задругу, ако се провођење шумско-полицијских мера не може осигурати на други начин. Одлуку о томе доноси Бан (§ 108), прописује се и поступак о саставу и престанку ових задруга као и о адоптацији и комасацији шума. Међутим у прелазним наређењима се ово задржава од извршења, док се не донесе специјалан закон о задругама (§180).

Казнена наређења.

Шести део Закона садржи казне за све шумске кривице. По томе казни се:

1) Са 100—500 дин. по једном хектару ко без допуштења крчи шуму или не врши пошумљавање у одређеном року (§ 141 и 143);

2) Са 100—5.000 дин. сопственик шуме који ради противу одредаба овога Закона и наредаба власти тичућих се паше, жирења и заштите шума од пожара (§ 145);

3) Са 500—5.000 дин. ко пустоши шуму или у заштитној шуми врши сечу; или не врши наређење власти у одбрану од штетних инсеката (§ 142 и 144); или у одређеном року не постави потребна лица за управу и чување шуме, или постављење не пријави надлежној власти, или без дозволе врши деобу шума (§ 148 и 149);

4) Са 10.000—20.000 дин. ко у одређеном року не предложи привредни план или се при сечи не придржава одобреног му плана (§ 146 и 147);

5) Као крадљивац казни се по кривичном закону ко самовољно присвоји оборено или прерађено дрво, без обзира да ли је ово било у шуми или ван шуме (§ 150);

6) Као крадљивац казни се по кривичном закону и ко обори и сече дрво у шуми, вади или износи саднице, ако је дрво дебље од 10 см. иначе за мање дрво затвором до 14 дана, а ако је учинио плодо-уживалац, онда се казни новчано 100—500 дин. Поред тога и на име оштете плаћа се по вредности дрвета, а према дебљини, старости, његовој вегетационој намени и начину одгаје (§ 151);

7) До 100 дин. казни се ко присвоји кору с обореног дрвета било љуштењем или ољуштену; или ко скупља смолу, сува, лежећа дрва, грање и кору, или вади пањеве; или самовољно скупља шушањ и маховину. Поред тога на име оштете плаћа за све прво стварну вредност, а за последње двоје 3—4 пута већу вредност (§ 152 и 153); исто тако казни се и ко у шуми копа и присваја земљу, камен, песак и др. (§ 158);

8) До 500 дин. ко украде жир, и др. шумско семење, а ако је ово у забрањеним деловима шуме казни се и до 1.000 дин., а поред тога плаћа и стварну вредност жира у име на-

кнаде оштете (§ 154); исто толико казни се и ко прода, поклони или да у размену дрва која су му дата за домаћу потребу, а платиће и таксу ако их је добио бесплатно (§ 163);

9) Са 100—1.000 дин. казни се сопственик стоке за оштету у природној подмлади, а у вештачкој подмлади шума плаћа још и на име оштете двоструку вредност оштећених биљака (§ 155); тако исто и ко оштећује граничне белеге, разваљује ограде, затрпава шанчеве, истесава жигове и уништава бројеве. Поред тога накнађава и учињење трошкове док се уништено поново не доведе у ред (§ 159);

10) До 1000 дин. казни се ко без одобрења пушта своју стоку на пашу или жирење, или пусти већи број но што му је одобрено. Поред тога плаћа и на име оштете и то: а) за козу или јаре одлучено 15 дин; б) за коња, ждребе, магаре или мазгу 12 дин.; в) за говече или биволе, теле или биволче старије од 4 месеца 10 дин.; г) за свињче 6 дин. и д) за овцу или јагње одлучено по 4 дин. — све рачунајући на дан. Но ако је ово у местима стављеним под забрану, оштета ће се ова рачунати дупло (§ 157);

11) По 100 дин. од квадратног метра површине казни се ко штети или ништи шумске вртове и расаднике, уколико није учинио дело кажњиво по кривич. закону, и плаћа сву учињену оштету (§ 161);

12) По 100 дин. по једном куб. метру ко сече, прерађује или извози дрво после законом одређеног времена (§ 162);

13) Затвором до 8 дана или новчано до 1000 дин. казни се ко гули, засеца, креше или ма којим начином повређује и штети дубећа стабла, и зато плаћа и накнаду оштете. Учињено ово из какве обести казни се затвором до 15 дана или новчано до 2000 дин. Но ако је ово на семеницима казни се затвором до 30 дана или новчано до 5000 дин. (§ 156);

14) До 500 дин. или затвором до 10 дана, ко се огреши о ма које наређење тичуће се ложења ватре или гашења пожара у шуми (§ 164), изузев ложења у забрањено време зашто се казни још строжије по § 165.

15) До 1000 дин. или затвором до 15 дана може се казнити свако лице, које се огреши о наређења управних власти на основи овога Закона уколико овим за који случај не буде предвиђена казна (§ 166);

16) Затвором до 30 дана казни се, ко штети шумске путеве и др. исправе за износ и пренос шумских производа, уколико тиме није учинио кажњиво дело по кривичном закону, а поред тога плаћа и накнаду трошкова за поновну оправку (§ 160);

17) Затвором до месец дана казни се ко у шуми или у близини ове ложи ватру за време велике суше, кад је ово нарочито забрањено. (§ 165).

Надлежност за кажњавање. Из напред изложених *казнених наређења* види се, да су Првостепени Судови надлежни за кажњавање: *прво*, све краће оборених дрва, било прерађених или непрерађених из шуме или ван ове (§ 150), за сву сечу (обарање) дрвета дебљих од 10 см. у пречнику по пању (§ 151). За све остало надлежне су управне полициске власти. Оне дакле кажњавају и за сечу (обарање) дрвета испод 10 см. са затвором до 14 дана и на накнаду оштете која може бити доста осетна, према томе, да ли је то била садница самоник или из расадника (§ 167—170),

Јов. М. Јекић.

Народно здравље.

Жутица*.

Жутица је врло чест знак разних обољења. Често се погрешно мисли да је жутица посебна болест. Међутим она то није. Она је само последица и спољни знак неког обољења и жучног мехура. Често услед извесних обољења долази до запушења жучног канала и до препреке да се жуч излива у дванаестопалачно црево. Услед тога жуч се задржава у јетри, прелази у крв и разлива се крвотоком по целом телу, те кожа и слузокоже пожуте. Запушење долази услед жучног камена, запаљења мехура, израштаја. Али има случајева, да долази до жутице и ако је слободан жучни канал. То долази у случајевима обољења јетре нарочито пропадања јетриног ткива. Исто тако може доћи до жутице и услед тровања фосфором, арсеном и другим отровима, али и код неких тешких заразних болести, као тифуса, запаљења плућа и т. д.

Лечење жутице мора се управљати према узроцима, који су је изазвали, као и према знацима болести, који се показују.

Али постоје и неки прописи, који се морају применити у сваком случају жутице. То су нарочито *исхрана* и *нега*. Жутичав болесник ма из каквих узрока да је наступила ова појава, не сме употребљавати надражљиву и несварљиву или тешко сварљиву храну. Такав болесник не сме јести љуто кисело, слано јело. Он не сме јести хлеб од црна брашна нити проју, не сме узимати воће с љуском, махунасто поврће и т. д. Његова исхрана се састоји поглавито из млека, млечних производа, течне или кашасте хране: супа или чорба (без меса), каше од пшеничног брашна, лаки колачи, бели хлеб, двопек, јаја, кромпир. Кад престану жешћи знаци обо-

---

* Одговор на питање Мираша Ђуровића из Рзнића.

лења, болесник може добити и меса и то мршаву говеђину, телећину и пилећину, најбоље сецкано и кувано. Масти треба узимати мање, ако је затворен жучни канал.

Лекове лекар преписује, као што смо већ рекли, према знацима оболења. Код жутице врло често долази до јаког свраба. За ово су добра брисања тела разблаженим сирћетом или лимуновим соком. Поред тога има и неких масти и водица за трљање, које лекари прописују.

Са жутицом се јављају и затвори, те је врло важно, да се подесним начином изазове редовно чишћење. За ово је врло добра карлсбадска вода са додатком једне кашичице карлсбадске соли. Али има и лекова који се дају за чишћење, а према природи жутице, што оцењује лекар.

Има случајева да жутица постане кронична, да се чешће враћа. За овакве случајеве поред лечења по упутству лекара, треба употребити и бањско лечење. Код нас су добре Врњачка Бања, Рогашка Слатина, Буковичка Бања, Вича (ср. Прокупачки), Ивањица, Младеновачки Селтерс, Приличка, Јамнички Кисељак, Липик, Раденци, Толстовршка Слатина и друге лековите воде.

У овим случајевима треба пити што више течности, да би се задржане жучне материје, које изазивају жутицу, што боље лучиле.

Жутица је дакле знак често пута врло тешких и опасних болести, те треба што пре потражити лекара за савет. Али већ одмах од почетка болесник мора да уреди свој живот, а нарочито исхрану. Болесници од жутице не смеју радити тешке послове за време болести. Чистоћу тела треба што боље да одржавају.

Треба такође знати да жутица траје дуже време, обично више дана, али може трајати и неколико недеља. Болесник мора бити стрпљив и држати се савета лекара.

Dr. Стев. З. Иваниħ.

Извештаји о изложбама.

Пољопривредна изложба у Сопоту.

Изложба је приређена 27. септембра ове године на општинској утрини крај варошице. Ту је у 9 часова пре подне, по одслуженом водоосвећењу од стране свештеника г. Милана Михаиловића, а пошто је претходно поздравио госте и излагаче, потпреседник Подружине г. Ђорђе Секулић отворио је изложбу, захваљујући Министарству Пољопривреде, Дунавској Бановини, Српском Пољопривредном Друштву и општинама у Младеновцу и Сопоту на новчаној помоћи за приређивање изложбе, истакнувши значај изложба за напредак села и пољопривреде.

Затим сам ја у име Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва поздравио присутне излагаче и госте и захвалио изложбеном одбору на труду да изложба што боље успе, истакнувши плодоносан шесдесетогодишњи рад Српског Пољопривредног Друштва на унапређењу пољопривреде, села и сеоског живота, како у првим годинама, кад је оно једино деловало у том правцу, тако и доцније и у најновије доба, када су постепено почеле разне друге институције, државне и самоуправне, да следују овоме раду, позвавши присутне пољопривреднике, који се још нису уписали за чланове сопотске Подружине, да то учине, јер ће само тако, удружени, моћи напредовати и добијати помоћ од надлежних.

Потом је делегат Господина Министра Пољопривреде г. Драгомир Грујић одржао једно успело, кратко предавање о значају сточарства за наш привредни развитак. На крају је срески пољопривредни референт г. Душан Тошић у неколико врло изразитих речи поздравио присутне излагаче и позвао све присутне пољопривреднике да се удружују у Подружине Српског Пољопривредног Друштва, сточарске и друге задруге.

Затим је настало разгледање изложбених грла, као и њихово оцењивање за награду.

Нарочито се истицало одељење за говедарство, које је имало изложено 205 грла, већином сименталске расе више или мање чисте крви. У том одељењу добило је премију грло, које је изложио г. Милутин Лукић, учитељ из Бељине. Било је исто тако и више заслужених првих награда. А што је нарочито од значаја, то је, да су већина грла — бикова, награђени првим наградама били откупљени за приплод од стране делегата оближњих сточарских задруга, па чак су два грла откуљена и за једну сточарску задругу у Срему.

Откупљивање ових приплодних грла помогла је Банска Управа на тај начин, што је она давала помоћ у износу од једне половине откупне цене, тако да су задруге дошле до добрих приплодних грла по сразмерно ннској цени, а излагачи, чија су грла откупљења, опет уновчили по врло доброј цени своју стоку.

Говедарство снажно корача напред у Космају и ускоро ће, како се то може ценити по одушевљењу, вољи за рад и разумевању тамошњих пољопривредника, попети се на завидну висину.

Одељење за коње било је и малобројно (50 грла изложено) и слабије по вредности грла. Ипак се могло наћи лепих грла, већином арапске крви и нонијуса. Премију у овом одељењу добило је грло које је изложио г. Светозар Станојевић из Младеновца.

Одељење свиња имало је изложених 69, одељење оваца

71 грло. Нарочито се запажа интересовање пољопривредника за одгајивање свиња и то већином за јоркширце и немачко-оплемењење.

Оделење за живину није се нарочито истицало, јер је било сразмерно мало изложених грла и то већином од одгајивача из оближних варошица, али ће несумњиво и у овој грани, узевши у обзир малу удаљеност овога краја од Београда, као великог потрошачког центра, бити брзог напретка, ценећи по интересовању пољопривредника за изложена грла чистих раса живине.

Сматрам за дужност да овом приликом нарочито истакнем агилан пропагандистички рад тамошњег среског пољопривредног референта г. Душана Тошића и да га за рад око снажена тамошње Пољопривредне Подружине, која је за сада бројно најјача, предложим Управном Одбору за похвалу и да и овом приликом целом управном одбору сопотске Пољопривредне Подружине честитам на постигнутом успеху око приређивања ове успеле изложбе.

Божидар Ђ. Ранковић.

Питања и одговори:

Огромна гљива

Добривоје Ж. Ђорић из Вел. Дренове, саопштава о врло ретској биљној појави, која је много заинтересовала свет: „Код једног сељака у градини никла је огромна гљива од $4^1/_2$ кг. тежине, која по спољном изгледу у свему личи на велику бундеву беле боје, само што ова мирише на обичну печурку, а према својој величини лакша је око три пута од бундеве. Како ова гљива нема никаквих знакова да је имала какав корен, јер јој је на место корена у земљи нађена шиљастија страна, то неки наши сељаци верују, да је ова пала с неба у знак неке слутње".

Појава ова заиста је врло интересантна, ако је потпуно тачно, мерењем на ваги утврђено, да је величина и тежина ове гљиве заиста тако огромна. У природи су досада биле познате тако зване „кишне гљиве", доста велике, као неке велике лопте беле боје, али да такве „кишне гљиве" могу да достигу тежину чак $4^1/_2$ килограма, то ми је досада било непознато. Сигурно, да и ова гљива спада у „кишне гљиве" (ботанички род *Lycoperdon* из групе гљива *Gasteromy cetes)*, које се појављују изненада, одмах после јаких киша. Али разуме се, никад оне не „падају с неба", већ увек расту и развијају се као и све остале гљиве. Њихово „тело" је сасвим друкчије природе, него тело оних биљака, које имају обичан корен и обично стабло са лишћем. Тело гљива састоји

се из огромне количине танких, готово невидљивих кончића, који се шире у земљи и обично узимају храну од различних биљних и животињских остатака у земљи. А када дође већ време, да тело гљиве (плод) избије — у овоме случају крупна бела лопта са безбројном количином најситнијих зрнаца у унутрашњости, од којих може да порасте нова гљива, бела лопта нагло порасте на површини земље као нека мања или већа бундева. Али ускоро ова се лопта исуши, после пукне и прашак, зрнца, испадају из ње и разносе се по ваздуху. Ово у ствари није никакво чудо, али је заиста чудновата величина гљиве, према саопштењу г. Ђорића. Било би добро, ако се појави још која оваква гљива у будуће, послати је Друштву.

Dr. T. Локот.

Питање: Имам стари виноград, који хоћу да вадим, али по њему има калема и младих чокота, па би хтео калеме и млађе чокоте пресадити. Када је најподесније време да се то изврши и како?

Ђ. Симоновић,
из Ст. Футога.

Одговор: Може се вршити пресађивање и старијих чокота винове лозе, само уколико је чокот старији: 1) утолико треба бити пажљивији при његовом вађењу и поновном сађењу; 2) утолико ће такав чокот теже преболети нанесене му повреде и 3) утолико ће мање трајати, ако се прими.

Стога се у пракси виногради и подижу једногодишњим највише двогодишњим ожиљеним калемовима и пр орцима, па се стога и не практикује пресађивање већ посађених калемова, односно чокота старијих од 2 до 3 године. Па и вама не саветујем да пресађујете чокоте старије, сем ако имате нарочито неке сорте, које би хтели сачувати, а не можете их сада добити у расадницима, па и у овом случају боље је да од тих чокота узмете калемгранчице и произведете калемове на америчкој подлози.

Вађење чокота по могућству не треба да вршите, док не припремите земљу за њихово пресађивање тако, да се вађење и поновно сађење врши истог дана. Најподесније је зреме за то јесен, кад лишће отпадне и лоза се добро здрвени, и крај зиме, пре него што почне кретање сокова. Пресађивање, као уосталом и сађење може се вршити и преко целе зиме, кад је лепо време. Не треба садити ни пресађивати лозу с јесени и за време зиме тамо, где је земља влажна, односно где су јесени кишне а зима јака.

При вађењу треба пазити да се што мање чокот повреди и повади са што више својих главних жила. При са-

ћењу све се ситне жиле сасеку, а јаче жиле прекрате на 10—15 см. — дебље дуже, а тање краће. Од ластара оставе се 2 до 3, пошто се орежу кратко, на 1 окце. Затим се овако припремљен чокот доњим крајем замочи у раствор иловаче и балеге у води и посади.

Све остало што важи за сађење једногодишњих калемова, важи и за пресађивање старијих калемова, те о томе нећемо овде говорити. (Видети књиге: „Ново виноградарство" и „Практично виноградарство", које се могу добити код Српског Пољопривредног Друштва).

Још је потребно да напоменем, да при пресађивању треба пазити да се не мешају у редовима чокоти разне старости.

Бож. Ђ. Ранковић.

Питање: Шаљем Друштву на преглед једну гицу. Стара је 2 године. До пре неки дан нисам могао да на њој приметим ништа. Тек пошто је увела, онда сам је спазио и лепо ископао и видео да су јој подлога и жиле суве. Земљиште где се налази виноград црна је смоница, а пре винограда на томе земљишту био је багрењар 20 година. На томе месту имам 2500 гица, па се бојим да се сушење не би продужило.

Живојин Ђ. Ђосић,
из Вел. Дренове.

Одговор: На корену гице примећују се повреде, сигурно од мотике при раду, а поред тога на жилама се примећује и трулежница. Овај је чокот вероватно пропао од нанете повреде мотиком, а томе је припомогла и трулежница.

Постоји бојазан да се цео виноград зарази трулежницом и пропадне, ако сте одмах после крчења багрењара и риљања засадили винову лозу. У том случају нема практичног начина да виноград спасете.

Стога пре подизања винограда на крчевини, треба земљиште што боље очистити од пањева и крупнијих жила, затим га 3 до 4 године обрађивати сејући прве године коју окопавнну, друге коју стрнину, а треће црвену детелину или луцерку. Детелину треће или четврте године с јесени непокошену преорати и затим земљиште прериљати, чистећи га при риљању од свих заосталих шумских жила. Кад се на тако припремљеном земљишту подигне виноград, онда нема бојазни од трулежнице на жилама.

Бож. Ђ. Ранковић.

Питање: У прошлој години посадио сам извастан број шљива, које су се врло добро примиле и добро напредовале. У овој години врло су слабог пораста и ни половину прош-

логодишњег нису достигле. Дебла су им савијена, а круна оборена на ниже. Молим за обавештење шта је овом узрок.

Војин Марковић
Марковци

Одговор: Из овог вашег писма посигурно се може рећи да је узрок слабом порасту шљива један од следећих: а) слабо плитко и неразређено земљиште, у коме нема довољно хране за живот и пораст шљиве, па у томе оскудевају и слабог су пораста; б) сувише чврсто или сувише растресито и суво земљиште, које у себи нема довољно влаге, потребне за добар и снажан пораст шљиве; и в) непропустљива, влажна и хладна иловача здравица, која као таква с једне стране успорава правилан пораст, а с друге стране изазива трулеж жила.

Узрок пак што су вам код шљива круне оборене и дебла искривљена, лежи једино у томе, што саднице нису одневане како треба. Код вас је при гајењу истих била тежња, да саднице што пре достигну довољну висину, без обзира, да ли та висина одговара јачини. На тако танком деблу образована је пре времена нешто гушћа круна, која неминовно мора да претеже на једну страну, а нарочито после кише и јаке росе, а о ветру и да не говоримо, што све изазива и кривљење дебла.

Поправите још јесенас земљиште испод истих добром обрадом и ђубрењем, па ћете тако тиме одмах поправити и појачати пораст шљива. У фебруару месецу све шљиве са кривим деблом слободно орежите, углавчите у круни на 1—2 окца. Затим, поред сваке ударите по један јачи и правији колац и за исти на два места, на средини и при врху, овлаш дебло привежите. На овај начин дебло ће се исправити, а из заостављих окаца избиће нови и снажни младари, од којих задржите потребан број ради образовањадобр е и лепе круне, а остало уклоните.

Драг. Ј. Сиремић

Некролог.

Радомир П. Ћирковић

рођ. 8 II 1864 † 30-VIII 1930. год.

У селу Атеници среза трнавског, старог округа чачанског, сада бановине дринске, где је и рођен, умро је Радомир П. Ћирковић, угледан домаћин и напредан пољопривредник.

Као дугогодишњи претседник и деловођа општине трнавске, покојни Радомир је помагао оснивање и ширење земљорадничког задругарства, подизање и одржавање основ-

них школа у Атеници и Трнави, и још пре 25 година набавио тријер за своју општину ради чишћења семена пшенице, те у оном времену основао прву општинску тријерску станицу у своме крају.

† Радомир П. Ћирковић.

Како у дому и дворишту пок. Радомира, тако и у сточним стајама и свима осталим споредним зградама његовим, владао је увек примеран ред и чистоћа, што је корисно утицало на све његове суседе и пријатеље, који су његовој кући долазили. Сваки кутак његовог не малог, пољског имања, био је како треба обрађен и уређен, на гледаоца остављао пријатан утисак и давао доказ да је у рукама доброг, напредног и вредног домаћина.

Интересантно је и поучно из живота пок. Радомира напоменути и то, да је он од своја три брата, и ако не најстарији, био одређен за старешину куће-задруге, за које је време ревносно и непрекидио водио дневник примања и издавања и на крају сваке године састављао билансе-годишње рачуне — пословања и стања задруге, па у времену између Божића (од Божића до Нове Године) одржавао са браћом домаће вече и на њему износио стање задруге, после кога су расподељиване суме вишка (за куповину имања, стоке и др.) и доношени закључци за рад у наредној-новој години. Мирази, које су његова браћа уз жене добили, књижени су и вођени засебно и повећавани сразмерно на основу чисте зараде у корист сопственика.

По природи бастар и отресит, а уз то још и добро писмен и начитан, Радомир је у своме месту и околини увек био питан и давао савете и поуке, нарочито по грађанским споровима који у селу нису ретка појава.

Пок. Радомир је по карактерним особинама био искрен и отворен. Волео је праведност, дисциплину и апсолутну послушност млађих. Ко се његовим наредбама као старешине није покоравао и није их извршивао, није га лако подносио и трпео у заједничком раду.

Једна лепа особина красила је покојника до смрти, а то је, да је волео чистоћу у сваком погледу и увек па и доцније као човек у годинама, био пристојно одевен, чист и уљудан.

Од оснивања Пољопривредне Подружине у Чачку покојник је био њен редован члан, увек узимао видног учешћа на пољопривредним изложбама и за своју стоку и др. производе добијао награде и похвалнице.

Да би име свога оца пок. Радомира овековечио у установи, коју је он поштовао и ценио, његов син г. Ђира Ђирковић, директор друштва „Биљана“, уписао га је за члана утемељача Срп. Пољопривредног Друштва.

Слава и вечан помен пок. Радомиру!!

Бор. Љ Нешић.

Записници

Управног Одбора Српског Пољопр. Друштва.

33. седнице држане 30. јула 1930. год. у друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. претседник М. Миљковић, ппретседник Др. Т. Митровић и чланови: В. Матић, М. Николић, Б. Ранковић и Н. Петровић.

Претседавао претседник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I 514) Прочитан је и примљен записник 32. седнице Управног Одбора.

II 515) Прочитан је и усвојен записник 30. седнице књижевног одбора.

III Прочитан је записник 30. седнице финансијског одбора, па је одлучено:

516) Да се прими знању да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1000— дин.

517) Да се не може дати кредитирање по тражењима бр. 8088, 8032, 8028 и 8084.

IV Прочитан је записник 30. седнице набављачког одбора, па је одлучено:

518) Да се одбију понуде: бр. 5811 за моторе, бр. 7599 за моторне прашаче и бр. 5669 за разне машине.

V Прочитан је записник 30. седнице програмског одбора, па је одлучено:

519) Да се учествује на конференцији пољопривредних удружења Дунавске бановине, која ће се држати у Новом Саду и на којој ће се утврдити дневни ред за овогодишњи

Конгрес у Сомбору и измењати мисли о оснивању Пољопривредних Комора. На ову конференцију да иде ппретседник г. Др. Т. Митровић.

VI 520) По предлогу заст. инспектора за Подружине, одлучено је да се прими у састав нова Подружина у Качанику, пошто је испунила све услове за пријем.

VII По осталим предметима одлучено је:

521) Да се усвоји понуда г. Б. Ранковића о штампању друштвеног огласа у његовој књизи „Закон о вину са правилником и објашњем за његово извршење" стим, да он користи у Тежаку дуплу површину.

522) Да се не може усвојити молба г-ђе С. Абрамовићке, друштвене чиновнице, којом тражи стан за себе, пошто нема просторија.

VIII Саопштења и предлози:

523) Г. В. Матић члан управе реферише да је у име Друштва присуствовао седници пољопривредног оделења Трговачке Коморе, на којој се решавало о набавци селектора за Јужну Србију. Како је он заступао гледиште да за Јужну Србију треба набавати тријере, а не селекторе, пошто за њих нема тамо услова, то је одлучено: да се учини предлог Народној Банци, да одобри набавку тријера.

Са овим је седница закључена.

34. седнице држане 6. августа 1930. год. у друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. претседник М. Миљковић, ппретседник Др. Т. Митровић и чланови: М. Николић, А. Рашковић, В. Матић, Др. Градојевић, Т. Владисављевић, Б. Ранковић, и Н. Петровић.

Претседавао претседник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I 424) Прочитан је и примљен записник 33. седнице Управног Одбора.

II 525) Прочитан је и усвојен записник 31. седнице књижевног одбора.

III Прочитан је записник 31. седнице финансијског одбора па је одлучено:

526) Да се општини Дагослорачкој продужи рок за исплату дуга до 15. септембра о. г.

527) Да се прилози Подружина за поплављене Французе, пошаљу у Француску надлежном префекту.

528) Да се прими знању, да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1000·— динара.

IV Прочитан је записник 31. седнице набављачког одбора па је одлучено:

529) Да се по понуди бр. 8276, набави 300 воћарских маказа и 400 калемарских ножева.

530) Да се по понуди бр. 8202, узимају сејалице само по потреби.

531) Да се по понуди бр. 7762, набави 50 ком. плугова.

V Прочитан је записник 31. седнице програмског одбора, па је одлучено:

532) Да се одбору за прославу 500 годишњице зидања смедеревског града, да на име помоћи за пољопривредну изложбу 3000·— дин. у роби, и да се на случај молбе за сарадњу, делегира г. Др. Т. Митровић.

533) Да се по позиву средишног одбора народне одбране на конференцију за оснивање Савеза добровољних друштава, делегирају г. г. Др. М. Градојевић и Л. Сладековић, а као заменик г. С. Ратковић, који претходно да проуче нацрт правила, па да реферишу Управном Одбору.

534) Да се замоли г. Др. Б. Попадић, редован члан из Београда, да одржи предавање из сточарства код Подружине у Рожанцима. На име дневнице и свих трошкова признати му паушално 500·— динара.

VI 535) По молби г. Д. Томића из Београда, да му се уступи један део магацина бр. 1 под кирију, ради продаје ужичких производа и животних намирница, одлучено је: да се молба не може усвојити

VII Саопштења и предлози.

536) Прочитан је позив Дунавског велесајма на свечано отварање сајма у Братислави. Одбор прима знању са захвалношћу. Са овим је седница закључена.

Сточари!

Ако желите да одржите стоку у потпуној снази и здрављу, да вам млада стока брже и боље расте, да се стока намењена за храњење брже и боље гоји, потребно је да додате храни намењеној стоци и ПЕК-Д витамина, као што то чине сточари у напреднијим земљама.

Са малим издатком користите сами себи, ако у спремљену храну за стоку додате малу количину Пека.

Пек се може добити код Српског Пољопривредног Друштва

Тражите упутства и цене

„БИЉАНА" А. Д.

Београд Поштански фах 423.

3—2

Браду код дама и непожељне длаке под пазухом, на рукама и ногама одстрањују се брзо помоћу Цито-куре. Ове длаке неугодно упадају у очи, нарочито ако су на лицу односно на ногама, које су покрите само танким прозирним чарапама, па сте могуће већ често ради тога дошли у неприлику. Цито одстрањује радикално и за увек сваки непожељни раст длака у неколико часака, вајамчено без боли и опасности. Г-ђа Т. пише: „Срећном се осећам, одкада је Цито уништио корене непожељних длака". Такођер и господа могу да се њиме служе. Бриje без сапуна, без ножа, без апарата. Цена Дин. 12·—, 3 боце Дин 25·— Dr. Nic. Kemény, Košice, D. Postfach 12/M 18, Čehoslovačka.

Пуне груди, лепе вадле

лепо заобличене, пристале, прикрасне дражи развија код дама сваког доба по лекарима препоручени: „Идеал Микстуре". Доводи брзо неразвијене, мршаве груди до најлепшег цвата, развоја и учвршћења. Већ после 4-недељне употребе следује замамљива напетост и заобличеност, што доказују и многобројне захвалнице. Мршави облик врата прелази у лепу хармонично заобљену линију. Нестаје истакнутост костију. Танке вадле видљиво јача Идеал. Гаранција: враћа се новац у случају неуспеха. Цена Дин. 12·—, 3 боце Дин. 24·—, Dr. Nic. Kemény, Košice, B. Postfach 12/B 18. Čehoslovačka.

Нема више ћелавости!

Бујна коса, густи бркови!

Много хиљада дама и господе, сваког доба захваљују свој бујни раст косе лекарски препорученом „Тило"-флуиду. „Тило" одстрањује прхут, прећи испад косе, прерано седење, ломљење и цепљење косе, оживи и освежи тло косе и проузрокује брзо и бујно раст, тако да она после кратког времена достигне двоструку дужину. „Моја коса постала је после четверократне употребе Вашег „Тило"-флуида за окрепљење косе три пута тако дуга", пише госпођа Т, Цена Дин. 16—, 3 стакленца Дин. 34·—, 6 стакленца Д. 55.

Dr. Nic. Kemény, Košice, Postfach 12/N 18, Čehoslovačka.

Болним, слабим, нервозним, малаксалим, превремено увенулим

бесплатно шаљем нов начин: „Подмлађивање и лечење организма", повратак снаге, здравља, радне способности и продужење активног живота. Тражити: Београд, Краља Милана бр. 10., Милош Марковић. 1—1

Оглашујте у „Тежаку"

који се штампа у 10.000 примерака и залази у најнапредније сељачке домове по свима крајевима наше Отаџбине.

ШТАМПАРИЈА М. Цветковића — Београд Војводе Глигора 62, Телефон 47-31 Прима на израду све штампарске послове.

СТОЧАРИ!

ЛЕЧИТЕ СВОЈУ СТОКУ СА ЛЕКОМ
МЕТИЉИН — НОВИ

КОЈИ ИЗЛЕЧИ БРАВЧЕ СА ЈЕДНОМ КАПСУЛОМ И ЗА ЈЕДАН ДАН.

МЕТИЉИН — НОВИ

има ова преимућства над другим сличним препаратима:

1) Сигурно је средство,
Јер излечи бравче за један дан са 100 процената сигурности;

2) Једноставна је употреба,
Јер је за лечење овце и козе, довољна само једна капсула, која за 24 сата уништи сав метиљ у бравчету.

3) Најјевтинији је,
Јер је за лечење 1 бравчета потребна само 1 капсула, МЕТИЉИН НОВИ је награђен на Пољопривредној Изложби у Београду 1929 год. са највећом наградом — ЗЛАТНОМ ДИПЛОМОМ и на Пољопривредној Изложби у Смедереву 1930 год.

Метиљин је уведен и продаје се у Грчкој, Бугарској, Турској, Румунији и другим државама.

О изврсном дејству МЕТИЉИНА сведочи много стручних мишљења разних комисија и стручњака у разним земљама и хиљадама захвалница од сточара, који су спасли овим леком своју стоку.

Метиљин-Нови је једини домаћи производ а по дејству први у свету.

МЕТИЉИН — НОВИ се добија у свима апотекама, а израђује се у нашем лабораторијуму.

МИШКОВИЋ и КОМП.
ДРОГЕРИЈА НА ВЕЛИКО. БЕОГРАД

Плућне болести су излечиве!

Плућна туберкулоза, сушица, кашаљ, сухи кашаљ, слузави кашаљ, ноћно знојење, брокхијелни катар, катар гркљана, заслињавање, избацивање крви, бацање крви, тескоба, астматично хрипање, бодац и т. д. излечиви су.

НА ХИЉАДЕ ИЗЛЕЧЕНИХ!

Затражите одмах моју књигу „Нова уметност храњења“

која је већ многе спасла. Иста се може употребити поред сваког начина живота и помаже да се болест брже савлада Телесна тежина расте и постепено окрепљење зауставља болест Озбиљни лекари специјалисте потврђују изврсност моје методе и радо одобравају употребу исте. Што пре се почне мојим начином храњења, тим боље.

Пре употребе

После употребе

САСВИМ БЕСПЛАТНО добићете моју књигу из које ћете поцрпсти много потребних ствари. Кога болови муче, ко се жели на брзи начин из основа и без опасности ослободити својих болова нека још данас пише

Наглашујем поново да ћете моје разјашњење добити посве БЕСПЛАТНО без сваке обавезе са Ваше стране те ће Ваш лекар сигурно пристати на овај од првих професора као изврстан пронађени

НОВИ НАЧИН ВАШЕГ ХРАЊЕЊА.

Стога је у Вашем интересу, да одмах пишете, па ћете од мојег тамошњег заступника у свако доба моћи бити послужени. Црпите поуку и појачану **животну вољу** из књиге **искусног лекара.** Она садржи окрепљење и **животну утеху** и обраћа се на све болеснике, који се занимају за садање стање научног лечења плућа. **Моја адреса:**

GEORG FULGNER, BERLIN — NEUKÖLLN,

RINGBAHNSTRASSE Nr. 24., ABT. 681.

Дивни увојци! Безгранично трајни код влажног времена или зноја, постизавају даме и господа без рудила (бреншере) са Хелаесенциом за коврчавост. Такође се и најлепши бубикопф улепшава, јер постаје свака ондулација сувишна. Велика приштеда на новцу и времену. Утиче повољно на раст косе. Ваш одраз у огледалу усхитиће Вас. Одмах после употребе настаје множина ондулираних увојака, прекрасне фризуре. Многобројне захвалнице. Нарочито хвале ову крему позоришне уметнице. Цена Дин. 12·—, 3 боце Дин 25·—, 6 боца дин. 40·—. Dr. Nic. Kemény, Košice H., Postfach 12/218, Čehoslovačka

Подмлађивање за 24 сата

постигла јег-ђа Dr. A. у Прагу како сведочи захвалница: „10 лончића Ерос Креме, што сам их код Вас набавила, морала сам уступити својим познаницама. Моје је лице добра реклама за Вашу крему, јер упркос мојих 49 година лепа сам и млада". Ерос-Крема одстрањује брзо и сигурно суједице, приштеве, наборе, јетренасте пеге, црвенило носа, жуте и смеђе мрље.

СУНЧАНЕ ПЕГЕ.

Гаранција: новац се враћа, ако нема успеха. Цена 12·— дин., 3 лончића дин. 25·—, 6 лончића дин. 40·—. Dr. Nic. Kemény, Košice, C, Postfach 12/E 18, Čehoslovačka.

Потребне књиге сваком виноградару:

6—6

1. Резидба винограда, упутство за одгајивање правилних облика винове лозе и регулисање родности. 6 дин.

2) Винарство, практично упутство за справљање, негу и лечење вина и свих радова у подруму. 30 динара.

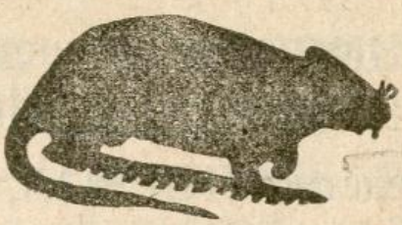
3) Закон о вину и правилник за његово извршење са објашњењима и тумачењима за винограде и винарске трговце. 15 дин.

Књиге се могу добити код Српског Пољопривредног Друштва и од писца, Божидара Ранковића, начелника Министарства Пољопривреде, по претходној пошиљци новаца.

1000 — динара плаћам Вам, ако нећете у року од 3 дана Ваше курје очи, брадавице, тврде кожице, израслине одстранити са „Риа-Балзам", који је лекарски препоручен, и то без бола и опасности, без ножа и без икакве упале. Госп. шумарски саветник Л. пише: „18 год. боловао сам од курјих очију, свака ципела и сваки корак проузроковао ми је муке. „Риабалзам" одстранио је моје курје очи заједно са кореном". Слично пишу држ. лекар Др. Боденштајн и грофица Цепелин. Цена 8·— дин. заједно са писмом гаранције, 3 лончића дин. 15·— Dr. Nic. Kemény, Košice, Postfach 12/R 18, Čehoslovačka.

Пацови

Према службеној статистици прождеру 50 пацова или 500 мишева онолико, колико три јака теретна коња, и увуку осим тога још узрочнике болести у Ваш стан. Убијач-пацова уништује у 3 сата све пацове и мишеве са леглом, а при томе је нешкодљив за људе и домаће животиње. „Нашао сам 78 мртвих пацова, пошаљите 15 кутија за 3 суседа", пише Г. поседник. 100% зајамчено, иначе се новац враћа. Цена дин. 12·—, 3 кутије дин. 24·—

Dr. Nic. Kemény, Košice, A, Postfach 12/P 18., Čehoslovačka.

ПОРЗОЛ

је најсигурније средство за запрашивање семена пшенице, ражи, јечма, зоби и т. д. против тврде или смрдљиве сњети-главнице, снежне плесњи ражи и пшенице, тврде сњети јечма и т. д.

ПОРЗОЛОМ ЗАПРАШЕНО СЕМЕ:

Даје здраву и богату жетву, не убија клијавост семена а појачава пораст биљке.

Употреба лака и јевтина, семе се запраши за 10 минута и може се одмах сејати.

Уштедите семе 15-20%, радну снагу и време, јер није потребно квашење и сушење.

ПОЉОПРИВРЕДНИЦИ! Употребите једино домаће средство ПОРЗОЛ, који је од наших стручњака испробан и препоручен као врло добро средство.

Упутства и цене шаљемо бесплатно:

„БИЉАНА“ А. Д.

Телефон 3-80 БЕОГРАД Душановац

18—15

Штампарија М. Цветковића Београд — Душановац, Војводе Глигора 62. Телефон 47.-31.

Ослобођено поштарине
реш. Мин. Пошта и Тел. бр. 17306/24. г.
Бр. 22. Београд 15. новембар 1930. год. LVII (57.) год.

За С. П. Друштво власник
претседник, **Мирко Миљковић**

Одговорни уредник
Др. Тан. Митровић

МЕРЕ ЗА ОТКЛАЊАЊЕ ПОЉОПРИВРЕДНЕ КРИЗЕ.

Откако су пољопривредни производи, нарочито они земљорадње, још више пали у својој вредности, него што је то раније био случај, дошли су наши пољопривредници у веома тежак, да не кажемо безизлазан положај. Поред падања вредности пољопривредних производа, које смо ми у немогућности сасвим спречити, тај критичан положај, погоршан је још и тиме, што је наша пољопривреда прилично заостала. Ми немамо јевтиних ни добрих машина и оруђа за обраду земље; осећа се врло велики недостатак у савременој припреми и обради земљишта,

неговању усева, пићних биљака, ливада и пашњака, поврћа, воћа и т. д. Не располажемо добрим, одабраним семеном разних усева. Немамо добрих и одабраних раса стоке, не негујемо и не хранимо ту стоку како ваља. Наши сељаци су још прилично задужени, немају ни довољно капитала за рад и за потребна улагања његова у газдинство, те што но кажу, не иде ни пара на пару. Све ове чињенице, које иначе имају великог утицаја на пољопривредну производњу, проузроковале су то, да наши земљорадници не могу опстати са данашњим ценама пољопривредних производа, већ би они морали имати неку већу цену, па да им се пољопривреда као занимање исплати. Ми немамо поузданих и тачних података, колика треба да буде цена тих производа под данашњим приликама, и да ли наши сељаци налазе рачуна, када би пшеница била 200 дин. од 100 кгр., јечам 160 дин., кукуруз 150 дин. и т. д. Можда би други народи са напреднијом пољопривредом и нашли рачуна у тој вредности појединих производа, али ми вероватно ни у њој немамо рачуна. Сасвим је оправдано када се каже, да уколико је нека пољопривреда заосталија, утолико су њени производни трошкови већи, и утолико треба да је и већа пијачна цена извесних производа, па да се они исплате. Поред каквоће, то је и велика сметња у надметању на иностраним тржиштима.

Схвативши данашњи положај наших пољопривредника, Краљевска Влада предузела је многе мере за отклањање пољопривредне кризе, која дави нашу пољопривреду већ прилично дуго. Основала је Привилеговану аграрну банку, која треба давањем краткорочних и дугорочних позајмица да допринесе раздуживању земљорадника, који су узимали зајмове са великим каматама, и да им омогући добијање капитала са ниском каматном стопом за разна улагања у газдинству, у коме се раније осећала велика оскудица. Основала је Завод за унапређење спољне трговине, који има да врши привредну пропаганду у иностранству, да тражи пијаце за продају наших извозних

производа, као и да доведе у везу купца са произвођачем. Створено је Привилеговано акционарско друштво за извоз земаљских производа. Оно има да врши комисионе продаје за рачун својих пословних пријатеља (задруга, извозника и т. д.). Када захтевају национално економски интереси (на пр. у циљу одржања цена), оно ће вршити и куповине. Оно може давати и посредовати за зајмове на подлози робе; учествовати у подизању силоса, складишта и антрпота и т. д.

Да би се добила већа цена за пшеницу Краљевска Влада је одлучила, да држава купује од народа пшеницу за исхрану војске и тиме много допринела, да се у извесним местима подигне цена пшенице и колико толико помогне пољопривредницима.

За нарочиту похвалу и од особитог је значаја скорашња одлука Краљевске Владе, да њени Министри пропутују целу Државу и да се упознају са стањем у народу. Ова одлука је утолико значајнија, што је при ранијем политичком склопу била велика реткост, да један Министар крене на пут ради проучавања прилика у народу, да види каквог утицаја има чисто административан рад у скупштини, министарству и другим државним надлештвима на ток државног и народног живота. И ако се раније путовало по народу, ишло се само ради држања зборова и агитације, много се говорило, још више обећавало. И од тога никуд даље. Скорашње путовање Министара садашње Владе, донеће великих користи нарочито пољопривреди. Министри су дошли у додир са људима разних занимања и са трговцима, занатлијама, индустриалцима и сељацима. На састанцима народ је отворено казао, шта му отежава и иначе тешко стање, шта би требало изменити у досадашњим законима и шта би требало предузети у циљу олакшања разних терета и дажбина. По повратку својих Министара, Краљевска Влада је имала пред собом, према реферату појединих Министара, јасну слику данашњег стања у народу, све његове захтеве, жеље и предлоге,

о којима је размишљала, које је узела у обзир уколико су били оправдани, и усвајала их.

Као природна последица једне такве читаве студије о приликама и стању у земљи, Краљевска Влада је већ наредила да се ревидира и унеколико измени нови закон о шумама, особито онај део, који говори о попаши стоке, нарочито оваца и коза у државним шумама и по планинским суватима. И то је сасвим на своме месту, јер многи наши крајеви, чисто сточарски, имају само оваца и коза од којих живе и које им претстављају читав иметак. Услед сувише мало зиратне земље, на којој гаје житарице колико да се исхране, упућени су многи наши сточари на испашу стоке по шумама и планинским местима, пошто немају земљишта за гајење сточне хране. А многи у околини Беле Паланке и Пирота, кажу, да онај, ко нема оваца или коза да њиховим ђубретом нађубри своју њиву, тај нема шта ни да жање, јер је земљиште слабо плодно. Ако им се забрани испаша ситне стоке, од чијег млека и узму по коју пару преко лета, а тако исто и за јагњад и јарад, коју продају, њима ће бити немогућ опстанак. У томе духу се и жели изменити закон о шумама, да се испаша дозволи, јер док су прилике опште пољопривредне такве, као што су данас, такав начин газдовања не да се изменити без тежих потреса по поједине поседнике.

Према одлуци Краљевске Владе предузеће се и низ мера за олакшање пореских терета и за олакшавање задуженог пореза за раније године. Пошто је знатан број пореских управа разрезао порезу на куће и оним грађанима, чије би куће имале право на пореско ослобођење као крајне периферискe, то је наређено да се тај разрез прегледа и расходује сва незаконито разрезана пореза и то до краја новембра ове год. Тако ће знатан део земљорадничких зграда бити ослобођен пореза по варошима и варошицама, а ситним занатлијама по варошицама биће знатно смањен порез. Финансиски директори овлашћени су да изврше исправку разреза за зграде од слабијег

материала, у којима станују земљорадници и ситне занатлије по варошицама. Тако ће се постићи правилнија подела и пореско оптерећење. Оним пореским обвезницима, који су ове године погођени неродицом, а по њиховим молбама, дозвољаваће финансиске дирекције отплату овогодишњег пореског задужења у ратама до 1 новембра идуће године. У погледу пореза на земљиште, у крајевима где још нема катастарског премера, уклањају се све разлике у површинама катастарским премером. Оним поседницима, који не желе чекати катастарски премер, дата је могућност да исправе површине уписане у њиховим поседовним листовима тако, да сваки овакав поседник може поднети план свога имања израђен од стручних лица. Све ове пореске олакшице имаће за последицу извесно пореско растерећење, које ће олакшати и ублажити донекле иначе приличну немаштину у народу.

Поред тога, Краљевска Влада узеће у претрес извозне и увозне царине. Она се носи мишљу да смањи многе увозне царине на пољопривредне машине и оруђа, као и на разне препарате за заштиту биљака и стоке. Смањиће такође многе извозне царине на пољопривредне производе који се извозе у иностранство. Смањивањем увозних и извозних царина учиниће се то, да наши земљорадници добијају нешто јевтиније све потребне справе, машине и препарате за заштиту биља и стоке, него што је досада био случај, што ће доста утицати на смањивање трошкова производње, док ће се смањивањем извозних царина повисити нешто цене свима извозним производима.

Имајућу у виду све ово, што је до данас Краљевска Влада учинила за унапређење народне привреде, па и пољопривреде, морамо признати и искрено рећи, да је она много учинила на ублаживању данашње кризе, и да спроводи један план рада, који ће као крајни резултат донети оздрављене данашњег стања и потпуно учвршћивање нашег народног уједињења. Немогуће је, а било би и глупо очекивати, да се за цигло две године рада све из основа преокрене и

оснажи, јер се за десет ранијих година сем говора и штурих обећања ни у једном правцу није осећао озбиљан и конструктиван рад, који би данас већ доносио плода. За то треба и времена и материалних средстава, а на крају крајева не може се све наједанпут. Главно је да се ми појединци ставимо на своја места, да се научимо да гледамо своја посла, да радимо, да привређујемо, да мање говоримо и да не чекамо ништа да падне с неба, јер су та времена већ давно прошла.

Т. М.

Ратарство.

Утицај подривања оранице на приносе кукуруза и сточне репе.

Између многобројних чинилаца, од којих зависи развиће културних биљака, па и висина њихових приноса, нема сумње да обрада земље заузима видно место. Уколико се обради земље поклони више пажње, утолико културне биљке при свима истим условима дају веће приносе. Све културне биљке без изузетка захтевају, да се земљиште што боље обради, али ипак између њих има неких, које нарочито реагирају на подубљавање ораница т. ј. на дубљу обраду земље. У овом погледу нарочито се истичу оне културне биљке, које пуштају своје корене у дубље слојеве земље; чије најјаче развиће пада у току лета и које за време летњег периода растења потребују највише влаге. Такав је случај са кукурузом — нашим најважнијим усевом — и сточном репом. Ове две биљке расту од пролећа до јесени, а најјаче развиће њихово пада баш у току лета, у оно доба године, када је највећа оскудица у влази. — Да се кукурузу и сточној репи обезбеди што више влаге у току летњег периода растења, поред осталих мера, неопходно је потребно обрађивати земљу још с јесени и то по могућству што дубље.

Од колико је утицаја на висину жетвених приноса кукуруза и сточне репе дубока обрада земље, врло нам лепо показују подаци добивени на имању средње пољопривредне школе у Ваљеву. У 1929/30 обрадној години на имању напред поменуте школе предузето је било, а и даље ће се изводити, подривање парцела, на којима ће се гајити кукуруз и сточна репа. Резултати су били следећи:

	подривено	неподривено —|—	по хект.
1. Кукуруз „румски зубан" дао је	7786 кгр. по ха	6563 кгр. по ха —|—	1223 кгр.
2. Сточна репа „мамут" дала је	54784 „ „ „	38458 „ „ „	+ 16326 „
3. Сточна репа „мамут дала је	39264 „ „ „	27360 „ „ „	+ 11904 „
4. Сточ. репа „екендорфс." дала је	56444 „ „ „	42222 „ „ „	+ 14222 „

Из предњих података види се, да је подривање у свима случајевима показало позитивних резултата, наиме, разлика је у приносима доста велика. Ако упоредимо напред изнесене податке између подриваних и неподриваних парцела, и изразимо их у процентима, излази да су подриване парцеле под кукурузом дале за 18%, а парцеле под сточном репом за 39.3% просечно већег приноса.

Нема сумње, да би подривање у сушним годинама показало још бољих резултата.

Али значај подривања оранице није само у томе, што ће усеви за које се оно врши дати веће приносе, већ и у томе, што се подривањем не износе на површину дољи слојеви земљишта, него само растресају, чиме се избегавају штетне последице, које би могле наступити изношењем доњих слојева на површину. Доњи слојеви земљишта могу садржати штетних материја за биљке те би њихово изношење на површину изазвало неуспех у развићу биљака. Поред тога подривањем се омогућује лакше продирање биљних жила у дубље слојеве земље ради снабдевања са потребном влагом, и најзад, подривање ће корисно утицати и на наредне усеве, који ће следовати после оних усева за које је подривање вршено.

Ing. *Властимир Ђорђевић*,
проф. сред. пољ. школе у Ваљеву.

Биљне болести и штеточине.

ДОТУЦИТЕ ШТИТАСТУ ВАШ!

У природи је позната честа појава, да се нека врста живих бића у извесним периодима јако намножи и искрсне у огромним масама, рушећи и савлађујући све препреке које јој се нађу на путу, па се после извесног времена навала опет стиша.

Таквих појава имамо доста и у пољопривреди. По знато је на пример, да се *пољски мишеви* сваке четврте до пете године јако намноже и начине пољопривредницима много штете, па да их после тога опет нестане.

Исту појаву мотрили смо прошле године и код гусенице *метлице*, за чијег лептира стручњаци тврде да је прешао у стање дегенерисања. *Иста појава изгледа да је и са штитастом ваши.*

Познато нам је свима, како је ваш изненада искрсла, раширила се на огромним просторима и у огромним количинама, уништила нам скоро све шљивике па ове године застала. Да ли је малаксала, дегенерисала или сасвим нестала, не можемо још сигурно оценити. Али тачно је то, да се ове године није даље ширила.

Ако верујемо у то, да је и у животу штитасте ваши настао сличан период какви се редовно јављају у животу пољских мишева, а тако треба да верујемо, онда нипошто не смемо пропустити прилику, *да баш сада, у часу кад је штитаста ваш најслабија, по прскамо наше воћњаке, и на тај начин штитасту ваш дотучемо.*

Топли сунчани дани најподесније су време за тај посао, јер у тим данима ваши миле и скупљају се у велике заједнице спремајући се на зимовање. За зимско прскање треба и сада употребити само опробана средства, првенствено *карбокрим* и *дрворин*, која су се средства прошле и ранијих година показала одличним.

Дотуците ове зиме свуда штитасту ваш и не верујте, да је ње нестало. Нестаће је само ако је будемо уништили. Лакше је спречити зло него лечити. Верујем да ће и наше власти у овоме питању заузети исто гледиште и да ће материално помоћи нашег осиромашеног пољопривредника.

К. Поповић — Шабац,

О пољским мишевима и борби против њих.

Прошла 1929. година као и ова, која се сада ближи своме крају, одликовале су се необично великом појавом пољских мишева, који су у разним крајевима наше државе нанели знатне штете на многим врстама пољопривредних култура. Српском Пољопривредном Друштву, Пољопривредној огледној и контролној станици у Топчидеру, Пољопри-

вредном Факултету у Београду као и самом Министарству Пољопривреде стизале су жалбе на ове штеточине, нарочито из Моравске, Дринске и Дунавске Бановине. Ни северни крајеви наше државе нису били поштеђени.

У свима овим штетама играо је главну улогу у целом свету по злу познати пољски миш, латински звани *Microtus arvalis*. У Лици и хрватском приморју зову овог пољског миша *волухарица*. Пошто мишева, који живе у пољу, има више врста, то ћу у даљем ову штеточину звати *волухарица*, за разлику од великог пољског миша *Apodemus flavicollis flavicollis*, за разлику од пругастог пољског миша *Apodemus agrarius*-а и шумскога миша *Sylvaemus sylvaticus-a*, који је исто чест и ма да се зове шумски миш, може се наћи у великом броју и у пољу, заједно са волухарицама.

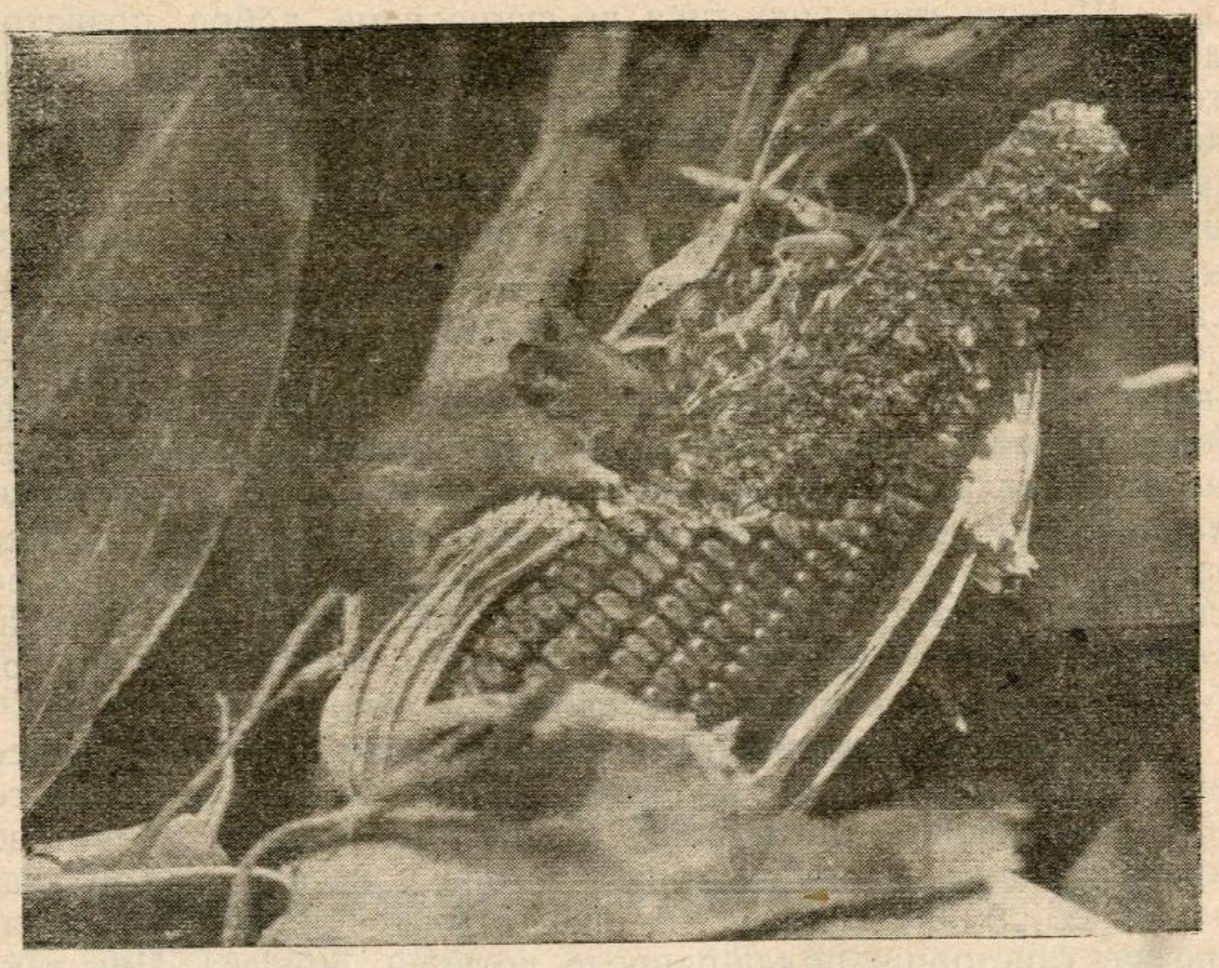
Према мојим испитивањима прошле и ове године у долини Мораве, у Босни, Срему и Банату, најглавнији виновници штета у пољопривреди биле су две врсте мишева: *волухарице* и *шумски мишеви*, док су остале врсте играле потпуно подређену улогу. Из тог разлога задржаћу се само на волухарици и шумском мишу, као на најглавнијима.

Шумски миш јако личи на свима нама добро познатог домаћег миша, само је већи и снажнији од њега. Дужина тела износи му 12—14 см., а реп сам за себе исте је дужине као и тело. Њушка му је шиљаста, уши велике, очи црне, јако избуљене. Задње ноге су снажне и дугачке, зато се шумски миш може одмах познати и по ходу, јер више скакуће но што корача. Боје је рђо-сиве са леђа, а беличаст са трбуха, ноге беле, а горње ивице ушију црнкасте (в. сл. 45).

Сушта му је противност волухарица. Она је мања од њега, здепаста, са затупастом њушком, малим ушима које једва вире из длака, којима је тело обрасло; очи зрнасте, неизбуљене. Највећа пак разлика је у томе, што је код волухарице реп кратак и длакав, а износи једва 1/3 дужине трупа; ноге су исто кратке, те кад волухарица трчи, она не скаче као шумски миш, него више пузи и вуче се по земљи. Боје је с леђа тамно сиве са прелазом у жућкасто, а по трбуху је длака пепељава. (в. сл. 46).

Волухарице кад имају повољне услове за живот, оне се веома јако плоде и у току једне до две године могу да се намноже толико, да постану прави бич божији за читаве крајеве. Такве године у којима се оне у масама јављају, називају се „мишје године“ и оне су увек црним словима записане у историји пољопривреде дотичних крајева. При таквим најездама било је испитивањима утврђено и набројано до 10.000 волухарица на једном хектару површине, а по 10--15 рупа на једном квадратном метру. Кад се таква волухарицама заражена земља заоре, она чини утисак да је жива.

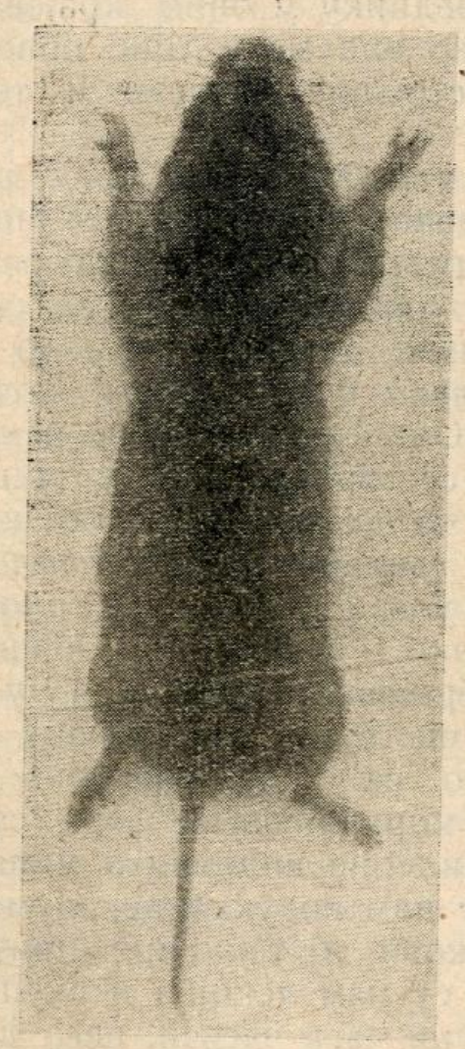
Плуг пара ровиту, многобројним волухаричиним ходницима избушену земљу и избацује готово на сваком кораку живе или плугом осакаћене волухарице, да је то страх погледати. Волухарице у таквим крајевима попасу озиме усеве, поједу с пролећа посејано семе, попасу зелена детелишта, изгризу сочне кртоле кромпира, разједу и издубе драгоцено корење шећерне и сточне репе, дозрело жито пожању пре господара, оштете бостан, тикве, чак и љуте паприке. У позној јесени и преко зиме страдају од њих младе воћке и дрвеће, чију сочну кору и жиле глођу и прегризају. Како у Европи тако и у Америци већ небројено пута оваквим пустошењима бациле су волухарице или како их ми погрешно зовемо „пољски мишеви“ пољопривреднике у праву беду и невољу. Рачуна се да једна волухарица поједе дневно око 20 грама биљне хране, што чини за годину дана више од 7 кгр. Али у ствари штета је много већа, јер поред потребне количине за исхрану, волухарица директно оштети многе биљке, које после пропадају. Стога се с правом рачуна да једна волухарица годишње уништи 11 кгр. биљне хране.

Сл. 45. Шумски миш (Apodemus sylvaticus) на клипу кукуруза.

„Мишје године“ јављају се само с времена на време и то онда, кад наступе повољне прилике и услови за мишје

размножавање. Повољне су прилике за њих ове: 1) *дуга* и *топла јесен* једне године, после које дођу *блага зима* и *суво пролеће* идуће године, и 2) *родне године*, када има хране у изобиљу. Управо овакве, скоро идеалне прилике за њих владале су у јесен 1929. г. и током 1930. г. (јесен 1929. г. била је дуга и топла, а зима између 1929. и 30. године била је блага), зато није никакво чудо што су поједини крајеви Срема, Баната, Бачке, Славоније, Босне, Међумурја, па и Косова, преплављени од ових штеточина, чије се штете већ досад пењу на милионе.

Сл. 46. Волухарица (Microtus arvalis Pall.) $^2/_3$ природне величине.

Тек што пролећње сунце земљу загреје и прва вегетација крене, волухарице почињу да се паре и у нашим крајевима није реткост, да се већ у марту месецу нађу младунци у њиховим подземним гнездима. С пролећа је број младунаца 4—6 комада, а уколико лето осваја, уколико је топлоте и хране више, утолико се број младунаца повећава и у топлим данима може да достигне чак и број од 16 младунаца у једноме гнезду. Женке имају на грудима и трбуху

8 дојки, и преко целе године има их по броју више него мужјака. Има их редовно двапут више. Свака женка носи младунце само 20 дана, доји их око 15 дана и у том међувремену пари се и даље, тако да у току једне вегетационе периоде може једна женка да се окоти до 6 пута. Младунци 2 месеца после рођења, ма да још непотпуно одрасли, већ су способни за размножавање и дају нове потомке тако да један пар волухарица при повољним животним условима може да да око 300—500 индивидуа способних за даље размножавање у току једне године.

Из оваквог стања ствари јасно је, колика опасност прети свакоме пољопривреднику у оним крајевима, где има макар мало волухарица, јер оне могу при повољним околностима да буду зачетак страшне напасти и тешких материалних штета.

Американци, који данас воде прву реч у пољопривредној производњи, одавно су на чисто са опасношћу која прети од волухарица и других пољских мишева; у више махова су они имали „мишје године“, које су их скупо коштале, зато је код њих последњих деценија постало правило: *уништавати волухарице свуда и на сваком месту, у свако доба и преко целе године.* Они сада више не чекају као наши пољопривредници, да се волухарице и мишеви размноже до огромних размера, па да их онда тамане, него је код њих борба против ових глодара постала *стално занимање пољопривредника*, које улази у редован програм њиховог рада како на њивама, тако и у баштама, воћњацима, расадницима и др. местима. Американци предупређују саму појаву у масама, и на тај начин врше предохрану својих култура од ових штеточина. То их као практичне људе много мање стаје, него кад би морали да се боре са правим најездама и да уништавају милионе индивидуа мишјег накота.

Штете које су нам волухарице, шумски и други пољски мишеви као и рчкови и текунице причинили за последње две године, добра су нам лекција и скупо плаћено искуство, да не смемо више ни часа часити, него да овоме питању морамо посветити најозбиљнију пажњу и да отсада морамо предузети енергичну заштиту наших пољопривредних култура од ових незваних гостију.

Код нас сада не постоји само питање предохране гајених биљака, него стојимо пред правом борбом са њима, јер у појединим крајевима наше Државе већ постоји права најезда ових глодара, које не смемо оставити да и даље несметано угрожавају наша пољопривредна добра. Крајњи је час да се приступи делу и да се организованом борбом учини крај једноме злу, које се и сувише већ осећа, а које се појединачном акцијом неће моћи зауставити. Потребно је

да се мобилишу пољопривредници из читавих општина и заражених срезова, па да се заједничким напорима, удруженим снагама, са планом приступи једновремено утамањивању ових штеточина и то помоћу опробаних метода и сигурних средстава.

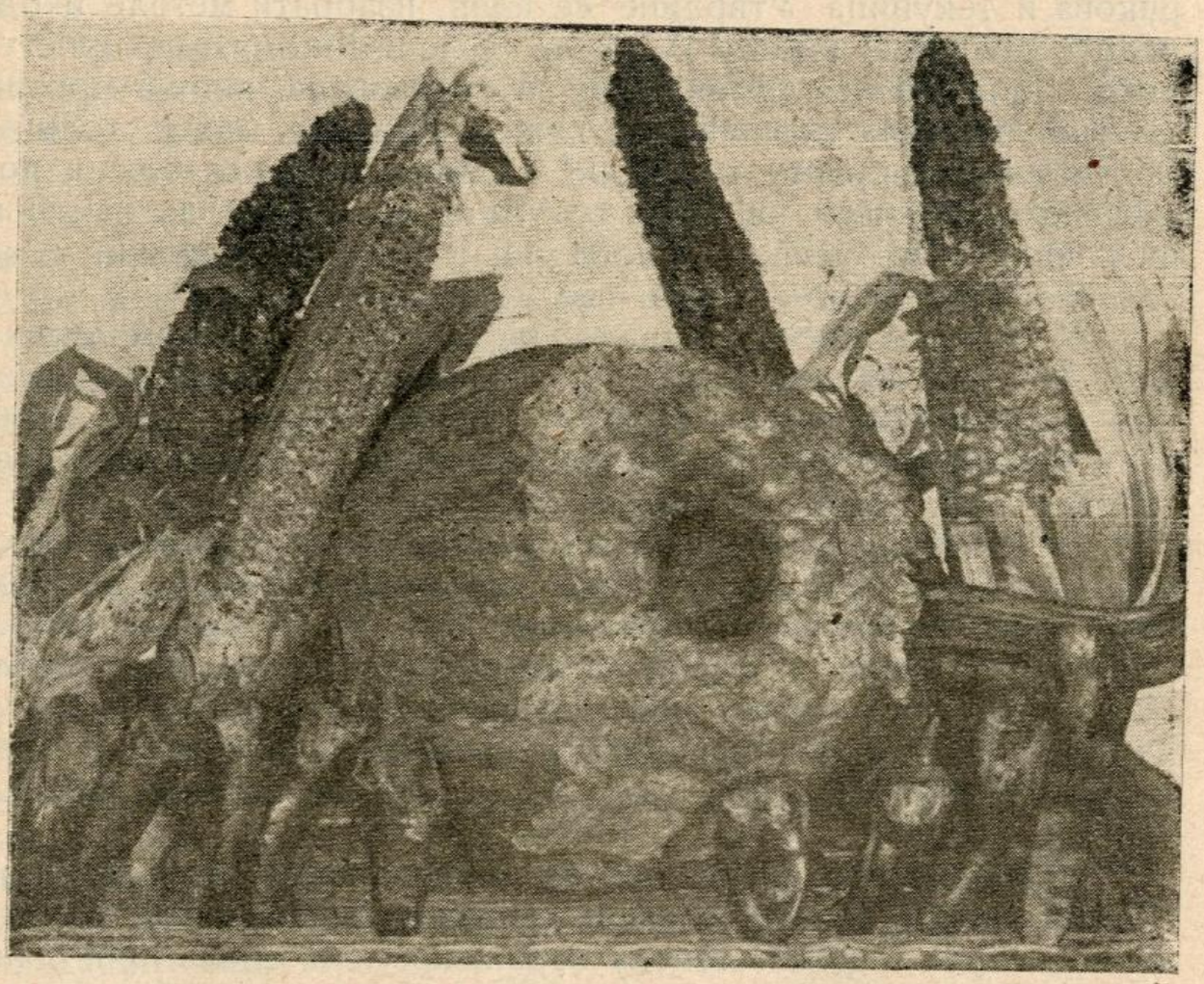
Дунавска Бановина, која је највише угрожена и која је ове године са успехом водила борбу са гусеницама лептира метлице и скакавцима, већ је у току припрема, да поведе систематски организовану борбу на својим зараженим територијама, које захватају знатна пространства. Њено Пољопривредно одељење на потстрек Министарства Пољопривреде, Одељења за биљну производњу, приређује овога месеца у Новом Саду тродневну конференцију за све своје пољопривредне референте, где ће се претрести цело питање сузбијања штетних глодара, како волухарица и пољских мишева, тако и рчкова и текуница Утврдиће се план, изабрати методе и одредити средства помоћу којих ће се још током зиме приступити уништавању. Главна пак организована акција против штетних глодара повешће се рано с пролећа идуће године. Волухарице, текунице и рчкови изгладнели и ослабљени после издржане зиме најмање су отпорни с пролећа, најмањи их је тада број, трпе у то доба још и оскудицу у храни, те је тада најлакше примењивати све мере тамањења.

У оваквим случајевима са највећим се успехом примењују хемиски начини борбе и то тровање волухарица разним отровним мамцима. Пошто у позној јесени, преко зиме и с пролећа многобројне волухарице немају довољно хране, то врло добро иду на овакве замке.

За тровање волухарица употребљавају се отрови: *стрихнин, натријум арсенит, баријум карбонат и фосфор*. Растворима ових отрова натопе се зрна овса, ражи или пшенице, или се њима оквасе ситни комадићи добро печеног хлеба. Овако отрована храна убацује се у малим количинама у мишје рупе и то једновремено у читавим општинама и зараженим срезовима, јер је само тако могуће постићи највећи успех.

Организација једне овакве опште борбе изводи се на следећи начин: Заинтересоване општине набаве потребне количине отрова према степену зараженост и према пространству заражених територија. Спреме се потребне количине хране, које ће се отровима натопити. Могу се набавити и већ готова средства, која се у трговини налазе, као што су одлична „*Зелио*“ зрна или Миовићева пшеница „*Мишотровка*“. Под надзором стручних људи, пољопривредних референата, припреме се отровни раствори и средства, који се расподеле на појединим местима колико где треба, а где ће се уништавање изводити.

На два дана пре уништавања мобилишу се сви способни становници дотичне општине, изађу у поље, поделе се у колоне и развијени у стрељачким стројевима са размаком 4—5 корака човек од човека, пођу по зараженим њивама, пољима, детелиштима, путевима и свуда тамо где се насеља волухарица налазе. Сваки радник има за задатак, да сваку мишју рупу на коју наиђе згази ногом, и да је споља затвори. Овај се посао може обављати и помоћу једног коца чија је доња страна дебља. Тим коцем радник удара отворе мишјих рупа и затвара их. Циљ овом претходном затварању мишјих рупа јесте тај, да се уштеди скуп материал за тровање и напоран рад око тровања свију мишјих рупа. Јер мишјих рупа има много на свима странама, али све нису живе, нису све насељене. После два дана све живе, мишије рупе биће наново отворене, и онда се тек приступа тровању.

Сл. 47. Штете од пацова.
1) Оглодана и избушена тиква (у средини); 2) оглодани клипови кукуруза; 3) оштећене љуте паприке (у првом реду).

Са одређених места радници се снабдевају отровним средствима, развијају се поново у стрељачке стројеве и сваки радник идући у своме правцу савесно и пажљиво, да не пропусти ниједну отворену рупу, спушта у њих отровне мамце. Овај посао мора се извршити не само на обрађеним,

зараженим површинама, него и по општинским утринама, по међама, дуж путева и јаркова, јер се ту поглавито преко зиме и с пролећа налази највећи број мишјих рупа, где волухарице и мишеви зимују. Ако би се оваква земљишта пропустила, она би постала огњиште и гнезда за будуће инвазије.

Поред оваквог хемиског начина уништавања волухарица, који даје изврсне резултате, ако се правилно изведе, постоји и биолошки начин уништавања волухарица помоћу мишјег тифусног бакцила.

Немачки научник Лефлер успео је да из мишева, оболелих од мишјег тифуса, добије проузроковача те болести, *бацил мишјег тифуса*, којега је назвао *Bacillus typhi murinum*. Са овима бацилима могу се волухарице вештачки заразити и изазвати код њих смртоносна тифусна болест, која код њих проузрокује прави помор. Тифусни бацили могу се набавити и у нашој земљи на пр. у бактериолошком заводу „Камендин" код Новог Сада, у заводу „Патрија у Суботици, у бактериолошком заводу у Крижевцима и др. местима. Главна је ствар да бацили буду свежи и вирулентни и да се при раду са њима тачно поступа према упуствима. Када се овако вештачким путем изазове зараза тифуса међу волухарицама, онда се болест сама даље шири, јер се волухарице заражавају једна од друге. Највећег успеха има ова биолошка метода, ако се примени за време лепих, сувих дана у пролеће или ујесен. Преко лета од велике врућине бацили брзо гину, а ако су дани кишовити и влажни, уплесниве се храњиве материје у којима се бацили држе и налазе. Интересантно је то, да ови тифусни бацили убијају само домаће кућне мишеве и волухарице, а без дејства су на остале мишеве, које сам у почетку споменуо; без дејства су и на пацове, рчкове, текунице и др. глодаре. Међутим, при раду са њима човек мора бити обазрив, јер могу код људи, који пате од цревних болести, да изазову компликације и тежа оболења; то исто важи још у већој мери и за децу, коју за ове послове не треба употребљавати.

Из овога досад реченог види се, да је наука дала пољопривредној пракси поуздана средства и промишљене методе, помоћу којих ће пољопривредник себи да помогне, када га беде од мишева и волухарица снађу. Али при овим мишјим инвазијама и природа помаже. Како се волухарице изненада и у масама појављују, тако њихова најезда нагло и ишчезава. Навала волухарица траје обично 2 — 3 године, па онда нагло престаје сама од себе. Ишчезавање волухарица наступа ујесен и преко зиме; у року од неколико дана на местима, где човек пре кратког времена није могао од силних волухарица слободно ни ногом крочити, одједном нигде им ни трага нема! Узроци оваквом наглом нестајању обрнути су и супротни узроцима њиховог наглог појављивања. Рекао

сам да су повољне климатске прилике, топлота, суво време, изобиље хране у родним годинама као и ванредна способност волухаричног размножавања — фактори који су одлучујући за појаву инвазије. Обратно, неповољне климатске прилике, хладноћа и влага, оскудица у храни, ослабљен расни виталитет услед претераног размножавања — јесу разлози за њихово брзо нестајање.

Само не сме се чекати увек да природа на крају крајева учини крај оваквим невољама! Треба да прођу три тешке године, треба гледати пустошења која на очиглед изводе милиони подземних и немилосрдних непријатеља — па да природа тек учини своје. За три године начине ове штеточине толике штете, да оне дестероструко превазилазе трошкове и труд, који би били потребни за њихово благовремено уништавање. У томе и јесте сва вештина бити пољопривредник, што треба познавати добро штеточину, предузети потребне одговарајуће мере у првом часу, отети и спасти на тај начин своје добро од њихове прождрљивости — ето то значи бити прави пољопривредник, који зна и разуме свој посао.

Волухарице и при најнеповољнијим условима за живот не ишчезну никад потпуно. Увек на појединим местима сачувају се од пропасти поједине усамљене колоније, које ће бити расадници за инвазије у будућности. Важна је дужност пољопривредних власти, да овакве колоније преживелих волухарица утврде на својим територијама, јер примењујући и у редовно доба мере сузбијања на таквим за волухарице најповољнијим местима, може се њихово прекомерно размножавање и при повољним условима за живот држати стално у шаху и на тај начин са мало труда и издатака избећи милионске штете у будућности.

У једном од идућих бројева „Тежака“ ја ћу се исцрпније задржати на америчанским методама предохране пољопривредних култура од волухарица и мишева, као и на практичним начинима справљања отровних средстава против њих.

Д-р Михаило Градојевић
доцент Пољопривредно-шумарског факултета у Београду.

Сточарство.

Појава честог полног нагона*.

Појава, да женска приплодна грла показују често полни нагон, а после парења не остају бремена, позната је у науци под именом нимфомонија. Такве краве народ у неким нашим крајевима зове „бикуље.“

Ако је лако опазити и установити саму појаву, напро-

---

* Одговор на питање Ђурђа Тирнанића из Крњева.

тив доста је тешко утврдити узроке таквом стању код сваке поједине краве и према томе одредити начин лечења. Ове појаве наносе доста штете сточарству, јер избацују из приплода такве краве, а често пута свако лечење је безуспешно. Поред тога краве под том маном немирне су, рђаве нарави, јуре међу осталом стоком, теже се поправљају и слабо искоришћују храну.

У нормалном стању, код здравих крава нагон за парењем обично се појављује између 14 месеци до 2 године, када су полно зреле и кад добију бика остају стеоне. Оплођавање се врши приликом вођења краве под бика на тај начин, што женско јаје у материци краве, буде оплођено мушким семеном, где се утврди и за време бременитости развије у теле, што траје 9. месеци, колико крава носи. За време бременитости обично се полни нагон не појављује. Само оплођавање за време вођења изврши се на тај начин, што јајници женке луче женска јаја, док жљезде мужјака луче мушко семе (сперматозоиде), који се споје у женским полним органима – материци. Ако приликом „вођења“ крава не остане стеона, код ње се полни нагон јавља обично сваке 3 недеље.

Из напред реченог лако је разумети, да неоплођење може имати за узрок разне ненормалности приликом парења, које су углавном од две врсте: или зависе од мужјака или од женке.

Ако је разлог за неоплођење *у неисправности бика,* у том случају пуштање крава под другог исправног бика дало би повољан резултат т. ј. оне би остале стеоне.

Узроци пак *у самој крави* за неоплођење могу бити различити.

Прво може бити случај *обољење симих јајника,* који нису у стању да нормално луче женска јаја. Ово је најчешћи случај. То се обично дешава када на јајнику постоје разни нараштаји. Тако су чести случајеви, да на јајницима израсту водени мехурови, који сметају лучењу женских јаја. Или на јајнику израсту разна „дивља меса“, израштаји. У првом случају могућна је операција, коју ветеринар изврши на тај начин, што руком напипа увећани јајник и стезањем распрсне водени мехур на њему, те омогући нормалан рад лучења јаја. Код израштаја „дивљих меса“ или пак ако је јајник оболео од какве сталне, неизлечиве болести (на пример туберкулозе јајника) лечење је немогуће.

Ако су јајници потпуно здрави и нормално луче јаја, разлог неоплођавању може бити у томе, што су остали *полни органи краве оболели или ненормално развијени.* Тако ако ма шта стоји на сметњи и спречава да се мушко семе и женско јаје споје, оплођења неће бити. Такав је случај када је јајовод затворен да кроз њега не може никако јаје да доспе у ма-

терицу, или када је матерични отвор стегнут и т. д. Ако је пак сама материца оболела, разна обољења — акутно или хронично-запаљење — онда и оплођено јаје у њој угине.

Трећа врста узрока оваквом стању може бити чисто *нервно обољење* – нервоза, нешто слично хистерији код људи. То је нервоза нарочите врсте, која код краве често изазива полни нагон а без могућности да остане стеона.

Према самој природи узрока различита су и лечења. Потребно је пре свега да се краве подвргну стручном прегледу ветеринара, који ће утврдити саму природу узрока, што краве не остају стеоне. Па према томе назначиће и начин лечења. Ако је пак болест такве природе, да се не може излечити, ветеринар ће саветовати да се краве продају касапину – искључе из приплода.

Милутин Фр. Гец
ср. ветеринар из Смедерева.

Из виноградарства.

Загртање винограда.

Загртање винограда је један посао, који многи виноградари сматрају непотребним — излишним, па чак шта више и штетним. Ево шта нам о томе пише један читалац:*, Имам виноград на америчкој подлози и сваке га године ујесен, по паду лишћа, огрћем земљом да не би промрзо. Међутим, мој сусед, који има стари виноград, некалемљен, вели ми да је то потпуно непотребан посао, јер да он толике године не огрће свој виноград, па је ипак његов виноград с пролећа здравији и веселији него они виногради, који су били огрнути. Она гомила земље на чокоту, не само што га не штити од мраза, вели он, него како је та земља преко зиме влажна, то је лоза под њом више изложена мразу, него да је гола; то је он на старој, домаћој лози запазио, а можда је америчанска слабија, нежнија. Ето, вели даље он, има људи који се преко зиме облаче у топло одело, спавају у затвореним и загрејаним собама, па пре назебу, него они који су лакше обучени и спавају у хладним собама, чак при отвореним прозорима. Сада се и ја двоумим, каже на крају г. Ачковић, шта да радим, па Вас стога питам за савет„.

Загртање винограда није ни лак ни јевтин посао, стога се он и не обавља тамо где не мора. А не морају се огртати виногради тамо, где је зима блага, где најнижа топлота не пада ниже од 14° ц испод нуле и не одржава се дуго. Не морају се загртати виногради ни тамо, где се за време целе

---

* Г. Јован Ачковић, из Прилепа.

зиме готово редовно одржава снег у дебелим слојевима, да покрива чокоће.

Код нас има крајева, где су јаке и дуге зиме врло ретке и ту се виногради обично не загрћу, али Прилеп са околином не долази у те крајеве, те стога ту треба загртати винограде.

Примедба суседа г. Ачковића, да је његов виноград здравији и веселији с пролећа него виногради који су били огрнути, тачна је све донде, док његов виноград не захвати један јак мраз, без снега, те га уништи. Јер виногради који се огрћу, с пролећа обично доцније крену него неогрнути виногради, па је стога и виноград суседа г. Ачковића с пролећа „веселији", али је зато више изложен пролетњим мразевима и слани.

Истина је то, како примећује г. Ачковића сусед, да чокот огрнут земљом може пре настрадати од мраза него неокренут чокот, ако је земља влажна, али и то само у случају ако се чокот не огрне дебелим слојем земље, који није довољан да га заштити од мраза.

Поређење лозе и човека у погледу отпорности према хладноћи није на свом месту, јер човек зна докле може да издржи, трпи хладноћу, па се према томе и управља, т. ј. по потреби склања се у кућу или се топлије облачи, или ако спава при отвореном прозору боље се покрије, — јер ако то не учини он ће настрадати поред свега тога што се „навикао" на хладноћу. Познато ми је да у неким нашим крајевима — у вардарској долини — тамошњи виноградари неће да прскају виноград бордовском чорбом против пламењаче, јер, веле, хоће да „навикну" лозу на пламењачу, те да буде отпорнија. И они обично ликују над онима који своје винограде редовно прскају, јер пошто је код њих лето веома топло и сушно, то нема услова за развијање племењаче, и онда и њихови непрскани виногради рађају исто онако као и прскани. Али зато, кад је лето кишно, као на пример ове године, они скупо плате то „навикавање својих винограда на пламењачу", јер док њихови виногради остану и без лишћа и без рода и много се чокоће због тога и осуши, дотле они, који свој виноград редовно прскају, имају обилан род и здраво чокоће, те им оваква година исплати сав труд и трошак за више оних година, када нису морали прскати.

Исто то важи и за загртање винограда. Многи виноградари, који не огрћу свој виноград, потсмевају се онима који их огрћу по неколико година узалуд, док не дође нека љута зима, као претпрошла, да им десеткује виноград и онда се они вајкају, шта урадише.

Бож. Ђ. Ранковић.

Народно здравље.

Зимска исхрана сељака.

Прекоревају и зимску исхрану нашег сељака. Веле, да у зимске дане, кад ништа не ради поједе сву храну, па му за радне дане преко лета не остане јаке хране, него уз најмањи рад гладује. Ни овај прекор није оправдан. Није истина да сељак преко зиме нема посла и то тешка посла. Добар и вредан домаћин и тада има пуне руке посла и на тору и у стаји и у дворишту и око стоке, па чак и на њиви. Уз то долази још и зима, која троши много телесне топлоте, те тражи и више хране за производњу те топлоте. Што сељаку и за лето не остане хране више сведочи о његовом сиромашењу. Нема више као у старо време много стоке, да и за лето остану пуне чабрице сира и кајмака, а у кући мрса и масти; нема онолико оваца и крмача, да и преко лета може заклати јагње или прасе. Може се с правом замерити, што се о благ-дану наједе да пукне, што о славама, свадбама и другим великим празницима потроши више него за других десет и двадесет дана, али и томе има узрока. И баш због овог немања да редовно, уредно једе долази и та недоследност. Он налази оправдања у тим свечаним данима, да и за своју душу нешто више утроши него иначе. То несумњиво треба сузбијати, па то чак и сами сељаци чине. Зар не читамо врло често како се сељаци у појединим селима боре против оваквих обичаја. И то је сасвим у реду, јер уколико сељак располаже с мање хране, утолико мора да буде увиђавнији у распоређивању онога с чим располаже. Он мора да буде добар економ, те да преко целе године има довољно хране за себе и своју чељад.

Исхрана човека зависна је и од времена. Хладноћа захтева много јачу храну од летњих врућина. Од прилике 10—15 процената мора да буде зимска храна јача од летње. И за то је сасвим исправно, да зимска кујна мора да даје хранивија јела. Пасуљ са сланином, купус са сувим месом, пиринач и кромпир са свињетином, сир и кајмак и слично на месту су у зимској исхрани већ и због тога, што се организам тешким летњим радом уз обично слабу храну много истрошио, те треба накнаде и обнове утрошених материја.

У нашем телу постоје две врсте ћелица — оних најситнијих, невидљивих цигала из којих је састављено свако ткиво нашег тела и које су у крајњој линији носиоци свих животних радњи. Једне од тих ћелица живе колико живи и човек. Друге изумиру, па их организам мора непрестано да обнавља. Тако крвне ћелице, врло важне за исхрану и одбрану нашег тела не живе дуже од 70 дана. Али и оне ћелице, које остају за цео живот троше материје из којих су састављене, па и њима треба хранивих састојака, да се обнове.

Тај материал, који служи за производњу изумрлих и за обнову живих ћелица, узимамо из хране, која садржи све потребне састојке: беланчевине, скробове и шећер, масти, витамине, соли, који су потребни било за обнову ћелица (беланчевине), било за производњу топлоте и резерву (скробови, шећери, масти), било за подешавање врло важних радњи око прераде и размене материја (витамини), било за производњу разних сокова и ткива (соли). Беланчевине, соли и витамине морамо увек у истим количинама узимати, а скробове, шећере и масти према разним околностима, које захтевају већу или мању производњу телесне топлоте.

У зимској исхрани дакле све састојке морамо узимати као и иначе, само су нам потребне веће количине материја за производњу топлоте. Због тога је сасвим на месту маснија и снажнија храна. И човеку, који се одмара, потребна је зими јача храна. Међутим раднику, нарочито путнику с колима и воловима, сељаку на раду у шуми и т. д., потребна је несумњиво храна, која ће му дати што више топлоте. Али зимској исхрани недостају витамини. Ово је нарочито важан састојак. Лети се једе много свежег поврћа па и пресне салате и воћа. Ту има доста витамина, па није ни потребно на њих нарочиту пажњу обраћати. Али зими треба поред обичне хране водити рачуна и о томе, нарочито у исхрани деце и болесника. Многа болест с пролећа долази, јер се преко зиме није довољна пажња обраћала на ово. Ако желимо, да се правилно и хигијенски хранимо, неопходно је потребно узимати и храну с витаминима. Њих ћемо наћи у млеку и кајмаку (истина мање, ако краве живе само од суве хране), у свежем воћу, у пресном киселом купусу, киселим краставцима, патлиџанима из туршије, затим у лимуну, поморанџама и т. д.

Још је важно, да се преко зиме узимају топла јела и топли напитци, нарочито чај. Опојна пића: ракија, вино и пиво не само да нису потребна, него могу бити и по живот опасна. Она се узимају за загревање. Има људи, који на пут носе пљоску с ракијом, па чим осете хладно, пијуцкају. И заиста се загревају, али то загревање је варљиво и штетно по здравље. На путу се најпре смрзну пијани, али и они, који мање пију, троше услед пића више телесне топлоте него што би смело бити, јер алкохол изазива јако ширење крвних судова коже, те услед тога одилазе велике количине топлоте из тела.

У зиму пада и божићни пост. О посту постоје различна мишљења. Међутим, несумњиво је да је пост и хигијенска потреба човека. Поред строгог поста искључиво о биљној храни, који је прописан за недељу пред причест, блажи пост допушта и зејтин и рибу. Ако се пости свега једну недељу

ради причешћа ни најстрожији пост неће здравом нанети штете. Напротив, прехрањенима и ухрањенима јако ће користити. Али ако се пости цео пост, неопходно је потребно поред хранивих биљних намирница, употребљавати и зејтин, а с времена на време и рибу. Храниве посне намирнице, које дају доста топлоте, имамо у пекмезима, меду, пасуљу, сочиву, грашку, орасима, лешницима, бадему, маслинама, кестену, пиринчу, кромпиру, у јелима с брашном и шећером, нарочито у тесту. Купус, лук и разне туршије не дају много топлоте, али су добри, јер изазивају лучење желудачног сока. Пост има несумњиву добру страну, јер очисти тело човечје од многих отровних материја, које се стварају у организму. У исто доба он регулише правилно чишћење црева. Али за време поста увек се мора водити рачуна о довољној исхрани, нарочито о довољним количинама беланчевина и витамина. За болеснике, са неким изузетцима, и сасвим малу децу, није пост. Тешки радници морају у посту узимати што више хране, из које се ствара топлота, да не би трошили своје телесне материје. За човека који се иначе добро храни, сасвим је на месту и хигијенски пост средом и петком.

Сељачкој исхрани обично недостаје још нешто врло важно: укусност јела. Није то потреба само нашег укуса него и потреба јачег прохтева и боље сварљивости и искористљивости хране и хранивих састојака. Због тога је врло важна ствар, да се жена на селу обучи штедљивом, али укусном справљању јела.

Др. Стев. Иванић.

Извештаји о изложбама.

Пољопривредна изложба у Чачку.

На изложби у Чачку узели су учешћа пољопривредници — излагачи из срезова: трновског, драгачевског и љубићског.

Изложбу је приредила чачанска Пољопривредна подружина заједно са там. Пчеларским Друштвом, уз обилну новчану помоћ Банске Управе Дринске Бановине, Министарства Пољопривреде и Српског Пољопривредног Друштва.

Изложбени Одбор, уз припомоћ свих надлежних пољ. органа, морао је уложити много труда, те је одзив излагача, а још више одзив посетиоца изложбе био ванредан, преко очекивања.

Били су изложени предмети и то из: воћарства, виноградства, пчеларства, градинарства и ратарства у пространом соколском дому, а стока у дворишту тога дома.

Отварање изложбе извршено је на дан 28. септембра

1930. год. у 10 часова, пошто је претходно извршено водоосвећење.

Отварању изложбе, пред соколским домом, било је присутно много грађана и сељака. као и сви ученици тамошњих школа. које су довели њихови наставници.

Претседник Подружине, г. Милош Поповић, пре отварања изложбе, претставио је присутнима изасланика Њ. В. Краља, г Министра Пољопривреде, г. Бана Дринске Бановине, Српског Пољопривредног Друштва и остале госте са стране, којих је било доста, па је D-r Велимир Стојковић одржао веома интересантан и дуг говор о значају изложбе и читаво предавање из пољопривреде, а нарочито, воћарства па затим отворио изложбу.

После отварања изложбене просторије толико су биле испуњене светом да се готово није могло ући. И то је разгледање изложених предмета са толиком навалом посетиоца трајало цео дан. У времену од 13 15 часова посетиоци су у изложбене просторије пуштани у мањем броју, да би се створила могућност оцењивачким судовима да свој оцењивачки посао сврше.

У оцењивачке комисије одређени су само стручњаци са стране, а не и они из места. Предмети су били обележени бројевима, те се нису знала имена излагача На тај начин оцењивачки судови имали су да цене предмете и њихов квалитет.

Било је изложено: јабука 367 крушака 58, сирових шљива 26, сувих шљива 42, дуња 37, ораха 41, мушмула 7, смокве 2, бадема 1, малина 3, лимуна 1, кестена 1, бресака 2, грожђа 288, кукуруза 164, пасуља 188, пшенице 69, јечма 19, овса 9, ражи 1, хељде 6, проса 4, сунцокрета 4, репе сточне 28, репе шећерне 8, конопља 15, лана 3, угарњача репа 3, соје 16, кикирики 1, семе лука 5, семе сточне репе 6, семе купуса 4, вина у боцама 34, ракије 66, прерађевине воћа и грожђа 43, сира 12, кајмака 15.

Затим из пчеларства било је предмета укупно 264, а из повртарства укупно 271 предмет.

Разуме се, да су предмети по гранама били издвојени, а ванредно пажљиво сложени тако, да је целокупан изглед предмета чинио врло леп утисак.

Нарочито се мора поменути особито добро уређено одељење пчеларских предмета, које је било с десне стране при улазу у павиљон изложбе.

Исто тако свакоме посетиоцу изложбе морале су пасти у очи особити примерци јабука и осталог воћа, као и грожђа, где су биле стоне сорте грожђа заступљене и у лепом броју и у одабраним сортама.

Број излагача био је 475.

На награде излагачима издато је у справама, семењу, књигама и др. материјалу 52.350 динара.

По гранама награде су биле овако подељене:

За предмете из воћарства 1 премија (вредност 1000 дин.) и 63 разне награде у укупној вредности од дин. 6.710.

За предмете из сточарства 1 премија (у вредности 1000 дин.) и 99 разних осталих награда у укупној вредности од 14.000 дин.

За предмете из ратарства 1 премија (вредонст 1000 дин. и 61 разна награда у укупној вредности од дин. 6.290.

За предмете из виноградарства 1 премија (вредност 1000 дин.) и 59 разних награда у укупној вредности од 6.290 дин.

За предмете из живинарства 1 премија (вредност 500 д.) и 44 разне награде у укупној вредности од 3,170 дин.

За предмете из пчеларства 1 премија (вредност 1000 д.) и 72 разне награде у укупној вредности од дин. 6.420.

За предмете из повртарства 1 премија (вредност 500 дин.) и 69 разних награда у укупној вредности од дин 1.186.

Вредно је забележити, да је сву изложбу посетио приличан број странаца, махом Немаца, трговаца воћем, којих сада има како у околини Чачка, тако и по осталим нашим воћарским крајевима, а дошли су ради куповине воћа и грожђа.

На дан изложбе, у пространој сали тамошње гимназије, почев од 15 па до 19 часова држана су предавања. Присутних на предавању било је у почетку око 300—400, а доцније се број стално увећавао, да се једва могло ући. Прво предавање одржао је потписани: „О кризи вина, начину њеног отклањања и стоним сортама грожђа“. Друго из *пчеларства* одржао је свештеник г. Поповић из Јежевице, а треће из сточарства г. Драг. Грујић и четврто: „Мед као лек“ тамошњи лекар г. D-r Миловановић.

Пето, последње предавање, одржао је Епископ Николај Велимировић. На његовом предавању било је разуме се највише присутних.

На банкету, који је био приређен у част гостију и претставника пољоприв. организација, потписани је у име Друштва захвалио Изложбеном Одбору и Претседништву наше одличне Подружине на уложеном труду и лепо организованој, успелој изложби.

Подносећи овај свој кратак извештај, част ми је молити Претседништво Друштва, да вазда има у виду наше ваљане чланове управе у чачанској Пољ. подружини и да им не ускрати своје признање, када се за то укаже прилика, и своју потпору у њиховом благотворном раду у народу.

Ник. Ж. Петровић

Питања и одговори:

Питање: Задругар Рајко Крстић из Кукљина, изучио је занат штројачки за штојење крмача, па му је потребно, да изучи занат за преглед од бобичавости код свиња. Молим за извештај на који начин прегледају свиње од бобичавости и како се распознаје бобичаво свињче.

Бора Миланковић,
књиговођа Задруге Кукуљин.

Одговор: Најновијим решењем Господина Министра Пољо привреде, а на основу закона о сузбијању и угушивању сточних зараза, укинути су прегледачи свиња на бобице, те тај посао може вршити само ветеринар, као стручно лице. Према томе, нема начина да задругар Рајко Крстић „научи занат" прегледања свиња од бобица. Јер и остали, који још то врше, а нису ветеринари, врше један бесправан посао, за који ба дава глобе продавце свиња, у чему им треба стати на пут. Јер то није „занат" — све је то, као и сваки други преглед оболеле животиње, саставни део беспреконе праксе, коју може вршити само стручно, за то спремно лице. Да се постане пак ветеринаром, потребно је после свршене средње школе (матуре) свршити ветеринарски факултет.

Надри лекари као и надри ветеринари пак својим радом наносе највеће штете народном и сточном здрављу, те је дужност сваког пријатеља народног, да се против њих бори.

У овом случају напредно задругарство треба да пропагира и да тражи само, *да се за преглед и лечење стоке обрате ветеринару*. То је најбољи и најјевтинији пут.

Милутин Фр. Гец.
ср. ветеринар — Смедерево.

Питање: Имам винорада 0.20 ха, у петој години, подигнут на америчкој подлози; виноград је бујног пораста, али је јако заражен пиревином.

Молим за одговор: могу ли и на који начин спасти виноград од пиревине? Како би било да га јесенас засадим воћњаком и које сорте, а виноград подигнем на другом месту, где нема пиревине.

Светозар Јовановић
пољоприв. Г. Степош.

Одговор: Пиревина нарочито брзо овлада на оним земљиштима, која су изриголована или дубоко орана, па доцније не обрађују како треба.

У винограду се не може запатити пиревина: 1) ако се при подизању винограда земљиште изриља на 60 до 70 см. и том приликом из земље повади што пажљивије корење од

пиревине и остави на површини у гомилицама да се осуши или се одмих уклони и спали и 2) ако се доцније, кад се виноград подигне, виноград правилно обрађује т. ј. ујесен дубље прекопа и огрне, с пролећа одгрне и плитко прекопа, *па за време лета чим се појави трава, праши* – најбоље прашачем, а после се мотиком око чокота плитко прекопа оно земљиште које прашач не опраши.

Ако се у винограду запати пиревина, једини пут и начин да се од ње спасе, јесте опет јесење дубоко копање и летње *што чешће* прашење винограда.

Не би Вам саветовао да већ подигнут виноград искрчите, па на том земљишту засадите воће, а на другом земљишту да подигнете виноград. Много више имате рачуна да подигнете воћњак на новом земљишту, а виноград који сте запустили, да пажљивом обрадом спасете пиревине.

Бож Ђ. Ранковић

НА ЗНАЊЕ. За огласе уредништво не прима одговорност

Сточари!

Ако желите да одржите стоку у потпуној снази и здрављу, да вам млада стока брже и боље расте, да се стока намењена за храњење брже и боље гоји, потребно је да додате храни намењеној стоци и ПЕК-Д витамина, као што то чине сточари у напреднијим земљама.

Са малим издатком користите сами себи, ако у спремљену храну за стоку додате малу количину Пека.

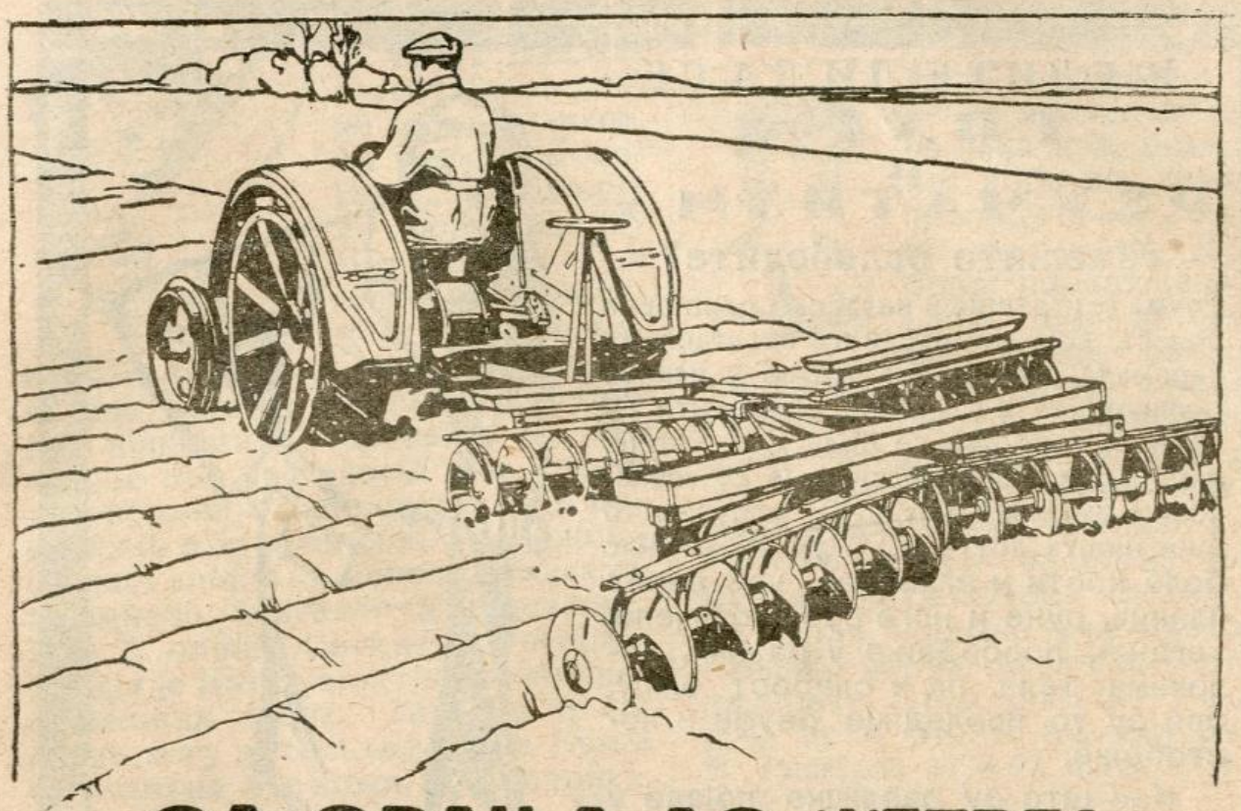
Пек се може добити код Српског Пољопривредног Друштва

Тражите упутства и цене

„БИЉАНА" А. Д.

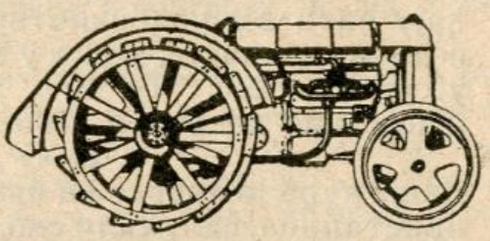
Београд Поштански фах 423

3—3

ОД ОРАЊА ДО ЖЕТВЕ!

ПРАВИ ПОМОЋНИК ЗЕМЉОРАДНИКА.

Проблем данања газдинства јест снижење продуктивних трошкова. Повишење добитка т. ј. смањивање трошкова за погон, постиже се моторним обрађивањем земље.

За сваки начин обрађивања земље можете да употребите Фордсон. Големе предности доноси Вам — ако га правовремено поручите, а тај ћете добитак на времену да постигнете без труда, корисном употребом Фордсон-трактора.

Фордсон-трактор је јефтин код набавке и штедљив у погону, јефтин у издржавању, поуздан у раду, те најбољег материјала.

Хиљаде и хиљаде газди целога света помогао је Фордсон.

НОВЕ ЦЕНЕ ФОРДСОНА!

Фордсон-трактор с блатобранима . . . . . Д. 48.000·—
Фордсон - трактор без блатобрана . . . . . „ 46.600·—
Горње цене су за плаћање у готовом и променљиве без предходног обавештења франко складишта свих препродаоца у Југославији.

Нека Вам најближи Фордсон трговац састави предрачун о рентабилитету Фордсон-трактора и нека Вам наводи бесплатно и необвезатно покус на Вашем имању. **Изненадиће Вас дејство!**

LINCOLN Ford Fordson

FORD MOTOR COMPANY

ЖЕЛИТЕ ЛИ ДА СЕ ГИХТА и РЕУМАТИЗМА темељито ослободите?

Реума је страшна и надалеко раширена болест, која не штеди ни богаташа ни сиромаха, она тражи жртве у палати једнако као и у колиби. Различити су облици, у којима се болест показује, а највише има болести, које се свакаковим именима називају, међутим то није ништа друго но реуматизам. Час боле кости и зглобови, час отеку чланци, руке и ноге су изобличене, тргање, пробадање у разним деловима тела. па и слабост очију, све су то последице реуме и костобоље.

Као што су различне појаве у којима се болест показује, тако исто су многобројни сви могући и немогући лекови, медицине, микстуре, масти итд. које се нуђају патећем човечанству Већина тих средстава не може потпуно излечити, може у најбољем случају на кратко време ублажити бол. То што Вам ми препоручамо, посве је нешкодљиво лековито пиће, које је већ многим болесницима

ПОМОГЛО.

Наша кура је изврсна и брзо делује. Да предобијемо што више присталица, одлучили смо, да сваком који нам пише пошаљемо

ПОТПУНО БЕСПЛАТНО

нашу интересантну и поучну расправу. Ко дакле пати од болова и ко жели да се тих болова брзо, темељито и безопасно ослободи, нека још данас пише на

August Märzke, Berlin — Wilmersdorf,
Bruchsalerstrasse 5. Abt. 78.

Оглашујте у „Тежаку“

који се штампа у 10.000 примерака и залази у најнапредније сељачке домове по свим крајевима наше Отаџбине.

Браду код дама и непожељне длаке под пазухом, на рукама и ногама одстрањују се брзо помоћу Цито-куре. Ове длаке неугодно упадају у очи, нарочито ако су на лицу односно на ногама, које су покривене само танким провирним чарапама, па сте могуће већ често ради тога дошли у неприлику. Цито одстрањује радикално и за увек сваки непожељни раст длака за неколико часака, зајамчено без боли и опасности. Г-ђа Т. пише: „Срећном се осећам, одкада је Цито уништио корене непожељних длака". Такођер и господа могу да се њиме служе. Брије без сапуна, без ножа, без апарата. Цена Дин. 12·—, 3 боце Дин 25·— Dr. Nic. Kemény, Košice, D. Postfach 12/M 18, Čehoslovačka.

Нема више ћелавости!

Бујна коса, густи бркови!

Много хиљада дама и господе, сваког доба захваљују свој бујни раст косе лекарски препорученом „Тило"-флуиду. „Тило" одстрањује прхут, прећи испад косе, прерано седење, ломљење и цепљење косе, оживи и освежи тло косе и проузрокује брзо и бујно раст, тако да она после кратког времена достигне двоструку дужину. „Моја коса постала је после четверократне употребе Вашег „Тило"-флуида за окрепљење косе три пута тако дуга", пише госпођа Т, Цена Дин. 16—, 3 стакленца Дин. 34·—, 6 стакленца Д. 55.

Dr. Nic. Kemény, Košice, Postfach 12/N 18, Čehoslovačka.

Оглашујте у „Тежаку"

који се штампа у 10.000 примерака и залази у најнапредније сељачке домове по свима крајевима на

Пуне груди, лепе вадле

лепо заобличене, пристале, прекрасне дражи развија код дама сваког доба по лекарима препоручени: „Идеал Микстуре". Доводи брзо неразвијене, мршаве груди до најлепшег цвата, развоја и учвршћења. Већ после 4-недељне употребе следује замамљива напетост и заобличеност, што доказују и многобројне захвалнице. Мршави облик врата прелази у лепу хармонично заоблену линију. Нестаје истакнутост костију. Танке вадле видљиво јача Идеал. Гаранција: враћа се новац у случају неуспеха. Цена Дин. 12·—, 3 боце Дин. 24·—, Dr. Nic. Kemény, Košice, B. Postfach 12/B 18. Čehoslovačka.

БОЛЕСТИ

Човечији организам остаје здрав, снажан и способан за рад и активан живот све дотле, док су му здраве животне жљезде; слабе пак и болесне жљезде већ не снабдевају организам у довољној мери са скупоценим ферментима и хормонима енергије, због чега се нарушава крвоток и размена материја и у организму се таложе мокраћна киселина, урати, токсини и др. отрови, који баш и јесу главни кривци већине од наших патњи и наглог старења. — Срећом, славни научници Браун, Секар, Карно, Жилбер и др. пронашли су, да после уношења у болесни организам физиолошког екстракта (као „Калефлуид" Д. Калениченко) од жљезде младе животиње, организам опет почиње нормално да ради и лако се бори са свемогућим патњама.

„Калефлуид" специјалисти примењују за време и после тешких болести и операција ради повратка снаге; затим код старачке немоћи и опште оронулости, код нарушене разне материје и крвотока, код слабе исхране у вези са артеријом склерозом, код маларичних, малокрвних и живчано оболелих. — Добро је предходно консултовати свога лекара „Калефлуид" Г. Г. лекарима — гратис — ради пробе. — Бесплатно шаље се детаљна литература — „Рационалан Живот" — обраћати се: Београд, Краља Милана 15. Биро „Курир" Милош Марковић. „Калефлуид" се продаје у свима апо-

Дивни увојци! Безгранично трајни код влажног времена или зноја, постизавају даме и господа без рудила (брењшере) са Хелаесенцијом за коврчавост. Такође се и најлепши бубикопф улепшава, јер постаје свака ондулација сувишна. Велика приштеда на новцу и времену. Утиче повољно на раст косе. Ваш образ у огледалу усхитиће Вас. Одмах после употребе настаје множина ондулираних увојака, прекрасне фризуре. Многобројне захвалнице. Нарочито хвале ову крему позоришне уметнице. Цена Дин. 12·—, 3 боце Дин 25.—, 6 боца дин. 40·—. Dr. Nic. Kemény, Košice H., Postfach 12/218, Čehoslovačka

Подмлађивање за 24 сата

постигла је гђа Dr. A у Прагу како сведочи захвалница: „10 лончића Ерос Креме, што сам их код Вас набавила, морала сам уступити својим познаницама. Моје је лице добра реклама за Вашу крему, јер упркос мојих 49 година лепа сам и млада". Ерос-Крема одстрањује брзо и сигурно суједице, приштеве, наборе, јетренасте пеге, црвенило носа, жуте и смеђе мрље,

СУНЧАНЕ ПЕГЕ.

Гаранција: новац се враћа, ако нема успеха. Цена 12·— дин., 3 лончића дин. 25·—, 6 лончића дин. 40·—. Dr. Nic. Kemény, Košice, C, Postfach 12/E 18, Čehoslovačka.

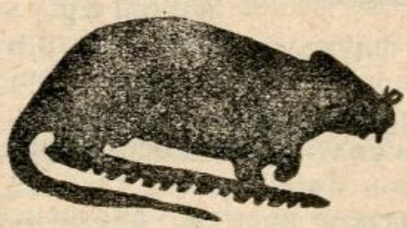
Ново, потребно сваком пољопривреднику!

„Сило и Силажа", практично упутство за успешно конзервирање сваке зелене пиће у сочном стању за храњење стоке у току зиме или целе године, од проф. *Ј. Вукичевића*, директора пољопр. школе у пенз., Кленовник, п. Иванец. *Цена 15.— дин.* — Поручује се код *Сриског Пољопривредног Друштва — Београд, Немањина ул. број 11.*

3—10

1000 — динара плаћам Вам, ако нећете у року од 3 дана Ваше курје очи, брадавице, тврде кожице, израслине одстранити са „Риа-Балзам", који је лекарски препоручен, и то без бола и опасности, без ножа и без икакве упале. Госп. шумарски саветник Л пише: „18 год. боловао сам од курјих очију, свака ципела и сваки корак проузроковао ми је муке. „Риабалзам" одстранио је моје курје очи заједно са кореном". Слично пишу држ. лекар Др. Боденштајн и грофица Цепелин. Цена 8·— дин. заједно са писмом гаранције, 3 лончића дин. 15·— Dr. Nic. Kemény. Košice, Postfach 12/R 18, Čehoslovačka.

Пацови

Према службеној статистици прождеру 50 пацова или 500 мишева онолико, колико три јака теретна коња, и увуку осим тога још узрочнике болести у Ваш стан Убијач пацова уништује у 3 сата све пацове и мишеве са леглом, а при томе је нешкодљив за људе и домаће животиње. „Нашао сам 78 мртвих пацова, пошаљите 15 кутија за 3 суседа", пише Г. поседник. 100% зајамчено, иначе се новац враћа. Цена дин. 12·—, 3 кутије дин. 24·—

Dr. Nic. Kemény, Košice, A, Postfach 12/P 18., Čehoslovačka.

ДИСТОЛ

Говеда и овце траже Дистол!

Оригинални Дистол овако изгледа.

DISTOL

је најпознатије апсолутно поуздано средство против метиљавости код све домаће стоке.
Није отрован и не утиче штетно на бременитост и млечност.
ШТЕДЉИВ СТОЧАР сузбија метиљавост БЛАГОВРЕМЕНО. Овце лечи са ЈЕДНОМ капсулом ДИСТОЛА (црна капсула са жигом „DISTOL“)
Чувајте се имитације и фалсификата.
Стручна упутства даје:

„КАШТЕЛ“
ФАБРИКА ХЕМ. ФАРМАЦАЈТСКИХ ПРОИЗВОДА А. Д.
и
„БИЉАНА“ А. Д.

Телефон 3-80 Београд Пошт. фах 423.

ВОЋАРИ!

Вас се првенствено тиче, хоће ли се шљиваци одржати и спасити од највећег шљивиног непријатеља штитасте ваши!

НЕ ЧЕКАЈТЕ, СВАКО ОКЛЕВАЊЕ И ШТЕДЊА ВАША ЈЕ ШТЕТА. — **ЗАТО СВИ У БОРБУ ПРОТИВ ШТИТАСТЕ ВАШИ. — САДА ЈЕ НАЈБОЉЕ ВРЕМЕ ЗА ПРСКАЊЕ ШЉИВА ПРОТИВ ШТИТАСТЕ ВАШИ!**

Употребите само сигурна, од Министарства Пољопривреде опробана и препоручена средства:

КАРБОКРИМП

оригинални холандски препарат, **одликован златном медаљом на Шљиварској Изложби,** са којим можете апсолутно сигурно уништити **штитасте ваши** на шљиви, **крваве ваши** на јабукама и друге штеточине.

ДРВОРИН

препарат воћног карболинеума, **одликован златном дипломом на Шљиварској Изложби,** који ће Вам воћке препородити, **штитасту ваш** и друге штеточине са успехом уништити.

ВОЋАРИ! — Чувајте се имитација и превара јер на штету воћара несавесни трговци продају друге препарате воћних карболинеума под именом Карбокримпа и Дрворина. — Питајте нас, где можете добити оригинални холандски Карбокримп и Дрворин.

СВА ОБАВЕШТЕЊА И УПУТСТВА О УПОТРЕБИ ДАЈЕ БЕСПЛАТНО

„БИЉАНА“ А. Д.

Телефон 3-80 БЕОГРАД Пошт. фах 423

КАРБОКРИМП И ДРВОРИН ПРОДАЈЕ

СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО

Штампарија М. Цветковића Београд — Душановац, Војводе Глигора 62. Телефон 47.-31.

Београд

Ослобођено поштарине
реш. Мин. Пошта и Тел. бр. 17306/24. г.
Бр. 23. Београд 1. децембар 1930. год. LVII (57.) год.

За С. П. Друштво власник
председник, Мирко Миљковић.

Одговорни уредник
Др. Тан. Митровић.

СВ. КРАЉ МИЛУТИН.

Слава Српског пољопривредног друштва.

Здрав је смисао показало Српско пољопривр. друштво узев за славу Св. Краља Милутина. Св. Краљ Милутин пружа леп пример: да Владаоци са својих узвишених места, могу много да учине да држава постане моћна и силна својим утицајем на унапређење пољске привреде, која је темељ државе, и која уноси културу у све гране друштвеног живота; да су најтрајнији споменици: стварање добара у пољској привреди, која зуб времена не може да уништи; и да пуне житнице трајније осигуравају државама мир но сви војнички подвизи и налети.

ПОЉОПРИВРЕДНА БИБЛИОТЕКА

Да би се међу српским пољопривредницима очувао трајан спомен овом Великом Владаоцу, који је најистакнутије помагао пољску привреду тако, да је снажан привредни утицај у држави Краља Милутина доминирао на целом Балканском полуострву — Српско пољопривредно друштво као народна установа, која суревњиво негује и чува обичаје српских пољопривредника, изабрало је за своје Крсно име Св. Краља Милутина.

Као сваке, тако и ове године Српско пољопр. друштво прославило је Крсно име као сваки српски добар домаћин. Славу је посетио велики број званица. Међу угледним званицама био је Изасланик Њ. В. Краља, мајор г. Петар Килер, изасланик г. Министра пољопривреде, г. М. Сретеновић, помоћник Министра; Декан Пољопривредног факултета г. Др. Милан Влајинац са професорима г.г. А. Стебутом и Д. Тодоровићем и др. Изасланик Главног задружног савеза г. Варга; изасланик Савеза српских земљорадничких задруга, претседник г. Протић; изасланик Удружења југослов. агронома, начелник Др. Љ. Прохаска; изасланик студенског Удржења агронома г. Гавриловић са студентима пољопривредног факултета; изасланици Београдске трговачке коморе г. г. Јовановић — Ресавац и Здравковић, изасланик Извозничког удружења г. Ђока Поповић, главни секретар; изасланице Књегиње Љубице и др. корпорација, изасланици Пољопр. подруж. Друштва.

Међу угледним гостима били су: начелник Мин. пољопривреде у пензији г. Благоје Д. Тодоровић; начелници Министар. пољопривреде г. г. Др. Веља Стојковић и М. Ђурић, шеф рачуновод. г. Мата Матић.

По извршеном водоосвећењу презран је славски колач. Овом чину била је присутна цела Управа Пољопривредног друштва. По свршеном резању колача, прота г. Веља Марковић одржао је прикладни говор о значају славе и о улози Пољопривредног друштва, коју оно још и данас има на унапређење пољопривреде која храни све нас, а затим Изасланик Њ. В.

Краља, мајор г. Петар Килер честитао претседнику у име Краљево славу Српском пољопривредном друштву. После ове честитке Претседник Друштва г. Мирко Миљковић упутио је поздрав Највишем Заштитнику, Њ. В. Краљу Александру Првом са изразима топле захвалности на његовом моћном старању за напредовање пољопривреде и заштиту пољопривредника. Поздравио Изасланика Њ. В. Краља и остале изасланике и госте и заблагодарио им на пажњи посетом друштвене славе. У своме говору бираним речима о значају славе, указао: да Српско пољопривредно друштво као корисна установа, која ради искључиво за народ, за сељаке, за њихов културни и привредни напредак, усвојило је и суревњиво одржава овај обичај који је толико национално везан за српско племе. — Даље је у говору навео: да је ово најстарије хумано Друштво које су пре 63 године основали угледни државници и одушевљени пољопривредници: Д-р Милован Спасић, Чеда Мијатовић, Д-р Јосиф Панчић, Коста Црногорац, Чеда А. Поповић, Фрања Вшетачки, Алекса Стојковић, Арса Ристић, Милан Миловук и Сергије Станковић — са циљем: унапређење пољопривреде. Његов је рад од самога почтка био и остао: хуман, културан и патриотски. Друштво се у току минулих 63 године развијало, проширивало и постало народна установа, чија је историја испуњења борбом са тешкоћама на свима странама; успеси и полети, замарања и посустајања огледали су се као у огледалу у радовима Срп. пољопривредног друштва. За ових 63 године изменило се неколико генерација развијајући и ширећи његов рад.

По традицијама Пољопривредно друштво обично уз славу приреди какву поучну изложбу пољопривредних производа. Како је о прошлој годишњој слави приређена у дому друштва изложба сувих шљива и прерађеног воћа, — то је Друштво уместо изложбе у Београду, у споразуму са својим Подружинама, којих има 145 са око 8.000 чланова — приредило низ пољопривредних изложаба из свију грана по Бановинама

и том приликом добрим излагачима раздало на име награда из помоћи Њ. В. Краља, Министарства пољопривреде и Народне банке велики број пољопривредних справа, алата, разноврсног семена, ратарско-воћарског прибора, као и знатан број поучних пољопривредних књига, те је и на тај начин пружило пољопривредницима корисних поука.

Друштво је у овој години сарађивало на најтежем проблему друштвеног задатка: *на ширењу народног просвећивања и пољопривредног образовања*. У том смеру, Друштво је основало: Савез пољопривредних књижница и читаоница. Задатак је ових установа: да предавањима, обавештавањем и поучним књигама пробуди и створи свест код сељака о важности његове економске моћи, те да не подлегне у светској утакмици при овој општој пољопривредној кризи. Намера је Друштва да код сваке Пољопривредне подружине, Земљорадничке задруге, Задруга за пољопривредни кредит, Аграрних заједница и при народним школама, ствари ове корисне установе.

Засада има у Савезу 42 пољопривредне књижнице и читаонице. Успех рада у овом најтежем проблему — народном просвећивању и пољопривредном образовању зависи од финансијских могућности.

После говора Претседника Пољопривредног друштва, гости су послужени слатким, житом, колачима и јестивом и пићем и у пријатном расположењу и разговору са члановима Управе провели и остали до после тринаест часова у дому Пољопривредног друштва.

М.

НЕПИСМЕНОСТ ЈЕ ВЕЛИКИ НЕПРИЈАТЕЉ.

Нема већег непријатеља за један народ него што је неписменост. Неписмени људи су у ствари слепи код здравих очију. Њима није приступачна ниједна књига или каква писана реч. Они нису у стању да прибележе ништа, што им је у обичном животу по-

требно. Не могу да читају писма нити да напишу својим најближим сродницима, него морају да оду писменом комшији да им прочита писмо које добију од војника, од сина из вароши, од ђака и т. д. Када хоће да пишу, ако нема ђака или писмено чељаде, мора опет комшија да пише. И тако комшија сазнаје о породичним тајнама, које има у свакој породици, а које треба да остану у њој. Неписмени људи не могу да прочитају никакву објаву општинских и среских власти, никакву писмену наредбу, те остају необавештени о врло важним пословима и дужностима, које као грађани треба да испуне. Када оду у варош да нешто купе или продају, не знају рачунати, варају се рачунајући на прстима, те од тога имају велике штете. Али највећа штета за неписмене људе лежи у томе, што се не могу користити поучним књигама, из којих се може много шта што научити. То је нарочито важно за наше пољопривреднике, сељаке, који немају другог начина да се науче, до књигом. Пољопривреда је разноврсна и обилна. И као занимање и као наука она корача напред. Проналази нове путеве и начине обраде земљишта, неговања разних усева, поврћа, воћа, винове лозе и стоке. Проналази и ствара нове врсте, расе и сорте, које су за данашње време много корисније и боље, него што су биле оне, које смо од давнина имали. И о свима тим новинама остаје необавештен онај, који је неписмен. Па не само то, него има и нешто горе. Млађи нараштаји наших сељака не могу се усавршавати у своме стручном образовању, не могу напредовати нити своје знање богатити постепено. Они остају са онолико знања колико су научили од својих старијих у практичном раду и колико су усмено од њих научили. Са толико мало знања, које је пре 50 година било довољно, данас се не може опстати, јер су се и прилике много измениле, те неписмене људе време брзо прегази. А тешко ономе са ким се то деси.

Да се то не би десило и да би се неписменост што пре сузбила, јер је велики непријатељ сваког на-

рода, Господин Министар просвете издао је наредбу, да се при свима народним школама отварају течајеви за неписмене. Пошто течајеви трају само четири зимска месеца, да би рад што пре отпочео, издан је свима школама овај распис, чије најглавније тачке доносимо:

I

1) Да се одмах приступи организовању и отварању аналфабетских течајева уз све народне школе у земљи, у селу и у вароши, у свему по одредбама Закона о народним школама и прописима овога наређења, не губећи никако из вида да је похађење ових течајева обавезно за сва неписмена лица до 25 година, а за лица преко 25 година само ако се добровољно упишу, као и то да учитељи-це морају радити на свим течајевима и агилно настати на њиховом отварању;

2) Аналфабетски течајеви су, по § 7 Закона о народним школама, народне школе и све одредбе Закона о народним школама важе и за аналфабетске течајеве;

3) За неуредно похађање течаја од стране слушалаца примењиваће се одредбе §§ 60 и 61 Закона о народним школама и Општег правилника за извршење овога закона;

4) Изузетно од § 153 Закона, настава у овим течајевима може ове године почети и касније од 1 новембра, али мора трајати четири месеца, и изводиће се у вечерњим часовима свакога раднога дана, најмање са по 2 наставна часа. Ако буде прекида у раду, течај се за толико време продужује;

5) На аналфабетским течајевима наставу изводе активни и пензионисани учитељи-це. У местима где нема народних школа на течају могу радити и свештеници, студенти, свршени ученици пољопривредних школа и друга лица са одговарајућом спремом, која су морално, национално и грађански исправна. У овим местима течај ће се држати у прикладним зградама које је дотична управна општина дужна спремити;

У селима разбијеног типа, где су домови слушалаца удаљени од школске зграде, настава у течају може се изводити у поподневним часовима, о чему треба учинити предлог Министарству. У овом случају, учитељи основних школа, који раде на овим течајевима, радиће са редовним ученицима основне школе, у времену трајања ових течајева, само пре подне али са максималним бројем часова.

Ако се који наставник течаја разболи, дужан је наћи себи замену, са којом се споразумева о деоби награде. О овоме се извештава Министарство просвете.

6) Упис полазника течаја извршити на најхитнији и најцелисходнији начин, уз припомоћ управних и месних власти, школских одбора и приватних установа и корпорација које раде на народном просвећивању. Образац за списак полазника прилаже се. У списак уводити полазнике азбучним редом по презимену.

На течај ће се уписивати прво најстарија мушка па женска лица, која би лако могла испасти из обавезе похађања ових течајева. Где има довољан број мушких и женских лица, подвојиће се у посебне групе — одељења.

У варошима уписивати првенствено лица упослена по разним занатским, трговачким, индустриским и осталим предузећима (ученици, помоћници, радници, послуга и сл.), а потом остала лица. Предузећа, која имају неписмених лица у својој служби, дужна су ова пријавити у одређеном року.

Учитељи првествено раде у мушким, а учитељице у женским групама — одељењима.

Уписаним лицима, односно њиховим родитељима или старатељима, као и онима који имају неписмене у својој служби, на потпис саопштити: да уписана лица морају течај редовно похађати, наглашујући им одредбе §§ 60, 61 и 62 Закона о народним школама.

7) У једном одељењу — групи не може бити више од 50 до 60, а најмање 15 полазника. Овај број не односи се на неписмене у домаћинским течајевима;

8) Од похађања течаја ослобођавају се лица само по чл. 58 Закона о народним школама;

9) Отварање ових течајева и постављање наставника за исте врши Министар просвете, по предлогу надлежних власти. Без одобрења Министра просвете течај не може радити нити се награда наставницима доделити. Тога ради један примерак списка уписаних лица, оверен потписом и печатом месног школског одбора (односно печатом управне општине, ако га месни школски одбор још нема) доставити најхитније Министарству просвете (Одсек за народно просвећивање) са назначењем броја, групе, одељења и наставника који ће на течају радити. Без формалне одлуке о отварању течаја од стране Министарства просвете течај не може бити признат нити се наставнику награда доделити (чл. 60 Закона о државном рачуноводству), и т. д. и т. д.

Пошто ће ови течајеви бити од врло велике користи за наше сељаке, то најтоплије препоручујемо сваком неписменом члану Друштва и Подружина, који је старији од 25 година, да се пријави и упише у овај течај, како себе тако и своје мушке и женске чланове, јер лица до 25 год. старости морају обавезно посећивати ове течајеве, иначе ће искусити законске казне. Препоручујемо такође својим Подружинама, ако у њиховим селима нема народне школе, да са писменим лицима, поменутим у тач. 5. расписа, приступе отварању течајева за неписмене, сходно тач. 9. расписа. Све одредбе овога расписа Подружине могу добити од Друштва, само нека се одмах обрате.

Користи ових течајева толико су велике за наше сељаке, да се без њих не може ни замислити унапређење пољопривреде, јер неписменом човеку не вреде ништа све мере које се у циљу тога унапређења предузимају. Писменост је први услов и најосновнија мера са унапређење појединаца и пољопривреде. Многи се варају ако мисле да ће и неписмени на неком предавању или курсу моћи да надокнаде празнине у своме знању. Јер и ту треба нешто при-

бележити и прочитати поучну књигу о ономе што се предавало, пошто се многе нове ствари брзо забораве ако се не понављају.

Т. М.

Ратарство.

О ПИВАРСКОМ ЈЕЧМУ.

Пиварство је она грана индустрије, чији је постанак и опстанак у најтешњој вези с пољопривредом, јер му пољопривреда даје главне две сировине: *пиварски јечам и хмељ.*

У земљама где се је од давнина гајио добар пиварски јечам, имао је у старо време и сваки већи пољопривредник своју пивару, у којој је он из сопственог јечма и хмеља производио своје пиво. У новије време ове мале пиваре све више су ишчезавале, иако су оне каткад производиле врло добро пиво, али свака по своме „рецепту“. То се у великој потрошњи није могло одржати, јер потрошач захтева да роба преко целе године буде што једноличнија и исте каквоће.

Ово је уосталом иста појава као и у трговини вином. Велика потрошња тражи из неког краја робу, која је једнолична и својствена дотичном крају, тип робе, а мали произвођач има обично толико врста вина колико судова има у подруму. Зато само велике винарске задруге, или велики трговци вином могу успешно да задовоље избирљиве потрошаче.

Тако је било и с малим пиварама. Њих је до данас скоро сасвим нестало, а на њихова су места дошле велике фабрике, од којих се неке могу убрајати међу највећа индустриска предузећа света.

Али одношај између пивара као фабриканта, и пољопривредника као произвођача сировине, није се ни до данас променио. Они не могу један без другог, већ су упућени, да се међусобно помажу. Они могу то најбоље учинити на тај начин, ако се пољопривредници потруде, да производе онакву робу, која је

за пивара најподеснија, а за коју пивар каже, да се њоме добро ради; а пивари ако се потруде, да за добру робу плате добру цену и тиме пољопривреднику награде његов труд и муку. Коме је познато од колике је важности добар пиварски јечам по добру квоћу пива, тај може поверовати, да пивар неће тако лако испустити из руке добру робу, већ да ће радо платити за њу бољу цену, него што је цена за обичну робу.

На тај начин развило се је гајење пиварског јечма у неким крајевима (Чешкој, Моравској, Словачкој, Баварској) до завидне висине, тако да пивари из других крајева нису имали много муке око набавке доброга јечма или већ прерађенога слада. Радиле су тако и наше пиваре, уколико нису могле у нашој држави набавити довољну количину и добру робу за производњу пива. Што је могло да се подноси досад не може отсад, јер нам привредна и пољопривредна криза налажу, да ниједна наша пара не сме да иде у иностранство за аграрне производе, које можемо и у нашој земљи произвести. А да је пиварски јечам такав један производ, који се може и код нас производити, то је ван сваке сумње. То је доказано многобројним случајевима. Тако је н. пр. мени из искуства познато, да је један пиварски јечам из *Вогња* (срез румски), који је био изложен на државној изложби пиварских јечмова у Бечу, однео као најбољи награду испред свих јечмова из Ческе, Моравске, Словачке и т. д. Другим једним случајем из моје праксе могу потврдити, да је једна моравска трговачка кућа купила и под својим именом извезла у Енглеску 20 вагона пиварског јечма из *Сирига* крај Србобрана у Бачкој. Свакако довољни докази, да јечам може и код нас да се гаји.

Ако верујемо да је гајење пиварског јечма и код нас могуће, и ако се потрудимо да то заиста и буде могуће, онда се тиме отвара пред нама једно поље корисног рада, које ће нашим пољопривредницима донети користи, и нашем народном богаству уштедети

оне милионе, који и данас још морају да иду у иностранство за један аграрни производ.

Ја ћу се потрудити, да у наредним бројевима научим наше пољопривреднике о свему оном, што треба да знају о гајењу пиварског јечма, а на њима је онда, хоће ли пригрлити ову грану, или пустити да и даље иде по старом.

К. Поповић — Шабац.

Угар.

Под угаром подразумева се онај начин обрађивања земље, када се њива остави незасејана преко пролећа и лета, па се *орањем, ђубрењем и дрљањем* приуготовљава за зимско сејање. Такав начин обрађивања данас је потпуно застарео.

Код нас се и заоравање стрњика сматра као угар, што је погрешка.

Од угара разликују се следеће врсте:

а) *потпун, чист* или *црни угар* је кад се земља преко целе године обрађује;

б) *Зелени угар* или *полу угар* је кад земља после жетве остаје необрађена преко зиме и пролећа, па се преоре тек у јуну или јулу месецу, а дотле служи као пашњак. Такав угар не даје овцама баш тако добру, врло удесну пашу, али има ту рђаву страну, што на неповољном времену није могуће савршено обрађивање, нити се ђубре може добро са земљом да измеша; и

в) *Свето-јовански угар* је, који се од претходног разликује само у томе, што се по њему засеју какве биљке (траве) за попашу.

Од пре се замишљало да је угар као неко одмарање земље, отприлике на онај начин, као што то бива код човека и животиња после тешког рада, те да тако земља прикупи снагу за идући усев. Али ми сада знамо, да земља угаром треба да се оснажи за идући усев, но ово не може никако да се постигне оваквим одмарањем, него баш напротив, снага у земљи ваља да је у непрекидној радиности, јер тек тако се може циљ да постигне.

У природи уопште нема потпуног мировања: у њој се непрестано догађају промене ове или оне врсте, које се састоје у измени старих и образовању нових облика. Нигде нема мира, свуда је покрет, напредак. Камен и стена, који изгледају потпуно непроменљиви, постепеним трошењем и распадањем под утицајем природе претварају се у плодну

орању земљу. Само се по себи разуме, да је и утицај угара различит, према томе, да ли је њива обрасла биљкама или не.

Чисти (црни) угар има задаћу, да обогати земљу оним хранивим материјама, које биљка може у себе да прими; да поправи физичке особине земље и да је очисти од корова. Обогаћење земље биљним хранивим материјама може да се постигне узајамним и наизменичним утицајима између земље, ваздуха влаге и топлоте. Утицајем ваздуха, воде, топлоте и многих сићушних бића, органски саставни делови земље — корење стабљика, ђубре — распадају се. Исто тако на распадање и измену ових материја утичу и минерални саставни делови земље. Са овим хемиским процесима у земљи стоје у најтешњој вези и поправке физичких особина земље. Од ових процеса земља постаје растреситија, ровитија и шупљикавија.

У плодореду угар је данас готово сасвим ишчезао, а на његово место већим делом дошле су окопавине или пиљне биљке. Свуда где је било угара досада у нас, треба да га нестане данас.

К. Ивковић.

Сточарство.

Уљане погаче од сунцокрета*).

Као и друге уљане погаче, тако и сунцокретове претстављају храну богату беланчевинама и мастима, те су врло подесне за исхрану стоке. Поред зрнасте хране, која се даје стоци у виду прекрупе или јарме, сунцокретове погаче јесу врло добар додатак, јер повећавају количину беланчевина у оброку, која је потребна за стварање меса, млека и разних сокова у организму. Што се тиче сварљивости ових погача, она је врло велика, али углавном зависи од љуспи семена које остају у погачама. Што се тиче беланчевина, које се налазе у овим погачама, њихова сварљивост рачуна се око 80—90%, док је сварљивост масти, односно уља, које је још остало у погачама, тако исто до 80% чак и преко 90%.

Сунцокретове уљане погаче врло су укусне за стоку и добро јој пријају. Стоци се дају само добро очуване; ако нису покварене и плесниве, иначе су опасне по здравље стоке због трулења беланчевина исто онако, као што труло месо може бити отровно. Ове погаче садрже отприлике око 34—39% беланчевина, око 28—32% сварљиве беланчевине, око 12% уља и око 16—19% грубих влакана, која потичу већим делом од љуспи семена. Ове љуспе семена смањују уне-

---

*) Одговор на питање Уроша Ђ. Јанића, трг. из Власотинаца.

колико сварљивост и храниву вредност сунцокретових уљаних погача, али и поред тога она је ипак врло велика због велике количине беланчевине и масти које садрже. Хранива вредност сунцокретових уљаних погача, упоређено са чистим скробом, износи по Келнеру 68.5, по Ханзену вреде 100 кгр. сунцокретових уљаних погача као и 110—112 кгр. јечма. Али ако су уљане погаче од неољуштеног сунцокретовог семена, у коме случају љуспе семена чине половину тежине уљаних погача, тада 100 кгр. уљаних погача имају исту храниву вредност као и 83—85 кгр. јечма. Ако упоредимо храниву вредност сунцокретових уљаних погача од неољуштеног семена, како се у нас израђује, са кукурузном и јечменом јармом и мекињама, онда излази, да 100 кгр. уљаних сунцокретових погача вреде у погледу хранивости као: 85.7 кгр. јечма, 81,4 кгр. кукуруза, 107.1 кгр. мекиња.

Кравама музарама дају се уљане погаче од сунцокрета око 2—2.5 кгр. дневно на грло и дан и то обично смешано са мекињама, кукурузном или јечменом јармом. Пошто су уљане погаче обично чврсто испресовене, то их пре давања треба иситнити и пропустити кроз прекрупач. Ове погаче повољно дејствују на стомак и на количину масти у млеку, а утицај њиховог течног уља осећа се у маслу, јер је оно тада нешто мекше. Ради тога се сунцокретове уљане погаче избегавају давати товним свињама, јер не поспешују чврстину меса и сланине. Оне су врло подесне за товљење волова и оваца, јер отклањају сувише отужно лојав укус њиховог меса и лој постаје нешто мекши, што је с обзиром на његову сварљивост врло добро. Оне се дају овцама до $^1/_2$ кгр. на брава и на дан. Добро је давати их смешане са мекињама или јармом од јечма или од кукуруза старијим теладима и јуницама и то према величини и старости од $^1/_2$ до 1 кгр. на грло и дан. Сунцокретове уљане погаче дају се и радној стоци, коњима и воловима и то онолико, колико се и како се даје кравама музарама. Дају се живини и то по 10 грама дневно на кокошку и пловку, а по 15 грама на гуску и ћурку и на дан. Пиладима и осталој младој живини даје се по 5 грама на грло и на дан.

Сунцокретове уљане погаче долазе у трговину у виду погача или котура, чврсто испресоване и могу се дуго очувати, само треба да стоје у сувом, хладном и тамном месту. У нас се израђују у Лесковцу, у фабрици уља Гичића и Митровића, који их много извозе у Немачку, јер наши одгајивачи још нису навикнути на давање уљаних погача стоци. А то је велика штета. Ми можемо препоручити свима нашим одгајивачима употребу сунцокретових уљаних погача за исхрану стоке, јер се оне врло добро исплате. *Т. М.*

Воћарство.

Кречење воћака.

Почетком ове године, преко наших најбољих пољопривредних часописа, новосадског Пољопривредног гласника и Тежака, покренуто је од стране неколицине наших стручњака питање: треба ли воћке кречити; је ли кречење воћака за препоруку; да ли креч штити воћке од болести и штеточина?

Писци горњих чланака нису се једнодушно изјаснили за потребу кречења воћака. Неки од противника доказивали су да је кречење воћака непотребно, сувишно и више штетно но корисно, поткрепљујући своје тврђење наводима мишљења неких страних воћарских стручњака.

Директор нашег државног фитопатолошког завода (завода за сузбијање биљних болести и штеточина) у Сарајеву, г. Ј. Поповић у чланку: „Да ли креч штити воћке од болести и штеточина“, штампаном у бр. 5 Пољопривредног гласника за ову годину, на основу свог сопственог искуства, до кога је дошао двадесетогодишњим проучавањем гајења шљива и сузбијања њених штеточина и болести, и на основу мишљења најјачих немачких, воћарских стручњака, *са поткрепљеним аргументима, доказује потребу кречења шљивових стабала и грана*, и ако главну корист од истог своди на заштиту од неповољних утицаја атмосфере при наглим и јаким променама (после јаког мраза, јача топлота и обратно), а начин кречења и припремања раствора, налази да треба у неколико изменити.

Наша намера није, да овим редовима критикујемо погрешно мишљење оних, који тврде да је кречење воћака сувишно, па чак и штетно, већ је наша намера да нашим читаоцима који су преко 60% сопственици воћака-шљивара и великог броја других калемљених воћака, сада, у ово згодно време скренемо пажњу, *да је кречење свих врста и сората воћака, једна важна, неопходно потребна и врло корисна радња у гајењу ових, те се не треба поводити* и *колебати да ли воћке треба кречити или не.*

Што се тиче времена када воћке треба кречити, које делове треба раствором премазати, испрскати, како раствор треба припремити и шта се све кречењем воћака постиже, изнећемо овде укратко.

Најподесније време за кречење воћака је месец новембар и прва половина децембра, а преко зиме и спролећа од половине фебруара до треће десетине марта (тј. од Св. Трифуна до младенаца). Воћке се и преко зиме могу кречити кад су дани сунчани, а температура изнад нуле, да се кречење не мрзне и да се пре смрзавања осуши.

Раствором креча треба премазати стабло и све дебље

гране, а кречним млеком испрскати и све мање гране и гранчице.

Раствор за кречење припрема се тако, да се на 6 кгр. гашеног креча узме отприлике по 1 кгр. смонице и говеђе балеге тј. две трећине креча а једна трећина смонице и балеге, па се то у води добро размути-разбије у гушћу растопину (густо као кречно млеко за кречење) и тиме воћке било старим, обичним четкама за кречење, било крпама, или расходованим метлама премазују по стаблу и гранама, уколико се може са земље да дохвати, пазећи да свака површина буде премазана.

Смоница и балега говеђа мећу се у раствор за кречење воћака само зато, да се исти боље и дуже на стаблу и гранама одржава.

На сваки литар припремљеног раствора за кречење воћака може се додати по 10 грама лизола ради дезинфекције пукотина и др. места где се инсекти заклањају или своја јаја остављају.

Раствор никако не треба да је густ, јер такав не залази како треба у све пукотине коре, саставе грана и др. удубљена места, већ треба да је густине кречнога млека, којим се зидови на зградама кречe, а ако се прскалицом желе прскати гране и гранчице, онда је раствор још ређи, без земље и балеге и треба га процедити.

Кречењем се постижу ове користи:

1. Уништавају се лишајеви и маховнна на воћкама не делимично него потпуно.

2, Делови старе, испуцале коре на стаблу и јачим гранама опадају, те кора на њима постаје чиста и изгледа подмлађена и као таква не служи као легало разним штеточичинама воћака.

3. Ублажује се штетан утицај нагле промене времена, зими кад стабла од мраза прскају, па преко сунчаног дана топлота нагло порасте или обратно, те се појављује упала коре на целој сунчаној страни стабла. Ово се нарочито код шљива дешава.

4. На окреченом стаблу и гранама спречава се инсектима да своја јаја носе и остављају у пукотинама коре, а ако су то већ раније учинили, онда се отежава лежење ових и излажење ларви-нових штеточина.

5. Штетно дејство креча на семе већине криптогамских болести-глива, уништава га уколико је на гранама остало и спречава нову појаву.

Као што се из предњега види, кречењем се неки паразити на воћкама уништавају, неке непогоде ублажавају, а неке штеточине и болести унеколико спречавају, те га као корисну радњу свима нашим воћарима препоручујемо.

Кад се поред кречења врши и остала нега воћака-чишћење од сувих и сувишних грана, чишћење од гусеница, лишаја и маховине, окопавање и ђубрење, онда је успех у гајењу сигуран.

Ради карактеристике у прилог кречења наводим овај случај. У путу по Босни у септембру ове године распитивао сам се о стању шљиварства и о ширењу штитасте ваши, па су ми поред осталога г. г. Рецеп Хегић из Бугојна и Анђелко Вучић из Чипуљића код Бугојна рекли ово: „Та средства за сузбијање штитасте ваши су доста скупа те их ми сиромашнији тешко можемо да набавимо и шљиве прскамо, али смо нас двојица наше шљиваре с пролећа прошле и ове године прскали кречним млеком на 100 литара воде 6—8 кгр. гашеног креча по целом дрвету, шљиве смо чистили од сувих грана, окопавали и по мало ђубрили, и Богу хвала, имали смо род и ове и ланске године, па ћемо тако и у будуће радити“. *Бор. П. Нешић.*

Виноградарство.

Сађење питоме лозе.*

Ви сте учинили једну велику погрешку, што сте у винограду, на сталном месту, садили калемове лозе из сандука. Ти су калемови, као што сте видели, без жила и са слабо сраслим спојеним местом, те они и онда, када се упрпоре (расаде на подесном месту у башти, на изриљаном земљишту, које је плодно и које се може да залива) не примају се сви, већ пропадне 30%, па и 50%, а некад и више. Према томе разумљиво је што сте, како велите, имали врло слаб успех у примању засађених калемова.

Друга вам је погрешка, коју сада намеравате извршити и која се састоји у томе, што празна места у винограду, којих имате пуно, желите да попуните домаћом, некалемљеном лозом.

Да би сте избегли велике штете саветујемо вам:

1. Да више никада не садите виноград са калемовима лозе „из сандука“, већ да за ту сврху набављате било од среских и бановинских, било од приватних лозних расадника само првокласне калемове лозе, т. ј. калемове који имају добре и здраве жиле и добар и здрав ластар, а потпуно срасло оно место, где је калемљење (спајање између америчке и домаће лозе) извршено. Само на тај начин, и то пажљиво при куповини прегледајући и одабирајући сваки калем, можете успети да имате добар и једнолик виноград, а без

---

* Одговор на питање Војина Марковића, из Мијоковаца.

празних места. Разуме се, да се пре сађења земља мора прописно припремити и сађење прописно извести;

2. Да садања празна места у вашем винограду, засађеном минулог пролећа калемовима „из сандука“ не попуњавате домаћом (некалемљеном) лозом, већ да та места попуните калемовима једногодишњим, однегованим у прпоришту, који имају добре и здраве жиле и добар и здрав ластар, као и потпуно срасло спојено место, одабраним као што смо напред навели. Попуњавање тих празних места да извршите још ове јесени, а пре самог сађења лозе да ископате рупе дубље и шире но што се иначе ради и приликом сађења да на сваки чокот метнете по 2—3 прегрши доброг, згорелог, сточног ђубрета или мешанца (компоста), помешаног са земљом. Приликом усађивања лозе земљу добро ногом набити.

Ако овако будете урадили и то још ове јесени, ви ћете постићи да имате једнолик виноград, без празних места. У противном, тешко ће вам доцније бити да та празна места попуните. А ако се пропусти у томе дуже времена, онда је понекад готово немогућно да се виноград попуни;

3. Домаћу лозу не препоручујемо вам ни за сађење уопште ни за попуњавање празних места стога, што њене жиле и жилице, па с тим и цео чокот, мора пропасти од филоксере, па било то нешто касније или раније;

Домаћа лоза не страда од филоксере само на песковитим земљиштима, т. ј. земљиштима званим „живи, летећи пескови“, који у себи садрже 60—70% ситнозрног, силикатног песка;

4. Ваш петогодишњи виноград, који вам, како нам пишете, снажно напредује — бујно расте, а мало роди, мора да је засађен на добром, плодном земљишту. Да би вам боље рађао, немојте га ђубрити за неко време, управо дотле, докле тако бујно расте, а режите га више.

Ето то вам је наш кратак одговор, пошто претпостављамо да ви као виноградар, који има виноград од пре пет година, морате већ знати најважније радње око гајења и неге лозе. Ако су вам и поред овог нашег одговора потребна прецизнија упутства, јавите нам одмах. *Н. Ж. П.*

Извештаји о изложбама.

Сточарско-воћарска изложба у Ваљеву.

Ову изложбу стоке и воћа приредила је Пољопривредна подружина у Ваљеву 12. октобра ове год., заједно са 10-дружинама Живинарског и Пчеларског друштва у Ваљеву.

Изложбу су материјално помогли:

Његово В. Краљ, Министарство пољопривреде, Дринска бановина, Српско пољопривредно друштво, Хрватска индустрија катрана из Загреба, Ваљевско извозничко удружење и друге установе и пријатељи народне привреде из Ваљева и околине.

Изложбу је створио претседник Г. Александар Г. Јовановић у 10 часова пре подне. Претставио је изасланика Њ. В. Краља, Господ. Ђенерала Хаџића, изасланика Министарства пољопривреде Г. Павловића, изасланика Српског пољоприв. друштва В. Матића и госта Г. Д р Вељу Стојковића, начелника Министарства пољопривреде. По том је дао реч г. Изасланику Њ. В. Краља, који је у отменом говору дао израза своме задовољству на приређеној изложби, где ће се народ поучити напреднијем раду у корист земље и на славу Њ. В. Краља. Живео Краљ, одазвао се народ.

Затим је г. Изасланик Министарства пољопривреде изјавио, да је Господ. Министар заузет великим пословима, те није могао доћи на изложбу, пожелео је срећан рад, у корист пољопривреде.

Вића Матић, испоручио је поздрав пољопривредницима од Српског пољоприв. друштва, које преко 60 година ради на подизању наше пољопри реде, па тај благотворан посао и данас неуморно врши, у сарадњи са својим Подружинама и члановима. Истиче потребу производње бољега воћа и стоке, да би народ издржао утакмицу на светским тржиштима, јер он својим малим газдинствима и производњом житарица то не може да издржи.

Г. Др. Вељa Стојковић, заблагодарио је одборима на приређивању ове изложбе. Изјавио је да је изложба сразмерно мала, али добро срећена и у подужем стручном говору, с погледом на данашње прилике, пожелео да се сви брежуљци око Ваљева и околине оките разноврсним воћем, па ће се народ опоравити и отклонити пољопривредну кризу.

После овога, претседник је умолио Изасланика Њ. В. Краља и остале присутне да разгледају изложбу. Настало је разгледање прво воћарске и пчеларске изложбе, која је приређена у сали зграде Дринске бановине. Затим разгледање бикова и јуница и живине у дворишту исте зграде, где су и кошнице са пчелама изложене.

По свршеном разгледању изложбе, сви изасланици на позив претседника Јовановића, посетили су у 11 часова ново сагрђени официрски дом у Ваљеву и присуствовали његовом освећењу, које је извршио преосвећени епископ шабачки и ваљевски Михаило, са свештенством. По свршеном освећењу, разгледали су ову сада у Ваљеву најлепшу палату, официрски дом.

У 3 часа по подне, преосрећени епископ, Господин Михаило, у пратњи свештенства посетио је изложбу воћа, стоке, живине и пчеларства и изразио се да је вољан да нареди свима манастирима у своме подручју, да набаве најновије кошнице од Пчеларског друштва, те да се у манастирима гаје пчеле, живина, воће и боља стока, ради угледа и поуке народу. Ми смо му заблагодарили на тој пажњи и посети. Он је изјавио благодарност приређивачком одбору и свима стручним пољопривредницима.

Изложба је имала 4 одељења. I. одељење говеда, II. воће, III. пчеларство са справама и алатима и IV. живина.

I. Говеда било је изложено: бикова од 2—3 године 7 излагача 10 грла; од 2—3 год. 26 излагача 30 грла и до 1 године 33 излагача 37 грла; јуница од 2—3 године 11 излагача, 11 грла; од 1—2 године 19 излагача 20 грла.

Награђени су I. наградом: за изложене бикове од 1 године Михаило Савић из Ваљева, од 2 године Чедомир Станишић из Петнице. II. III. и IV. наградом награђени, су још 9 излагача. За изложене јунице од 1 године, награђени су I. наградом Милош Гајић из Ваљева, од 2 године Живан Драгојловић из Грабовице. II. III. и IV наградом, награђени су још 8 излагача.

Похвалницом је награђен Милош Милошевић, као одличан одгајивач стоке.

Изложена говеда нису ни по количини ни по каквоћи онаква, каква би могла и требала да буду у околини Ваљева, где има повољних услова за боље говедарство. Чисте сименталске расе и чистих колубораца, било је мало, већином су мелези, махом дегенерисани. Зато ваља обратити што већу пажњу на поправку говеда у овоме крају. У равницама око Колубаре има услова за гајење крупнијих и раностасавајућих говеда, а не треба напустити ни чистокрвне колубарце, нарочито због подпланинских и планинских предела у овоме крају. Мелези се могу дозволити укрштањем једних са другим, али и њих ваља боље неговати.

II. Пчеларство. Било је 22 излагача: меда у теглама сања, пчеларских справа, фотографија пчеланика, својеручних израда кошница и центрифуга, сирупа од меда за лек, сунцокрета итд. Око 100 предмета укупно.

Нагређени су I наградом: Живорад и Милорад браћа Пушићи из Забрдице, Радивоје Ћирић учитељ из Ваљева, Здравко Грујичић из Равња и Живојин Глигоријевић из Топлице. Награђено је још 11 излагача: II III. IV. и V. наградом.

III. Живинарство. Награда Њег. Величан. Краља, најбољим одгајивачима живине. Изложена 4 стабла и то: 1 стабло род-ајланд од 4 месеца, 1 стабло фаверол од 4 месеца и 2

стабла легхорн бели од 4 месеца. Награда од Средње пољопривредне школе из Ваљева, по одобрењу Краљ. Банске Управе, изложена 3 петла плимут-рок и 3 плована пекинг.

Остали излагачи:

Кокоши: бела вијандота 5 излагача, легхорн црни 6 излагача; плимут рок 7 излагача; орпингтон жути 9 излагача: мелез вијандоти плимут-рок 1 излагач; јаребичаста талијанка 1 излагач; црвени род-ајланд 1 излагач; легхорн бели 17 излагача и бисерке-морке 4 излагача. Свега 51 излагач, већином по једно стабло од 3, 4, 5, 6 и 7 месеци, а свега 3 стабла од 1 и преко 1 године.

Пловке: Индијски касачи 4 излагача, пекинг 6 излагача, свега 10 излагача, већином по 1 стабло од 3 до 6 месеци старости, само 2 стабла преко 1 године.

Гуске и Ћурке: 6 излигача тулуске, емденке, новопазарске и домаће гуске и домаће ћурке.

Ово је прва изложба живине у Ваљеву, али је врло отмено приређена, мала је али одабрана, те је чинила веома повољан утисак.

Награђени су:

I. Наградом Његовог Величанства Краља:

1. Родољуб Алексић за кокоши бели легхорн и пловке тркачице.

2. Стеван Дабић, жељезнички чиновник за легхорн црни и бели и плимут-рок.

3. Живан Јовановић, економ из Каменице за плимут-рок.

Од осталих излагача, добили су I награду:

1. Божидар Алексић, берберин, за кокоши жути орпингтон.

2. Живко Петровић, кмет, за пловке пекинг.

II. III, и IV. наградом, награђено је 30 излагача, међу којима су и награде Средње пољопривредне школе и осталих корпорација и лица, која су ову изложбу помогла.

Похвалницама Министарства пољопривреде, награђени су за изложену живину:

1. Драгиша Вукосављевић, адв. из Ваљева.
2. Жика Симић, шеф пореске управе.
3. Милан Јовановић, извозник из Ваљева.
4. Живан Драгојловић, економ из Рађева села.
5. Никола Павић, баштован из Ваљева.
6. Ђорђе Павићевић, учитељ из Д. Топлице.
7. Љубица Б. Петровић из Ваљева.
8 Родољуб Алексић за бисерке.

IV. Воћарство. Јабука су изложили 54 излагача у 144 групе; крушке 27 излагача 41 групу; шљиве суве и сирове 43 излагача, 56 група, где спадају и етивиране шљиве ваљевских трговаца извозника; дуње 37 излагача, 38 група;

ораси 28 излагача 30 група; компоти, пекмиз и суво воће 10 излагача 26 група.

Награђени су *за разне јабуке:* Живан Јовановић из Каменице I. наградом. Осталих излагача јабука награђено је 10 и то: II. III. IV. V. VI. VII. VIII. IX. X. и XI. наградом. Биле су изложене: колачаре, сенабије, будимке, ђуле, стрекње, кожарке, ренете, кадумане, авајлије итд. *За крушке* Маринко Трифуновић из Ваљева I. наградом. Осталих излагача, награђено је 7, и то: II. III. IV. V. VI. VII. и VIII. наградом. Биле су изложене: калуђерке, зимске, дилове водењаче, арапке црне и беле, тврдо коре, бакваче итд. *За суве шљиве,* Обрен Селенић из Диваца I наградом. Осталих излагача награђено је 11, и то: II. III. IV. V. VI. VII. VIII. IX. X. XI. и XII. наградом. *За орахе,* Милан Крстић из Каменице I. наградом. Остала излагача награђена су 4 и то: II. III. IV. и V. наградом. *За дуње*: Милија Миливојевић из Друженића I. наградом. Остала излагача награђена су 4 и то: II. III. IV. и V. наградом. *За суво воће*: Драга Стојковић из Мрчића I. наградом. Осталих излагача, награђена су 3 и то: II. III. и IV. наградом. *Свеже шљиве,* Јеврем Драгојловић, I. наградом и Стојан Пушић из Забрдице II. наградом. *Компоти*: Милутин Никетић, проф. средње пољ. школе I. наградом; Г-ђа Ружа Урошевић II наградом и Зора Вукосављевић III. наградом. Хрватска индустрија катрана, из Загреба, награђена је I. наградом.

Општи утисак на целу изложбу: говеда, воћа пчела и живине, био је задовољавајући. Али према врло повољним природним условима за све ове гране, изложба је била мало заступљена. То долази отуда што Подружине, које су ову изложбу приредиле, нису имале довољно средстава на расположењу, па су је ипак вољне биле приредити и са малим средствима. А кад су им стигле новчане помоћи од Министарства пољопривреде и Бановине, сасвим касно, онда нису имале довољно времена да заинтересују већи број излагача, да на изложби узму учешћа. Из овога се изводи закључак, да установе, које изложбе помажу, треба ту помоћ да ставе на расположење Подружинама благовремено, како би се награде објавиле ширем кругу пољопривредника. Овако на овај начин, награде однесу махом једни и исти људи готово сваки кад се изложбе на овај начин приређују. Или награде добију они, који се пољопривредом, неком њеном граном баве спорта ради, као и сличних побуда. Маса сељака, због оваквог стања ствари, остаје ван учешћа на изложби, па и ван награда, а што је главно без поука са изложбе.

Добро је учињено што је ова изложба приређена о Михољском вашару, те је било доста сељака, који су је посе-

тили, њоме се поучили и заинтересовали, па и ако нису били излагачи. Изложбу је посетило преко 5000 особа, оба пола. Тога дана у вече држао сам пригодно предавање.

Вића П. Машић,

Белешке.

Помоћ и сарадња Дунавске Бановине.

Пољопривредно одељење Краљевске Банске Управе Дунавске Бановине пружило је Друштву у току септембра тек. год. две осетне субвенције. Прва од 50.000 динара дата је са налогом, да се утроши за набавку најбољих тријера за пречишћавање семена стрних усева тако, да се свакој Подружини на територији Дунавске бановине при набавци тријера да помоћ од 2.500 динара с тим, да на истом тријеру за три године закључно са 1932. год. имају права пречишћавати своје семе сви пољопривредници са ујмом 1 кгр. чистог семена од 100 кгр. непречишћеног жита.

Друга субвенција састоји се из суме од 25.000 динара, која се има утрошити на давање помоћи друштвеним Подружинама такође само на територији Дунавске бановине, при набавци вештачких ђубрива тако, да се Подружинама на територији предратне Србије дају ђубрива ради бржег увођења у употребу са 20%, а осталим Подружинама са 10% јефтиније од одређених цена, а Подружине иста ђубрива да уступају својим члановима под истим условима.

Са задовољством доносимо овај рад Дунавске бановине на унапређењу пољопривреде, изјављујући јој захвалност, што је у свом систематском раду увек искоришћавала и приватну иницијативу и што активно сарађује са Друштвом и у свакој прилици помаже његов рад, ради постигнућа заједничког циља.

Износећи предње ми и овом приликом позивамо све наше Подружине на територији Дунавске бановине да предњу помоћ своје бановине, која је и осетна и по општу ствар корисна, што пре искористе.

Бор. Љ. Нешић.

Изложба приплодне живине, питомих зечева, голубова, птица певачица и паса на Загребачком Збору 29.-XI.—2.-XII. ов. год.

По четврти пут одржаће се у загребачком Збору изложба приплодне живине у још већем опсегу него досада. На изложби могу суделовати живинари из свију бановина, те ће на све познате интересенте ових дана бити разаслане позивнице са условима. Најбољи узорци биће награђени пример-

ним новчаним наградама и дипломом, а осим тога увешће се шампионат за колекције за сваку појединy пасмину уколико то колекција заслужује обзиром на резултат носивости. Порота ће се састојати искључиво из стручњака који нису излагачи. Упозоравају се излагачи још сада, да изложбену живину морају почетком студенога још код куће дати потпуно цијепити серумом и вакцином против колере и дифтерије, а пријавници мораће приключити сведоџбу ветеринара о проведеном цијепљењу, и о томе, да у оном крају од куда потиче перад нема заразе. На изложби биће живина груписана по пасминама. Осим домаће живине биће припуштена и расплодна живина из иноземства, али иноземни излагачи не могу код награђивања бити узети у обзир. Министарство пољопривреде и Банска управа ставили су у изглед да ће на изложби куповати перад.

Први пут биће приређена и изложба питомих зечева, те ће и овде бити узгајачи најбољих примерака награђени. Главна сврха ове изложбе је унапређење узгоја питомих зечева у крзнарске сврхе.

Као сваке године биће овим изложбама приключена и изложба голубова и птица певачица, коју организује овдашње Друштво узгајача ових птица.

У оквир ове изложбе од 30-XI до 1-XII држаће се изложба племенитих паса, коју организује наше ново устројено Кинолошко друштво. — Сви интересенти могу потање упуте добити код Управе загребачког збора.

Пољопривредна Подружина у Сопоту.

(срез космајски, бановина дунавска).

Српско пољопривредно друштво у Београду у 1930. години има 153 своје Подружине, од којих највећи број у Дунавској, дринској моравској, вардарској и врбаској бановини, а мањи у бановинама зетској и приморској.

Чланова подружинских, који су у исто време редовни читаоци стручног часописа „Тежака“ и Пољопривредног календара, чија је садржина испуњена само поучним расправама — чланцима и белешкама из пољопривреде, било је у 1930. год. 7575 лица, од којих су 95% пољопривредници.

Међу Подружинама друштвеним има знатан број оних, чији је рад на стручном просвећивању пољопривредника и снабдевању ових разним пољопривредним потребама и раније истицан, као агилан и врло користан по напредак пољске привреде и економско јачање пољопривредника, а Подружина у Сопоту за последње две године стоји на првом месту, како по бројном стању њених чланова, тако и по пропаганди у народу за напредније начине рада и газдовања, па и живота на селу.

Подружина је поред редовног рада на просвећивању и снабдевању својих чланова, којих у овој години има 355, за последње три године приредила серију практичних пољопривредних предавања и воћарско-виноградарских, калемарских курсева, а у 1927 и овој години две врло успеле сточарскс-живинарске изложбе.

Сад настаје питање, зашто пољопривредна Подружина у Сопоту тако агилно и корисно по околину дела и ради, а неке друге, и ако имају исто тако повољних, па можда и повољнијих услова за рад, не дају сличних резултата.

Одговр на ово питање је лак и многима познат. Рад, напредак и развијање многих установа приватне иницијативе, а нарочито оних хумано културног и просветног карактера, скоро увек зависе од појединаца, т. ј. од главних посленика и вођа њихових, који прозру сву корист истих по опште интересе народа и државе, умешним, агилним и несебичним радом у њима придобију велики број чланова њихових и сарадника и тако постигну често пута успехе који задивљују. Такав је главни посленик и вођа у Пољопривредној подружини у Сопоту г. Душан Тошић, срески пољопривредни референт, који је међу напредним Космајцима својом умешношћу, стручном спремом и агилном пропагандом, створио најачу Пољопривредну подружину, а поред ње и једну сеоску у Рожанцима, те у своме срезу има скоро 400 читалаца Тежака и Пољопривредног календара, који су увек спремни да на својим газдинствима примене савремене начине рада употребом савршенијих справа и помоћних средстава и рационалним гајењем стоке и живине.

Поред овога г. Тошић је у своме срезу врло активно радио на оснивању сточарских задруга, којих има у завидном броју и које врло лепо раде, као и задруге за пољопривредни кредит и др.

Са задовољством износимо успешан и користан рад г. Тошића на пропаганди у народу са жељом, да исти послужи за пример како његовим колегама, тако и осталим интелектуалним радницима у народу.

Бор. Љ. Нешић.

Југословенски гласник. Од 1. октобра о. г. покренут је нов политичко-информативни дневни лист „Југословенски гласник“. Лист ће излазити на 10—12 страна 33/47 см. формата. Доносиће: чланке из свих области јавног, привредног, социјалног и културног живота, све врсте информација, стални фељтон са занимљивим романом и приповетком и др. „Југословенски гласник“ биће у могућности, да, поред највеће објективности по свима актуелним проблемима, буде и један од наших најобавештајнијих дневних листова.

Уредништво и администрација „Југословенског гласника“ налази се у Бранковој ул. бр. 12. Београд.

Практично пчеларство. Издање Српске Краљевске Академије од Крсте Пчеларевића — Мршуље. Писац је дао у овој књизи на неких стотину и осамдесет страна доиста све што треба знати о пчеларству и пчеларима практичарима може веома корисно да послужи.

Издање је укусно, у тврдом повезу и стаје само 10·— динара.

М.

Лако и стално домаће занимање. — Велика задруга за промицање плетарског обрта тражи марљиве људе и жене, — без обзира на њихово досадање занимање, ток живота и мјесто становања, — који су вољни да се у свом дому баве плетењем чарапа као кућним обртом. Мали строј за плетење и плетући материал ставља задруга на располагање. Изобразба траје 3—4 дана и врши се бесплатно. Плаће за израдбу исплаћује задруга увјек у готовом. Сватко, тко се јави, добије поближе упуте од управе стручнога листа „Плетиво и Ткиво“, Осијек, ако пошаље марку за одговор.

Записници

Управног Одбора Српског пољопр. друштва.

35. седнице, држане 30. јула 1930. год. у друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. ппретседник Др. Т. Митровић, чланови: А. Рашковић, Т. Владисављевић, В. Матић, Л. Сладековић, М. Николић, Б. Ранковић и Н. Петровић, и гости С. Вељић и Ј. Џонић, чланови из Пирота.

Претседавао ппретседник Др. Т. Митровић.

Бележио секретар г. М. В. Димњановић.

I 537) Прочитан је и примљен записник 34. седнице Управног Одбора.

II 538) Прочитан је и усвојен записник 32. седнице књижевног одбора.

III Прочитан је записник 32. седнице финансијског одбора, па је одлучено :

539) Да се може дати кредитирање по молби бр. 8362 само тако, ако се тражи преко Банске управе.

540) Да се башанској Подружини одобрава рок од два месеца за исплату дуга.

541) Да се прима знању, да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1000.— динара.

542) Да се прима знању, да је извршен преглед касе и нађено стање исправно.

543. Да се ср. пољопр. референту из Белог Поља продужи рок за исплату дуга до 15. септембра о. г.

IV Прочнтан је записник 32. седнице набављачког одбора па је одлучено:

544) Да питање набавке суперфосфата проучи набављачки одбор и на идућој седници реферише.

545) Да се набави 20 Хајдових тријера патент бр. 25/3.

546) Да се од фабрике плугова Монахија узме у комисион 100 плугова Е С Б 5 Р Б.

V Прочитан је записник 32. седнице програмског одбора, па је одлучено:

547) Да се одговори пољопр. одбору из смедеревске Паланке, да ће се примити у екскурзију о његовом трошку по једно лице из сваке општине.

548) Да се одобрава помоћ за изложбе Подружинама у Краљеву 5000 дин. и у Пироту 8000 дин., 50 диплома и 100 похвалница. Подружини у В. Градишту да се одговори, да ће добити извесну помоћ, ако претходно осигура средства по правилнику.

549) Да се Банској управи у Нишу позајми 600 картонских тацни за изложбу у Прокупљу.

550) Да се тражи од сребрничке Подружине. да врати преостале Календаре за ову годину а за награде курзистима да јој се даду Календари за раније године.

551) Да се извести Банска управа у Нишу, да је Друштво дало пиротској Подружини дипломе за награде на овогодишњој изложби. Што се тиче изложбе у Петровцу, дипломе се могу дати такође преко тамошње Подружине, ако учествује у припреми изложбе.

VI 552) По мишљењу инспектора за Подружине, одлучено је: да се прими у састав нова Подружина у Планиници пошто је испунила услове за пријем.

VII саопштења и предлози:

553) Прочитано је писмо В. Орловића, којим се захваљује на избору за редовног члана и којим извештава да шаље за пољопривредни фонд 100. дин. Одбор прима знању са захвалношћу.

554) Прочитано је писмо Савеза српских земљорадничких задруга из Сарајева којим позива на конгрес у Бељини. Одлучено да се пошаље телеграм.

555) По писму Бр. 8575 одлучно је да се поклони 30 повезаних Тежака и 60 Календара за раније године, као и да се ове године шаље бесплатно 30 Тежака. У исто време да се препоручи оснивање Пољоприв. подружина, Пољоприв. књижница и читаоница.

Са овим је седница закључена.

36. седнице држане 20. августа 1930. год. у друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. ппретседник Др. Т. Митровић и чланови В. Матић, Д. Спремић, С. Ратковић, Л. Сладековић, М. Николић, Др. М. Градојевић, Т. Владисављевић, Б. Ранковић и Н. Петровић.

Претседавао ппретседник г. Др. Т. Митровић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I 556) Прочитан је и примљен записник 35. седнице Управног Одбора.

II 557) Прочитан је и усвојен записник 33 седнице књижевног одбора стим, да се по тач. 483. замене књиге ради узајамног приказа, па ће се накнадно одлучити хоће ли се увести у продају. Исто тако усвојено је, да се по тач. 484, упути прва опомена штампару, због неуредног штампања Тежака.

III Прочитан је записник 33. седнице финансијског одбора, па је одлучено:

558) Да се прими знању да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1000 - динара.

559) Да се одобрава кредитирање по тражењима бр. 8540,8614,8615 и 8378.

VI Прочитан је записник 33 седнице набављачког одбора па је одлучено:

560) Да се по понуди бр. 8497 не могу узети плугови, пошто су тешки и нису код нас уведени.

561) Да по понуди бр. 8513, набављачки одбор прегледа понуђену робу, па ако је добра и у исправном стању онда да је откупи.

562) Да се одбију понуде бр. 8623, за арборин и број 8624, за џакове, пошто су непотребни.

563) Да се по писму бр. 8367, замоли срески пољопривредни референт из Неготина Н/В да оде у Џидимирце и тријер пусти у рад, па о томе поднесе извештај, стим, да му се признају трошкови.

V Прочитан је записник 33. седнице програмског одбора, па је одлучено:

564) Да се усвоји извештај прачанске Подружине, а члану г. Ђ. Подхрадском скрене пажња на то у вези његовог писма.

565) Да се Министарству пољопривреде изјави захвалност на поклону 10 књига „Сточарско задругарство“, које да се поделе Подружинама у сточарским крајевима.

566) Да се изложбеном одбору у Ужицу, позајми 1000 ком. картонских тањира стим, да сноси трошкове око експедиције.

567) Да се прими знању извештај ђураковачке Подружине, од одустаје од приређивања изложбе. Помоћ њој додељена, да се да Подружини у В. Градишту, ако поступи по правилнику за приређивање изложаба.

568) Да се не може дати помоћ Земљорадн. задрузи у Мохову, за набавку сејалице за вештачка ђубрива, већ да се упути да помоћ тражи од Банске управе.

569) Да се предложе Министарству пољопривреде за одликовање са пољопривредном медаљом, истакнути сарадници Друштвени.

IV саопштења и предлози.

570) Прочитани су позиви осечког велесајма на свечано отварање сајма и удружења шумарско-техничког помоћног особља на скупштину у Београду. Одбор прима знању стим, да на скупштину иде члан г. С. Ратковић.

571) По позиву Народне одбране да се оснује Савез добровољних и хуманих друштава и по реферату ужег одбора који је проучио правила о овоме, одлучено је: да одређени чланови иду на заједничку седницу кад се буде сазвала и у раду учествују према датим им инструкцијама.

572) По усменом реферату г. С. Ратковић о отправљању послова у Друштву, одлучено је: да се по чл. 12. правила у Календар штампају само имена приновљених чланова и Управе Друштва. Сем тога, да секретар контролише рад особља и да му оно свако вече реферише о стању дневних послова.

573) г. Д. Спремић саопштава, да се може узети роба из магацина ратне штете на подлози потврде о неиздатом бону, па предлаже да Друштво на овај начин искористи свој бон. Одбор усваја предлог и одлучује, да се изузме бон који се налази у Министарству финансија, ради отписа ранијег обештећења.

Са овим је седница закључена.

Оглашујте у „Тежаку“

који се штампа у 10.000 примерака и залази у најнапредније сељачке домове по свим крајевима наше Отаџбине.

Нервозни рано умиру!

Јесте ли на себи па макар само ту и тамо опазили следеће знакове долазећег смалаксања живаца?

Пребрзо узрујавање, нерасположеност, дрхтање удова, немир, лупање срца, нападаји омаглице, осећај страха, бесаница, немирни снови, безћутност појединих делова тела, страшљивост, прекомерна раздраженост код протусловља, буке, мириса, жеља за омамљивим средствима, духаном, алкохолом, чајем, кавом, трептање очних капака или титрање пред очима, навала крви, теснођа, хировитост, затаја памћења или способности говора, необична похлепа или одвратност. — Наступа ли код Вас од ових знакова нервозе једно јако или више њих истодобно онда су

Ваши живци озбиљно ослабили и треба да их ојачате.

Не допустите да то напредује, иначе могу наступити озбиљне сметње душевне способности, као несувисли говор и несвесни чинови, брзо пропадање тела и рана смрт следе наскоро.

Свеједно откуда потиче слабост Ваших живаца, **позивам Вас да ми пишете.** Радо сам припрaван да Вам

бесплатно и франко једну једноставну методу **растумачим,**

која ће Вам очито донети радосно изненађење. Ви сте можда већ много новаца потрошили на разна средства, којима сте постигли само пролазно побољшање. Будите уверени, да ја заиста познајем прави начин, да се

супротставим слабости Ваших живаца.

Ова метода проузрочује истовремено побољшање расположења, воље за живот, енергије и радне снаге, дапаче неки су ми писали, да се њуте после исте као препорођени. **Ово потврђују и лекарске изјаве.** Стоји Вас само једну дописницу, да Вам пошаљем поучну

књигу потпуно бесплатно.

Ако не можете одмах писати, онда си **спремите** ову **објаву.**

Ernst Pasternack
Berlin SO.
Michaelkirchplatz
Nr. 13. Abt 352

Ослободите се реуматичких болова

Употребите одмах **СЛОАН-ов** ЛИНИМЕНТ ако желите, да се ослободите болова мишића и зглобова. Довољно је мало намазати. Продире одмах у кожу, хлади код запаљења, одстрањује кожни сврaб, кочење и болове. Хиљаде су овим начином излечили своју реуматичну болест.

Употребљавајте СЛОАН против реуматизма, ишијаса, болова у крстима, болести леђа, болова исчашења и контузије и против свих врста болести мишића.

Добија се у свим АПОТЕКАМА и ДРОГЕРИЈАМА

СЛОАН-ов ЛИНИМЕНТ

9—1 одстрањује болове

НЕРВОЗА

Општа оронулост, превремено увенуће, реуматизам и др. болести

сатиру обично организам оних, код којих је крв завечишћена отровима од нарушене размене материја (као мокраћна киселина, урати, токсини) Ради предохране себе од различитих болести, а такођер ради њиховог лечења потребно је с време на време чистити крв од горе поменутих отрова са физиолошким екстрактом (као „Калефлуид" Д. Калениченко) од жлезда младе животиње. После прођеног курса лечења са „Калефлуидом" — нервоза, оронулост, радна неспособност и др. патње пролазе и прећашњи болесник опет нормално врши свој свакидашњи посао.

Г. г. лекарима „Калефлуид" — гратис ради пробе. — Бесплатно шаље се детаљна литература „Рационалан живот".

Обраћати се: Београд, Краља Милана 15. биро „Курир" Милош Марковић. **„Калефлуид"** се продаје у свима апотекама и дрогеријама. 1—1

Оглашујте у „Тежаку"

који се штампа у 10.000 примерака и залази у најнапредније сељачке домове по свима крајевима наше Отаџбине.

НА ЗНАЊЕ.

За огласе уредништво не прима одговорност

ШТАМПАРИЈА
Марјана М. Цветковића
Београд—Душановац
Војводе Гligора 62. Тел. 47-31

ПРИМА НА ИЗРАДУ СВЕ ШТАМПАРСКЕ ПОСЛОВЕ ПО НАЈ УМЕРЕНИЈОЈ ЦЕНИ.

ДИСТОЛ

Говеда и овце траже Дистол!

Оригинални Дистол овако изгледа.

DISTOL

је најпознатије апсолутно поуздано средство против метиљавости код све домаће стоке.
Није отрован и не утиче штетно на бременитост и млечност.

ШТЕДЉИВ СТОЧАР сузбија метиљавост БЛАГОВРЕМЕНО. Овце лечи са ЈЕДНОМ капсулом ДИСТОЛА (црна капсула са жигом „ДИСТОЛ“)

Чувајте се имитације и фалсификата.

Стручна упутства даје:

Фабрика „КАШТЕЛ“ А. Д. Загреб 3.

и

„БИЉАНА“ А. Д. 3—2

Телефон 3-80 Београд Пошт. фах 423.

ВОЋАРИ!

Вас се првенствено тиче, хоће ли се шљиваци одржати и спасити од највећег шљивиног непријатеља штитасте ваши!

НЕ ЧЕКАЈТЕ, СВАКО ОКЛЕВАЊЕ И ШТЕДЊА ВАША ЈЕ ШТЕТА! — **ЗАТО СВИ У БОРБУ ПРОТИВ ШТИТАСТЕ ВАШИ! — САДА ЈЕ НАЈБОЉЕ ВРЕМЕ ЗА ПРСКАЊЕ ШЉИВА ПРОТИВ ШТИТАСТЕ ВАШИ!**

Употребите само сигурна, од Министарства Пољопривреде опробана и препоручена средства:

оригинални холандски препарат, одликован златном медаљом на ШЉИВАРСКОЈ ИЗЛОЖБИ у Београду

КАРБОКРИМП,

који ће Вам воћке препородити, **штитасте ваши** и друге штеточине са апсолутно сигурним успехом уништити

и

наш препарат воћног карболинеума, одликован златном дипломом на ШЉИВАРСКОЈ ИЗЛОЖБИ у Београду

ДРВОРИН,

са којим можете сигурно уништити **штитасте ваши** на шљиви, **крваве ваши** на јабукама и друге штеточине.

ВОЋАРИ! — Чувајте се имитација и превара, јер на штету воћара поједини несавесни трговци продају друге препарате воћних карболинеума под именом Карбокримпа и Дрворина. — Питајте нас, где можете добити оригинални холандски Карбокримп и Дрворин.

СВА ОБАВЕШТЕЊА И УПУТСТВА О УПОТРЕБИ ДАЈЕ БЕСПЛАТНО

„БИЉАНА“ А. Д.

Телефон 3-80 БЕОГРАД Пошт. фах 423

КАРБОКРИМП И ДРВОРИН ПРОДАЈЕ 18—17

СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО

Штампарија М Цветковића Београд — Душановац, Војводе Глигора 62. Телефон 47.-31.

Ослобођено поштарине
реш. Мин. Пошта и Тел. бр. 17306/24. г.
Бр. 24. Београд 15. децембар 1930. год. LVII (57.) год.

За С. П. Друштво власник
претседник, Мирко Миљковић.

Одговорни уредник
Др. Тан. Митровић.

ПОЉОПРИВРЕДНО ОСИГУРАЊЕ.

Мисао о пољопривредном осигурању није још продрла у масу народа, поглавито пољопривредног. Томе је поглавити узрок у доста примитивној обради земље и још примитивнијим пољопривредним склоностима; било је доба, и то не баш давно, кад се земљорадња обављала само за домаћу потребу. *Милован Спасић*, пише сразмерно ту скоро, у првој свесци *Пољопривредног гласника*, да је и сама пшеница врло ретко сејана, и то само за свечарске потребе. Ја знам кад је пшенице безмерно мало сејано, док је кукуруз преовлађивао, а ливаде су биле освојиле чак и поља, јер су оне биле главни извор наше сточарске

привреде, примитивне и заостале, разуме се, са бескрајним пашњацима. Становништво је расло, а државне и друге дажбине су расле много јаче, него што је расло становништво. Зато је настало једно живо разоравање ледина и смањивање стоке. Ледине су разоране ради житарица, јер је њих пијаца тражила. Али је жетвени принос у Србији редовно био и сувише мали; он је по једном хектару износио товара:

усев:	године: 1893.	1900.	1907.
кукуруз	8,1	11,78	9,19
пшеница	7,0	6,87	7,08
раж	6,3	6,60	7.29
јечам	6,3	7.32	8,19
овас	5,3	5,29	5,46
крупник	4,7	4,80	5,30
хељда	4,0	5,64	4,77
грах	5,5	7,26	7,62
сочиво	2,8	4,96	3,25

Па ни у Југославији није он био и сувише обилан. Просечан принос пшенице од хектара износио је:

Год:	У целој земљи товара:	У појединим областима он је просечно износио:
1920	8,17	3,23
1921	9,52	7,70
1922	8,27	4,07
1923	10,84	7,96
1924	9,26	4,81
1925	11,83	7,47
1926	11,61	6,89

Ето, ти су разлози, разлози слабог жетвеног приноса и разлози примитивног старања око стоке, деловали на српско становништво да се не залаже ни за она осигурања, која су долазила сасвим џаба, као што је извео 1905 год. пок. Милорад Драшковић. Па се још ни до данас није применило осигурање, које је донео г. Крста Милетић, јер је и оно тражило велику заузимљивост самих земљорадника.

Међутим, изгледа да се питање осигурања земљорадничких усева, стоке и летине креће у правцу напредовања. Све више се избегава са званичне стране препоручивати гајење оних усева, који су претстављали нашу заосталост. Пшеница се још и може гајити, ако изгони, као у Данској, жетвени принос преко 30 товара од хектара, и ако догони до читавих 40 товара; кукуруз се може још и гајити ако даје жетвени принос преко 60 товара од хектара; међутим, главну пажњу треба поклонити гајењу и неговању воћа, винове лозе, маслина и свих уљаних биљки, конопље, лана, шећерне репе, цикорије, и разноврсних индустриских и трговачких биљака.

Мудрост је од Министарства пољопривреде, да се пређе на гајење ових биљака, које доносе највећи принос и које земљораднику обезбеђују највећи доходак. Разуме се, ту не смеју изостати ни разноврсни грахови, међу којима мегдан односи тетовски, ни сочива, која су у нашој старини била изврсна и особито добра, ни неговање свилених буба, које су доносиле обилат приход нашим царевима и краљевима, ни ориз, ни сва остала богатства, која тамо извора налазе. Само треба бежати од заостале наше примитивности и лаћати се једино свестраног напретка.

А треба знати да се тај напредак може обезбедити једино потпуним осигурањем, којим се заједмчава успех овакве пољопривреде. Другим речима: горостасно воће, виногради, гајење трговачких и индустриских биљака, могуће је само под условом: да ти многобројни артикли буду у пуној вредности осигурани, да их град и поплава не могу упропастити. После града или поплаве треба посматрати наше сељаке и пораз што су их град и поплава донели, па тек онда видети, *колико је осигурање усева једна безусловна потреба.*

Ова осигурања нагнаће сељаке да много већу пажњу обрате и својој стоци. Стока данас претставља врло велику цену и врло велики иметак за свако газдинство, и права је пропаст кад које марвинче

угине. А доста често настаје помор међу стоком: прави је пораз кад мањкавају говеда, угојене свиње, коњи, овце, чак је велики пораз и кад мањкавају кокоши, јер све то претставља огроман губитак народне привреде.

А осигурање стоке постаје тако рећи само по себи са осигурањем усева од града и поплаве. А како стока постаје животни нерв за сељачко газдинство, то је сасвим појмљиво, да ће је сељак, навикнут на осигурање усева, безусловно осигурати.

И на трећи облик пољопривредног осигурања долазимо сада по реду. Безусловно је потребно осигурати од пожара кућу и све узгредне стаје, стогове, сено и све остале животне потребе, да би се оне спасле пожара, често пута и нехотичнога, којега проузрокују жељезнице.

Сва су та осигурања сразмерно врло јевтина, а спасавају огромне суме народног иметка. Без осигурања сељак је, *врло често*, жртва своје неупућености и свога незнања, жртва града, поплаве, заразних сточних болести и пожара. Свега се тога сељак ослобођава једним простим осигурањем, и осигурањем врло јевтиним.

Разуме се, да при овоме осигурању мора се имати само један велики обзир на уму. Наиме, мора се водити рачуна о томе, код којега се осигуравајућег друштва осигурање врши. Не сме се, *никад и ни по што*, осигурање вршити код иностраног осигуравајућег друштва. Јер оно, и кад најповољније услове даје, наш новац извлачи из наше земље и даје га у име кредита странцима, туђину, *туђем трговцу, и индустриалцу*, *туђем занатлији* и *туђем пољопривреднику*. А *наша* осигуравајућа друштва даће *наш* новац *нашем* трговцу, *нашем* индустриалцу, *нашем* занатлији и пољопривреднику.

А од тога да ли ће *наш* новац отићи *туђину* или ће се вратити нама — много зависи. Управо, од тога

све зависи. Најбоље је када *наш* новац иде само за *наше* ствари. Тешко нама ако нам *туђин* буде узео и осигурање, које треба да имамо у својим рукама!

Драгиша Лапчевић.

ОСНИВАЊЕ ВИНОГРАДСКИХ ЗАДРУГА.

Умерена употреба вина још за дуго имаће већину присталица у Европи, пошто строго узев нису противу ње ни сви лекари, бар то из праксе видимо свакога дана. Идеја прохибиције (потпуна забрана алкоколних пића) још за дуги период, ако не и стално, остаће само идеја.

Према томе, изради и неговању природног вина од грожђа и његовом уновчавању мора се и даље посвећивати највећа пажња, јер је то један од главних извора прихода наших пољопривредника.

Последњих дана и сувише нам је јасно, што су цене нашим пољопривредним производима — подразумевајући овде и вино — на иностраним тржиштима тако ниско пале, према продуктима исте врсте неких других држава, нарочито Америке. Наши производи лошијег су квалитета, неуједначени, те не могу да издрже конкуренцију, која од других држава долази. Ми пак не можемо замерити потрошачима у иностранству што и поред најбољих симпатија за нас, за исте новце купују бољу робу тих других држава, јер то у извесним приликама чине и трговци са београдске пијаце. Хоћемо ли да ојачамо потрошњу наших производа, морамо дакле учинити да они по каквоћи буду не само исти као и производи наших такмаца, већ и бољи, и морамо их за продају имати у истој каквоћи и то *стално такве*, т. ј. уједначене, типизиране. Када се иностранн потрошач наших вина на њих навикне, а при томе је добре воље да их троши, онда нам је пијаца осигурана.

Најбољи доказ за ово види се из следећег примера. Један наш винарски трговац одвезао у Праг, Чехословачку, два вагона вина. И када је један продао,

муштерије су потражиле још од тога вина, а он им показао други вагон вина, које се по боји и укусу разликовало од оног првог, због чега су потрошачи одбили да вино купе, те је јадни трговац одрубио од капитала и ратосиљао се даљег извоза наших вина у Чехословачку.

Излаз из оваке ситуације јесте, да се грожђе путем виноградарских задруга почне индустриски прерађивати у алкохолно и у безалкохолно вино, одређене и исте каквоће, као што то раде индустриалци пива. Задруге би утврдиле сорте наших вина на које би се потрошачи навикли, потом их стално трошили. Сваки виноградарски крај треба да има већи број виноградарских задруга и тада ће мање повике бити на винску кризу, која се од пре неког времена појавила у нас у свој јачини.

Но код оснивања задруга ове врсте, постоје без мало несавладљиве тешкоће, као што ће се из ниже изложеног видети.

Нешто по дужности, а руковођен и личном иницијативом, пре три године у оближњем селу нашег пасивног краја, основао сам једну виноградарску задругу са око 30 чланова — виноградара. С почетка они су били одушевљени за њено образовање, а доцније задруга није могла отпочети рад, јер се показало да њени чланови нису у могућности да створе капитал којим би се откупило подесно земљиште, подигли локали за врионицу и подрум, набавиле справе, судови и др. Требало је за све ово наћи суму од близу милион динара, што је било немогуће, те је замисао пропала. Пошло је опет по старом: од доброг материала вина су и даље рђаво израђивана, различитог типа и састава, смештена у нечистим судовима и правилно не негована и нагризана болестима, она се нису могла продавати, бар не онако, како то режијски трошкови обраде винограда захтевају, а о извозу таквог вина није могло да буде ни речи, те је тако један од извора народног благостања лагано почео пресушивати.

У пасивнијим крајевима није могуће дакле, на овај начин оснивање виноградарских задруга, јер је, као што се из наведеног види, сваки овакав покушај осуђен на неуспех. Земљорадници тих крајева обично су и конзервативни, те се не смеју задуживати, можда и с правом, јер је успех са великим задуживањем у земљорадњи увек под знаком питања, под већим знаком питања но што је то у другим предузећима.

Остаје да се испитају друге могућности. Мишљења смо да је оснивање виноградарских задруга у једном пасивном крају могуће само тако, ако њено финансирање прве, друге и треће године прими која наша јавна установа, намењена унапређењу пољске привреде. После три године, када задруга крене посао, имала би отпочети враћање дуга са минималном стопом интереса или и без њега.

Која би установа намењена унапређењу пољске привреде преузела оснивање виноградарских задруга у оваквим крајевима, на надлежнима је да реше и приведу у дело.

Сличних примера помагања пољопривреде видимо баш ових дана у Америци, где држава ради олакшања пшеничне кризе, откупљује од својих фармера велике количине жита, нешто за своју потребу, а више да га она продаје; држава се дакле јавила у смислу консумента.

Наше се виноградарство налази у истом положају као и пшенична криза у Америци. Не помогне ли му се, прети опасност да и најбоља винородна места буду запарложена и напуштена, што води осиромашавању и појачању опште економске кризе у народу нашем.

М. П. Вид.

Ратарство.

ПЕПЕО КАО ЂУБРЕ ЗА ЛИВАДЕ.

Важност ливада као објека за производњу сточне хране није потребно нарочито истицати, јер је свима пољопривредницима врло добро познато, да оне дају

најважнију и најјевтинију сточну храну: сено или зелену пићу, и да се без ове хране исхрана домаћих животиња не може замислити. Поред сточне хране, преко домаћих животиња, ливаде пружају пољопривредницима још један драгоцен материјал — стајско ђубре — помоћу кога се плодност њива не само одржава, већ и повећава. Отуда се ливаде сматрају као мајке њива. Али ливаде могу дати доста и добре сточне хране, па према томе и доста ђубрета, само онда, ако се њиховој нези и ђубрењу поклони довољно пажње.

За ђубрење ливада употребљавају се углавном исте врсте ђубрива, као и за ђубрење њива: стајска и вештачка ђубрива. Стајско ђубре за ђубрење ливада има мању вредност од вештачких ђубрива, из разлога, што се оно на ливадама незаорава као на њивама, већ се растура по површини. Растурање стајског ђубрета по површини ливада скопчано је са знатним губитцима у биљним, хранивим материама, те услед тога слабије дејствује. Стајско ђубре одувек је било ђубре за оранице, и као такво има и да остане, а за ливаде треба употребљавати вештачка ђубрива и осоку где је има.

Поред вештачких ђубрива, која се купују у трговинама, за ђубрење ливада може се са успехом искористити и пепео, који се добија као споредан производ од огрева. Свака сеоска кућа добија у току године знатне количине пепела, и тај пепео треба да употреби за ђубрење ливада,

Пепео од дрва садржи следеће биљне, храниве материје:

1. Фосфорне киселине 3—8%
2. Калиума . . . . 8—37%
3. Креча . . . . . 25—45%

Из предњег састава види се, да пепео садржи готово све биљне, храниве материје, те се према томе сматра као потпуно ђубре. Нарочито садржи доста креча и калиума, а мање фосфорне киселине, али ипак и ње довољно. Велики садржај креча чини пепео врло згодним ђубривом за ђубрење оних ливада,

које се налазе на влажним, киселим и у кречу оскудним земљиштима. Под утицајем креча, оваква земљишта постају оцедније, у њима се органске материје брже разлажу, а киселост отклања. Све ово има за последицу боље и јаче развиће корисних трава на ливадама.

Пепео при ђубрењу ливада може се растурати с пролећа и с јесени. Боље је када се пепео растура с јесени, пошто до пролећа има довољно времена да се биљне, храниве материје растворе и постану приступачне за исхрану трава. При растурању треба водити рачуна да се пепео што равномерније растури по целој површини и да се што боље задрља. Количина пепела потребна за ђубрење ливада креће се између 600—1000 кгр. по хектеру.

Дејство пепела на приносе ливада, врло нам лепо показују резултати огледа на имању Средње пољопривредне школе у Ваљеву. У току 1929/30 радне године пођубрена је с јесени пепелом површина од 0·40 ха, на школској ливади, а при косидби добивени су следећи резултати*):

1. пођубрени део (0·40 ха) дао је сена 2016 кгр. или 5040 кгр. по хектару.
2. неђубрени део (1·88 ха) дао је сена 7619 кгр. или 4052 кгр. по хектару.

Из предњих података види се, да је разлика у приносима сена између ђубреног дела износила 988 кгр. сена по хектару, или 24%, што значи да је ђубрени део дао скоро за $^1/_4$ већи принос од неђубреног.

Поред тога примећено је, да су се на ђубреном делу бујније развијале детелине, што је свакако последица креча, у коме земљишта ове школе оскудевају.

Инж. проф. Властимир Ђ. Ђорђевић.

Биљне болести и штеточине.

Средство противу слепог кучета.

Познато је колику штету наноси слепо куче градинарским усевима. Уколико се градина дубље и боље обрађује, утолико се ова штеточина више умножава и веће штете наноси. Тако

*) Ливада је кошена три пута.

размножена у стању је да уништи кромпир до последњег оцака и лук, нарочито бели, до последње главице.

Употребљавао сам разна средства противу слепог кучета, али са незнатним успесима.

Тек последње две године успео сам да потпуно одстраним слепу кучад од своје градине. Ово сам постигао на овај начин:

Око одређеног простора за градину од 10 ари ископао сам шанац са свих страна у дубини и ширини $^1/_2$ метра. Шанац сам ископао у току јануара, када се слепа кучад не налазе у разрађеној земљи, већ ван ове, у ледини, у својим зимовницима, где су им и магацини са прикупљеном храном за зиму.

Када се упролеће разради и засеје градина, тада слепа кучад полазе из својих зимских склоништа, да по своме обичају по градини траже храну. Када дођу до ископаног шанца — враћају се натраг. Не трпе светлост, ретко кад да крену напред ако немају земље над собом. Ако се некоје превари, па падне у шанац, не може да пробије тврду земљу у дубини па да уђе у градину. Ако и покуша да копа, не отиде у већу дубину кроз збијену земљу, у којој га је лако ископати и убити.

Преко пролећа и лета слепа кучад не остају стално у својим ходницима у разрађеној градини, већ тумарају и увек имају везе са својим зимовницима, где се и легу. Кад се доцкан упролеће ископа шанац око градине, деси се да понеко слепо куче остане у разрађеном простору. Појављују се са својим ходницима за извесно време овде онде, а за овим — нестане их. На ивицама шанца до разрађене земље примећују се трагови да су изашла ван градине. За овим покушавају да се враћају, али без успеха, кад се шанац одржава чист, без ситне, ровите земље.

Приликом копања шанца око градине (баште), ископану земљу треба избацивати на ивицу шанца ван градине. Ујесен и упролеће треба шанац чистити и сву ситну земљу из шанца избацивати. Обалу шанца до градине треба по влажном времену утапкати ашовом да се збије. Обурвану обалу по шанцу треба одмах поправљати.

Сав овај рад и труд око копања и одржавања шанца око градине ништаван је према огромним штетама које у градини наносе слепа кучад. *М. Ж. Вучковић.*

Воћарство.

Како да образујемо круну младим воћкама?

Реткост је код нас наћи воћњак са правилно образованом и однегованом круном. Но не само што воћар не зна да

правилно круну образује, већ то врло често не зна ни руковалац расадника.

Наш воћар прилази са воћарским маказама посађеној, младој воћки и без икаквог знања масакрира њене гране. Велика је штета, једну бујну воћкицу, од које жељно очекујемо први род, унаказити и уназадити је за годину — две.

Ево како наши земљорадници-воћари раде:

Посаде млад воћњак, који по њиховом општем правилу морају углавити — урубити у само дебло. Из главе овако орезане воћке избију 4—5 летораста, лепих и бујних. Друге године, воћар долази са маказама па опет немилосрдно угла вљује. У току следеће године избију не 4 – 5, већ 8—10 грана. Створи се маса унакрсних, витких и дугачких гранчица. Створи се такав шипраг да млада воћкица, која би по правилу, поменутим орезивањем, требала да роди, и не помишља на род, већ се њене изукрштане гране очајно међусобно боре за ваздух и за сунце, без којих не могу. Тек тада се воћка оставља на миру, да у неко доба 4—5 година по сађењу, понесе понеки плод. Сада долази још горе. Неупућен сељак, долази са маказама те потпуно уништи све доње гранчице: витке, родне гране и круте родне гране, јер воли да му дрво буде голо и глатко. Уништити родне гране, а оставити само јалове, то је неопростима грешка, коју наш земљорадник чини. Тако радити, значи унаказити воћку и борити се противу природе.

Зато сматрам за дужност да за идуће пролетње орезивање воћака, многобројне читаоце „Тежака“ упутим како ће своје воћњаке неговати и круну орезивати.

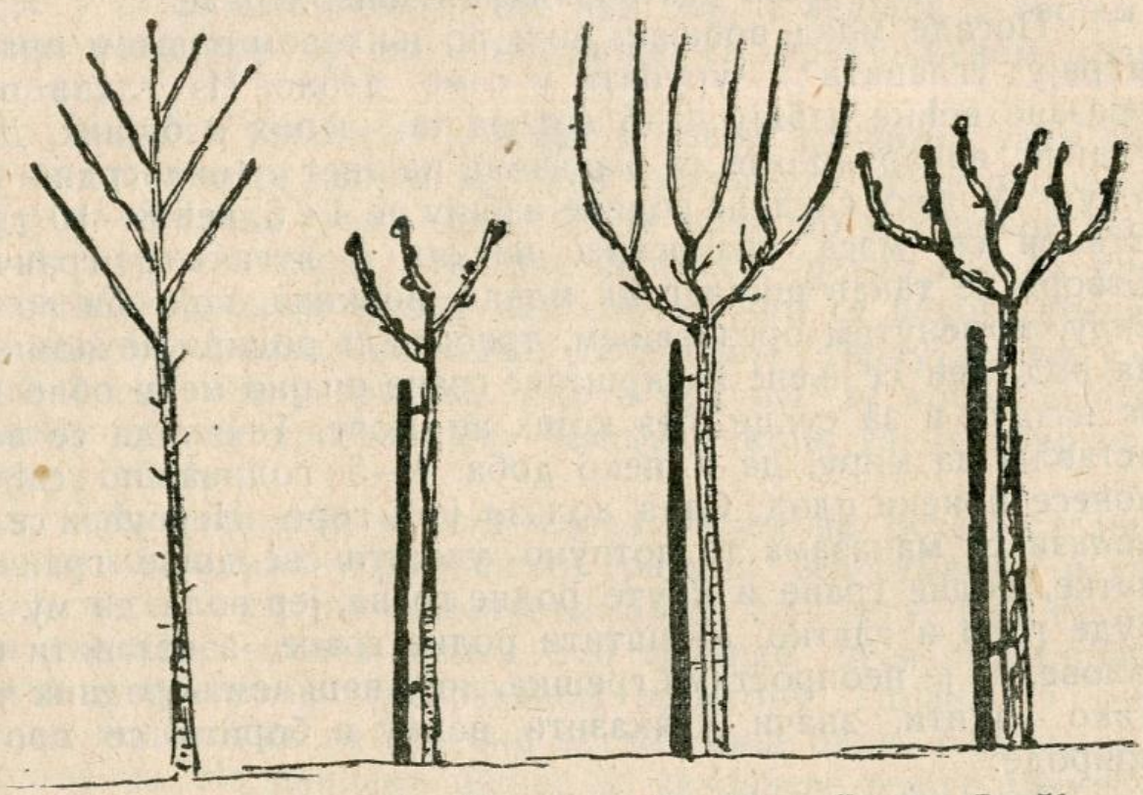
Млад воћњак који је тек посађен треба овако неговати:

I. године: Ако је у круни избило 4—5 летораста (сл. 48), треба оставити само три најдебља и правилно распоређена, док остале исећи. Вршни летораст се укида. Ова три летораста орезати за две трећине, т.ј. две трећине исећи, а једну трећину оставити (сл. 49). Вршни пупољак треба да је са спољне стране.

У току године избиће из сваког остављеног летораста по 2—3 младара (сл. 50). Још у току лета скратити по средини сувишне младаре тако, да на сваком остављеном летоврасту остану по два младара, што чини свега 6 младара.

II године: Упролеће друге године приступа се поновном орезивању. Остављених шест летораста се орезују за $^1/_3$ њихове дужине. (сл. 51). И овога пута пази се да вршни пупољци орезаних летораста буду са спољне стране. Већ сада је створена основна грађа будуће воћке, која се не сме ни у ком случају укидати (сл. 51.).

III године: Упролеће треће године изврши се орезивање тако, да се вршни младар на свакој остављеној грани скрати за $^1/_3$, док се побочни младари сви само скраћују, а ниједан се не укида. Овај вршни младар ствара нову грађу, а побочни младари орезани, имају да буду носиоци плода.

Сл. 48. I год. пре орезивања

Сл. 49. орезана

Сл. 50. II год. пре орезивања

Сл. 51. орезана

Побочни младар најближи вршном младару орезује се на 12 окцу, до њега нижи на 7, трећи бочни младор на 5, а ако је воћкица бујна и има још младара сви се они скраћују на 5 пупуљку. Све оне витке гране никако не дирати, јер уклањањем њих, укидамо плод који од воћке очекујемо.

IV године: Поступа се као и треће године; образује се наредни спрат. Али то се обично и не ради, већ се пусти да воћка слободно расте.

Даља нега састоји се у томе, да се скидају водопије које избију из старијег дрвета. При берби ваља пазити да се унутрашње гране, које прве понесу плод не изломе, јер ломљењем ових гранчица стварамо неродну воћку.

Ово упуство у неколико редака, биће довољно да воћари, читаоци „Тежака“ могу са више знања свој млад воћњак орезивати, и да за свагда забораве старе, скроз погрешне навике.

У свакидашњем додиру са воћарима већ сам многе упутио да овако раде и имао сам успеха. Наш земљорадник жељан је знања, само га треба упутити, не само речју, већ и са маказама у рукама у самом воћњаку.

Инж. *М. Н. Лолић.*
ср. пољопр. референт.

Подмлађивање старих стабала шљива.

Добро неговане и гајене шљиве, а под повољним климатским приликама и земљишним особинама, и до своје дубоке старости доносиће доста и доброг рода само тада, ако им је здрава и снажна круна, са довољним бројем здравих, добро развијених грана и гранчица. Иначе чим наступи поремећај у круни, т.ј. чим се иста због разних узрока оштети и прореди, те остане са малим бројем слабих и оштећених грана, она више не доноси довољно рода, па ма исту и најбоље неговали. Кад наступи овакав случај, као добри одгајивачи, таква стабла морамо што пре оспособити за поновно доношење доста рода. Иначе, ако то не учинимо, она ће нам не само бесцилно још коју годину животарити и земљишта заузимати, но ће својим постепеним изумирањем и штете наносити. То поновно оспособљавање таквих стабала постиже се подмлађивањем, које се састоји у томе, што се са таквих стабала уклоне, отсеку старе гране и место њих натера да избију нове, од којих се образује и нова круна са довољним бројем добрих грана. Али да би пак од овог подмлађивања имали стварног успеха, нужно је пре но што приступимо истом, да знамо узроке због чега дотична стабла имају слабе, рђаве и ретке круне. Наиме, да ли је томе узрок штета од града, олује — ветра, крупне стоке, несавесних људи и дечурлије. Или је то као последица њене дубоке старости и старачке изнурености. И тек ако утврдимо, да то долази као последица причињене штете ма са које стране, што се лако може познати, онда приступити овом подмлађивању. Напротив, ако је томе узрок старост, подмлађивање се не преду-

зима. Јер је старо, изнурено стабло дало што је могло дати и као такво дотрајало и за даљи живот неспособно.

Само пак извођење подмлађивања треба вршити у доба када су стабла у мировању, а то је од половине јесени па до пролећа. Што се раније овај посао изврши, то је боље, а ради се овако: све старе, јаче гране и заостале делове од истих треба пажљиво оштром тестером прекратити на једну четвртину њихове дужине. При овом сечењу нарочито треба обратити пажњу, да се при сечењу не подцепљује дрво и кора на заостављем делу гране. Стога, да би и ово избегли, треба тестером сваку грану претестерисати прво оздо, бар за 1/4 њихове дебљине, а остатак озго. Тако исто при овом сечењу обратити пажњу да пресек гране буде кос и окренут на ниже, т. ј. испод гране, јер ће као кос пре и лакше обрасти, а доле окренут мање ће патити од влаге, кише и росе, те ће мање трулити. Да би пак кретање сокова у таквим стаблима било што правилније и јаче док не избију нове гране, т.ј. да би пре избијања нових грана имало нечега што би изазивало кретање сокова оздо на више у остављеним деловима и тиме сам живот свих делова стабла одржавало у извесној равнотежи, потребно је од старих грана задржати бар једну. Ово нарочито онда, ако на задржаним деловима старих грана нема ситних гранчица са стране. Иначе ако има, онда није потребно то задржавање.

Из заостављих делова грана, па и из саме основе круне подмлађених стабла, идућег пролећа потераће већи број нових младара, које све скупа треба задржати до половине месеца јула исте године. У ово доба, а пошто је код самог подмлађивања тежња, да нова круна буде образована од најјачих нових младара, а нарочито оних, који су избили из основе круне, или што ближе истој, приступа се тако званом другом прекраћивању заостављих делова старих грана. Наиме, у ово доба треба добро да прегледамо подмлађена стабла, па ако се види, да је у основи круне избило довољан број младара, онда се приступа тако званом поновном подмлађивању, т.ј. поновном прекраћивању заостављих делова грана до саме основе круне. Јер на овај начин добија се нова круна много боља и са јачим гранама. Напротив, ако у основи круне није избило довољно младара, онда се задржани делови ипак прекраћују што ниже, т. ј. до последњих избијених младара из истог, а никако испод њих. У случају пак, ако у основи круне није избио ниједан младар, а тако ни из заостављих делова грана, но само при врховрма истих, онда у том случају нећемо приступити њиховом поновном прекраћивању, но ћемо круну образовати од ових младара. При прекраћивању не треба заборавити, да се одсечено место углача и замаже калем воском или добро учињеном иловачом. Кад се ово

уради треба ново избијене младаре нешто мало проредити и задржати најснажније, а нарочито оне, који су избили на одговарајућим местима. При прорећивању треба оставити двапута већи број младара стога, што су они у овој години врло крти — слаби у основи, те их може и нешто слабији ветар очехнути — уништити, услед чега би будућа круна ипак остала ретка. Поред овог, задржавање већег броја младара има и ту сврху, да се брже и лакше искористи нагомилана храна, коју снажан корен спроводи, што у исто време има утицаја на спречавање терања изданака из жила и око дебла.

Овако остављени младари, а према јачини стабла и његовој старости, већ до исте јесени израсту 1—1.5 м. висине. Ујесен пак, чим лист са истих опадне, а и преко зиме, нарочито у месецу фебруару, треба ове младаре проредити и од истих задржати потребан број само најјачих, најснажнијих и на одговарајућем месту, а све остале пажљиво уклонити — отсећи. Сада, пошто овако подмлађено стабло треба да за што краће време изгради — донесе што лепшу, бујнију и већу круну, потребно је исто с једне стране добро неговати и штитити од разних штеточина и болести, с друге стране добрим и снажним и брже дејствујућим ђубретом добро нађубрити. И ако се буде урадило у свему како је речено, исто ће за 3—4 године образовати врло добру, снажну и велику круну и почети да доноси доста и одличног рода, и цео труд богато наградити.

Драг. Ј. Сиремић.

Извештаји о изложбама.

Пољопривредна изложба у Владимирцима.

Пољопривредна подружина приредила је ову изложбу уз помоћ Српског пољопривредног друштва, Дринске бановине и из својих средстава. Изложба је била општа. Пре почетка изложбе, претседник Подружине, уважени прота Мил. Ј. Илић, пошто је претставио изасланика Дринске бановине г. Драг. Антића, инспектора и потписаног као изасланика друштвеног, одржао је подужи, врло леп и значајан говор о раду Подружине, значају пољопривреде и изложбе, о данашњој економској кризи и потреби поклањања пажње што више гајењу стоке, живине, пчела и воћака, као рентабилнијих по пољопривредника. После њега говорио је бански Изасланик о значају изложбе и пољопривреде као и о испоруци банског поздрава. Као трећи говорник био је потписани, који је говорио о значају Друштва и његовом раду на унапређењу пољске привреде. После ових говора претседник је отворио изложбу. Сама изложба подељена је на два оделења. Сви производи

из ратарства, градинарства, воћарства, виноградарства, п е-ларства и сточних производа смештени су у згради среског воћног расадника, а стока свих врста и живина на отвореном пољу у расаднику. Оделење у коме су смештени производи било је доста лепо намештено и ћилимовима декорисано и цвећем искићено, да је чинило врло леп утисак на све посматраче и посетиоце.

На изложби је узело учешћа преко 200 излагача са 550 разних предмета. Сви изложени предмети били су изврсне каквоће, да се може с правом рећи, да у истој околини све гране могу подједнако добро успевати.

У оделењу за стоку било је 150 излагача са 286 изложених грла. Сва изложена грла махом су мелези између обичне, домаће и сименталске расе. Према овоме, кад се зна да у овом срезу преовлађује стара домаћа раса, која је ситна и кржљава, онда ова изложена грла дају доказа, да се пошло знатно напред у сточарству, постепеним оплемењивањем бољим расама путем укрштања.

Исто тако запажено је да се у живинарству и пчеларству пошло доста напред, јер међу живином виде се племените расе, а у пчеларству савршеније справе и кошнице са покретним сатем.

И ако је број изложених предмета и стоке на овој изложби прилично мали, ипак с погледом на све тешкоће око припреме изложбе, малог кредита — помоћи и рђаве године, може се рећи да је ова изложба потпуно успела.

На завршетку овог кратког извештаја, част ми је напоменути, да Пољопривредна подружина, која је ову изложбу приредила и ако није бројно највећа од осталих Подружина, ипак могу рећи и потврдити да она са својом управом и члановима и својим радом долази у ред морално најјачих Подружина у Краљевини.

За све ово садања њена управа заслужује свако признање и похвалу.

Драг. Ј. Спремић.

Пољопривредна изложба у Крагујевцу.

Подружина је ову изложбу приредила уз помоћ Министарства пољопривреде, Дунавске бановине и Српског пољопривредног друштва. Изложба је била општа.

На дан отварања, а по извршеном водосвећењу, претседник Подружине, г. Калановић, директор Ниже пољоприв. школе, а у присуству великог броја посетилаца, пошто је претставио изасланике Минист. пољопривреде, Бановине и Пољопр. друштва, одржао је један врло леп говор о оснивању и раду Пољопр. подружине и њеном задатку, а и о значају изложбе.

По свршеном говору дао је реч изасланицима, који су такође са неколико речи поздравили присутне и изнели значај пољопривреде и ових изложаба. Том приликом и потписани је поред испорученог поздрава говорио о раду Друштва на унапређењу пољске привреде. После свршених говора претседник Подружине отворио је изложбу и позвао присутне ради прегледа.

Изложба је подвојена на три места. Сви производи ратарства, воћарства, виноградарства, градинарства, прерађеног воћа и поврћа, пчеларства и млечних производа били су смештени и изложени у згради окружног инспектора. Живина у дворишту исте зграде, а стока на сточној пијаци Сви изложени предмети распоређени су по групама и може се рећи да су били доброг квалитета. На истој било је изложено 422 предмета свих врста и сората.

Поред ове изложбе у истој згради, у засебном одељењу била је изложба слика, цртежа и модела Здравственог завода из Крагујевца, која је такође врло добро успела.

Изложба живине такође је била врло добра. Изложено је свега 51 стабло разних племенитих раса живине. Живина је распоређена у лепим кавезима, направљеним од плетене жице. Изложена грла била су врло добра. Међу њима било је изложено и то 18 стабала беле легхорн, 16 стаб. плимут, 4 стабла род ајланд, 4 стабла јареб. талијанке, 4 стабла минорке, 4 стабла орпингтона и 1 стабло домаће расе.

У одељењу за стоку било је изложено:

говеда	133	грла
коња	16	„
свиња	10	„
оваца	20	„

Изложена стока била је врло добра. Нарочито међу изложеним биковима и јуницама било је изванредно добрих грла чисте сименталске расе.

Посета изложбе уопште била је добра од стране грађанства, а од стране сеоског света — земљорадника, посве слаба.

И ако је доста мали број изложених предмета и грла стоке, ипак зато, кад се узме у обзир, да је ово прва изложба, да њу приређује Подружина, која је још мала и слаба, и кад се овом дода да је сарадња на овом послу среских пољопривредних референата тако рећи никаква, ипак зато може се рећи да је изложба потпуно успела. За ово се пак има благодарити енергичном раду претседника Подружине, г. Калановићу, г. Љуб. Марковићу пољопр. референту и осталим члановима Управе Подружине.

Драг. Ј. Саремић.

Питања и одговори.

Питање: Молим да ми се на ово питање преко Тежака изволи дати обавештење:

Пре пуних 20 година подигао сам виноград на америчкој подлози, зрело окалемљено, лоза досада врло добро дејствује, али би ове године хтео, рачунајући да би му бујност и плодност одржао и даље продужио, да га ашовом јесен прериљам од једнога ашова у дубини — по том да га генерално очистим, т. ј све чокоће од суварка истребим, орежем и добро покријем. Желео би да чујем мишљење Г. Боже Ранковића као специалисте ове гране, јер сам спремио ђубре и хтео да га ђубрим по пропису са 6 кгр. на сваки чокот, али услед овако сушних година одустао сам од ове намере.

Виноград ми је од 10.000 чокота, које ми је врло лепо сортирао још онда бив. економ г. Јоса Пуцаревић, и са резултатом сам посве задовољан, те у исто време овим изјављујем своју благодарност и похвалу економу г. Јоси.

Манојло Н. Манојловић
члан Подружине ср. моравског, Жабари

Одговор: На ово ваше питање одговор је нешто закаснио, али штете од тога неће бити никакве, јер ако сте овај намеравани посао досада већ извршили, добро сте урадили, ако пак то нисте урадили, можете и сада, преко целе зиме, кад год уграбите лепо време од неколико дана, да то учините, само је потребно, да оно што се једног дана очисти и прекопа, да се истог дана и огрне земљом. Тако се може радити све до краја фебруара месеца.

Потребно је да напоменем, да овај посао, који ви сматрате као неки изванредни посао, треба у ствари сваке године вршити, наиме: дубоку јесењу копњу са огртањем винограда не треба пропуштати никад, а при огртању и резидби винове лозе треба сасећи плитке, површинске жиле, које су пробиле из спојног места калемљена или нешто ниже и све старо, изумрло дрво и чворове састругати, односно исећи. Само ако површинске жиле нису биле сасецане сваке године, па сад се оне јако развиле и одебљале, веома је опасно сасећи одједном све жиле, већ то треба учинити у два, па и три пута, т. ј. једне године сасећи једну половину тих жила, а друге године другу половину.

Што се тиче ђубрења винограда, не треба то да се сматра као неки изванредни посао, који се обавља сваке двадесете године у винограду, него га треба вршити редовно, т. ј. сваке четврте године ђубрити обилно стајским ђубретом, а сваке године са мањом количином вештачког ђубрива.

Како се врше ови послови можете наћи у књигама „Ново виноградарство“, „Практично виноградарство“ и Резидба ви

нограда, које се могу добити преко Српског пољопривредног друштва. *Бож. Ранковић.*

Питање: Имам млад шљивар, у шестој години, из из данака и окалемљених на ц нарици. Прошле године убила га пламењача и то махом врхове, па су се ови посушили. Стога сам маказама искресао врхове код свих посушених дрвета и у овој години ластар је растао одлично. Прскао сам два пута бордовском чорбом и то први пут попрскао сам 22 маја са по 2 кгр. плавог камена и 2 кгр. креча негашена. Друго прскање извршио сам 16 и 17 јуна и видео сам да на више комада шљива, на врху овогодишњег ластара, има цвета по два до три комада са петељком дугачком 2—2 $^1/_2$ см. Молим за објашњење зашто су цветали врхови ластара.

Илија Јанковић.
Ваљ. Каменица

Одговор: Познато је да се свака воћка, која почне да се из ма кога разлога суши, окити цвећем, односно плодом, који у већини случајева она не може да отхрани, него плод остане ситан, па и недозрео, а обично се и дрво осуши још у току лета. Па и код ваших шљива, оне гранчице које су због пламењаче јако трпеле, а нису се потпуно осушиле, постале су родније но друге, које су одржале лишће. Како сте ви пак при кресању ових грана вероватно оставили и неке полуосушене гранчице, то је притицај сокова у њих био отежан, те оне уместо да цветају кад и остале, здраве гранчице, почеле су цветати тек онда, када је притицај сокова постао јачи, односно кад су сокови доспели и до њих у довољној количини.

Ово уосталом показује колико је потребно обратити пажње да је круна воћке правилно однегована — орезана, и да се са воћке уклањају све суве, полуосушене и сувишне гране и гранчице, које ометају правилно кружење воћних сокова.

Бож. Ђ. Ранковић.

Питање: 1) Да ли се са зрелим калемовима винове лозе на америчкој подлози преноси филоксера. 2) Ако се зараза преноси, могу ли лозу дезинфиковати, па пренети у Метохију, где се филоксера још није појавила.

Обрад Јашовић, земљоделац, Сига.

Одговор: 1) Филоксера се преноси из једног краја у други и са зрелим калемовима винове лозе на америчкој подлози. Стога је у крајеве,где нема филоксере, забрањено преносити ма какву лозу из заражених крајева.

2) Ако желите да виноград засадите зрелим калемовима винове лозе на америчкој подлози, обратите се преко

надлежног среског економа, молбом вашој Банској управи, Пољопривредном одељењу, и наведите одакле лозу желите и да ћете сносити све трошкове око дезинфекције њене.

3) Дезинфекција лозе, која се преноси из једног краја зараженог филоксером у други, незаражени крај, врши се овако: у једном казану загрејати воду на 50°ц. па одржавајући ту топлоту, у казан потопити лозу и држати је у води пет минута. При овом раду треба бити врло пажљив, стога се дезинфекција мора извршити у присуству и под контролом среског економа, и на граници краја незараженог филоксером. Ово стога, што ако се дезинфекција изврши на топлоти већој од 50° ц. и дуже од 5 минута, онда то може шкодити лози, а ако се изврши на мањој топлоти и за краће време, онда опет остаје жива филоксера.

Бож. Ђ. Ранковић.

Допис.

О данском пољопривреднику.

У циљу упознавања нашег пољопривредника са начином рада и животом данског пољопривредника, који данас с правом носи име најпросвећенијег и најнапреднијег пољопривредника у читавом свету, покушаћу да бар у најгрубљим цртама изнесем, од својих запажања са пута кроз Данску, оно, што ми се чини да је најинтересантније и најпоучније за нашег пољопривредника.

Данска је мала државица на крајњем северу Европе. По својој површини она је око шест пута мања од Југославије (43.000км²), а има око четири пута мање становника (око 3.5 мил.). Од целокупног броја становника свега се $^1/_3$ (30.3%) бави пољопривредом, док остале $^2/_3$ припадају осталим професијама. Изгледало би дакле на први поглед да пољопривреда у Данској не игра тако важну улогу као што је то случај код нас, где се $^4/_5$ од целокупног броја становништва бави пољопривредом. Међутим, то није тачно. Данска, може се с правом рећи, живи од пољопривреде, односно извоза пољопривредних производа. Готово целокупан дански извоз састоји се из пољопривредних продуката. Он данас достиже суму од 18—20 милиарди динара т. ј. око три пута више него наш извоз пољопривредних првизвода.

Најглавнији извозни артикли у Данској су: масло, бакон* и јаја. Остале пак пољопривредне производе извозе Данци у мањим количинама, а многе од ових као што су: пшеница, кукуруз, јечам, раж, и т. д. увозе често у знатним количинама.

Раније су Данци извозили углавном житарице, али

---

*) Бакон је помало осољена половина заклане и очишћене свиње.

када је отприлике пре педесет година, услед великог довоза ових из Америке, цена истих јако пала, почели су они да посвећују све већу и већу пажњу сточарству и да своје произведене и американске јевтино купљене житарице претварају у продукте сточарства, чиме су успели да своје житарице боље уновче и радну снагу добро искористе око узгоја стоке.

Благодарећи тадашњој јакој индустријализацији Енглеске и Немачке, почела је потрошња сточарских продуката да се нагло повећава. Тако су Данци, наишавши на добру прођу сточарских продуката, почели да посвећују све већу и већу пажњу сточарству, које је у Данској за врло кратко време постало најрентабилнија пољопривредна грана. На тај начин успели су они да се срећно извуку из тадашње тешке пољопривредне кризе, која је претила да сасвим уништи њихову пољопривреду.

Упоредо са наглим развојем сточарства и повећањем сточарских производа, почињу они обраћати особиту пажњу и каквоћи тих производа. Констатовало се наиме, да није довољно само што више продуцирати, већ и да ти продукти буду што бољег квалитета и да су типизирани — изједначени. У томе циљу заведена је у Данској стандаризација (типизација) главних сточарских продуката, као што су: масло, бакон и јаја. Увођење ове стандаризације утицало је врло повољно на повећање потражње тих стандаризираних продуката, јер је потрошач био сигуран да купује добру робу, за чији квалитет сама држава гарантује.

Уопште може се рећи, да се у Данској благовремено увидео значај пољопривреде и да јој се обратила особита пажња, како од стране државе тако и од појединаца. Увидело се тамо још поодавно, да пољопривреда није проста и једноставна ствар, како се то на жалост код нас још увек мисли, већ да је то тежак и компликован посао, кога са успехом може обавити *само један писмен и довољно просвећен пољопривредник.*

Створивши могућности пољопривреднику да стекне у школама једно солидно знање, како из модерне пољопривреде, тако и из других грана људске делатности, држава му је самим тим омогућила да постане један способан и напредан пољопривредник, који сам, гоњен културним прохтевима просвећеног човека, тежи да што више и боље производи и да плодове свога рада у потпуности искоришћава. И заиста, може се рећи, да дански пољопривредник, данас производи доста и добро и да плодове свога рада у потпуности искоришћава.

Како? То ћемо мало касније видети.

Пре свега морамо неколико речи казати о просвећености данског пољопривредника, јер је она основ на коме је изграђена данашња напредна данска пољопривреда.

У Данској нема данас ниједног неписменог човека, а готово сваки пољопривредник посећивао је коју пољопривредну школу и провео по коју годину на пракси на неком уређеном поседу. Дечак по свршеној основној школи, која траје седам година, одлази на неко угледно имање, где ради као обичан радник, а у исто време посећује већином и неки народни универзитет (у вече и празником). Тек по навршетку 18 год. старости одлази он у неку пољопривредну школу, где сврши шесто или деветомесечни зимски, пољопривредни курс. Тек после свега овога, а често још касније, јер већи број свршених ђака ових школа одлази поново на праксу на неко угледно добро, враћа се он као већ искусан пољопривредник и културан човек на своје имање, да га сада преузме од оца и сам поведе. Неоспорна је чињеница, да ће један овакав човек показати много више успеха у вођењу једног пољопривредног добра него један неписмен или полуписмен човек. Дански пољопривредник је свестан свега тога и неће никад ни покушати до своје дете задржи од школе. Оно мало користи које би његово дете допринело кући за време док је у школи, не претставља готово ништа, када се упореди са корисшћу које ће оно доцније као културан и напредан пољопривредник допринети за своје газдинство, а тим самим и за државу.

Но дански пољопривредник се не задовољава да сврши горе наведене школе, већ он и даље на свом поседу искоришћава све слободно време за своје даље усавршавање. Он редовно прима и чита пољопривредне часописе, новине и књиге; посећује и даље разне зимске пољопривредне курсеве; посећује јавна предавања; изложбе и све оно што ће му допринети да прошири своје знање не само из области пољопривреде, већ и уопште.

Дански пољопривредник се интересује за медицину, музику, уметност, и т. д. Не треба се чудити ако се у кући данског пољопривредника нађе клавир, радио, уметничке слике, шта више, све су то данас за данског пољопривредника потребне ствари готово исто као што су му потребни: плуг, жетелица и др. Он у часовима одмора, у кругу своје породице, слуша преко радиа разна предавања, прима берзанске извештаје, слуша опере и т. д. Помоћу телефона он обавља највећи део послова, за које би иначе морао трчкарати по десетину, а често и више километара.

Прилично велики број данских пољопривредника има своје сопствене теретне, а прилично њих и луксузне аутомобиле. Дански пољопривредник иде упоредо са техником. За

њега ауто није више луксуз, јер он нема времена да иде пешке. Он цени време, јер му је потребно за сопствено образовање. Видети Данца, његову жену, па чак и његово дете да иду пешке, ретка је ствар; сви су се они постарали да нађу себи бржа превозна средства, него што им је мајка природа дала.

Радним даном села изгледају пуста. На путевима, који су готово свуда асфалтирани, ретко кога да сретнете. Све је запослено. Пољопривредник је у стаји, на њиви или ливади, жена у кући, а деца у школи. Свако мора да ради свој посао. У Данској нема беспосличара, изузев старица, стараца, недорасле деце и неспособних за рад. Рад траје обично 8 сати не само у фабрици, већ и у пољопривреди. Време одмора искоришћава Данац за читање дневних листова, пољопривредних часописа и књига. Он мора свакодневно сазнати шта се и ван његовог поседа дешава.

За време рада он се сав уноси у свој посао, размишља о томе како да га олакша, да га машинизира, те да успеси рада буду што већи. Он не ради више онако како су то његови стари радили, већ онако, како је то у пољопривредној школи научио или у најновијој свесци пољопривредног часописа прочитао. Он је свестан тога да живи у другом времену, да су његови прохтеви већи него ли је то био случај са његовим родитељима и да не може више радити онако, како су они радили. Он корача упоредо са временом, не дозвољава да га ово претекне; чује ли од путног учитеља или упита ли, о неком савременијем начину рада, него ли га он употребљује, он га одмах применује на свом поседу, он сам испитује практичност свега тога. Нађе ли да је бољи од дотадашњег, прима га, у противном одбацује га.

Дански пољопривредник врло много путује, посећује друге пољопривредне поседе, државне огледне станице, разне изложбе и т. д., једном речју, сам тражи и жељан је напретка. Код своје куће он има читаву библиотеку. Нису ту само пољопривредне књиге, већ их има и из других грана науке. Он много чита, али још више рачуна. Без претходног рачуна он не предузима никакав посао. Рачуноводство и књиговодство су му неопходни за успешро газдовање.

Нема данас више пољопривредника у Данској који не иде упоредо са напретком пољопривредне науке. По принципима ове он обрађује земљу, узгаја стоку, подиже стаје и обавља све остале пољопривредне послове. Његове су стаје за стоку, ма да су често старе и од слабог материјала, довољно светле, чисте, добро проветрене; његове њиве и ливаде су увек на време обрађене и редовно пођубрене.

Нарочито велики напредак учинили су они последњих деценија у сточарству. Данас дански пољопривредник распо-

лаже одличним расама свих врста домаћих животиња. Он данас већ редовно води запатне књиге за сва приплодна грла, редовно врши: контролу млечности, ово већином одгајивачке задруге или друштва преко својих контролних асистената; контролу носивости своје живине; контролу брзине гојења и искоришћавање хране код свиња и т. д. На основу добивених података на овај начин, бира он најбоља грла за даљи расплод, постижући на тај начин из године у годину све веће приносе од стоке. Пре непуних 30 година просечна млечност њихових крава била је испод 2000 литара годишње, а данас износи око 4000 литара. Исто тако годишња производња јаја била је испод 100 комада на једну кокош, а данас је преко 200 комада.

Један врло важан фактор у напретку данске пољопривреде, можда исто тако важан као сама просвећеност, јесте несумњиво задругарство. Давно је се дански пољопривредник осведочио да је задругарство за пољопривредника једна неопходна потреба. Свестан тога он се почео организовати у разне произвођачке, потро ачке и кредитне задруге, које су му омогућиле да све своје производе, а исто тако и потребе, прода е, односно набавља преко задруга и то све по последњим берзанским ценама на светском тржиту.

Дански пољопривредник мали део својих производа продаје на варошким тржиштима, док већи део или често и све своје производе продаје преко задруга. Млеко, јаја, угојене свиње продаје он преко задруга

Помужено млеко износи он у кантама ујутру рано на најближи пут одакле их задружни ауто преноси у млекару, а отуд му враћа посно млеко према количини предатог пуног млека. Са овим посним (обраним) млеком гоји он свиње, које кад угоји до 90 кгр. живе мере, превлачи их на најближу железничку станицу, где их предаје железничком особљу, добивши потврду о предаји, које их првим возом шаље за најближу задружну кланицу. Исто тако специални задружни ауто скупља од задругара јаја и преноси их у задружне магацине, где се класирају, пакују и даље експедују. Наплаћивање предатих производа врши он месечно или кад му новац затреба, а на основу добивених потврда о предаји истих. На тај начин дански пољопривредник не само да прода своје производе по берзанским ценама, већ уштеди време око одласка на варошко тржиште у циљу продаје истих. То време које би иначе морао изгубити, ако би своје производе сам продавао на тржишту, искоришћава он за рад на имању, у стаји или за читање пољопривредних књига и часописа. Поред горе наведених задруга постоје и многе друге, међу којима несумњиво кредитне играју најважнију улогу. Оне омогућавају пољопривреднику да на брз и једноставан начин дође до врло јевтиног кре-

дита. Колико је тамо задругарство ухватило дубоког корена, може се ценити и по томе, што се на задружној основи оснивају чак и ниже пољопривредне школе, које служе специално за обучавање синова ситних пољопривредних поседника.

Сам пак начин живота данског пољопривредника, не разликује се готово ниуколико од варошког, сем утолико, што он живи у селу и радно време проводи на пољу или у стаји, а не у канцеларији или фабрици.

Ето то би отприлике био, у најгрубљим цртама изнесен, живот и рад данског пољопривредника, са којим се пак живот и рад нашег пољопривредника не може ни из далека упоредити.

Драгиша Николић, инж. агр.

Књижевни приказ.

Гласник стручне наставе.

Орган Министарства трговине и индустрије Краљевине Југославије. Државна штампарија, Београд 1929. Година прва.

Прва свеска изашла је у октобру ове године са садржајем:

Уводна реч о нашој стручној настави. Одлуке и решења. Правила за полагање проф. испита у трговачкој академији и средње техничким школама и учитељског испита за дворазредне трговачке школе. Правилници о раду, реду и настави у трговачким академијама, дворазредним трговачким школама и техничким средњим школама. Статистика трговачких академија, поморских академија, техничких средњих школа, дворазредних трговачких и занатских школа. Преглед утрошених кредита. Стање наше трговинске наставе. Стање наше професионалне наставе. Стање наше женске занатске, стручне наставе.

Потреба појаве овог Гласника, како се у уводној речи вели, показала се још 1927 године, када су све стручне школе дошле под надлежност Министарства трговине и индустрије, и када је у томе Министарству створено Одељење за трговинско-занатску наставу. Та потреба за стручним људима, створила је и потребу за стручним школама различитога ранга и типа. — Потреба за стручним школама и стручним људима у привредним министарствима, постала је активна после великог светског рата, када је наш привредни свет увидео да се треба потпуно еманциповати од иностранства у погледу пољопривредне, занатске и индустриске производње и када се нарочито осетила празнина у квалификованим стручним људима.

Нас нарочито интересује статистика о нашој стручној настави, те ћемо се њоме и позабавити. Тако у 1928/29 години било је:

Назив и број школа;		Број настав.;	Број уписаних учен.;	Број сврш. учен.
Трговачких акад.	19	66	3608	119
Поморских тргов. академија	3	38	256	34
Трговачких школа	11	66	1059	119
Средње-тех. шк.	5	202	1593	189
Стручно-зан. шк.	16	126	1214	877
Опште занатске и занатско тргов. на територији бив. Србије и Црне Горе, трораз.	111	813	15779	
На територији бив. Војводине	88		13650	
На територији Хрв. Слав. и Међумурју	61	601	10226	
На територији бив. Љубљанској	42		3991	
На територији бив. Марибор.	32		3296	
На територији бив. Босне и Херцегов.	46	147	3531	
Ниже продуж. женске занатл. школе	163		7180	
Опште жен. занат. школе (Сомбор, Н. Сад, Београд)	3		879 ученица	
	600	2059	66177	1338

Ових 600 школа, односно празничних и вечерњих курсева (продужне школе) овако су организоване:

1) *Висока трговинска настава.* У Загребу постоји Висока-економска-комерцијална школа, једина ове врсте у земљи, која траје 8 семестара. У ову школу примају се апсолвенти гимназија (са матуром) и апсолвенти трговачких академија пошто положе *диференцијални испит.*

2) *Средња трговинска настава* дели се у три типа и то: а) *Трговачке академије*, б) *Поморске трговачке академије* и в) *дворазредне трговачке школе.* Академије су пуне средње, стручне школе, јер примају ученике са свршених четири разреда гимназије, а школовање у њима траје четири године, када имају свој *завршни испит* (матуру) као и све пуне средње школе (гимназије, реалке).

Трговачких академија у целој земљи има 19 државних (у Београду, Земуну, Панчеву, Вел. Бечкереку, Н. Саду, Суботици, Осјеку, Загребу, Љубљани, Марибору, Сплиту, Дубровнику, Сарајеву, Брчком, Нишу, Скопљу, Битољу, Подгорици и Сомбору (градска-приватна).

Трговачке поморске академије су у Бакру, Дубровнику и Котору. Примају се свршени ученици са четири разреда гимназије, пошто претходно положе пријемни испит.

3) *Допунска трговинска настава* обухвата разне курсеве као што су: *абитуријански курс, једногодишњи трговачки курс, виши течај школе трговачке омладине.* Абитуријански курс намењен је студентима Универзитета и ученицима гимназија са положеним испитом зрелости. Такав курс постоји само у Београду, који финансира Београдска трговачка комора.

4) *Општа (нижа) трговинска настава* обавезна за све трговачке ученике (шегрте). Школе су организоване као опште трговачко занатске. Настава се држи празником и једног радног дана по подне. У многим местима (варошима и варошицама) ове школе одржавају наставу увече. Наставно особље плаћа се из општинског буџета, а уживају често и државну, обилну помоћ.

Професионалне школе за стручну наставу.

Према подацима којима располаже Минист. трговине и индустрије, у нашој Краљевини постоје ове професионалне школе за спремање занатлија разних струка:

Ниже стручне школе — опште занатско трговачке (шегртске) које спремају помоћнике или калфе.

Средње стручне школе које спремају мајсторе разних струка.

Више стручне школе (техничке средње школе) које спремају стручно особље — помоћнике инжињерима — разних струка.

Женска занатска стручна школа.

Женске занатске школе су разнога типа. Од заната који се у њима уче, заступљени су: кројење и израда женског одела, рубља, женских шешира, ћилимарство, вез, трикотажа, платно, чипке и вештачко цвеће.

Задатак је ових школа:

Образовање женскиња у разним занатима; унапређење кућне индустрије; спремање стручних учитељица.

Има их *нижих, продужних и виших.* У вишу женску занатску школу примају се ученице са свршеним IV разредом гимназије или из продужне школе по полженом пријемном испиту.

У нашој Краљевини има 225 женских занатских, стручних школа и то:

Продужна виша женска школа у Београду (Беогр. жен. друштва), Државна вижа женска занатско-стручна школа у Загребу и државних:

На територији бив.	Хрватске и Славоније	35
„ „	Босне и Херцегов.	4
„ „	Далмације	4
„ „	Словеначке	10
Продужних бановинских		163
Приватних		8
Опште женских занатских (шегртских)		3

Према овоме за стручно образовање подмлатка *мушког* и *женског* из редова: трговаца, индустриалаца, занатлија и радника има свега 829 школа виших, средњих и нижих (продужних).

На име издржавања ових школа и наставног особља утрошено је у 1928/29 школској години: *154. 166. 303 дин.*

Овај број школа пада на 2 милиона становника, колико приближно има трговаца, индустриалаца, занатлија и радника у Југославији.

Мора се признати, да је последњих 5 година учињен велики напредак у професионалној настави међу горњим професијама.

На жалост, то не можемо рећи за пољопривредну наставу, за пољопривредно образовање нашег сељака.

На једанаест милиона пољопривредника у нашој Краљевини, има свега 28 стручних школа и то: два пољопривредна факултета; четири средње школе и 22 ниже пољопривредне школе по Бановинама, на које се троши годишње 12—15 милиона динара.

Нећемо се преварити ако потврдимо: да је зачетак пољопривредној кризи у слабој просвећености наших пољопривредника.

Мир. Миљковић

Белешке.

Пољопривредне коморе.

Управни Одбор Српског пољопривредног друштва, на последњој својој седници проучавао је званичан пројекат закона о Пољопривредним коморама, који му је од стране Министарства пољопривреде достављен на мишљење.

Како је ово питање у Друштву први пут покренуто пре скоро 20 година, то је нови законски пројекат од свих чланова у начелу једнодушно поздрављен и изјављено задовољство, што је ово врло важно питање стављено на ред и ушло у решавајућу фазу.

На пројекат су стављене извесне мање примедбе и исти враћен Министарству.

Сајам крзна.

Традиционални сајам, односно аукција кожа од дивљачи одржаје се опет првог понедељка иза Св. Јање, т.ј. дне 26. јануара 1931 год. у Љубљани, у просторијама велесајма. Ову оргинизирану продају ловачког природа провести ће ловачка установа „Дивља кожа“, која је уновчивање кожа уредила према узору модерних свијетских тргова и получила велик углед и у вањском свијету. Једино путем „Дивље коже“ нашим је ловцима могуће да продају своје коже за вриједну цијену.

Ловци, сакупљајте коже од дивљачи, како би их што више послали на наш заједнички сајам.

Скрећемо пажњу на то, да буду коже добро припремљене. Сваке године имате прилику видјети, какву цијену получи лијепо сушено крзно, и ако је иначе по својој квоћи можда нешто лошије, дочим много иначе најбољих, али лоше припремљених кожа нитко неће да купи. Коже пошаљите на наслов: „Дивља кожа“ — Љубљана — велесајам, у већем мноштву жељезницом, у мањем поштом. Ако Вама упуте и увјети за судјеловање не би били познати, затражите их одмах од горњег наслова, који ће Вам их одмах бесплатно послати.

Аустријско посланство саопштава, да је Agrarverlag у Бечу, I., Löwelstrasse 16 издао у две свеске „Летопис и адресар пољопривреде и шумарства Аустрије“ (Jahr-und Adressbuch der Land-und Forstwirtschaft Oesterreichs.“), који пружа опширан преглед над целокупном организацијом пољопривреде и шумарства, као и о свима званичним надлештвима, у чији делокруг спада пољопривреда и шумарство.

Од појединих отсека дела наводимо: „Аустрија као подручје продукције пољопривреде и шумарства“; Пољопривредне и шумарске школе и начин изобразбе у Аустрији“; „Социјална осигурања у пољопривреди и шумарству“ и Организација пољопривреде у другим државама.“

Летопис је једина књига, којом је омогућена оријентација о организацији пољопривреде и шумарства Аустрије, ради чега је врло важна за све кругове, који се интересују за пољопривреду и шумарство Аустрије.

Записници

Управног Одбора Српског пољопр. друштва.

37. седнице, држане 27. августа 1930. год. у друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. претседник М. Миљковић, потпретседник Др. Т. Митровић и чланови: Т. Владисављевић, М.

Николић, В. Матић, Л. Сладековић, Н. Петровић и Др. М. Градојевић.

Претседавао претседник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I 574) Прочитан је и примљен записник 36. седнице Управног Одбора.

II 575) Прочитан је и усвојен записник 34. седнице књижевног одбора.

III 576) Прочитан је записник 1. седнице секције за сточарство и ветеринарство, па је исти усвојен стим, да се одлуке доставе Министарству пољопривреде и установама које би по истима могле да сарађују.

IV Прочитан је записник финансијског одбора, па је одлучено:

577) Да се прими знању да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1000 динара.

578) Да се одобрава кредитирање по тражењу бр 8674.

V Прочитан је записник 34. седнице набављачког одбора, па је одлучено:

579) Да се одбију понуде бр. 8678 за семе црног лука и бр. 8670 за тријере.

580) Да се Бановини у Сплиту понуде Бабови широмери и Малиганови ебулиоскопи.

581) Да се по понуди бр. 8780 за суперфосфат направи закључак за снабдевање Подружина, али на необавезну количину.

582) Да се за свакодневне мање експедиције набаве једна мала кола на четири точка.

VI Прочитан је записник 34. седнице програмског одбора, па је одлучено:

583) Да се ваљевској Подружини одобри 5000 дин. помоћи за изложбу.

584) Да се петровачкој Подружини да бесплатно 50 диплома и 50 похвалница за изложбу.

585) Да се одобрава списак књига, справа и алата, који се имају послати пиротској Подружини за награде излагача, по одобреној јој помоћи.

586) Да се зајечарска Народна одбрана упути да набавку књига изврши преко тамошње Подружине.

587) Да се усваја распоред изасланика на изложбама.

588) Да Друштво узме учешћа на смедеревској изложби као излагач стим, да одељење уреди и врши продају друштвени економ.

589) Да се предложе Министарству пољопривреде за одликовање пољопривредном медаљом лица по приложеном списку.

590) Да се не може усвојити предлог бр. 3781 о фили-

јали у Скопљу, пошто ће се основати Пољопривредно друштво за Вардарску бановину.

VII По осталим предметима одлучено је:

591) Да се одговори Радиу А. Д. да се предавања могу наставити ако се хонорар повећа на 250 динара.

592) Да се не може усвојити предлог г. В. Матића о трговини грожђем, пошто се нема довољно просторија ни службеника.

VIII Саопштења и предлози.

593) Прочитан је позив љубљанског велесајма на отварање шумарске и ловачке изложбе. Одбор прима знању.

Са овим је седница закључена.

38. седнице, држане 3 септембра 1930 год. у друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г г. претседник М. Миљковић, потпретседник Др. Т. Митровић, чланови: А. Рашковић, Д. Спремић, В. Матић, М. Николић, Т. Владисављевић, С. Ратковић, и Н. Петровић. и гост Д. Грујић редован члан.

Претседавао претседник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I 594) Прочитан је и примљен записник 37. седнице Управног Одбора.

II 595) Прочитан је и усвојен записник 35. седнице књижевног одбора.

III Прочитан је записник 35. седнице финансијског одбора, па је одлучено:

596) Да се прими знању да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1000 динара.

597) Да се одобрава кредитирање по тражењима бр. 8883, 8867, 8843, 8837, 8818 и 8941.

598) Да се замоли управник лозног расадника из Кавадара, да покаже рад са тријером у општини драговској стим, да му се накнаде путни трошкови и дневница.

599) Да се по тражењу ср. пољопр. референта из Вучитрна, не може скинути повука са прскалица, већ да се тражи од жељезнице да их Друштву врати, а од ср. пољопр. референта да накнади трошкове, пошто их је он проузроковао.

IV Прочитан је записник 35. седнице набављачког одбора, па је одлучено:

600) Да се по понуди Бр. 8894 за метиљин, протходно траже цене за дистол, па онда донесе одлука.

601) Да се одбије понуда бр. 8759 за калијеву со, пошто је тражња слаба.

602) Да се по писму Бр. 8932, тражи један тријер на увиђај и пробу.

603) Да џакове по понуди бр. 8931 прегледају чланови г. г. Н. Петровић и С. Ратковић и друштвени магационар, па онда да се донесе одлука.

V Прочитан је записник 35. седнице програмског одбора, па је одлучено:

604) Да се г. В. Валенти призна 200 дин. трошкова за одлазак у рожаничку Подружину, ради држања предавања.

605) Да се усваја списак робе која се има послати на смедеревску изложбу стим, да се на изложби врши продаја само књига, а за остало само примају поруџбине.

606) Да инспектор изврши преглед Подружина у Босни, Пријепољу и Н. Пазару и врши наплату дуговања. Такође да прегледа и успутне Пољопр. књижнице и читаонице. На пут да проведе до 20 дана.

VI По осталим предметима одлучено је:

607) Да се одобрава петнаест дана одсуства г. Н. Стаменковићу, економу, ради лечења у Врњачкој бањи.

608) Да се усваја предлог Радиа А. Д. да за пољопривредна предавања плаћа по 200 динара.

609) Да се одговори префекту Гароне да прилог за поплављене крајеве може употребити по своме нахођењу.

VII Саопштења и предлози.

610) Прочитан је поздравни телеграм пиротске Подружине са овогодишње изложбе. Одбор прима знању са: живели! У исто време саслушан је извештај о изложби, изасланика г. С. Ратковића Одбор прима такође знању са захвалношћу.

Са овим је седница закључена.

39. седнице, држане 10. септембра 1930. год. у друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. Пипретседник Др. Т. Митровић, чланови: Д Спремић, В. Матић, Т. Владисављевић, М. Николић, Др. М Градојевић, Н. Петровић и С. Ратковић и гост Д. Грујић редован члан.

Претседавао Пипретседник г. Др. Т. Митровић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I 611) Прочитан је и примљен записник 38. седнице Управног Одбора.

II 612) Прочитан је и усвојен записник 36. седнице књижевног одбора.

II Прочитан је записник 36. седнице финансијског одбора, па је одлучено:

613) Да се прими знању да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 10 0 дин.

614) Да се прими знању да је извршен преглед касе и нађено стање исправно.

615) Да се одобрава кредитирање по предметима бр. 9018, 9072, 9094 и 9098, а да се одбија по тражењу бр. 9100.

616) Да се понови преко Банске управе потраживање дуга по акту бр. 9006.

IV Прочитан је записник 36. седнице набављачког одбора, па је одлучено:

617) Да се пошаље Средњој пољопривредној школи у Букову понуда за газенхајмску сушницу.

618) Да се од понуђача дистола и метиљина траже цене од једног грама.

V Прочитан је записник 36. седница програмског одбора, па је одлучено:

619) Да се владимирачкој Подружини позајми 200 картон. тањирића и да се упути изасланик на два дана раније. Плакате јој се не могу штампати, пошто није послала текст. Исто тако да се пошаље ваљевској Подружини 200 и изложбеном одбору у Крупњу 300 тањирића.

620) Да се одговори Управи дечијих пољоприв. клубова у Америци, да наши клубови више не постоје, јер се није имало средстава за њихово одржавање.

621) Да се бањалучкој Подружини да на име помоћи за изложбу 2000 дин. у роби.

622) Да се не може усвојити молба Б. Рашића за помоћ, пошто се нема буџетске могућности

VI По осталим предметима одлучено је:

623) Да се прими знању са захвалношћу помоћ Дунавске бановине у 50000 дин. за набавку тријера. Расписом упознати са овим Подружине на њеној територији и позвати их да тријере поруче стим. да разлику плате за шест месеци.

624) Да по позиву Трговачке коморе на конгрес иду г. г. Др. Т. Митровић, Др. М. Градојевић и Н Петровић.

VIII Саопштења и предлози.

625) Прочитано је писмо претседника г. Миљкозића, да ће одсуствовати месец дана. Одбор прима знању.

626) Г. С. Ратковић саопштава да је у име Друштва присуствовао скупштини шумарско техничког особља. Одбор прима знању.

627) Г. С. Ратковић саопштава, да је по овлашћењу прегледао џакове које нуди Мин. пољопривреде, и да су исти врло добри. Одлучено, да се откупе по 8 дин. комад.

Са овим је седица закључена.

40. седнице, држане 17. септембра 1930. г. у друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. Ппретседник Др. Т. Митровић, чланови: В. Матић, Д. Спремић, Т. Владисављевић, А. Рашковић, М. Николић, Н. Петровић, С. Ратковић и Др. М. Градојевић, и гост. Д. Грујић, редован члан.

Претседавао Ппретседник г. Др. Т. Митровић.

Бележио-секретар г. М. В. Датњановић.

I 628) Прочитан је и примљен записник 39. седнице Управног Одбора.

II 629) Прочитан је и усвојен записник 37. седнице књижевног одбора.

III Прочитан је записник 37. седнице финансијског одбора, па је одлучено:

630)Да се прими знању да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1000.— динара.

631) Да се одобрава кредитирање по тражењима бр. 9149, 9229, 9244 и 9251, а по тражењу бр. 9273, ако се упише за члана Подружине,

632) Да се по тражењу бр. 9137 одговори, да се уверење не може послати.

633) Да се продужи рок за исплату дуга по тражењу бр. 8945 до 1. новембра о. г. а по тражењу бр. 9249 до краја године.

634) Да се по молби бр. 9163 не може дати помоћ, пошто се нема буџетске могућности.

635) Да се по телеграму бр. 9250, сачека пријем новца, па ако је сума недовољна да се извести Бановина и тражи наплата.

636) Да се исплати рачун бр. 9200, а од општине ћидимирачке тражи исплата тријера.

637) Да се за огрев друштвених просторија набави 50 куб. мет. дрва и 5 тона угља.

IV Прочитан је записник 37. седнице набављачког одбора, па је одлучено:

638) Да се одбију понуде: бр. 8977 за косе и српове, бр. 9257 за алове и бр, 9014 за плугове.

639) Да се изврши поруџбина по понудама бр. 7760, пресе за грожђе 4 ком. и бр. 9265 широмера 50 ком. и веће пресе за грожђе.

V Прочитан је записник 37. седнице програмског одбора, па је одлучено:

641) Да се прими знању извештај крагујевачке Подружине, да ће 19. и 20. октобра о. г. да приреди изложбу.

642) Да се сопотској Подружини да још 3000.— дин на име помоћи за изложбу.

643) Да се пиротској Подружини скрене пажња да буде активнија у раду.

644) Да се од пиротског лозног расадника тражи извештај: кад се могу добити дужних 1000 зрелих калемова афузали и на којој су подлози калемљени. Од ових калемова 100 ком. да се да г. М. Дуњићу, а за остатак учини предлог за распоред.

645) Да се саопшти Подружинама, да се екскурзија одлаже за идућу годину, пошто се није могла прикупити помоћ за тај циљ.

VI По осталим предметима одлучено је:

646) Да се на основи реферата уредника календара за 1931. г. прикупе понуде од штампара за штампање 15.000 примерака, и да се расписом позову установе и др. да пошаљу требовање.

647) Да се радио станици достави распоред предавања.

648) Да се откаже утакмица орања са тракторима, пошто је приспео мали број пријава.

Саопштења и предлози.

VII 649) Г. Н. Петровић члан Управе саопштава, да је у име Друштва присуствовао конгресу привредника. Одбор прима знању.

Са овим је седница закључена.

41. седнице, држане 24. септембра 1930. год. у друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. Претседник Д-р Т. Митровић, чланови В. Матић, М. Николић, Т. Владисављевић, С. Ратковић, Б. Ранковић, и Н. Петровић, и гост Д. Грујић, редован члан.

Претседавао Ппретседник г. Д-р Т. Митровић.

Бележио секретар г М. В. Дамњановић.

I 650) Прочитан је и примљен записник 40. седнице Управног Одбора.

II 651) Прочитан је и усвојен записник 38. седнице књижевног одбора.

III Прочитан је записник 38. седнице финансијског одбора, па је одлучено:

652) Да се прими знању да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1000 дин.

653) Да се траже накнадне понуде за дрва за огрев од оних понуђача, који су најјевтинији и једнаки у ценама.

654) Да се штампање Календара за 1931. год. уступи Штампарији М. Цветковића, као најповољнијем понуђачу.

655) Да се одбију молбе за кредитирање бр. 9410, 9473 и 9396, и усвоје бр. 9417, 9472, 9496 и 9486.

656) Да се одбије понуда бр. 9446, за уступање под кирију друштвене ограде ради лепљења плаката.

575) Да се усвоји молба бр. 9492, али само на подлози јемства Обласне задруге за пољопр. кредит.

IV Прочитан је записник 38. седнице набављачког одбора, па је одлучено:

659) Да се одбију понуде бр. 9286 за семе луцерке и бр. 9404 за селекторе метеор.

660) Да се за потребе друштвених чланова, узима дистол, пошто га сточари више траже.

V Прочитан је записник 38. седнице програмског одбора, па је одлучено:

661) Да се сарајевском одбору за приређивање изложбе поново одговори, да боце и тегле не може добити на послугу пошто не гарантује за евентуалну штету. Исто тако не може се упутити о друштвеном трошку делегат, јер се за то нема кредита мимо Подружина. Од тамошње Подружине да се тражи извештај, зашто и она не учествује у приређивању изложбе.

663) Да на чачанску изложбу иде као изасланик г. Н. Петровић, члан Управе, пошто су раније одређени изасланици спречени службеним пословима.

664) Да се смедеревском изложбеном одбору позајми 1000 картонских тањирића.

VI Саопштења и предлози.

665) По писму Министарства пољопривреде којим враћа извештај о утакмици плугова са саопштењем, да нема могућности да помогне штампање извештаја, одлучено је да се предмет врати на евентуалну употребу.

666) Прочитано је решење Министарства финансија, штампано у Службеним Новинама бр. 209, XXIV од 13. о. м. са којим је Друштво ослобођено од плаћања течевинског пореза. Одбор прима знању.

667) Прочитани су позиви управа Задружних здравствених домова у Прњанима и Лугу, којим позивају на освећење домова. Одлучено да се поздраве телеграмима.

Са овим је седница закључена.

42. седнице, држане 1. октобра 1930. г. у друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. претседник М. Миљковић. ппретседник Др. Т. Митровић, чланови: В. Матић, А. Рашковић, М. Николић, Т. Владисављевић, С. Ратковић, Б. Ранковић, Н. Петровић и Др. М. Градојевић, и гост Д. Грујић, редован члан.

Претседавао претседник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I 668) Прочитан је и примљен записник 41. седнице Управног Одбора.

II 669) Прочитан је и усвојен записник 39. седнице књижевног одбора.

III Прочитан је записник 39. седнице финансијског одбора, па је одлучено:

670) Да се прими знању, да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1000.— динара.

671) Да се одобрава кредитирање по тражењима бр. 9690

и 9683, а да се одбија по тражењима бр. 9585, 9586, 9620 и 9694.

672) Да се по дугу Аграрне заједнице у Н. Пазару, прими поднета обавеза са роком плаћања на крају о. г.

673) Да се по накнадним понудама за огрев набави 50 мет. букових дрва од Д. Марисављевића по 136.— дин. и 5 тона угља од Дирекције ресавских рудника.

IV Прочитан је записник 39. седнице набављачког одбора, па је одлучено:

674) Да се одбије понуда бр. 9521, за сириште.

675) Да се по понуди бр. 9553, прегледају само сејалице, па ако одговарају условима, ступи у погодбу за откуп.

676) Да продајна цена плуговима „Сава 5)“ буде 730.— дин. а дводелим дрљачама, преламачама 500.— дин.

677) Да се по понуди бр. 9516, траже мустре, па пошаљу Пољопр. огл. и контрол. станици у Топч. на испитивање.

678) Да се набави по 5000 кгр. суперфосфата 16% и 18%.

V Прочитан је зашисник 39 седнице програмског одбора, па је одлучено:

679) Да се крагујевачкој Подружини да на име помоћи за изложбу 3000 дин. у роби, да се услужи са 1000 картонских тањирића и да као изасланик иде г. Др. М. Градојевић, односно г. Б. Ранковић.

680) Да се изложбени одбор у Бијељини услужи са 1000 картонских тањирића.

VI 681) По позиву Пољопривредпог удружења Дунавске бановине за ступање у чланство, одлучено је да се одговори у смислу раније одлуке.

VII Саопштења и предлози.

682) Прочитани су поздравни телеграми са изложаба Подружина у Чачку, Сопогу и Владимирцима. Одбор прима знању са: живели!

683) Г. Б. Ранковић члан Управе реферише о изложби сопотске Подружине и истиче рад и заузимљивост ср. пољопр. референта г. Д. Тошића. Напомиње, да би у циљу пропаганде било корисно, да друштво подиже у појединим крајевима вештачке ливаде. Одбор прима извештај знању и одлучује, да се г. Д. Тошић награди писменом похвалницом и да се његов рад истакне преко Тежака. Што се тиче подизања угледних вештачких ливада решено је, да се то питање као и подизање угледних живинарника, ђубришта и др. проучи и унесе у програм рада за идућу годину.

684) Г. Н. Петровић члан управе реферише о изложби у Чачку, и такође истиче рад часника тамошње Подружине. Одбор прима знању.

685) Г. С. Ратковић члан управе извештава, да је у име

Друштва присуствовао скупштини и конгресу Главног савеза срп. земљорад. задруга у Београду. Одбор прима знању.

Са овим је седница закључена.

43. седнице, држане 8. октобра 1930. г. у друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. ппретседник Др. Т. Митровић, чланови: М Николић, А. Рашковић, В. Матић, С. Ратковић, Н. Петровић, Др. М. Градојевић и Б. Ранковић, и гост Д. Грујић редован члан.

Претседавао ппретседник г. Др. Т. Митровић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I 686) Прочитан је и примљен записник 42. седнице Управног Одбора.

II 687) Прочитан је и усвојен записник 40. седнице књижевног одбора.

III Прочитан је записник 40. седнице финансијског одбора, па је одлучено:

688) Да се прими знању да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1000 дин.

689) Да се одобрава кредитирање по тражењима бр. 9820 и 9870, а да се одбија по тражењима бр. 9719 и 9872.

690) Да се прими знању, да је извршен преглед касе и нађено стање исправно.

691) Да се И. Радевићу продужи рок за исплату остатка дуга до 1. новембра о. г.

692) Да се Месној задрузи за пољоприв. кредит из Крушице, могу дати тражене справе, само на подлози јемства Обласне задруге.

693) Да се телеграмом извести Б. Поповић из Б. Поља, да ће бити тужен ако за пет дана не исплати дуг.

IV Прочитан је записник 40. седнице набављачког одбора, па је одлучено:

694) Да се набави 50 Еберхартових плугова бр. 5. од ранијег продавца.

695) Да се понуди Дринској бановини 100 Нехвилових прскалица А. Н. 20 по утврђеној цени, па ако се направи закључак онда их поручити.

696) Да се Држав. добру Беље понуде предложене цене за грашак и грахорицу.

V Прочитан је записник 40. седнице програмског одбора, па је одлучено:

697) Да се краљевачка Подружина услужи са 2000 картонских тањирића.

698) Да се усвоји предлог о наградама за сточарску изложбу у Бијељини из помоћи Народне банке, а из фонда пок. Љ. Срећковића, бив. гувернера.

699) Да се овласти Управа велесајма у Братислави, да прода суве шљиве, које су прошле године биле изложене, па исплати царину и др. трошкове, а остатак амо пошаље.

700) Да се П. Миовићу изда златна диплома којом је одликован на прошлогодишњој изложби препарата Уранијe зеленило, који је он изложио.

701) Да се прими знању извештај инспектора о извршеној инспекцији и усвоје предложене мере за бољи и правилан рад стим, да се по тач. 4. тражи од сарајевске Подружине да дуг исплати у року од два месеца, у противном да се наплата тражи судским путем.

702) Да се прима са захвалношћу помоћ Дунавске бановине од 25.000 дин. за набавку и јевтинију продају вештачких ђубрива за чланове Подружина. О овоме упознати Подружине и позвати их да изврше поруџбине.

703) Да се одмах пошаљу тријери из помоћи Дунавске бановине оним Подружинама, које су извршиле поруџбину.

704) Да се не може послати изасланик на ужичку изложбу, пошто је позив доцкан примљен.

VI Саопштења и предлози.

705) Прочитан је одговор Мин. пољопривреде на писмо којим су му достављене одлуке секције за сточарство. Одбор прима знању са захвалношћу.

706) Примљен је знању позив Бачког пољопр. удружења на седницу.

707) Г. Др. Т. Митровић ппретседник саопштава, да је тражена од Мин. пољопривреде помоћ од 50.000 дин. у циљу подизања вештачких ливада за пропаганду; па моли да се размисли о програму рада у овоме правцу, како би се послу одмах приступило ако се помоћ добије. Одбор прима знању.

708) Г. Др. Т. Митровић ппретседник реферише о смедеревској изложби на којој је био као друштвени изасланик. Констатује, да је изложба била слаба, ма да је уложен велики труд а то због тога, што тамо нема Подружина. Одбор прима знању стим, да се помогне акција са оснивање Подружине у Смедереву.

Са овим је седница закључена.

44. седнице, држане 15. октобра 1930. г. у друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. претседник М. Миљковић, ппретседник Др Т. Митровић и чланови: Д. Спремић, А. Рашковић, Т. Владисављевић, В. Матић, М. Николић, Н. Петровић, С. Ратковић. Б. Ранковић, Л Сладековић и Др. М. Градојевић.

Претседавао претседник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I 709) Прочитан је и примљен записник 43. седнице Управног Одбора.

II 710) Прочитан је и усвојен записник 41. седнице књижевног одбора.

III Прочитан је записник 41. седнице финансијског одбора, па је одлучено:

711) Да се прими знању да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1000 дин.

712) Да се одобрава кредитирање по тражењима бр. 9967 и 10.051, а да се одбије по тражењу бр. 9946.

713) Да се одобрава расходовање 20 дин. по акту бр. 10032, ако се дужник не може да пронађе.

IV Прочитан је записник 41. седнице набављачког одбора, па је одлучено:

714) Да се поручи 1000 Кундеових калемарских ножева.

715) Да се по понуди бр. 10039 откупе сва витла, ако су у исправном стању.

716) Да се прибави цена карбокримпа, па ако је повољна, онда да се учини понуда по тражењу бр. 10067.

717) Да се накнадно поручи још 15000 кгр. суперфосфата, 1000 кгр. калијеве соли и 4000 кгр. мешавине.

V Прочитан је записник 41. седнице програмског одбора, па је одлучено:

718) Да се не могу дати књиге по молби бр. 9889, већ да се пошаљу правила Пољопр. књижн. и читаоница и препоручи њихово оснивање.

719) Да се Подружини у В Градишту одобри 3000 дин. на име помоћи за изложбу, на коју да иде као изасланик г. Б. Ранковић, члан управе.

720) Да се борачкој Подружини одобри, да дуг за тријер исплати у две рате, т. ј. половину одмах, а половину за годину дана.

721) Да се по питању отварања филијале у Скопљу, претходно обнови рад у тамошњој Подружини, у ком циљу да инспектор отпутује тамо са најширим овлашћењем. У исто време инспектор да обиђе успутне и околне Подружине.

VI Саопштења и предлози.

722) Прочитани су позиви: Главног задружног савеза на скупштину и Удружења Јужносрбијанаца на славу. Одлучено: да на скупштину иде претседник, а на славу члан Управе г. В. Матић.

723) Саслушани су реферати изасланика г. г. В. Матића о изложби ваљевске Подружине и Д. Спремића о изложби владимирачке Подружине. Одбор прима знању.

724) Г. Б. Ранковић члан Управе предлаже да се Друштво позабави питањем: зашто се увозе овас, јечам, олајна

репица и др. кад ми тога имамо у изобиљу. Одлучено: да се питање упути секцији за ратарство.

Са овим је седница закључена.

45. седнице, држане 22. октобра 1930. у друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. претседник М. Миљковић, ппретседник Др. Т. Митровић и чланови: М. Николић, Д. Спремић В. Матић, А. Рашковић, Т. Владисављевић, С. Ратковић, Б. Ранковић и Н. Петровић.

Претседавали: у почетку седнице претседник г. М. Миљковић, па затим ппретседник г. Др- Т. Митровић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I 725) Прочитан је и примљен записник 44. седнице Управног Одбора.

II 726) Прочитан је и усвојен записник 42. седнице књижевног одбора.

III Прочитан је записник 42. седнице финансијског одбора, па је одлучено:

727) Да се прими знању да су прдгледани и за исплату оверени рачуни преко 1000 динара.

728) Да се одобрава кредитирање по тражењима бр. 10.199, 10.168 и 10.198.

729) Да се општини св. врачкој продужи рок за исплату тријера за годину дана, пошто ју је потукао град.

730) Да се г. Р. Клајићу, пенз. исплати за обављени и повољно свршени царински спор, 10% од примљене суме.

IV Прочитан је записник 42. седнице набављачког одбора, па је одлучено:

731) Да се одбију понуде бр. 9891 за сечке и бр. 10.103 за псеће огрлице.

732) Да се прими у комисион један тријер по понуди бр. 10.117.

733) Да се по акту бр. 10.263, пошаље понуда за 5000 кгр. плеханих, бушених пантљика, по 0.20 дин. од килограма и положи 250 дин. на име кауције.

734) Да се понуда бр. 10247 за разне препарате засада не решава, пошто Друштво не интересује, а по понуди бр. 10 248 за карбокримп и дрворин да поведе преговоре члан Управе г. Н. Петровић, према датим му инструкцијама.

V Прочитан је записник 42. седнице програмског одбора па је одлучено:

735) Да се усваја предложени пут инспектора, у циљу прегледа Подружина.

736) Да се не могу дати похвалнице по тражењу бр. 10147, пошто се оне дају само Подружинама.

737) Да се не може усвојити предлог бр. 10,194 за по-

делу помоћи Дунав. бановине за појевтињавање вештачких ђубрива, пошто му нема места и није у духу решења.

738) Да се по тражењу рудничке Подружине, упути изасланик на четири дана пре изложбе стим, да му она плати дневницу 100 дин., а Друштво доплати разлику поред накнаде путне дневнице за дане које проведе на путу за рачун Друштва.

739) Да се не може усвојити молба бр. 10223, пошто се плугови дају само Подружинама и установама.

740) Да се усваја предложена подела остатка плугова, који су примљени на поклон приликом прошлогодишње утакмице орања стим, да се плуг који је вратила Подружина из Србобрана, поклони Нижој пољопр. школи у Краљеву.

VI Остали предмети.

74) Г. В. Матић члан Управе реферише, да је по позиву Београдског првостепеног суда ишао у суд, и у име Друштва примио саопштење о завештању покојног Милоша Миловановића, проф. у пензији, по коме је завештао Друштву своју кућу у Макензијевој ул. бр. 27. Одбор прима завештање са узвиком: Слава му! У исто време одлучи, да се госпођи Миловановићки изјави писмена и усмена захвалност и да се на кући узида спомен плоча.

742) Саслушан је реферат секретара, да је директор фабрике Р. Сака, посетио Друштво и изјавио да поклања плугове, који су награђени на прошлогодишњој утакмици орања. Ообор прима поклон са захвалношћу.

VII Саопштења и предлози.

743) Прочитани су позиви: Н. Пољ. школе у Ади на прославу педесетогодишњице и Југослов. туриста на излет у Париз. Одлучено: да се школи пошаље поздравни телеграм,

744) г. В. Матић члан Управе саопштава, да је у име Друштва присуствовао слави Удружења Јужносрбијанаца. Одбор прима знању.

Са овим је седница закључена.

46. седнице, држане 29. октобра 1930. г. у друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. претседник М. Миљковић, ппретседвик Др. Т. Митровић и чланови: Д. Спремић, М. Николић С. Ратковић, Т. Владисављевић, Б. Ранковић и Др. М. Градојевић.

Претседавао претседник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I 745) Прочитан је и примљен записник 45. седнице Управног Одбора.

II 746) Прочитан је и усвојен записник 43. седнице књижевног одбора.

III Прочитан је записник 43. седнице финансијског одбора, па је одлучено:

747) Да се прими знању, да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1000 динара.

748) Да се одобрава кредитирање по тражењима бр, 10.342, 10.351, 10.356 и 10435, а да се одбија по тражењу бр. 10.328.

749) Да се по тражењу бр 10.374 може дати тријер, ако се пола вредности пошаље унапред, а за другу половину да меница на шест месеци.

IV Прочитан је записник 43. седнице набављачког одбора, па је одлучено:

750) Да се одбију понуде бр 10427 за сејалице и бр. 10284 за млекарске справе.

751) Да набављачки одбор набави једна ручна шпедитерска колица, за потребу магацина.

V Прочитан је записник 43. седнице програмског одбора, па је одлучено:

752) Да на изложбу рудничке Подружине иде г. Д. Спремић, пошто је раније одређени изасланик спречен службеним пословима.

VI По осталим предметима одлучено је:

753) Да у одбор за припрему Славе уђу г. г. чланови управе С. Ратковић и Д. Спремић и благајник.

754) Да се прима знању позив Бачког пољопр. удружења на седницу.

755) Да г. претседник посети г-ђу Љубицу Миловановић, и захвали се на завештању њеног пок. мужа Милоша, бив. професора, којим је оставио Друштву у наслеђе своју кућу.

756) Да се од Јадранске страже узме на распродају 100 ком. лозова.

VII Саопштења и предлози.

757) Саслушани су реферати: г. претседника о скупштини Главног задружног савеза и г. Д. Спремића о изложби у Бијељини. Одбор прима знању.

Са овим је седница закључена.

47. седнице, држане 5. новембра 1930. г. у друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. претседник М. Миљковић, ппретседник Др. Т. Митровић и чланови: А. Рашковић, М. Николић, Т. Владисављевић, В. Матић, С. Ратковић, Н. Петровић, Др. М. Градојевић и Б. Ранковић.

Претседавао претседник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I 758) Прочитан је и усвојен записник 46. седнице Управног Одбора.

II 759) Примљен је знању записник 44. седнице књижевног одбора.

III Прочитан је записник 44. седнице финансијског одбора, па је одлучено:

760) Да се прими знању да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1000 динара.

761) Да се одобрава кредитирање по тражењима бр. 10.583, 10.516, 10.450 и 10.571, а да се одбију по тражењима бр. 10.500 и 10.579.

762) Да се по акту бр. 10.458, одобри исплата дуга по 200 дин. мессчно.

763) Да се по предмету дуговања сарајевске Подружине, понова пише свима члановима бивше управе да дуг измире, да се не би тражила наплата преко суда. Такође да се пише г. Б. Станисављевићу, начелнику Банске управе и да се замоли, да позове бив. управу Подружине и препоручи јој ликвидацију мирним путем.

IV Прочитан је записник 44. седнице набављачког одбора, па је одлучено:

764) Да се набави 15 малигана, пошто их у магацину више нема.

765) Да се одбију понуде бр. 10447 за жетелице и бр. 10463 за семе сунцокрета и сирка.

V Прочитан је записник 44. седнице програмског одбора, па је одлучено:

766) Да се 7. децембра о. г. изврши упоредна проба тријера сортирача: Марот, Хајде и Хецел. У комисију да уђу г. г. Др. Т. Локот, Љ. Петровић, и по један претставник Министарства пољопривреде, Пољопривредног факултета и Дунавске бановине. О овоме да се известе и фабриканти и замоле, да упуте своје стручњаке.

VI Саопштења и предлози.

767) Секретар реферише, да ће израда слика великог добротвора г. Д. Грујића, проте из Уровице, стати 1500 дин. Одбор решава, да се израда повери г. Н. Милојевићу академском сликару, по означеној цени.

768) Г. Претседник саопштава да је посетио г-ђу Љубицу покојног Милоша Миловановића, великог добротвора и захвалио се на великом легату. У исто време замолио је за фотографију и податке о покојнику. Одбор прима знању и одлучује да се слика пок. Миловановића увелича, а госпођи да се шаље Тежак и др. издања бесплатно. Осим тога, да се госпођи упути писмо ради информација.

769) Ппретседник саопштава, да је у смислу раније одлуке послата понуда Дринској бановини за прскалице и да је положено на име кауције седам обвезница ратне штете. Одбор одобрава поступак.

770) Г. Б. Ранковић реферише о изложби у В. Градишту, а г. В. Матић о конгресу Савеза здравствених задруга. Одбор прима знању.

Са овим је седница закључена.

48. седнице, одржане 11. новембра 1930. год. у друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. претседник М. Миљковић, ппретседник Др. Т. Митровић и чланови: Д. Спремић, А. Рашковић, М. Николић, Др. М. Градојевић, Б. Ранковић, Н. Петровић и С. Ратковић.

Претседавао претседник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I 771) Прочитан је и усвојен записник 47. седнице Управног Одбора.

II 772) Примљен је знању записник 45. седнице књижевног одбора.

III Прочитан је записник 45. седнице финансијског одбора, па је одлучено:

773) Да се прими знању да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1000 динара.

774) Да се прими знању да је извршен преглед касе и нађено стање исправно.

775) Да се одобрава кредитирање по тражењима бр. 10655 и 10687.

776) Да се одбије меница коју је Друштву послао г. Ст. Станковић за обезбеду друштвеног потраживања, и да му се иста врати преко приштинског Првостепеног суда, код кога се налази у притвору.

IV Прочитан је записник 45. седнице набављачког одбора, па је одлучено:

777) Да се одбију понуде бр. 10703 за косе. бр. 10611 за семе и бр. 10288 за прскалице.

778) Да се по понуди бр. 10588, набави 250 џакова.

V Прочитан је записник 45. седнице програмског одбора, па је одлучено:

779) Да се по извештају инспектора о прегледу Подружина, предузму предложене мере за правилан рад у Подружинама. Предузети мере да скопска Подружина одмах ликвидира и бив. благајник дуг исплати. Идуће седнице да се реши питање о отварању филијале у Скопљу. Експедиција робе да се врши безусловно сваког дана, и за грешке у паковању и експедицији да се одговорни службеници узимају на одговор.

VI Саопштења и предлози.

780) Прочитане су и примљене знању честитке примљене о Друштвеној слави, са узвиком: живели!

781) Г. Д. Спремић члан управе реферише о изложби на Руднику. Одбор прима знању.

Са овим је седница закључена.

49. седнице, држане 19 новембра 1930. г. у друштеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. претседник М. Миљковић, ппретседник Др. Т. Митровић и чланови: Д. Спремић, А. Рашковић, М. Николић, Т. Владисављевић, С. Ратковић, Б. Ранковић, Др. М. Градојевић и Н. Петровић.

Претседавао претседник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I 782) Прочитан је и усвојен записник 48. седнице Управног Одбора.

II 783) Примљен је знању записник 46. седнице књижевног одбора и усвојени су предлози бр. 648 и 650.

III Прочитан је записник 46. седнице финанскијског одбора, па је одлучено:

784) Да се прими знању, да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1000 динара.

785) Да се боричкој Подружини продужи рок за исплату тријера до 1. фебруара ид. године.

786) Да финансијски одбор погоди инсталатера за преправку осветлења, у смислу примедаба Управе трамваја и осветлеља.

787) Да се по тражењу бр. 10844, пошаље један прашач, са рачуном и признаницом.

788) Да се исплати рачун од 500 дин. управнику лозног расадника из Кавадара, за одлазак у општину драговску ради пуштања тријера у рад. Од општине тражити да тријер одмах исплати.

IV Прочитан је записник 46. седнице набављачког одбора, па је одлучено:

789) Да се одбије понуда бр. 10830, за дрљаче.

790) Да се по понуди бр. 10867, узму у комисион једне коњске грабуље.

791) Да се одмах набави 100 прскалица АН20 и испоручи Дринској бановини.

V Прочитан је записник 46. седнице програмског одбора, па је одлучено:

792) Да се усвоји подела 1000 ком. калемова афузали.

793) Да се до 21. ов. м. сачека ликвидација дуговања скопске Подружине, па ако се дотле не добије извештај и новац, да се депешом замоли Банска управа да предузме потребне мере против одговорног лица.

VI 794) По тражењу Министарства пољопривреде, да се да мишљење о предлогу закона о Пољопривредним комо-

рама, одлучено је: да предлог прочне г. г. Т. Владисављевић и Б. Милутиновић, па реферишу идућој седници.

VII Саопштења и предлози.

795) Прочитан је одговор Мин. пољопривреде по предлогу секције за сточарство, о обавезном подизању стрвишта и вођењу статистике сточне туберкулозе. Одбор прима знању.

796) Прочитан је позив Друштва Књегиње Љубице на славу. Одлучено, да у име Друштва славу посети г. Др. М. Градојевић.

797) Уредник Календара реферише да је готов Календар за идућу годину и предлаже хонорар. Одлучено: да се хонорари усвоје и по један Календар поклони лицима и установама као и ранијих година Уреднику да се да 10 Календара.

Са овим је седница закључена.

50. седнице, држане 26. новембра 1930 г. у друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. претседник М. Миљковић, ппретседник Др. Т. Митровић, чланови: М. Николић, В. Матић, Д. Спремић, Т. Владисављевић, С. Ратковић и Н. Петровић, и гост Б. Милутиновић редован члан.

Претседавао претседник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I 798) Прочитан је и усвојен записник 49. седнице Управног Одбора.

II 799) Примљен ја знању записник 47. седнице књижевног одбора стим, да се у последњем броју Тежака штампају сви записници седница Управног одбора за о. г.

III Прочитан је записник 47. седнице финансијског одбора, па је одлучено:

800) Да се прими знању да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1.000·— дин

801) Да се чачанској Подружини може дати роба у вредности 15.000 дин. а на терет помоћи коју јој је одобрило Министарство пољопривреде стим, да робу исплати кад помоћ прими.

802) Да се за оправку осветлења затражи од понуђача понуда само за руке, као и да се прибави још једна понуда.

803) Да се од општине оглађеновачке тражи да прскалице одмах плати и у исто време да се замоли Мин. пољопривреде за дејство код Мин. финансија да у будуће не брише из општинских буџета позиције по пољопривредној струци.

IV Прочитан је записник 47. седнице набављачког одбора, па је одлучено;

804) Да се одбију понуде бр. 11.012,11.013 и 10.973 за разне справе и алат.

805) Да се фабрици тријера Хајд, исплате само они тријери кл. XXV/III који су продати, остали ставе на расположење пошто су доцкан стигли, као што је раније извештен

V Прочитан је записник 47. седнице програмског одбора, па је одлучено:

806) Да се прими знању извештај Управе велесајма из Братиславе, о ликвидацији трошкова око изложбе сувих шљива у Братислави и Прагу. У исто време да се предложе Мин. пољопривреде за одликовање претставници Управе велесајма, који су највише допринели да се ова изложба приреди и наша сува шљива рекламира у Чехословачкој.

807) Да се предложи Мин. пољопривреде да с обзиром на садашње прилике, изради савремен закон о пољској полицији.

VI 808) Узет је у претрес предлог закона о Пољопривредним коморама који је израдило Мин. пољопривреде, па је одлучено: да се овај корак Министарства поздрави и замоли да узме у оцену примедбе које је ово Друштво ставило.

Са овим је седница закључена.

51. седнице, држане 3. децембра 1930. г. у друштеном дому у Београду

Били су присутни г. г. претседник М. Миљковић, ппретседник Др. Т. Митровић и чланови: Д Спремић, А. Рашковић, М. Николић, Др М. Градојевић, Т. Владисављевић, С. Ратковић и Н. Петровић.

Претседавао претседник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I 809) Прочитан је и усвојен записник 50. седнице Управног Одбора.

II 810) Примљен је знању записник 48. седнице књижевног одбора.

III Прочитан је записник 48. седнице финансијског одбора, па је одлучено:

811) Да се прими знању да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1000 дин.

812) Да се по примедбама Управе трамваја и осветлења изврши преправка осветлења у магацинима и павиљону, и да се посао уступи г. А. Милановићу за дин. 4.840.

813) Да се Кр. Банској управи у Б. Луци, пошаљу тражене књиге са рачуном.

814) Да се замоли Кр. Банска управа у Скопљу, да предузме потребне мере против одговорног лица у скопској Подружини, ради исплате и остатка дуга.

815) Да се штампање Тежака у првој половини идуће године уступи штампарији „Раденковић“ за 3.900 дин као најповољнијем понуђачу, а по прописаним условима.

IV Прочитан је записник 48 седнице набављачког одбора, па је одлучено:

816) Да набављачки одбор прегледа понуде бр. 10922 и 10967 и предложи набавку плугова, подесних за наше прилике.

817) Да се одбије понуда бр. 11.008, за бурад за осоку.

818) Да на концу године изврше попис робе и имовине чланови г. г. Н. Петровић, Д. Спремић, М. Николић и С. Ратковић стим, да им се по извршеном послу исплати отсеком по 600 дин.

V Прочитан је записник 48. седнице програмског одбора, па је одлучено:

819) Да се за курсисте пољопр. течаја при Централном хигијенском заводу, поклони разних књига у вредности 300 динара.

820) Да инспектор изврши преглед Подружина по предлогу програмског одбора стим, да на пут пође одмах.

821) Да се преко среског начелства у Гроцкој тражи наплата дуга од тамошње Подружине.

VI По осталим предметима одлучено је:

822)Да се Министарству пољопривреде уступи сала за држање фотографског курса.

823) Да за пробу тријера набављачки одбор набави 300 кгр. пшенице, 60 кгр. јечма и 60 кгр. овса.

824) Да г. Т. Владисављевић члан Управе, реферише идућој седници одговор Института за ратарство, о луцерки подесној за наше поднебље.

825) Да набављачки одбор набави 30—50 ком столица, за друштвене потребе.

VII Саопштења и предлози.

8 6) Прочитан је позив фабрике Хајд, да Друштво упути једног изасланика, који ће као њен гост да прегледа рад у фабрици. Одлучено, да се изјави захвалност на позиву, али да се делегат не може да упути, пошто су сви чланови заузети пословима.

Са овим је седница закључена.

52. седнице, држане 10. децембра 1930. г. у друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. претседник М. Миљковић, ппретседник Др. Т. Митровић, чланови: М. Николић, А. Рашковић, В. Матић, С. Ратковић, Н. Петровић, Б. Ранковић и Т. Вла-

дисављевић, и гости П. Петковић, И. Бошњак и Ј. Радивојевић, редовни чланови.

Претседавао претседник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I 827) Прочитан је и усвојен записник 51. седнице Управног Одбора.

II 828) Примљен је знању 40. записник књижевног одбора.

III Прочитан је записник 49. седнице финансијског одбора, па је одлучено:

829) Да се прими знању да су прегледани и за исплату оверени рачуни преко 1.000 дин.

830) Да се одобрава кредитирање по тражењима бр. 11.321, 11.363, 11.249, 11.179, 11.351, 11.364 и 11.367.

831) Да се поклони Хигијенском заводу у Скопљу за курсисте 25 књига из ранијих издања.

832) Да се прими знању, да је извршен преглед касе и нађено стање исправно стим, да се остатак дуга Привилегов. аграрној банци, исплати до конца о. м.

833) Да се љубовијска Подружина причека за исплату дуга до конца о. м.

834) Да се не може дати помоћ куршумлијском Живинарском друштву, пошто се нема средстава.

IV Прочитан је записник 49. седнице набављачког одбора, па је одлучено:

835) Да се одбију понуде бр. 11.243 за Холдерове прскалице, бр. 11242 за виноградарске справе и бр 11280 за белегије.

836) Да члан управе г. Д. Спремић отпутује у Осек у ливницу и фабрику за прераду дрвета, по претходном телефонском споразуму.

V Прочитан је записник 49. седнице програмског одбора, па је одлучено:

837) Да се Земљорад. набављач. задрузи у Сирагојну поклони за курсисте, књига у вредности 450 дин.

838) Да се предложи Београдском савезу срп. земљорадничких задруга, да ово Друштво одржи неколико предавања курсистима који слушају задругарски курс у Београду, и упозна их са својим радом.

VI Саопштења и предлози.

832) Г. претседник саопштава да је у име Друштва присуствовао парастосу, који је приредила Београдска трговачка омладина својим умрлим члановима. Одбор прима знању.

840) Г. потпретседник саопштава да је извршена проба тријера 7—9 о. м. и да ће се донети коначни резултат по

извршеној анализи класираног семена и отпадака. Предлаже да се г. Гибшману, који је присуствовао проби и узимао мустре за анализу, да награда од 150 дин., а двојици стручњака, који ће да врше анализу тријерисаног семена, отсеком по 300 дин. Исто тако предлаже да се да члановима комисије г. г. Др. Локоту и Др. Ћосићу, отсеком по 200 дин. Одбор усваја предлог с тим, да се исплата изврши кад се добије готов извештај.

Са овим је седница закључена.

Живинарски календар.

Живинарски календар не почиње јануаром као годишњи календар, јер има извесних послова који се морају обавити пре јануара, у новембру и децембру, те се година живинара утолико разликује од календарске године.

Новембар: Састави стабло кокошака, гусака, патака и ћурака које мислиш задржати за даљи приплод. Пробери од кокошака најбоље носиље и најбоље развијене, одабери и петла добро развијеног здравог, који потиче од добрих носиља, па нека тако састављено стабло иде заједно. На једнога петла треба да дођу највише 10 кокошака. Рђаве носиље, кокошке старије од *3* године и све шкартиране петлове добро похрани, па их продај Од остале живине одабери исто као и кокошке, али води рачуна о томе, да на једног гусана дођу три гуске, на једног плована три пловке, на једног ћурана 6 ћурака. За приплод су најбоље гуске, пловке и ћурке од две године старости, а тако исто и њихови мужјаци. У овоме месецу треба да почну носити пилице. Храна им се даје на кокошку дневно: зрнаста по 50 грама; по 50 грама смешане прекрупе житарица са мекињама, а поред тога још и зеленишта или проклијалог овса. Кокошке се пуштају само по лепом времену, па и ако је хладно, само да није влажно.

Децембар: Кокошке треба да остану у кокошарницима када је време влажно и хладно, јер их влага убија. Такође шкоди им и влажно топао кокошарник. Кокошарници треба да су суви и топли. Како се они граде, изнесено је Пољопривредном календару за 1931. год. Храна и вода треба да имају собну топлоту. У води за пиће треба додавати благ раствор хипермангана, да вода буде розикава као бело вино. Измет се мора чистити сваког јутра, а судови за воду и храну морају се износити из кокошарника свако вече и добро опрати. Кокошарник држи увек чисто.

Јануар: Почиње у другој половини месеца вештачко извођење помоћу нарочитих машина — инкубатора. Ове машине морају се прегледати, очистити и у првој половини месеца припремити за рад. Како се вештачки изводе пилад, и друга живина, писано је у Пољопривредном календару за 1931. год. Треба наручити јаја за извођење приплодне живине или малу пилад. Остали радови као и у децембру.

Фебруар: Вештачко извођење почело увелико, а припрема се за природно извођење живине. Ако се нема квочака, употребљују се ћурке за насађивање, само се морају вештачки расквоцати. Како се то ради, писано је у Календару за 1930. год. (Природно извођење живине). Кокошке које су снеле 30 јаја, рачунајући од 1 октобра до краја јануара, избацују се из запата, јер бадава троше храну.

Март: Пилад се већ изводе, такође и остала живина. Пилад се хране тек после 36 часова. Како се хране речено је у Пољопривредном календару за 1930. год. Ако се држе у вештачкој квочки, у њој треба да је топло 35—37°ц. прве недеље, у другој и трећој недељи 28—30 ц., у четвртој недељи 25°ц.

Одаја у којој се пилад налазе треба да је увек добро проветрена. Болесну пилад, кржљаву цгољаву треба одмах одвојити од осталих. Ако се доста кокошака расквоцало, а нису потребне, треба их у каквој корпи или кавезу окачити о дрво неколико дана, хранити их да не скапљу од глади, па ће престати да квочу.

Април: Кокошке не пуштати док не спадне роса и ако је јака киша падала док се земља не провене. Петлиће који се не желе за приплод, одвојити, похранити боље и продати. Оне остављене за приплод одвојити од кокица и засебно држати. Пошто у пољу има већ зелене хране и кокошке су напољу преко целог дана, смањити им оброк на 40 грама зрнасте хране на грло и дан, и од тога им дати 20 грама ујутру, када се пусте из кокошарника, и 20 грама увече пре легања. Лепог сунчаног дана треба опрати кокошарник цеђем и окречити, додавши у креч креолина око 5%.

Мај: Пилад стара 12 недеља навикавати на храну одраслих кокошака. Водити рачуна да живина може да нађе довољно каменчића, креча, ћумура, који су потребни за боље варење, јачање и отварање воље за јелом. И у овоме месецу чишћење кокошарника као у априлу. У гнездима треба посути сламу пепелом, измешаним са сумпорним цветом, против вашију.

Јуни: Ако кокошке и остала живина може наћи зрнасте хране по њивама, дати јој помало зрнасте хране само ујутру. Чишћење кокошарника као у мају. За чепркање спре-

мити живини пепео измешан са сумпорним цветом, који се сипа у неку рупу у земљи у дворишту, или се направи нарочити сандук величине 1 квадратног метра, висине 10 см. Вода за пиће мора се често мењати. Кокошке треба да имају заклона од сунца у хладовитим местима. Кокошке које у овоме месецу мењају перје треба одмах избацити из запата. Од пилади одвојити сву ону пилад, која не долази у обзир за даљи приплод. Уништавати ваши и друге штетне инсекте.

Јули: Чишћење кокошарника као и раније и сузбијање гамади. Нешто повећати оброк зрнасте хране да би кокошке биле у снази за наступајуће митарење — мењање перја. Јаја чешће скупљати. Да би се кокошке заштитиле од заразних болести, дифтерије и колере, треба их пелцовати противу ових болести, које се обично јављају почев од овог месеца. Ако се неким случајем појаве ове болести код пилади, ова се могу пелцовати од 4 недеље старости. Воду често мењати и додавати у воду хипермангап или 1% галице. Уништавати гамад.

Август: Неодложно пелцовати кокошке, ако се пропустило у јулу, да би се заштитиле од дифтерије или колере. Беспрекорна чистоћа кокошарника и уништавање гамади. Судове из којих се живина поји и храни, опрати свако вече, да би били чисти сутрадан. Ако је почело мењање перја, повећати оброк зрнасте хране. Зрнасту храну давати свако јутро измешану са прахом угашеног креча, да се зрна само обложе кречом. У воду давати 1% галице (1 грам галице на 100 грама воде или 10 грама галице на 1 литар воде).

Септембар: Ново купљену живину за приплод не мешати са осталом, већ одвојено држати 20 дана и посматрати за то време, да ли је здрава. Остане ли здрава, може се пустити са осталом живином. Ако мењање перја још траје, одржавати оброке јаче хране као раније. Чишћење кокошарника као и раније и уништавање гамади Живину спремљену за изложбе држати и хранити одвојено.

Октобар: Чишћење кокошарника и уништавање гамади. Кокошарнике спремити за зиму Ако нису добро спојени, обложити их споља шашом или направити од сламе око њих стог унаоколо и над њима. Живина која не долази у обзир за даљи приплод, да се похрани и прода. Кокошке које су снеле мање од 120 јаја за целу годину, не треба држати за приплод

Да би се могло утврдити колико која кокошка снесе јаја и како се њихово држање исплаћује, води се сваког месеца бележник, у који се уноси колико која кокош снесе, или колико цео запат снесе јаја, колико је хране утрошено и колика је вредност снесених јаја, као што показује следећи бележник.

БЕЛЕЖНИК ЖИВИНАРА

Месец	ДАТУМ	Скупљено јаја у мес	Број кокошака	Просечно од кокошака добивено јаја	Вредност добивених јаја	Трошкови за храну у Дин.
	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31					
Јануар						
Фебруар						
Март						
Април						
Мај						
Јуни						
Јули						
Август						
Септем.						
Октобар						
Новемб.						
Децембр.						
За целу годину						

Тражите и читајте!

КАЛЕНДАР

за 1931. год.

СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

који има врло поучних и занимљивих чланака из целокупне пољопривреде, А СТАЈЕ САМО

10·~ динара.

Претплатницима Тежака.

Свима досадашњим читаоцима Тежака послаће се у 1931. год. 1 и 2 бр. листа са приложеним чеком, па се моле сви претплатници да пошаљу претплату у 30 дин. за ову годину најдаље до 1. фебруара ове год. Ко не буде послао 30 дин. на име претплате, обуставиће се даље слање листа од 1. фебруара. Претплата се може положити у свима поштама на чековни рачун Српског пољопривредног друштва број 50.350.

Препоручује се свима пољопривредницима да читају Тежак и да се на њега претплате, јер он ове године улази у 58 год. свога излажења. Већ је 58 година како Тежак шири савремену пољопривреду међу нашим сељацима својим разноврсним, поучним чланцима. **Читајте тај лист, земљорадници, јер је он најстарији и најјевтинији наш илустровани лист, који се штампа у 10.000 примерака и одлази у најзабаченије крајеве наше проширене домовине!**

ТЕЖАК

Илустровани лист Српског пољоприв. друштва,

наш најстарији и најзанимљивији пољопривредни, поучни лист, излази сваког 1. и 15 у месецу, на два и више штамп. табака. Стаје на годину за Краљевину Југославију 30 дин., за иностранство 65 дин. Ђаци и војници добијају лист у пола цене. Претплата и рукописи упућују се Српском пољоприв. друштву, Немањина ул. бр 11, Београд. Непримљени рукописи не враћају се. Цена огласа по такси.

Рачун код Поштанске штедионице бр. 50.350.

Оглашујте у „Тежаку“

који се штампа у 10.000 примерака и залази у најнапредније сељачке домове по свим крајевима наше Отаџбине.

Привредници!

Оглашујте у Тежаку све предмете које троше и набављају наши пољопривредници, којих у нашој Краљевини има око 11 милиона. Тежак се штампа у 10.000 примерака и залази у најживље и најзабаченије крајеве, у најбогатију и најсиромашнију кућу наше простране домовине.

Ко год је оглашавао у Тежаку, хвалио се добром проћом својих предмета и имао великих користи. Покушајте па ћете видети!

Ново, потребно сваком пољопривреднику!

„Сило и Силажа“, практично упутство за успешно конзервирање сваке зелене пиће у сочном стању за храњење стоке у току зиме или целе године, од проф. *Ј. Вукичевића*, директора пољопр. школе у пенз., Кленовник, п. Иванец. *Цена 15.— дин.* — Поручује се код *Српског Пољопривредног Друштва — Београд, Немањина ул. број 11.*

3—10

КЊИГЕ
ВОЋКЕ и ВОЋЕ
I и II. део

од г. Благ. Д. Тодоровића,
начелника Министарства Пољопривреде у пензији

данас се највише траже и читају од стране напредних воћара, који су увидели и који увиђају, да само добро однеговани воћњаци могу дати добар принос.

Поруџбине прима и шаље на доплату: 3—1
„БИЉАНА“ А. Д. БЕОГРАД — Пошт. фах 423.

ДА ЛИ БИХ СЕ ЈА НА СВОМЕ ИМАЊУ МОГАО СЛУЖИТИ ТРАКТОРОМ И ДА ЛИ БИХ ТАКО КАПИТАЛ ПОВОЉНО УЛОЖИО?

Одговорите одмах на то питање!

Сваки пажљиви, напредни господар долази једнога дана до тога питања. А то питање треба да се озбиљно промисли, јер се ради о будућности имања и породице.

Хоће ли повећани добитак оправдати тако уложену главницу?

Хиљаде и хиљаде господара из целога света одговорило је на то питање једногласно „да".

Употреба Фордсона многима је од тих господара чак и спасла имање, ако се с једног или другог разлога, као повишица наднице, осиромашење тла и т. д. морало очекивати, да ће се жетва изјаловити, Фордсон помагао им је да надвладају те потешкоће, обрадио им је земљу с мање издатака и прибавио богатију и бољу жетву — то беше прави резултат. И од године до године све се је више подигло благостање поседника Фордсона.

Што је Фордсон учинио Вашем суседу, то може и Вама учинити. Најближи Фордов заступник доказаће Вам ту чињеницу тиме што ће Вам га предвести на Вашем земљишту. Тада се с њиме о томе договорите.

ЦЕНЕ:

Фордсон трактор са блатобранима	Дин. 48.000·—
Фордсон трактор без блатобрана	Дин. 46.600·—

Горње цене вреде код плаћања у готовом, франко места сви пр продавачи у Југославији, а могу се мењати без претходног обавештења.

LINCOLN Ford Fordson

FORD MOTOR COMPANY

Добија се у свим АПОТЕКАМА и ДРОГЕРИЈАМА

ПРОТИВ БОЛЕСТИ ЛЕЂА

употребљавајте

СЛОАН-ОВ ЛИНИМЕНТ

Зашто трпети несносне болове кад их се може са мало **СЛОАН-ОВОГ** ЛИНИМЕНТА одстранити. **СЛОАН** не треба утрљавати, он сам продире у кожу, греје и умирује оболеле делове уклањајући болове.

Имајте увек једну флашу у резерви. Једноставна употреба. Не чини мрље на кожи.

Употребљавајте СЛОАН против реуматизма, ишијаса, болова у крстима, болести леђа, болова исчашења и контузије и против свих врста болести мишића.

СЛОАН-ов ЛИНИМЕНТ
ОДСТРАНУЈЕ БОЛОВЕ

НЕРВОЗА

ОПШТА МАЛАКСАЛОСТ, превремено увенуће, реуматизам и др. болести сатиру организам оних, код којих је крв завечишћена отровима од нарушене размене материја (као мокраћна киселина, урати, оксолати и др.)

Ради предохране себе од болести а такође и ради њиховог лечења потребно је с време на време чистити крв од горе поменутих отрова са физиолошким екстрактом (као „Калефлуид" Д. Калениченко од жлезда младе животиње) После прођеног курса лечења са „Калефлуидом" болести — слабости, радна неспособност пролазе и пређашњи болесник опет ужива све лепоте живота млађих година.

БЕСПЛАТНО шаље се нова метода „Подмлађивање и лечење болести" препорођај снаге и здравља. Обраћати се — Београд Кр. Милана ул. 58. Милош Марковић.

„КАЛЕФЛУИД" се продаје у свима апотекама и дрогеријама 1—1

Сглашујте у „Тежаку"

који се штампа у 10.000 примерака и залази у најнапредније сељачке домове по свима крајевима наше Отаџбине.

НА ЗНАЊЕ.

За огласе уредништво неприма одговорност

ШТАМПАРИЈА
Марјана М. Цветковића
Београд—Душановац
Војводе Глигора 62. Тел. 47-31

ПРИМА НА ИЗРАДУ СВЕ ШТАМПАРСКЕ ПОСЛОВЕ ПО НАЈУМЕРЕНИЈОЈ ЦЕНИ.

Плућне болести су излечиве!

Плућна туберкулова, сушица, кашаљ, сухи кашаљ, слузави кашаљ, ноћно знојење, брохијални катар, катар гркљана, заслињавање избацивање крви, бацање крви, тешкоба, астматично хрипање, бодац и т. д. излечиви су.

НА ХИЉАДЕ ИЗЛЕЧЕНИХ!

Затражите одмах моју књигу „Нова уметност храњења“

која је већ многе спасла. Иста се може употребити поред сваког начина живота и помаже да се болест брже савлада. Телесна тежина расте и постепено окрепљење зауставља болест Озбиљни лекари специјалисте потврђују изврсност моје методе и радо одобравају употребу исте. Што пре се почне мојим начином храњења, тим боље.

Пре употребе

После употребе

САСВИМ БЕСПЛАТНО добићете моју књигу из које ћете поцрпсти много потребних ствари. Кога болови муче, ко се жели на брзи начин из основа и без опасности ослободити својих болова нека још данас пише.

Наглашујем поново да ћете моје разјашњење добити посве БЕСПЛАТНО без сваке обавезе са Ваше стране те ће Ваш лекар сигурно пристати на овај од првих професора као изврстан пронађени

НОВИ НАЧИН ВАШЕГ ХРАЊЕЊА.

Стога је у Вашем интересу, да одмах пишете, па ћете од мојег тамошњег заступника у свако доба моћи бити послужени Црпите поуку и појачану **животну вољу** из књиге **искусног лекара**. Она садржи окрепљење и **животну утеху** и обраћа се на све болесние, који се занимају за садање стање научног лечења плућа. **Моја адеса:**

GEORG FULGNER, BERLIN — NEUKÖLLN,

RINGBAHNSTRASSE Nr. 24., ABT. 681.

СТЕЧАЈ

за наставнике на Нижим Пољопривредним Школама Дунавске Бановине.

У Дунавској Бановини попуниће се ова места бановинских чиновника пољопривредне струке:

3 суплента за ниже пољопривредне школе у Крагујевцу, Пожаревцу и Илоку;

1 учитељ пољопривреде за зимску пољопривредну школу у Смед. Паланци.

За супленге узимаће се лица, која су свршила пољопривредни факултет или високу пољопривредну школу у земљи или на страни, а претходно су свршила гимназију или реалку.

Учитељем пољопривреде може постати лице, које је свршило средњу пољопривредну школу.

У бановинску службу примају се чиновници и службеници по прописима уредбе о службеним односима, установљењу места и принадлежности бановинских службеника дунавске бановине, која је посве аналога закону о држ. чиновницима.

На ова места могу компетовати и лица, која су већ у државној или бановинској служби.

Молиоцима не припадају селидбени трошкови.

Молбе таксиране марком од 5 — дин., а снабдевене документима из чл. 12. Закона о чин. и осталим службеницима грађанског реда, треба поднети најкасније до **15. јануара 1931. год.** пољопривредном одељењу банске управе у Новом Саду.

III. број 55.268/930. од 28. новембра 1930. Нови Сад.

Банска Управа Дунавске Бановине,

Пољопривредно Одељење.

ДИСТОЛ

Говеда и овце, тражте Дистол!

Оригинални Дистол овако изгледа.

DISTOL

је најпознатије апсолутно поуздано средство против метиљавости код све домаће стоке.
Није отрован и не утиче штетно на бременитост и млечност.

ШТЕДЉИВ СТОЧАР сузбија метиљавост БЛАГОВРЕМЕНО. Овце лечи са ЈЕДНОМ капсулом ДИСТОЛА (црна капсула са жигом „ДИСТОЛ“)

Чувајте се имитације и фалсификата.

Стручна упутства даје:

Фабрика „КАШТЕЛ“ А. Д. Загреб 3.

и

„БИЉАНА“ А. Д. 3—3

Телефон 3-80 Београд Пошт. фах 423.

ВОЋАРИ!

Вас се првенствено тиче, хоће ли се шљивацци одржати и спасити од највећег шљивиног непријатеља штитасте ваши!

НЕ ЧЕКАЈТЕ, СВАКО ОКЛЕВАЊЕ И ШТЕДЊА ВАША ЈЕ ШТЕТА! — **ЗАТО СВИ У БОРБУ ПРОТИВ ШТИТАСТЕ ВАШИ! — САДА ЈЕ НАЈБОЉЕ ВРЕМЕ ЗА ПРСКАЊЕ ШЉИВА ПРОТИВ ШТИТАСТЕ ВАШИ!**

Употребите само сигурна, од Министарства Пољопривреде опробана и препоручена средства:

оригинални холандски препарат, одликован златном медаљом на ШЉИВАРСКОЈ ИЗЛОЖБИ у Београду

КАРБОКРИМП,

који ће вам воћке препородити, **штитасте ваши** и друге штеточине са апсолутно сигурним успехом уништити

и

наш препарат воћног карболинеума, одликован златном дипломом на ШЉИВАРСКОЈ ИЗЛОЖБИ у Београду

ДРВОРИН,

са којим можете сигурно уништити **штитасте ваши** на шљиви, **крваве ваши** на јабукама и друге штеточине.

ВОЋАРИ! — Чувајте се имитација и превара, јер на штету воћара поједини несавесни трговци продају друге препарате воћних карболинеума под именом Карбокримпа и Дрворина. — Питајте нас, где можете добити оригинални холандски Карбокримп и Дрворин.

СВА ОБАВЕШТЕЊА И УПУТСТВА О УПОТРЕБИ ДАЈЕ БЕСПЛАТНО

„БИЉАНА“ А. Д.

Телефон 3-80 БЕОГРАД Пошт. фах 423

КАРБОКРИМП И ДРВОРИН ПРОДАЈЕ 18—18

СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО

Штампарија М Цветковића Београд — Душановац, Војводе Глигора 62. Телефон 47.-31.